

Bijlage B

Vragenlijst onderzoek begrotingen 2017

Achtergrond van de vragenlijst

Voor het derde achtereenvolgende jaar voert BZK in samenwerking met de provinciaal financieel toezichthouders die toezicht houden op gemeenten, een onderzoek uit naar de (meerjaren)begrotingen, specifiek voor de decentralisaties binnen het sociale domein. De ontwikkelingen op deze voor gemeenten omvangrijke taakuitbreidingen gaan snel. Het onderzoek herhaalt dan ook een aantal vragen met als doel zicht te krijgen op verschuivingen die zich voordoen. Basis van het onderzoek vormt een aantal vragen waarmee een oordeel wordt gevormd over de structurele en reële sluitendheid van de (meerjaren)begroting 2017-2020. Daarnaast beoogt de vragenlijst ook een aantal zaken te inventariseren, zoals voorbeelden van transformatie of verbetermaatregelen in het kader van de rechtmatigheid. Voor individuele gemeenten zullen de antwoorden worden gebruikt voor de beoordeling van de sluitendheid van de begroting. Net als van de onderzoeken over 2015 en 2016 zal van het onderzoek over 2017 een verslag worden opgesteld, zodat kennis kan worden genomen van diversiteit van de ontwikkelingen die zich op het terrein van de decentralisaties bij gemeenten voordoen. Dit verslag vormt mede input voor de Overall rapportage sociaal domein die door BZK wordt opgesteld voor de Tweede Kamer.

Over de vragenlijst

1. Deze vragenlijst heeft betrekking op de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020. Als gelijktijdig met de besluitvorming over de oorspronkelijke (meerjaren)begroting 2017-2020 via begrotingswijzigingen al een geactualiseerde stand van de begroting bekend is, dan graag de vragen beantwoorden naar die geactualiseerde stand.
2. Per vraag kunt u één antwoord selecteren uit de keuzelijst van antwoorden bij die vraag. Bij elke vraag staat aangegeven of ook een toelichting wordt gevraagd (is afhankelijk van het gekozen antwoord bij die vraag; als u een antwoord kiest waarbij geen toelichting wordt gevraagd mag u natuurlijk wel een toelichting geven).

Toetspunten gemeenten	
	[Naam gemeente]
	[Naam invuller]
	[E-mailadres invuller]
	[Herhaal e-mailadres invuller]
1. Batenraming integratie-uitkering sociaal domein	
A.	<p>Vraag 1. Is de raming van de integratie-uitkering sociaal domein op het moment van vaststelling van de (meer)jarenbegroting 2017-2020 op basis van?</p> <p>1. De meicirculaire 2016 2. De septembercirculaire 2016 3. Anders <i>Keuze 1 of 3 toelichten</i></p>
2. Onderbouwing lastenraming	
A.	<p>Vraag 2. Is er een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor de drie decentralisaties in 2017 en volgende jaren?</p> <p>1. Ja 2. Nee <i>Keuze 1 of 2 toelichten.</i></p>
B.	<p>Vraag 3. Is de onderbouwing van de lastenramingen 2017 overwegend gebaseerd op: ervaringcijfers 2015, historische kosten van vóór 2015, afgesloten contracten, budget (budgetneutraliteit), een combinatie hiervan of anders (s.v.p. toelichten)?</p> <p>1. Ervaringcijfers 2. Historische kosten 3. Afgesloten contracten 4. Budget (budgetneutraliteit) 5. Combinatie hiervan 6. Anders <i>Keuze 6 toelichten</i></p>
C.	<p>Vraag 4. Hanteert uw gemeente het uitgangspunt van budgetneutraliteit bij de raming van de lasten voor het sociaal domein in de (meerjaren)begroting 2017-2020 van uw gemeente?</p> <p>1. Ja, budgetneutraliteit op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten (de beschikbaar gestelde budgetten voor de afzonderlijke deelterreinen sociaal domein zijn 1 overgenomen) 2. Ja, budgetneutraliteit op het niveau van het totale budget (het totaal van de beschikbaar gestelde middelen is het uitgangspunt, daarbinnen worden geen of eigen gemeentelijke deelbudgetten opgesteld) 3. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein 4. Neen, onze gemeente kan de taken voor het sociaal domein uitvoeren met een geraamde inzet van minder middelen dan beschikbaar is gesteld voor het sociaal domein 5. Anders <i>Keuze 2,3,4 of 5 toelichten</i></p>
D.	<p>Vraag 5. Na de transitie (de verandering van de structuur van het stelsel) van de 3 decentralisaties zijn veel gemeenten nu bezig met de transformatie (de verandering van de structuur van het (nieuwe) stelsel). Transformatie kan bijdragen aan het realiseren van meer kwaliteit, meer maatwerk, meer integraal werken en lagere lasten. Is uw gemeente bezig met transformatie? Zo ja, noem twee voorbeelden van transformatie die bijdragen aan het realiseren van meer kwaliteit, meer maatwerk, meer integraal werken en lagere lasten:</p> <p>1. Ja, namelijk 1e: 2e: 2. Neen <i>Keuze 1 toelichten</i></p>

	Legenda:	Invullen	Niet invullen	Niet invullen
	← Naam gemeente			
	← Ligt in welke provincie			
	← Naam invuller			
	← E-mailadres invuller			
	← Controle e-mailadres invuller			
	Antwoord	Toelichting		
	Antwoord	Toelichting		
Wanneer wordt de gemeente?				
worden 1 op				
l domein				
le cultuur en de werkwijze				
meer integraal werken en/of				

	2. Onderbouwing lastenraming (vervolg)
E.	<p>Vraag 6. Betekent de wijze waarop de transformatie bij uw gemeente vorm krijgt dat de uitvoering van de Participatiewet, de Jeugdwet en de WMO (deels) integraal wordt toelichten op welke wijze de (omvang van de) budgetten daarvoor tot stand komen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting 2. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke beschikbaar worden gesteld 3. Neen, voor onze gemeente is integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten vooralsnog niet aan de orde 4. Anders <p><i>Keuze 1, 2 of 4 toelichten</i></p>
	3. Samenwerking tussen gemeenten
A.	<p>Vraag 7. Wordt er bij regionale samenwerking tussen gemeenten in het sociaal domein overwegend een vorm van kosten- en risicoverevening toegepast?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, op basis van solidariteit 2. Nee, er is sprake van een profijtbeginsel (de gebruiker betaalt) 3. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening <p><i>Keuze 3 toelichten</i> <i>Keuze 2: de vragen 8,9 en 10 kunnen worden overgeslagen</i></p>
	<p>Vraag 8. Indien er gekozen is voor een vorm van kosten- en risicoverevening, gelden de afspraken dan voor alle jeugdzorgtaken, of alleen voor de duurdere jeugdzorgtaken</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor alle jeugdzorgtaken 2. Alleen voor de duurdere/risicovolle jeugdzorgtaken
	<p>Vraag 9. Hoe zijn de afspraken tussen de samenwerkende gemeenten over kosten- en risicoverevening vastgelegd?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De afspraken zijn contractueel vastgelegd (ondertekende overeenkomst) 2. De afspraken zijn in een gemeenschappelijke regeling vastgelegd 3. De afspraken zijn niet juridisch afdwingbaar vastgelegd (bijvoorbeeld een bestuurlijke afspraak, collegebesluit, raadsbesluit)
	<p>Vraag 10. Voor hoeveel jaar gelden de afspraken over kosten- en risicoverevening?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor 0-2 jaar 2. Voor > 2 jaar
	<p>Vraag 11. Zijn er over 2015 gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente samenwerkt op het gebied van de 3 nieuwe decentralisatietaken die te kampen hadden met van reserves? Zo ja, graag toelichten op welk (sociaal domein)terrein de GR actief is en hoe zijn de tekorten afgewikkeld?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nee <p><i>Keuze 1 toelichten.</i></p>
	4. Risicomanagement
A.	<p>Vraag 12. Zijn de decentralisatierisico's in de gemeente gekwantificeerd? Zo ja, de twee grootste decentralisatierisico's vermelden onder toelichting.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nee <p><i>Keuze 1 toelichten</i></p>
B.	<p>Vraag 13. Zijn er middelen gereserveerd om de risico's op te vangen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, in bestemmingsreserves voor het sociaal domein 2. Ja, in de algemene reserve/weerstandsvermogen 3. Nee

	Antwoord	Toelichting		
georganiseerd? Zo ja, graag				
e wetten c.q. zoals ze				
	Antwoord	Toelichting		
?				
it financiële tekorten na inzet				
	Antwoord	Toelichting		

4. Risicomanagement (vervolg)	
	<p>Vraag 14. Is de omvang van de bestemmingsreserves voor het sociaal domein ultimo 2015 ten opzichte van ultimo 2014 toegenomen?</p> <p>1. Ja 2. Nee 3. N.v.t, er zijn geen bestemmingsreserves voor het sociaal domein <i>Keuze 1 toelichten</i></p>
C.	<p>Vraag 15. Zijn er ultimo 2015 (financiële) voorzieningen gevormd voor het sociaal domein? Zo ja, hoeveel voorzieningen (aantal) en de grootste twee voorzieningen vermeld?</p> <p>1. Ja 2. Nee <i>Keuze 1 toelichten</i></p>
5. Voortgangsbewaking 3D	
A.	<p>Vraag 16. Hoeveel keer per jaar vindt rapportage in 2017 plaats aan de gemeenteraad over het sociaal domein? Toelichten of dit afwijkt van 2016, en waarom voor aanpassing?</p>
	<p>Vraag 17. De gerealiseerde financiële uitkomsten van de 3 decentralisaties in de jaarrekening 2015:</p> <p>1. Over 2015 heeft de gemeente meer geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld 2. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld 3. Over 2015 heeft de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uitgegeven <i>Keuze 1, 2 of 3 toelichten. Was deze financiële uitkomst ook geraamd of bleek dit bij opstelling van de jaarstukken. Indien niet geraamd: waardoor ontstond de afwijking tussen raming en eventueel niet geraamd tekort gedekt c.q. overschot bestemd?</i></p>
	<p>Vraag 18. De verwachte financiële uitkomsten van de 3 decentralisaties in de jaarrekening 2016:</p> <p>1. Over 2016 verwacht de gemeente meer geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld 2. Over 2016 verwacht de gemeente minder geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld 3. Over 2016 verwacht de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uit te geven</p>
	<p>Vraag 19. Verwacht u dat uw accountant bij de rekening 2016 vanwege het sociaal domein een niet goedkeurend oordeel afgeeft voor getrouwheid en/of voor rechtmatigheid?</p> <p>1. Ja 2. Nee</p>
B.	<p>Vraag 20. Verwacht u dat het oordeel van uw accountant bij de rekening 2016 een verbetering is ten opzichte van 2015? Graag de twee belangrijkste verbeteringsmaatregelen toelichten waarvan uw gemeente verwacht dat die (gaan) bijdragen aan een verbetering.</p> <p>1. Ja 2. Nee</p>
Printen?	
Dit formulier is gemaakt om digitaal in te vullen. Na het invullen kan het formulier eenvoudig worden geprint, bijvoorbeeld om nog eens na te lezen.	

	Antwoord	Toelichting		
len in de toelichting.				
	Antwoord	Toelichting		
ing is gekozen.				
n realisatie, en hoe is een				
id?				
en van uw gemeente				

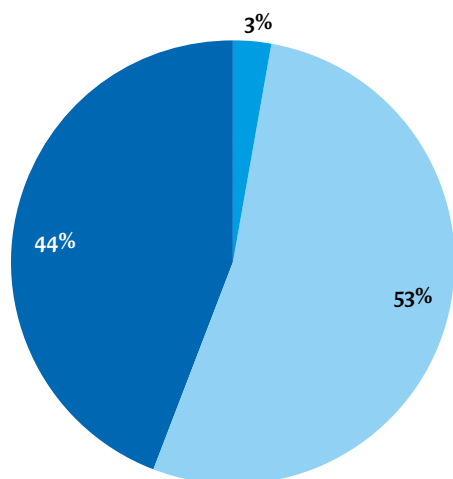
Bijlage C

Toelichting gemeenten per vraag

Vraag 1.

Is de raming van de integratie-uitkering sociaal domein op het moment van vaststelling van de (meer)jarenbegroting 2017-2020 op basis van?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. De meicirculaire 2016.	53%	191
■ b. De septembercirculaire 2016.	44%	158
■ Anders (toelichten).	3%	9
Totaal		358

a. De meicirculaire 2016:

#	Gevraagde toelichting
1	We volgen hier standaard onze beleidslijn dat de meicirculaire de basis vormt voor de begroting voor het daaropvolgende jaar. Dit heeft alles te maken met onze interne planning die maakt dat de septembercirculaire te laat komt om nog integraal onderdeel van de begroting uit te laten maken. De uitwerking van de septembercirculaire 2016 pakken we op in de eerste bestuursrapportage 2017 en Kadernota 2018.
2	Voor het verschijnen van de septembercirculaire is de begroting al door het college vastgesteld.
3	Verdere gegevens waren nog niet binnen.
4	Uitkomsten septembercirculaire komen te laat in het begrotingsproces
5	Tijdens het opstellen van de begroting is de septembercirculaire nog niet bekend.
6	Tijdens het opstellen van de begroting is de septembercirculaire nog niet bekend.
7	Tijdens het aanbieden van de begroting aan de gemeenteraad was de septembercirculaire nog niet beschikbaar.
8	Ten tijde van het opstellen van de begroting was de septembercirculaire nog niet bekend
9	Ten tijde van het opstellen van de begroting was de septembercirculaire 2017 nog niet gereed.
10	Standaard houden we rekening met deze circulaire en niet met latere cijfers.
11	Septembercirculaire wordt te laat gepubliceerd om nog te worden verwerkt in de meerjarenbegroting. Uitkomsten hiervan kunnen pas worden verwerkt in de Voorjaarsnota (4-maands 2017).
12	Septembercirculaire wordt pas na vaststellen begroting door College verwerkt, daarmee is de Meicirculaire de basis voor de ramingen.
13	Septembercirculaire wordt pas later verwerkt.
14	Septembercirculaire was tijdens opstellen concept-begroting nog niet beschikbaar.
15	Septembercirculaire was te laat voor afronding begroting.

a. De meircirculaire 2016:

#	Gevraagde toelichting
16	Septembercirculaire was te laat om mee te nemen in de begroting 2017-2020.
17	Septembercirculaire was nog niet beschikbaar op het moment van vaststellen conceptbegroting in college van B&W.
18	Septembercirculaire niet beschikbaar op moment opstellen begroting 2017.
19	Septembercirculaire komt te laat.
20	Septembercirculaire komt te laat voor de begroting. Wel is tegelijk met de begroting een memo naar de raad gegaan met uitkomsten septembercirculaire 2016.
21	Septembercirculaire komt te laat om in de aanlevering van de begroting op te nemen. Effecten septembercirculaire zijn aan het college bekend gemaakt.
22	Septembercirculaire is te laat voor het samenstellen van de begroting.
23	Septembercirculaire bij het opmaken van de meerjarenbegroting nog niet bekend.
24	Planmatig is de septembercirculaire te laat. De afwijkingen waren gering.
25	Over de septembercirculaire is een afzonderlijke memo naar de gemeenteraad gestuurd. Deze circulaire was nog niet binnen op het moment dat de begroting door het college werd behandeld.
26	Op moment van opstellen begroting is de septembercirculaire nog niet bekend. Bij de Voorjaarsnota 2017 worden de bedragen geactualiseerd.
27	Op het moment van vaststelling begroting door college waren de uitkomsten van september circ 2016 nog niet bekend.
28	Op het moment van toezending naar de raad is de stand van de septembercirculaire nog niet voorhanden.
29	Op het moment van toezending van de gemeentebegroting aan de Raad was de septembercirculaire nog niet beschikbaar.
30	Op het moment van opstellen van de begroting 2017 beschikken wij nog niet opver de september circ 2016. De cijfers uit de september circ 2016 worden via een aparte begrotingswijziging verwerkt.
31	Op het moment van het opstellen van de begroting 2017 (zomer 2016) was de septembercirculaire nog niet beschikbaar.
32	Op het moment van het opstellen van de (meer) jarenbegroting 2017-2020 was de meircirculaire de meest actuele circulaire. Eventuele mutaties als gevolg van de september en decembercirculaire worden in de voorjaarsnota 2017 verwerkt.
33	Op het moment van het opstellen van de (meer) jarenbegroting 2017-2020 was de meircirculaire de meest actuele circulaire. Eventuele mutaties als gevolg van de september en decembercirculaire worden in de voorjaarsnota 2017 verwerkt.
34	Op het moment van het maken van de begroting was de septembercirculaire nog niet bekend.
35	Op het moment van besluitvorming in de raad is de septembercirculaire net uit. Deze wordt via een raadsinformatiebrief wel aan de raad meegegeven maar zit niet in de cijfers van de begroting verwerkt.
36	Op het moment van besluitvorming in de raad is de septembercirculaire net uit. Deze wordt via een raadsinformatiebrief wel aan de raad meegegeven maar zit niet in de cijfers van de begroting verwerkt.
37	Op het moment van beschikbaar komen van de septembercirculaire was de begroting al vastgesteld.
38	Op het moment dat de concept begroting 2017-2020 naar het college is gegaan (begin september 2016) was de meircirculaire de meest recente beschikbare circulaire. Op het moment dat de septembercirculaire verscheen was de conceptbegroting al door naar de gemeenteraad.
39	Op het moment dat de begroting formeel door het college vastgesteld moest worden, waren de gegevens uit de september circulaire 2016 nog niet bekend.
40	Onze cyclus is zodanig dat wij de septembercirculaire in het proces niet meer kunnen verwerken in de MJB 2017-2020. De septembercirculaire wordt verwerkt in de eerste actualisatie in 2017 (betreft dan ook nog de MJB 2017-2020).
41	Meircirculaire is de laatste gegevens vóór de begroting naar het college en de raad gaat.
42	Meircirculaire is de basis. Na bekend worden septembercirculaire wordt raad wel ingelicht.
43	Meest actuele situatie bij opstellen begroting. Uitkomst september-circulaire wordt via mededelingenbrief aan commissie/ raad voorgelegd. Afhankelijk van uitkomst september-circulaire dan wel standpunt raad kan dit leiden tot aanpassing begroting. Voor programmabegroting 2017-2020 heeft geen aanpassing plaatsgevonden, dit zal nu via eerste hoofdlijnen-rapportage 2017 plaatsvinden.
44	Meer jaren begroting is opgesteld voor de zomervakantie 2016, gebaseerd op mei circulaire. September circulaire is veel later binnengekomen. Wel is het zo dat de mutaties vanuit de septembercirculaire zijn verwerkt in de begroting 2017 via 1 ^e x wijziging.
45	Laatst bekende gegevens.

a. De meircirculaire 2016:	
#	Gevraagde toelichting
46	In de begroting 2017 is geen rekening gehouden met de septembercirculaire 2016, daar deze op 20 september 2016 openbaar is gemaakt en de begroting 2017 op dat moment al gereed was.
47	Het gebruik van de meircirculaire is afgesproken met de Provincie. De septembercirculaire kwam te laat om nog goed te kunnen verwerken in de begroting.
48	Gezien planning vaststelling begroting was op dat moment de meircirculaire het meest recente bericht.
49	Gebaseerd op de mei-circulaire. De septembercirculaire komt doorgaans te laat om nog te verwerken in de begroting.
50	Door het moment van de besluitvorming over de belangrijkste begrotingswijzigingen is het niet mogelijk om de septembercirculaire financieel te verwerken in de programmabegroting.
51	Dit is voor ons begrotingsproces de laatst beschikbare circulaire.
52	De uitkomsten van september circulaire waren te laat voor de verwerking in de begroting.
53	De Septembercirculaire wordt te laat gepubliceerd om te kunnen verwerken in de begroting 2017.
54	De septembercirculaire was te laat met betrekking tot het opstellen van de begroting 2017 inclusief meerjarenraming 2018-2020.
55	De septembercirculaire was te laat i.r.t. opstellen begroting 2017.
56	De septembercirculaire was later beschikbaar. De Raad is wel geïnformeerd over de uitkomsten van de septembercirculaire voor de begrotingsbehandeling.
57	De septembercirculaire verschijnt, zoals ieder jaar, te laat om in de stukken van de begroting te verwerken. De effecten van de septembercirculaire 2016 worden meerjarig verwerkt via een separaat raadsvoorstel (de 1 ^e verzamelwijziging 2017), in het eerste kwartaal van 2017.
58	De septembercirculaire verschijnt te laat om nog te kunnen verwerken in de begroting en de bedragen schommelen zo sterk dat de begroting niet realistischer wordt door het verwerken van de septembercirculaire. Alle jaren wordt daarom de meircirculaire als basis genomen voor de begroting van het daaropvolgende jaar.
59	De septembercirculaire verschijnt te laat om deze nog te kunnen verwerken in de programmabegroting 2017. De effecten van de septembercirculaire hebben we verwerkt in de tweede bestuursrapportage en zullen via een begrotingswijziging in de begroting 2017 en de meerjarenraming worden verwerkt. De verwachte neerwaartse bijstelling van de budgetten in de septembercirculaire is wel genoemd in begroting 2017.
60	De septembercirculaire verschijnt te laat om deze nog mee te nemen. Bij de voorjaarsnota 2017 worden de dan actuele circulaire betrokken (september en december).
61	De septembercirculaire verscheen op het moment dat de begroting reeds in het bestuurlijk proces zat.
62	De septembercirculaire komt te laat om te verwerken in de begroting 2017.
63	De septembercirculaire komt in onze P&C cyclus te laat om nog op te nemen in de begroting. Wordt bij de 1 ^e financiële rapportage 2017 verwerkt.
64	De septembercirculaire is voor ons begrotingsproces net te laat.
65	De septembercirculaire is verschenen op het moment dat de begroting al in het bestuurlijk proces was. Daarom was dit te laat om nog te verwerken.
66	De septembercirculaire is verschenen op het moment dat de begroting al in het bestuurlijk proces was. Daarom was dit te laat om nog te verwerken.
67	De septembercirculaire is te laat om op te nemen in de begroting. Hierover is een afspraak gemaakt met de raad.
68	De septembercirculaire is niet tijdig beschikbaar. Deze wordt in de tweede berap 2016 alsnog (meerjarig) verwerkt.
69	De septembercirculaire 2016 was te laat om in de cijfers te verwerken.
70	De septembercirculaire 2016 was te laat om deze nog te kunnen inpassen in ons proces voor de begroting 2017-2020
71	De Septembercirculaire 2016 kwam te laat in het begrotingsproces beschikbaar. We hebben geconstateerd dat de integratie-uitkering sociaal domein in 2017 e.v. voor onze gemeente lager is dan bij de meircirculaire 2016 opgenomen.
72	De septembercirculaire 2016 kon niet meer worden verwerkt in de begroting 2017-2020. Wel is het College en de Raad geïnformeerd over daarvan en bij de begroting 2017-2020 is een eerste wijziging met de effecten van de septembercirculaire 2016 voorgelegd.
73	De Septembercirculaire 2016 is nog niet beschikbaar op het moment dat de begroting 2017-2020 wordt opgesteld en in het bestuurlijk proces wordt gebracht. In de eerste bestuursrapportage 2017 wordt de raming voor 2017 aangepast aan de september- en eventueel decembercirculaire 2016.
74	De septembercirculaire 2016 is een apart raadsvoorstel, deze cijfers zijn niet meer verwerkt in de primitieve begroting maar is de 1 ^e begrotingswijziging. Deze is tegelijk met de begroting 2017 vastgesteld.

a. De meircirculaire 2016:

#	Gevraagde toelichting
75	De rapportage over de septembercirculaire is opgenomen in het najaarsbericht 2016. Deze circulaire was nog niet beschikbaar toen de begroting werd vastgesteld door het college.
76	De raming van het gemeentefonds in de gemeentelijke begroting is in overeenstemming met de door de raad vastgestelde kader/perspectiefnota en de toezichtsregels zoals geformuleerd door de provinciaal toezichthouder. Daarbij speelt een rol dat de -actuelere- septembercirculaire te laat komt om nog verwerkt te kunnen worden in de gemeentelijke P&C-cyclus richting de raadsvergadering aangaande de begroting 2017.
77	De raming van de integratie-uitkering sociaal domein is op basis van de meircirculaire en niet op basis van de septembercirculaire omdat de werkzaamheden voor de (meer)jarenbegroting 2017-2020 qua planning op het moment van publicatie van de septembercirculaire in een te ver gevorderd stadium zijn om de gevolgen van de septembercirculaire mee te nemen. De gevolgen uit de septembercirculaire worden wel meegenomen in de Najaarsnota waarbij eveneens rekening wordt gehouden met eventuele structurele effecten.
78	De mutaties uit de septembercirculaire worden in de eerste wijziging meegenomen.
79	De IU SD is nog geraamd op niveau van de meircirculaire. Via een raadsinformatiebrief over de septembercirculaire is de raad wel geïnformeerd over de effecten van de septembercirculaire en is gemeld dat de lagere IU SD zal worden doorvertaald in een verlaging van de daarmee samenhangende budgetten. De september circ 2016 wordt via de begrotingswijziging n.a.v. de Najaarsnota 2016 verwerkt.
80	De integratie-uitkering in de primaire begroting 2017-2020 is geraamd o.b.v. meircirculaire 2016. De septembercirculaire 2016 is de eerste wijziging op de begroting 2016. De meerjarenbegroting én de raadbijlage bij de septembercirculaire worden gelijktijdig behandeld in de raad.
81	De gemeentebegroting 2017-2020 wordt rond augustus/september 2016 afgerond.
82	De cijfers van de begroting 2017 zijn opgesteld voordat de septembercirculaire werd gepubliceerd.
83	De begroting wordt opgesteld o.b.v. de meircirculaire omdat de septembercirculaire dan nog niet bekend is.
84	De begroting wordt in eerste instantie altijd op basis van de meircirculaire opgesteld.
85	De begroting wordt hier altijd gepresenteerd op prinsjesdag. De septembercirculaire komt hierdoor te laat.
86	De begroting is gemaakt en vastgesteld door het college voor het uitkomen van de septembercirculaire.
87	De begroting is gebaseerd op de meircirculaire. De septembercirculaire komt te laat binnen om nog te kunnen verwerken.
88	De begroting is eind september al (in concept) gereed.
89	De begroting is door de gemeente Rijnwaarden opgesteld in juli/augustus 2016. De cijfers van de septembercirculaire waren toen nog niet bekend.
90	De begroting 2017 is gebaseerd op de gegevens tot en met de meircirculaire 2016. Voor de wijzigingen vanuit de septembercirculaire 2016 is een 1 ^e begrotingswijziging opgesteld die gelijktijdig met de behandeling begroting zal worden vastgesteld.
91	De (meerjaren)begroting 2017 is vastgesteld o.b.v. de meircirculaire 2016. De effecten van de septembercirculaire zijn op dit moment nog niet verwerkt in de begroting.
92	Datum uitkomen septembercirculaire is te laat om deze circulaire zinvol te gebruiken voor proces opstellen begroting 2017.
93	Cijfers september-circulaire te laat bekend om in de begroting te verwerken.
94	Cijfers meircirculaire 2016 waren bekend en de cijfers van de septembercirculaire 2016 nog niet.
95	Budgetten worden in de loop van 2017 bijgesteld.
96	Bij opmaken van begroting was deze circulaire beschikbaar, wijzigingen worden verwerkt via begrotingswijzigingen.
97	Bij het vaststellen van de begroting 2017 was de septembercirculaire nog niet bekend.
98	Bij het opstellen van de batenraming was de septembercirculaire nog niet beschikbaar en kon er dus niet in betrokken worden.
99	Bij het opstellen en aanbieden van de concept-begroting aan het college was de september circulaire nog niet beschikbaar.
100	Begroting en meerjarenraming is begin september opgesteld en de meest recente gegevens waren de gegevens uit de meircirculaire.
101	In de begroting is de mei-circulaire verwerkt. De raad is voor de raadsbehandeling per brief over de uitkomsten van de september-circulaire geïnformeerd.
102	Septembercirculaire wordt verwerkt in de voorjaarsnota 2017.
103	Zie programmabegroting blz. 25.
104	Dit is conform de begrotingsbrief provincie.
105	De meerjarenbegroting 2017 is opgesteld o.b.v. de meircirculaire.

a. De meircirculaire 2016:	
#	Gevraagde toelichting
106	Is overeenkomstig de afspraken met de raad in de Kadernota 2017 en meerjarenraming 2018 - 2020.
107	Niet van toepassing.
108	Overeenkomstig Begrotingscirculaire 2017 provincie Fryslân.
109	De septembercirculaire wordt als eerste begrotingswijziging 2017 verwerkt.
110	Ten tijde van het uitkomen van de septembercirculaire 2016 waren de begrotingscijfers 2017 en de meerjarenramingen 2018-2020 al definitief. De financiële effecten uit de septembercirculaire 2016 worden in een begrotingswijziging 2017 meegenomen in combinatie met de gewijzigde begroting 2017 van de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân.
111	Meircirculaire 2016
112	Tijdens het opstellen van de begroting 2017 is rekening gehouden met de meircirculaire 2016, na Prinsjesdag is de septembercirculaire ontvangen. In deze circulaire worden mededelingen gedaan met betrekking tot de ontwikkeling van het Gemeentefonds voor onder andere 2017 en volgende jaren. De budgettaire gevolgen 2017 van de septembercirculaire ten opzichte van de meircirculaire voor 2016 worden meegenomen in de Kadernota 2017.
113	We hebben de uitkomsten van de meircirculaire 2016 verwerkt in de meerjarenbegroting cf. de eis van de provinciale toezichthouder.
114	Geen.
115	Zowel aan inkomsten als aan de uitgavenkant worden de budgetten jaarlijks met 1% geïndexeerd.
116	Al jaren wordt als uitgangspunt gehanteerd, dat de gegevens uit de meircirculaire worden gebruikt in de op te stellen meerjarenbegroting.
117	Afspraak is dat voor de (meer)jarenbegroting altijd de Meircirculaire wordt meegenomen.
118	De paragraaf sociaal domein van de programmabegroting 2017 is gebaseerd op de uitkomsten van de meircirculaire 2016.
119	Geen toelichting.
120	De effecten van de septembercirculaire worden via een afzonderlijke begrotingswijziging in december 2016 verwerkt.
121	Voor de begroting hanteren wij altijd de meircirculaire.
122	Dit betreft een bewuste en bestendige gemeentelijk gedragslijn
123	Dit is de bestendige gedragslijn.
124	De financiële consequenties van de septembercirculaire 2016 zijn niet verwerkt in de Berap 2016, maar hierover is na het opstellen van de Berap een aparte memo verstrekt aan de Raad.
125	Gemeente heeft bestendige gedragslijn door altijd op basis van meircirculaire te rammen
126	Voor de gehele begroting 2017-2020 was de meircirculaire 2016 het uitgangspunt.
127	De berekening van de Algemene uitkering in de begroting is gebaseerd op de zogenaamde 'Fictieve juli-circulaire' volgens het systeem van PAUW.
128	In onze P&C-cyclus wordt de septembercirculaire pas verwerkt in de Voorjaarsrapportage 2017, de eerste tussentijdse begrotingswijziging van de begroting 2017.
129	Dat is de vaste werkwijze die we altijd toepassen.
130	De raad is geïnformeerd over de effecten van de septembercirculaire 2016 via een raadsinformatiebrief. De effecten zullen worden meegenomen bij de halfjaarrapportage 2017.
131	Mei-circulaire.
132	De raming van de integratie-uitkering sociaal domein in de begroting 2017 is gebaseerd op de meircirculaire 2017. De septembercirculaire 2016 geeft een totale verlaging van € 308,967,-. De belangrijkste bijstelling in de omvang van de integratie-uitkering heeft te maken met verkeerde veronderstellingen in de budgettoedeling bij de start in 2015. Groepen cliënten zijn onterecht onder jeugdwet en/of WMO 2015 geschaard, terwijl zij feitelijk in de WLZ thuishoren. Gemeenten hadden en krijgen dus ook geen uitgaven voor deze groep cliënten. Wij verwachten deze verlaging op te kunnen ontvangen binnen het totale beschikbare integratie-uitkering sociaal domein. We hebben nl. nog ruimte binnen het beschikbare budget waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.
133	De financiële consequenties van de septembercirculaire 2016 worden verwerkt in onze najaarsnota. Deze najaarsnota zal in de raadsvergadering van december vastgesteld worden.
134	De meircirculaire 2016 is verwerkt in de programmabegroting 2017-2020. Het is een politieke keuze geweest de septembercirculaire 2016 niet te verwerken in de programmabegroting 2017-2020 aangezien dit niet verplicht is. De septembercirculaire 2016 wordt via de eerste bestuursrapportage 2017 en de Kadernota 2018 verwerkt in de begroting.

a. De meircirculaire 2016:

#	Gevraagde toelichting
135	De gevolgen van de septembercirculaire 2016 zijn meegenomen in de 2 ^e Burap 2016. Deze wordt 8 december a.s. door de raad vastgesteld.
136	Onze werkwijze is dat we in de begroting uitgaan van de meircirculaire en deze cijfers in het voorjaar aanpassen aan de nieuwe cijfers uit de september- en/of decembercirculaire.
137	In Programmabegroting 2017 zijn de gegevens (meerjarig) gebaseerd op de meircirculaire 2016. In de 2 ^{de} afwijkingen-rapportage 2016 is de septembercirculaire 2016 meerjarig verwerkt.
138	Feitelijk de fictieve julicirculaire Actualisatie op grond van de septembercirculaire bij de 1 ^e bestuursrapportage 2017.
139	De gegevens van de meircirculaire zijn in de kadernota meegenomen.
140	N.v.t.
141	Dit is bij ons een vooraf vastgesteld technisch uitgangspunt. De begroting wordt opgesteld a.d.h.v. meircirculaire.
142	De gegevens van de meircirculaire zijn in de kadernota meegenomen.
143	Er is gekozen om de begroting o.b.v. de meircirculaire te vullen.
144	Onze begroting wordt jaarlijks gebaseerd op de meircirculaire en waar nodig gedurende het jaar bijgesteld.
145	De raad is via een aparte raadsinformatiebrief geïnformeerd over de gevolgen voor Zaanstad van de septembercirculaire.
146	Bij de gemeente Almelo is het de beleidslijn om de begroting in jaar t te baseren op de meircirculaire jaar t-1. In september 2016 werd echter aangekondigd dat er een substantiële verlaging van de integratie-uitkering WMO&jeugd zou plaatsvinden (zgn. startstreepmutaties) In de begroting is een inschatting van deze verlaging gemaakt. De uiteindelijk in de septembercirculaire 2016 verwerkte mutatie wijkt niet significant af van deze inschatting.
147	De septembercirculaire wordt niet in de primaire begroting verwerkt, maar bij de eerste wijziging.
148	De meircirculaire is voor de gemeente Deventer altijd het uitgangspunt voor het opstellen van de begroting.
149	In de begroting is de mei-circulaire verwerkt.
150	Gehele algemene uitkering is geraamd o.b.v. meircirculaire (conform advies provincie).
151	Conform bestendige gedragslijn is de meircirculaire als uitgangspunt genomen. Dit is ook vanuit provinciaal toezicht de afspraak.
152	In de programmabegroting 2017 is rekening gehouden met meircirculaire 2016. De septembercirculaire wordt meegenomen bij de kadernota 2018.
153	Cf. uitgangspunt Raad en College en aansluitend op richtlijnen provincie.
154	De meircirculaire is uitgangspunt.
155	In Oldenzaal gebruikelijk om de programmabegroting te baseren op de Meircirculaire.
156	De meircirculaire vormt in onze gemeente steeds de basis voor de (meer)jaren begroting.
157	In de gemeente Rijssen-Holten wordt conform voorschrift van de provincie de begroting vastgesteld op basis van de meircirculaire. De begroting 2017 is vastgesteld op 11 november 2016. Voor de vaststelling van de begroting wordt het college en de gemeenteraad wel geïnformeerd over de effecten van de septembercirculaire. Deze zijn bij wijziging gelijk met de begroting vastgesteld.
158	De Meircirculaire 2016 is conform begrotingskader Provincie uitgangspunt bij primaire begroting 2017 - 2020. De financiële consequenties van de septembercirculaire 2016 wordt betrokken bij de behandeling van de Kadernota 2018 (begroting 2018-2021) en de Zomernota 2017 (begroting 2017) rond juli en september 2017,
159	Met de provincie is afgesproken om te ramen o.b.v. de meircirculaire.
160	De gegevens van de meircirculaire zijn in de kadernota meegenomen.
161	De IU Sociaal Domein is in onze primitieve begroting geraamd op basis van de meircirculaire 2016. De bijstellingen van de septembercirculaire hebben wij verwerkt in de najaarsnota 2016, die in december door de raad wordt vastgesteld.
162	De basis voor de begroting is de meircirculaire 2016. De informatie uit de septembercirculaire 2016 is afzonderlijk ter kennis gebracht naar de raad en de effecten ervan worden in de VJN 2017 verwerkt.
163	Het is een keuze van de gemeente Rhenen de meircirculaire als uitgangspunt te nemen bij het opstellen van de begroting voor het komend begrotingsjaar.
164	De raming van de integratie-uitkering sociaal domein is bij de vaststelling van de najaarsnota 2016 bijgesteld n.a.v. de septembercirculaire 2016.
165	De inhoud van de septembercirculaire is aan de raad beschikbaar gesteld voor de behandeling van de Programmabegroting 2017-2020 (gebaseerd op de meircirculaire).

a. De meircirculaire 2016:	
#	Gevraagde toelichting
166	Conform de begrotingsrichtlijn.
167	Cf de begrotingsrichtlijn van de provincie Utrecht
168	Septemercirculaire wordt in een begrotingswijziging verwerkt.
169	Beleidsuitgangspunt is de meircirculaire.
170	De integratie-uitkering op grond van de septemercirculaire is verwerkt in de 1 ^e begrotingswijziging 2017.
171	In de tijdslijn van onze P&C cyclus past het beter om de meircirculaire te hanteren.
172	In de tijdslijn van onze P&C cyclus past het beter om de meircirculaire te hanteren.
173	Wij hanteren altijd het principe dat we de septemercirculaire in de Najaarsnota verwerken. Dat betekent dat de raming van de integratie-uitkering sociaal domein op het moment van vaststelling van de (meer)jarenbegroting 2017-2020 op basis van de meircirculaire is (via de 1 ^e begrotingswijziging 2017).
174	Begroting moet in juni gereed zijn voor het college. Uitkomst september circulaire wordt alleen verwerkt indien er grote afwijkingen zijn.
175	De effecten van de septemercirculaire 2016 zijn middels een separate begrotingswijziging in de meerjarenbegroting 2017-2020 verwerkt na vaststelling.
176	De meircirculaire 2016 is aangehouden, waarbij het bedrag van 2017, 2018, 2019 en 2020 gelijk is aan het bedrag van 2016.
177	De septemercirculaire wordt behandeld in de raad van december 2016.
178	De meircirculaire wordt gebruikt voor het opstellen van de begroting. De aanpassingen vanuit de septemercirculaire worden via begrotingswijziging verwerkt.
179	De septemercirculaire is in zijn geheel niet opgenomen in de begroting 2017-2020.
180	De begroting 2017 wordt op 10 november vastgesteld op basis van de mei-circulaire. De mutaties uit de septemercirculaire worden meerjarig verwerkt in een raadsvoorstel met begrotingswijziging dat in december wordt vastgesteld.
181	De uitkomsten van de septemercirculaire 2016 zijn op 4 november 2016, aansluitend op de vaststelling van de begroting 2017-2020, als 1 ^e begrotingswijziging 2017 vastgesteld.
182	In de Begroting 2017-2020 is de meircirculaire 2016 verwerkt. De septemercirculaire 2016 is verwerkt in een eerste begrotingswijziging 2017 die in dezelfde vergadering is vastgesteld.
183	Alles in de meerjarenbegroting is op basis van de meircirculaire 2016.
184	De ramingen septemercirculaire 2016 worden na het vaststellen van de begroting via wijziging verwerkt.
185	Via de eerste concernrapportage 2017/perspectiefnota 2018 van de gemeente vindt bijstelling plaats op basis van de actuele integratie-uitkering sociaal domein.
186	In de tijdslijn van onze P&C cyclus past het beter om de meircirculaire te hanteren.
187	Via de eerste wijziging, tegelijk vastgesteld met de begroting 2017, zijn de cijfers van de septemercirculaire verwerkt in de ramingen 2017.
188	Volgens de begrotingsrichtlijnen 2017 van de Provincie Zuid-Holland moet de Meircirculaire 2016 worden gebruikt.
189	De septemercirculaire wordt behandeld in de raad van december 2016.
190	-
191	In de begroting 2017-2020 is de meircirculaire 2016 gebruikt. In de Najaarsnota, die in dezelfde raadsvergadering wordt vastgesteld, is de begroting aangepast met de septemercirculaire 2016.

b. De septembercirculaire 2016

#	Vrijblijvende toelichting
192	De primitieve begroting was gebaseerd op de meircirculaire. Bij het vaststellen van deze begroting is tevens een eerste begrotingswijziging op basis van de septembercirculaire vastgesteld.
193	De meerjarenbegroting 2017-2020 is vastgesteld op basis van de septembercirculaire 2016. De septembercirculaire 2016 is als erratum op de NJR 2016/begroting meegenomen.
194	Primaire begroting op meircirculaire. In aanvullende begrotingswijziging is de septembercirculaire verwerkt.
195	De septembercirculaire 2016 is verwerkt in de meerjarenbegroting 2017-2020 d.m.v. een 1 ^e budgetwijziging.
196	De bedragen van de integratie-uitkering sociaal domein in het boekwerk (primaire begroting) zijn uit de meircirculaire maar tegelijk met het vaststellen van de begroting wordt een eerste begrotingswijziging voorgelegd met daarin de bedragen uit septembercirculaire.
197	Middels 1 ^e begrotingswijziging (behandeling Programmabegroting 2017-2020 raad 3 november 2016).
198	Wij hebben de netto ontwikkeling van de septembercirculaire verwerkt, de integratieuitkering sociaal domein uit de septembercirculaire is nog niet verwerkt in het saldo van de begroting. Deze hebben we geparkeerd, hierover vindt door de Raad separate besluitvorming plaats.
199	Zie ook blz. 160 Programmabegroting 2017 paragraaf 3.2 Uitgangspunten van de ramingen.
200	De cijfers van de septembercirculaire 2016 worden in de 1 ^e begrotingswijziging 2017 verwerkt, die gelijktijdig met de begroting 2017 wordt vastgesteld.
201	De septembercirculaire 2016 is als 1 ^e begrotingswijziging vastgesteld bij de programmabegroting 2017-2020 en is dus verwerkt in de begroting.
202	De septembercirculaire 2016 is als 1 ^e begrotingswijziging vastgesteld bij de programmabegroting 2017-2020 en is dus verwerkt in de begroting.
203	Boekwerk programmabegroting 2017 bevat cijfers meircirculaire. Cijfers septembercirculaire toegevoegd aan begrotingsbehandeling via aanvullende notitie.
204	Boekwerk programmabegroting 2017 bevat cijfers meircirculaire. Cijfers septembercirculaire toegevoegd aan begrotingsbehandeling via aanvullende notitie.
205	De effecten van de septembercirculaire zijn verwerkt in de Najaarsbijstelling 2016. Hiermee is de meerjarenraming is geactualiseerd.
206	Verschil ten opzichte van de meircirculaire wordt uit de reserve sociaal deelfonds onttrokken.
207	De cijfers van de mei circulaire 2016 zijn verwerkt in de begroting op programmaniveau Maatschappelijke ontwikkeling en Versterken Economie. De effecten van de september circulaire zijn i/d begroting op concernniveau in Enschede opgenomen onder de rijksbijdragen (programma Dienstverlening en financieel beleid).
208	In de conceptbegroting 2017 en de meerjarenramingen 2018-2020 zijn de bedragen uit de mc2016 opgenomen. Aanvullend worden in het raadsvoorstel bij de begroting de uitkomsten van de sc2016 meegenomen. Op basis hiervan zullen de ramingen bij de 1 ^e begrotingswijziging budgettair neutraal worden aangepast.
209	De septembercirculaire is verwerkt in de 1 ^e begrotingswijziging 2017 die tegelijkertijd is behandeld bij de begroting 2017.

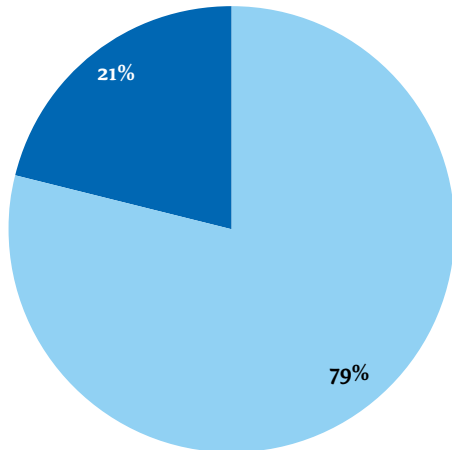

b. De septembercirculaire 2016

#	Vrijblijvende toelichting
210	De septembercirculaire wordt in de meerjarenbegroting verwerkt bij de Slotwijziging/Najaarsnota 2016.
211	Meicirculaire 2015. Zowel de uitkering als de budgetten worden begin 2017 via een budgettaire neutrale begrotingswijziging op het niveau van de september- c.q. decembercirculaire 2016 gebracht.
212	Begroting 2017 (financieel peil Voorjaarsnota 2016) = december circ 2015 (resultaten meicirculaire 2016 worden wel genoemd) Najaarsnota 2016 = incl. meicirculaire 2016. De septembercirculaire 2016 wordt financieel verwerkt in Voorjaarsnota 2017. Conform bestendige gedragslijn, is bekend bij de toezichthouder.
213	In grote lijnen is de begroting gebaseerd op de meicirculaire 2016. Hierop zijn echter enkele wijzigingen gedaan. Op de WMO is er afgeraamd voor 2017 500.000,-, voor 2018 400.000,- en vanaf 2019 300.000,-.
214	We hebben bij het opstellen van de begroting rekening gehouden met een deel van de septembercirculaire omdat deze een fors afwijkend beeld liet zien voor de komende jaren.
215	Tot en met 2016 is de raming gebaseerd geweest op de integratie-uitkering sociaal domein. Voor 2017 en verder gekozen is gekozen om de budgetten die regionaal ingezet worden (beschermde wonen, re-integratie en WSW) wel te baseren op de integratie-uitkering en voor Jeugd en WMO de mutaties niet meer 1 op 1 te vertalen, maar te baseren op de prognose van de lasten.
216	We hebben de begroting opgesteld op basis van de meicirculaire 2016. Toen in augustus bekend werd dat de gemeente geconfronteerd zou worden met uitnames uit het gemeentefonds bij het onderdeel Sociaal Domein door de 'startstreepmutaties' hebben we daar in de begroting een inschatting van gemaakt op basis van vuistregels. Uiteindelijk bleek bij de septembercirculaire dat onze inschatting er niet ver naast zat, al is een deel van de uitname nog niet goed verwerkt in de septembercirculaire. Dit gaat nu in de decembercirculaire gebeuren.
217	Decembercirculaire 2015.
218	Decembercirculaire 2015.

Vraag 2.

Is er een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor de drie decentralisaties in 2017 en volgende jaren?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja.	79%	282
■ b. Nee.	21%	76
Totaal	358	

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
1	We onderscheiden ramingen per wet en per zorgsoort en/of interventieniveau.
2	Wij hebben op basis van ervaringscijfers en de overeenkomst met de GR inz. WSW een gedetailleerde onderbouwing voor WMO, Jeugd en Participatie. De begrotingen zijn niet primair ingestoken op de diverse wetten, maar op het soort voorziening: preventief, algemeen, individueel.
3	Ja, op basis van taakvelden/soorten jeugdzorg/PGB en ZIN/per interventieniveau jeugd een kostensoort/soorten WMO zorg en voorzieningen/begeleiding/hulp in het huishouden/PGB en ZIN/Participatie en re-integratie
4	Er is een detailbegroting gemaakt voor de decentralisaties voor zowel 2017 maar ook het meerjarenperspectief. De indeling is conform 2015 en 2016. De ervaringen uit deze jaren zijn gebruikt bij het maken van de begroting 2017.
5	Ja, op basis van taakvelden/soorten jeugdzorg/PGB en ZIN/per interventieniveau jeugd een kostensoort/soorten WMO zorg en voorzieningen/begeleiding/hulp in het huishouden/PGB en ZIN/Participatie en re-integratie.
6	In de begroting 2017 zijn enkele bijstellingen op de budgetten gedaan naar aanleiding van kennis over de realisatie in 2015. Voor de jaarschijf 2018 is het de bedoeling om de analyses en realisatie van bijna twee jaar uitvoering nieuwe taken om te zetten in een steeds reëlere begroting met een heldere raming van inkomsten en uitgaven op de producten.
7	Begrotingsposten zijn enerzijds gerelateerd aan de beschikbare budgetten, maar daarnaast is ook gekeken naar de ontwikkeling van de uitgaven in 2015 en 2016.
8	Ramingen zijn op basis van de meircirculaire 2016 vertaald in de begroting 2017 op basis van budgetneutraliteit. Daar waar afwijkingen in de circulaire nog niet functioneel vertaald konden worden zijn taakstellingen opgenomen.
9	De begroting is opgebouwd uit verschillende activiteiten en daarbij behorende onderbouwde deelbudgetten.
10	Raming is gebaseerd op de realisatie 2015 + zakenkundige inschatting van de effecten van beleidsontwikkelingen.
11	Er is een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor de drie decentralisaties in 2017 en volgende jaren opgebouwd vanuit kostensoorten niveau wat vervolgens vertaald is naar de desbetreffende taakvelden.
12	Budgetten zijn gedetailleerd in beeld gebracht.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
13	Er is een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor de 3D's in 2017 en volgende jaren opgebouwd vanuit kostensoortniveau wat vervolgens vertaald is naar de desbetreffende taakvelden.
14	Getracht is zo goed mogelijk de Q x P in beeld te brengen (door de GR sociale dienst). Dit geldt alleen voor jeugd en WMO 2015. Voor participatie (inclusief WSW) geldt budgetneutraliteit.
15	In de onderbouwing van de ramingen voor 2017 is zoveel mogelijk rekening gehouden met medio 2016 bekend zorggebruik c.q. betaalde kosten.
16	De decentralisaties worden (grotendeels) uitgevoerd door de GR Dienst SoZaWe Noordwest Fryslân. Deze GR heeft onderbouwde ramingen van de lasten. Als gemeente nemen wij alleen het totaal aan geraamde lasten over.
17	Bij het opmaken van de begroting 2017 zijn de eerste contouren van de werkelijke uitgaven over 2015 bekend. Deze informatie is gebruikt voor de onderbouwing van de ramingen 2017 en verder.
18	Er is een financieel kader voor het sociaal domein opgesteld met een meerjarenperspectief dat door de raad is vastgesteld.
19	De uitvoering van de drie decentralisaties ligt bij de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân. De budgetten voor de drie decentralisaties in de begroting 2017 betreffen grotendeels de bijdragen aan de Dienst SZW NW Fryslân op basis van de begroting 2017 van de Dienst. De meerjarenramingen 2018 t/m 2020 in de begroting 2017 van de gemeente Leeuwarderadeel zijn voor de bijdragen aan de Dienst SZW NW Fryslân identiek aan de ramingen 2017.
20	Gespecificeerd opgenomen in de Productenraming 2017-2020.
21	Er is per zorgsoort een budget bepaald a.d.h.v. van de zorgconsumptie 2015.
22	Op basis van de meest recente gegevens is er een best-guess prognose gemaakt voor de jaren 2017-2020. Bij de Jeugd wordt een tekort verwacht van € 4,3 miljoen, bij de WMO een voordeel van € 1,2 miljoen en bij de participatie een tekort van € 1,5 miljoen. Dit tekort loopt jaarlijks licht op, met name door de WSW.
23	De lasten zijn geraamd op basis van een combinatie van de jaarrekening 2015, de voorlopige uitgaven in 2016 en de beschikbare zorggegevens en budgetten.
24	De raming van de lasten is opgebouwd conform de herziene begroting van de Dienst SoZaWe NW Fryslân.
25	Taken grotendeels ondergebracht in GR sociale zaken en werkgelegenheid noordwest Friesland.
26	De Raad heeft bepaald dat de inkomsten en uitgaven op begrotingsniveau in evenwicht moeten zijn. Rondom de 3 decentralisaties is een zogenaamd 'hek' geplaatst waarbinnen uitvoering van de regelingen plaats moet vinden.
27	Op basis van historie en inschattingen wordt er geraamd.
28	De lasten en baten zijn naar taakvelden verbijzonderd/geraamd.
29	Wij hebben de begroting gespecificeerd naar de functies uit de BBV.
30	Raming 2017 op basis van regionale inkoop- en aanbestedingsgegevens. Raming 2018 - 2020 gebaseerd op uitgaven 2017.
31	Op basis van jaarrekening 2015, beschikbare realisatiecijfers 2016 en inkoopcontracten 2017 is de raming gemaakt.
32	Raming per taakveld en verdere onderverdeling opgenomen.
33	Ja, deze onderbouwing is aanwezig. Het blijft een ontwikkeldocument waar op basis van ervaring bijstelling plaats vindt. De onderbouwing bestaat uit inkoopresultaat 2017 (budgetplafonds van de ingekochte producten), bijdragen voorliggende voorzieningen, wijkteams en uitvoeringskosten. De onderbouwing voor inzet Werk en Inkomen vindt plaats via de GR Werkzaam Rivierenland.
34	Uitgangspunt is budgetneutraliteit. Wel zijn er de nodige verschuivingen binnen de budgetten zichtbaar, gebaseerd op de (eerste) ervaringscijfers.
35	Ja, voor genoemde 3 decentralisaties is een onderbouwing van kosten aanwezig.
36	In de voorcalculaties zijn de decentralisaties op de verschillende taakvelden gedetailleerd en onderbouwd en budgettair neutraal geraamd.
37	Raming 2017 is onderbouwd. De meerjarenraming is meer op hoofdlijnen met dalend 3D budget.
38	Op basis van de jaarrekening 2015 en tussenrapportages 2016 zijn de ramingen waar mogelijk aangepast.
39	Op productniveau geraamd met de kennis van nu.
40	Er is een onderbouwde raming van de lasten. Jeugdwet, WMO en Participatie zijn separaat opgenomen maar niet in detail.
41	Niet alle uitgaven die betrekking hebben op het Sociaal Domein staan verantwoord op het Sociaal Domein, o.a. overhead, maatregelen ter preventie en versterking van het Sociaal Kernteam staan (voor een deel) op andere beleidsterreinen verantwoord.
42	Op basis van werkelijke cijfers 2015.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
43	Er is een onderbouwing. Die wordt beïnvloed door eigen Apeldoornse middelen die we inzetten. We zetten de rijksvergoeding ontschot in waardoor we bijvoorbeeld budget maatschappelijke opvang aanwenden voor lokale WMO. Dit in afstemming met regiogemeenten.
44	Per onderdeel jeugd, participatie en WMO is een detailraming aanwezig.
45	Er is een zekere mate van detaillering. Onduidelijk is echter wat u onder gedetailleerd verstaat.
46	Zowel voor de interne (personele) kosten als voor de externe (out of pocket) kosten.
47	Gebaseerd op realistisch ramen.
48	In de paragraaf sociaal domein van de programmabegroting 2017 zijn de baten en lasten voor het jaar 2017 weergegeven. Voor de jaren 2018 t/m 2020 zijn de ramingen op dezelfde wijze in de meerjarenbegroting opgenomen.
49	-
50	N.v.t.
51	O.b.v. werkelijk 2015/2016.
52	Er ligt een redelijk gedetailleerde raming aan ten grondslag.
53	Bij de onderdelen Jeugd en WMO hebben we op basis van ervaringscijfers over 2015 en over het eerste halfjaar 2016 inzicht in de zorgvraag. Op basis hiervan hebben we in 2016 een meerjarenraming opgesteld. Voor het Participatiebudget was er al sprake van een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten. Het onderdeel participatie wordt uitgevoerd door een verbonden partij: de MGR Rijk van Nijmegen/Werkbedrijf. De MGR heeft een meerjarenbegroting 2017-2020 waarin zowel de bijdragen van de deelnemende gemeenten (waarbij iedere gemeente zijn Participatiebudget inbrengt) als een nadere gespecificeerde (en onderbouwde) raming van de lasten is opgenomen.
54	In product-begroting is verfijnde raming opgenomen.
55	De cijfers zijn gebaseerd o.b.v. historische kosten en de begroting van de GR (Participatiewet).
56	Voor zover de (onbekende) zorgkosten en participatiekosten een gedetailleerde raming mogelijk maken. We verwerken de ervaringscijfers van 2015 (en verder) in de volgende jaren.
57	Gedetailleerde begrotingen zijn opgesteld in regionaal verband.
58	Taakstellende stelposten ('versoberingen') zijn opgenomen en inmiddels verdeeld over verschillende deelproducten binnen de begroting.
59	De lasten zijn voor de jaren 2017 en volgend, over meerdere begrotingsposten verdeeld.
60	Lasten zijn mede op basis van werkelijke kosten 2015/2016 geraamd.
61	-
62	Op grond van cijfers over 2015 en 2016 is een zo goed mogelijke raming gemaakt voor de komende jaren. Dit geldt bijvoorbeeld voor het aantal bijstandsuitkeringen, maar ook voor de jeugdzorgtrajecten en WMO-voorzieningen.
63	Op basis van de cijfers 2015 is een doorrekening gemaakt naar 2017 en verder.
64	Zie de toelichting op vraag 3.
65	We hebben op kostensoortniveau begroot hoeveel bij voor de 3 decentralisaties naar verwachting uit gaan geven.
66	Het sociaal domein is budgettair neutraal geraamd. Het verwachte overschot is als stelpost opgenomen.
67	Ja, maar de lasten die samenhangen met de in 2015 doorgevoerd decentralisaties zijn moeilijk individueel te volgen, aangezien zij in samenhang met andere (oudere) taken in het sociaal domein uitgevoerd en geraamd worden.
68	Het sociaal domein is budgetneutraal geraamd.
69	Het uitgangspunt voor de raming van de lasten is de rijksvergoeding en de verlaging daarvan in de komende jaren. De lasten zijn voor de komende jaren doorgerekend op basis van bevolkingsprognoses (incl. demografische ontwikkelingen). Om de lasten en de lagere rijksvergoeding op te kunnen vangen is een programma gestart 'Uitvoeringsagenda transformatie Sociaal Domein'. Er zijn ruim 20 projecten gestart die nodig zijn om de inhoudelijke doelen te realiseren en om antwoord te geven op de bezuinigingsopgave. De projecten zijn opgenomen in de begroting evenals de te verwachten opbrengsten (kostenreductie) hiervan.
70	Het geheel is budgettair neutraal geraamd. Het verwachte overschot is als stelpost opgenomen.
71	Per onderdeel is in samenwerking met de vakafdelingen een begroting opgesteld. Deze is mede ingeschat op basis van de uitkomsten van vorig jaar en de inschattingen t/m juni. Op basis hiervan zijn per onderdeel de begrotingsbedragen uitgesplitst.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
72	Op grond van verzilveringspercentages en indicatiewaarde hebben we de lastenraming 2017 en meerjarenraming in beeld gebracht (met name op het gebied van WMO, oude en nieuwe taken). Daarnaast hebben we ervaringscijfers 2016 gebruikt voor de PGB's. De Jeugdwet kent zijn eigen traject via de gemeenschappelijke regeling RIGG, waar de gemeenten hun beschikbare Jeugdbudgetten 1:1 hebben beschikbaar gesteld ter dekking van de te verwachten kosten en waar volledige solidariteit geldt ten aanzien van de financiële afwikkeling. Groningen heeft daarbij een voorlopige afslag van 7,5% voor uitvoeringskosten ingehouden.
73	Voor wat betreft uitvoeringskosten werken we toe naar nog meer detail.
74	De raming is in principe gebaseerd op hoeveelheden en prijzen. Ook ervaringscijfers spelen nog een rol.
75	De kostenraming is gebaseerd op de werkelijke kosten 2015 en de gemaakte inkoopafspraken met de zorgaanbieders. Daarnaast hebben we voor alle overige taken budgetten geraamd (denk aan cliëntondersteuning, financiële meerkosten gehandicapten, etc.). In de uitgaven voor participatie is een knip gemaakt tussen het budget voor (zittend bestand) WSW en re-integratie. Het WSW-budget is gebaseerd op de blijfkans van mensen die in de WSW werken. Het re-integratiebudget wordt budgetneutraal ingezet.
76	In 2017 is een verdere stap gezet richting het meer realistisch begroten van de lasten. Dit op basis van onderliggende gegevens zoals begrotingen van derden, realisatiecijfers en gemaakte afspraken met derden. In 2017 zijn de verwachte lasten € 252.834 lager dan de verwachte baten. Dit saldo is begrotingstechnisch gedoteerd aan de reserve Sociaal Domein. Saldo na wisselwerking met reserves derhalve nul.
77	Per decentralisatie is er een onderbouwing van de lasten en baten in de (meer)jarenraming.
78	De kostenraming is gebaseerd op de werkelijke kosten 2015 en de gemaakte inkoopafspraken met de zorgaanbieders. Daarnaast hebben we voor alle overige taken budgetten geraamd (denk aan cliëntondersteuning, financiële meerkosten gehandicapten, etc.). In de uitgaven voor participatie is een knip gemaakt tussen het budget voor (zittend bestand) WSW en re-integratie. Het WSW-budget is gebaseerd op de blijfkans van mensen die in de WSW werken. Het re-integratiebudget wordt budgetneutraal ingezet.
79	De 3D-budgetten maken integraal onderdeel uit van onze begroting. In een Excel-spreadsheet houden we extracomptabel een zgn. 3D-begroting bij, om zodoende in beeld te houden welke uitgaven er tegenover de inkomsten uit de integratie-uitkering sociaal domein staan.
80	De budgetten zijn op basis van de ervaringscijfers uit 2015 en 2106 (deels) en conform de gemaakte afspraken met ketenpartners meerjarig budgettair neutraal verdeeld over de verschillende budgetten.
81	De kostenraming is gebaseerd op de werkelijke kosten 2015 en de gemaakte inkoopafspraken met de zorgaanbieders. Daarnaast hebben we voor alle overige taken budgetten geraamd (denk aan cliëntondersteuning, financiële meerkosten gehandicapten, etc.). In de uitgaven voor participatie is een knip gemaakt tussen het budget voor (zittend bestand) WSW en re-integratie. Het WSW-budget is gebaseerd op de blijfkans van mensen die in de WSW werken. Het re-integratiebudget wordt budgetneutraal ingezet.
82	Zie paragraaf Sociaal domein in de programmabegroting 2017 (blz. 104)
83	De ramingen 2017 zijn zo goed als mogelijk gebaseerd op ervaringscijfers 2015 en het eerste halfjaar 2016.
84	De budgetten zijn op basis van de ervaringscijfers uit 2015 en 2106 (deels) en conform de gemaakte afspraken met ketenpartners meerjarig budgettair neutraal verdeeld over de verschillende budgetten.
85	Het sociaal domein is budgettair neutraal geraamd.
86	De posten zijn gedetailleerd geraamd. Waarbij wel de opmerking wordt gemaakt dat we nog onvoldoende ervaringsinformatie om een volledig op ervaringen gebaseerde onderbouwde raming te geven. Daarom hebben we de baten en lasten nagenoeg in evenwicht begroot. De lasten Participatie hebben we conform de septembercirculaire 2016 verwerkt. Bij het begroten van de lasten Jeugd is uitgegaan van de uitgangspunten van het regionale samenwerkingsverband (De RIGG) en de lasten WMO zijn nagenoeg gelijk aan de ontvangsten zoals opgenomen in de septembercirculaire. We hebben in onze begroting er ook rekening meegehouden dat we extra eigen middelen in gaan zetten (algemene middelen).
87	Op basis van realisatie 2015 en verwachte uitgaven 2016 zijn subbudgetten begroot. Het totaal van de budgetten is gelijk aan de rijksvergoeding voor de 3 decentralisaties, dit omdat besloten is dat de uitvoering moet passen binnen de rijksvergoeding. Tussen wetten kan worden geschoven met budgetten. Daarnaast is nog een reserve beschikbaar indien bij realisatie blijkt dat de uitgaven hoger zijn dan de rijksvergoeding.
88	Er is een redelijk gedetailleerde raming per decentralisatie aanwezig die deels is gebaseerd op de realisatiecijfers van 2015 en waarbij verder rekening is gehouden met nieuwe ontwikkelingen.
89	Raming aangepast op basis van werkelijke cijfers 2015 en de verwachtingen voor 2016.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
90	Dit is onderbouwd.
91	Budgetten zijn begroot op kostensoortniveau en uitgebreid toegelicht. De begroting volgt de indeling van de lv3.
92	In 2017 is er een gedetailleerde toelichting voor de 3 decentralisaties.
93	Voor elk jaar wordt er een gedetailleerde raming opgesteld op het gebied van WMO en Jeugd. De hoofdlijnen hiervan worden in de begroting verwerkt. De raming voor 2017 en verder is onderbouwd door middel van ervaringscijfers 2015. Voor de participatiewet wordt er geraamd op basis van budgetneutraliteit.
94	O.b.v. historische cijfers uit 2015/2016 is een kostenraming opgesteld. Uitgangspunt hierbij is dat de uitgaven en inkomsten van het Rijk budgetneutraal in de begroting verwerkt zijn.
95	O.b.v. de ervaringscijfers en stand van zaken d.d. 'heden' is de begroting 2017 en verder per kostenpost (Jeugd, WMO en Participatie) geraamd.
96	Betreffende ramingen zijn gebaseerd op de gerealiseerde uitgaven uit het jaar 2015.
97	De raming is gemaakt o.b.v. realisatie rekening gehouden met nieuwe tarieven en de ontwikkeling van de aantallen.
98	Er is een onderbouwde raming op taakveld voor 2017 (gebaseerd op realisatie 2015).
99	Extracomptabel is deze informatie voorhanden. De begroting is opgesteld volgens de nieuwe richtlijnen Besluit Begroting en Verantwoording.
100	Op basis van de realisatie 2015 en 1 ^e kwartaal 2016 is er een doorrekening gemaakt op productniveau voor 2017 en volgende jaren.
101	Ja, deze is opgesteld.
102	Zie de diverse rapportages monitoring 3-D's bij jeugd hebben we bijvoorbeeld de onderverdeling naar (Zorg In Natura, PGB, uitvoeringskosten etc.).
103	Er is een onderbouwde raming op productniveau voor 2017 waarbij de indeling van de categorieën is gebaseerd op de werkelijke realisatie 2015.
104	Ja, die is er.
105	Op dit moment wordt er per kwartaal een bijgewerkte globale meerjaren lastenraming gepresenteerd. Hierin is per D inzichtelijk gemaakt wat het verwachte lastenniveau zal zijn. Er wordt op dit moment gewerkt aan een meerjarig businessplan 3D's met een gedetailleerde financiële onderbouwing.
106	Tijdens het samenstellen van de begroting 2017 en de meerjarenraming een raming per decentralisatie een raming gemaakt van de lasten en baten gebaseerd op cijfers 2015 plus actuele informatie (begroting 2017 van Vixia/voorschotbedragen Centrumregeling Westelijke Mijnstreek jeugd domein/voorschotbedragen uitvoering jeugd Zuid-Limburg).
107	Ja, specificatie is beschikbaar in het 'bijlagenboek' van de begroting.
108	Ja, basis 2015 en eigen inzichten.
109	Per decentralisatie-opgave is een uitgebreide budgetonderbouwing opgenomen in de productenbegroting.
110	Ja, op taakveldniveau is deze opgenomen in de begroting 2017-2020.
111	Er is een onderbouwde raming, die ontschot is.
112	Op basis van de huidige ervaringscijfers (2015, 2016) is getracht een zo volledig mogelijk beeld te schetsen voor 2017 en de volgende jaren.
113	Voor alle decentralisaties zijn doorrekeningen gemaakt o.b.v. de jaarrekening 2015 en de tussentijdse cijfers 2016.
114	De exploitatieopzetten voor WMO en jeugd zijn de basis. Meerjarig zijn de ramingen aangepast met meerjarige mutaties in de algemene uitkering uit het gemeentefonds v.w.b. het sociaal domein. De 3 decentralisaties zijn budgettair neutraal in de begroting verwerkt, afwijkingen in de ramingen t.o.v. de beschikbare middelen worden verrekend met de reserve sociaal domein.
115	De samenwerking Kempengemeenten maakt een begroting voor elke deelnemende gemeente in de samenwerking.
116	De geraamde budgetten 2017 zijn gebaseerd op de budgetten 2016. O.b.v. de huidige uitgaven 2016 is vnl. het budget WMO 2015 ruim geraamd. Daarnaast is er nog een budget beschikbaar waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan die na verwerking van de septembercirculaire 2016 nog ruimte heeft. Voor de jeugdzorg zijn vnl. lumpsumbudgetten (regiogemeente Den Bosch) afgesproken op regionaal niveau met een bandbreedte (90%-110%) waarmee het risico wordt beperkt. Inmiddels heeft Bernheze een reserve transitie gevormd (saldo ultimo 2015 8 3,4 miljoen) en wordt ook voor 2016 een fors overschot verwacht op de uitgaven 2016, wat ook zal worden toegevoegd aan deze reserve. Met deze reserve kunnen we eventuele tegenvallers opvangen en hebben we voldoende tijd om beleidsmatige aanpassingen te doen zodat de uitgaven in de pas lopen met de beschikbare budgetten.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
117	Voor de drie decentralisaties zijn de budgetten verbijzonderd en afgestemd op de informatiebehoefte van de beleidsafdeling.
118	Onderbouwing is aanwezig.
119	De 3 decentralisaties zijn als aparte beheersproducten opgenomen in de (meerjaren)begroting. In het financieel pakket zijn jeugd en WMO verder gedetailleerd.
120	Zijn verdeeld onder diverse begrotingsposten als combinatie van ervaringscijfers 2015, afgesloten contracten en beschikbaar budget.
121	De verdeling vindt plaats op producten en kostensoorten.
122	Via de verschillende FCL en ECL combinaties is er een gedetailleerde raming van de lastenkant van de 3 decentralisaties opgenomen in de begroting. Door de kosten op deze manier in de begroting op te nemen krijgen we ook een beter inzicht in hoe de werkelijke kosten in het sociaal domein gemaakt worden.
123	De ramingen van 2017 zijn onderbouwd. De raming van 2018 e.v. is gebaseerd op de hoogte van de budgetten 2017.
124	B.b.v. <ul style="list-style-type: none"> • Ervaringscijfers. • Historische kosten. • Afgesloten contracten. • Budget (budgetneutraliteit).
125	In de begroting zijn op activiteitsniveau de kosten voor de volgende jaren opgenomen.
126	De lasten in de begroting zijn voornamelijk geraamd op basis van de lasten in 2015 en 2016. De specificatie van de gefactuurde kosten dient echter nog verbeterd te worden.
127	De raming is gedaan op basis van realisatie 2015 en een doorrekening van de genomen inhoudelijke en financiële maatregelen. Middelen zijn binnen de begroting niet meer specifiek per decentralisatie herkenbaar omdat wij conform de doelstelling van de decentralisatie een ontschotte begroting hebben gemaakt.
128	Aan de cijfers liggen werkbegrotingen Jeugd, WMO en Participatie ten grondslag.
129	Op basis van de verantwoording 2015 is een doorvertaling gemaakt voor de jaren 2017 tot en met 2020.
130	Op grond van nieuw beleid is er een uitgebreide en gedetailleerde raming van diverse kostensoorten hetgeen resulteert in een budgetneutrale raming op het gebied van de drie decentralisaties.
131	De raming van de lasten is gedetailleerd naar verschillende kostenposten. De begrote bedragen zijn onderbouwd. Zie ook het antwoord op vraag 3.
132	De 3 decentralisaties zijn als aparte beheersproducten opgenomen in de (meerjaren)begroting. In het financieel pakket zijn jeugd en WMO verder gedetailleerd.
133	Ja, we hebben vanaf 2015 een beeld van de werkelijke lasten voor de decentralisaties op detail niveau omdat we vanaf begin 2015 ingezet hebben op declaraties op basis van werkelijke zorginzet via de i-WMO en i-Jw standaard.
134	Met behulp van de ervaringen in 2015/2016 en de gemaakte afspraken met zorgleveranciers is tot een gedetailleerde begroting gekomen.
135	In de gemeentebegroting 2017 zijn de specifieke posten voor de drie decentralisaties opgenomen conform de wettelijk voorgeschreven IV3 methode. In de begroting 2017 is een paragraaf 'Transities sociaal domein' opgenomen. In deze paragraaf worden de (financiële) ontwikkelingen weergegeven en zijn de drie afzonderlijke deelbegrotingenvoor van de transities 2017 (WMO nieuw 2015/Jeugdwet/Participatiewet) voorzien van een toelichting per begrotingspost opgenomen.
136	De beleidslasten zijn onderbouwd.
137	Met de P&C producties wordt meestal afzonderlijk de werkbegroting Sociaal Domein herzien, hierin zijn budgetten van de 3 transities (WMO begeleiding, Jeugd en Participatie) meegenomen.
138	Alle uitgaven en inkomsten zijn verdeeld naar gedetailleerde grootboeknummers.
139	Ja er is een onderbouwde raming. Wat moet ik hier verder over toelichten?
140	Via de verschillende FCL en ECL combinaties is er een gedetailleerde raming van de lastenkant van de 3 decentralisaties opgenomen in de begroting. Door de kosten op deze manier in de begroting op te nemen krijgen we ook een beter inzicht in hoe de werkelijke kosten in het sociaal domein gemaakt worden.
141	De raming van de lasten is gebaseerd op de realisatie t/m eerste half jaar 2016 en (indien van toepassing) nieuwe afspraken voor 2017.
142	Ja, basis vormt het beschikbare budget. Daarop is een deel van de uitvoeringskosten in mindering gebracht ter dekking van de salariskosten van eigen personeel.
143	.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
144	Bij de 3 decentralisaties worden de ramingen op regelniveau uitgewerkt.
145	In een apart overzicht worden de ramingen van de lasten bijgehouden.
146	Via de verschillende FCL en ECL combinaties is er een gedetailleerde raming van de lastenkant van de 3 decentralisaties opgenomen in de begroting. Door de kosten op deze manier in de begroting op te nemen krijgen we ook een beter inzicht in hoe de werkelijke kosten in het sociaal domein gemaakt worden.
147	Voor enkele posten wel. Daar zijn we uitgegaan van de realisatie 2015. We hebben verder budgettair neutraal begroot dus de overige posten hebben we hiermee sluitend gemaakt.
148	Het onderdeel WMO is reeds in de begroting uitgesplitst verwerkt. Voor de participatie en jeugd is deze onderverdeling extra comptabel aanwezig.
149	I.v.m. samenwerking gebaseerd op deels subregionale gegevens (Kempen) en deel regionaal (MRE). Ramingen komen uiteindelijk samen in de ramingen van de ISD De Kempen, die de regelingen in administratieve zin uitvoert voor de gemeenten.
150	De ramingen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.
151	Voor het opstellen van de ramingen op het gebied van de transities wordt samenwerking gezocht met gemeentes uit de regio. De kostenramingen in de primitieve begroting van de gemeente Rucphen zijn nog gebaseerd op de begroting 2016. Dit wordt in de 1 ^e bestuursrapportage geactualiseerd. Rijksbijdragen zijn wel geactualiseerd (zie vraag 1).
152	De 3 decentralisaties zijn als aparte beheersproducten opgenomen in de (meerjaren)begroting. In het financieel pakket zijn jeugd en WMO verder gedetailleerd.
153	De kosten zijn geraamd per kostenplaats en per kostensoort op basis van ervaringscijfers 2015.
154	Voor enkele posten wel. Daarbij zijn we uitgegaan van de realisatie 2015.
155	Er is een gedetailleerde raming voor de lasten 2017. Voor de jaren 2018-2020 worden deze ramingen een op een overgenomen of er moet een gegronde reden zijn om hiervan af te wijken. In principe ramen wij meerjarig tegen constante prijzen.
156	Raming lasten is op basis van ervaringscijfers geheel 2015 en gedeeltelijk 2016.
157	Zie toelichting onder punt 3.
158	Op basis van contracten en inzichten van 15 en prognose 16 zijn de lasten voor 2017 bepaald.
159	Voor alle drie decentralisaties.
160	De budgetten zijn overall gebaseerd op de sociale domein uitkering en op de ontwikkelingen in het budgetbeslag zoals die optraden in 2015 en 2016.
161	Op basis van een meerjarenbegroting.
162	Via CJG, bevoorschotting, samenwerkingsverband en gemeenschappelijke regeling.
163	Waarbij het uitgangspunt blijft dat de geraamde lasten overeenkomen met de integratie-uitkering sociaal domein.
164	Al naar gelang de beschikbare informatie, zo goed mogelijk.
165	De raming van de lasten is gebaseerd op de bedragen die via het inkoopproces zijn verdeeld. Voor Jeugd is daarbij de indeling J&O, GGZ, BPV, Jeugdbescherming- en reclassering, Veilig thuis en Crisisbeheersing gehanteerd. Voor het onderdeel WMO begeleiding is ook een aparte raming zichtbaar. Tenslotte zijn de budgetten vanuit de Participatiewet apart geraamd.
166	Al naar gelang de beschikbare informatie, zo goed mogelijk.
167	Het programmaonderdeel jeugd is ingedeeld in 3 producten die verder weer onderverdeeld zijn in activiteiten met elk het daarbij behorende budget. Product Jeugdwelzijn (activiteiten o.a. jeugdbeleid stedelijk jeugd en jongerenwerk), product Algemene jeugdvoorzieningen (waaronder het budget voor de activiteiten lokale teams, jeugdgezondheidszorg) en individuele jeugdvoorzieningen (o.a. activiteiten Zorg in Natura regionale inkoop gespecialiseerde jeugdhulp, PGB, Gecertificeerde Instellingen).
168	In de raming worden de kosten niet per zorgsoort onderscheiden. Wel voor jeugd naar de hoofdgroepen: 1. Jeugd- en opvoedhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming 2. AWBZ 3. GGZ. Bij de WMO is dat zorg voor: 1. Begeleiding groep. 2. Begeleiding individueel. Door onderliggende managementinformatie vanuit zorgaanbieders wordt informatie per zorgsoort inzichtelijk gemaakt.
169	Er is een gedetailleerde en onderbouwde raming.
170	N.v.t.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
171	Voor alle 3 de decentralisaties wordt er op 'product' niveau geraamd.
172	De lasten worden zo reëel mogelijk geraamd.
173	Voor alle 3 de decentralisaties wordt er op 'product' niveau geraamd.
174	We hebben de begroting 2017 opgebouwd conform de nieuwe voorschriften van de BBV en ook de budgetten omgerekend naar de nieuwe taakveldonderdelen.
175	De raming is, per deelterrain, gebaseerd op realisatie en verwachtingen 2016. Hiervan is een doorrekening gemaakt voor de komende jaren.
176	Raming op kostenplaatsniveau vormt de basis, presentatie in de begroting op abstracter niveau.
177	Grove onderbouwing aanwezig naar productnummers cf. IV 3 (o.b.v. begroting 2016).
178	De onderbouwing van de geraamde lasten zijn conform de 3-W vragen uit de begroting, e.e.a. conform de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording).
179	Verdeeld over 3D's en voor bv JHeugd en WMO Begeleiding onderverdeeld naar ZIN/PGB en bedrijfsvoeringskosten afzonderlijk.
180	Budgettering gebeurd op sub product niveau bij Jeugd en WMO.
181	Voor de ingekochte zorg is een onderbouwing aanwezig. De detaillering is afhankelijk de activiteit. Voor een aantal ramingen is er een schatting gemaakt.
182	Er is een financiële onderbouwing van hoe de integratie-uitkering Sociaal domein is verdeeld binnen de begroting. Uitgangspunt is de integratie-uitkering per wet. Vervolgens is onderbouwd welke 'vaste' kosten er uit deze uitkeringen worden gedekt. Denk hierbij aan een vast budget voor innovatie, inzet in de gebiedsteams, cliëntondersteuning en ambtelijke capaciteit ('apparaatskosten'). Wat na aftrek van deze kosten overblijft is geraamd voor zorg waar een indicatie (beschikking/opdracht) voor nodig is.
183	N.v.t.
184	Gebaseerd op cijfers 2015 en 1 ^e halfjaar 2016.
185	Er is een uitgesplitste raming maar ervaringscijfers zijn in ontwikkeling. Hiertoe heb je drie jaar nodig om de trends eruit te halen.
186	Op basis van de nieuwe indeling in taakvelden zijn de lasten verdeeld. (zie ook 3).
187	Zoveel mogelijk gebaseerd op realisatie 2015 en de bijstellingen van beleid ingaande 2017.
188	Contracten (deels).
189	Voor alle 3 de decentralisaties wordt er op 'product' niveau geraamd.
190	Zie volgende antwoorden.
191	Afhankelijk van de betreffende decentralisatie is er meer of minder detail per soort zorg.
192	Voor de diverse onderdelen zijn ramingen opgesteld.
193	Er is een uitgebreide specificatie in de producten/taakvelden begroting opgenomen.
194	Er wordt in de begroting onder andere onderscheid gemaakt naar middelen voor het Sociaal Wijk team/Jeugd team (toegang, 1 ^e lijns ondersteuning), tweede lijns zorg, organiseren beschut werk en reïntegratie.
195	Per onderdeel is op basis van beschikbare indicaties of ervaringsgegevens een begroting voor 2017 opgesteld.
196	Op basis van landelijke informatie is de begroting ingericht. Bijstellingen vinden voor het eerst plaats in 2016.
197	De raming is gebaseerd op gerealiseerde zorg 2015, rekening houdend met de ontwikkelingen in 2016 en verder.
198	Nodig voor een goede analyse.
199	De begroting 2017 is opgebouwd op basis van ontvangen rijksmiddelen (integratieuitkering sociaal domein) per begrotingsprogramma. De verdeling over de (hoofd)producten heeft plaatsgevonden op basis van ervaringscijfers over 2015 en 2016.
200	Begroting 2017 is gebaseerd op een eigen voorcalculatie m.b.t. 3D's.
201	Er is een gedetailleerde onderbouwing van de raming, echter uiteindelijk wordt deze budgettair neutraal opgenomen in de begroting.
202	We hebben ramingen zoveel mogelijk tot op cliëntniveau onderbouwd, zodat we eventuele afwijkingen in uitvoering en beleid zo goed mogelijk in beeld kunnen brengen en daar ook goed op kunnen sturen.
203	Op basis van verwachte aantallen klanten en zwaarte van de zorg zijn inschattingen gemaakt in de begroting.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
204	We hebben de ramingen voor 2017 en verder gebaseerd op de werkelijke cijfers over 2015, waarbij we een aantal volume- en prijsontwikkelingen hebben doorgerekend. Alle baten (= integratie-uitkering) en lasten van het Sociaal Domein (inclusief formatie) worden budgetneutraal in de begroting opgenomen, waarbij de reserve Sociaal Domein ter egalisatie dient. Een uitzondering hierop vormt het onderdeel participatiewet, daar hebben we vanuit autonome eigen middelen structureel ruim € 450.000,- extra budget aan de rijksmiddelen toegevoegd.
205	Echter ten tijde van het opstellen van de Beleidsbegroting 2017-2020 was de lastenraming sociaal domein voor de onderdelen Jeugdhulp en nieuwe WMO taken (op basis van ervaringscijfers 2015) nog niet gereed en daarom is deze niet in de primitieve begroting verwerkt. Voor het onderdeel Participatiewet is wel een onderbouwde lastenraming verwerkt in de begroting.
206	N.v.t.
207	O.b.v. historische gegevens.
208	De ramingen zijn verwerkt in een beheersbegroting die de basis voor de programmabegroting vormt.
209	De bestaande gedetailleerde begroting is op basis van de uitkomsten jaarrekening 2015 voor zover noodzakelijk aangepast.
210	Op basis van verwachte aantallen klanten samen met ingeschatte zwaarte van de zorg.
211	Ja, in een excel-bestand wordt voor WMO, Jeugd en Participatie uitgesplitst waar de middelen aan besteed worden. Tevens wordt in dit bestand de budgetneutraliteit geborgd.
212	Ja, Op basis van de ervaringscijfers 2015 en de verwachte negatieve ontwikkelingen in het macrobudget de komende jaren is een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor de decentralisaties. Voor WMO 2015 en Jeugd is een en ander afzonderlijk inzichtelijk gemaakt in een zogenaamde financiële kaart. De ontwikkelingen in de participatiewet maken onderdeel uit van het reguliere begrotingsproces.
213	Per decentralisatie is op productniveau een uitsplitsing van de bedragen. Op taakveldniveau opgenomen in aparte paragraaf sociaal domein.
214	Per onderdeel binnen de drie domeinen worden onderbouwde ramingen gemaakt.
215	Ja, is nodig voor de eigen afwegingen.
216	Wierden kent gedurende 3 jaar een deelbegroting sociaal domein met een gesloten financieel circuit.
217	Er is een uitsplitsing in de meerjarenbegroting op product- en categoriebasis. Deze uitsplitsing wordt in enkele gevallen gedurende het jaar administratief gewijzigd op basis van de actualiteit (dit betreffen geen begrotingswijzigingen die door College en/of raad moeten worden vastgesteld).
218	Ramingen gebaseerd op zorginkoop 2017. Deze zijn, voor zover mogelijk, gebaseerd op (voorlopige) realisatiecijfers en ramingen 2015 en 2016.
219	Vertaling van 2015 aangevuld met inzichten 1 ^e helft van 2016.
220	Voor de verschillende kostensoorten zijn er meerjarige prognoses waarop de programmabegroting 2017 is gebaseerd.
221	We hebben als uitgangspunt dat de rijksbijdrage voor de drie decentralisaties budgettair neutraal in de begroting worden verwerkt. Tegenover de inkomstenraming staat een volledig overzicht van alle uitgaven die gerelateerd zijn aan deze middelen. Het gaat daarbij onder meer om: de PGB's, de Eigen bijdragen, de verstrekingskosten, de uitvoeringskosten, de budgetten voor uitvoering van mantelzorg en WTCG/CER, etc.
222	Uitkomsten 2015 plus correcties voor beleidswijzigingen.
223	Voor de verschillende kostensoorten zijn er meerjarige prognoses waarop de programmabegroting 2017 is gebaseerd.
224	De jeugdzorgmiddelen zijn gebaseerd op productie-overzichten afkomstig vanuit Regionaal bureau Lekstroom (RBL). De cijfers WMO zijn gebaseerd op deels realisatiecijfers 2015 en 2016. Voor participatie is de begroting van de uitvoeringsorganisatie WIL gehanteerd.
225	De gemeenteraad van Rhenen heeft uitgesproken dat de drie decentralisaties moeten worden uitgevoerd binnen het budget dat het Rijk hiervoor beschikbaar stelt. Hierdoor is het noodzakelijk de lasten goed onderbouwd in de begroting te hebben.
226	Ja, er bestaat een uitgebreid budgetoverzicht per type zorg.
227	Op basis van de nu bekende budgetten en ontwikkelingen is de begroting 2017 voor WMO en Jeugd uitgewerkt, deze geldt vervolgens als basis voor 2018 e.v. Voor Re-integratie geldt dat de lasten jaarlijks worden vastgesteld. In de begroting worden de lasten geraamd ter hoogte van het bedrag dat uit het verdeelmodel volgt.
228	Raming is gebaseerd op IU budget Jeugd en WMO.
229	Voor elk van de drie decentralisaties is een gedetailleerde en onderbouwde raming beschikbaar.
230	We maken onderscheid tussen zorg, toegang, innovatie, overhead.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
231	Er is een splitsing aangebracht.
232	Per product/categorie.
233	Opgenomen welke informatie beschikbaar is.
234	Door de Walcherse gemeenten is een 'begroting sociaal domein' opgesteld waarin met name de WMO en Jeugd zijn opgenomen. Deze dient als basis voor de ramingen in de gemeentelijke begroting. De participatiewet (participatiebudget) maakt hier geen deel van uit. Deze middelen worden doorbetaald aan de GR Orionis Walcheren. De ramingen voor Orionis zijn gebaseerd op door de GR vastgestelde documenten (begroting, meerjarenbegroting).
235	Raming is aangeleverd door derden (SWVO, inkooporganisatie Jeugd, GGD, Betho jeugd, en ervaring jaar ervoor).
236	De raming is gebaseerd op de 3 deelbudgetten en uitgesplitst op kostensoortniveau.
237	De ramingen zijn niet vrij gedetailleerd, maar wel onderbouwd.
238	De onderbouwing komt voort uit de sociaal domein rapportage Walcheren.
239	In de begroting 2017-2020 zijn de te ontvangen rijksmiddelen WMO en Jeugd neutraal opgenomen. Aan de lastenkant is dit verder uitgesplitst conform de begroting 2016. Met name extracomptabel is dit als gevolg van nadien bekend geworden ontwikkelingen weer verder gewijzigd. Dit zal in 2017 middels een (neutrale) begrotingswijziging in de financiële administratie worden verwerkt. Binnen de Walcherse gemeenten is een 'begroting sociaal domein' opgesteld waar met name de WMO en Jeugd in zijn opgenomen. De participatiewet (participatiebudget) maakt hier geen deel van uit. Deze middelen worden doorbetaald aan de GR Orionis Walcheren, waarbij ze vervolgens deel uitmaken van de reguliere P&C documenten.
240	De raming van de lasten en baten is budgetneutraal.
241	Er ligt een gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor de drie decentralisaties in 2017 en volgende jaren. Bij de Najaarsnota 2016 hebben we de budgetten geactualiseerd.
242	Ja, er is een gedetailleerde raming van de lasten voor de 3D's.
243	Die is gebaseerd op de ramingen <> (verwachte) uitkomsten van 2015 en 2016. Op productniveau vindt detaillering plaats.
244	Via de begrotingen van de Sociale Dienst Drechtsteden (WMO en Participatiewet) en de Service Organisatie Jeugd (onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd) voor de Jeugdwet.
245	Dit wordt in een excel-overzicht bijgehouden.
246	Er is sprake van een raming op de diverse terreinen binnen het sociaal domein, vanaf eigen kracht/burgerkracht, via mantelzorg en preventie naar zwaardere vormen van zorg.
247	Met ingang van het verslagjaar 2015 is al een aanvang gemaakt met een gedetailleerde onderbouwing van de lasten voor de drie decentralisaties. De nieuwe indeling IV3 voor het sociaal domein hanteren wij hierbij als leidraad. Bij de begrotingsbesprekingen 2017-2020 zijn de lasten naar de huidige inzichten geactualiseerd.
248	Ja, er is een onderbouwing. De jaren na 2017 zijn gelijk gehouden aan 2017.
249	Zie programmabegroting.
250	De ramingen zijn gebaseerd hoofdzakelijk op de werkelijke uitgaven over 2015.
251	Ramingen van de lasten zijn gedetailleerd opgenomen naar de verschillende taakvelden.
252	Detailbegroting is gebaseerd op meerjarenbegroting 2016-2019, ervaringscijfers en P&C documenten GR-en, waarbij budgettaire neutraliteit uitgangspunt is.
253	Voor WMO is de onderbouwing van de lasten beter dan bij Jeugd. Hier zijn vooralsnog de data betrouwbaarder dan bij jeugd. Voor bijstand raamt de gemeente Gouda meer lasten dan we aan uitkering ontvangen.
254	O.b.v. uitgaven 2015 en prognose 2016.
255	Zie vraag 3.
256	Binnen de gemeentebegroting zijn de lasten en baten van de 3D opgenomen binnen het begrotingsprogramma 4 Sociaal domein. Dit programma is opgedeeld in onderliggende hoofdstukken die zijn ingedeeld naar de 3 onderdelen van de 3D. Binnen deze hoofdstukken zijn zowel bestaande als nieuwe middelen opgenomen.
257	Op basis van ervaringen voorgaand jaar.
258	Per kostenpost is een raming opgenomen in de begroting.
259	Voorgaande jaren werd nog gewerkt met een (apart aan de raad voorgelegd verzoek om) inhuurmiddelen. Inmiddels zijn ook deze kosten onderdeel van de structurele begroting (taakveld 6 sociaal domein).
260	Er is een gedetailleerde begroting op het niveau van de functies, zoals deze in gebruik zijn tot en met begrotingsjaar 2016.
261	Er is zoveel mogelijk gebaseerd op de realisatiecijfers 2015 en inschatting op toekomstige ontwikkelingen.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
262	De betrokken gemeenschappelijke regelingen zorgen voor een gedetailleerde begroting op alle 3 de gedecentraliseerde taken.
263	In de gemeentebegroting en in de begrotingen van 3 GR'en is een gedetailleerde onderbouwing aanwezig.
264	Voor elk programma en onderliggende onderdelen is een onderbouwing gegeven op basis van historische cijfers, trends en (geplande) ontwikkelingen. Dit is op hoofdlijnen opgenomen in de programmabegroting, en gedetailleerd in de werkbegroting.
265	De onderbouwing is op basis van de gerealiseerde uitgaven 2016 WMO, de begroting van de gemeenschappelijke regelingen (jeugdzorg en participatie) en het verfijningsprogramma (= beleidsintensivering WMO). Niet verwachte uitgaven ofwel financiële ruimte t.o.v. de DU-uitkering is via een budget onvoorzien opgenomen.
266	Voor alle decentralisaties is een onderbouwde raming opgesteld.
267	Aan de hand van prognose, historische kosten, ervaringscijfers en afgesloten contracten.
268	Is aanwezig.
269	Programmabegroting Jeugd HR is basis voor deel Jeugd in onze gemeentebegroting. Voor WMO en Participatie is de begroting ISD de basis, evenals de begroting GR KDB en Servicepunt Werk.
270	De 3 decentralisaties maken in de begroting onderdeel uit van het programma Sociale infrastructuur. De lasten zijn geraamd per beleidsthema; dat is ook het niveau waarop de Raad de begroting autoriseert. Onderliggend zijn er in de werkbegrotingen gedetailleerde ramingen per product en per onderliggende kostenplaats/grootboekrekening.
271	Regionaal opgesteld door het sociaal beleidsteam.
272	Via bijdrage (regionaal) in verbonden partijen GR Dienst Gezondheid en Jeugd (Serviceorganisatie Jeugd) en GR Drechtsteden (Sociale Dienst Drechtsteden) voor Jeugd, respectievelijk WMO en Participatie. Daarnaast lokaal geld voor Jeugd en WMO (uitvoeringsprogramma).
273	In de ramingen is globaal onderscheid gemaakt in de volgende onderdelen: WMO-begeleiding ZIN, WMO-PGB, WMO-eigen bijdragen, WMO uitvoering, Jeugd ZIN-RTA, Jeugd LTA, Jeugd PGB, Jeugd Kernteams en uitvoering en Participatie (WSW en re-integratie).
274	Begroting is wel 'en detail' uitgesplitst. Echter, door schommelingen in rijksbudgetten en het open-einde-karakter van de betreffende wetten (m.n. WMO) vormt het budget voor de aanvullende zorg een sluitpost. Mutaties in gemeentefonds-circulaires worden op die sluitpost geboekt. Bestemmingsreserve fungeert als extra veiligheidsklep.
275	Gespecificeerde bijdrage (regionaal) in verbonden partijen GR Dienst Gezondheid en Jeugd (Serviceorganisatie Jeugd) en GR Drechtsteden (Onderdeel Sociale Dienst Drechtsteden) voor respectievelijk Jeugd, WMO en Participatie. Daarnaast lokaal geld voor Jeugd en WMO (uitvoeringsprogramma).
276	De begroting van de jeugdzorg wordt opgesteld door de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland, deze sluit aan bij de beschikbare middelen. De ISD bollenstreek draagt zorg voor de begroting van de WMO en de Participatie.
277	Enerzijds vindt er een extrapolatie plaats en anderzijds worden verwachte ontwikkelingen meegenomen in de raming.
278	Voor de begroting 2017 is voor het onderdeel Jeugd gebruik gemaakt van ramingen van de regionale samenwerking NSDMH. Voor WMO en Participatiewet is er sprake van interne ramingen.
279	De ramingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de werkelijke uitgaven 2015.
280	Wij hebben een gedetailleerde raming van 3D posten, echter er is geen koppeling meer (van gelijk totaalbedragen) met de Integratie Uitkering.
281	Ja, per domein is de raming gedetailleerd weergegeven.
282	Er is een gedetailleerde onderbouwing van de ramingen.

b. Nee	
#	Gevraagde toelichting
283	Voor 2017 is er in Noord-en Midden-Drenthe gekozen voor een andere wijze van inkopen (resultaatgebieden). Hierdoor is er strikt genomen nog geen gedetailleerde en onderbouwde raming van de lasten voor WMO begeleiding en Jeugd aanwezig.
284	Onderbouwing is slechts gedeeltelijk aanwezig, met name op basis van de ervaringscijfers van het jaar 2015. De komende jaren zal, op basis van de werkelijke realisaties, de onderbouwing steeds beter worden. Gebleken is dat de aan ons aangeleverde gegevens uit het jaar 2014 niet betrouwbaar waren.
285	In de programmabegroting wordt geen gedetailleerde onderbouwing opgenomen. Deze is wel gemaakt voor de werk-begroting 2017.
286	Zie vraag 3.
287	De meerjarenraming 2018-2020 is conform Begroting 2017.
288	Niet gedetailleerd.
289	Uitgangspunt voor de lastenraming is kostenneutraliteit. Dus de lasten worden begroot op basis van de bijdagen in de septembercirculaire.
290	Op basis van ervaring.
291	De basis is de werkelijkheid van het jaar 2015. Deze kosten zijn aangehouden voor 2017 met daarbovenop nog 50% extra als soort van onvoorzien (zijnde € 27.000).
292	Voor 2017 is een nadere specificering gemaakt van de lasten. Voor 2018 e.v. niet.
293	Echter was is 'gedetailleerd'. De begroting is enerzijds gebaseerd op verwachte aantallen maar ook o.b.v. verwachtingen uitgaven komende jaren, rekening houdend met de lasten 2015. De WMO (nieuw) en Jeugd worden budgetair neutraal begroot.
294	Cijfers kunnen we nog niet gedetailleerd ramen.
295	Bij het opmaken van de begroting 2017 zijn de eerste contouren van de werkelijke uitgaven over 2015 bekend. Deze informatie is gebruikt voor de onderbouwing van de ramingen 2017 en verder.
296	Vanaf 2017 is er een andere opbouw van de begroting waardoor de lasten per aandachtsgebied beter inzichtelijk zijn. Echter, er is geen uitgebreide onderbouwing.
297	Omdat ten tijde van het opstellen van de meerjarenbegroting nog geen betrouwbaar beeld was van de daadwerkelijke bestedingen, omdat nog slechts de ervaring bekend was van één jaar sociaal domein, is uitgegaan van de destijds op basis van de historie (factsheets) gebaseerde ramingen. Dat is ook doorgetrokken in 2017 en volgende jaren.
298	Budget voor lopende jaar wordt verdeeld in verschillende deelbudgetten, meerjarig wordt nog gewerkt met stelposten ter hoogte van de diverse componenten IU sociaal domein.
299	Er is wel een verdeling maar deze is vrij grofmazig.
300	De budgetten zijn nog steeds gebaseerd op historische Vektis getallen net als in 2015 en landelijk vast afgesproken budgetten. Er zijn nu (nov 2016) nog gemeenten die zorgfacturen 2015 afkeuren omdat die vanwege het woonplaatsbeginsel toch nog voor een andere gemeente zijn en ook dus mogelijk zijn voor onze gemeente. Voor de ramingen 2018 hebben we eindelijk 2 'echt' historische jaarcijfers. In 2015 hebben we een overschot aan middelen gehad bij de WMO en Jeugd en deze zijn gestort in een bestemmingsreserve.
301	Alleen voor 2017 is deze aanwezig.
302	De raming is nog gebaseerd op de verwachting uit de begroting 2015 en mutaties hierop tijdens kalenderjaar 2016 met meerjarig effect. Hierop is geen verdeling gemaakt op welk van de drie decentralisaties de afnemende Rijksinkomsten worden genivelleerd. Het wordt integraal gezien, ook irt tot vermenging van autonome middelen van voor de drie decentralisaties die de gemeente Renkum (uiteraard) nu ook nog kent.
303	Op dit moment hanteren we de begroting 2015 welke is doorgezet naar 2016 en 2017. Het hele bedrag dat ontvangen wordt uit het gemeentefonds is ook het totaal budget. Komende weken wordt een nieuwe verdeling gemaakt op basis van gebruiksgegevens 2015 en 2016.
304	Ten opzichte van 2015 hebben we de ramingen al beter onderbouwd. Dit vraagt nog wel een doorontwikkeling in de komende jaren.
305	Onderbouwing is grotendeels op basis van inrichting 'Regio Rivierenland'.
306	De ramingen zijn voor het grootste deel gebaseerd op de verdeling zoals we die gemaakt hebben eind 2014.
307	Deze is gedeeltelijk aanwezig. Dit geldt m.n. voor de uitvoeringskosten.
308	Nee
309	Wel voor participatie, niet voor raming lasten jeugd en WMO. We ramen op basis van prognose gewenste ontwikkeling totaal lasten 3D.

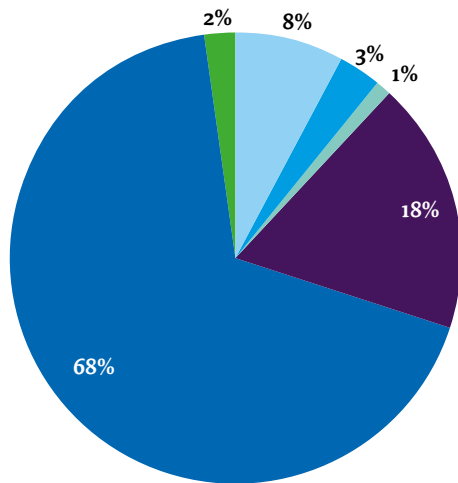
b. Nee

#	Gevraagde toelichting
310	De gemeente Bergen op Zoom hanteert het In=Uit principe.
311	Er is geen gedetailleerde onderbouwing. Budgetten zijn gebaseerd op een combinatie van ervaringscijfers, historische kosten, afgesloten contracten en budgetneutraliteit.
312	De lasten zijn niet onderbouwd geraamd.
313	De informatie en de verwachtingen over de zorgvraag zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd om een betrouwbare forecast te maken. Daarnaast waren bij het opstellen van de begroting de inkooptarieven 2017 nog niet bekend.
314	De ontwikkelingen in de zorg gaan snel, waardoor het lastig is -met slechts 1 ervaringsjaar- goede inschattingen te maken. Natuurlijk ligt er wel een planning op hoofdlijnen onder.
315	Begroting is gebaseerd op ervaringscijfers 2015 met een opslag voor prijsstijging van 1,75 %.
316	In verband met de fusie met de gemeenten Schijndel en Veghel per 1-1-2017 is er op dit moment nog geen gedetailleerde en onderbouwde raming voor de drie decentralisaties in 2017 en volgende jaren. Daarnaast wordt pas eind 2017 het definitieve inkoopkader voor de regionale inkoop WMO vastgesteld en moeten de afspraken rondom solidariteit en verevening voor inkoop van Jeugd in de regio Noordoost-Brabant nog worden vastgesteld.
317	Er is nog onvoldoende zicht op realisatie 2016 en verwachte uitgaven 2017. Vooralsnog worden de te verwachte uitgaven in de begroting.
318	In 2016 zijn wij gefuseerd, vanuit de drie voormalige gemeenten Bussum, Muiden en Naarden. Begrotingsjaar 2016 is ontstaan als gevolg van een optelsom van deze gemeenten. In deze begroting hebben wij gekozen voor een hoog aggregatieniveau v.w.b. de lasten. De begroting 2017 is een vervolg hierop, waarbij we de lasten wel gedurende het jaar 2016 in enige mate hebben aangepast aan de ervaringen gedurende het jaar.
319	Voor enkele posten hebben we de realisatie 2015 als uitgangspunt genomen. We hebben verder budgettair neutraal begroot dus de overige posten hebben we hiermee sluitend gemaakt.
320	Ramingen zijn gebaseerd op historische gegevens en er wordt uitgegaan van budgettaire neutraliteit.
321	Niet in de begroting zelf; deze wordt separaat gegeven via kwartaalrapportages van de uitvoerder.
322	Niet in de begroting zelf; deze wordt separaat gegeven via kwartaalrapportages van de uitvoerder.
323	Er is nog onvoldoende zicht op realisatie 2016 en verwachte uitgaven 2017. Vooralsnog worden de te verwachte uitgaven in de begroting gelijkgesteld aan de te verwachte inkomsten.
324	Zal nog plaatsvinden, mede afhankelijk van productiecijfers 2016.
325	Conform coalitieakkoord.
326	De lasten worden budgetneutraal geraamd.
327	De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen worden per deelbudget één op één opgenomen als last.
328	De kosten worden gelijk gehouden aan de baten. Via een raadsbesluit worden overschotten op de decentralisaties gestort in de bestemmingsreserve decentralisaties.
329	Voor de zorg is er wel een meerjarenraming. Voor de jeugd en participatie zijn de budgetten uit de septembercirculaire gereserveerd.
330	Er is een gedetailleerde (meerjaren)begroting naar verschillende zorgproducten. De lasten zijn meerjarig gelijkgesteld aan 2017, waarbij er meerjarig een oplopende opgave tot kostenbesparing en een risicobuffer is begroot.
331	Vooralsnog gaan we er vanuit dat de baten en lasten aan elkaar gelijk zijn.
332	In 2016 zijn de budgetten in het kader van de budgetcyclus bij de 1 ^e en 2 ^e bestuursrapportage bijgesteld op basis van de op dat moment meest recente gegevens.
333	We zijn nog bezig om de ervaringscijfers te analyseren en daarna wordt de raming bijgesteld
334	Voor de begroting 2017 is er wel een gedetailleerde en onderbouwde raming. Maar hoe verder in de tijd hoe grofmazig de berekening wordt. Hierbij geldt tevens dat de transformatie voordelen nog niet uitgekristalliseerd zijn en er te weinig ervaringscijfers beschikbaar zijn.
335	In de begroting hanteren we inkomsten is uitgaven. Detailuitgaven zijn op basis van 2015, nog niet op basis van de werkelijke verwachting 2017.
336	Er is nog onvoldoende zicht op realisatie 2016 en verwachte uitgaven 2017. Vooralsnog worden de te verwachte uitgaven in de begroting gelijkgesteld aan de te verwachte inkomsten.
337	In eerste instantie is voorrang gegeven aan continuïteit en kwaliteit van zorg. De budgetten zijn macro geraamd, zodat we het totaalplaatje zo goed mogelijk in beeld konden houden. Op dit moment zijn we bezig om uit te werken hoe we de begroting willen detailleren.

b. Nee	
#	Gevraagde toelichting
338	Niet in de begroting zelf; deze wordt separaat gegeven via kwartaalrapportages van de uitvoerder.
339	Voor de WMO wordt die momenteel opgemaakt. Voor jeugd is die er wel maar moet worden aangepast op basis van de realiteitscijfers die zich over 2016 beginnen af te tekenen.
340	Als tijdelijk extern adviseur sinds 2 weken wordt nog een nadere analyse uitgevoerd op de totale gemeentebegroting van Oudewater. Daarbij wordt de mate van detaillering van de lasten drie decentralisaties meegenomen.
341	Vooralsnog worden de hoogte van budgetten gelijk gehouden aan de integratie-uitkeringen. Bij WMO is gebruik gemaakt van de indeling van de integratie-uitkering (waardoor we inzicht hebben in het budget voor MEE-gelden, WtcG, mantelzorg etc.). Voor Jeugdzorg is het budget onderverdeeld in PGB, LTA, Samen Veilig en overige jeugdzorg. Er is om begrotingstechnische redenen gekozen om deze budgetten nog separaat inzichtelijk te houden. Inhoudelijk wordt al wel zo veel mogelijk ontschot gewerkt.
342	V.w.b. de nieuwe WMO en Jeugdwet zijn er nog te weinig historische gegevens beschikbaar om een gedetailleerde en degelijk onderbouwde budgettering toe te kunnen passen. De hoogte van de betreffende budgetten zijn vooralsnog afhankelijk van de ontwikkelingen binnen het Gemeentefonds (de integratie-uitkeringen). Bij de participatie zien we meer details en onderbouwing, omdat de diverse regelingen op gebied van de re-integratie en de WSW al veel langer onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid vallen.
343	De raming van de lasten zijn taakstellend geraamd op basis van de omvang van de integratie-uitkering Sociaal Domein 2017-2020.
344	Op basis van voorgaande jaren en toegekende budgetten vanuit het rijk.
345	Op basis van de eerste ervaringscijfers 2015 en 2016 willen we dit nu gaan oppakken voor de komende jaren.
346	Nog gebaseerd op historisch besef van de werkelijke kosten.
347	De ramingen zijn hoofdzakelijk nog gebaseerd op het beschikbare budget en bij inschatting gecategoriseerd op de taakvelden.
348	De raming van de lasten vinden plaats a.d.h.v. de gerealiseerde uitgaven. Beleidswijzigingen worden hierbij betrokken voor zover bekend. Niet definiëren wij niet als een gedetailleerde onderbouwing.
349	Ja, o.b.v. meircirculaire 2016 en de begrotingen van SDD en Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J).
350	In 2014 is er voor de jaren 2015-2018 een opstelling gemaakt voor de verschillende soorten zorg o.b.v. historische aantallen en prijzen (PxQ). Op basis van de realisatie 2015 en lopende ontwikkelingen wordt deze opstelling geactualiseerd.
351	Zorgaanbieders en wijkteams hebben nog moeite met het registeren en administreren van de gegevens van het zorggebruik. Hierdoor is de meerjareninschatting van de lasten nog niet goed te bepalen voor de gemeente.
352	Zorgaanbieders en wijkteams hebben nog moeite met het registeren en administreren van de gegevens van het zorggebruik. Hierdoor is de meerjareninschatting van de lasten nog niet goed te bepalen voor de gemeente.
353	Zorgaanbieders en wijkteams hebben nog moeite met het registeren en administreren van de gegevens van het zorggebruik. Hierdoor is de meerjareninschatting van de lasten nog niet goed te bepalen voor de gemeente.
354	Onder de oorspronkelijk begroting 2015 en verder (bij overgaan van de taken) is een gedetailleerde onderbouwing van de ramingen opgenomen op basis van de gegevens van bijv. Vektis. Deze cijfers bleken onjuist en onvolledig te zijn. De huidige inzichten geven daarom significante afwijkingen hierop. Deze zijn - bij onvoldoende zicht op de mutaties - nog niet verwerkt in een meerjarenbegroting van 2017.
355	Bij het opstellen van de begroting 2017 blijkt dat de cijfers 2015 nog steeds niet stabiel en 100% betrouwbaar zijn voor een goede nulmeting. Daarnaast draait ook de wereld van het Sociaal Domein, waardoor (beleids)regels worden gemaakt, waarvan de financiële consequenties nog lastig zijn in te schatten voor het begrotingsjaar 2017 en verder.
356	De GR'en werken niet met meerjarenramingen. Er is alleen een onderbouwing voor 2017.
357	Het streven is om de lasten vanaf 2018 in evenwicht te brengen met de integratie-uitkering sociaal domein. Zo wordt er dus ook begroot. Er zijn wel tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld voor WMO en Jeugd om een omslag/transformatie te realiseren die in eerste instantie moet leiden tot betere zorg en in tweede instantie tot hopelijk lagere lasten. Voor het participatiedeel onderdeel sociale werkvoorziening is een structurele gemeentelijke bijdrage begroot.
358	Voor het jaar 2017 beschikking over een raming van de lasten. Voor de jaren 2018 e.v. wordt uitgegaan van de bedragen die conform de circulaires verstrekt zullen worden.

Vraag 3.

Is de onderbouwing van de lastenramingen 2017 overwegend gebaseerd op: ervaringscijfers 2015, historische kosten van voor 2015, afgesloten contracten, budget (budgetneutraliteit), een combinatie hiervan of anders (svp toelichten)?
Keuze f toelichten.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ervaringscijfers.	8%	29
■ b. Nee.	3%	9
■ c. Afgesloten contracten.	1%	5
■ d. Budget (budget neutraliteit).	18%	66
■ e. Combinatie hiervan.	68%	242
■ f. Anders.	2%	7
Totaal		358

a. Ervaringscijfers

#	Vrijblijvende toelichting
1	De Gemeenschappelijke Regeling 'Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân' voert het Sociaal Domein grotendeels uit. De lastenramingen 2016 in de begroting van de gemeente zijn gebaseerd op de herziene begroting 2016 van de Dienst SZW NW Fryslân (de bijdrage aan de dienst, dus netto verantwoording van het saldo per programma). De herziene begroting 2016 van de Dienst SZW NW Fryslân is gebaseerd op ervaringscijfers.
2	Ervaringscijfers gecombineerd met ontwikkelingen zijn de beste graadmeter voor juiste begrotingscijfers.
3	Ervaringscijfers 2015, met een bezuiniging van € 105.000 op het totaal wel budgettair neutraal opgenomen. Om tot budgettaire neutraliteit te komen zijn de tekorten gecorrigeerd op het budget regionale inkoop.
4	Ervaringscijfers in combinatie met budget. Het gat tussen lasten en baten is als een buffer sociaal domein in de begroting 2017 opgenomen in afwachting nadere besluitvorming in 2017.
5	E.e.a. gebaseerd op ervaring 2015 en prognose 2016.
6	Betreft ervaringsgegevens 2015, afgesloten contracten en bestaande indicaties, de waarde daarvan en het uitnuttingspercentage
7	Ervaringscijfers 2015; te meer ook omdat op moment van opstellen begroting 2017 de contractprijzen voor 2017 nog niet bekend waren.
8	De oorspronkelijke lasten ramingen 2016 zijn aangepast op basis van ervaringscijfers 2015. Daarbij is budgetneutraliteit een uitgangspunt in Enschede voor de 3 D's. Er worden wel extra gemeentelijke middelen toegevoegd voor de BUIG en SW.
9	Voorafgaand aan het uitbrengen van de tweede bestuursrapportage zijn alle ervaringscijfers in kaart gebracht en vergeleken met de primitieve lastenraming. Verschillen zijn geanalyseerd en op basis hiervan is een begrotingswijziging opgesteld.
10	Dit ook omdat de contractprijzen voor 2017 ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet bekend waren.
11	De onderbouwing is overwegend gebaseerd op ervaringscijfers 2015 en 2016 (tussentijds).

a. Ervaringscijfers

#	Vrijblijvende toelichting
12	De ramingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de werkelijke uitgaven over 2015. Door onvolledige en/of ontijdige aanlevering van gegevens door zorgaanbieders is het op dit moment niet mogelijk om ramingen op recentere cijfers te baseren. Daarnaast speelt het open einde karakter van de regelingen en het ontbreken van historie een rol bij het opstellen van de ramingen.
13	De ramingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de werkelijke uitgaven over 2015. Door onvolledige en/of ontijdige aanlevering van gegevens door zorgaanbieders is het niet mogelijk om ramingen op recentere cijfers te baseren. Daarnaast speelt het open einde karakter van de regelingen en het ontbreken van historie een rol bij het opstellen van de ramingen.

b. Historische kosten

#	Vrijblijvende toelichting
14	Plus ervaringscijfers.

c. Afgesloten contracten

#	Vrijblijvende toelichting
15	Daar waar er geen contracten liggen zijn de ervaringscijfers 2015 gebruikt.
16	Zie toelichting bij vraag 2.

d. Budget (budgetneutraliteit)

#	Vrijblijvende toelichting
17	Zie ook vraag 2 en 4. Er is wel gekeken naar de werkelijke uitgaven in 2015 of budgetneutraliteit reëel is.
18	Tot 2017 wordt gewerkt met het systeem dat het saldo van alle baten en lasten verrekend worden met de reserve sociaal domein.
19	Zie antwoord vraag 2. De verwachting is dat in de toekomstige jaren meer op basis van ervaringscijfers kan worden geraamd.
20	Bij het opmaken van de begroting 2016 waren nog geen ervaringscijfers bekend. Hierbij is kostenneutraliteit het leidende principe geweest.
21	Bij het opstellen van de begroting 2016 verwachtte de gemeente een (beperkt) overschot. Dit overschot is in de begroting 2016 beschikbaar gebleven voor de uitgaven Sociaal Domein. De overige budgetten zijn gebaseerd op een combinatie van ervaringscijfers, historische kosten en afgesloten contracten.
22	Opbouw van macrobudget aangevuld met enige ervaring geeft input voor de verdeling van het budget.
23	Budgettair neutraal met uitzondering van participatie.
24	Met dien verstande dat we rekening houden met tekorten (leergeld) tot 2020 die we aanvullen vanuit de reserve.
25	Ten tijde van opstellen van begroting 2016 was voor het onderdeel Jeugd en WMO nog onvoldoende inzicht in de werkelijke lasten 2015. Raming 2016 is overwegend gebaseerd op basis van een specificatie van het rijksbudget.
26	Voor 2017 ev. is het uitgangspunt dat voor het sociaal domein als totaliteit budgetneutraliteit. Daarbinnen wordt waar mogelijk bij ramingen op onderdelen wel gebruik gemaakt van ervaringscijfers.
27	Voor 2017 ev. is het uitgangspunt dat voor het sociaal domein als totaliteit budgetneutraliteit. Daarbinnen wordt waar mogelijk bij ramingen op onderdelen wel gebruik gemaakt van ervaringscijfers.
28	Op totaalniveau o.b.v. integratieuitkering Sociaal Domein per onderdeel. Binnen de detailbegroting is gebruik gemaakt van ervaringscijfers 2015 voor wat betreft zorg in natura en pgb's.
29	Conform coalitieakkoord.
30	De middelen die van het ruik overkomen voor het sociaal domein worden als taakstellend beschouwd. Dit betekent dat het budget voor Jeugd, WMO en participatie aangepast/gelijk gesteld worden aan de inkomsten.
31	Zie antwoord van bovenstaande vraag. Uiteraard wordt bij het afsluiten van de zorgcontracten wel nadrukkelijk bekeken of deze passen binnen de gestelde kaders (lees: inkoopbudget).
32	Raming gebaseerd op IU budget Jeugd en WMO.
33	Budget is kaderstellend, vervolgens verdeeld op basis van ervaringscijfers.
34	Voor 2017 vooralsnog budget neutraal; zie notitie ramingen sociaal domein 2017 en tweede financiële voortgangsrapportage speciaal domein 2016 met advies om meevallers 2016 vooralsnog niet als structureel voor 2017 e.v. aan te merken.
35	Voor 2017 vooralsnog budget neutraal; zie notitie ramingen sociaal domein 2017 en tweede financiële voortgangsrapportage speciaal domein 2016 met advies om meevallers 2016 vooralsnog niet als structureel voor 2017 e.v. aan te merken.

d. Budget (budgetneutraliteit)

#	Vrijblijvende toelichting
36	Voor de nieuwe taken werd/wordt hoofdzakelijk nog van budgetneutraliteit uitgegaan. Voor de bestaande en gaandeweg ook voor de nieuwe taken nemen ervaringscijfers, historische kosten en afgesloten contracten een steeds prominere rol in.

e. Combinatie hiervan

#	Vrijblijvende toelichting
37	Het betreft een combinatie van ervaringscijfers, historische kosten, afgesloten contracten en budget(neutraliteit).
38	In de begroting 2017 zijn enkele bijstellingen op de budgetten gedaan naar aanleiding van kennis over de realisatie in 2015. Tevens is het raads-kader 'we doen de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein met de middelen die we daarvoor van het rijk krijgen' in achtgenomen en zijn er besluiten verwerkt inzake het vormgeven van transformatietaken die moeten leiden tot besparingen in het sociaal domein.
39	De combinatie betreft afgesloten contracten en budgetneutraliteit.
40	Combinatie van ervaringscijfers en afgesloten contracten.
41	De lastenraming is gebaseerd op de realisatie 2015, waarbij budgetneutraliteit het uitgangspunt is.
42	Er is sprake van een combinatie. De begroting voor 2015 was gebaseerd op de bijdrage in het Gemeentefonds en op de verwachte kosten voor 2015. In de begroting voor 2017 is de stand van het Gemeentefonds vertrekpunt alsmede het verwachte zorggebruik voor dat jaar. Op grond van de ervaringscijfers over 2015 en die in de eerste helft van 2016 zijn de ramingen voor 2017 nauwkeuriger onderbouwd dan in 2017.
43	Zie toelichting bij vraag 2.
44	Er wordt een prognose gemaakt van de verwachte kosten. Daar worden de budgetten op gebaseerd. Als blijkt dat de verwachte kosten hoger zijn dan het beschikbaar budget worden maatregelen getroffen om binnen het financieel kader te blijven. De maatregelen worden door de raad vastgesteld in de nota financieel kader sociaal domein.
45	Op basis van cijfers 2015 en historische cijfers.
46	Deels gebaseerd op ervaringen 2015 (indien nodig bijgesteld), jeugd met name op grond van omvang contracten.
47	Uitgangspunt is d) geweest waarbij wel naar a) is gekeken.
48	Jaarrekening 2016 is klaar. Definitieve cijfers erg laat. Nu een raming op basis van ervaringscijfers, historische kosten en contracten.
49	Combinatie van budget, ervaringscijfers 2015 en afgesloten contracten.
50	Bij de totstandkoming van de ramingen 2016 waren net als in 2015 - buiten de afgesloten contracten met vaste bedragen - nog geen harde eindbeelden en ervaringscijfers bekend. Wel wordt het totaalbeeld in de loop der tijd duidelijker.
51	De onderbouwing is gebaseerd op het inkoopresultaat 2016 dat is afgezet tegen de historische kosten van voor 2015.
52	Primair gebaseerd op beschikbaar budget en toegedeeld aan producten op basis van ervaringscijfers. Op basis van realisatiecijfers bijgesteld.
53	Op basis van historische gegevens, afgesloten contracten en ervaringscijfers.
54	Uitgangspunt is dat we het doen voor het geld vanuit Den Haag. We kijken ook naar de realisatie en verschuivingen tussen deelbudgetten.
55	Jaarlijks worden de budgetten bijgesteld, dit is altijd een combinatie van ervaring, historische kosten, afgesloten contracten etc.
56	Inrichting gebaseerd op model 'Regio Rivierenland'. Budgetten op basis van historische kosten en eigen inschattingen.
57	Het tekort t.o.v. het budget is opgenomen als taakstellende bezuiniging.
58	Gebaseerd op het jaar 2015 en de begroting van de GR (Participatiewet).
59	We zijn gestart met historische cijfers van voor 2015, vervolgens hebben we in 2015 op contractbasis budgetplafonds ingesteld voor de zorgkosten. En vanaf 2017 gebruiken we de ervaringscijfers van 2015.
60	Uitgangspunt is steeds budgetneutraal geweest. Op basis van budgetten en ervaringscijfers is ingekocht en zijn budgetgaranties afgegeven. Op basis van daarvan zijn lasten geraamd.
61	Uit alle genoemde bronnen is informatie meegenomen. De begrote lasten Jeugd en WMO-begeleiding zijn voornamelijk bepaald op basis van historische kosten.
62	De ramingen zijn gebaseerd op historische kosten van voor 2015, maar daarna gecorrigeerd tot budgetneutraliteit.
63	Combinatie van afgesloten contracten, ervaringscijfers en budgetneutraliteit. Zie vraag 2.

e. Combinatie hiervan	
#	Vrijblijvende toelichting
64	Basis is nog historische kosten maar met enkele aanpassingen o.g.v. werkelijke lasten 2015, bijvoorbeeld verschuiving van PGB naar Zorg in natura.
65	Zie antwoord bij vraag 2.
66	De raming is op basis van de verwachte uitgaven op basis van ervaringscijfers, afgesloten contracten, (nieuw)beleid en kade stellende opdracht van € 100.000 voordeel op het sociaal domein.
67	Uitgangspunt is budgettair neutraal. Voor jeugd hebben de gemeenten op provinciaal niveau solidariteit afgesproken. De eventuele overschotten worden gebruikt om tekorten bij andere gemeenten (binnen de provincie) op te vangen. Voor 2016 is er sprake van een klein tekort binnen het sociaal domein. Het tekort wordt t.l.v. de reserve sociaal domein gebracht die is ontstaan uit de overschotten in 2015. Daarnaast wordt het tekort van het SW-bedrijf ten laste gebracht van het participatiebudget. Op dit budget is er dus een tekort. Dit wordt o.a. opgevangen door de overschotten die er bij de overige decentralisatie is.
68	Combinatie van afgesloten contracten, ervaringscijfers en budgetneutraliteit. Zie vraag 2.
69	We begroten zo realistisch mogelijk.
70	Het uitgangspunt bij het verdelen van het budget is budgetneutraliteit. Binnen het beschikbare budget is heeft wel op basis van ervaring, historische kosten en afgesloten contracten een herschikking plaatsgevonden.
71	Combinatie van afgesloten contracten, ervaringscijfers en budgetneutraliteit. Zie vraag 2.
72	Het uitgangspunt bij het verdelen van het budget is budgetneutraliteit. Binnen het beschikbare budget is heeft wel op basis van ervaring, historische kosten en afgesloten contracten een herschikking plaatsgevonden.
73	Zie toelichting bij vraag 2 (de systematiek 2017 is ongewijzigd t.o.v. 2016).
74	Combinatie van realisatie 2015, afgesloten contracten en budget. De subbudgetten o.b.v. realisatie/afgesloten contracten. Daarnaast op totaal niveau een post zodat uitgaven binnen vergoeding van het rijk past.
75	Combinatie van A, B en D.
76	Zoveel als mogelijk op basis van realisatiecijfers 2015. Uiteindelijk dient sprake te zijn van budget neutraliteit.
77	De lastenramingen 2017 zijn op dit moment gebaseerd o.b.v. ervaringscijfers 2015 en 2016, de afgesloten contracten zijn hier onderdeel van.
78	De onderbouwing van de ramingen 2017 is gebaseerd op ervaringscijfers 2015 en 1 ^e kwartaal 2016.
79	De ontvangen rijksmiddelen vormen in principe het plafond voor de uitgaven binnen het sociaal domein. In de onderverdeling op productniveau is gekeken naar de realisatie 2015 en op basis daarvan zijn budgetten herverdeeld tussen WMO en jeugd en binnen WMO en jeugd. In 2015, 2016 en 2017 zijn wel nog gemeentelijke stelposten aanwezig in de begroting ten behoeve van het sociaal domein.
80	Budgetneutraliteit met ervaringscijfers.
81	Op basis van ervaringscijfers 2015 en gebruik van contracten in 1 ^e helft 2016.
82	De lasten zijn voornamelijk gebaseerd op ervaringscijfers in combinatie met afgesloten contracten.
83	Zie toelichting bij vraag 2.
84	De begroting voor 2016 is gebaseerd op een combinatie van beschikbare rijksbudgetten, historische kosten en (beperkte) ervaringscijfers.
85	Zie toelichting vraag 2.
86	De begroting van het sociaal domein is hoofdzakelijk gebaseerd op de eerste ervaringscijfers 2016 en afgesloten contracten in 2016. Verder is het saldo (bij WMO 2015) als zijnde een stelpost opgenomen om zo budgetneutraliteit te realiseren (wens van college).
87	De inzichten met betrekking tot de ervaringscijfers 2015 alsmede de bekend zijnde financieel en beleidsmatige ontwikkelingen zijn meegenomen bij de bepaling van de ramingen voor 2017. Eventuele bijstellingen van de ramingen zal tussentijds plaatsvinden bij het voor- en najaarsbericht 2017 indien de (financiële) ontwikkelingen daar aanleiding toe geven.
88	Een combinatie van A, B, C en D.
89	Combinatie van A en D.
90	Waar contracten zijn, liggen de contracten ten grondslag aan ramingen. Contracten c.q. ramingen op basis van contracten kunnen qua hoeveelheid gebaseerd zijn op ervaringsgegevens, op historische gegevens enz. In die zin is vaak sprake van open eind regelingen.
91	Zie toelichting bij 2.
92	De voor 2017 opgenomen cijfers zijn gedeeltelijk gebaseerd op de uitkomsten 2015 en indien mogelijk zijn ontwikkelingen die in 2016 blijken meegenomen. Voor bv de jeugdprofessionals zijn overeenkomsten afgesloten.

e. Combinatie hiervan

#	Vrijblijvende toelichting
93	Combinatie: met de raad is overeengekomen dat gestuurd wordt om binnen de kaders van de integratie-uitkering te blijven. Overschotten of tekorten lopen via een egaliseringsreserve sociaal domein.
94	De ZIN - budgetten zijn gebaseerd op de inkoopcontracten, de PGB-budgetten op basis van ervaringscijfers en de overige budgetten o.b.v. kostenonderbouwing.
95	Contracten zijn (deels) gebaseerd op cijfer van voor 2015). De gegevens zijn voor 2016 gecombineerd met ervaringscijfers 2015. Gedurende 2016 zijn de kosten gemonitord en waarnodig heeft dit geleid tot bijstellen van de begroting via een begrotingswijziging.
96	Op 1 januari 2016 zijn wij gestart als fusiegemeente Gooise Meren vanuit de drie voormalige gemeenten Bussum, Muiden en Naarden. Begrotingsjaar 2016 is ontstaan als gevolg van een optelsom van deze gemeenten, waarbij zo veel als mogelijk gebruik is gemaakt van een combinatie van ervaringscijfers, historische kosten, afgesloten contracten en budgetneutraliteit.
97	Lastenramingen zijn op grond van verschillende uitgangspunten: Jeugd m.n. gebaseerd op contracten die regionaal zijn afgesloten (regionale werkbegroting die gebaseerd is op beschikbare middelen via integratie-uitkering); Participatie m.n. op grond van begroting gemeenschappelijke regeling WVS; T.a.v. WMO o.a. <ul style="list-style-type: none"> • Contract collectief vervoer; • Regionale contracten met leveranciers van huishoudelijke hulp en begeleiding; Bij dit alles in combinatie met ervaringscijfers.
98	Bij de raming van de lasten is gekeken naar het inkoopproces, waarbij het financieel vierkant uitgangspunt is geweest. De geraamde lasten passen daarbij binnen de inkomsten via de integratie-uitkering.
99	De lasten zijn waar mogelijk gebaseerd op afgesloten contracten, ervaringscijfers 2015 en anders historisch inzicht van 2015.
100	1 ^e raming in 2015 was o.b.v. C. Na dit moment wordt de realisatiecijfers gebruikt om een en ander te verfijnen.
101	De eerste raming in 2015 was op basis van c. En na dit moment worden realisatiecijfers gebruikt om e.e.a. te verfijnen.
102	De budgetten zijn opgebouwd op basis van een combinatie van ervaringscijfers en nieuwe of voortschrijdende inzichten van beleid.
103	Combinatie van A, B en D.
104	Geen.
105	Voor het jaar 2017 is de primaire begroting opgesteld op basis van de decentralisatie-uitkering, maar bijgesteld op basis van de ervaringen 2015 en de (verwachte) ontwikkelingen in 2016 en 2017. Hierbij is niet uitgegaan van budgetneutraliteit, maar van werkelijk verwachte lasten in 2017.
106	1 ^e raming in 2015 was o.b.v. C. Na dit moment wordt de realisatiecijfers gebruikt om een en ander te verfijnen.
107	De raming voor de Jeugd en WMO (en bijgestelde raming) is gebaseerd op contractwaarde, ervaringscijfers en gesprekken met de aanbieders. Participatie op basis van ervaringscijfers 2015 en 2016 en een deel op basis van budgetneutraliteit (re-integratie).
108	De onderbouwing is een combinatie van ervaringscijfers en verwachte transformatieresultaten (besparing).
109	Zie het antwoord bij vraag 2.
110	De begroting 2017 en volgende jaren is gebaseerd op historische kosten, afgesloten contracten, budgetneutraliteit en geactualiseerd naar aanleiding van de uitkomsten van de jaarrekening 2015.
111	Lastenraming gebaseerd op ervaringscijfers, indexeringen, nieuw beleid/ontwikkelingen afgestemd met beleidsmedewerkers, (subsidie) beschikkingen.
112	Een combinatie van meerdere factoren. Voor Jeugdzorg is het uitgangspunt voor 85% regionale zorg (via BVO) gebaseerd op de indeling vanuit het Rijk en 15% (lokale zorg) op basis van afgesloten contracten, het uitgangspunt is budgetneutraliteit. De WMO is gebaseerd op ervaringscijfers 2015 en ontwikkeling 2016, ook hier is het uitgangspunt budgetneutraliteit. De uitgaven binnen de Participatiewet zijn gebaseerd op de verwachte inkomsten vanuit het Rijk (BUIG en AU) volgens (voorlopige) beschikking en de laatste AU-circulaire. Ook hier gaan we uit van budget neutraliteit, waarbij er wel middelen zijn gereserveerd binnen het budget om te korten binnen de Participatiewet op te vangen. Daarnaast is er een bestemmings-reserve van € 1,8 miljoen aanwezig om te korten binnen het Sociaal Domein op te vangen.
113	Vertaling van 2015 aangevuld met inzichten 1 ^e helft van 2016.
114	Zorgbudgetten zijn geraamd op basis van regionaal inkoopkader 2016, andere budgetten (zoals bijvoorbeeld eigen bijdragen en PGB's) zijn gebaseerd op historische kosten over 2015. Daarnaast is rekening gehouden met beleidsmatige ontwikkelingen die effect hebben op de lastenramingen binnen het SD.
115	De ervaringen in jaar T-1 in jaar T worden verwerkt in begroting T+1.

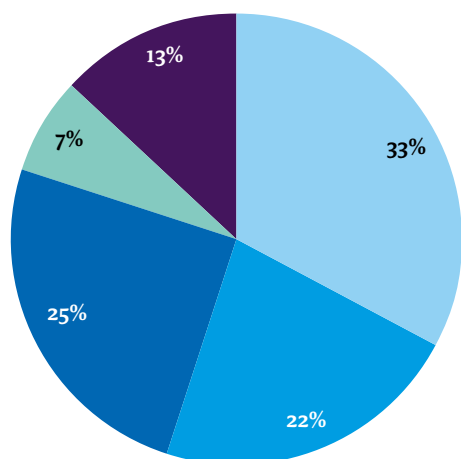
e. Combinatie hiervan	
#	Vrijblijvende toelichting
116	Voor raming van de lasten in 2016 hebben we gekeken naar de afspraken in de contracten, de verwachte inzet van zorg en instrumenten op basis van ervaring van voorgaande jaren in combinatie met ontwikkelingen die in 2016 worden verwacht. De raming van het tekort op de WSW is gebaseerd op het Transitieplan van het SW-bedrijf.
117	Zie antwoord bij vraag 2. Daarnaast deels op basis van historische kosten/ervaringscijfers voor wat betreft bijvoorbeeld de uitkeringslasten (BUIG) en de WMO-voorzieningen.
118	Het betreft een combinatie. Op het gebied van de decentralisaties wordt regionaal samengewerkt en de kosten van de zorgadministratie en regionale gezamenlijke inkoop worden door de gemeente Amersfoort (als uitvoerder binnen de regio) op basis van contractafspraken in rekening gebracht. Binnen deze afspraken zijn er zowel kosten op basis van lump sum afspraken alsmede kosten die op basis van werkelijke aantallen x een (standaard)tarief in rekening worden gebracht. Zowel ervaringscijfers over 2015 als prognoses voor 2016 en de afgesloten contracten voor deze jaren vormen basis voor de ramingen in 2017 en verder.
119	Combinatie van ervaringscijfers en actualiteiten.
120	Het is een combinatie van ervaringscijfers, afgesloten contracten en budget.
121	Alle 3D taken zijn uitbesteed aan gemeenschappelijke regelingen (GR). De begrotingen worden van de GR's worden overgenomen in de gemeentelijke begroting. Participatie wordt budgetneutraal begroot, Jeugd budgetneutraal plus een tijdelijk, aflopend extra budget. WMO begroot op historische en ervaringscijfers.
122	Combinatie alle factoren. 2016 en 2017 worden gebruikt voor het verdere fine-tuning.
123	De gewijzigde ramingen van 2016 zijn gebaseerd op ervaringen uit 2015 en historische kosten van 2015. De primitieve begroting 2016 is gebaseerd op historische kosten van voor 2015 aangezien toen de gegevens van 2015 nog niet definitief waren.
124	Uitgangspunt is en blijft nog altijd budgettaire neutraliteit. Op basis van de ervaringen in 2015 en 2016 en afgesloten contracten zijn deze wel verder verbijzonderd.
125	De lastenraming is opgesteld aan de ervaringscijfers 2015 gecombineerd met de tarieven die op basis van het contract voor 2016 zijn overeengekomen.
126	Voor wat betreft de jeugdzorg wordt het kader gevormd door de beschikbare middelen. Nu is reeds duidelijk dat de realiteit hiervan minimaal is. Dit is echter een politieke keuze geweest. De ISD raamt op basis van ervaringscijfers, hier is meer info beschikbaar over de doelgroepen.
127	Voor Jeugdzorg is het beschikbare budget verhoogd i.v.m. met een verwacht tekort. Voor WMO 2015 is een deel van het budget verschoven naar preventieve maatregelen en ander taken binnen het sociaal domein.
128	De lastenramingen zijn gebaseerd op een combinatie (e). De raming van de lasten van de begroting Jeugdhulp (Holland Rijnland) is gebaseerd op het ontvangen budget. De raming van de lasten WMO en Participatie zijn gebaseerd op de begrotingen ISD, GR KDB en Servicepunt Werk. De raming van de 'plaatselijke' lasten zijn gebaseerd op gemaakte afspraken (subsidies) c.q. contracten.
129	Ramingen zijn deels op basis van ervaringscijfers 2015, waarbij uitgegaan wordt van budgetneutraliteit.
130	Zie antwoord bij vraag 2.
131	De kaders worden voor de jeugd gevormd door de beschikbare middelen. Nu is reeds duidelijk dat de realiteit hiervan minimaal is. Dit is echter een politieke keuze geweest. De ISD raamt op basis van ervaringscijfers, hier is meer info beschikbaar over de doelgroepen.
132	Voor de ramingen vormen ervaringscijfers en afgesloten contracten de voornaamste input. Met ingang van 2018 is budgetneutraliteit voor de drie decentralisaties in de meerjarenbegroting 2018 - 2020 het beleidsuitgangspunt.
133	Budgetneutraliteit aangevuld met tijdelijk extra middelen voor WMO en Jeugd en een structurele bijdrage voor de Participatiewet.
134	Combinatie van Ervaringscijfers en Historische kosten.
135	Voorname op historische cijfers, budgetneutraliteit en nieuw beleid (verwachte mutaties).
136	De ramingen zijn in hoofdlijnen verdeeld naar de 3 beleidsvelden. Daarbinnen zijn voor de ramingen waar mogelijk de ervaringen verwerkt.

f. Anders

#	Gevraagde toelichting
137	Feitelijk voldoet geen van de antwoorden onder 1 t/m 5. De gemeente Renkum is nog volop bezig met interpretatie van ervaringscijfers (2015) en dat is relatief kort om een meerjarig kader te bepalen; historische kosten idem dito enzovoort. Zie ook bovenstaand antwoord op vraag 2
138	2017 is gebaseerd op de budgettair neutrale verwerking van de lasten in relatie tot de uitkering sociaal domein gemeentefonds. Per domein is op basis van de realisatie 2015, de trend & verwachtingen voor 2016 en voor 2017 het budget aan diverse lastenposten toegerekend.
139	In de paragraaf sociaal domein van de programmabegroting 2016 zijn de kaders m.b.t. de lastenramingen 2016 vastgelegd. Met name de beschikbare rijksbudgetten waren leidend bij de regionale zorgcontractering 2016 WMO-Jeugd.
140	Dat varieert per domein: voor 2016 gaan we uit van budgetneutraliteit; PGB op basis van ervaringscijfers voorgaande jaren; ZiN geen ervaring vanwege budgetfinanciering in 2015, dus budget aangevuld met eigen middelen ten behoeve van verwachte knelpunten.
141	De integratieuitkering Sociaal Domein wordt volledig in de begroting opgenomen. Het totale budget wordt op historische basis herverdeeld.
142	Transitiedocument op basis van historische kosten.
143	Ramingen zijn op basis van ervaringscijfers 2015 van de uitvoerende verbonden partijen, waarbij uitgegaan wordt van budgetneutraliteit.

Vraag 4.

Hanteert uw gemeente het uitgangspunt van budgetneutraliteit bij de raming van de lasten voor het sociaal domein in de (meerjaren)begroting 2017-2020 van uw gemeente? Keuze b, c, d of e toelichten.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja, budgetneutraliteit op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten (de beschikbaar gestelde budgetten voor de afzonderlijke deelterreinen sociaal domein worden 1 op 1 overgenomen).	33%	118
■ b. Ja, budgetneutraliteit op het niveau van het totale budget (het totaal van de beschikbaar gestelde middelen is het uitgangspunt, daarbinnen worden geen of eigen gemeentelijke deelbudgetten opgesteld).	22%	80
■ c. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein.	25%	91
■ d. Neen, onze gemeente kan de taken voor het sociaal domein uitvoeren met een geraamde inzet van minder middelen dan beschikbaar is gesteld voor het sociaal domein.	7%	24
■ e. Anders.	13%	45
Totaal		358

a. Ja, budgetneutraliteit op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten (de beschikbaar gestelde budgetten voor de afzonderlijke deelterreinen sociaal domein worden 1 op 1 overgenomen)	
#	Vrijblijvende toelichting
1	Budgetneutraliteit is het uitgangspunt, op onderdelen/raakvlakken wordt wel ontschot.
2	Budgetneutraliteit van de afzonderlijke budgetten.
3	We splitsen sociaal domein in de drie decentralisaties.
4	Zie ook toelichting bij vraag 3.
5	Ja, incl. eventuele verrekeningen met de reserve sociaal domein om budgettaire neutraliteit te bewerkstelligen.
6	Wij onderscheiden nog wel de budgetten, maar hebben wel één reserve sociaal domein (niet alleen voor de 3 D's, maar voor het gehele sociale domein).
7	Wij zijn voornemens de deelbudgetten samen te voegen.
8	Het uitgangspunt is de lasten van de drie decentralisaties budgettair neutraal op te nemen in de begroting. Wat we vanuit het Rijk per decentralisatie krijgen wordt ook aan de lastenkant in de begroting opgenomen. Voor de WMO ligt dit wat complexer aangezien de 'oude WMO' via een aparte decentralisatie uitkering wordt ontvangen. De ontvangsten 'oude WMO' + deelbudget WMO van de integratieuitkering sociaal domein bepalen de budgetten WMO.
9	Het uitgangspunt is de lasten van de drie decentralisaties budgettair neutraal op te nemen in de begroting. Wat we vanuit het Rijk per decentralisatie krijgen wordt ook aan de lastenkant in de begroting opgenomen. Voor de WMO ligt dit wat complexer aangezien de 'oude WMO' via een aparte decentralisatie uitkering wordt ontvangen. De ontvangsten 'oude WMO' + deelbudget WMO van de integratieuitkering sociaal domein bepalen de budgetten WMO.

a. Ja, budgetneutraliteit op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten (de beschikbaar gestelde budgetten voor de afzonderlijke deelterreinen sociaal domein worden 1 op 1 overgenomen)

#	Vrijblijvende toelichting
10	De gemeenteraad heeft besloten om voor de periode 2015 tot en met 2017 de beschikbaar gestelde integratie uitkering decentralisaties specifiek te bestemmen voor de wet waarvoor deze beschikbaar is gesteld. Uitgangspunt hierbij is dat binnen de gemeentebegroting budgetneutraliteit op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten van toepassing is. Met ingang van 2018 zal ontschotting tussen de transitiegelden plaats vinden als gevolg van het feit dat de de integratie uitkering miv 2018 in zijn geheel zal worden opgenomen in de algemene uitkering en dat op basis van ervaringcijfers reëlere en beter onderbouwde ramingen kunnen worden vastgesteld.
11	Zie ook toelichting onder punt 6.
12	Ondanks de keuze voor A worden de uiteindelijke deelresultaten wel verrekend met 1 reserve sociaal domein.
13	Ondanks de keuze voor A worden de uiteindelijke deelresultaten wel verrekend met 1 reserve sociaal domein.
14	Ondanks de keuze voor A worden de uiteindelijke deelresultaten wel verrekend met 1 reserve SD.
15	Met als uitgangspunt dat totaalbudget onschot ingezet wordt, daar waar nodig, binnen Sociaal Domein.
16	Budgetneutraliteit op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten (de beschikbaar gestelde budgetten voor de afzonderlijke deelterreinen sociaal domein worden 1 op 1 overgenomen).
17	Bedragen per domein vormen de basis voor de raming, uitgangspunt 'rijksbudget = werkbudget' geldt voor het totaal van inkomsten en uitgaven. De raming is overigens niet sluitend, tekort wordt gedekt via de reserve Sociaal Domein om zo tot een sluitende begroting te komen. Geen inzet van eigen middelen.
18	In een excelbestand wordt de budgetneutraliteit per pijler WMO, jeugd en participatie bewaakt.
19	Het uitgangspunt van budgetneutraliteit wordt vanuit totaal toegekend budget per cluster (Jeugdhulp, WMO en Participatiewet) doorvertaald. Er zijn een paar uitzonderingen op de doorvertaling van dit totale budget voor het cluster WMO. Vanuit dit cluster worden beperkt middelen doorgeschoven naar het cluster Jeugdzorg (inzet casusregisseur) en naar de Participatiewet (inzet Huishoudelijke hulp voor minima en WTCG/CER gelden).
20	Zie antwoord op vraag 3 en 4.
21	Waarbij er € 1 mln. wordt overgeheveld van WMO naar Jeugd.
22	Bedragen in de exploitatie zijn nog per onderdeel van het Sociaal Domein gespecificeerd. Wel worden vanaf 2017 de reserve Jeugd en de reserve WMO samengevoegd in een reserve Sociaal Domein. De reserve Participatiewet blijft vooralsnog apart.
23	Er zijn geen 'harde' schotten tussen de budgetten maar vanwege het inzicht worden ze nog wel separaat geraamd. Er is sprake van een brede insteek zodadt ook reeds bestaande lokale taken daar waar dit wenselijk is voor de beleidsmatige uitvoering gekoppeld zijn aan de gedecentraliseerde taken.
24	Tot en met 2016 heeft Westvoorne ook eigen middelen ingezet voor het sociaal domein. Overschotten zijn de afgelopen jaren naar de Reserve sociaal domein overgeheveld. Vanaf 2017 worden er geen eigen middelen meer ingezet voor het sociaal domein, maar kunnen tekorten worden opgevangen met de Reserve sociaal domein.
25	Het sociale domein is heel ruim. Antwoord a ziet alleen toe op de nieuwe decentralisaties. Voor de voormalige WVG, de oude WMO en de BUIG budgetten geldt dit niet.

c. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
106	Sociaal domein' is niet gelijk aan '3 D's'.
107	Voor de nieuwe taken geldt dat we ze uitvoeren met de middelen die we ervoor krijgen. Voor de bestaande taken streven we ernaar om op dezelfde lijn te komen. Op dit moment zetten we voor die taken nog eigen middelen in.
108	In principe geldt budgetneutraliteit per decentralisatie. In de praktijk is dit lastig te realiseren, Bijvoorbeeld het tekort WSW dekken wij uit de algemene middelen en er is ook een tekort op Jeugdzorg. Het tekort op jeugdzorg dekken wij uit de reserve sociaal domein. In deze reserve zijn de resultaten uit 2015 en 2016 gestort.
109	Ramingen zijn significant hoger dan beschikbare budgetten, historische overschotten worden ingezet gedurende de transitieperiode.
110	In de uitvoering van het Sociaal Domein worden de totaalbudgetten onschot ingezet. Tevens worden de reeds in de gemeentebegroting bestaande Welzijns- en zorgbudgetten betrokken bij de uitvoering van het Sociaal Domein.

c. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
111	Zoals ook uit de VNG reactie van 24 november 2016 op de vragen over de gemeentelijke uitgavencijfers sociaal domein 2015 blijkt hangt het antwoord op de vraag af van wat men als uitgaven mbt het sociaal domein meeneemt.
112	Bestaande middelen en eigen bijdrage (WMO).
113	Voor wat betreft de uitvoering van de WSW worden naast de specifiek beschikbare rijksmiddelen ook eigen gemeentelijke middelen gebruikt.
114	Beleidsmatig wordt het sociaal domein breder gezien als de integratie uitkering voor Jeugd, WMO en Participatie. Voor sec de integratie deelbudgetten geldt dat het uitgangspunt budgetneutraal wordt gehanteerd (is keuze A).
115	Inzake de participatie stelt de gemeente deels eigen middelen beschikbaar voor het WSW deel.
116	De budgetten zijn met ingang van 2017 niet toereikend om de geraamde uitgaven te dekken.
117	Formatie/personeel van derden en kosten overhead.
118	Voor Wsw is reeds extra geld ingezet. Voor Jeugd en Wsw is dit ook 2017 de verwachting. Daarnaast vraagt de verandering sociaal domein ook inzet in de uitvoering. Ook hier wordt vanuit de algemene middelen geïnvesteerd.
119	De gemeente zet in 2016 en 2017 ook eigen geld uit -onder andere- een bestemmingsreserve sociaal domein in. Daarnaast is het uitgangspunt dat het budget het beleid volgt en niet andersom. Tot slot gaat de gemeente niet uit van elk afzonderlijk deelbudget (jeugd/WMO/participatie apart) om daarbinnen de kosten te ramen, maar wordt het budget integraal ingezet. In dit budget zijn, naast de bestemmingsreserve, ook structureel eigen middelen opgenomen. Het is dus niet zo dat de gemeente zich in het budget beperkt tot de beschikbaar gestelde rijksmiddelen. De lasten voor de jaren 2018 en verder zijn zo goed mogelijk geraamd op basis van het huidige beleid en de huidige werkwijze. Hieruit blijkt dat meer budget nodig is, dan er aan middelen beschikbaar is. De gemeente is nu bezig met een cocreatieproces, samen met de inwoners, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders, om de transformatie zodanig vorm te geven dat dienstverlening vanaf 2018 binnen de beschikbare middelen in de begroting te verwerken. Hoe dit precies in de praktijk uitwerkt, zal in het overgangsjaar 2017 blijken.
120	Lingewaard ziet het bedrag van de drie decentralisaties als 1 budget. Weliswaar wordt gesplitst verantwoord per beleidsveld WMO, Jeugd en Participatie, maar de budgetten kunnen 'ontschot' gezien worden. Zo zijn er structurele kortingen vanuit de circulaire op het participatiebudget gedeeltelijk gedekt door WMO en Jeugdbudgetten. Recent is echter wel duidelijk geworden dat Lingewaard ook extra geld vanuit de algemene reserve nodig heeft om de drie domeinen te financieren. Met name de voormalige wsw organisatie laat grote tekorten zien.
121	Aangezien de budgetten op alle terreinen voor onze gemeente fors krimpen (in totaliteit meer dan een halving) ontkomen we niet aan de inzet van eigen middelen op de langere termijn.
122	Voor het onderdeel Participatie (zowel re-integratie als wsw) zet de Gemeente Nijmegen ook nog eigen middelen in. Reïntegratie: eigen middelen voor uitbreiding van de re-integratie-voorzieningen en wsw: aanvulling van het exploitatie-tekort bij de realisatie van de sw-doelstellingen.
123	De gemeente Culemborg streeft naar budgetneutraliteit per 01-01-2018. Vooralsnog worden de effecten van de circulaire (deels) gedekt vanuit de stelpost sociaal domein. Deze stelpost is oorspronkelijk gevormd vanuit de algemene middelen.
124	Begroting geeft hoger saldo dan integratie-uitkering, er worden middelen uit reserve sociaal domein onttrokken.
125	De gemeente heeft zowel de oorspronkelijke budgetten van Jeugd- en jongerenwerk en ouderenwerk ingezet.
126	De gemeente kan ook eigen middelen inzetten voor het sociaal domein. In de begroting wordt voorgesteld met ingang van 2017 er voor te kiezen meevallers in de integratie uitkering ten goede te laten komen aan de algemene middelen en nadelen in de uitvoering ten laste van de algemene middelen te brengen.
127	Het totaalbedrag in te zetten voor het sociaal domein is hoger dan de 3-d bedragen uit de septembercirculaire 2016.
128	Er wordt zo realistisch mogelijk geraamd. Hieruit blijkt dat de budgetten van het rijk ontoereikend zijn om de kosten van het sociaal domein te betalen.
129	Wij hebben een voorbehoud gemaakt vanwege de korting bij de Participatiewet. De gemeenten zijn mede afhankelijk van werkgevers om deze bezuiniging van het Rijk te realiseren.
130	Binnen de doelgroep WMO worden ook producten als woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen aangeboden. Middelen hiervoor zijn in het verleden al naar de algemene uitkering overgeheveld. Deze middelen worden nu vanuit de gemeente toegevoegd aan de begroting van het sociaal domein.
131	De tekorten bij jeugd/WMO zullen komende jaren worden gedekt door aanwending van de risicoreserve jeugd/WMO. Er zullen voorstellen worden gedaan om de tekorten terug te dringen. Bij Participatiewet is er sprake van een structureel tekort voor uitvoering sociale werkvoorziening.

c. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
132	Wij voorzien hogere kosten dan beschikbaar gesteld via de decentralisaties op alle drie de domeinen. Hiervoor in meerjarenraming geld vrij gemaakt, met name de eerste jaren vanwege transformatie.
133	In de media en ook diverse onderzoeken/enquetes worden diverse definities en omschrijvingen gehanteerd van (de budgetneutraliteit van) het sociaal domein. Wij hanteren de definitie dat we uit moeten komen met de extra middelen (incl. kortingen) die in het kader van de decentralisaties van rijkstaken naar de gemeente overgeheveld zijn. Helaas lukt het vanwege kortingen op budgetten (met name de korting op het WSW-budget) niet om budgetneutraal te begroten en moeten eigen gemeentelijke middelen ingezet worden.
134	Voor het begrotingstekort van het werkvoorzieningsschap Wedeka worden eigen middelen ingezet. Zie antwoord vraag 11.
135	In principe budgetneutraal geraamd. Vwb uitvoeringskosten zijn ook eigen middelen geraamd.
136	Zie toelichting bij vraag 2. We zetten eigen middelen in ter dekking van de tekorten bij de werkvoorzieningschappen en voor de uitvoeringskosten/versterking voorkant.
137	Uitgangspunt is budgetneutraliteit. Voor 2017 is gebleken dat er sprake is van een klein tekort. Dit wordt t.l.v. gebracht van de reserve sociaal domein wat is gevormd uit de overschotten van 2015. Het sociaal domein bestaat uit de 3 decentralisaties ook uit 'oude' zaken. Zo hoort huishoudelijke hulp maar ook bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin tot het sociaal domein. In Marum wordt het sociaal domein breder getrokken dan sec de 3 decentralisaties. Bovendien zijn de afzonderlijke zaken ook steeds meer met elkaar verbonden.
138	Het 'bereik' sociaal domein is in Grootegast ook de huishoudelijke hulp. Ondermeer door het exploitatietekort van het SW-bedrijf ten laste te brengen van het participatiebudget komen we op dit deelbudget tekort. Dit is ondermeer aangezuiverd vanuit een overschot op de huishoudelijke hulp. Vraag is wat is sociaal domein? Bij de beantwoording beschouw ik dat als de drie decentralisaties en de integratie-uitkering sociaal domein die we daarvoor ontvangen.
139	Wel budgetneutraal op totaal budget 3 D, maar pas m.i.v. 2020.
140	Zo zit in de begroting 2017 een tekort van € 4 mln binnen het sociaal domein, met name door het tekort op het onderdeel Jeugd. Dit tekort van 4 mln vangen we op door inzet van eigen middelen.
141	In de jaren 2017, 2018 en 2019 wordt ook uit de eigen middelen geput. Vanaf 2020 is dit niet meer het geval en is het sociaal domein budgettair neutraal geraamd.
142	De zgn. 'zorgkosten' worden op totaalniveau neutraal geraamd, daarnaast stelt de gemeente nog eigen middelen beschikbaar voor oude WMO taken, uitvoeringskosten 3D's, automatisering en formatie.
143	Voor de jeugdzorg heeft de gemeente reeds bij de begroting 2016 eigen middelen ingezet. Dit beleid wordt gecontinueerd. Voor alle decentralisaties is de koppeling tussen de integratie-uitkering en de uitgaven los gelaten sinds de begroting 2016.
144	De gemeenteraad heeft bepaald dat in principe een en ander moet worden uitgevoerd met de beschikbare middelen. De gemeente Kerkrade heeft de beschikking over een zogenaamde reserve Sociaal Domein (in 2015 als zodanig gecreëerd door samenvoeging van de reserves Fonds Werk en Inkomen, WMO en WSW) waarin overschotten dienen te worden gestort en waarmee tekorten dienen te worden afgedekt.
145	De gemeente streeft de 3D-benadering na en ziet de budgetten voor de 3 decentralisaties budgettair dan ook als geheel. Op dat totaal wordt meer uitgegeven dan van het Rijk wordt ontvangen. Vooral Jeugdhulp is erg negatief.
146	.
147	Budgetten vanuit het Rijk zijn onvoldoende.
148	Budgetneutraal + 250.000
149	Voor de decentralisaties streven wij wel naar budgetneutraliteit, maar binnen het totale sociale domein valt nog meer. Ook taken die gemeenten uitvoerden voordat de decentralisaties overkwamen. Binnen dat brede begrip van het sociale domein zetten wij zeker ook eigen middelen in.
150	Vanaf 2017 zijn budgetoverschotten op bijvoorbeeld WMO 'oude taken' zoals gehandicaptenvoorzieningen ingezet voor de decentralisaties sociaal domein, onderdeel WMO.
151	Vanaf het jaar 2017 heeft de gemeenteraad van Oss een extra bedrag uit eigen middelen beschikbaar gesteld van € 474,000,00 structureel.
152	De budgetten voor werk en inkomen zitten in een apart programma. Tevens zijn de budgetten voor Jeugd en WMO in een apart programma opgenomen.
153	Sociaal domein is meer dan de drie decentralisaties en daarvoor zet gemeenten sowieso andere middelen in.
154	De lasten worden per onderdeel geraamd en met name op het onderdeel jeugdzorg verwachten wij, op basis van realisatie 2016, de noodzaak van inzet eigen middelen. Voor de overige onderdelen wordt budgetneutraliteit verwacht.

c. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
155	We hebben de ontvangen middelen volledig ingezet om de 3 decentralisaties uit te voeren. Bij de uitvoering van de Participatiewet werden er altijd al eigen middelen ingezet voor onder andere het verstrekken van bijzondere bijstand, daarnaast doen wij een beroep op de Vangnetregeling. Bij de WMO en Jeugdwet zijn wij nog ervaringscijfers aan het verzamelen en analyseren maar is ook de verwachting dat wij daarvoor eigen middelen inzetten, met name voor personele lasten.
156	In principe is 1 uitgangspunt voor de begroting Werk, maar op het punt van de Sociale Werkvoorziening en de rijksbijdrage die onvoldoende toereikend is om de loonkosten van de Sw-ers te dekken, heeft de gemeente zelf middelen beschikbaar gesteld om dit tekort te dekken. Daarnaast wordt aan Re-integratie meer uitgegeven vanuit coalitie akkoord dan waarvoor middelen in gemeentefonds (IUSD) beschikbaar is (i.e. Werkbrigade, Koersbesluit). Voor de WMO 2015, inzet van aanvullende middelen vanuit de zorgbegroting ter gedeeltelijke dekking van tekort rijksbudget. De Integratie Uitkering Sociaal Domein Jeugd bedraagt volgens begroting 2017 bijna € 190 mio. De totale begroting jeugd in 2017 is € 256 mio. Het verschil tussen de IUSD en de totale begroting (rond de € 66 mln) wordt verklaard door budget dat voor 1 januari 2015 reeds in de begroting stond (62 mln) en de inzet van eigen middelen (4mln).
157	Bij de raming van de lasten is budgetneutraliteit het uitgangspunt. Daarbij zijn wel budgetten die in principe bedoeld zijn voor bijvoorbeeld extramuralisering ingezet ter dekking van de lasten Zorg in Natura begeleiding. Daarnaast is bij het onderdeel participatie inzet nodig van eigen middelen voor onder andere het minimale beleid.
158	In 2015 is gestart met het budgetneutraal opnemen van de lasten. Voor een aantal activiteiten heeft de gemeente ook extra eigen geld ingezet.
159	Nee, per saldo laat het Sociaal Domein, zoals Oldenzaal deze in de programmabegroting heeft gedefinieerd, een nadeel zien van zo'n 1,2 miljoen. Dit 'basisnadeel' komt ongeveer overeen met de bijdrage die de gemeente aan de GR/WOT Top-Craft moest betalen (c.q. het tekort op de SW).
160	Zie het antwoord bij vraag 2.
161	De komende jaren zijn eigen middelen nodig voor opvang van kosten in de drie domeinen.
162	Programma 7 van de begroting bevat het sociaal domein. Hier staan naast de activiteiten in het sociaal domein, ook de ondersteuning huishouden, de WMO vanuit de wvg, jeugd en jongeren werk, welzijnswerk en de openbare gezondheidszorg. Deze middelen zijn hiermee exclusief voor dit programma inzetbaar.
163	Vanuit de algemene middelen is er in 2017 € 2,2 mln, 2018 € 3,3 mln, 2019 € 4,4 mln en 2020 € 5,5 mln beschikbaar gesteld. Daarnaast is er binnen de algemene middelen rekening gehouden met een risicobuffer voor de WMO en Jeugd in 2017 € 0,7 mln, 2018 € 0,9 mln, 2019 € 0,8 mln, 2020 € 1,1 mln.
164	Onder het sociaal domein verstaan wij het totaal van de drie decentralisaties plus de 'oude' WMO. Hierbij zitten ook eigen middelen.
165	In principe wordt nog altijd budgetneutraliteit als uitgangspunt genomen, echter dan wel inclusief alle 'oude WMO' posten (Huishoudelijke Hulp, Woonvoorzieningen, Vervoersvoorzieningen, Hulpmiddelen). Op dit moment worden verschillende voorstellen uitgewerkt om ook op lange termijn de begroting sluitend te houden. Hierin betrekken we ook het nadelige effect van ruim € 1 miljoen als gevolg van de septembercirculaire 2016 van het gemeentefonds voor deze onderdelen.
166	Zie opmerking vraag 2 en Wierden zit € 410.000,- uit eigen middelen in voor de WSW.
167	Voor jeugdzorg en WMO-begeleiding is het uitgangspunt budgettaire neutraliteit. P-wet op basis van ervaring en WMO oud geldt eigen beleid en eigen middelen.
168	Voor jeugdzorg en WMO-begeleiding is het uitgangspunt budgettaire neutraliteit. P-wet op basis van ervaring en WMO oud geldt eigen beleid en eigen middelen.
169	In principe geldt het trap op trap af principe voor het geheel van het sociaal domein. Echter als gevolg van de tekorten bij Jeugdzorg in de regio IJsselland worden in 2017 eigen middelen ingezet voor het sociaal domein.
170	het bestuur kiest voor een zachte landing, in de meerjaren begroting wordt uit de algemene middelen extra budget toegevoegd aan de gedecentraliseerde budgetten. Deze extra middelen worden in de meerjaren begroting afgebouwd naar nul in 2020.
171	In de kaderstellende beleidsdocumenten is dit wel het uitgangspunt voor de nieuwe taken in het Sociaal Domein, maar reëel ramen is nu het uitgangspunt. Vooralsnog zetten we de komende jaren extra middelen in. Met gericht beleid (zie ook vraag 5) denken we op termijn dichterbij een budgettaire neutrale uitvoering te komen.
172	Naast de beschikbaar gestelde middelen blijven ook de voorheen ingezette eigen middelen voor de sociale domeinen, zoals welzijnsbudgetten, beschikbaar.
173	Naast de beschikbaar gestelde middelen blijven ook de voorheen ingezette eigen middelen voor de sociale domeinen, zoals welzijnsbudgetten, beschikbaar.
174	Voor nieuwe taken Jeugd en WMO (sinds 2015) is de komende jaren wel budgetneutraliteit afgesproken.

c. Neen, onze gemeente zet naast de beschikbaar gestelde middelen ook eigen middelen in voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
175	Gemeenteraad heeft besloten ook andere middelen dan de integratie-uitkering sociaal domein in te zetten.
176	In het kader van de transformatie op Jeugd en WMO en voor de re-integratiedoelstellingen zet de gemeente ook eigen middelen in. Voor re-integratiedoelstellingen zet de gemeente daarnaast ook regionale middelen in voor de Utrechtse Werktafel en het actieplan Jewugdwerkloosheid. Het tekort op de uitvoering van de Wsw wordt uit de algemene middelen gedekt.
177	Wijzigingen in de integratie-uitkeringen worden door vertaald naar beschikbare budgetten. Maar binnen het Sociaal Domein (in brede zin) zijn tal van budgetten/taken waarvoor 'eigen middelen' ingezet moeten worden, zoals maatschappelijk werk, vrijwilligerswerk, minimabeleid etc. Daarnaast zijn er voor een aantal taken specifieke uitkeringen die door de vakministeries verstrekt worden, zoals maatschappelijke opvang nieuwkomers en de BUIG-uitkering. De budgetten voor deze taken worden zoveel mogelijk afgestemd op de hoogte van die specifieke uitkeringen.
178	Voor onder meer de bedrijfsvoering en een innovatiebudget.
179	Zie antwoord 2 en 3.
180	Uitgangspunt is in principe budgetneutraliteit. Indien noodzakelijk zetten we ook eigen middelen in. Er is een reserve gevormd voor het Sociaal Domein van ca 3,5 mln. Uitgangspunt van de gemeenteraad is dat budgetten SD taakstellend zijn en er evt een escape is richting reserve.
181	Anders niet toereikend.
182	Er wordt gestreefd naar budgetneutraliteit op het niveau van het totale budget. Bij de septembercirculaire 2016 bleek dit uitgangspunt niet meer haalbaar (lagere integratie-uitkering). Bij de 1 ^e begrotingswijziging 2017 heeft onze gemeente om deze reden eigen middelen voor het sociaal domein ingezet.
183	In het begin gingen we uit van budgetneutraliteit: we doen het met de middelen die we krijgen. Bij de Voorjaarsnota 2016 zijn we van dit principe afgestapt. Toen is besloten om te ontschotten en is op de totale raming van het sociale domein voor de komende jaren een tekort ontstaan, wat onttrokken is aan de ontschotte reserve Sociaal Domein (deels eigen geld). In het laatste jaar hebben wij een aanraming gedaan om te voldoen aan het structureel evenwicht.
184	De nieuwe en oude taken lokaal worden samengebundeld en tot het Sociaal Domein genoemd. Binnen het Sociaal Domein is streven naar budgetneutraliteit.
185	Omdat de rijksmiddelen werden overgedragen met een korting heeft de gemeente Den Haag eigen middelen ingezet op het sociaal domein.
186	De laatste korting in de september circulaire is opgevangen door eigen middelen.
187	Binnen de budgetten voor het sociaal domein zijn ook eigen middelen van de gemeente beschikbaar.
188	Er vindt nadrukkelijk een mengeling plaats van bestaande middelen en nieuwe middelen. Zeker in preventieve hoek bestaat groot deel uit bestaande middelen. Voor de bijstand wordt voor maatwerk in 2017 bijgeraamd.
189	De eigen middelen worden ingezet voor risico op hogere BUIG uitkeringen. Daarnaast zijn en worden eigen middelen ingezet voor hogere lasten sociale werkvoorziening. Voor Jeugd en WMO geldt wel dat er sprake is van budgetneutraliteit op het niveau van het totale budget.
190	De organisatie en uitvoeringskosten worden door de gemeente uit eigen middelen gedekt. Binnen het WMO domein is op dit moment de verwachting dat er een overschot zal ontstaan voor de begroting 2017 en voor de uitkeringen is de sterke verwachting dat een tekort zal ontstaan voor de begroting 2017.
191	Bestaande middelen die vóór de decentralisaties begroot werden én die onderdeel zijn van het sociaal domein volgens de IV3 matrix worden ook nu nog begroot. De integratie-uitkering sociaal domein is als extra budget nieuwe taken hier aan toegevoegd. Deze laatste uitkering is wel budget-neutraal.
192	Uitgangspunt is budgetneutraal voor nieuwe taken. Echter deze middelen zijn ontschot en daarnaast worden bestaande middelen geïntegreerd (er worden dus ook eigen middelen ingezet).
193	Met betrekking tot de raming van de lasten van de Jeugdhulp geldt in principe het uitgangspunt van budgetneutraliteit. Echter voor de jaren 2016 tot en met 2019 is bij Holland Rijnland een tijdelijk fonds jeugdhulp ingesteld. Daarnaast zijn de lokale lasten mbt Jeugd ook hoger, waardoor eigen middelen moeten worden ingezet. Ook mbt Participatie worden eigen middelen ingezet.
194	Subsidiering voorliggende voorzieningen.
195	Zie toelichting op vraag 2 en 3.
196	Zie vraag 3.

d. Neen, onze gemeente kan de taken voor het sociaal domein uitvoeren met een geraamde inzet van minder middelen dan beschikbaar is gesteld voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
197	Vanuit ons uitgangspunt dat wij de nieuwe taken in het sociaal domein uitvoeren binnen de budgetten hebben wij de budgetten voor jeugd, participatie en WMO aangepast aan de nieuwe prognoses. Daarmee verwachten wij dat deze budgetten voor de komende jaren op niveau zijn. Hiermee in lijn hebben wij ook onze uitvoeringsorganisatie ingericht. Na verwerking van deze mutaties is er nog een klein surplus.
198	De verwachting is dat we met minder middelen toekunnen dan beschikbaar gesteld via de 3d-uitkeringen. Bij onze gemeente ligt er echter wel een groot risico op de loer: 1 cliënt in de jeugdzorg die intensieve zorg nodig heeft, kan zo leiden tot een kostenpost van € 100.000. Dat is ruim meer dan het totale beschikbare budget van € 77.500.
199	Budget via gemeentefonds is onderdeel algemene middelen. Er wordt daarom maar zeer beperkt een relatie bewaakt tussen rijksbijdrage en werkelijke kosten.
200	Er is € 105.000 bezuinigd op het budget voor jeugd en WMO nieuw.
201	De begroting 2017 laat een overschot zien, waarvan een deel wordt gestort in een 'risico-reserve Sociaal Domein' en een deel ten gunste van de algemene reserve wordt gebracht.
202	nvt.
203	Op de deelgebieden Jeugd en Begeleiding zijn wij m.i.v. de begroting 2017-2020 uitgegaan van de werkelijke lasten 2015 en hebben een doorrekening gemaakt naar 2017.
204	Doordat de kostenbudgetten in principe gebaseerd zijn op hoeveelheden en prijzen, hebben we er met ingang van 2017 voor gekozen om de budgetneutraliteit los te laten.
205	De uitgaven zijn € 150.000 lager geraamd. € 100.000 bezuiniging vanuit de kadernota en € 50.000 vooralsnog bezuinigd op het later invullen van de functie gegevens analist sociaal domein.
206	In 2015 en 2016 begrootten we de middelen die we ontvingen via de integratie-uitkering sociaal domein saldoneutraal, maar a.g.v. de ontstane (en verwachte) overschotten hebben we besloten om vanaf de primitieve begroting 2017 de saldoneutraliteit stapsgewijs losgelaten.
207	Ten opzichte van het budget dat wij ontvangen voor het gehele sociaal domein kan gesteld worden dat wij bij de begroting minder middelen nodig hebben voor de uitvoering. Echter zal de praktijk moeten uitwijzen of dit daadwerkelijk te realiseren is. De gemeente zet in ieder geval geen eigen middelen in voor het sociaal domein op dit moment.
208	Er is begroot op basis van realisatiecijfers 2015. Op basis daarvan kan onze gemeente op dit moment de taken uitvoeren binnen de beschikbare middelen.
209	Combinatie van A en D. Uitgangspunt 2015 en 2016 is geweest: integratie-uitkering sociaal domein 1 op 1 opnemen als lasten. Vanaf 2017 ramen we voor WMO en jeugdzorg realistische ramingen op basis van ervaringscijfers. Voor de participatiewet ramen we wel nog de integratie-uitkering sociaal domein als lasten.
210	Op basis van de ervaringscijfers 2015 zijn de budgetten jeugdzorg structureel verhoogd, en de budgetten voor de WMO (oud en nieuw) structureel verlaagd. Per saldo is er sprake van een verlaging van de budgetten.
211	Eventueel overschotten (WMO) worden in begroting saldo verwerkt.
212	Gezien de werkelijkheid van 2015 verwacht de gemeente de taken van het sociaal domein uit te kunnen voeren met minder middelen dan beschikbaar gesteld.
213	De begroting 2017 is opgesteld o.b.v. de realisatie 2015 en deel 2016. Tevens rekening houdend met nieuwe ontwikkelingen zijn de verwachte kosten lager dan de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.
214	Door de herverdeling van met name het onderdeel WMO begeleiding zijn wij op dat onderdeel voordeelgemeente geworden. Met de ruimte die dit met zich meebrengt werd het risico van overschrijdingen bij de jeugdzorg afgedekt. Tot en met 2016 zijn/worden overschotten binnen de nieuwe taken van het sociaal domein gereserveerd. Vanaf 2017 kunnen mogelijke tekorten in eerste instantie hieruit worden gedekt. Een eventueel budgettair overschot wordt met ingang van 2017 niet meer gereserveerd.
215	De gemeente komt tekort op de Jeugdzorg maar heeft vooralsnog een ruim overschot op de WMO.
216	Voor de WMO houden we gedurende het jaar 2017 nog geld over. Dit zal gereserveerd worden voor de jaren 2018 en verder, waarin we een tekort verwachten in verband met verdere invoering van objectief verdeelmodel. (een korting van ruim € 1 milj. in 4 jaar tijd!!!)
217	De geraamde lasten voor de gedecentraliseerde taken liggen lager dan het bedrag dat beschikbaar is gesteld voor deze taken vanuit het gemeentefonds. De kosten van indirecte overhead zijn echter niet meegerekend bij de kosten van de gedecentraliseerde taken aangezien deze kosten integraal zijn verantwoord op het overzicht overhead.
218	De uitgaven over 2015 bleken lager dan de vergoeding in het IUSD. Overigens daalt de vergoeding in de IUSD de komende jaren significant.

d. Neen, onze gemeente kan de taken voor het sociaal domein uitvoeren met een geraamde inzet van minder middelen dan beschikbaar is gesteld voor het sociaal domein

#	Gevraagde toelichting
219	Met het oog op de geplande overgang van de integratie-uitkering sociaal domein in de algemene uitkering, is vanaf 2017 de koppeling tussen inkomsten en uitgaven losgelaten. Uitgangspunt voor de ramingen in de begroting 2017 zijn de conform de meircirculaire 2014 meerjarig overgehevelde budgetten, waarbij de verwachting is dat de werkelijke uitgaven op basis van de ervaringen uit 2015 en 2016 binnen deze budgetten zullen passen.
220	De uitgaven over 2015 bleken significant lager dan de vergoeding in het IUSD. Overigens daalt de vergoeding in de IUSD de komende jaren significant.

e. Anders

#	Gevraagde toelichting
221	Budgetneutraliteit voor de nieuwe decentralisatietaken is het uitgangspunt. Vanuit de algemene middelen is er incidenteel een bedrag beschikbaar voor het opvangen van knelpunten gedurende het transformatieproces (2015-2017). Dit in de vorm van een bestemmingsreserve.
222	Feitelijk antwoord 2, met daaraan toegevoegd een aantal historisch bepaalde eigen gemeentelijke deelbudgetten.
223	Lasten worden geraamd op basis van cijfers uit voorgaande jaren. Beschikbaar gestelde middelen staan hier los van.
224	Budgetneutraliteit geldt alleen voor de deelgebieden wsw en participatie. De ramingen voor jeugd en WMO 2015 worden zoveel mogelijk onderbouwd geraamd. Deze ramingen wijken af van de te ontvangen integratie-uitkering. Per saldo zijn er tekorten die gedekt worden uit de algemene (structurele) middelen.
225	Het antwoord is nee. Bij ons is de (zorg)vraag leidend, niet het beschikbare budget. Als het nodig is stellen wij extra geld beschikbaar.
226	Voor de nieuwe taken (jeugdweg en WMO 2015) is uitgangspunt budgetneutraliteit. Budgetten voor de overige taken in het sociaal domein maken 'normaal' onderdeel van de begroting en hiervoor worden, bij vaststelling van de begroting, de budgetten vastgesteld. Binnen deze financiële kaders moet de uitvoering plaatsvinden.
227	Aan de reeds bestaande budgetten van voor 2015 die qua onderwerp deel uitmaken van het sociaal domein, zijn de budgetten conform de 'nieuwe' decentralisatieuitkeringen toegevoegd. Het gehele programma 2 sociaal domein in brede zin wordt sindsdien budgettair neutraal uitgevoerd.
228	Ja, met inachtneming van historische budgetten die vanuit de gemeente toegevoegd werden.
229	Zoals aangegeven bij vraag 3 worden de zorgkosten geraamd op basis van budgetneutraliteit. Dit gaat op het niveau van de afzonderlijke deelbudgetten. Ten behoeve van de uitvoeringskosten zet de gemeente ook eigen middelen in.
230	Een combinatie van de opties 1, 2 en 3. Op totaalniveau is budgetneutraliteit afgesproken, met uitzondering van de exploitatie-tekorten op de WSW. Voor het overige deel moet budgetneutraal worden gewerkt, waarbij het re-integratiedeel afzonderlijk budgetneutraal wordt weggezet.
231	Een combinatie van de opties 1, 2 en 3. Op totaalniveau is budgetneutraliteit afgesproken, met uitzondering van de exploitatie-tekorten op de WSW. Voor het overige deel moet budgetneutraal worden gewerkt, waarbij het re-integratiedeel afzonderlijk budgetneutraal wordt weggezet.
232	Een combinatie van de opties 1, 2 en 3. Op totaalniveau is budgetneutraliteit afgesproken, met uitzondering van de exploitatie-tekorten op de WSW. Voor het overige deel moet budgetneutraal worden gewerkt, waarbij het re-integratiedeel afzonderlijk budgetneutraal wordt weggezet.
233	Voor WMO nieuw en jeugd wordt budgettair neutraal begroot, voor participatie niet.
234	Afspraak met de raad is dat het sociaal domein uitgevoerd moet worden met de beschikbare middelen. Hieronder vallen de bestaande budgetten voor de 'oude' taken (WMO-hbh, bijstandsuitkeringen, reïntegratie, minimabeleid) en de nieuwe middelen van de 3 decentralisaties. Wij hebben dit het 'hekke sociaal domein' genoemd en feitelijk vallen hieronder de uitvoering van de Wet maatschappelijke ontwikkeling, de Jeugdwet en de Participatiewet. Van 2015 t/m 2017 blijft dit hekje ook 'gesloten' en hebben voor- en nadelen hierbinnen ontstaan geen effect op de gemeentelijke begroting.
235	Het uitgangspunt is budgetneutraliteit. Het totale budget bestaat uit de door het Rijk beschikbaar gesteld budget decentralisatie-uitkering sociaal domein aangevuld met eigen middelen. Binnen dit totale budget wordt er gewerkt via het principe van budgetneutraliteit. Voor- dan wel nadelen worden verrekend met de reserve sociaal domein. Binnen de begroting is er sprake van budgetneutraliteit.

e. Anders	
#	Gevraagde toelichting
236	Voor 2017 was het vertrekpunt in eerste instantie budgetneutraliteit van het totale budget. 2017 is nu aangepast o.b.v. actuelere cijfers. Indien blijkt dat het nodig is zullen ook eigen middelen worden ingezet. Overschotten uit 2016 en 2015 vloeien naar de algemene reserve. Hier kan in enig jaar indien het nodig is ook worden beschikt. Er is niet gekozen voor een specifieke bestemmingsreserve. Voor de jaren 2018 en verder is er voor jeugd en WMO nog vastgehouden aan budgetneutraliteit op de afzonderlijke D's. Dit zal in het voorjaar 2017 worden aangepast als er meer duidelijkheid bestaat over de ontwikkelingen.
237	Budgettaire neutraliteit voor zowel de oude taken als de nieuwe taken in het kader van werk en inkomen, jeugd en maatschappelijke ondersteuning op het totale budget.
238	V.a. 2017 begroten we op realistisch te verwachten uitgaven. Budgetneutraliteit in ieder geval over 3 jaar; de overschotten 2015 zijn gestort in de Reserve Sociaal Domein. Ook over 2016 wordt nog een (kleiner) overschot verwacht. Vanaf 2017 een tekort. De reserve dient als buffer voor het verwachte tekort.
239	Basis is budgetneutraliteit binnen de deelbudgetten. Echter is het wel mogelijk, indien nodig, om tussen de deelbudgetten te verrekenen. Daarnaast zijn op dit moment alle huidige personele lasten e.d. die voor de decentralisaties al betrekking hadden op jeugd/participatie nog niet ten laste van de rijksvergoeding voor de 3D's gebracht, met andere woorden deze worden nog gedekt uit de algemene middelen. Inhuur van personeel vindt sinds 2016 wel plaats ten laste van de budgetten voor de 3 D's.
240	De vraag is onduidelijk. Wat verstaat men onder de middelen die beschikbaar zijn gesteld.
241	Voor WMO iets minder middelen nodig dan in algemene uitkering beschikbaar, voor jeugd grotendeels budgettair neutraal, voor participatie budgetneutraal.
242	Het uitgangspunt is de lasten van de decentralisaties participatie en WMO budgettair neutraal op te nemen in de begroting. Wat we vanuit het Rijk per decentralisatie krijgen wordt ook aan de lastenkant in de begroting opgenomen. Voor de WMO ligt dit wat complexer aangezien de 'oude WMO' via een aparte decentralisatie uitkering wordt ontvangen. De ontvangsten 'oude WMO' + deelbudget WMO van de integratieuitkering sociaal domein bepalen de budgetten WMO. De raad van de gemeente Grave onderstreept, evenals de provincie, het belang van het beschikbaar hebben en houden van de middelen voor de jeugdzorg en heeft om die reden bij de begroting 2016 een bestemmingsreserve Jeugdzorg ingesteld. Deze is eenmalige gevuld met € 610.000,- en voor de jaren daarna zijn de middelen geparkeerd in de algemene Reserve. Bij het instellen van deze bestemmingsreserve is het uitgangspunt dat gemeente op basis van reële ervaringscijfers 2015 en 2016 de begroting realistisch de lasten kan opramen. De gemeente heeft hiervoor gekozen omdat ze van mening is dat het niet vanzelfsprekend is dat de kosten voor de jeugdzorg één op één gekoppeld zijn aan de hoogte van inkomsten uit de algemene uitkering. Juist door deze gekozen handelswijze zijn wij in staat op basis van reële cijfers te begroten en fluctuaties in onze begroting te voorkomen. Er is voor gekozen de middelen beschikbaar te houden maar om de lasten niet structureel op te hogen. Bovendien zou in het licht van de op handen zijnde bezuinigingen op de jeugdbudgetten de door de gemeente Grave gekozen handelswijze voor minder politieke onrust kunnen zorgen.
243	De budgetneutraliteit vindt plaats doordat uitgaven moeten plaatsvinden binnen de daarvoor bestemde middelen vanuit het macrobudget.
244	Het sociaal domein omvat meer dan de taken waarvoor de gemeenten sinds 2015 extra middelen ontvangen via de Integratieuitkering Sociaal Domein. Een deel van het sociaal domein zat al in de begroting 2014 en hiervoor werden dus ook al andere middelen ingezet. Er wordt wel uitgegaan van budgetneutraliteit voor het totale sociaal domein. Voor en nadelen binnen het SD worden afgezonderd in een stelpost. Deze stelpost is onderverdeeld in WMO, Jeugd en PW zodat per sub-domein is te zien of er middelen resteren of tekort zijn.
245	Ja, budgetneutraliteit. Participatie-middelen zijn 1 op 1 budgettair overgenomen als last. De budgetten voor Jeugd en WMO 2015 zijn bij elkaar genomen en budgettair neutraal verwerkt.
246	Gemeente Eersel hanteert het standpunt zoals beschreven onder punt 2. Echter naast het rijksbudget is aan dit budget toegevoegd het vrijvallende gemeentelijk budget door herinvulling van de 3D taken i.v.m. integrale aanpak 3D.
247	Budgetneutraliteit op het totale budget, als leidraad worden de deelbudgetten wel opgevoerd.
248	De gemeente Uithoorn kan de taken voor het sociaal domein uitvoeren met een geraamde inzet van de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor het sociaal domein, echter, hierbij komen wel extra kosten voor extra ICT-oplossingen, financiën etc. Deze kosten worden in Uithoorn verantwoord op het taakveld overhead en worden via een vast percentage verdeeld. Indien de kosten die direct te relateren zijn aan het sociaal domein ook worden betrokken, zijn de kosten redelijk in evenwicht met de inkomsten.
249	Budgetneutraliteit op het niveau van het totale budget. Er worden (zie antwoord vraag 3) wel deelbudgetten in de begroting opgenomen, maar deze worden niet 1 op 1 overgenomen van de budgetten die het rijk beschikbaar stelt voor de deelterreinen van het sociaal domein. Voor de BUIG geldt: budgetneutraliteit op basis van de geraamde uitgaven. (budget aangepast). Nu we weten dat het budget structureel aanzienlijk lager komt te liggen moeten we gaan besluiten hoe we dit gaan oplossen. Re-integratiedeel is op basis van budgetneutraliteit aan de hand van de laatst bekende inkomsten. Oud WSW is op basis van verwachting werkelijke kosten (begroting GR).

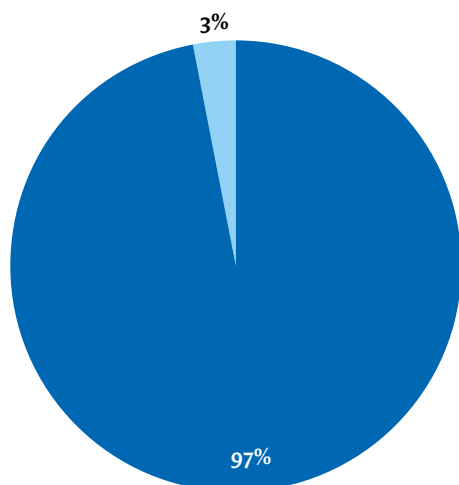
e. Anders

#	Gevraagde toelichting
250	Onze gemeente budgetteert zo reëel als mogelijk is en het onbestede deel van het beschikbare rijksbudget wordt toegevoegd aan de reserve sociaal domein en blijft hierdoor beschikbaar voor de taken in het sociaal domein. Hierdoor is wel sprake van budgetneutraliteit.
251	We hanteren budget neutraliteit bij het sociaal domein, waarbij we een uitname nemen uit de reserve als de verwachting is dat we het niet gaan redden met de ontvangsten. Voor de WMO en jeugd hebben we de ontvangsten ontschot. De uitgaven zijn wel specifiek geraamd voor WMO en jeugd.
252	Budgetneutraliteit op het niveau van het totale budget van de recent gedecentraliseerde taken. En vanaf 2017 worden hier een aantal oude sociaal domein-taken aan toegevoegd, zoals armoedebeleid, HbH en WMO.
253	De daadwerkelijk benodigde zorg is bepalend. Gemeente stuurt hierop en niet op budgetten.
254	De behoefte aan zorg is bepalend voor de noodzakelijke budgetten. Er wordt geen afweging gemaakt ten aanzien van de beschikbare rijksvergoedingen.
255	De gemeente hanteert budgetneutraliteit per deelterrein Jeugdhulp, WMO, Participatiewet. Daarnaast zijn de budgetten wel onderdeel van 1 sociaal domein, waarbinnen verevening kan plaatsvinden. Hierin zijn meer middelen opgenomen dan de integratieuitkeringen. Zoals ook bij vraag 3 is toelicht zijn er dus wel aanvullend gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld voor de BUIG en SW. Waarbij de aanvullende middelen BUIG aflopen naar nul.
256	De gemeenteraad van Rijssen-Holten heeft in haar vergadering van 13 november 2015 het volgende vastgesteld over de budgettair neutraliteit van de 3d's. <ol style="list-style-type: none"> 1. Vast te stellen dat het uitgangspunt budgettair neutrale uitvoering van het Sociaal Domein geldt voor onderdelen WMO nieuw en Jeugd van de integratie-uitkering sociaal domein en de integratie-uitkering WMO; 2. Tekorten c.q. overschotten op deze onderdelen worden onderling verrekend; 3. Eventuele overschotten toe te voegen aan de reserve zachte landing 3D's en deze reserve te hernoemen tot egalisatiebuffer jeugd en WMO.
257	In 2015 is er budget overgehouden. In 2016 zal dit naar verwachting opnieuw het geval zijn. Deze middelen zijn opgenomen in de algemene reserve. Voor 2017 en 2018 wordt een nieuw plan gemaakt, waarin zwaarder wordt ingezet op de transformatie. Voor de hiervoor benodigde investeringen zal een beroep worden gedaan op de algemene reserves. Gemiddeld over de jaren heen beogen wij budgetneutraal te handelen.
258	Hoewel het streven is te opereren binnen de beschikbaar gestelde middelen, worden er eigen middelen ingezet ter dekking van de tekorten. De tekorten betreffen met name de Participatiewet en de Jeugdwet.
259	Voor wat betreft WMO en Jeugd wordt uitkomen met de rijksmiddelen nagestreefd. Voor het participatiebudget is sprake van inzet eigen middelen in afstemming met de toezichthouder (artikel 12).
260	De middelen die in het verleden al beschikbaar zijn gesteld zijn gehandhaafd. De middelen die de gemeente Borsele in het kader van het sociaal domein ontvangt worden hiervoor volledig aan toegevoegd.
261	Met ingang van de begroting 2017 zijn de middelen in de IU Sociaal domein niet meer automatisch bepalend voor de hoogte van de budgetten voor de 3 decentralisaties in de begroting. Mutaties (plussen en minnen) in deze middelen worden op basis van een afzonderlijk voorstel beschikbaar gesteld. In het voorstel wordt de noodzaak hiervan onderbouwd. Uitzondering hierop geldt voor de budgetten voor de taken in het kader van de Jeugdwet t/m 2018.
262	In principe vindt de begroting plaats op de ervaringscijfers van voorgaande jaren. Op basis daarvan wordt begroot (rekening houdend met beleidswijzigingen voorzover bekend). Dit betekent dat op onderdelen binnen het ene domein minder uitgegeven kan worden en op het andere domein meer uitgegeven kan worden.
263	De hogere lasten voor Jeugdhulp en Participatie worden gedekt door de lagere lasten voor WMO.
264	Ja, binnen de gemeente Zoetermeer is het uitgangspunt dat de nieuwe budgetten van het sociaal domein binnen de totale beschikbare integratieuitkering moeten vallen. Daarbij zijn er ook budgetten vanuit het 'oude' sociaal domein (WMO oud, jeugd algemene voorzieningen oud en participatie oud) toegevoegd. Het totale SD is daarmee groter dan alleen de nieuwe taken. Elk jaar wordt op dit totale SD het resultaat bepaald. Steeds duidelijker wordt dat het uitgangspunt budgetneutraliteit onder druk komt te staan.
265	Uitgangspunt is budgetneutraliteit binnen het Sociaal Domein v.w.b. structurele kosten. Incidentele kosten worden uit gemeentelijk budget bekostigd. Feitelijk een combinatie van 2 en 3.

Vraag 5.

Na de transitie (de verandering van de structuur van het stelsel) van de 3 decentralisaties zijn veel gemeenten nu bezig met de transformatie (de verandering van de cultuur en de werkwijze binnen het (nieuwe) stelsel). Transformatie kan bijdragen aan het realiseren van meer kwaliteit, meer maatwerk, meer integraal werken en lagere lasten. Is uw gemeente bezig met transformatie? Zo ja, noem twee voorbeelden van transformatie die bijdragen aan het realiseren van meer kwaliteit, meer maatwerk, meer integraal werken en/of lagere lasten:

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden).	97%	347
■ b. Neen.	3%	11
Totaal		358

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
1	Kanteling van beleid, anders 'denken en anders doen' beleidswijzigingen vastleggen in beleid met drie beleidsplannen voor jeugd, WMO en participatie. Hierbij is de kernvraag: wat hebben inwoners nodig om zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven en actief te blijven in de eigen, lokale gemeenschap.
2	Toepassen van de kanteling van beleid, anders 'denken en anders doen' leidswijzigingen vastleggen in beleid met drie beleidsplannen voor jeugd, WMO en participatie.
3	Maatregelen t.b.v. meer regie op de jeugdzorgtrajecten i.v.m. relatief hoog percentage verwijzingen via de (huis)arts.
4	Het ontwikkelen van meer preventieve activiteiten.
5	We hebben een praktijkondersteuner jeugdhulp aangesteld die de huisartsen ondersteunt in het verwijzen naar goedkopere zorg.
6	Het instellen van buurtteams.
7	Binnen de Jeugdhulp is de wijze van inkopen/aanbesteden vanaf 2017 anders dan daarvoor. Er wordt dan gewerkt met vooraf bepaald resultaatgebieden waarbij vooraf afspraken worden gemaakt over de te behalen resultaten.
8	Een belangrijk resultaat is de oplevering van een integraal beleidsplan sociaal domein voor de periode 2017-2020. De drie decentralisaties bekijken wij in samenhang. Door een integrale benadering; één gezin, één plan, één regisseur, is de hulpverlening effectiever. Hulpverleners werken minder langs elkaar en er kan sneller worden ingegrepen als dat nodig is.
9	Werkwijze van de sociale teams. Uitgangspunt van de indicering is dat nadrukkelijk eerst gekeken wordt wat de cliënten in hun netwerk zelf kunnen (zelfredzaamheid) organiseren en daarna ondersteunt de gemeente.
10	Transformatie bestaat uit meer zelfredzaamheid.
11	Resultaatgericht inkopen.
12	In regionaal verband samenwerken om jeugdhulp een kwalitatieve impuls te geven en de administratieve lasten te verlagen.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
13	Inrichting sociale teams icm de specialistentafel.
14	1. Verder professionaliseren van een hoogwaardige toegang, zodat eigen kracht/sociaal netwerk optimaal benut wordt, er optimaal gebruik wordt gemaakt van algemene voorzieningen en maatwerkoplossingen passend zijn.
15	Inloopfunctie GGZ is getransformeerd.
16	1. Personeel op orde.
17	Verwezen moet worden naar de Gr Dienst SoZaWe Noardwest Fryslan.
18	Sinds medio 2016 heeft de gemeente de inzet van de gebiedsteams versterkt/verzwaard.
19	De nieuwe route (www.datishelder.com). 'Dat is Helder' gaat voor de kanteling in non profit organisaties, onderwijs, overheid en gemeenten en samen sturing met burgers en cliënten. Wij doen dit met een netwerk van kundige en betrokken mensen, vanuit een open mind, vol kennis en innovatie en met de voeten in de klei.
20	De transformatie heeft in 2016 en 2017 in eerste instantie betrekking op het beter inrichten van de (decentraal georganiseerde) Toegang.
21	Opzetten van gebiedsgericht werken (gebiedsteam).
22	Jeugd- en dorpensteams.
23	Ja, Door de verandering van aanbodgericht naar vraaggericht werken willen we bewerkstelligen dat er meer tijd is om inwoners te faciliteren bij hun vragen, zelfredzaamheid en dat hierdoor ruimte ontstaat om preventief te werken.
24	Praktijkondersteuning voor jGGZ bij huisartsen: pilot om verwijzingen naar zware zorg te voorkomen, huisarts te ontzorgen. Beter inspelen op zorgvraag/-ondersteuning jongeren en hun ouders.
25	Door de inzet van praktijkondersteuners (bij de huisartsen) wordt aan de voorkant gestuurd op de bewustwording bij de directe verwijzers dat zij gericht een amnese moet opstellen om vervolgens passender te verwijzen. Om dat te vereenvoudigen wordt.
26	Streven naar één zorgaanbieder alle soorten HH voor gehele gemeente.
27	In de gemeente zijn jeugd- en dorpensteams werkzaam.
28	Er is een transformatieagenda opgesteld en de gemeente is op dit moment bezig om deze te vertalen in een uitvoeringsprogramma.
29	Er wordt gekeken naar andere vormen van contracten met aanbieders bij zowel WMO als Jeugd.
30	Zorg dragen dat de wijkteams op een hoger nivo werken en samenwerken. Intake wordt hierdoor beter en integraler.
31	1. het omvormingsplan voor de jeugd.
32	1e: Er wordt gekeken naar andere vormen van contracten met aanbieders bij zowel WMO als Jeugd.
33	Movability: een project gericht op het activeren van mensen. Om daarmee zorgkosten te beperken.
34	Versterken eigen kracht burgers.
35	Door middel van keukentafelgesprekken bepalen of een enkelvoudige aanvraag voor een voorziening, gezien de tijdens het gesprek gesignaleerde overige problematiek, moet leiden tot het toekennen van meer zorg/voorzieningen dan de oorspronkelijke aanvraag.
36	1. Kernteam.
37	Ontwikkelen van arrangementen die vanuit klant perspectief zijn opgezet. voorbeeld zijn arbeidsmatige dagbesteding, thuisondersteuning.
38	Meer samenwerking tussen 0e, 1e en 2e lijn.
39	1. In toegang wordt vraagverhelderingstechniek (levenskracht) gebruikt die leidt tot meer maatwerk en lagere lasten.
40	1. Inzet van POH Jeugd GGZ in het sociaal Team en de huisarts.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)	
#	Gevraagde toelichting
41	<p>De gemeente heeft al tal van maatregelen getroffen om de transformatie vorm te geven. Hieronder noemen we er een aantal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Wageningen maakt al vanaf begin 2015 gebruik van een kernteam bij complexe casussen met meervoudige problematiek. Hierbij wordt samen met de inwoner en betrokken hulpverleners een integraal plan gemaakt. Vaak worden hierbij ook creatieve oplossingen bedacht, die beter zijn voor de client en ook minder geld kosten. • Daarnaast is de maatschappelijke opvang anders vormgegeven. De maatschappelijke opvang in de regio loopt vol. Daarom huurt de gemeente leegstaande kamers in een verzorgingstehuis, bij een partner (Opella). Mensen zonder dak kunnen op basis van van een plan van aanpak met 1 specifieke begeleider een kamer krijgen voor maximaal 1 jaar. In dat jaar gaan ze via vrijwilligerswerk naar betaald werk. Aan het eind van het jaar is er automatisch (samenwerking met de woningstichting) een huis beschikbaar. Het leven staat weer op de rails. • Ook heeft de gemeente vrij toegankelijke hulp ingevoerd. Inwoners kunnen zonder tussenkomst van de gemeente gebruik maken van maximaal 12 uur hulp op verschillende gebieden. Dus geen beschikking/toewijzing nodig voordat deze hulp start. Het is bedoeld als laagdrempelige oplossing voor lichte problematiek, waardoor een beroep op duurdere eerste en tweedelijnszorg wordt voorkomen. • Tot slot is al vanaf 2015 samen met alle huisartsen en een grote ggz-instelling een project gestart om de toewijzing naar de specialistische jeugd ggz te verminderen. Huisartsen worden hierbij ondersteunt door een specialistisch ondersteuner (een gz-psycholoog), die ook zelf kortdurende behandelingen kan doen. In de praktijk is de tevredenheid onder inwoners hierover heel hoog, zijn de huisartsen er blij mee en is de toestroom naar de specialische ggz verminderd. Dit is slechts een selectie van allerlei vernieuwingen die in Wageningen lopen.
42	1. Samen met de maatschappelijke partners hebben we de agenda van de transformatie opgemaakt en neergelegd in een integraal beleidsplan met drie uitvoeringslijnen. Dit wordt in december vastgesteld.
43	Gemeente Ermelo heeft de uitvoering van het sociaal domein nu op 3 verschillende plekken georganiseerd. Dit wordt per 1-1-2018 onder gebracht in 1 uitvoeringsorganisatie. De verwachting is dat dit zorgt voor een bevordering van de kwaliteit en een daling van de kosten.
44	Onderzoek naar de (door) ontwikkeling van een Loket van 0 - 100.
45	Samen met zorgaanbieders is een transformatieagenda opgesteld waarin op onderdelen specifiek afspraken gemaakt zijn.
46	Praktijkondersteuner Jeugd bij Huisartsen: kwaliteitswinst jeugdzorg door snellere en meer passende interventie, betere samenwerking met huisartsen.
47	Centrale inkoop.
48	Jeugdhulp: onze gemeente investeert in het wijkteam (Buurtzorg Jong) en preventie om zo integrale en laagdrempelige zorg tijdig te kunnen bieden.
49	Meer maatwerk, integraal werken en meer kwaliteit door inzet Buurtzorg.
50	Ja, onze gemeente is volop bezig met de transformatie. Twee voorbeelden hiervan zijn: we hebben een Stuurgroep sociaal domein. Dit is een structuur waarin aanbieders/organisaties met gemeente samen thema's benoemen die in gezamenlijkheid worden uitgewerkt. Recente thema's zijn regie (hoe geven we regie vorm in Voorst?) en verbinding algemene voorzieningen met maatwerk voorzieningen. De uitwerking van beide thema's hebben tot doel: verhogen integraliteit/opstellen heldere werkprocessen/kwaliteitsverhoging aanbod/innovatie.
51	Efficiënter koppelen van zorgvormen (ontschotten van LVB (Licht verstandelijke beperking) en GGZ (geestelijke gezondheidszorg) voor Jeugd.
52	Inzetten op eigen kracht en versterken leefomgeving, werken met familiegroepsplan.
53	Herinrichting van het toegangenstelsel. Kijken naar een betere verbinding tussen CJG, WMO loket en sociale wijkteams.
54	Hierin trekken wij samen op met onze uitvoerende buurgemeente Rheden. Ik kan niet zo een voorbeeld noemen.
55	Verantwoordelijkheid laag in de organisatie.
56	Project Integrale Toegang en implementeren van gebiedsgericht werken.
57	1. Gebiedsteam investeren in specialistisch en generalistische kennis in het gebiedsteam.
58	Met behulp van business cases willen we voorinvesteringen doen die zich later moeten terugverdienen. Invoering budgetplafonds Dyslexie.
59	De ontwikkeling van het sociale wijkteam en de aansluiting binnen de keten.
60	Jeugdzorg, pilot met huisartsen (instroom GGZ) met regio.
61	Er wordt extra ingezet op mankracht voor het sociaal team, zodat middels keukentafelgesprekken kan worden gekomen tot vermindering van de zorg.
62	Hulp en begeleiding meer integreren.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
63	1 ^e : Wij bieden samen met de andere gemeenten in Rivierenland de mogelijkheid om gedurende de contractperiode ook nieuwe zorgaanbieders toe te laten treden. Op deze manier is het ook mogelijk om bij Zorg in Natura maatwerk te leveren voor onze inwoners. Daarnaast stimuleert het reeds gecontracteerde zorgaanbieders ook om ook te vernieuwen en meer kwaliteit te leveren.
64	1 ^e : Bij de inkoop sturen we meer dan hiervoor op resultaten.
65	Opzetten van algemene voorzieningen.
66	Transformatieplan 2016 - 2019.
67	Participatiewet: Via de lokale Werkcoöperatie wordt ingezet op scholing en opleiding om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Ook is een bemiddelingsrol weggelegd voor de Werkcoöperatie.
68	Door de inzet van een loketfunctie in het Sociaal Team worden veel vragen klein gehouden en afgevangen. Daarnaast hebben we in het Sociaal Team het vinger aan de pols contact. Het gaat hier om bemoeizorg waarbij we met partners zorgen voor actieve aanpak op verwarde personen. Met de gemeente Aalten, Oost Gelre, Berkelland en Winterswijk hebben we een preventie platform jeugd. Hier ontmoeten we alle jeugd organisaties die op preventieve wijze met jeugd werken. We maken met elkaar plannen van aanpak die gericht zijn op het verminderen van problemen. Twee signalen die nu uitgewerkt worden/zijn: voorkomen van vechtscheidingen, opvoedvaardigheden vergroten.
69	Door het centraliseren en beter inzetten van de toegang tot preventieve aanpak.
70	1. Onze consultants voeren keukentafelgesprekken met inwoners die een ondersteuningsvraag hebben. De zorgvrager stelt samen met de gemeenten en eventueel de zorgaanbieder een behandelplan op (maatwerk door vraaggericht en doelgericht werken). Onderdeel van dit behandelplan is de inzet van eigen netwerk om weer (meer) zelfredzaam te worden.
71	Inzet op maatwerk, efficiency en kwaliteitsverbetering.
72	Uitwerking handreiking landelijke toegang maatschappelijke opvang (in regionaal verband).
73	1. Resultaatgerichte bekostigingssystematiek voor wat betreft inkoop zorgvoorzieningen.
74	Pilot bij huisartsen voor jeugdzorg.
75	Wij proberen huishoudelijke hulp en begeleiding onder te brengen in een nieuw integraal product: ondersteuning thuis.
76	Op dit moment zijn er voor de toegang naar WMO en Jeugd 3 organisaties, we werken er nu aan om daar 1 organisatie van te maken.
77	Afschaling dure jeugdzorg in gesloten instellingen naar zorg buiten deze instellingen.
78	Lokale toegang gerealiseerd als onderdeel van het CJG die zonodig kan doorverwijzen naar niet vrij toegankelijk jeugdhulp (trechter). Huisartsen worden attent gemaakt op deze toegang zodat minder directe doorverwijzingen plaats vinden.
79	Afschaling dure jeugdzorg naar voorliggende voorzieningen.
80	De specialistische dagbesteding voor ouderen zal ingaande 2017 als algemeen toegankelijke voorziening worden aangeboden.
81	Basisnetwerk. Realiseren van verbinding tussen vraag en aanbod op lokaal niveau en nieuw lokaal ondersteuningsaanbod gebaseerd op de vraag van de inwoners.
82	Er wordt sterker ingezet op preventie.
83	Wij hebben een WIJ-team structuur opgezet waarmee we een sterke eerstelijnsvoorziening hebben gecreëerd ter ondersteuning van de zorgvraag in brede zin (naast decentralisaties ook inkomensondersteuning etc.).
84	Op het gebied van de jeugdzorg is de lokale toegang verder ingericht en geprofessionaliseerd. Daarnaast is transformatie een van de belangrijke pijlers bij de inkoop van jeugdzorg door het RIGG (Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten).
85	Op het gebied van de jeugdzorg is de toegang verder ingericht en geprofessionaliseerd. Daarnaast is transformatie een van de belangrijke pijlers bij de inkoop van jeugdzorg door het RIGG (Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten).
86	Door meer burgerparticipatie, overheidsparticipatie. Uitvoering geven aan burgerinitiatieven, invulling geven aan de rol van de dorpsraden in de dorpen.
87	Ten Boer heeft een organisatie De Deel waarin dorpscoaches aan de voorkant problematieken oppakken en er zo voor zorgen dat cliënten niet in de tweede lijn komen.
88	Meer algemene voorzieningen opzetten, waardoor de druk op maatwerkvoorzieningen afneemt en het financieel beheersbaarder wordt.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
89	<p>In de transformatiefase zijn we gestart met drie belangrijke items: de verdere beleidsontwikkeling, het organiseren van de dienstverlening (voorheen Toegang) en het implementeren van de ondersteunende processen. Deze items zijn alle drie van even grote importantie en hangen nauw samen. Immers: beleid moet worden vertaald naar uitvoering en andersom: de informatievoorziening kan niet worden opgetuigd zonder heldere kaders.</p> <p>Ten aanzien van beleid kan worden gesteld dat de integraliteit van steeds groter belang is, ook buiten het sociale domein; voorbeeld is de recent vastgestelde woonvisie, de afronding van de gemeentelijke takendiscussie en aan het onlangs genomen collegebesluit tot het gebiedsgericht gaan werken.</p> <p>Voor dienstverlening geldt dat het hier gaat om wat in de transitiefase 'Toegang' en 'Ingang' is gaan heten: het proces van hoe komt een burger bij ons binnen, welke processtappen worden dan gezet en wat zijn de interactiemomenten tussen inwoner en gemeentelijke organisatie. De rol van het KCC is hierin ook een aandachtspunt, alsmede de competentieontwikkeling van de medewerkers die hier een rol in spelen. Einddoel is om ook daadwerkelijk die kanteling van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat' kan worden gemaakt. Waarbij de gemeentelijke organisatie alleen daar waar het echt moet, inspringt en dus vooral een beroep doet op de zelfredzaamheid[1] van de burger. Invulling geven aan het kader 'Een gezin, één plan' is onderdeel van dit project.</p> <p>Tenslotte het project uitvoering. Feitelijk gaat het hier om de onderdelen die ondersteunend zijn aan het primaire proces van zorg verlenen: de ICT, de faciliteiten, de inkoop etc. Maar het gaat ook, en daar is een nauwe relatie met dienstverlening, om de ontwikkeling van medewerkers naar de nieuwe wijze van werken. En het gaat misschien ook wel over het vraagstuk: hoe organiseren we dit, moet de organisatiestructuur worden aangepast etc.? Daarnaast is informatievoorziening een cruciaal thema omdat als we aan integrale dienstverlening willen doen, we wel over de juiste, actuele informatie moeten kunnen beschikken, te meer daar de verantwoordingsplicht een zware is, evenals de vaardigheid de toekomst enigszins te voorspellen. Kortom: hoe zorgen we ervoor dat we in control zijn.</p> <p>Tenslotte is 'privacy' een actueel onderwerp. In 2015 hebben we deelgenomen aan een pilot met 9 andere gemeenten. Dit heeft geresulteerd in een plan van aanpak waar we in 2016 invulling aan geven.</p>
90	Integrale ondersteuning: clientbenadering vanuit verschillende disciplines.
91	Voorbeeld van lagere lasten: er zijn een aantal dames op leeftijd die gebruik maken van een maatwerkvoorziening (tegen eenzaamheid), deze krijgen nu een algemene voorziening waarbij ze met een groepje een aantal uren breien per dag.
92	Voorbeeld van lagere lasten: er zijn een aantal dames op leeftijd die gebruik maken van een maatwerkvoorziening (tegen eenzaamheid), deze krijgen nu een algemene voorziening waarbij ze met een groepje een aantal uren breien per dag.
93	Voorbeeld van lagere lasten: er zijn een aantal dames op leeftijd die gebruik maken van een maatwerkvoorziening (tegen eenzaamheid), deze krijgen nu een algemene voorziening waarbij ze met een groepje een aantal uren breien per dag.
94	Interne transformatie gericht op eenduidige cliëntbenadering consulenten inkomen, werk, WMO, jeugd en leerplicht.
95	1.
96	Integrale ondersteuning: dit betreft een benadering vanuit verschillende disciplines (WMO, WWB, jeugdhulpverlening).
97	1. Adviesgroep maatwerk WMO: hierin bespreken gemeenten en aanbieders de gezamenlijke innovatie agenda; doel van de agenda is het doorontwikkelen van de ondersteuning in het sociaal domein. Onderwerpen zijn: invulling geven aan transformatie: doorontwikkeling regierol consulent Toegang, doorontwikkelen voorliggend veld/algemene voorzieningen, doorontwikkeling activiteiten: HH, Vervoer, productenontwikkeling, trajectfinanciering, vereenvoudiging administratie processen op client-niveau en organisatieniveau.
98	1 ^e Is dat we continue bezig zijn te weten wie onze klanten zijn en welke zorg zij nodig hebben. Zo krijgen en houden we goed inzicht in wie onze klanten zijn. Ten 2 ^e willen wij de beste zorg voor de klanten aanbieden door de kwaliteit die men gewend is op peil te houden en niet in te boeten aan kwaliteit van de geleverde zorg. Als derde wordt het Centrum voor Jeugd en Gezin en Veiligheid wordt een steeds belangrijkere schakel in het sociale domein. en als laatste de afstemming met de lokale welzijnsorganisatie is geïntensiveerd, nieuwe taken zijn daar onder gebracht en het welzijnswerk heeft een plaats als Algemene Voorziening.
99	Adviesgroep maatwerk WMO: hierin bespreken gemeenten en aanbieders de gezamenlijke innovatie agenda; doel van de agenda is het doorontwikkelen van de ondersteuning in het sociaal domein (18+). Onderwerpen zijn: invulling geven aan transformatie: doorontwikkeling regierol consulent Toegang, doorontwikkelen voorliggend veld/algemene voorzieningen, doorontwikkeling activiteiten: HH, Vervoer, productenontwikkeling, trajectfinanciering, vereenvoudiging administratie processen op client-niveau en organisatieniveau.
100	Bestuurlijk aanbesteden WMO maatwerk. Bestuurlijk aanbesteden is een vorm van aanbesteden die ruimte biedt aan het opbouwen van een relatie met de aanbieders en die gericht is op het in gezamenlijkheid werken aan kwaliteit en innovatie. De 4 gemeenten in het Westerkwartier (Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn) hebben het Maatwerk WMO in gezamenlijkheid op deze wijze aanbesteed.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
101	<p>Twee uitgangspunten vormen de basis van de transformatie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de gemeente ondersteunt inwoners bij de regie op hun leven. 2. de gemeente moet meer doen met minder middelen. <p>Deze opgave is uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda Transformatie Sociaal Domein. De ambitie is vertaald in drie doelen: meer participatie, meer maatwerk en meer voorzieningen aan de voorkant.</p> <p>Voorbeeld hiervan is: een project dat met en voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, activiteiten ontwikkelt die bijdragen aan leefbaarheid. Deze activiteiten dienen tevens als algemene voorziening voor de WMO, waardoor duurdere vormen van dagbesteding voorkomen kunnen worden.</p>
102	<p>1. Adviesgroep maatwerk WMO: hierin bespreken gemeenten en aanbieders de gezamenlijke innovatie agenda; doel van de agenda is het doorontwikkelen van de ondersteuning in het sociaal domein. Onderwerpen zijn: invulling geven aan transformatie: doorontwikkeling regierol consulent Toegang, doorontwikkelen voorliggend veld/algemene voorzieningen, doorontwikkeling activiteiten: HH, Vervoer, productenontwikkeling, trajectfinanciering, vereenvoudiging administratie processen op client-niveau en organisatieniveau.</p>
103	<p>Integrale ondersteuning; cliëntbenadering vanuit verschillende disciplines (WWb, WMO, jeugdzorg, schuldhulpverlening etc.).</p>
104	<p>Integrale ondersteuning; dit betreft een benadering van cliënten vanuit de verschillende disciplines (WWB, WMO, Jeugdzorg, schuldhulpverlening e.d.).</p>
105	<p>Lumpsum financiering voor begeleiding waarbij de administratieve lasten zijn beperkt en aanbieders samen arrangementen gaan aanbieden.</p>
106	<p>Bij jeugd: door jongere, ouders en netwerk zoveel mogelijk te betrekken bij het zoeken naar passende hulp wordt eigen kracht zoveel mogelijk gestimuleerd. Dit leidt op langere termijn tot lichtere hulp en minder gespecialiseerde hulp. Dit effect zien we nog niet heel concreet in de cijfers terug daar deze transformatie meer tijd nodig heeft.</p> <p>2. Het stimuleren van innovatieve aanpak van zorgaanbieders (bijv. sociale netwerkcontrole, aandacht voor hechtingsproblematiek in een zeer vroegtijdig stadium etc.)</p>
107	<p>Notitie zorgstructuur: De verbinding tussen de schoolzorgstructuur en het Sociaal Team waardoor er een betere integrale samenwerking ontstaat.</p>
108	<p>Wijkteams en een gezin een plan.</p>
109	<p>De toegang is integraal georganiseerd.</p>
110	<p>Er wordt structureel met zorgaanbieders afgestemd over aantallen producten, prijzen en effect- en resultaatmetingen. Dit heeft er o.a. al toe geleid dat het aantal producten flink is afgenomen en vereenvoudigd.</p>
111	<p>Gespecialiseerde hulp is hierbinnen naar de vrij toegankelijke hulp verplaatst. Deze hulp wordt dus nu in de vorm van een algemene voorziening geboden op een laagdrempelige en voor iedereen toegankelijke manier waar deze hulp voorheen om verwijzing vroeg en door een gespecialiseerde (destijds tweedelijns) aanbieder werd geboden (dus ook veelal hogere tarieven).</p>
112	<p>Binnen het gehele sociale domein is de werkwijze bij de aanpak van hulp- en ondersteuningsvragen strek gericht op vrijwilligers en het eigen netwerk van mensen voor lichtere vormen van hulp en (cliënt)ondersteuning in plaats van de inzet van professionele, dure hulp hiervoor.</p>
113	<p>Verscherpte kwaliteitscontroles, meer zichtbaarheid aan de voorkant, subsidies voor instellingen die richting de transformatie willen doorontwikkelen, meer integrale zorgproducten.</p>
114	<p>De 18 samenwerkende Zuid- Limburgse gemeenten hebben in 2016 besloten, mede op basis van de gezamenlijke ervaringen in het transitiejaar, vier zogenaamde Ontwikkelafels jeugd te starten rond de volgende thema's: arrangementen jeugd, arrangementen WMO (voor 0-18 jarigen), resultaatsturing en bekostiging. Uit deze Ontwikkelafels zijn kaders voortgevloeid die hebben geleid tot een gewijzigde arrangementensystematiek jeugd.</p>
115	<p>Sociale wijkteams en uitvoeringsteams, die integraal en wijkgericht werken.</p>
116	<p>CJG-ML nieuwe stijl is gerealiseerd. De voormalige basis-CJG's zijn ondergebracht bij het AMW-ML en naast preventie, informatie/advies en lichte opvoed ondersteuning voert het CJG-ML ook de nieuwe taken uit (1^e Lijn Jeugdhulp en toegang verlening). Het CJG-ML is nog vol in ontwikkeling: intensiveren van de samenwerking met basisvoorzieningen (onderwijs, kinderopvang, huisartsen) en de lokale teams van de gemeenten is een belangrijk speerpunt in de komende jaren.</p>
117	<p>Voor jeugd en WMO is er op Midden Limburgs niveau een transformatiekalender waarin we gezamenlijk werken aan de transformatie.</p>
118	<p>Voor jeugd: de transformatie agenda. Dit heeft betrekking op de aanbieders en de inrichting van het lokale veld.</p>
119	<p>meer maatwerk i.c. goede (her) beoordelingen van aanvragen (meldingen). Aanvragers ook wijzen op eigen kracht, sociaal netwerk, etc. ect.</p> <p>Integraal werken tussen jeugd- en WMO consulenten, maatschappelijke dienstverlening, St. Mee en overige partners.</p>
120	<p>Op dit moment wordt bekeken of er vanaf 2018 gewerkt kan worden met zogenaamde profielen. Hierbij wordt er meer ruimte voor maatwerk geboden.</p>

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)	
#	Gevraagde toelichting
121	Wij voeren op regionaal niveau pilots uit om te komen tot transformatie. Een voorbeeld is het inbrengen van extra capaciteit Jeugd GGZ bij huisartsenpraktijken met een directe koppeling naar en in het sociaal team Jeugd.
122	1. Vroegsignalering door toegankelijke algemene voorzieningen. Beoogd effect is minder gebruik van dure maatwerkvoorzieningen.
123	Sociaal team.
124	D'r Durpswinkel: een brede wijkvoorziening waarin met name WMO en Participatie gebundeld worden. Dit is een voorliggende voorziening (0e lijns) voor alle inwoners, waarin vraag en aanbod bij elkaar komen voor wat betreft maatschappelijke ondersteuning en participatie. Tevens is hierin een maatwerkteam actief waarin, naast de gemeente, alle partners zitting in nemen. Dit maatwerkteam functioneert als brede toegang. Het doel van d'r Durpswinkel is om integraler te werken, burgerinitiatieven te ontplooiën en om mensen in de eigen kracht te zetten.
125	Kwaliteit.
126	1. Resultaatfinanciering. Doen wat nodig is ipv doen waar recht op is. Moet leiden en biedt meer mogelijkheden voor echt maatwerk.
127	In de inkoop wordt structureel samen met aanbieders overlegd over de indeling van zorg in producten, prijsafspraken en effect- en resultaatmeting. Dat heeft o.a. toe geleid dat het aantal producten flink is afgenomen en vereenvoudigd.
128	In de inkoop wordt structureel samen met aanbieders overlegd over de indeling van zorg in producten, prijsafspraken en effect- en resultaatmeting. Dat heeft er o.a. toe geleid dat het aantal producten flink is afgenomen en vereenvoudigd.
129	Beschikbaar stellen van innovatiebudget voor doorbraakprojecten.
130	Verhoogde inzet gezinscoaches om de lasten voor de Jeugd GGZ te drukken.
131	Inclusieve samenleving. Na de transitiefase is een vrij natuurlijk proces aangebroken, waarin partners (zorg- en welzijnsaanbieders, cliëntorganisaties, etc) elkaar hebben gevonden. Als gemeente hebben wij bijvoorbeeld herhaaldelijk verzoeken ontvangen om aandacht te vragen voor de positie van kwetsbare groepen binnen de gemeenschap. Zo vraagt de ketenorganisatie Hulp bij dementie aandacht voor dementerenden, het gemeentelijk gehandicaptenplatform voor de fysieke toegankelijk van mindervaliden, een zorgaanbieder voor de plek van verstandelijk beperkten binnen de gemeenschap en de woningbouwcorporatie om samen op te trekken in het vraagstuk levensloopbestendig wonen. Vanuit de transitie en het gezondheidsbeleid (bestrijding eenzaamheid) is ook het idee opgepakt om te werken aan de realisatie van laagdrempelige voorzieningen: dichtbij, herkenbaar, breed toegankelijk en het liefst tegen lagere kosten en meer inzet vanuit buurtbewoners. Iedere voorziening met een eigen signatuur passend bij de eigen kern. Deze concepten hebben we samengevoegd onder het thema 'inclusieve samenleving'. Het regelen van voorzieningen conform de WMO (transitie) is een eerste stap, maar uiteindelijk heeft de WMO als doel om inwoners zo zelfredzaam mogelijk te maken en inwoners lang thuis te laten wonen en daarvoor is meer nodig. Meer dan alleen de gemeente kan bieden. Hiervoor is samenwerking nodig tussen ketenpartners, inwoners en gemeente. Als gemeente registreren we deze samenwerking.
132	Meer maatwerk.
133	Het beleidsplan focus op transformatie is opgesteld en vastgesteld. Dit plan bestaat uit 10 hoofdstukken met concrete stappen. Een hiervan is bijvoorbeeld de Sociale Netwerk Strategie. Alle toegangsm medewerkers hebben een training hieromtrent gehad.
134	De inrichting van hoekkamers; hier vinden legio (dag)activiteiten plaats, waar mensen met een maatwerkvoorziening, maar ook mensen die geen maatwerkvoorziening hebben, 'voorliggend' terecht kunnen. M.a.w. voorliggende voorziening waar iedereen gebruik van kan maken, beperkt aantal mensen die anders een dure maatwerkvoorziening moeten krijgen.
135	Actieplan Bijstand.
136	De wijze van verwerving is gewijzigd t.o.v. de introductie van de 3D. Namelijk van PxQ naar meer resultaat gericht.
137	Huiskamer en huiskamer+ projecten. Verschuiving van tweede lijn naar eerste lijn.
138	Het versterken van het CJG (capaciteit en expertise uitbreiden zoals GZ-psycholoog, jeugdzorgwerkers) en het starten met een Sociaal team waardoor er snel hulpverlening ingezet kan worden. Het doel hiervan is om eerder de juiste hulp op maat te bieden om de duurdere gespecialiseerde hulp te verminderen.
139	In de begroting 2017 is meer aandacht voor WMO: landelijk zijn er signalen dat mensen stoppen met ondersteuning als gevolg van hoge eigen bijdragen of te hoge zorgkosten. Dat zien we ook in onze gemeente. Dat is zorgelijk en daardoor ontstaan er steeds meer zorgmijders. Om die reden is er een budget gereserveerd om de eigen bijdragen met ingang van 2017 te verlagen.
140	1e: binnen Jeugdhulp is in samenwerking met de regio West-Brabant West (waar gemeente Moerdijk deel van uitmaakt) een nieuwe inkoopstrategie bedacht die gedeeltelijk begonnen is in 2016 maar in 2017 verder word doorgezet. Dit betreft de arrangementen-systeematiek waarbij resultaatbekostiging plaats vindt. Anders dan voorheen met DBC en/of zorgprofielen werd gewerkt.
141	In overleg met aanbieders van WMO begeleiding wordt de voorziening begeleiding doorontwikkeld. Hiervoor is ook gekozen voor resultaatgerichte financiering, i.p.v. financiering per uur zorginzet.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
142	Monitoren mate van inzet sociaal netwerk en eigen kracht; Klikgesprek van jeugd- en gezinswerkers met gezinnen; Verbetering werkrelatie met specialistische aanbieders; Aanpassing binnen de teams op basis van de voorkomende problematieken in de teams; kennisdragers benoemen; Aanpassing van de formatie in de LOT's en Kempenteam op basis van de vraagzijde en teamcaseload. Dit kan door een toevoeging van bespaarde programmakosten (specialistische inzet) naar de teams van CJG+; Ontwikkeling naar prestatiegerichte financiering.
143	Participatiewet. 1ste: Gemeente gaat een keuze maken m.b.t. de rol die ons SW-bedrijf gaat spelen in de uitvoering van ons Participatiebeleid. Tot nu toe was dit vooral gericht op uitvoering Wsw en re-integratie. Voor 2017 zal ook gekeken worden welke taken in het kader van Jeugd en WMO mogelijk zijn. M.b.t. Jeugd zullen voornamelijk trajecten zijn voor (kwetsbare) jongeren en m.b.t. WMO trajecten op het gebied van (arbeidsmatige) dagbesteding. Dan is er meer sprake van integraliteit en, is er meer sprake van kwaliteit en waarschijnlijk ook lager lasten omdat dubbelingen in de uitvoering worden weggenomen. Ook zullen er specifieke trajecten komen voor statushouders om de participatie in die groep te verhogen en de inburgering en te versnellen.
144	Preventiewerker.
145	Extra inzet op het werken met wijkteams.
146	integrale toegang.
147	Onderzoek naar samenwerking op Brabantse Wal niveau (gemeente Bergen op Zoom en gemeente Steenbergen).
148	we werken met integrale sociale teams waar generalistische professionals in overleg met inwoners ondersteuning kunnen inzetten uit het hele spectrum van het sociaal domein, van re-integratie en schuldhulp tot jeugdzorg, van vrijwilligerswerk tot hulp bij het huishouden, etc.
149	Ja, door middel van het organiseren van fysieke overlegtafels met zorgaanbieders waar ontwikkelpunten worden besproken zoals ontwikkeling beschermd wonen en een glijdende schaal categorieën begeleiding, vervoer, nieuwe werkwijze huishoudelijke ondersteuning.
150	Integratie P-wet in wijkteam.
151	We zijn bezig met de doorontwikkeling van de integrale toegang.
152	Vanuit de regiogemeenten Den Bosch (Jeugd) en Oss (WMO) deelnemen aan samenwerkingsverbanden met andere gemeenten in de regio. Hierdoor kan bijvoorbeeld goedkoper zorg in worden gekocht (1) (Den Bosch) en kan ook maatwerk (Oss) van toepassing blijven (2).
153	1 ^e : De gemeente Vught heeft een samenwerkingsovereenkomst met partners in het sociale domein en werkt met hen samen in één team (Wegwijs+) gericht op integrale zorgverlening binnen het sociale domein.
154	Vanuit de regiogemeenten Den Bosch (Jeugd) en Oss (WMO) deelnemen aan samenwerkingsverbanden met andere gemeenten in de regio. Hierdoor kan bijvoorbeeld goedkoper zorg in worden gekocht (1) (Den Bosch) en kan ook maatwerk (Oss) van toepassing blijven (2).
155	Vanuit de regiogemeenten Den Bosch (Jeugd) en Oss (WMO) deelnemen aan samenwerkingsverbanden met andere gemeenten in de regio. Hierdoor kan bijvoorbeeld goedkoper zorg in worden gekocht (1) (Den Bosch) en kan ook maatwerk (Oss) van toepassing blijven (2).
156	Integraal wijkteam.
157	1. Eerstelijns jeugdzorg waarbij nadrukkelijk wordt geïnvesteerd in 'de voorkant' (jeugdprofessionals) om problematiek van cliënten beter te beoordelen en bij 'eenvoudige' problematiek eventueel zelf helpen, zodat er geen beroep wordt gedaan op 1 ^e lijns jeugdzorg.
158	Jeugdwet. 1 ^e : regionaal inkoop jeugdhulp 18 gemeenten Noordoost Brabant: regionaal via de centrale inkooporganisatie zijn de jeugdzorg aanbieders gevraagd om gezamenlijk veranderplannen aan te leveren voor inkoop specialistische jeugdhulp 2017 en verder. Waarin de opdracht is om de transformatieopgave te bewerkstelligen. In praktijk blijkt dat het jaarlijks inkoopkader specialistische Jeugdhulp tussen aanbieders en gemeenten nog nader gespecificeerd dient te worden. Hiertoe is de denkrichting om een notitie op te stellen waarin we (aanbieders en gemeenten) toewerken naar een ander zorglandschap. Momenteel vinden voorbereidingen plaats voor deze processen. 2 ^e : lokaal: In de Jeugdwet is in artikel 2.2 een bepaling opgenomen dat jeugdhulp kwalitatief goed moet worden verleend. Om gemeenten te helpen bij invoeren van de verantwoorde werktoedeling is landelijk een Notitie Kwaliteitskader Jeugd ontwikkeld. Dit document is een groei document. Wij zijn aan de slag om dit kwaliteitskader te vertalen naar lokale situatie/ het BJK voor de 3 gemeenten. We zien dit als een groei document: aan bod komen o.a. verbetering van de werkprocessen/ dienstverlening, knelpunten in kaart brengen en verbetervoorstellen hiervoor doen en het bewerkstelligen in het brede kader van de transformatie opgave. Of dit nu tot lagere lasten leidt is de vraag (?). We moeten hiervoor eerst investeren aan de voorkant.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)	
#	Gevraagde toelichting
159	Versterken van het voorliggend veld.
160	Momenteel wordt er gewerkt aan het opstellen van een programmaplan sociaal domein waarin voorstellen worden opgenomen om de transformatie-opgave (verder) vorm te geven. Besluitvorming in de raad is in het eerste kwartaal van 2017 aan de orde.
161	<p>Jeugdwet.</p> <p>1^e: regionaal inkoop jeugdhulp 18 gemeenten Noordoost Brabant: regionaal via de centrale inkooporganisatie zijn de jeugd-zorgaanbieders gevraagd om gezamenlijk veranderplannen aan te leveren voor inkoop specialistische jeugdhulp 2017 en verder waarin de opdracht is om de transformatieopgave te bewerkstelligen. In praktijk blijkt dat het jaarlijks inkoopkader specialistische Jeugdhulp tussen aanbieders en gemeenten nog nader gespecificeerd dient te worden. Hiertoe is de denkrich-ting om een notitie op te stellen waarin we (aanbieders en gemeenten) toewerken naar een ander zorglandschap. Momenteel vinden voorbereidingen plaats voor deze processen.</p> <p>Participatiewet.</p> <p>1^e: Gemeente gaat een keuze maken m.b.t. de rol die ons SW-bedrijf gaat spelen in de uitvoering van ons Participatiebeleid. Tot nu toe was dit vooral gericht op uitvoering Wsw en re-integratie. Voor 2017 zal ook gekeken worden welke taken in het kader van Jeugd en WMO mogelijk zijn. M.b.t. Jeugd zullen dit voornamelijk trajecten zijn voor (kwetsbare) jongeren en m.b.t. WMO trajecten op het gebied van (arbeidsmatige) dagbesteding. Dan is er meer sprake van integraliteit en kwaliteit en waarschijnlijk ook lager lasten omdat dubbelingen in de uitvoering worden weggenomen. Ook zullen er specifieke trajecten komen voor statushouders om de participatie in die groep te verhogen en de inburgering te versnellen.</p> <p>Wet maatschappelijk ondersteuning (WMO).</p> <p>1^e: regionaal inkoop WMO met 8 Meierijgemeenten: Regionaal via de centrale inkooporganisatie zijn zorgaanbieders gevraagd om gezamenlijk plannen van aanpak en/of veranderplannen aan te leveren voor inkoop specialistische hulp (SH) en begeleid wonen (BW) 2017 e.v. Daar is de opdracht opgenomen om de transformatieopgave te bewerkstelligen. D.m.v. kwartaal-gesprekken met de gecontracteerde zorgaanbieders worden de inkoopkaders en de te behalen resultaten gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Zonder kwaliteitsverlies willen wij samen met de aanbieders en cliënten toewerken naar een ander zorglandschap.</p>
162	1 ^e voorbeeld: In 2016 is gestart met het definitief inrichten van een vaste structuur in de organisatie van het uitvoeringsteam en de bedrijfsvoering. Hierbij wordt aan de hand van opgedane ervaringcijfers beoordeeld om de capaciteit van het uitvoerings-team zo efficiënt mogelijk in te zetten en automatiseringsmogelijkheden bij de processen zo optimaal mogelijk in te zetten. Voor een goede sturing op uitvoering van beleid en budgetten is men bezig om een dashboard in te richten om actuele ontwikkelingen voor bestuur en management zo actueel mogelijk inzichtelijk te maken.
163	Investeren in preventie.
164	Doorontwikkeling wijkteams.
165	Samen met de aanbieder opstellen van een nieuwe PDC (productendienstencatalogus).
166	Organisatiestructuur aanpassen.
167	Samen met de aanbieder opstellen van een nieuwe PDC (productendienstencatalogus).
168	Samen met de aanbieder opstellen van een nieuwe PDC (producten-diensten-catalogus).
169	Integraal lokaal gebiedsteam.
170	Sinds het begin van de transitie wordt ingezet op maatwerk om de beste oplossing te realiseren voor cliënten en hierbij niet beperkt te worden door standaardproducten.
171	Bedrijfsvoeringsmonitor.
172	<p>In de eerste plaats is de beleidsmatige insteek gebaseerd op de transformatie in die zin dat op verschillende beleidsterreinen zoals WMO, Participatiewet, Schuldhulpverlening de eigen verantwoordelijkheid van de burger voorop staat. Uitgangspunt is dus dat de burger in eerste instantie verantwoordelijk is voor de oplossing van zijn probleem en hierbij eventueel een beroep doet op zijn netwerk. Als de burger zelf of met behulp van zijn netwerk niet in staat is het probleem op te lossen dan kan een beroep op de gemeente worden gedaan. De ondersteuning die de gemeente vervolgens biedt is er zoveel mogelijk op gericht dat de burger weer zelf in staat wordt om zijn zaken te regelen.</p> <p>In dit kader is bijv een pop-up store gerealiseerd voor zo'n 2 maanden waarin de inwoner kennis kan maken met allerlei innovaties om langer zelfstandig te blijven wonen. Thema: 'brandveilig wonen en ouder worden in eigen huis'. Dit traject is opgepakt door gemeente (WMO en veiligheid) samen met de brandweer.</p> <p>2^e: In de uitvoering van het hierboven geschetste beleid wordt gebruik gemaakt van de Sociale Netwerk Versterking (SNV) methode. Dit betekent dat de ondersteuning die wordt geboden gericht is op het vergroten van de zelfredzaamheid en het activeren van de omgeving bij het vinden van duurzame oplossingen voor de hulpvragen van de burger.</p>
173	Resultaat gestuurde inkoop.
174	1. Plus-team. Samenwerkingsverband met specialisten in een GR-vorm.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
175	We werken met 1 plan en 1 regisseur per gezin.
176	1. De sociale wijkteams zijn sinds 1-1-2015 aan de gang.
177	Met de transformatie is een start gemaakt. Voorbeelden zijn: 1. De omslag naar collectivering van inzet als versterking van en in aanvulling op de algemene voorzieningen (realisatie integrale basisstructuur) en ter voorkoming van individueel maatwerk.
178	Oprichten lokaal gebiedsteam per 1-1-2017.
179	Jeugd: van aanbod gerichte zorg naar vraaggerichte zorg (jeugdhulpcatalogus/arrangementsbesteding.)
180	Vanuit WMO: Gekozen voor bestuurlijk aanbesteding begeleiding waarbij een overlegtafel met zorgaanbieders is ingericht.
181	1. Bij hulpvragen eerst het sociale netwerk aanboren.
182	Het creëren van een éénduidige toegang tot ondersteuning in het sociaal domein, voor Participatie, Armoede, WMO begeleiding, WMO ondersteuning, Schuldhulpverlening en Jeugdhulp. We organiseren deze toegang in elkaars verlengde. (in spreektaal: project winkelstraat).
183	Door de hele korte lijntjes in de lokale gemeenschap weten consulenten snelle verbindingen tot stand te brengen in het netwerk van de zorgvrager, vrijwilligers en collectieve voorzieningen. Daardoor wordt er heel veel in het informele circuit opgelost.
184	We hebben een trefpunt van waaruit integraal aanbod en ondersteuning wordt geboden op het brede terrein van zorg, inkomen, werk en welzijn. Dit trefpunt is een plek voor en door vrijwilligers, klanten en professionals.
185	In de financiering laten we ruimte voor de aanbieder om met de client maatwerk te leveren en ook gedurende het traject de ondersteuning aan te passen aan de behoefte (zonder nieuwe indicatie), Daarnaast hebben we middelen beschikbaar voor innovatie van zorg en welzijn.
186	Resultaatgerichte inkoop zowel bij WMO als bij jeugd.
187	Inzetten op preventie.
188	Toegang (dorpsteams, CJG), project Koerskaart, project toegankelijkheid.
189	Er wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van de integrale toegang, waarbij nadrukkelijk de verbinding met het voorliggend veld wordt gemaakt. En het voorliggend veld de taak heeft te signaleren waar behoefte aan is. De maatwerkvoorzieningen hebben deze taak ook, juist om te zien of er zaken als algemene voorziening georganiseerd kunnen worden.
190	Doorontwikkeling huishoudelijke hulp.
191	Inkoop Jeugd op basis van arrangementen. Sturen op outcome indicatoren ipv alleen cijfers.
192	Pilot albert-jan kruiter noemen, waarin we echt maatwerk leveren. Dus niet een gezin op straat zetten met 3 uithuisplaatstingen tot gevolg, maar vb met goede afspraken de helft van de huurschuld betalen.
193	1. Indicatie Vrije Inloop (IVI): De verantwoordelijkheid voor IVI is per 1-1-2015 overgeheveld naar de gemeenten. De IVI werd jarenlang ingevuld door een professionele regionale GGZ-organisatie. Per 1-1-2017 wordt de IVI door een lokale organisatie uitgevoerd met inzet van vrijwilligers. Hierdoor wordt de IVI-functie laagdrempeliger, integraler met het lokale informele aanbod en daardoor uiteindelijk goedkoper.
194	Samenwerkingsverband met 6 gemeenten.
195	Verbetering sturen op kwaliteit en monitoring bij zorgaanbieders.
196	Realiseren van de toegang en toeleiding naar zorg vanuit integrale klantbenadering waarbij behoefte van gezin/jeugd centraal staat.
197	Sociale teams.
198	Niet bekend.
199	Sociale teams.
200	Problematiek 18 min 18 plus.
201	Overheveling van dagbesteding en begeleiding naar de basisinfrastructuur.
202	Diverse pilots worden opgestart onder de noemer sociale innovatie. 30 % minder gespecialiseerde jeugdhulp.
203	Ontwikkeling nieuw financieringssysteem voor zowel Jeud als WMO (nieuw en oud): van P*Q naar resultaatsturing.
204	Het jeugdteam meer inzetten.
205	Meer inzet van het jeugdteam.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)	
#	Gevraagde toelichting
206	Wij zetten extra budgetten in voor preventie gericht op vroegsignalering ter voorkoming van zware vormen van jeugdzorg door inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen en ouder-kindcoaches op de scholen. In regionaal verband nemen wij deel aan nieuwe vormen van inkoop gericht op minder verkokering en meer regie met als doel meer kwaliteit en betere beheersing en/of vermindering kosten.
207	Uitvoering inkoop, opdracht verlening, betaling etc uitvoersders.
208	Het Sociaal wijkteam beschikt over een eigen budget aan experimenteergelden. Dit budget wordt ingezet om oplossingen uit te betalen die niet in voorliggende voorzieningen of individuele voorzieningen voorhanden zijn.
209	Opzet van integrale gebiedsteam.
210	Opzet van integrale gebiedsteam.
211	De gekozen opzet van integrale gebiedsteams waarbij ook zaken op het gebied van inkomen, schulden etc door de gemeenten wordt meegenomen.
212	Maatwerk JGZ.
213	Opstellen gezamenlijk beleidsplan voor het sociaal domein.
214	Er wordt in overleg met de aanbieders gewerkt aan een nieuwe bekostingssystematiek jeugdhulp en WMO per 01-01-2018. Verder wordt voor 2017 voor de WMO resultaatsturing ingevoerd. Voor de rest is het een ontwikkeltraject samen met de aanbieders en de toegang. In 2016 zijn de gemeenten en aanbieders echter nog grotendeels bezig om de basis op orde te krijgen voor wat betreft het berichtenverkeer). Verder wordt momenteel gewerkt aan een integrale verordening zodat de uitvoering nog beter integraal kan werken.
215	Inzet en budet op preventief/innovatief beleid.
216	1. MVO GM is een publieke private samenwerking met ondernemers, maatschappelijk middenveld en gemeente met als doel om zoveel mogelijk mensen die aan de zijlijn van de arbeidsmarkt staan aan werk te helpen. Via werk kunnen zij actiever deelnemen in de samenleving binnen Gooise Meren. Daarnaast helpt MVO Gooise Meren mee om het lokale ondernemersklimaat te verbeteren.
217	Inkoop van de jeugdhulp 2018 waarbij de jeugdige/gezin centraal staat. Ingezet wordt onder andere op duidelijkheid in regie/verantwoordelijkheid, hoofdaannemerschap, resultaatsturing en vereenvoudiging.
218	Bepaald zorgaanbod lokaal realiseren zodat verwijzing naar (boven)regionaal minder nodig is.
219	Het werken volgens het Haarlemmermeers model, waar professionals met mandaat die dicht bij de inwoners staan een essentieel onderdeel van is. Dit wordt verder ontwikkeld, bijvoorbeeld in een pilot dat wijkverpleegkundigen ook mandaat krijgen, om ondersteuning waar de gemeentelijke wettelijk gezien verantwoordelijk voor is, in te zetten.
220	1. Een meer integrale/algemene aanpak in jeugdzorg en WMO. Op dit moment loopt de aanbesteding inkoop 2018 (tbv inkoop specialistische inkoop 14 regiogemeenten, gemeente Amsterdam is de aanbestedende dienst). Met deze inkoop zal meer integraal worden gewerkt bij complexe problematiek, op termijn wordt afgerekend op basis van behaalde resultaten, budgetplafonds worden losgelaten. In de WMO worden meer algemene voorzieningen verstrekt in plaats van maatwerk.
221	Voor het onderdeel begeleiding wordt vanaf 2017 gewerkt op basis van resultaatsturing.
222	Scherpere contracten.
223	Pilot kortdurend verblijf.
224	In 2016 is een IJmondiale transformatieagenda opgesteld: 'Van control naar zelforgansatie'.
225	1. We hebben 1 zorgpartij gecontracteerd waaraan de gehele toegang voor jeugd en WMO is uitbesteed.
226	Ontschotting aanbesteding doelgroepenvervoer en leerlingenvervoer.
227	vb 1: uitbreiding budget van voorliggend veld voor innovatieve projecten.
228	vb 1: uitbreiding budget van voorliggend veld voor innovatieve projecten.
229	Inkoopstrategie 2018 die momenteel wordt uitgewerkt.
230	In 2016 is een IJmondiale transformatieagenda opgesteld: 'Van control naar zelforgansatie'.
231	Er wordt in overleg met de aanbieders gewerkt aan een nieuwe bekostingssystematiek jeugdhulp en WMO per 01-01-2018.
232	Invoering resultaatsturing WMO per 1-1-2017.
233	Inzetten meten kwaliteit dienstverlening, samenwerking regionaal overleg, uitbesteding backoffice Den Helder (moet leiden tot efficiency besparingen).
234	Het inzetten van een dorpsmanager, zodat er in een vroeger stadium zaken worden opgemerkt.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
235	Vanaf 2017 gaat de gemeente Weesp de maatwerkvoorzieningen maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg inkopen in de Regio Gooi en Vechtstreek en niet meer in de Regio Utrecht West. Ook binnen de Regio Gooi en Vechtstreek ligt bij de inkoop van maatwerkvoorzieningen de nadruk op innovatie en creatieve oplossingen om maatwerkvoorzieningen in te zetten waar dat nodig is en af te schalen waar dat kan. Binnen de zorgcontracten maatschappelijke ondersteuning hebben zij daarvoor een innovatiebudget, welke naar verwachting in 2017 wordt gecontinueerd.
236	WMO-loket aanpassen.
237	Meer ruimte voor innovatie en nieuwe aanbieders.
238	Betere opdrachtverlening naar uitvoerende organisaties.
239	Er wordt in overleg met de aanbieders gewerkt aan een nieuwe bekostigingssystematiek jeugdhulp en WMO per 01-01-2018. Verder wordt voor 2017 voor de WMO resultaatsturing ingevoerd. Voor de rest is het een ontwikkeltraject samen met de aanbieders en de toegang. In 2016 zijn de gemeenten en aanbieders echter nog grotendeels bezig om de basis op orde te krijgen voor wat betreft het berichtenverkeer).
240	Werkwijze maatschappelijk plein; meer ingezet op eigen kracht en netwerk van de klant.
241	Gemeente heeft extra geld uitgetrokken voor een zogenaamde stimuleringsfonds. Op basis van dit fonds kunnen inwoners en instellingen subsidie krijgen voor projecten die de zelfredzaamheid van de inwoners vergroot.
242	De gemeente heeft extra geld uitgetrokken voor een zogenaamde stimuleringsfonds. Via dit fonds worden burgers en instellingen gestimuleerd om projecten te organiseren die de zelfredzaamheid van de inwoners vergroten.
243	Aanstellen Praktijk ondersteuner Huisartsen jeugd GGZ.
244	Nauwere samenwerking tussen huisartsenzorg en gemeentelijke ondersteuning.
245	Ons beleid van preventie voorliggende voorziening en het versterken van de Eigen Kracht in het sociale netwerk rondom de hulpvrager werpt vruchten af. Wij blijken in staat om meer gerichte zorg in te zetten en daarmee duurdere trajecten te voorkomen. Voorbeeld 1: Sport als instrument voor de WMO, Jeugdwet en Participatiewet. Bij het project 'Sport en jeugdhulp scoren samen!' krijgen sportverenigingen handvatten aangereikt waarmee ze hun eigen kracht als medeopvoeder kunnen vergroten en een positiever sportklimaat kunnen realiseren. Bij 'Samen actief' gaat het om senioren die het leuk vinden om (eenzame) inactieve ouderen te stimuleren en hen letterlijk en figuurlijk bij de hand te nemen om samen te gaan sporten.
246	Meer integraal werken.
247	Ondersteuning van de huisartsen bij de toekenning van GGZ.
248	Stabilisatie of afname van problematiek in Multiprobleemhuishoudens. Er zijn verscheidene initiatieven (tijdelijke projecten) om multiprobleemgezinnen te helpen, maar deze vormen van hulp en/of ondersteuning lijken maar weinig vruchten af te werpen, waardoor ze problemen blijven houden. We willen bereiken dat stabilisatie of afname van problematiek in multiprobleemgezinnen plaatsvindt, dat de overerfelijkheid van problematiek stopt en hiermee een kostenbesparing op zowel kortere termijn (door integrale aanpak) en op langere termijn (door overerfelijkheid te doorbreken) realiseren.
249	Verlaging van de zorgkosten door de inzet van een praktijkondersteuner jeugd GGZ, die de huisartsen ondersteunt bij een juiste verwijzing van een kind met vermoedelijke GGZ-problematiek of soms kortdurende begeleiding biedt om een verwijzing te voorkomen.
250	1 ^e doorontwikkeling wijkteams.
251	Ja, versterking van de 0e lijns voorzieningen en generalistisch samenwerken: de KR8 van Raalte. In de doorontwikkeling van de transformatie in het sociaal domein willen we de 'KR8' van onze inwoners en hun (sociale) netwerk benutten. Als een inwoner ondersteuning nodig heeft, willen we dat professionals deze eigen 'KR8' benutten, samenwerken en beer aansluiten bij de mogelijkheden en vraag/behoefte van de inwoner.
252	Pilot Praktijkondersteuning Jeugd GGZ bij huisartsen.
253	In overleg met zorgaanbieders zijn voor 2017 afspraken gemaakt te komen tot verschuiving van hele zware trajecten (jeugdzorgplus) naar minder zware trajecten met extra afspraken om recidive te voorkomen.
254	Regionaal loopt op dit moment het 'inkooptraject 2018' waarin meer integraal werken én lagere administratieve lasten centraal staan. De ondersteuningsbehoefte van de cliënt komt nog meer centraal te staan; er wordt nagedacht over 'ontschotting' van de zorgvormen (niet meer denken in hokjes als 'voormalige GGZ, AWBZ,...').
255	Coördinatie op de 0e lijn zorg, bewonersinitiatieven en leefbaarheid.
256	1 ^e Centrale toegang tot Sociaal Domein, waarbij alle medewerkers vanuit één locatie hun werk doen.
257	Samenwerking huisartsen.
258	Samenwerking huisartsen.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)	
#	Gevraagde toelichting
259	1. Versterken van de toegang. De focus ligt op het versterken van de toegang en de verdere ontwikkeling van de gezinscoaches, Deventer Werk talent en de sociale teams. Om de sociale teams nog meer professionele ruimte te bieden, worden deze teams in de loop van 2017 in een aparte juridische entiteit ondergebracht.
260	1 ^e : Integrale arrangementen. Integrale aanpak.
261	Scherp opdrachtgeverschap.
262	Programma's voor ondersteuning van kinderen in echtscheidingsituaties.
263	Innovatieregeling.
264	Er zal een evaluatie plaatsvinden van de integrale toegang voor het Centrum Werk en Ondersteuning (CWO) en de toegang van het Centrum Jeugd en Gezin (CJG).
265	Via Stadsteam (variant van wijkteam) heel gericht werken aan het opvangen binnen zogenoemde 0-delijns en eerstelijns zorg.
266	Door intensiever in te zetten op algemene voorzieningen wordt ernaar gestreefd om duurdere individuele zorg te voorkomen. Voor de processen, inclusief die van de back office, worden verbeteringen doorgevoerd op basis van ervaringen uit 2015.
267	Door intensiever in te zetten op algemene voorzieningen wordt ernaar gestreefd om duurdere individuele zorg te voorkomen. Voor de processen, inclusief die van de back office, worden verbeteringen doorgevoerd op basis van ervaringen uit 2015.
268	1 ^e Meer maatwerk leveren: Het opzetten en Organiseren van lokale dagbesteding in Leusden.
269	Voorbeeld 1: Investeren in het preventieve vlak (Wij zijn Soest.nl). Voorbeeld 2: Heroverwegen bestaand subsidiebeleid gericht op het versterken van de basisinfrastructuur.
270	Geheel nieuwe opzet en daarmee versteviging sociale basisinfrastructuur vanaf 2017.
271	Inzetten op preventie om (op termijn) duurdere vormen van zorg te kunnen beperken.
272	Bij de start van de decentralisatie is de transformatie reeds ingezet. Dit is o.a. zichtbaar door de verschuiving van de zorg/budget naar voren. Voorbeeld 1: minder specialistische aanvullende zorg en meer basiszorg. Er is daarom veel geïnvesteerd in de Buurteams (ook vanuit de eigen middelen, zie vraag 4).
273	De inzet van een professional die zich gaat bezighouden met inwoners met complexe problematiek (o.a. verwarde personen).
274	De toegang tot de WMO in De Bilt is belegd bij het zg. sociaal team, hierin zijn verschillende disciplines vertegenwoordigd. Dit team heeft zeer korte lijnen met het Centrum voor Jeugd en Gezin en op dit moment wordt gewerkt aan de integratie van functies van de Regionale Sociale Dienst. Het sociaal team is gevestigd bij het gezondheidscentrum De Bilt zodat er ook korte lijnen zijn met de huisartsen en de wijkverpleging. Hierdoor ontstaat een integrale manier van werken en zeer korte lijnen.
275	1. Een gecentraliseerde toegang door de oprichting van de stichting Geynwijs waarin gesprek met inwoners plaatsvindt en de uitkomst geldt als een bestelling.
276	1. Wij investeren in 0e-lijn (voorveld), opdat op termijn minder maatwerkvoorzieningen noodzakelijk zijn.
277	vb 1: uitbreiding budget van voorliggend veld voor innovatieve projecten.
278	De gemeente Houten heeft een Sociaal Team.
279	1. Stimuleren van de beweging van binnen naar buiten een instelling bij de Jeugdzorg en begeleiding op de werkvloer als dagbesteding.
280	Resultaat gericht inkopen van zorg, innovatiepercelen binnen de inkoop, stimulering via innovatiebudget.
281	Welzijn op recept: huisartsen nemen het lokale welzijnsbeleid op hun verwijzindex, zodat inwoners op een laagdrempelige manier sneller en dichtbij huis worden geholpen.
282	Versterken en stimuleren van algemene voorzieningen.
283	Door de instelling van het Centrum Jeugd en Gezin vindt er een verschuiving plaats van de tweede- naar de eerstelijns jeugdhulp.
284	A. Pilots vernieuwing zorgaanbod, bijv. Op het grensvlak van Jeugd, WMO en participatie.
285	Stimuleren van vernieuwende zorg, vooral gericht op vroegtijdige signalering, preventie en minder zware zorg.
286	Door meer integraal samen te werken in een sociaal team.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
287	De 3 Walcherse gemeenten hebben de toegang tot ondersteuning en zorg vanuit WMO en Jeugdwet gezamenlijk georganiseerd via Porthos. Porthos werkt vanuit het principe 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Met het ondersteuningsplan worden de vragen, krachten en ondersteuningsbehoefte van het totale huishouden in beeld gebracht en op alle levensdomeinen. Vervolgens wordt met de leden van het huishouden samen gekeken wat zij zelf kunnen, wat met netwerk of vrijwilligers kan worden georganiseerd en tot slot welke betaalde ondersteuning en zorg vervolgens aanvullend nog nodig is. De regie over de betaalde inzet komt bij 1 persoon te liggen. Dit geheel draagt bij tot het realiseren van meer kwaliteit, meer maatwerk en meer integraal werken. De verwachting is dat dit uiteindelijk ook zal leiden tot meer preventie van zwaardere problematiek, minder recidive en meer betrokkenheid van het netwerk wat uiteindelijk zal leiden tot lagere lasten.
288	Het ingezette traject om te bepalen hoe de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen samen met de gemeenschappelijke regeling Dethon de Participatiewet optimaal kunnen uitvoeren wordt in maart 2017 afgerond.
289	1. Bij de inkoopcontracten Jeugdzorg 2017 is uitgegaan van een bezuiniging gekoppeld aan de transformatie. Inkoopcontracten worden niet door de individuele gemeenten aangegaan, maar op Zeeuws breed niveau.
290	De 3 Walcherse gemeenten hebben de toegang tot ondersteuning en zorg vanuit WMO en Jeugdwet gezamenlijk georganiseerd via Porthos. Porthos werkt vanuit het principe 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Met het ondersteuningsplan worden de vragen, krachten en ondersteuningsbehoefte van het totale huishouden in beeld gebracht en op alle levensdomeinen. Vervolgens wordt met de leden van het huishouden samen gekeken wat zij zelf kunnen, wat met netwerk of vrijwilligers kan worden georganiseerd en tot slot welke betaalde ondersteuning en zorg vervolgens aanvullend nog nodig is. De regie over de betaalde inzet komt bij 1 persoon te liggen. Dit geheel draagt bij tot het realiseren van meer kwaliteit, meer maatwerk en meer integraal werken. De verwachting is dat dit uiteindelijk ook zal leiden tot meer preventie van zwaardere problematiek, minder recidive en meer betrokkenheid van het netwerk wat uiteindelijk zal leiden tot lagere lasten.
291	1 ^e : Wij werken aan een goede toegangsorganisatie die laagdrempelig toegankelijk is, wij investeren in een goede vraagverheldering om klanten zo snel mogelijk toe te leiden naar passende hulp of ondersteuning, daarnaast investeren wij in deskundigheidsbevordering van de uitvoerende medewerkers, zodat zij hun taken zo goed mogelijk uit kunnen voeren.
292	Creëren van 1 SD mbt financiën/uitvoering. Combineren van producten.
293	Kadernota preventiebeleid.
294	1. Meer integraal werken via Walcheren voor elkaar.
295	Bij de aanbesteding voor 2017 hebben wij ook de mogelijkheid aan zorgaanbieders geboden om in te schrijven op het perceel Innovatie. De resultaten zijn nog niet bekend.
296	Betere regievoering als gemeente door betere afspraken met zorg- en welzijnaanbieders.
297	1. Gemeente Westland heeft het sociaal kernteam opgericht waar tevens de regie uitgevoerd wordt op complexe situaties binnen gezinnen: 1 Gezin 1 Plan 1 Regisseur.
298	Er is tijdelijk een ontschotter aangesteld die de verbinding legt tussen de drie gedecentraliseerde taken om op deze wijze een integrale beleidsmatige uitvoering te realiseren geredeneerd vanuit de client.
299	We zitten inmiddels in de transformatie. Het innovatiebudget Sociaal Domein is bedoeld om de markt te vragen met ideeën te komen om de transformatie vorm te geven. Voorbeeld 1: voorstel is om ruimte te bieden aan initiatieven van Capellenaren ('right to challenge').
300	Bij de jeugdzorg zijn in regionale samenwerking 24 jeugd- en gezinsteams ingericht. Zo ook 1 in Oegstgeest. Grote jeugdzorgaanbieders hebben hiervoor de personele bezetting gerealiseerd waardoor verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn in het team. Inmiddels is er een coöperatie opgericht. De jeugd- en gezinsteams dragen bij aan het bieden van zorg dicht bij huis, bieden ambulante hulp en bieden dit zoveel als mogelijk in de eigen leefomgeving. Meer maatwerk kan worden geboden.
301	Er zijn 10 innovatieve projecten gestart op het terrein van het Sociaal Domein.
302	1. Aanscherpen welzijnsopdrachten met focus op schulddienstverlening.
303	1. Er is een regionaal transitiefonds ingesteld voor jeugdhulp. Alleen als hulpaanbieders innovatieve voorstellen doen worden deze gehonoreerd. Hiermee wordt gewerkt aan een duurzame transitie van de jeugdhulp.
304	Er is tijdelijk een ontschotter aangesteld die de verbinding legt tussen de drie gedecentraliseerde taken om op deze wijze een integrale beleidsmatige uitvoering te realiseren geredeneerd vanuit de client.
305	Sociaal team voor meervoudig complexe casussen.
306	Intensief contact met netwerkpartners en instellingen.
307	Nieuw subsidiekader.
308	Ontschotting van de budgetten van de drie decentralisaties worden momenteel onderzocht en eventueel doorgevoerd.
309	Ontschotting van de budgetten van de drie decentralisaties worden momenteel onderzocht en eventueel doorgevoerd.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)	
#	Gevraagde toelichting
310	Ontsotting van de budgetten van de drie decentralisaties worden momenteel onderzocht en eventueel doorgevoerd.
311	WMO: wij zijn met aanbieders in gesprek over het 'omvormen' van de ondersteuning naar kleinschalige ondersteuning in de wijken buurten. Daarbij kijken we ook nadrukkelijk naar de administratieve processen en proberen we samenwerking tussen verschillende aanbieders te stimuleren.
312	De opzet van een sociaal team.
313	In de Transformatieagenda "Het verschil is de bedoeling" heeft de gemeente haar ambitie beschreven in de veranderaanpak in het sociaal domein. Onderdeel daarvan is bijvoorbeeld het Programma Vakmanschap, waarbij de professional meer ruimte en verantwoording krijgt maatwerk te bieden in de ondersteuning.
314	De doorontwikkeling van de wijkteams (preventieve veld).
315	Via een zorgprofessional GGZ wordt gekeken naar de duur van GGZ trajecten hiermee wordt beoogd de duur en hiermee de kosten terug te dringen.
316	Bevorderen wederzijdse hulp.
317	Integrale aanpak: Het kernteam is één aanspreekpunt voor inwoners tussen 1 en 100.
318	Meer dagbesteding, minder individuele begeleiding.
319	1. Via het incidentele budget innovatie en opgavegericht werken (uit opgebouwde reserve sociaal domein) waarin ruimte is voor deelterreinoverstijgende ontwikkelingen, experimenteren en het bieden van een integrale aanpak.
320	Integraal wijkteam WMO en Jeugd.
321	Opdrachtgeverschap: Westvoorne onderzoekt haar rol als opdrachtgever richting de aanbieders. Hierbij worden elementen als strategie, visie maar ook uitvoering meegenomen.
322	Integrale benadering in het wijkteam: jeugd en WMO bij elkaar.
323	Wij hebben 1 sociaal team in Zederik voor inwoners van 0 tot 100 jaar. In het team zitten ca. 12 professionals met verschillende disciplines uit diverse zorgorganisaties. Het ST houdt zich met name bezig met de complexe problematiek. Er wordt gewerkt vanuit 1 huishouden, plan en 1 regisseur. Kennis wordt gedeeld en situaties worden breed bekeken, waardoor er meerwaarde is t.a.v kwaliteit, maatwerk en integraliteit. Door meer gebruik van sociale netwerkversterking is er minder professionele zorg nodig. Door betere samenwerking met de welzijnorganisatie wordt de lijn versterkt; mantelzorgers en vrijwilligers worden beter ondersteund/geschoold.
324	Gezamenlijk vanuit de 3 decentralisaties extra inzetten op preventie.
325	Ja, we voeren zowel op lokaal als op regionaal niveau verschillende pilots uit met als doel te transformeren in de richtingen: 1. van curatief naar preventief; 2. Van zorgen voor naar helpen zorgen dat; 3. van categoriaal naar integraal; 4. van hoe naar wat (van output sturing naar resultaatsturing). concreet betekent dit dat we met de organisaties actief in het preventieve veld van het sociaal domein (algemene voorzieningen) voor 2017 resultaatafspraken maken.
326	1. De gemeenschappelijke regelingen bepalen op hoofdlijnen het beleid.
327	1 ^e : Gekozen voor Sociaal Team met een gekantelde werkwijze en één gezin, één plan.
328	Gemeenten werken samen aan WMO beleid - en uitvoering. Meer op afstand van marktpartijen.
329	1. Namelijk het integraal vormgeven van (arbeidmatige) dagbesteding. Hierin participeren verschillende doelgroepen ipv per doelgroep een aparte groep organiseren.
330	Eén sociaal team van 0-100 waarin we integraal/systeemgericht werken, 3D breed. Inzet van het initiatief Buurtgezinnen, waarbij ouders en kinderen een steuntje in de rug krijgen van een gezin in de buurt als het even wat lastiger gaat binnen het gezin. Dit om zwaardere hulpverlening te voorkomen, het is een preventief initiatief.
331	Stimuleren van eigen kracht en burgerkracht.
332	1. Structurele verbinding tussen WMO, Volksgezondheid en Jeugd.
333	1 ^e Introductie van wijkteams als centrale toegang tot alle vormen van hulp.
334	Organiseren van gezamenlijke toegang.
335	1. Nieuwe arrangementen ontwikkeld, die tot een reductie in de kosten gaan leiden.
336	Belangrijkste doelstelling voor 2017 is het verder vormgeven van de gewenste transformatie passend binnen de financiële kaders voor jeugdhulp. Uitgangspunt daarbij blijft, dat de beweging 'de trap af' wordt gemaakt, van intensieve, kostbare specialistische zorg en ondersteuning, naar het versterken van de eigen kracht van burgers.

a. Ja, namelijk (noem 2 voorbeelden)

#	Gevraagde toelichting
337	Pilot WMO+ trajecten: Ontwikkeltrajecten voor veelal jongeren van wie het arbeidsperspectief nog niet bekend is. Doel is opdoen van (werk)ervaring en in kaart brengen van het arbeidsperspectief, met als doel preventie van instroom in WMO dagbesteding en doorstroom naar werk.
338	moet nog concreet worden ontwikkeld.
339	Ja, we voeren zowel op lokaal als op regionaal niveau verschillende pilots uit met als doel te transformeren in de richtingen: 1. van curatief naar preventief; 2. Van zorgen voor naar helpen zorgen dat; 3. van categoriaal naar integraal; 4. van hoe naar wat (van output sturing naar resultaatsturing). concreet betekent dit dat we met de organisaties actief in het preventieve veld van het sociaal domein (algemene voorzieningen) voor 2017 resultaatafspraken maken.
340	Inzet instrument Sociale Netwerk Versterking (SNV) bij Jeugdteams: Samen met de cliënt wordt geïnventariseerd hoe het sociaal netwerk van een gezin eruit ziet, wie er een positieve ondersteuning zou kunnen bieden. Bij het ontbreken van een netwerk wordt gekeken naar mogelijkheden om het netwerk uit te breiden en participatie te bevorderen als middel tot uitbreiden van het netwerk.
341	Project Doorontwikkeling Toegang. De Toegang: <ul style="list-style-type: none"> • verkent samen met de inwoner (en eventueel diens huishouden waar hij deel van uitmaakt) de zorgbehoefte en zoekt samen naar een (maatwerk-)oplossing; • zij komen samen tot één ondersteuningsplan (sociaal domein-breed) waarin resultaten worden afgesproken; • in het proces naar een ondersteuningsplan kan de Toegang al ondersteuning bieden dan wel tegelijkertijd gericht maatwerk inzetten indien nodig; • de Toegang blijft de regisseur op dit plan en bespreekt ook de voortgang met de inwoner en de betrokken partijen. En spreekt aan waar nodig. Daarmee is de toegang geen indicatie orgaan en ook geen zorginstelling.
342	Huize de Waard. Dagbesteding door vrijwilligers in dorpshuizen.
343	Beleidsvormend.
344	1+2: zie transformatieagenda sociaal domein 2016.
345	Voorbeeld 1, is uitgezet in organisatie.
346	Sociale ontwikkelagenda: meer inzet op het preventieve veld: jongeren op de rit.
347	Samenwerking met buurgemeenten (Participatie en WMO) en regio (Jeugd).

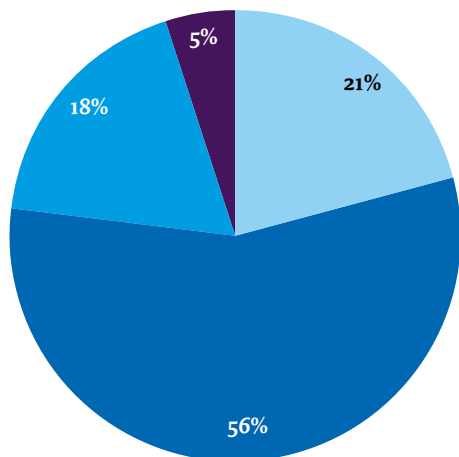
b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
348	Wel zal er in 2017 een aanzet worden gedaan om de transformatie (de overgang van een verzorgingsstaat naar de participatie-samenleving) vorm te geven middels daadwerkelijke verandering van aanpak en integratie van werkprocessen.
349	Het laten landen van de decentralisatie is nog niet volledig afgerond oa. berichtenverkeer.
350	1 + 2: zie transformatieagenda sociaal domein 2016.
351	Nee, start waarschijnlijk in 2017 voor de WMO en 2018 wat betreft de jeugdzorg.

Vraag 6.

Betekent de wijze waarop de transformatie bij uw gemeente vorm krijgt dat de uitvoering van de Participatiewet, de Jeugdwet en de WMO (deels) integraal wordt georganiseerd? Zo ja, graag toelichten op welke wijze de (omvang van de) budgetten daarvoor tot stand komen.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting.	21%	76
■ b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld.	56%	202
■ c. Neen, voor onze gemeente is integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten vooralsnog niet aan de orde.	18%	63
■ d. Anders.	5%	17
Totaal		358

a. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting

#	Gevraagde toelichting
1	Alle budgetten betreffende het sociaal domein zijn in één programma ondergebracht en binnen het programma verdeeld naar de verschillende bogen van de 'regenboog' (eigen ontwikkeld model voor integrale aanpak en maatwerk op het sociaal domein). Wel doorontwikkelen, om nog beter ontschot te kunnen begroten (binnen randvoorwaarden BBV).
2	De drie decentralisaties bekijken wij in samenhang. Door een integrale benadering; één gezin, één plan, één regisseur, is de hulpverlening effectiever. Hulpverleners werken minder langs elkaar en er kan sneller worden ingegrepen als dat nodig is. 2. Door een andere benaderingswijze vindt er een verschuiving plaats van tweedelijnsondersteuning (professionele zorg waarvoor een indicatie nodig is) naar eerstelijnsondersteuning (professionele zorg die direct toegankelijk is, zoals een huisarts of maatschappelijk werk) en van eerstelijnsondersteuning naar nuldelijnsondersteuning (de ondersteuning die geboden wordt door mantelzorgers, vrijwilligers en/of het eigen netwerk). Dit leidt tot een effectievere inzet van ondersteuning en tot financiële ruimte vrij om vanaf 2017 meer in te kunnen zetten op preventie en algemene voorzieningen in plaats van het bieden van individuele ondersteuning.
3	Bijvoorbeeld sociale teams welke betrekking hebben op zowel jeugd als WMO. Dit geldt ook voor de welzijnszorg.
4	Het budget wordt ontschot ingezet binnen de gemeentebegroting. Binnen de beleidsafdeling is echter wel een ambtelijke uitsplitsing gemaakt.
5	Budgetneutraliteit geldt voor de integrale organisatie voor het Sociaal Domein.
6	In 2015 was er sprake van een overschot op het onderdeel Sociaal domein in de jaarrekening. Het overschot is in de Balans per ultimo opgenomen in een Egalisatiereserve Sociaal domein.
7	In de begroting zijn de algemene uitkering en de integratie-uitkering onderdeel van het Programma Dekkingsmiddelen.

a. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting

#	Gevraagde toelichting
8	De uitvoering wordt vanuit diverse platforms multidisciplinair aangepakt en benaderd. De daaruit voortvloeiende informatie wordt gebruikt voor het vaststellen van het benodigde budget op de diverse onderdelen.
9	We hebben deze onderdelen als deelthema's opgenomen in de begroting.
10	Via GR.
11	De uitvoering wordt vanuit diverse platforms multidisciplinair aangepakt en benaderd. De daaruit voortvloeiende informatie wordt gebruikt voor het vaststellen van het benodigde budget op de diverse onderdelen.
12	De middelen staan ontschot in de begroting. De gemeente is bezig om de uitvoering zoveel mogelijk integraal te laten plaatsvinden.
13	Er wordt per onderdeel beoordeelt welke budget nodig is, het is daarbij niet relevant uit welke decentralisatie uitkering de bijdrage komt.
14	De lasten van de verschillende vormen van zorg worden geraamd, daarbij treden verschuivingen op binnen de oude budgetten.
15	De lasten zijn geraamd op basis van een combinatie van de jaarrekening van 2015, de voorlopige uitgaven in 2016 en de beschikbare budgetten.
16	In samenwerking met de gemeente Sudwest-Fryslân.
17	Diverse gecombineerde budgetten aangebracht in de begroting, bijvoorbeeld voor de dienstverlening vanuit gebiedsteams. Meerdere domeinen zijn opgenomen in de diverse budgetten.
18	Vanaf 2017 is de structuur van de programma gewijzigd. Hierin is de indeling gewijzigd in individueel/maatwerk en preventieve ondersteuning. Daarmee ruimte voor integraal. Administratief is koppeling naar jeugd, WMO en participatie op lager niveau nog wel aanwezig.
19	In de begroting zijn de budgetten afzonderlijk, maar bij het opstellen van de rekening vindt zonnodig verrekening plaats.
20	De gemeente heeft ervoor gekozen de rijksuitkeringen van het sociaal deelfonds (jeugd, WMO 2015, participatie) als één ontschot budget volledig in te zetten voor het sociaal domein. Dit betekent dat de gemeente niet specifiek bijhoudt wat de kosten van bijvoorbeeld jeugdzorg zijn ten opzichte van het rijksbudget, maar dat gekeken wordt naar de totale kosten sociaal domein in relatie tot het totale budget. Op die manier is de gemeente beter in staat om integraal de zorg en ondersteuning te geven die nodig is. De enige uitzondering hierop is het BUIG-budget, dit wordt wel specifiek gebruikt voor de uitkeringen, maar als hierop geld overblijft, wordt het wel weer ingezet voor het gehele sociale domein. De budgetten voor de verschillende onderdelen (jeugd, WMO, participatie) worden onafhankelijk van het beschikbare budget geraamd op basis van historische cijfers, contracten/subsidieovereenkomsten, prognoses e.d.
21	De gemeente Oude-IJselstreek werkt via de scrum methodiek domein overstijgende thema's uit. Bovendien werken we met een matrix organisatie wat ons in staat stelt integraal om te gaan met onze opdrachten en uitdagingen. De begroting van het Sociaal Domein is integraal opgebouwd.
22	Toelichting niet nodig het antwoord spreekt voor zich.
23	Aangezien het budget op termijn opgaat in de algemene uitkering is ontschotting niet erg zinvol. Het sociaal domein wordt in het totaal bekeken.
24	De middelen voor de Jeugdwet en WMO zijn ontschot. De Participatiewet wordt hier niet in meegenomen.
25	Zoals in de begroting 2017 aangegeven stappen we binnen de gemeente Rheden af van de opsplitsing tussen jeugd, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen, sport en cultuur. Het jaar 2017 is een overgangperiode richting deze verdere ontschotting.
26	Waar dit mogelijk is worden taken/werkzaamheden integraal georganiseerd en uitgevoerd, m.n. de WMO-jeugd-taken.
27	We hebben wel afzonderlijke budgetten, maar er wordt integraal beleid uitgevoerd. Het tekort/overschot wordt binnen het gehele sociaal domein bekeken.
28	Het blijft 3 verschillende terreinen die door verschillende partijen worden uitgevoerd.
29	Ontschotting is noodzakelijk. Overschot WMO wordt ingezet om tekort Jeugdzorg te dekken.
30	Eind 2017 zijn de werkprocessen voor het WIJZ-team beschreven en geïmplementeerd. Eind 2017 werkt het WIJZ-team integraal samen met de partners in het sociaal domein.
31	Een aantal budgetten zijn per decentralisatie geraamd en een aantal middelen zijn ontschot geraamd, bijv. transformatiekosten, etc.

a. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting

#	Gevraagde toelichting
32	Op dit moment zijn we druk bezig om de uitvoering van de diverse wettelijke regelingen steeds integraler uit te gaan voeren, hiervoor maken we nieuwe werkprocessen en richting we onze organisatie opnieuw in. Met betrekking tot de ontvangen budgetten en opmaak van de begroting, willen bij het aantreden van een nieuwe raad en college in 2018 de begroting ook gaan aanpassen naar die nieuwe uitvoering.
33	Bij de raming van de lasten wordt gekeken naar de verwachte bevolkingsprognose en de te verwachten opbrengsten van de Uitvoeringsagenda en projecten daarin. Dat kan betekenen dat er voor het ene domein meer en bij het andere domein minder nodig is dan de beschikbare rijksmiddelen.
34	Zoals bij vraag 4 al is toegelicht maken de Wet maatschappelijke ontwikkeling, de Jeugdwet en de Participatiewet bij onze gemeente onderdeel uit van het "hekje sociaal domein". Naast de afspraak met de raad dat de uitvoering van het hekje gerealiseerd moet worden met de beschikbare middelen, is ook afgesproken dat er binnen dit hekje geschoven kan worden met budgetten. M.a.w.: een overschot op het jeugdbudget kan en mag ingezet worden voor eventuele tekorten op WMO-budgetten.
35	Uitgangspunt is integraal ontschot werken en dus ook ramen.
36	Deels integraal. Op dit moment vindt er een doorontwikkeling plaats om de twee teams (CJG-Sociaal team) meer op elkaar te laten aansluiten. Vanaf 1 januari worden beide teams aangestuurd door 1 proces-coördinator sociaal domein.
37	Onze programmabegroting zijn 5 programma's en 40 producten verwerkt. Een programma is het Sociaal Domein (programma 1). Het programma Sociaal Domein is verder uitgesplitst naar 6 producten, namelijk: 1.1.1 Participatiebudget (incl. nieuwe transitie Participatiewet) 1.1.2 Armoedebeleid en schuldhulpverlening 1.2.1 Wet Maatschappelijke Ondersteuning (incl. nieuwe transitie WMO begeleiding) 1.3.1 Jeugdzorg (incl. nieuwe transitie Jeugdzorg) 1.4.1 Brede School en Integrale Kindercentra 1.4.2 Voor- en vroegschoolse activiteiten
38	Bij onze inkoop hebben we geen specifiek onderscheid meer gemaakt per wet. Onze begroting hebben we ook op deze manier ingedeeld. Daarnaast hebben we de wijkteams die vanuit een integraal budget werken en we versterken de sociale basis voor preventief werk.
39	Toegang WMO en Jeugdzorg is gezamenlijk. Middelen WMO en Jeugdzorg zijn ontschot.
40	De middelen zijn weliswaar apart zichtbaar in de begroting, maar worden volledig ontschot ingezet. Consulente kijken allemaal breed naar de vraag van de inwoner en creëren een integraal ondersteuningsaanbod.
41	De middelen zijn weliswaar apart zichtbaar in de begroting, maar worden volledig ontschot ingezet. Consulente kijken allemaal breed naar de vraag van de inwoner en creëren een integraal ondersteuningsaanbod.
42	Transformatie wordt gezien op totaalniveau Sociaal Domein.
43	De inkomsten IU Sociaal Domein staan als algemeen dekkingsmiddel verantwoord, de uitgavenbudgetten op de plaats waar ze betrekking op hebben. Op re-integratiegelden en jeugd hebben/verwachten we nadelen, op WMO enige ruimte.
44	De inkomsten IU Sociaal Domein staan als algemeen dekkingsmiddel verantwoord, de uitgavenbudgetten op de plaats waar ze betrekking op hebben. Op re-integratiegelden en jeugd hebben/verwachten we nadelen, op WMO enige ruimte.
45	Taken in het kader van WMO en jeugd worden geïntegreerd uitgevoerd.
46	N.v.t.
47	WMO en jeugd worden integraal georganiseerd, doordat we hiervoor één zorgaanbieder hebben. Onze budgetten zijn samen ondergebracht in één programma, waardoor schuiven tussen de budgetten van de drie decentralisatie taken mogelijk is. In de praktijk wordt dit ook gedaan als het mogelijk is.
48	Hoewel gescheiden geadministreerd, zijn de budgetten verzameld in één programma Sociaal Domein. Voor WMO en Jeugd zijn deels ook gezamenlijke posten opgenomen. Voor het hele programma vindt budgetneutraliteit plaats, waarbij integraal overschotten/tekorten verrekend worden met de bestemmingsreserve sociaal domein, maar waartussen budgetten geschoven kunnen worden op inhoudelijke gronden, zonder dat specifieke toestemming van de Raad nodig is.
49	Hoewel gescheiden geadministreerd, zijn de budgetten verzameld in één programma Sociaal Domein. Voor WMO en Jeugd zijn deels ook gezamenlijke posten opgenomen. Voor het hele programma vindt budgetneutraliteit plaats, waarbij integraal overschotten/tekorten verrekend worden met de bestemmingsreserve sociaal domein, maar waartussen budgetten geschoven kunnen worden op inhoudelijke gronden, zonder dat specifieke toestemming van de Raad nodig is.
50	Kanttekening hierbij is dat alleen de middelen voor WMO en de Jeugdwet ontschot in de begroting zijn opgenomen.
51	Passend bij de integrale benadering.
52	Geheel in de filosofie van het integrale werken worden ook de budgetten integraal toegekend.

a. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting

#	Gevraagde toelichting
53	Voor een nadere toelichting verwijs ik u naar bladzijde 70 van de begroting 2017. De benodigde budgetten zijn gebaseerd op werkelijke kosten 2015, verhoogd met volume- en prijseffecten. Ook besluitvorming over het tegengaan van zorgmijding door een verlaging van de eigen bijdrage is verwerkt.
54	Ja, onze gemeente voert de wetten deels integraal uit, maar splitst de budgetten in de begroting. We hebben de ambitie om taken steeds integraler uit te gaan voeren.
55	Aan de uitgavenkant gaan we in principe ontschot met de budgetten om tussen de drie domeinen. Voorbeeld daarvan zijn de uitvoeringskosten van de zorgadministratie voor zowel Jeugd als WMO (nieuw en oud) die op 1 budget in de begroting zijn opgenomen.
56	In Soest bestaat 1 ontschot sociaal domein. Dit is beleidsmatig vorm gegeven door één strategische agenda voor het Sociaal Domein. In de uitvoering wordt dit zichtbaar door de 3-D aanpak. Dit alles wordt ook nog eens financieel ondersteund door een ontschot financieel kader. Er vindt budgetuitwisseling plaats tussen Jeugdmiddelen, WMO middelen en Participatiewet middelen.
57	Budgetten participatiewet, jeugd en WMO (oude en nieuwe taken) zijn ontschot opgenomen in de begroting.
58	We hebben een raadsprogramma Sociaal Domein waarbinnen we ontschot werken. Ook is het onderwerp volksgezondheid hieraan toegevoegd.
59	Woerden voert de wetten (deels) integraal uit en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting.
60	Vormgeving één loket voor de toeleiding.
61	Integrale begroting voor het sociaal domein en oude WMO.
62	Ja, Middelburg voert de wetten (deels) integraal uit, en neemt de benodigde middelen daarvoor ook ontschot op in de begroting. Zo wordt het tekort op de Jeugdwet deels gecompenseerd met een overschot op de WMO. Inmiddels loopt er ook een onderzoek om Orionis Walcheren (Participatiewet) te betrekken om zo te komen tot een integrale toegang.
63	Zie reactie bij punt 5. Inmiddels loopt er ook een onderzoek om Orionis Walcheren (Participatiewet) te betrekken om zo te gaan komen tot een integrale toegang.
64	Er is sprake van ontschotting over de volle breedte van het sociaal domein.
65	Zie de eerder gegeven antwoorden: wij hebben geen koppeling tussen WMO inkomsten en uitgaven, Jeugd inkomsten en uitgaven en Participatie inkomsten en uitgaven. Alleen het totaalbudget wordt als kader gezien.
66	Er is sprake van ontschotting. De raming in de begroting is wel conform de separate deelbudgetten.
67	Integrale wijkteams worden gefinancierd vanuit middelen voor jeugdwet en de WMO. Daarnaast worden middelen vanuit de Participatiewet ingezet voor arbeidsmatige dagbesteding van WMO-doelgroepen.
68	Er is sprake van een beperkte ontschotting. De raming in de begroting is wel conform de separate deelbudgetten.
69	De middelen worden zoveel mogelijk ontschot gegeven, maar de verantwoordingseisen conform BBV worden wel gevolgd.
70	Een deel van de budgetten wordt doorbetaald aan de gemeenschappelijke regelingen die de regionaal georganiseerde taken uitvoeren. Het lokaal blijvende budget wordt ontschot opgenomen in de begroting.
71	Door sociaal domein breed te budgetteren, communiceren de verschillende vaten ook met elkaar. Daardoor kan in bijvoorbeeld een geval van 18-/18+ flexibele maatwerk geleverd worden, de jongere (of de zorgaanbieder) heeft dan geen last van hoe de gemeente de begroting heeft ingedeeld.
72	WMO en Jeugd zijn volledig ontschot opgenomen in de begroting. Participatiewet is apart begroot.
73	Gemeente Krimpen aan den IJssel werkt zo veel mogelijk integraal. Wel loopt het uitvoering van de Participatiewet via een gemeenschappelijke regeling. In de begroting wordt de verplichte indeling van IV3 gevolgd, waardoor WMO en jeugd apart worden begroot.
74	Zie beantwoording vraag 4, middelen zijn ontschot.
75	Er is sprake van een raming op de diverse terreinen binnen het sociaal domein, vanaf eigen kracht/burgerkracht, via mantelzorg en preventie naar zwaardere vormen van zorg. De hoogte van de budgetten wordt bepaald door een mix van historische cijfers, contractuele afspraken en ingeschatte kosten van onderhanden zijnde te ontwikkelen activiteiten.
76	De ramingen voor de nieuwe taken 3D zijn opgenomen in één programma binnen de begroting. Daarmee bestaat de facto een ontschotting tussen de onderdelen van het 3D budget.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
77	Voor zover mogelijk wordt beleid en uitvoering van de wetten geïntegreerd, waarbij we wel in beeld willen houden in welke mate de rijksbudgetten per domein toereikend zijn.
78	We proberen de transformatie zoveel mogelijk ontschot te benaderen. De dekking in budgetten voor activiteiten is zoveel mogelijk nog wel toegerekend aan de uitvoeringskosten van 1 van de domeinen PW, WMO2015 of Jeugdwet.
79	De middelen worden nog wel per domein in de begroting geraamd, maar zijn wel ontschot. De saldi per domein worden gestort in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.
80	Zoals hiervoor gemeld is het integraal organiseren vanaf 2017 deels aan de orde en is er sprake van een groeimodel.
81	De middelen zijn per wet afzonderlijk opgenomen. Dit komt mede ook omdat deze budgetten nu nog afzonderlijk beschikbaar worden gesteld. Op termijn gaat dit veranderen en het is dan de vraag in hoeverre er niet één groot budget sociaal domein zal ontstaan.
82	Tot op heden worden voert de gemeente de wetten nog deels integraal uit. De benodigde middelen worden vooralsnog afzonderlijk beschikbaar gesteld. Echter door de transformatie ontstaat dat langzamerhand zaken gaan samenvloeien en dus ook budgetten. Echter dit is nog marginaal.
83	Voor de omvang wordt de onderverdeling bij de septembercirculaire gevolgd.
84	Op basis van zo realistisch mogelijke inschattingen bepalen wij op welke onderdelen de transities integraal uitgevoerd kunnen worden.
85	In de begroting worden de integratie-uitkeringen van de drie wetten een-op-een doorvertaald. Maar in de praktijk wordt er ontschot uitgevoerd en kan er met het overschot (WMO) het tekort bij jeugd (deels) worden gedekt. Ook de toegang is in 2016 een start gemaakt met de verbinding tussen WMO en Jeugd (zijn gehuisvest in hetzelfde gebouw, werkafspraken zijn gemaakt, trekken samen op bij 18-/18+.
86	De begroting van de GR Dienst SoZaWe Noordwest Fryslan wordt één op één overgenomen in de gemeentebegroting.
87	De budgetten worden bepaald door de Dienst SZW NW Fryslân, op basis van ervaringscijfers en verwachte aantallen verstrekkingen, cliënten, etc.
88	Binnen de toegang vanuit het sociaal team wordt op dit moment de toegang en aanpak vanuit de WMO en Jeugdwet gedaan. De participatiewet is hier nog niet bij betrokken. Budgetten zijn niet ontschot en de kosten worden begroot a.d.h.v. de activiteiten.
89	De begroting wordt op programma niveau vast gesteld. Op dat niveau zijn geen deel budgetten zichtbaar. Op taakveld niveau zijn de budgetten wel domein specifiek inzichtelijk gemaakt.
90	Integrale uitvoering vindt plaats, maar in zeer beperkte mate.
91	Onze wijkteams werken zoveel mogelijk integraal, zonder onderscheid in wetten. Uitvoering vindt op verschillende afdelingen plaats. De oude en nieuwe budgetten staan op verschillende functies in onze begroting: • Voor de Participatiewet, de Jeugdwet en de WMO. • Basis is de oude en nieuwe budgetten en bijstellingen via de Kadernota.
92	Integrale uitvoering vindt plaats, maar in zeer beperkte mate.
93	In het kader van de begrotingsvoorschriften mogen de kosten niet op één post verantwoord worden.
94	Ja, recent is een integraal beleidsplan opgeleverd voor besluitvorming in de raad (december 2016). Dat plan steekt in op drie uitvoeringslijnen namelijk gebiedsgericht werken, preventie en beter samenwerken, dwars over de traditionele doelgroepen heen. Ook aanpalende beleidsterreinen die te maken hebben met een goede lokale infrastructuur (sport, bibliotheek, cultuur) zien we als belangrijk onderdeel van het sociaal domein.
95	Is met Raad zo afgesproken.
96	De gemeente Voorst wil eerst een beeld krijgen van de budgetten per decentralisatie per jaar, voordat het totale budget ontschot wordt opgenomen in de begroting.
97	Budgetten zijn verdeeld over de domeinen WMO, Jeugd en participatie conform de verplichte taakvelden BBV. Beleid en uitvoering worden steeds verder geïntegreerd.
98	Zo nodig worden middelen in de loop van het jaar binnen het totaal van het Sociaal domein herverdeeld via tussentijdse rapportages; uitgangspunt blijft budgettair neutraal ramen.
99	De benodigde middelen worden gebaseerd op de drie decentralisaties.
100	We gaan dit verder organiseren in 2017 en beschikken nog niet over een integraal ontschot budget.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
101	De effecten van de circulaires worden per domein (participatie, WMO en Jeugd) verwerkt en doorvertaald naar de exploitatie. De budgetten staan per zorgproduct uitgesplitst binnen het totale programma sociaal domein.
102	Voor budgetbewaking, maar ook vergelijking met historische budgetten/uitgaven, wordt er wel geraamd naar separate budgetten/wetten.
103	Uitgangspunt zijn de beschikbaar gestelde rijksmiddelen via de algemene uitkering. Deze zijn in de meerjarenraming globaal gesplitst naar wetgeving en vervolgens naar globale zorg conform de regio Rivierenland gemaakte afspraken. Aangevuld met enkele extra gemeentelijke budgetten dient de gehele transitie binnen het kwadrant aan 3D budget (WMO, Jeugd en Participatie) uitgevoerd te worden.
104	Het is niet mogelijk vanuit de eisen BBV om de budgetten als één geheel op te nemen in de begroting. In de praktijk werken we wel integraal en passen de wetten integraal toe.
105	Montferland zit hiermee in een beginstadium. Momenteel worden de verbindingen in kaart gebracht.
106	Alleen uitvoeringsbudget WMO en Jeugd zijn samengevoegd.
107	De budgetten zijn nog wel per wet opgebouwd, in de besteding mag er echter uit de diverse budgetten geput worden als dat nodig is om tot een ontschot resultaat te komen. Overlappen zitten vooral tussen WMO en Jeugd. De ontschotting t.a.v. de Participatiewet komt nog wat moeizamer tot stand.
108	Bij de integrale benadering is het beleid leidend en dus niet de budgetten. Die zijn nog 'traditioneel' verdeeld.
109	De begroting voert de wetten gescheiden op in de begroting, maar in de uitvoering wordt met name voor de WMO en jeugdhulp gewerkt aan een integratie. Wel wordt de volgende stap is om participatie meer integraal onderdeel uit te laten maken van de ondersteuning. Overigens vallen veel ondersteuningsvragen binnen 1 domein.
110	Ondanks dat er zo veel mogelijk integraal wordt gewerkt en realistisch wordt geraamd, wenst de raad wel inzicht in de kosten van de afzonderlijke wetten afgezet tegen de inkomsten hiervoor.
111	Een deel van WMO-budget en een deel van het Participatiewet-budget worden aan elkaar gekoppeld om pilot projecten mogelijk te maken. Een pilotproject is bijvoorbeeld het creëren van arbeidsmatige dagbesteding (Participatiewet) als een algemene voorziening (WMO/Welzijn).
112	Begeleiding en jeugdwet voeren we zelf uit. Participatie wordt door een verbonden partij uitgevoerd. In die zin is de begroting gesplitst.
113	Budgetten uitgesplitst naar de 3 beleidsonderdelen maar niet meer zoals verdeling integratie-uitkering. Dat was nog wel in 2015 het geval. In 2016 zijn er al verschuivingen tussen de budgetten en wordt een deel gebruikt voor Jeugd en WMO2015 samen. Participatie is nog gescheiden als budget, vooral omdat WSW daar nagenoeg hele budget betreft.
114	In de paragraaf sociaal domein 2017 zijn de lastenramingen WMO-Jeugd en participatie apart weergegeven. De uitvoering van de participatietaken, waaronder ook de arbeidsmatige dagbesteding vindt overigens plaats bij de Gemeenschappelijke Modulaire Regeling (GMR) Rijk van Nijmegen.
115	De rijkskortingen voeren we door op de betreffende domeinen. De beschikbare budgetten voor zorg worden gekort voor de uitgaven die in de eerste lijns-voorziening worden gedaan (WIJ-teams): inmiddels geven deze WIJ-teams in opbouw naast Jeugd- en WMO- ook inkomensondersteunende dienstverlening. We zien sterk vervagende grenzen tussen WMO oud en WMO nieuw qua schotten.
116	Budgettair gezien worden de 3 pijlers nog apart begroot. Binnen de uitvoering en beleidsmatig zijn er echter veel raakvlakken en vindt er samenwerking plaats tussen de verschillende pijlers.
117	Budgettair gezien worden de 3 pijlers nog apart begroot. Binnen de uitvoering en beleidsmatig zijn er echter veel raakvlakken en vindt er samenwerking plaats tussen de verschillende pijlers.
118	Voorlopig heeft de gemeente budgetten nog niet ontschot maar op termijn zal dit wel gaan gebeuren. Eerst moeten de lasten volstrekt helder zijn en dat is voor de meeste gemeenten nog een grote worsteling met name door externe afhankelijkheid zoals de informatie vanuit de SVB.
119	De uitvoering van de Jeugdwet en WMO vindt grotendeels integraal plaats. Ook werkzoekenden in de treden 1 en 2 van de participatieladder wordt integrale dienstverlening geboden. De budgetten zijn vooralsnog in de begroting uitgesplitst vanwege de inzichtelijkheid en het monitoren van de ontwikkeling per deelterrain. Doordat de uitvoering meer en meer door elkaar gaat lopen, sluiten we niet uit dat er in de toekomst voor een andere insteek gekozen zal worden.
120	Zie vraag 5.
121	Op het gebied van beleid en sociale teams wordt deels integraal gewerkt (zie ook het voorbeeld van gezinsprobleem bij de vorige vraag).

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
122	Op het gebied van beleid en sociale teams wordt deels integraal gewerkt (zie ook het voorbeeld van gezinsprobleem bij de vorige vraag).
123	Op het gebied van beleid en sociale teams wordt deels integraal gewerkt (zie ook het voorbeeld van gezinsprobleem bij de vorige vraag).
124	Wordt nu nog naar domeinonderdeel uitgesplitst. Zie antwoord vraag 2.
125	We hanteren per decentralisatie het toegekende integratiebudget. De kosten voor bv. onze zorgbalie worden daaruit bekostigd.
126	Zie antwoord vraag 5.
127	Vanuit de inhoud worden verbindingen gelegd tussen P-wet en WMO dagbesteding; er worden pilots voorbereid waarin beide vormen op 1 locatie mogelijk zijn, ongeacht de indicatie/geldstroom. Jeugdhulp wordt nog grotendeels op het niveau van 23 gemeenten (RIGG) ingekocht. Hier beperkt de integrale aanpak zich tot de toegang en de voorliggende voorzieningen. Daarnaast wordt zorggedragen voor een warme overdracht en doorgaande lijn in de ondersteuning aan cliënten die 18 jaar worden en van Jeugdwet naar WMO overgaan. Cliëntvraag is leidend en niet de geldstroom of wet.
128	In de begroting hebben wij per onderdeel de begrote bedragen uitgesplitst naar activiteit. Er is echter wel sprake van integraliteit.
129	Vanuit de inhoud worden verbindingen gelegd tussen de 3 wetten. De Cliënt staat hierbij centraal. De cliëntvraag is dan ook leidend niet de geldstroom of wet.
130	Beleidsmatig beschouwen wij het Sociaal Domein grotendeels integraal op Westerkwartier niveau. Financieel wordt toegewerkt naar ontschotting.
131	Vanuit de inhoud worden verbindingen gelegd tussen P-wet en WMO dagbesteding; er worden pilots voorbereid waarin beide vormen op 1 locatie mogelijk zijn, ongeacht de indicatie/geldstroom. Jeugdhulp wordt nog grotendeels op het niveau van 23 gemeenten (RIGG) ingekocht. Hier beperkt de integrale aanpak zich tot de toegang en de voorliggende voorzieningen. Daarnaast wordt zorggedragen voor een warme overdracht en doorgaande lijn in de ondersteuning aan cliënten die 18 jaar worden en van Jeugdwet naar WMO overgaan. Cliëntvraag is leidend en niet de geldstroom of wet.
132	Zie 'integrale ondersteuning' bij vraag 5
133	Zie 'integrale ondersteuning' bij vraag 5.
134	De beleidsmatige integraliteit tussen deze verschillende onderdelen wordt bewaakt via de Toekomstagenda Sociaal Domein. In de Toekomstagenda zijn de doelstellingen niet meer per decentralisatie geformuleerd omdat de opgave is om niet meer vanuit het systeem te denken maar vanuit de burger. Hierdoor zullen de oude regelingen in de toekomst steeds meer in elkaar overlopen en minder zichtbaar worden.
135	Er is een deel van de decentralisatie budgetten van WMO en Jeugd samen met een deel van het budget 'oude' WMO samengevoegd voor de uitvoering van deze wetten. Het Sociale Team voert de taken zowel voor de front- als backoffice uit voor deze 3 onderdelen en in de werkelijke kosten (ICT, personeel, uitbesteding backoffice) vinden hier overlappingen in plaats.
136	Beleid is integraal, budgetten worden gesplitst weggezet en er is een integrale reserve
137	Zie antwoord op vraag 5. Wij nemen in de onze begroting de budgetten op overeenkomstig de afgesloten uitvoeringsvarianten. Zo is voor de uitvoering van de WMO 2015 het plafondbedrag (lumpsum) van onze aanbesteding in de meerjarenraming opgenomen en jeugd begroten we in 2017 o.b.v. trajectfinanciering. Waarbij we voor jeugd een traject ingaan met als doel om per 1 januari 2018 een nieuw contact af te sluiten voor jeugdhulp. De systematiek in Heerlen is dat overschotten/tekorten die zich voordoen binnen het sociaal domein gemuteerd worden met de reserve 3D. En indien noodzakelijk worden eigen middelen ingezet, zoals in 2017.
138	Per decentralisatie worden de budgetten afzonderlijk geraamd. Het totale sociaal domein is in de begroting budgettair neutraal verwerkt.
139	Zoals eerder aangegeven zijn de rijksmiddelen leidend.
140	Uitvoering wordt deels integraal uitgevoerd. De budgetten worden wel per onderdeel (jeugd, WMO, participatie) verantwoord.
141	Een voorbeeld hiervan is het sociale wijkteam. Hierin zijn alle disciplines vertegenwoordigd.
142	Het sociaal team is vertegenwoordigd in de 3 decentralisaties. Casuïstieken worden hierin samen opgepakt. MDO: de 3 decentralisaties zijn allen vertegenwoordigd en werken samen.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
143	M.n. de WMO en Jeugdwet worden daar waar mogelijk/noodzakelijk geïntegreerd uitgevoerd. DE budgetten zijn wel gesplitst voor het behouden van inzicht doch bij de jaarrekening worden alle budgetten t.o.v. de alle uitgaven breed Sociaal Domein bezien.
144	De middelen zijn nog per onderdeel uitgesplitst (participatiewet, Jeugdwet en WMO), maar in de uiteindelijke afrekening worden ze als één geheel beschouwd.
145	De realistisch te verwachten kosten worden opgenomen in de begroting, evenals een bijdrage uit de reserve sociaal domein, zodat het geheel over 2017 budgetneutraal sluit. Participatiewet valt onder Werk en inkomen, WMO/JZ onder Zorg en welzijn.
146	Vaals doet aan integrale uitvoering (vastgelegd in toegangsmodel), maar budgetten per wet opgenomen in de begroting.
147	In de begroting zijn de budgetten voor de onderdelen sociaal domein apart geraamd. In de uitvoering is er indien nodig en mogelijk sprake van een integrale aanpak. Overigens is er hierbij uiteraard wel sprake van een groeiproces.
148	.
149	In de begroting wordt per taakveld budget toegekend. (budgettair neutraal).
150	Vooralsnog worden de budgetten nog gesplitst om ook in de informatiebehoefte van de gemeenteraad te kunnen voorzien. Voor de nabije toekomst wordt wel voorzien dat die informatiebehoefte bij de raad afneemt en de budgetten meer integraal kunnen worden opgenomen. Daarbij volgt de indeling in de administratie de ontwikkelingen in de organisatie.
151	De formulering van antwoord b zegt voldoende hierover.
152	Keukentafelgesprekken worden gevoerd om een totaalbeeld van een gezin te schetsen waarbij inzet van middelen voor WMO, Participatie en Jeugdzorg daar waar van toepassing ingezet worden (één gezin, één plan).
153	Budgetten zijn ingedeeld per taakveld, conform indeling BBV.
154	Wij proberen de drie D's (en aanpalende beleidsterreinen) inhoudelijk zoveel mogelijk integraal aan te vliegen. Dat proces is in ontwikkeling, maar weerbarstig en nog lang niet afgerond. Begrotingstechnisch zijn de budgetten dan ook gesplitst, al is het mogelijk ook iets uit een ander product aan te wenden. Uiteindelijk is het wel de bedoeling dat er één budget sociaal domein komt. (Alhoewel ik me afvraag (persoonlijke mening) of daar het Participatiebudget ook bijkomt, want de Participatiewet is voor een deel toch wel een heel andere tak van sport). Kijkend naar de concrete vraag: we zitten nog in 2, maar streven is er op gericht om in 3 te komen.
155	N.v.t.
156	Splitsing gebeurd o.b.v. beschikbare budgetten. Integrale benadering vanuit beleid is onderhanden, maar nog niet geheel geëffectueerd. We zien dat er vanuit de regiogemeente op het gebied van Jeugd centraal de regie wordt gevoerd. Lokale aanhaking gebeurd wel, maar gaat gepaard met de nodige onduidelijkheid.
157	Budgetten zijn onderbouwd.
158	Het Zorgteam in de gemeente Aalburg opereert vanuit de gedachte 'een gezin, een plan, een regisseur'. Dit houdt in dat problematiek breed (integraal), vanuit de verschillende zorggebieden, wordt benaderd. In de begroting 2017 zijn de middelen echter vooralsnog niet ontschot opgenomen.
159	Om goed het beeld te hebben en te houden op de bekostiging van de verschillende onderdelen binnen het sociaal domein. Is de indeling van de begroting nog niet integraal. Elk subdomein heeft zo haar eigen doelstellingen.
160	De budgetten zijn in de begroting gesplitst om redenen van inzicht. Dat betekent niet dat de 3D-benadering niet zoveel mogelijk wordt nagestreefd/toegepast.
161	Op basis van laatste bekende realistische cijfers.
162	Integrale toegang, Budget is gedeeltelijk ontschot. Met name op het gebied van Participatie/WMO en tekorten jeugd/WMO middelen
163	Wel bij de begroting maar de eindafrekening wordt binnen het sociaal domein verevend.
164	Afstemming, projectgericht.
165	Het is de bedoeling om de budgetten te gaan ontschotten.
166	In de begroting worden de sociaal domeinbudgetten toegerekend naar de programma's. Bij de inzet van de benodigde middelen wordt gekeken naar het totale beslag op het sociale domein. Op deze wijze rapporteren wij ook over de besteding aan de gemeenteraad.
167	In de begroting worden de budgetten naar producten en kostensoorten verdeeld. De overschotten/tekorten worden gestort/onttrokken aan de reserve sociaal deelfonds.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
168	Conform eerder gegeven antwoord vindt budgetraming neutraal plaats op basis van de daarvoor verkregen middelen vanuit het macrobudget. De specificatie van het macrobudget op de terreinen jeugd, WMO en participatie is 1 op 1 overgenomen vanuit de circulaire van het gemeentefonds. Binnen het nieuwgevormde programma Sociaal domein in de programma-begroting 2017-2020 zijn deze drie terreinen opgenomen als afzonderlijk product.
169	Zie toelichting onder 4.
170	Centraal voor onze gemeente staan een drietal transitiedoelstellingen te weten: 1) Iedereen is sociaal en zelfredzaam 2) Ieder huishouden heeft minimaal een kostewinner 3) Iedere jongere haalt een startkwalificatie. De methode 1 huishouden 1 plan wordt hierbij toegepast. Bij elke hulpvraag wordt door de behandelaar integraal de transitiedoelstellingen getoetst. Zoals reeds in de toelichting bij vraag 4 aangegeven heeft de gemeenteraad aangegeven over de periode 2015 t/m 2017 de door het rijk beschikbaar gestelde deelbudgetten per decentralisatie te ramen en te monitoren. Met name de geraamde en verantwoorde zorgkosten blijven over die periode per wetgeving inzichtelijk.
171	Met een ontwikkeling van optie 3 naar optie 2.
172	Het uitgangspunt is dat de drie decentralisaties jeugdzorg, WMO en participatiewet in totaliteit budgettair neutraal worden uitgevoerd.
173	WMO en Jeugd worden zoveel als mogelijk integraal opgepakt. Participatiewet wordt door de GR Senzer uitgevoerd. De budgetten worden op basis van de decentralisatie-uitkering in de begroting opgenomen.
174	-
175	WMO en Jeugd worden zoveel als mogelijk integraal opgepakt. Participatiewet wordt door de Dienst Dommelvallei uitgevoerd. De budgetten worden op basis van de decentralisatie-uitkering in de begroting opgenomen.
176	WMO en Jeugd kopen we als subregio samen in. De participatiewet wordt uitgevoerd binnen de GR Dienst Dommelvallei.
177	Middelen uit het subsidieprogramma Welzijn/Zorg worden ingezet in het sociaal domein.
178	Op basis van de middelen zoals beschikbaar gesteld.
179	Er wordt continu gekeken hoe er werk met werk gemaakt kan worden en hoe de integratie met andere beleidsterreinen (bijvoorbeeld jeugd en sport) gevonden kan worden. Hiervoor worden geen specifieke aparte budgetten gereserveerd.
180	Om zicht te houden op het verloop van de uitgaven IRT de inkomsten (rijksbudgetten) ramen wij de benodigde middelen (uitgaven) budgetneutraal per decentraliseren. Uiteindelijk kan bij de jaarrekening blijken dat een tekort van de ene decentralisatie kan worden gecompenseerd met een overschot op de andere decentralisatie.
181	De wetten worden integraal uitgevoerd maar de kosten worden nog begroot/geboekt volgens de traditionele manier. Dit heeft mede te maken met de voorschriften volgens de BBV.
182	De integraliteit vindt vooral plaats op cliëntniveau. De sociale wijkteams werken integraal (een gezin, een plan). Hiertoe beschikken ze over toegang tot de regionale ingekochte diensten van jeugdhulp en WMO. Indien cliënten tevens aanspraak maken op een uitkering in het kader van de participatiewet wordt afgestemd wie de primaire contactpersoon is. Dat betekent dat de budgetten nog wel afzonderlijk in de boekhouding staan, maar dat de cliënt dat niet merkt.
183	Eventuele overschotten Jeugd, WMO en Participatiewet worden aan de reserve Sociaal Domein toegevoegd. Eventuele tekorten Jeugd, WMO en Participatiewet worden aan de reserve Sociaal Domein onttrokken. Ontschotting vindt daardoor op een hoger niveau plaats.
184	Vooralsnog op basis van afzonderlijke wetten. Misschien dat dit in de toekomst gaat veranderen.
185	Integraliteit vindt plaats door afstemming zonodig op casuïstiek niveau. Er is op schaal Land van Cuijk een projectgroep 'integratie sociaal domein'.
186	Zie toelichting vraag 5.
187	We zijn nog in de beginfase. We hebben de budgetten nog niet ontschot maar de gemeenteraad heeft wel besloten dat, indien nodig, de budgetten ontschot ingezet kunnen worden. We werken aan verbinding door de doorgaande lijn in dagbesteding-arbeidsmatige dagbesteding= beschut werk sluitend te gaan organiseren. In 2017 moet dit leiden tot (combinaties van) activiteiten op het grensvlak. Hetzelfde geldt voor het grensvlak tussen WMO en Jeugdwet.
188	De uitvoering van de wetten vindt zoveel mogelijk integraal plaats. In de begroting worden in het programma 'meedoen in de samenleving' de onderdelen van de drie transities echter nog apart opgenomen.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
189	Het budget voor de participatiewet wordt 1 op 1 doorbetaald aan het werkvoorzieningsschap. Voor de jeugdwet en de WMO worden afzonderlijk de kosten geraamd en opgenomen, maar wordt voor de dekking van deze kosten de hiervoor te ontvangen IU sociaal domein voor deze onderdelen samengevoegd.
190	In eerste instantie worden de middelen per deelbudget van de integratie-uitkering opgenomen in de begroting. De raad heeft wel besloten dat er geen schotten staan tussen de diverse deelbudgetten. Mochten we op een bepaald deelbudget tekort komen dan wordt dit opgevangen binnen het overschot van een ander deelbudget.
191	Het is belangrijk om (nog) per wet zicht te houden op de ontwikkeling van de budgetten. Het is niet ondenkbaar dat de uitvoering van de wetten in de nabije toekomst wel ontschot worden opgenomen in de begroting (als één groot 'sociaal domein')
192	Door de invoering van wijkteams wordt op diverse onderdelen een integrale aanpak bereikt.
193	Splitsing cf. voorschriften BBV.
194	Streven is om zo integraal mogelijk te werken, budgetten zijn vooralsnog niet ontschot.
195	Doel is verdergaande integratie in de uitvoering maar van volledige integratie is momenteel nog geen sprake.
196	Alle middelen vallen onder één programma, in die zin zijn de middelen ontschot. College mag schuiven tussen de producten.
197	Intentie is er om vanuit ontschot budget te werken. We onderkennen vooralsnog wel budgetten per decentralisatie.
198	WMO, Jeugd en participatiewet zijn afzonderlijk in de begroting opgenomen. Bestemmingsreserve sociaal domein is ontschot.
199	In de begroting is de uitsplitsing WMO, Jeugd en participatie aangehouden. Bestemmingsreserve is ontschot en heet vanaf 2015 sociaal domein (voorheen WMO).
200	3D worden deel integraal uitgevoerd vooralsnog is deelfonds uitgangspunt. Participatie staat in de uitvoering in zekere zin los van Jeugd en WMO.
201	In verband met budgetbewaking door verschillend budgethouders worden middelen uitgesplitst.
202	De wens van de raad is om inzicht te krijgen per decentralisatie de omvang van de financiën.
203	De wens van de raad is om inzicht te krijgen per decentralisatie de omvang van de financiën.
204	De raden willen voorlopig verkrijgen in de omvang van de benodigde deelbudgetten per decentralisatie.
205	Budget per wettelijk kader.
206	Werkwijze beleid en uitvoering is zoveel mogelijk integraal. Uitgangspunt is maatwerk en goede dienstverlening aan onze inwoners. De budgetten zijn echter niet ontschot.
207	In de begroting zijn de budgetten voor jeugd, WMO en participatie per domein terug te zien. In de dagelijkse praktijk staat de klant centraal en wordt er niet per domein gekeken. Bij de vraagverkenning en de toekenning van de voorzieningen staat de klant/inwoner centraal en is dus integraal.
208	Er is een integraal gesprek met de inwoner bij Sociaal Wijkteam of Jeugdteam. Hier wordt met ingang van 2017 Participatie aan toegevoegd. De ondersteuning die vanuit het Sociaal Wijkteam of Jeugdteam nodig wordt geacht wordt geleverd, ongeacht uit welk budget het gedekt moet worden; de teams hebben ook een 'maatwerkbudget' waaruit oplossingen kunnen worden gefinancierd die niet of niet makkelijk binnen een van de bestaande regelingen/budgetten passen. Voor de wijze van totstandkoming van de budgetten zie vraag 3.
209	M.i.v. 2017 wordt gestart met integraal werken (1 gezin = 1 plan). Er is nog geen behoefte de budgetten te wijzigen.
210	Zie ook vraag 4.
211	Een deel van de budgetten gaat over de drie wetten heen, zoals lokale inkoop professionals t.b.v. de wijkteams of het innovatiebudget, maar ook het uitvoeringsbudget betreft uitvoering binnen alle domeinen van het sociaal domein.
212	O.b.v. inkoopcontracten in combinatie met historische gegevens worden de verschillende (zorg)taken geraamd en in de begroting opgenomen.
213	De budgetten zijn binnen één programma opgenomen zodat, indien noodzakelijk, met deze budgetten geschoven kan worden. De budgetten volgen daarbij de onderverdeling die ook het Rijk hanteert.
214	Werkwijze beleid en uitvoering is zoveel mogelijk integraal. Uitgangspunt is maatwerk en goede dienstverlening aan onze inwoners. De budgetten zijn echter niet ontschot.
215	Werkwijze beleid en uitvoering is zoveel mogelijk integraal. Uitgangspunt is maatwerk en goede dienstverlening aan onze inwoners. De budgetten zijn echter niet ontschot.
216	De budgetten worden in principe toebedeeld aan de uitvoering van de 3D's.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
217	Binnen programma 6 (sociaal domein) worden tekorten en overschotten met elkaar verevend. Het ligt dan ook voor de hand één reserve voor het sociaal domein aan te houden. In 2017 is hier € 355.000 aan toegevoegd.
218	N.v.t.
219	Waar mogelijk wordt in samenhang gewerkt, ramingen volgen nog wel de bijdragen van het Rijk per domein (zie ook antwoord vraag 4).
220	Werkwijze beleid en uitvoering is zoveel mogelijk integraal. Uitgangspunt is maatwerk en goede dienstverlening aan onze inwoners. De budgetten zijn echter niet ontschot.
221	Werkwijze maatschappelijke plein, uitvoering bij elkaar gezet waar door kruisbestuiving ontstaat en er integraal gekeken wordt op welke wijze klant in eigen kracht gezet kan worden.
222	Het is nu 2, dit zal echter op korte termijn i.v.m. programmasturing richting optie 1 gaan.
223	Geen toelichting.
224	Binnen het programma herkennen wij nog wel de verschillende onderdelen. Wel wordt op beleidsniveau en in de uitvoering de integraliteit meegenomen.
225	Uitgangspunt is dat de wetten binnen de door het Rijk hiervoor beschikbaar gestelde middelen moeten worden uitgevoerd. Op basis van historische gegevens is geprognosticeerd dat deze middelen voor de Jeugd en WMO2015 niet voldoende zijn. Derhalve zijn voor deze wetten extra middelen vanuit de algemene middelen beschikbaar gesteld.
226	Uitvoering vindt integraal plaats maar binnen de begroting zijn budgetten afzonderlijk geraamd. Eventuele tekorten en/of overschotten komen ten laste van of ten goede aan het brede sociaal domein.
227	Enschede is een van de vijf gemeenten die meedoen met het project inclusieve stad. Een wijk in Enschede start per 1 januari a.s. als inclusieve wijk waarbij budgetten ontschot worden ingezet.
228	De administratie is zodanig ingericht dat er per pijler (WMO, jeugd, participatie) inzicht is in de budgetten.
229	Bij de bepaling van de hoogte van de budgetten wordt rekening gehouden met het beroep op de voorziening. Bijvoorbeeld om bepaalde voorliggende voorzieningen te kunnen realiseren zijn enkele budgetten samengevoegd.
230	Zie antwoord op vraag 4.
231	In de begroting/administratie willen we in beeld blijven houden hoeveel middelen we nodig hebben voor de afzonderlijke zorgvormen. Dat wil echter niet zeggen dat de integratie-uitkering Jeugdhulp alleen en volledig aan Jeugdhulptaken besteed wordt en/of het WMO budget aan WMO taken. Er wordt op basis van ervaringscijfers gekeken hoeveel van de middelen Jeugdhulp+WMO (oud én nieuw) aan de afzonderlijke zorgvormen moet worden besteed. De financiële vertaling van de uitvoering van de Participatiewet wordt hierin (nog) niet meegenomen. N.B. De Meerjarenbegroting 2017 en verder van het Sociaal Domein moet nog verwerkt worden in de Gemeentebegroting middels een begrotingswijziging, zodra deze gereed is. Zie ook vraag 4.
232	Integrale uitvoering vindt nu plaats op basis van de deskundigheid van individuele medewerkers. Vanaf 1 januari 2017 werken wij met één centrale toegang voor het Sociaal Domein, die ook in één gebouw gesitueerd zal zijn. De omvang van de specifieke SD budgetten worden bepaald op basis van de ontvangen middelen vanuit het Rijk (AU) Deze budgetten zijn opgesplitst in onze begroting.
233	Klanten worden integraal behandeld via de sociaal teams. Indien nodig wordt doorverwezen naar consulenten van Werk en Inkomen en Regionale Jeugdzorg.
234	Klanten worden integraal behandeld via de sociaal teams. Indien nodig wordt doorverwezen naar consulenten van Werk en Inkomen en Regionale Jeugdzorg.
235	Budgettair zijn de gedecentraliseerde middelen inderdaad nog gesplitst naar wet. Dit omdat er de (historische) opbouw nog goed gevolgd kan worden. Wel wordt vanuit het bestuur de totale middelen Sociaal Domein als 1 totaal budget beschouwd en ook als zodanig verantwoord. Tevens wordt per saldo het jaarresultaat van totaal budget Sociaal Domein in de opgebouwde risico reserve Sociaal Domein gemuteerd.
236	Er is één beleidsplan voor het gehele sociaal domein. Ook is er één toegang voor de WMO en de Jeugd. Op termijn zal participatie toegevoegd worden aan deze toegang.
237	Zowel lasten als baten worden weliswaar per wet/onderdeel inzichtelijk gemaakt, maar in de uitvoering kiezen we voor een integrale benadering waar dat kan.
238	N.v.t.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
239	Er wordt gesplitst gebudgetteerd, maar o.a. via het Stadsteam (en Ferm Werk voor de Participatiewet) wordt integraal gewerkt.
240	In Rhenen wordt gewerkt aan integrale toegang. Meer en meer wordt de verbinding gelegd tussen de verschillende wetten. Een voorbeeld hiervan is dat de frontoffice van WMO en Jeugd gezamenlijk dezelfde applicatie gebruiken. De budgetten blijven vooralsnog gescheiden per decentralisatie.
241	De uitgangspunten van de transformatie zijn in samenhang ontwikkeld. Voor Jeugd en WMO hanteren we hetzelfde stelsel (sporen) en dezelfde sturingsgedachte en waar mogelijk wordt gezamenlijk opgetrokken. De integrale aanpak wordt bijvoorbeeld ook zichtbaar in de invulling van nieuw beschut en sociale prestatie.
242	In 2017 zijn de budgetten nog afzonderlijk in de begroting opgenomen. Er wordt al wel integraal gewerkt. Vanaf 2018 zal de begroting zo worden ingericht, dat de budgetten ontschot kunnen worden.
243	De nieuwe taken zitten bij ons verspreid over drie programma's. Binnen die programma's zijn de middelen voor de nieuwe taken apart gehouden, om zo goed mogelijk zicht te houden op de ontwikkeling. Het effect van je beleids(wijzigingen) wil je immers ook terugzien in je financiën. Bij de uitvoering van taken wordt integraal gewerkt en kunnen middelen in principe ontschot ingezet worden. Bij de jaarrekening wordt het saldo van nieuwe taken + WMO 'oud' afgewikkeld via een gemeenschappelijke reserve sociaal domein.
244	Een voorbeeld hiervan is dat budgetten WMO en jeugd worden ingezet voor de lasten van realisatie centrale toegang d.m.v. Geynwijs.
245	De budgetten worden ingedeeld naar taakvelden, zoals in de BBV is vastgesteld.
246	Op basis van ervaringsgegevens zal blijken of en in welke mate de ingezette transformatie binnen het sociaal domein effect sorteert. Die gegevens zijn er nu nog in onvoldoende mate maar zodra deze beschikbaar zijn zullen deelbudgetten in de toekomst verder worden bijgesteld. Ondanks de splitsing naar deelbudgetten is nu ook al integraliteit het uitgangspunt.
247	Er is deels een beleidsoverstijgend budget + deels budgetten op basis van de wetten. Integraliteit bij de uitvoering: 1 sociaal wijkteam, bij indicatiestelling wordt integraal de hele situatie van de cliënt en zijn mantelzorg(s) bezien. Daarnaast steeds meer samenwerking tussen aanbieders om tot geschikte integrale arrangementen te komen.
248	Integraliteit ontstaat door in de uitvoer de samenwerking te zoeken.
249	De budgetten sluiten aan op decentralisatie uitkeringen van het rijk.
250	De budgetten SD staan nog per wet in de gemeentelijke begroting. Uitzondering hierop zijn de werk budgetten voor onze gebiedsteams. Zij hebben 'experimenteergeld' om juist ontschot actie te kunnen ondernemen.
251	Toelichting is toelichting bij antwoord.
252	Budgetten nemen we gesplitst op naar de afzonderlijke wetten, WMO, Participatie en Jeugdwet.
253	De aanpak is integraal. Budgettair zoeken we hiervoor nog naar een oplossing.
254	Het streven is om de komende jaren steeds meer los te laten en meer integraal te begroten.
255	Er is bewust gekozen voor integrale uitvoering van Werk en Inkomen, WMO en Jeugdhulp. Hiervoor hebben we o.a. een multidisciplinair sociaal team voor complexe c.q. meervoudige problematiek. Teams werk en inkomen, jeugd en WMO werken daarnaast intensief met elkaar samen volgens de systematiek van 1g1p1r. daarnaast bestaan er samenwerkingsvormen met o.a. huisartsen, GGZ, wijkverpleging etc.
256	Werkwijze sociaal teams.
257	Cliëntproblematiek wordt integraal benaderd, kostenverantwoording gebeurt geschot.
258	De gemeente is op weg naar een situatie waarin ook de budgetten worden ontschot in de begroting. Dit om een meer integrale werkwijze te realiseren en meer te gaan inspelen op lokale behoefte.
259	De gemeente is op weg naar een situatie waarin ook de budgetten worden ontschot in de begroting. Dit om een meer integrale werkwijze te realiseren en meer te gaan inspelen op lokale behoefte.
260	De integrale uitvoering van de drie wetten is bijvoorbeeld zichtbaar in het opgezette Wijkzorgnetwerk. In dit nieuwe team van 'aanvoerders' vanuit de gemeente worden zorgvraagstukken behandeld die over meerdere disciplines in het sociaal domein verlopen. Eendimensionale taken worden door de verschillende disciplines uitgevoerd.
261	In de begroting zijn nog afzonderlijke programma's voor participatie, WMO en Jeugd. Er is niet gekozen voor een groot programma sociaal domein. Dat wil niet zeggen dat er geen sprake is van ontschotting. Er worden integrale sociaal domein rapportages opgesteld. En er is ook een integrale reserve sociaal domein. Tevens wordt er gewerkt aan sociaal teams 0-100 en aan een integrale verordening.
262	Er wordt onder meer nog onderscheid gemaakt in beleids- en uitvoeringsbudgetten.

b. Ja, onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit, maar splitst in de begroting de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten c.q. zoals ze beschikbaar worden gesteld

#	Gevraagde toelichting
263	Aan de voorkant wordt nog niet ontschot gewerkt; wel aan de 'achterkant' bekeken of de noodzaak er is om overschotten binnen een domein in te zetten voor te korten op een ander domein, waarvoor in voorkomende gevallen een voorstel aan college en gemeenteraad zal worden gedaan.
264	De ramingen voor de nieuwe taken 3D zijn opgenomen in één programma binnen de begroting. Daarmee bestaat de facto een ontschotting tussen de onderdelen van het 3D budget.
265	Een groot deel van de budgetten wordt op basis van de daarvoor beschikbare middelen (Jeugd, WMO en Participatie) doorbetaald aan de gemeenschappelijke regelingen die de regionaal georganiseerde taken uitvoeren.
266	Budgetten worden per domein geraamd evenals de budgetten voor de uitvoering. Jeugd = regionale uitvoeringsorganisatie jeugd Participatie = GR WIHW (voormalige RSD en WHW samengevoegd) WMO = WMO uitvoerings- en projectorganisatie
267	Het sociaal team is 'ontschot'. Ontschot financieering van pilots om transformatie vorm te geven.
268	Onze gemeente werkt via de transformatieagenda WMO op een integrale wijze: er wordt verbinding gelegd met andere beleidsvelden zoals jeugd, volksgezondheid en participatie. In de begroting worden echter aparte budgetten genoteerd voor de verschillende beleidsvelden.
269	Wijkteams hebben tot doelgroep van 0 tot 100 jaar en zijn de verbindende schakel tussen WMO en Jeugd. De koppeling met de Participatiewet is nog in ontwikkeling.
270	N.v.t.
271	Volgens IV3 indeling en verbijzondering naar producten.
272	Er is behoefte aan inzicht in de substitutie tussen de kosten in de diverse onderdelen van de decentralisaties in relatie tot de inkomsten uit de decentralisatie uitkeringen sociaal domein via de algemene uitkering. Of en wanneer deze benadering wordt verlaten is op dit moment nog niet aan te geven.
273	Uitgangspunt voor de ramingen in de begroting 2017 zijn de conform de meicirculaire 2014 meerjarig overgehevelde budgetten, waarbij de verwachting is dat de werkelijke uitgaven op basis van de ervaringen uit 2015 en 2016 binnen deze (ontschot) budgetten zullen passen.
274	Zie ook vraag 4. De gemeente probeert zoveel als mogelijk ontschot te werken en problemen vanuit de brede sociale domein-visie op te lossen. In de begroting worden nog deelbudgetten onderkend. Het is nog niet mogelijk vanuit 1 budget te werken.
275	Ja en nee dus. In de sociale teams wordt integraal gewerkt. Zeker bij meervoudige problematiek. Het samenwerken met externe instanties is niet eenvoudig. Jeugdhulp is vrijwel 100% gemandateerd/gedelegeerd aan een GR. Het financieel kader van deze GR is voor 98% de DU. Het bestuur van de GR stuurt hierop. Gelet op dit stringente kader zijn de budgetten van de decentralisaties afzonderlijk opgenomen.
276	De raming van de lasten en baten is budgetneutraal
277	Uitvoering is nog niet integraal, er is wel de intentie om te komen om een deel van de budgetten tot een integraal budget te maken.
278	Zie vraag 3 en 5.

c. Neen, voor onze gemeente is integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten vooralsnog niet aan de orde

#	Gevraagde toelichting
279	Voor WMO en Jeugd is budgetneutraliteit het uitgangspunt.
280	Binnen de samenwerking Kempengemeenten worden de afzonderlijke wetten nog niet integraal uitgevoerd.
281	Geen integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten, er is niet 1 loket voor de drie decentralisaties. Dit wordt per deelgebied geregeld, wat dat betreft worden de drie deelgebieden afzonderlijk uitgevoerd. We splitsen de budgetten echter wel per decentralisatie op, niet alles wordt op één centrale post begroot. De budgetten zijn nog niet ontschot, overschotten op de WMO worden niet ingezet voor eventuele tekorten op de Jeugd. Als dit gebeurt dan loopt dit via de reserve sociaal domein.
282	Geen integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten, er is niet 1 loket voor de drie decentralisaties. Dit wordt per deelgebied geregeld, wat dat betreft worden de drie deelgebieden afzonderlijk uitgevoerd. We splitsen de budgetten echter wel per decentralisatie op, niet alles wordt op één centrale post begroot. De budgetten zijn nog niet ontschot, overschotten op de WMO worden niet ingezet voor eventuele tekorten op de Jeugd. Als dit gebeurt dan loopt dit via de reserve sociaal domein.
283	Geen integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten, er is niet 1 loket voor de drie decentralisaties. Dit wordt per deelgebied geregeld, wat dat betreft worden de drie deelgebieden afzonderlijk uitgevoerd. We splitsen de budgetten echter wel per decentralisatie op, niet alles wordt op één centrale post begroot. De budgetten zijn nog niet ontschot, overschotten op de WMO worden niet ingezet voor eventuele tekorten op de Jeugd. Als dit gebeurt dan loopt dit via de reserve sociaal domein.
284	Onze gemeente voert de wetten integraal uit, maar om zicht te houden is de begroting nog opgedeeld naar de afzonderlijke wetten.
285	Budgetten zijn niet ontschot in de begroting opgenomen. Op projectbasis is een budget vrijgemaakt om 3D-brede oplossingen in de praktijk mogelijk te maken.
286	Vooralsnog afzonderlijk opgenomen en uitgevoerd, maar gedurende het jaar 2017 zullen er stappen worden gezet richting een integrale toegang, ontschotting budgetten enz. enz. Zie vraag 5.
287	Er is een begin gemaakt, maar nog een lange weg te gaan.
288	De gemeente is op weg naar een situatie waarin ook de budgetten worden ontschot in de begroting. Dit om een meer integrale werkwijze te realiseren en meer te gaan inspelen op lokale behoefte.
289	Twijfel tussen antwoord B en C vanwege de aard van de uitvoering (deels bij uitvoeringsorganisaties, deels binnenshuis) bestaan de schotten op papier nog wel. In de praktijk zoeken de medewerkers van de uitvoering (zowel intern als extern) elkaar steeds vaker op. Ook voor wat betreft beleidsontwikkeling wordt het sociaal domein steeds meer als een geheel beschouwd.
290	Dit gaat in nabije toekomst wellicht plaatsvinden.
291	WMO en P-wet zijn georganiseerd op Drechtsteden-niveau (6 gemeenten), de Jeugdwet op Zuid-Holland Zuid niveau (17 gemeenten).

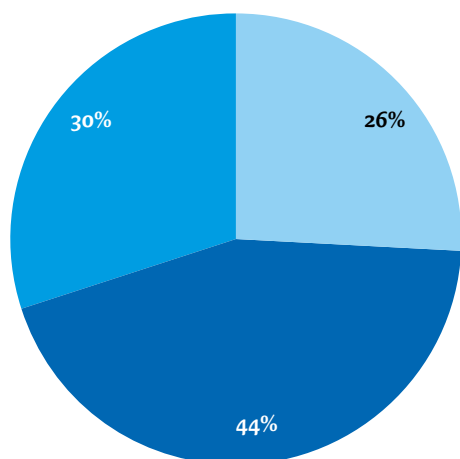
d. Anders

#	Gevraagde toelichting
292	Beleid wordt integraal uitgevoerd/de drie beleidsterreinen hebben raakvlakken en versterken elkaar/de budgetten zijn niet integraal bepaald en vastgelegd. De budgetten zijn (nog) niet ontschot maar er wordt wel ontschot gedacht en gehandeld.
293	Beleid wordt integraal uitgevoerd/de drie beleidsterreinen hebben raakvlakken en versterken elkaar/de budgetten zijn niet integraal bepaald en vastgelegd. De budgetten zijn (nog) niet ontschot maar er wordt wel ontschot gedacht en gehandeld.
294	Zie antwoord vraag 2.
295	Wij wijzen de budgetten wel naar de verschillende beleidsvelden toe. Echter voorlopig wordt op basis van de rekening wel alles tezamen genomen.
296	De gemeente streeft naar integrale uitvoering van de wetten en dit gebeurt ook al op een aantal onderdelen. De integrale uitvoering moet echter wel nog geborgd worden.
297	De uitvoering is nog niet altijd integraal, maar dit geldt wel voor beleidsmatige gedeelte. De budgetten WMO en Jeugd worden ontschot opgenomen in de begroting. Het budget voor de Participatiewet staat hier los van.
298	De integrale uitvoering bevindt zich in een pilotfase. Hiervoor zijn de budgetten 2017 en verder nog niet ontschot.
299	De integrale benadering is nog beperkt. In sociale (wijk)teams en loket in één gebouw wordt hier al wel invulling aan gegeven. Benodigde middelen zijn niet ontschot.
300	Combinatie van antwoord A en B. Uitvoeringskosten voor WMO en Jeugdwet zijn samengevoegd, overige kosten zijn gesplitst.

d. Anders	
#	Gevraagde toelichting
301	In het separate Programma Meedoen Werkt wordt het continuüm van dagbesteding naar werkt vormgegeven. De deelbudgetten voor participatie, zorg en jeugdzorg blijven echter gescheiden.
302	Antwoord B van toepassing op jeugd en WMO. Participatiewet 1 op 1 naar werkzaam.
303	Wierden hanteert een tussenvorm van 1 en 2. Onze gemeente voert de wetten (deels) integraal uit en neemt de benodigde middelen daarvoor op naar budgetten vanuit de afzonderlijke wetten. Bij de jaarrekening worden de middelen ontschot en integraal beoordeeld.
304	Oldebroek ziet de wetten in samenhang en streeft ook naar integrale uitvoering. Dit is wel een groeiscenario. Door nog formeel geschotte budgetten (landelijke begrotingseis!), en uitvoering in 18- team (CJG) en 18+ (sociaal team) is er nog geschotte uitvoering. Rond de 18 jaar van cliënten is er wel intensieve afstemming tussen beide teams. Ook op beleidsniveau vindt er veel afstemming plaats en is er een 3D strategisch beleidsmedewerker.
305	De deelgebieden worden in verschillende programma's begroot. Wat betreft verrekening van tekorten/overschotten wordt voor alle drie programma's gewerkt met één bestemmingsreserve Sociaal Domein.
306	Voor onze gemeente is integrale uitvoering van de afzonderlijke wetten nauwelijks aan de orde (wel bij Interventieteam en Wijkgericht werken). Er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een integrale visie en de evaluatie van Model Veenendaal. De nieuwe visie ligt in 2017 ter vaststelling voor aan de gemeenteraad.
307	Financieel gezien: Er bestaat een ontschotte reserve Sociaal Domein. Daarentegen hebben we de middelen wel afzonderlijk in de begroting staan (vanaf 2017 binnen onze begroting in hetzelfde Programma). Beleidsmatig gezien: er vinden steeds meer pilots gemengd plaats tussen de verschillende onderdelen (bijvoorbeeld Innovatiebudget Sociaal Domein).
308	Voor de begroting 2017 vindt uitvoering van de afzonderlijke wetten plaats. In het kader van de fusie Vijfheerenlanden vindt nu een strategische (her)oriëntatie plaats over de sturing op het Sociaal Domein.

Vraag 7.

Wordt er bij regionale samenwerking tussen gemeenten in het sociaal domein overwegend een vorm van kosten- en risicoverevening toegepast?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja, op basis van solidariteit.	26%	92
■ b. Nee, er is sprake van een profijtbeginsel (de gebruiker betaalt).	44%	158
■ c. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening.	30%	108
Totaal		358

a. Ja, op basis van solidariteit

#	Vrijblijvende toelichting
1	Solidariteit voor bovenregionale jeugdzorg.
2	Er is alleen samenwerking op basis van solidariteit voor de bovenregionale jeugdzorg. Voor het overige is er in regionaal verband (5 gemeenten) gezamenlijk zorg ingekocht.
3	In de decentralisatie Jeugd is sprake van solidariteit en risicoverevening als het gaat om kosten voor het Landelijk Transitie Arrangement en Bovenregionale zorg.
4	Alleen bij jeugd.
5	Alleen bij Jeugdzorg.
6	De verevening geldt alleen voor de jeugdzorg.
7	Er is sprake van kostenverevening in 2015 en 2016. Verder worden er op dit moment voorbereidingen getroffen voor een regionale backoffice die zich vooral bezig zal houden met afstemming met zorgaanbieders.
8	Alleen op het terrein van Jeugdhulp.
9	Bij de gemeenten in de Achterhoek is er een regionale verevening.
10	Ja, bij jeugd op basis van solidariteit. Op basis van 2 voorgaande jaren wordt ervaringscijfer toegevoegd voor nieuwe afrekening in 3 ^e jaar. Afspraak voorlopig tot en met 2017.
11	RIGG: samenwerking Jeugd.
12	In de provincie Groningen zijn de Groninger gemeenten op het gebied van jeugdzorg doormiddel van de afspraken via het RIGG op alle gebieden van jeugdzorg solidair met elkaar. Deze afspraken gelden voor de periode 2015-2017.
13	In de provincie Groningen zijn de Groninger gemeenten op het gebied van jeugdzorg doormiddel van de afspraken via het RIGG op alle gebieden van jeugdzorg solidair met elkaar. Deze afspraken gelden voor de periode 2015-2017.
14	Op di moment geldt voor Jeugd nog wel het principe van solidariteit tot 1-1-2018. De gemeente Bellingwedde ziet de transformatie vooral in het voorliggende veld in samenwerking met de welzijnsinstelling en maatschappelijk werk. Daar past het profijtbeginsel bij om zogaanbieders af te rekenen op P x Q voor de gemeente die zorg heeft afgenomen. Daarmee kan het resterende budget geïnvesteerd worden in de lokale infrastructuur en het voorliggend veld.

a. Ja, op basis van solidariteit	
#	Vrijblijvende toelichting
15	Op het gebied van beleid en sociale teams wordt deels integraal gewerkt (zie ook het voorbeeld van gezinsprobleem bij de vorige vraag).
16	Regionaal wordt samengewerkt op het gebied van jeugdzorg (RIGG). Dit gebeurt op basis van solidariteit.
17	Regionaal wordt samengewerkt op het gebied van jeugdzorg (RIGG). Dit gebeurt op basis van solidariteit.
18	Dit geldt alleen voor Jeugd
19	Dit geldt alleen voor Jeugd.
20	Dit geldt alleen voor de Jeugd. Op provinciaal niveau is er solidariteit afgesproken.
21	Met name op het gebied van Jeugdzorg wordt solidariteit toegepast.
22	Kostenverevening enkel in 2015 en alleen op Jeugd. Na 2015 is er geen sprake van verevening.
23	Bij jeugdzorg is er sprake van het solidariteitsbeginsel. Overschrijding van de beïnvloedbare kosten met meer dan 10% wordt verevend met de regio. (gemeenten Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.)
24	De bovenlokale jeugdhulptaken worden voor de regio midden Brabant uitgevoerd door de gastheergemeente Tilburg. In de gemeenschappelijke regeling 'Regio Hart van Brabant' is bij artikel 25 lid 8 en 9 de solidariteit naar de deelnemende gemeenten vastgelegd. Het volgende is hierover in de gemeenschappelijke regeling opgenomen: Artikel 25 lid 8: Een batig saldo voor bovenlokale jeugdhulptaken wordt toegevoegd aan de regionale bestemmingsreserve jeugdhulp, met als maximum het percentage dat de deelnemende gemeenten bij begroting toekennen aan de regio voor het opvangen van risico's. Het meerdere wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten, naar rato van de werkelijke kosten per gemeente. Artikel 25 lid 9: Een nadelig saldo voor bovenlokale jeugdhulptaken kan ten laste worden gebracht van de regionale bestemmingsreserve jeugdhulp. Indien deze reserve ontoereikend is, wordt verrekend met de deelnemende gemeenten op basis van werkelijke kosten per individuele gemeente.
25	Dit is alleen van toepassing bij Jeugdzorg.
26	Regionale samenwerking vindt plaats bij de uitvoering van de jeugdzorg. Voor risico legt elke afzonderlijke gemeente 2% van de integratie-uitkering in voor het afdekken van risico's in de zorg.
27	Alleen op het gebied van beschermd wonen worden afwijkingen tussen lasten en geld van het Rijk voor de uitvoering verrekend.
28	Er is wel sprake van een Eigen Risico van 30%.
29	Er is wel sprake van een Eigen Risico van 30%.
30	Deze afspraak geldt over de jaren 2015 & 2016 voor de BVO jeugdzorg regio IJsselrand. Per 1 januari 2017 wordt deze financiële solidariteit losgelaten.
31	Wel bij de regionale samenwerking Jeugdhulp IJsselrand voor het jaar 2016. Voor 2017 is er bij deze samenwerking geen sprake meer van solidariteit. In het geval van Participatiewet en WMO is geen directe sprake van samenwerking binnen de zorguitvoering, wel op het vlak van inkoop. Bij deze laatste 2 clusters is dus geen sprake van verevening, maar de gebruiker betaalt.
32	Voor Jeugd zijn afspraken gemaakt m.b.t. risico verevening (boven)regionaal o.b.v. solidariteit. Voor participatie zitten we in een GR (RDWI), daarin vindt verevening plaats o.b.v. solidariteit. Voor WMO hebben we dit soort afspraken niet gemaakt
33	In 2015 heeft de regionale samenwerking op basis van solidariteit plaatsgevonden. Vanaf 2016 is er gekozen voor het profijtbeginsel.
34	Er is op onderdelen sprake van solidariteit (risico verevening).
35	De kosten- en risicoverevening is van toepassing op de taken in het kader van de taken op het gebied Jeugdwet en voor Beschermd wonen.
36	In de GR Jeugdhulp Rijnmond wordt middels eens per 5 jaar een bijdrage vastgesteld op basis van de ontwikkeling van het historische zorggebruik en verdeelsleutel van prognoses over zorggebruik op regionaalniveau. Echter, per jaar wordt er, indien er een overschrijding van het totale budget is, naar rato van de gemeentelijke bijdrage een extra bijdrage van alle deelnemende gemeenten gevraagd.
37	Voor wat betreft de WMO is sprake van profijtbeginsel en voor het onderdeel minimabeleid/bijzondere bijstand, onderdeel van de participatiewet, ook.
38	Jeugd: de gemeente werkt samen in een Gemeenschappelijke regeling waarbij solidariteit het uitgangspunt is. Participatie: op basis van aantal mensen met uitkering. Voor vangnetregeling wordt uitgegaan van solidariteitsbeginsel.

a. Ja, op basis van solidariteit

#	Vrijblijvende toelichting
39	Regionaal wordt samengewerkt bij jeugdzorg en participatie. Bij jeugdzorg wordt de inzet vanuit de stichting jeugdteams in onze sociale teams op basis van profijt afgerekend.
40	Op Jeugd en op Beschermd Wonen is er solidariteit.
41	De inbreng is gebaseerd op de rijksbijdragen.

b. Nee, er is sprake van een profijtbeginsel (de gebruiker betaalt)

#	Vrijblijvende toelichting
42	Dit geldt m.n. voor de programmakosten.
43	Beleidsuitgangspunt is dat de budgetten Sociaal domein de verantwoordelijkheid van de gemeente zijn. De gemeente betaalt de dienstverlening die door de eigen burgers afgenomen wordt.
44	Er wordt maar in één GR samengewerkt, namelijk de centrumregeling Sociaal Domein Fryslan (SDF). Binnen SDF is gekozen voor het profijtbeginsel.
45	Wij als gemeente betalen voor de diensten die we afnemen.
46	Overwegend profijtbeginsel. Uitzondering betreft de hoge zorgkosten voor beperkt aantal jeugdigen. Daarvoor solidariteit op regionaal niveau.
47	Voor klein deel nog solidariteit, dit wordt afgebouwd.
48	Alleen over het jaar 2015 vond er verevening in de Jeugdhulp plaats o.b.v. solidariteit.
49	Alleen in 2015 is het onderdeel jeugd in de regionale samenwerking verevend. Met ingang van 2016 wordt niet meer verevend.
50	In 2015 was dit wel het geval.
51	Regionale samenwerking vindt plaats voor Jeugd op specifieke onderwerpen zoals Veiligheid, transformatie zoals afbouw bedden etc. en beschermd wonen.
52	Tevens deels C.
53	WMO en Jeugd o.b.v. profijtbeginsel. Participatie op basis van solidariteit.
54	In 2015 werd voor jeugd verevening afgesproken maar die bleek niet nodig. Voor 2016 is geen verevening meer afgesproken.
55	Ieder gemeente betaald zijn eigen kosten.
56	Op het terrein van participatie vindt regionale samenwerking plaats in het werkgeversservicepunt in regio Groot Amsterdam. Ook wordt er door de G4 samengewerkt (coöperatieve vereniging) op het terrein van ICT (Wigo4It/Professional Portal). Dit gebeurt op basis van solidariteit. Op het terrein van de WMO vindt geen regionale samenwerking plaats. Op het terrein van jeugd is er regionale samenwerking op basis van het profijtbeginsel.
57	Er is nu sprake van een profijtbeginsel. Er is voor jeugdzorg regionaal in onderzoek of er een goede vorm is voor kosten en risicoverevening.
58	Er was alleen voor 2015 een vereveningsafpraak voor een aantal contracten Jeugd. Deze is niet voortgezet.
59	Woonplaatsbeginsel.
60	Met ingang van 2017 geldt voor alle onderdelen binnen het sociaal domein het profijtbeginsel.
61	Er is in de Regio Twente geen sprake van kosten- en risicoverevening.
62	Verevening Jeugdzorg vond plaats in 2015 en 2016 maar is afgeschaft in 2017.
63	Verevening Jeugdzorg vond plaats in 2015 en 2016 maar is afgeschaft in 2017.
64	In 2015 en 2016 is de risicoverevening bij Jeugdzorg wel regionaal toegepast. Vanaf 2017 niet meer. Voor beschermd wonen is de gemeente Zwolle een centrumgemeente voor de regio, hier is wel een convenant afgesloten voor risicoverevening.
65	In 2015 was er voor wat betreft de Jeugdwet nog sprake van kostenverevening tussen de Zeeuwse gemeenten (solidariteit).
66	In 2015 en 2016 was de kostenverdeling op basis van solidariteit. In 2017 neemt de gemeente haar werkelijke lasten en is er geen sprake van verevening.
67	Er wordt wel gekeken voor de toekomst naar verevening tussen regio en gemeenten op bepaalde taken.
68	In de regio Jeugdhulp Rijnmond wordt de vlaktaks systematiek toegepast. Waarbij uiteindelijk de gebruiker betaalt (zie ook GR begroting).
69	Grotendeels is er sprake van het profijtbeginsel.

c. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening	
#	Gevraagde toelichting
70	Alleen voor de jeugd is er sprake van gedeeltelijke toepassing van het solidariteitsbeginsel voor de duurdere zorg. Participatie en WMO is op basis van profijtbeginsel.
71	Alleen voor de jeugd is er sprake van gedeeltelijke toepassing van het solidariteitsbeginsel voor de duurdere zorg. Participatie en WMO is op basis van profijtbeginsel.
72	Zie vraag 8.
73	Kosten- en risicoverevening vindt in 2017 alleen plaats in de jeugdhulpregio Drenthe Zuid voor de zwaarste vormen van jeugdhulp en jeugdzorg. Afrekening is voor die zorgkosten (op interventieniveau 8) op basis van solidariteit. Alle andere kosten worden afgerekend volgens het profijtbeginsel.
74	WMO is op basis profijtbeginsel. M.b.t. Jeugd t/m het jaar 2016 op basis solidariteit. M.i.v. 2017 is Jeugd 50/50 profijt en solidariteit.
75	Met betrekking tot de Jeugdhulp is er samenwerking op Drents niveau; klein deel gaat op basis van profijtbeginsel; groot deel o.b.v. solidariteit.
76	Bij de taken die voortvloeien uit de jeugdwet wordt een combinatie toegepast van het profijtbeginsel en het solidariteitsbeginsel. Op de zwaardere interventieniveaus (6-8) en de bovenregionale zorg wordt solidariteit toegepast.
77	Bij de uitvoering van de Jeugdwet is er een combinatie van profijtbeginsel en solidariteit. De hoge interventieniveaus worden op basis van solidariteit verrekend.
78	Voor de jeugdzorg is er sprake van dat de dure (boven) regionale zorg op basis van solidariteit wordt ingekocht en wordt verrekend.
79	Bij de Regionale samenwerking wordt een hybride vorm toegepast voor de pakketten residentiële zorg en jeugdbescherming en -reclassering. Bij afwijkingen >5% wordt het risico verevend.
80	Sprake van profijtbeginsel echter worden beperkte afwijkingen verevend.
81	Profijtbeginsel is uitgangspunt. Beperkte vereffeningsmogelijkheden o.b.v. solidariteitsbeginsel bij inkoop regionale jeugdhulp.
82	In de regionale samenwerking verschilt dit per onderdeel.
83	Op een beperk gedeelte van de kosten (in de jeugdhulp) wordt verevend op basis van solidariteit, op de overige kosten draagt de gemeente zelf het volledige risico.
84	Gedeeltelijk solidariteit.
85	Dit is per domein verschillend. Voor WMO en Participatie is het optie 2. Voor Jeugd is het een mix van 1 en 3.
86	Voor Jeugd zijn er binnen de jeugdregio solidariteitsafspraken over LTA (landelijk transitie arrangement) en zware zorgvormen (zeer specialistisch)
87	Vervening op basis van de geleverde zorg per gemeente ten opzichte van het gemeentefondsbudget. Het verschil hieruit wordt onderling verevend. Vanaf 2017 deels eigen risico voor de lichtere zorg. De duurdere/complexere zorg wordt verevend op basis van solidariteit.
88	Jeugdhulp wordt uitgevoerd in samenwerking RNV (Regio Noord-Veluwe). Financieel is sprake van regionale solidariteit, waarbij eventuele tekorten verdeeld worden naar rato van de inbreng. De inbreng van 2015 en 2016 was gebaseerd op het macrobudget. Met ingang van 2017 worden hier ook ervaringscijfers bij betrokken. Gemeenten met veel kosten voor jeugdhulp gaat zo binnen de regionale solidariteit meer betalen. Een hybride vorm van solidariteit en afrekenen naar prestaties.
89	Samenwerking bij Participatie: oprichting van een regionaal Werkbedrijf. Tekorten en/of overschotten op het terrein van re-integratie worden met de gemeenten verrekend op basis van objectieve sleutels. Jeugd: verevening van kosten van zwaardere zorgvormen (residentiële opvang en jeugdbescherming en reclassering)
90	Alleen v.w.b. de Jeugdwet (compensatie van regionale tekorten op de dure zorg).
91	Voor de lokaal en regionaal ingekochte zorg geldt het profijtbeginsel. En voor de bovenregionaal ingekochte zorg is er ook geen verevening, behalve in 2015 voor de budgetgarantie voor grote zorgaanbieders. Deze garantie is in 2016 vervallen.
92	Op onderdelen wordt regionaal verevend.
93	Voor de Jeugdzorg wordt er een kosten- en risicoverevening toegepast voor de LTA en bovenregionale zorg.
94	Grotendeels op basis van de gebruiker betaald en daarnaast is voor de duurdere, weinig voorkomende jeugdproducten sprake van een solidariteitsregeling.
95	Voor de zwaardere Jeugdzorg worden de kosten binnen de regio Nijmegen verevend.
96	Jeugd: solidariteit. WMO: profijt.

c. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening

#	Gevraagde toelichting
97	Alleen bij jeugd is sprake van solidariteit tussen de 23 Groninger gemeenten.
98	Voor Jeugd is er sprake van solidariteit, voor participatie en WMO geldt het profijtbeginsel.
99	Jeugd: o.b.v. solidariteit (provinciaal). WMO: profijtbeginsel.
100	Bij jeugd op basis van solidariteit (provinciaal). Bij de WMO het profijtbeginsel.
101	Bij de jeugd op basis van solidariteit (provinciaal). Bij de WMO het profijtbeginsel.
102	Voor de arrangementen Zorg In Natura (verreweg het grootste deel binnen de arrangementen jeugdhulp) wordt geen gebruik gemaakt van risicoverevening en is gekozen voor het profijtbeginsel. Enkel voor de zware, gesloten jeugdhulp (JeugdzorgPlus) wordt gebruik gemaakt van risicoverevening.
103	Voor de jeugdzorg is er sprake van regionale samenwerking met de Groninger gemeenten. Er is een gemeenschappelijke regeling opgericht, waarbij voor de eerste drie jaren financiële solidariteit is afgesproken. Deze samenwerking wordt voortgezet voor de periode 2018-2020 waarbij de financiële solidariteit waarschijnlijk zal gaan afnemen. Op onderdelen en waarschijnlijk met minder gemeenten zal dit nog het geval zijn. De effecten hiervan kunnen nog niet worden ingeschat. Voor de WMO is er samenwerking met een aantal gemeenten (Ommelander samenwerking) waarbij er sprake is van profijtbeginsel. Participatie: zowel de uitvoering WSW als re-integratie is regionaal ondergebracht in een GR.
104	Binnen de participatie jeugd is er sprake van risicoverevening binnen de Westelijke Mijnstreek.
105	In het geval van Pleegzorg, Residentiële Jeugdzorg, Jeugdbescherming en Jeugdreclassering wordt er achteraf verevend. Voor de overige kosten is iedere gemeente voor zijn eigen risico's verantwoordelijk.
106	Alleen voor de inkoop van bovenlokale en bovenregionale voorzieningen voor jeugd wordt op regionale schaal ingekocht en volgens een vooraf bepaalde vast verdeelsleutel bijgedragen per gemeente.
107	Voor het grootste deel van de inkoop geldt geen solidariteitsbeginsel. Alleen voor de inkoop van bovenlokale en bovenregionale voorzieningen voor jeugd wordt op regionale schaal ingekocht en volgens een bepaalde vaste verdeelsleutel bijgedragen per gemeente.
108	Voor het grootste deel van de inkoop geldt geen solidariteitsbeginsel. Alleen voor de inkoop van bovenlokale en bovenregionale voorzieningen voor jeugd wordt op regionale schaal ingekocht en volgens een vooraf bepaalde vaste verdeelsleutel bijgedragen per gemeente.
109	In het algemeen betaalt de gebruiker, alleen bij een aantal subsidieverstrekkings is er sprake van kostenverdeling o.b.v. een overeengekomen verdeelsleutel.
110	Voor de inkoop van bovenregionale voorzieningen jeugd wordt naar verhouding van de jeugdmiddelen in de uitkering sociaal domein solidair gefinancierd.
111	Deel sprake van onderlinge solidariteit omdat in sommige contracten regionaal minimum afnames zijn opgenomen. Gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor eventuele onderbesteding ten opzichte van het gecontracteerde minimum.
112	Via gezamenlijke inkoop.
113	Bij jeugd is het een combinatie van 1 en 2. Jeugdzorg Plus is solidariteit, voor de categorie 'zorg met verblijf, pleegzorg, gezinsgericht en GI' leggende gemeenten in op basis van voortschrijdend zorgemiddelde en voor de categorie 'zorg zonder verblijf' hanteren we betaling naar eigen gebruik. Bij WMO is het 1 (op basis van solidariteit).
114	Voor uitvoering van de jeugdwet op basis van solidariteit, Voor uitvoering van de WMO en Participatiewet op basis van profijtbeginsel
115	<ul style="list-style-type: none"> Participatiewet: er is deel sprake van samenwerking, waarbij de risico's verspreid zijn en deels is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het budget; Jeugdzorg: in 2017 is er op de zorg in natura-producten een eigen risico van € 300.000 (10%) en vanaf 2018 indien de gemeentelijke toegangen voldoen aan de gestelde voorwaarden, dan regionaal met 9 gemeenten totale solidariteit; WMO begeleiding: er worden regionale afspraken gemaakt, maar gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het budget. De 9 gemeenten zijn Roosendaal, Bergen op Zoom, Etten-Leur, Zundert, Halderberge, Moerdijk, Steenbergen, Rucphen + Woensdrecht
116	Bij de regionale samenwerking is alleen sprake van risico- en kostenverevening op het gebied van jeugd.
117	Bij de WMO (Oss) is sprake van het profijtbeginsel. De Jeugd (Den Bosch) is gedeeltelijk solidair. Dit is afhankelijk van de soort zorg. Er zit bijvoorbeeld verschil in de solidariteit tussen zorg met verblijf en zorg zonder verblijf.
118	Bij de WMO (Oss) is sprake van het profijtbeginsel. De Jeugd (Den Bosch) is gedeeltelijk solidair. Dit is afhankelijk van de soort zorg. Er zit bijvoorbeeld verschil in de solidariteit tussen zorg met verblijf en zorg zonder verblijf.

c. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening	
#	Gevraagde toelichting
119	Voor verschillende onderdelen worden verschillende verrekeningen toegepast. Soms 1-1-1, soms op inwonersaantal. De meeste kosten zijn personeelskosten. Deze worden onderling niet verrekend.
120	Bij de WMO (Oss) is sprake van het profijtbeginsel. De Jeugd (Den Bosch) is gedeeltelijk solidair. Dit is afhankelijk van de soort zorg. Er zit bijvoorbeeld verschil in de solidariteit tussen zorg met verblijf en zorg zonder verblijf.
121	Er is sprake van een combinatie. In principe hebben gemeenten in de regio eigen contracten met zorgaanbieders (wel regionaal dezelfde contracten) en betalen de gemeenten hun kosten op basis van p*q. Enkele vormen van zorg worden verrekend op basis van solidariteit (bijvoorbeeld jeugdbescherming en jeugdreclassering). Maar dit laatste gaat in 2017 veranderen.
122	Alleen voor Jeugd.
123	Bij jeugd is het een combinatie van 1 en 2. Jeugdzorg Plus is solidariteit, voor de categorie 'zorg met verblijf, pleegzorg, gezinsgericht en GI' leggen gemeenten in op basis van voortschrijdend zorggemiddelde en voor de categorie 'zorg zonder verblijf' hanteren we betaling naar eigen gebruik. Bij WMO is het 1 (op basis van solidariteit).
124	Bij de WMO is er sprake van solidariteit. Bij Jeugd is er sprake van deels solidariteit en deels profijtbeginsel. Bij de Participatiewet is er sprake van een gemeenschappelijke regeling (solidariteit).
125	Bij jeugd is het een combinatie van a en b. Jeugdzorg Plus is solidariteit, voor de categorie 'zorg met verblijf, pleegzorg, gezinsgericht en GI' leggen gemeenten in op basis van voortschrijdend zorggemiddelde en voor de categorie 'zorg zonder verblijf' hanteren we betaling naar eigen gebruik. Bij WMO is het a (op basis van solidariteit).
126	In principe hanteren we overal het profijtbeginsel zo veel mogelijk. Bij Jeugdbescherming/jeugdreclassering en jeugdzorg+ hebben we in afzonderlijke collegebesluiten besloten om naast de daadwerkelijke afname van zorg op basis van solidariteit tussen de gemeenten de kosten van de beschikbaarheidsfunctie te verdelen.
127	Bij Jeugd is er sprake van solidariteit (in 2015 volledig. In 2016 e.v. bij JeugdzorgPlus volledig en voor het overige o.b.v. het 3 jaarlijks voorschrijdend zorggebruik). Bij de WMO is het profijtbeginsel van toepassing.
128	Voor WMO en Jeugd geldt profijtbeginsel. Voor Participatie het solidariteitsbeginsel
129	We werken op het gebied van de zwaardere jeugdzorg samen met gemeenten uit de regio. Elke gemeente stort een bepaald percentage (2% van de integratie uitkering jeugd) in een pot. Regiogemeenten die te maken hebben met een tekort krijgen geld uit deze pot. Er wordt niet meer dan 2% in die pot gestopt.
130	Solidariteitsbeginsel (voor de duurdere risicovolle jeugdzorgtaken) en profijtbeginsel v.w.b. Jeugdhulp, profijt beginsel v.w.b. WMO.
131	Voor de jeugdzorg geldt in het jaar 2016 hoogstwaarschijnlijk een vorm waarbij sprake is van solidariteit v oor bepaalde zorgvormen en voor andere zorgvormen geldt profijtbeginsel. Bij de WMO is volledig profijtbeginsel.
132	Alleen op het gebied van jeugdzorg is een kosten- en risicoverevening afgesproken. Voor de WMO en participatiewet geldt dit niet.
133	Voor de WMO 2015 (begeleiding) is sprake van een profijtbeginsel (de gebruiker betaald). Voor de jeugdzorg: voor 2015 gold volledige solidariteit. Vanaf 2016 wordt het voorstel (besluitvorming moet hierover nog plaatsvinden): jeugdzorg plus volledige solidariteit. Zorgvorm zonder verblijf: gebruik; Overige zorgvormen: verrekening o.b.v. 3-jaars voortschrijdend zorg-gemiddelen. Participatiewet: WSW: volledige solidariteit en re-integratie: gebruiker betaald.
134	Risicoverevening op participatiewet. Daarnaast kosten- en risicoverevening op duurdere jeugdtaken.
135	Voor 2015 en 2016 is voor WMO en Jeugd sprake van een regionale samenwerking met 6 gemeenten middels een DVO met de gemeente Helmond. Daarbij worden de programmakosten verrekend naar rato van het profijtbeginsel en de uitvoeringskosten naar rato van aantal inwoners. Met betrekking tot de Participatie geldt een gemeenschappelijke regeling op basis van verrekening middels solidariteit.
136	WMO is volledig PxQ. Jeugdzorg is deels solidair (dure zorg vormen) en deels op basis van verbruik.
137	Alleen voor de jeugdhulp wordt binnen de regio Alkmaar door de BUCH gemeenten (Bergen Uitgeest, Castricum en Heiloo).
138	Voor een aantal duurdere voorzieningen op het gebied van de Jeugdwet is gekozen voor het solidariteitsbeginsel.
139	In minimale vorm.
140	Op basis van inwoneraantal.

c. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening

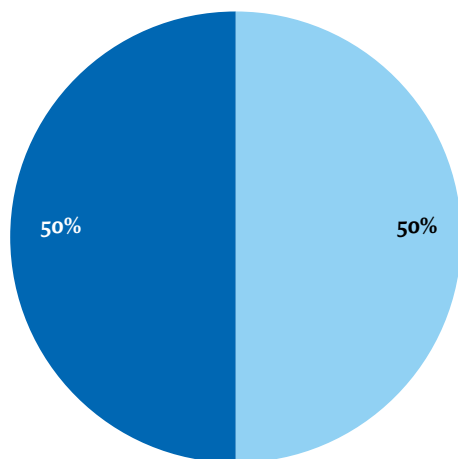
#	Gevraagde toelichting
141	Bij de gemeenschappelijke regeling voor uitvoering van de participatiewet, vindt de verdeling van een aantal kosten plaats via een verdeelsleutel. Bij WMO en jeugd hanteren we geen vorm van kosten en risico verevening.
142	Vanuit de jeugdtaken is er een afspraak voor risicoverevening, waarbij 30% eigen risico en het overige resultaat wordt verevend. Voor de overige taken niet.
143	Voor een klein aantal posten van regionale inkoop waar gemeenten anders onevenredig risico lopen met kleine aantallen, is gekozen voor het solidariteitsbeginsel.
144	Voor een klein aantal posten van regionale inkoop waar gemeenten anders onevenredig risico lopen met kleine aantallen, is gekozen voor het solidariteitsbeginsel.
145	Alleen voor de jeugdhulp wordt binnen de regio Alkmaar door de BUCH gemeenten (Bergen Uitgeest, Castricum en Heiloo) risicoverevening over de gehele jeugdhulp toegepast. Alleen de tekorten worden verevend met als verdeelsleutel % macrobudget ten opzichte van elkaar.
146	Op het onderdeel jeugd PGB en ZIN wordt binnen de BUCH-gemeenten (Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo) risicoverevening toegepast, waarbij alleen de nadelen worden verevend. In 2015 was dit niet nodig. Besluitvorming over het toepassen van risicoverevening in 2016 moet overigens nog plaatsvinden (24 november 2016). Over 2017 vindt opnieuw besluitvorming over plaats. Op het onderdeel Wet sociale werkvoorziening hebben deelnemende gemeenten in de GR ook besloten tot solidariteit tussen nadeel- en voordeelgemeenten. Over 2016 zijn er geen nadeelgemeenten. Als in de toekomst de situatie zich herhaalt zal een nieuw solidariteitsbesluit genomen moeten worden.
147	Alleen voor de jeugdhulp wordt binnen de regio Alkmaar door de BUCH gemeenten (Bergen Uitgeest, Castricum en Heiloo) risicoverevening over de gehele jeugdhulp toegepast. Alleen de tekorten worden verevend met als verdeelsleutel % macrobudget ten opzichte van elkaar.
148	Samenwerking in Twents verband op gebied van inkoop, organisatie en productontwikkeling. De kosten van de verschillende producten worden echter rechtstreeks bij de verschillende gemeenten in rekening gebracht op basis van feitelijke afname.
149	In regionaal verband wordt zoveel mogelijk samengewerkt, maar de kosten worden naar rato van de gebruikers per gemeente verrekend.
150	OZJT, Samen 14. De kosten worden verdeeld op basis van het aantal inwoners. Veilig Thuis: wordt betaald op basis van het aantal inwoners. GR Soweco wordt verdeeld op basis van AJ's (arbeidsjaren).
151	Deventer koopt de verschillende onderdelen van zorg op verschillende wijzen in. De jeugdhulp kopen we in via de BVO regio IJsselland en Deventer is centrumgemeente voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen (MO/BW) voor de gemeenten Lochem, Zutphen, Olst-Wijhe en Raalte. Op dit moment kopen we met zeven gemeenten (Apeldoorn, Brummen, Epe, Hattem, Heerde, Olst-Wijhe en Voorst) de WMO samen in. In Het kader van de inkoop jeugdhulp hebben de IJssellandse gemeenten in 2015 en 2016 gekozen voor financiële solidariteit gezien de onzekerheid de eerste jaren. Vanaf 2017 is het de bedoeling dat grotendeels het profijtbeginsel wordt toegepast. Alleen voor uitzonderingsituaties blijft een vorm van regionale (financiële) solidariteit in stand.
152	Enkele zorgonderdelen die regionaal worden ingekocht zijn op basis van p*q bekostiging. Andere zorgonderdelen worden in de regio verevend. Er is dus een hybride vorm.
153	Voor de zorg die duurder is per cliënt en waar het aantal cliënten beperkt is, is risicoverevening afgesproken in de regio (jeugdhulp met verblijf). Voor overige zorg, zoals begeleiding geldt het profijtbeginsel.
154	Voor landelijke en bovenregionale jeugdzorg is er een vorm van verevening tussen de 7 gemeenten binnen de regio FoodValley.
155	Voor Jeugd is voor sommige zorgvormen gekozen voor gezamenlijke inkoop met risicoverevening op provinciaal niveau. Er is ook een risicodeling afgesproken voor het tekort op het budget voor zorg aan kinderen met een voogdijmaatregel. Voor de overige beleidsterreinen is risicodeling niet van toepassing.
156	RBL: in deze samenwerkingsovereenkomst worden de kosten verdeeld naar rato van de omzetten 2015. Eventuele meerkosten worden volgens dezelfde verdeelsleutel verrekend. De kosten van de WIL (uitvoeringsorgaan inkomen, werk en minimabeleid) worden deels naar rato van omvang van de deelnemende gemeenten verrekend en deels door middel van DienstverleningsOvereenkomsten (DVO's). Eventuele meer- of minderkosten worden verrekend naar de genoemde verdeelsleutel.
157	Er is oorspronkelijk gekozen voor solidariteit, maar er wordt gewerkt naar afrekening op basis van gebruik.
158	Voor een klein aantal posten van regionale inkoop waar gemeenten anders onevenredig risico lopen met kleine aantallen, is gekozen voor het solidariteitsbeginsel.

c. Overig, er gekozen is voor een hybride vorm van kosten- en risicoverevening

#	Gevraagde toelichting
159	Risicoverevening gold in 2015 wel voor vrijwel alle onderdelen van de samenwerking binnen het Sociaal Domein maar voor 2016 en verder is gekozen voor risicoverevening voor enkel de zwaardere/niet ambulante (jeugd) zorg. Concretisering risicoafdekking: de werkelijke kosten verbonden aan bovengenoemde regionale zorg worden verdeeld naar rato van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de integratieuitkering SD van de septembercirculaire van het betreffende jaar.
160	Alle regio's in Utrecht West hebben op basis van historisch gebruik samen de beschikbaarheid van JeugdzorgPlus, BOPZ en Driemilieuvoorzieningsamen ingekocht. Daar zit een risicoverevening in.
161	Er is sprake van profijt beginsel met uitzondering van de crisisopvang.
162	Een combinatie van antwoord a en b is aan de orde op het gebied van de bovenregionale en de landelijke jeugdhulp.
163	De regio ZOU heeft een uitgebreide constructie bedacht om de risico's van een te lage rijksbijdrage te delen. Regio ZOU heeft te maken met een kasschuif en hoge lasten cluster . 1. Deze wordt eerst verrekend. Daarna worden de overige kosten verrekend met elkaar met een eigen risicodeel en een maximum.
164	Voor de jeugd is er sprake van volledige solidariteit gebaseerd op de verdeling van de rijksuitkering. Bij de ISD is sprake van het profijtbeginsel.
165	U geeft geen definitie van de term 'hybride vorm'. O.b.v. vraag 9 gaan we ervan uit dat we hier wel antwoord 3 moeten geven. Dit wisselt per samenwerkingsverband. De GR IJsselgemeenten voert de participatiewet inclusief de BUIG uit voor de gemeente Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel en Zuidplas. Daar geldt dat de klant bepalend is, waar de kosten landen (profijtbeginsel). Voor de GR Jeugdhulp geldt het woonplaatsbeginsel (profijtbeginsel). Het profijtbeginsel is de basis voor de bepaling van de bijdrage naar de toekomst. Hierbij geldt solidariteit als het gaat om het moment van betaling ('vlaktax'); wij betalen uiteindelijk de kosten die voor ons zijn gemaakt.
166	Voor de jeugdhulp is er een samenwerkingsverband tussen 15 gemeenten (Rotterdam-Rijnmond). De inleg wordt in de komende jaren bepaald o.b.v. een vlaktaks model.
167	Er wordt binnen het jeugd domein samengewerkt in regionaal verband, waarbij met een vlaktaks wordt gewerkt. D.w.z. risico-verevening op korte termijn en profijtbeginsel op de middellange termijn.
168	Voor de jeugd is sprake van volledige solidariteit gebaseerd op de verdeling van de rijksuitkering. Bij de ISD is sprake van het profijtbeginsel.
169	In de GR Jeugdhulp Rijnmond wordt middels eens per 5 jaar een bijdrage vastgesteld op basis van de ontwikkeling van het historische zorggebruik en verdeelsleutel van prognoses over zorggebruik op regionaalniveau. Echter, per jaar wordt er, indien er een overschrijding van het totale budget is, naar rato van de gemeentelijke bijdrage een extra bijdrage van alle deelnemende gemeenten gevraagd.
170	In de GR Jeugdhulp Rijnmond wordt middels eens per 5 jaar een bijdrage vastgesteld op basis van de ontwikkeling van het historische zorggebruik en verdeelsleutel van prognoses over zorggebruik op regionaalniveau. Echter, per jaar wordt er, indien er een overschrijding van het totale budget is, naar rato van de gemeentelijke bijdrage een extra bijdrage van alle deelnemende gemeenten gevraagd.
171	Op het gebied van Jeugdhulp is er een samenwerkingsverband, waarbij op basis van solidariteit het risico gezamenlijk gedragen wordt. Dit geldt niet voor de WMO en de Participatiewet.
172	Alleen voor heel dure jeugdzorgtaken is sprake van solidariteit (JZ+ en gedwongen kader).
173	Voor kosten die niet beïnvloedbaar zijn (bijv. landelijk transitiearrangementen en duurdere jeugdzorgtaken) geldt solidariteit. Gemeenten die extra afnemen als gevolg van een beleidskeuze krijgen hiervoor extra kosten doorbelast.
174	Bij Jeugd is sprake van solidariteit in de regio Holland Rijnland. Bij Participatie wordt een verdeelsleutel van de kosten gehanteerd. Bij WMO is sprake van profijtbeginsel.
175	Alleen voor Jeugd is er in beperkte mate toepassing van solidariteit in regionaal verband. Deze solidariteit heeft betrekking op de functies JB/JR, crisisdienst, Veilig Thuis en Jeugdzorgplus.
176	Afspraak is een combinatie van beide.
177	Op onderdelen is sprake van profijtbeginsel, zoals bijvoorbeeld bij de kosten van de stichting Jeugdteams (1 ^e lijns zorg). Verder is veelal sprake van solidariteit.

Vraag 8.

Indien er gekozen is voor een vorm van kosten- en risicoverevening, gelden de afspraken dan voor alle jeugdzorgtaken, of alleen voor de duurdere jeugdzorgtaken?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Voor alle jeugdzorgtaken.	50%	101
■ b. Alleen voor de duurdere/risicovolle jeugdzorgtaken.	50%	99
Totaal		200

a. Voor alle jeugdzorgtaken

#	Vrijblijvende toelichting
1	Die worden uitgevoerd middels de samenwerking.
2	In 2016 geldt deze voor alle jeugdzorgtaken en voor 2017 alleen voor de duurdere/risicovolle jeugdzorgtaken.
3	In 2015 voor alle jeugdzorgtaken. In 2016 alleen voor de duurdere jeugdzorgtaken.
4	Voor alle jeugdhulpzaken.
5	Zie beantwoording vraag 7.
6	Voor alle jeugdzorgtaken, waarin ook de uitgaven per gemeente voor de PGB Jeugd aan de SVB worden meegenomen in het solidariteitsprincipe.
7	Zie ook toelichting bij vraag 7, geldt alleen voor een beperkt aantal subsidieverstrekingen.
8	Afhankelijk van het gesloten contact.
9	Op deze vraag is geen van de antwoorden van toepassing. Zie toelichting bij vraag 7.
10	Zie toelichting vraag 7: er is een regionale werkbegroting 2017 opgesteld met de 9 regiogemeenten. Hierin is er voor 2017 sprake van een eigen risico van 10% bij de zorg in natura-producten van jeugdzorg.
11	Op deze vraag is geen van de antwoorden van toepassing. Zie toelichting bij vraag 7.
12	Voor alle jeugdzorgtaken dekt het best de lading. De 10% (zie vraag 7) geldt voor de meeste 1 ^e lijnszorg. Voor duurdere contracten zijn in de meeste gevallen regionaal afspraken gemaakt, waarbij individuele gemeenten bijdragen naar rato van het aantal jeugdigen.
13	De kosten- en risicoverevening geldt voor alle bovenregionale zorgtaken van de regio gemeenten Midden Brabant tot een maximum van totaal 2%. Op advies van de bestuurscommissie Jeugd regio Midden Brabant kan het Algemeen Bestuur regio Midden Brabant bij bestuursbesluit het risicovereveningspercentage (solidariteit) bijstellen.
14	N.v.t. Voor jeugd GEEN afspraken kosten - en risicoverevening!!!! Moet echter hier iets invullen.
15	Zie antwoord 7

a. Voor alle jeugdzorgtaken	
#	Vrijblijvende toelichting
16	We spreken dan over solidariteit op PGB en Zorg in natura.
17	DIT IS NIET VAN TOEPASSING. MAAR WAS VERPLICHT INVUL VELD!
18	Zie hiervoor bij 7.
19	HUH ????? De vorige vraag ging niet over jeugdzorgtaken, maar toch over regionale samenwerking ?????? Voor wat betreft de jeugdzorgtaken geldt dat de inrichting van de Jeugdbescherming en Jeugdreclassering en Jeugdhulp bekostigd wordt vanuit profijtbeginsel. Dus op basis van geleverde zorg. We hebben binnen Twente wel dezelfde tarieven, maar geen volumeafspraken in de raamovereenkomsten.
20	Deze afspraak geldt voor alle specialistische jeugdhulp (waarvoor een beschikking nodig is).
21	In 2016 voor alle zorgtaken. In 2017 bij extreme uitzonderingsgevallen, die door een regionale commissie worden vastgesteld.
22	Voor 2017 (en verder) loopt hierover nog een discussie. In december zal hierover een besluit worden genomen. Voorlopig is uitgegaan van de wijze van solidariteit over 2015 en 2016, waarbij ook op overige zorg afspraken zijn gemaakt over risicodeling en solidariteit.
23	Geldt voor alle kosten, maar is getrapt en begint met Cluster 1.
24	Alle taken die uit de rijksbijdrage worden gefinancierd vallen onder de solidariteit.
25	Voor alle jeugdzorgtaken, inclusief PGB. Een klein deel van de taken valt onder de lokale verantwoordelijkheid; bijvoorbeeld de lokale uitvoeringskosten.
26	Alle taken die uit de rijksbijdrage worden gefinancierd vallen onder de solidariteit.
27	M.u.v. gemandateerde taken.
28	Dit is met name gericht op specialistische jeugdzorgtaken, niet op preventieve.
29	Zie hiervoor.
30	Voor alle jeugdzorgtaken, er is een klein stukje budget voor lokale invulling gereserveerd.
31	Zie ook toelichting op vraag 7.
32	Geen.

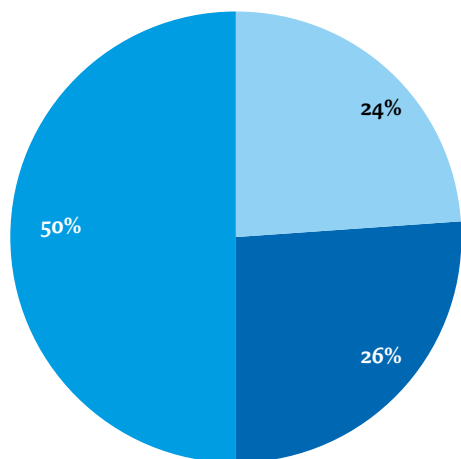
b. Alleen voor de duurdere/risicovolle jeugdzorgtaken	
#	Vrijblijvende toelichting
33	Zie het antwoord bij vraag 7.
34	Op de zwaardere interventieniveaus (6-8) en de bovenregionale zorg wordt solidariteit toegepast. Vanaf 2017 vindt solidariteit plaats op interventieniveau 8 en op de bovenregionale zorg.
35	Zie toelichting vraag 7.
36	Zie antwoord boven.
37	Zie vraag 7.
38	Zie toelichting vraag 7.
39	Voor LTA.
40	Zie het antwoord op vraag 7.
41	Dit geldt voor 2017. In 2016 gold de verevening nog voor alle jeugdzorgtaken.
42	Voor de bovenregionale (duurdere risicovolle jeugdzorg) taken zijn de kosten verdeeld over meerdere regio's om daarmee de risico's meer te spreiden. Er is geen verevening van kosten, elke gemeente betaalt de gerealiseerde kosten. Alleen als de gemeente minder kosten heeft dan de budgetgarantie van de afnemer hoeft de gemeente hier niet extra voor te betalen (hier werkt wel een bovenregionale verevening).
43	Zie vorige vraag.
44	Kostenverevening tussen de deelnemende gemeenten.
45	Vanaf 2016 geldt dat er alleen de duurdere/risicovolle zorg wordt verevend. Voor 2015 was dit nog voor alle jeugdzorgtaken.
46	Kostenverevening vindt plaats op pleegzorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering alsmede Landelijk transitiearrangement specialistische jeugdzorg. Heumen heeft in 2015 een vereveningsbijdrage van € 63.000 betaald.

b. Alleen voor de duurdere/risicovolle jeugdzorgtaken

#	Vrijblijvende toelichting
47	Verevening geldt voor o.a. duurdere pleegzorg, 24 uurs-opvang etc.
48	Alleen bij de duurdere jeugdzorgtaken (JeugdzorgPlus) is gekozen voor risicoverevening.
49	Dit betreft de bovenlokale (crisisopvang) en bovenregionale (jeugdzorg-plus) voorzieningen voor jeugd.
50	Alleen voor de bovenlokale (crisisopvang e.d.) en bovenregionale (jeugdzorg plus) voorzieningen voor jeugd.
51	Alleen voor de bovenlokale (crisisopvang e.d.) en bovenregionale (jeugdzorg plus) voorzieningen voor jeugd.
52	Jeugdzorg plus.
53	Zie toelichting 7.
54	Specialistische jeugdzorg via centrumgemeente Den Bosch is solidair. Lokale jeugdzorg in Land van Cuijk is solidair voor de bedrijfsmatige uitvoering en de toegang.
55	Specialistische jeugdzorg via centrumgemeente Den Bosch is solidair. Lokale jeugdzorg in Land van Cuijk is solidair voor de bedrijfsmatige uitvoering en de toegang.
56	Specialistische jeugdzorg via centrumgemeente Den Bosch is solidair. Lokale jeugdzorg in Land van Cuijk is solidair voor de bedrijfsmatige uitvoering en de toegang.
57	Voor Jeugdplus, jeugdreclassering en jeugdbescherming is voor kostenverevening gekozen in 2015 en 2016.
58	Op deze vraag is eigenlijk geen van de antwoorden van toepassing. Zie toelichting bij vraag 7.
59	JB/JR en jeugdzorg+.
60	Bij Jeugd is er sprake van solidariteit (in 2015 volledig. In 2016 e.v. bij JeugdzorgPlus volledig en het overige o.b.v. het 3 jaarlijks voortschrijdend zorggebruik).
61	Op het gebied van jeugd is er geen vorm van kosten- en risicoverevening. Ik moet verplicht iets invullen??????
62	In de jaren 2015 en 2016 geldt de verevening voor alle jeugdzorgtaken (85% van het beschikbare budget). Vanaf 2017 geldt de financiële solidariteit alleen voor uitzonderingsituaties in de duurdere en risicovolle jeugdzorgtaken.
63	De goedkopere ambulante jeugdhulp valt vanaf 2016 niet meer onder de risicoverevening. Daarnaast wordt ook in toenemende mate met pxq bekostiging gewerkt waarbij 1 op 1 wordt afgerekend met de individuele gemeenten binnen onze regio
64	De verevening geldt m.n. voor de duurdere/risicovolle jeugdzorgtaken.
65	Jeugdhulp met verblijf.
66	Zie vraag 7.
67	Zie toelichting bij vraag 7.
68	Alleen voor de crisisopvang.
69	Het gaat om de GR Jeugdhulp en daarmee om de bovenlokale inkoop van jeugdhulp. Die is echter niet per definitie duurder of risicvoller. Eigenlijk gaan we hier voor een andere antwoord.
70	Alle wettelijke jeugdhulptaken worden op regionaal niveau georganiseerd, met uitzondering van preventie.
71	Zie de toelichting op vraag 7.

Vraag 9.

Hoe zijn de afspraken tussen de samenwerkende gemeenten over kosten- en risicoverevening vastgelegd?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. De afspraken zijn contractueel vastgelegd (ondertekende overeenkomst).	24%	48
■ b. De afspraken zijn in een gemeenschappelijke regeling vastgelegd.	26%	52
■ c. De afspraken zijn niet juridisch afdwingbaar vastgelegd (bijvoorbeeld een bestuurlijke afspraak, collegebesluit, raadsbesluit).	50%	100
Totaal		200

a. De afspraken zijn contractueel vastgelegd (ondertekende overeenkomst)

#	Vrijblijvende toelichting
1	Afspraken zijn vastgelegd in een Regionaal Transitie Arrangement.
2	Afdwingbaar op basis van de vastlegging in de Drentse samenwerkingsovereenkomst.
3	Er is een Regionaal Transitie Arrangement ondertekend in de vorm van een contract.
4	Op hoofdlijn is contractueel vastgelegd te werken op basis van solidariteit. Concrete uitwerking is middels bestuurlijke afspraken vastgelegd.
5	Het contract met de RIGG loopt van 2015-2017. Ingaande 2018 zal met een nieuw contract worden gewerkt.
6	Wij hebben als gemeente een overeenkomst (voor 3 jaar) met de RIGG. De RIGG is als een uitvoeringsorganisatie aan een bestaande gemeenschappelijke regeling (GGD) 'gehangen'.
7	De gemeente Woensdrecht is aangesloten bij het Zorg informatie inkoop team (zi2T), hierin werken de 9 regio gemeenten samen. De regionale werkbegroting wordt door het Zi2T in samenspraak met de financieel adviseurs en de beleidsambtenaren van de 9 gemeenten samengesteld. Hierin staan ook afspraken voor de onderlinge solidariteit of wel risico-spreiding.
8	De lokale jeugdzorg in het Land van Cuijk via een dienstverleningsovereenkomst (DVO), de jeugdzorg via centrumgemeente Den Bosch is een samenwerkingsovereenkomst.
9	De lokale jeugdzorg in het Land van Cuijk via een dienstverleningsovereenkomst (DVO), de jeugdzorg via centrumgemeente Den Bosch is een samenwerkingsovereenkomst.
10	De lokale jeugdzorg in het Land van Cuijk via een dienstverleningsovereenkomst (DVO), de jeugdzorg via centrumgemeente Den Bosch is een samenwerkingsovereenkomst.
11	Jeugd en WMO: regionale samenwerking met 6 gemeenten middels een DVO met de gemeente Helmond. Participatie: gemeenschappelijke regeling.

a. De afspraken zijn contractueel vastgelegd (ondertekende overeenkomst)

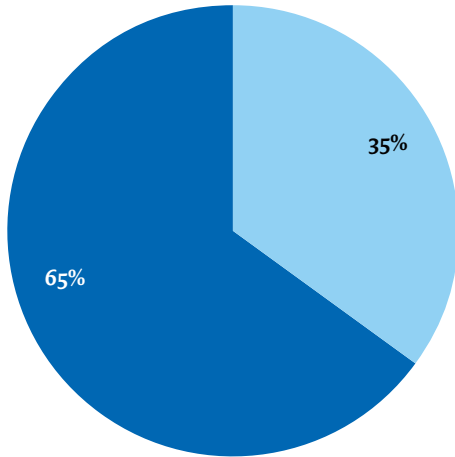
#	Vrijblijvende toelichting
12	Er is bestaat hiervoor een overeenkomst.
13	Afspraken zijn opgenomen in een DVO tussen gemeenten en de Tijdelijke werkorganisatie Jeugd.
14	In een dienstverleningsovereenkomst.
15	1. Bij Jeugd is sprake van contractueel vastgelegde afspraken met elkaar in de regio Holland Rijnland (via TWO Jeugdhulp). 2. Bij WMO en Participatie is dit in een gemeenschappelijke regeling vastgelegd.
16	Is vastgelegd in de bijdrageverordening Serviceorganisatie Jeugd.

b. De afspraken zijn in een gemeenschappelijke regeling vastgelegd

#	Vrijblijvende toelichting
17	De jeugd wordt middels SDF o.b.v. gemeenschappelijke regeling uitgevoerd. We werken ook samen met andere gemeenten om bijv. administratie werkzaamheden te verrichten. Dit is o.b.v. bestuursovereenkomst.
18	Er is in alle deelnemende gemeenten een zelfde nota sturing- en bekostiging vastgesteld met de betreffende beslispunten.
19	De afspraken zijn onderdeel van de gemeenschappelijke regeling. Maastricht is via de gemeenschappelijke regeling gemandateerd om de inkoop voor Zuid-Limburg in te regelen. Met de jeugdzorgPlus aanbieders worden in dat kader contracten afgesloten, waar risicoverevening een onderdeel van is.
20	De afspraken zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling 'Regio Hart van Brabant'.
21	Antwoord 1 en 2. De afspraken zijn contractueel of in een gemeenschappelijke regeling (centrum gemeente) vastgelegd.
22	Bestuurscommissie OZJT.
23	De afspraken van 2015 en 2016 zijn vastgelegd in het Regionaal Transitie Arrangement, de GR en in de bijdrageverordening. De afspraken vanaf 2017 worden vastgelegd in de bijdrageverordening en een nader uit te werken regeling waarin de uitzonderingsituaties nader worden gedefinieerd.
24	Dit is geregeld in de dienstverleningsovereenkomst van de gemeenschappelijke regeling BVO jeugdzorg regio IJsselland.
25	De RBL is vastgelegd in een DVO. De WIL is een gemeenschappelijke regeling.
26	Jeugd: We hebben een DVO (binnen een gemeenschappelijke regeling) waarin afspraken zijn betreffende regionale inkoop van jeugdhulp.
27	Wellicht niet in de gemeenschappelijke regeling zelf maar in de bijdrageverordening. Juridisch is het afdwingbaar.
28	Voor de WMO en P-wet: onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (met uitzondering van Beschermd Wonen, dat voert de SDD uit in opdracht van de gemeente Dordrecht voor in totaal 12 gemeenten). Voor de Jeugdzorg betreft dit de GR Dienst Gezondheid & Jeugd.
29	Geen.

c. De afspraken zijn niet juridisch afdwingbaar vastgelegd (bijvoorbeeld een bestuurlijke afspraak, collegebesluit, raadsbesluit)

#	Vrijblijvende toelichting
30	De colleges van de deelnemende gemeenten in de jeugdhulpregio Drenthe-Zuid zullen hierover een besluit nemen.
31	Er zijn afspraken gemaakt tussen bestuurders.
32	De afspraken worden op bestuurlijk niveau vastgelegd.
33	De gemeenteraad heeft besluiten genomen waarin de afspraken over solidariteit zijn vastgelegd.
34	Voor Participatie is de samenwerking vorm gegeven door oprichting van een regionaal Werkbedrijf.
35	De afspraken zijn bestuurlijk vastgelegd.
36	Raadsbesluit.
37	RIGG is qua uitvoeringskosten ondergebracht in een bestaande gemeenschappelijke regeling (PG&Z). De zorgbudgetten liggen bij de gemeente zelf. De gemeenten besluiten via college- en raadsvoorstel over de risicoverevening/solidariteit.
38	De 23 Groninger gemeenten hebben zich verenigd in de Regionale Inkoop Groninger Gemeenten (RIGG). De RIGG valt onder de gemeenschappelijke regeling PG&Z. De afspraken over kosten- en risicoverevening zijn echter per gemeente middels collegebesluit vastgelegd en niet in de gemeenschappelijke regeling.
39	De afspraken zijn vastgelegd via een collegebesluit. De verrekening vindt plaats via de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Noord Limburg.
40	Afspraken zijn vastgelegd in raads- en collegebesluit.
41	De begroting en de vereeningsstematiek wordt bestuurlijk vastgesteld in de individuele gemeenten.
42	Collegebesluiten.
43	Veelal via regionaal bestuurlijk overleg en begrotingen.
44	O.b.v. vastgestelde begroting e.d.
45	Bestuurlijke afspraak.
46	Antwoord b t.a.v. participatie, is geregeld binnen de GR. Antwoord c t.a.v. Jeugd (de colleges hebben onderlinge afspraken in afzonderlijk genomen collegebesluiten vastgelegd).
47	Via raadsbesluit.

Vraag 10.**Voor hoeveel jaar gelden de afspraken over kosten- en risicoverevening?**

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Voor 0-2 jaar.	65%	131
■ b. Voor > 2 jaar.	35%	69
Totaal		200

a. Voor 0-2 jaar

#	Vrijblijvende toelichting
1	Vanaf 2017 is de samenwerking niet meer op Drents niveau, maar met 7 van de 12 Drentse gemeenten.
2	T.a.v. SDF geldt 0-2 jaar. De bestuursovereenkomst in principe voor onbepaalde tijd.
3	Looptijd periode 2015 en 2016.
4	Besluit solidariteit op LTA voor 2015 en 2016. Voor wat betreft de zware zorgvormen 2016 en 2017 over verlenging solidariteit zijn de besluiten nog niet genomen.
5	Voor Jeugd geldt A. Voor Participatie geldt B.
6	De afspraken gelden nog voor 2016. Voor 2017 worden eventueel nieuwe afspraken gemaakt.
7	Hierna een evaluatie of wordt doorgegaan met de regelingen.
8	Voor het jaar 2017 moeten er nog afspraken worden gemaakt.
9	Bestuurlijke afspraak omtrent verevening wordt jaarlijks opnieuw bezien. Voor 2016 alsmede 2017 zal regionaal worden vervend.
10	Solidariteit loopt nog tot en met 2017. Mogelijk dat de periode verlengd wordt.
11	In eerste instantie voor 1 jaar (2015) gedeeltelijk (ZIN wel solidair, PGB's niet). Vervolgens voor 2 jaar (2016 en 2017) volledig solidair.
12	De keuze wordt jaarlijks opnieuw voorgelegd aan het bestuur van de GR en daarbij wordt ook de verdeelsleutel geactualiseerd (voor 2017 is deze gebaseerd op de ontvangen rijksmiddelen jeugd volgens de septembercirculaire 2016).
13	De keuze wordt jaarlijks opnieuw voorgelegd aan het bestuur van de GR en daarbij wordt ook de verdeelsleutel geactualiseerd (voor 2017 o.b.v. ontvangen rijksmiddelen t.b.v. jeugd uit de septembercirculaire 2016).
14	Is op onderdelen wisselend.
15	In eerste instantie voor 1 jaar (2015), daarna verlengt met 2 jaar (2016-2017).
16	Enkel in 2015.

a. Voor 0-2 jaar	
#	Vrijblijvende toelichting
17	Zie vraag 7. De planning is, dat in 2017 de gemeentelijke toegangen zo worden georganiseerd, dat de werkwijzen nagenoeg gelijk zijn. Hieraan worden voorwaarden gesteld. Indien bij de 9 gemeenten de toegangen voldoen aan de gestelde voorwaarden, dan wordt er vanaf 2018 afgezien van het eigen risico bij de zorg in natura producten. Er zal een werkbegroting 2018 worden opgesteld waarvoor totale solidariteit voor de gehele regio geldt.
18	Vooralsnog 1 jaar. De ervaringen worden geëvalueerd. Op grond van deze ervaringen vindt mogelijk herijking plaats.
19	Als vertrekpunt is een totale implementatieperiode van 3 jaar (2015 t/m 2017) genomen waarbij ook de solidariteit onderdeel van uitmaakt. Jaarlijks wordt bij het voorstel tot vaststelling van de regiobegroting een advies tot bestuursbesluit over de solidariteit aan het bestuur voorgelegd. Dit advies is vooraf ambtelijk en met de verantwoordelijke portefeuillehouders van de regio gemeenten afgestemd.
20	Wordt binnenkort wel omgezet in een afspraak voor 3 jaar.
21	Voor 2 jaar, te weten 2015 en 2016.
22	2015 en 2016.
23	Voor 1 jaar.
24	Afspraken worden per jaar bevestigd (lopen vanaf 2015 tot iig 2017)
25	Jaarlijks worden nieuwe afspraken gemaakt over de risicoverevening.
26	Voor de nieuwe taken Jeugdhulp is een tijdelijke organisatie (2015-2018) opgericht en organisatorisch ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd. Op dit moment vindt een evaluatie plaats, waarbij zal worden besloten om de tijdelijke organisatie wel of niet voort te zetten na 2018.
27	Tot en met 2017.
28	Afspraken zijn nu in ieder geval t/m 2017 gemaakt.
29	Geen.

b. Voor > 2 jaar	
#	Vrijblijvende toelichting
30	In 2015 voor 2 jaar (2015 en 2016). M.i.v. 2017 voor een periode van maximaal 5 jaar.
31	Transitieperiode.
32	2015 t/m 2017, wellicht met voortzetting.
33	De afspraken lopen tot en met 2017, dus maximaal drie jaar.
34	3 jaar.
35	Voorlopig 3 jaar.
36	Solidariteitsafspraken gelden voor 4 jaar (Beleidskader 2015-2018).
37	Per 1 januari 2018 is er alleen sprake van risicoverevening op de duurdere zorgtaken voor Groningen. Groningen kan wel via de RIGG blijven inkopen.
38	Zie voorgaande vragen (7 & 8). De samenwerking RIGG met solidariteit op ZIN-jeugd is per 1-1-2018 gestart en loopt tot 31-12-2017. De bredere solidariteit inclusief PGB-jeugd is voor de jaren 2016 en 2017 afgesproken.
39	Voor de periode 2015 t/m 2017.
40	Voor de jaren 2015, 2016 en 2017.
41	De gemeenschappelijke regeling voor inkoop jeugdhulp Zuid-Limburg loopt van 2015 tot 2019.
42	Tot en met 2019 voor zowel de jeugdzorg Land van Cuijk als via centrumgemeente Den Bosch.
43	Tot en met 2019 voor zowel de jeugdzorg Land van Cuijk als via centrumgemeente Den Bosch.
44	Tot en met 2019 voor zowel de jeugdzorg Land van Cuijk als via centrumgemeente Den Bosch.
45	2017 overgangsjaar, vanaf 2018 waarschijnlijk volledige solidariteit.
46	Voor JB/JR voor 2 jaar. In 2018 gaan we over op een P*Q financiering waarbij dus helemaal geen sprake meer is van kostenverevening, 2017 is een overgangsjaar waarbij wel met voorschot wordt gewerkt maar waarschijnlijk wel afgerekend wordt op basis van gebruik en niet meer op beschikbaarheidsfunctie. Voor JZ+ voor > 2 jaar (2015 t/m 2018).
47	2015 t/m 2017.

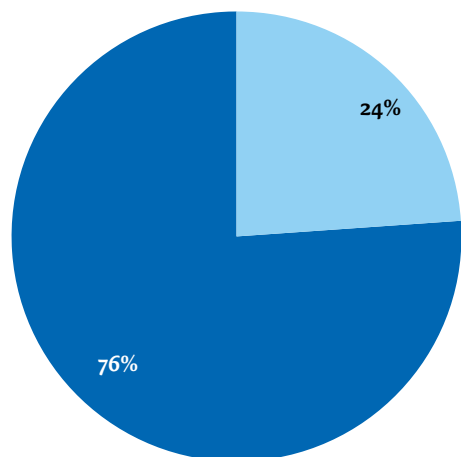
b. Voor > 2 jaar

#	Vrijblijvende toelichting
48	Jeugd en WMO: t/m 2016 regionale samenwerking met 6 gemeenten middels een DVO met de gemeente Helmond/ m.i.v. 2017 een nieuwe gemeenschappelijke regeling met 5 Peelgemeenten. Participatie: gemeenschappelijke regeling.
49	Voor 2015, 2016 en 2017.
50	De GR is voor onbepaalde tijd geldig, er is actief besloten om tot en met 2018 te verevenen. Uitgangspunt is dat dit zo zal worden voortgezet.
51	De afspraak is recentelijk verlengd van 2 naar 4 jaar, maar de afspraak geldt telkens voor 2 jaar.
52	Participatie zit ingebakken in de GR, voor Jeugd was de afspraak gemaakt voor 2 jaar met intentie tot verlenging (wordt nog over gesproken).
53	De gemaakte afspraken gelden tot 2018.
54	De vlaktax bij de GR Jeugdhulp werkt aantal jaar (t+3) door.
55	Geen einddatum aan gemeenschappelijke regeling, waarbinnen jaarlijks een nieuwe begroting wordt vastgesteld.
56	De gemaakte afspraken gelden tot 2018.
57	De nieuwe afspraken gelden tot en met 2019.
58	2016 t/m 2018.
59	Deze afspraken zijn voor 3-4 jaar vastgelegd.

Vraag 11.

Zijn er over 2015 gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente samenwerkt op het gebied van de 3 nieuwe decentralisatietaken die te kampen hadden met financiële tekorten na inzet van reserves? Zo ja, graag toelichten op welk (sociaal domein)terrein de GR actief is en hoe zijn de tekorten afgewikkeld? Keuze A toelichten.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja.	24%	87
■ b. Nee.	76%	271
Totaal		358

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
1	Het betreft alleen GR Reestmond (werkerterrein: WSW). Bij de begroting 2015 van de GR werd een tekort voorzien van € 2.337.000. De deelnemers dragen naar aanleiding (voor Meppel 49%) bij in het tekort, dit betekent € 1.145.130 voor Meppel. Op realisatie basis viel het tekort lager uit, namelijk € 1.018.000 en daarmee ook de bijdrage van Meppel in het tekort.
2	Werkplein Drentsche Aa, de sociale dienst van de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo. Vanwege invoering nieuwe verdeelmodel BUIG heeft Assen ca 3 mio minder budget BUIG ontvangen in 2015, voor rekening gekomen van de gemeente Assen.
3	Binnen de WSW (EMCO) is er sprake van een tekort. Dit tekort wordt betaald door de drie deelnemende gemeenten. Het aandeel van de gemeente Emmen in dit tekort is ruim 80%. Tekort wordt ten laste van de algemene middelen gebracht. Voor een deel van het tekort wordt de reserve sociaal domein ingezet.
4	Gebied van jeugdzorg, deelnemende gemeenten dragen naar rato bij in deze tekorten.
5	Er wordt samengewerkt in de Gemeenschappelijke Regeling DanDon WIZ (Zorg) en de Gemeenschappelijke Regeling NEF (reïntegratie). De GR DanDon WIZ is een centrumgemeente constructie van de gemeenten Dongeradeel, Dantumadiel, Ferwerderadiel en Kollumerland ca, waarbij de gemeente Dantumadiel de centrumgemeente is. Deze GR is in het sociaal domein actief op de gebieden Jeugdzorg, WMO/AWBZ en WMO huishoudelijk. De GR NEF is voor de DDFK gemeenten actief op het gebied reïntegratie.
6	Ja, Sociaal Domein Fryslân voor drie gedecentraliseerde wetten. Staat los van financiële verplichtingen, deze worden door de individuele gemeenten zelf gedragen.
7	Zie ook toelichting vraag 4. De GR betreft de voormalige WSW, beleidsonderdeel van de huidige participatiewet. De tekorten van de GR 'Presikhaaf' zijn gedeeltelijk gedekt door middelen vanuit het sociaal domein maar ook vanuit de algemene reserve van de gemeente. Vooralsnog zijn deze tekorten nog niet afgewikkeld en leggen ze daarmee een groot beslag!
8	Binnen de uitvoering van de WSW is er een substantieel tekort geweest bij Permar WS (Werkvoorzieningschap). Dit tekort is aangevuld door de deelnemende gemeenten.
9	Alleen op het terrein van Participatie.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
10	Dit geldt alleen voor GR Permar, de sociale werkvoorziening van de gemeenten Barneveld, Ede, Renkum, Scherpenzeel, Wageningen. Het tekort van de GR is opgevangen door een extra bijdrage van de deelnemende gemeenten. Inmiddels is besloten tot opheffing van de GR. De financiële afwikkeling daarvan en opbouw van een lokale sociale werkvoorziening is op basis van de meest recente plannen volledig opgenomen in de meerjarenbegroting.
11	Er zijn tekorten bij de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening in het kader van de Participatiewet. De tekorten bij het Werkvoorzieningsschap moeten door de deelnemende gemeenten worden bekostigd.
12	Betreft werk en inkomen (GR Laborijn). Het tekort op inkomensdeel is door ons bijgelegd. (Inkomensdeel benaderen we in deze als onderdeel van de participatiewet). Er is niet bijgelegd op reïntegratie en WSW.
13	In 2015 voert de GR Lander de WSW taken uit voor de gemeente Culemborg. (De GR Werkzaam Rivierenland voert per 01-01-2016 de participatiewet uit namens de gemeente Culemborg). In 2015 is er geen sprake van financiële tekorten. In 2016 heeft de liquidatie Lander plaatsgevonden (zie najaarsrapportage 2016). Dit leverde geen tekorten op voor de gemeente Culemborg.
14	Met betrekking tot de Participatiewet vindt samenwerking plaats middels de GR Werkzaam Rivierenland voor de v.m. WSW. Deze GR heeft geen reserves en de tekorten worden direct vertaald in een hogere gemeentelijke bijdrage in het bedrijfsvoeringsresultaat. Voor de uitvoering van overige onderdelen van de P-wet is een dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Buren gesloten.
15	Voor het onderdeel Participatiewet.
16	Op participatiegebied had GR Hameland tekorten. Door een aanvullende bijdrage van de deelnemende gemeenten.
17	De GR rondom het sociaal werkbedrijf heeft een financieel tekort opgeleverd (domein participatie). De deelnemende gemeenten hebben het tekort naar rato van inwonertal uit de eigen financiële reserves moeten bijbetalen.
18	Gemeenschappelijke regeling is actief op gebied van 'Iedereen doet mee' (Werk en inkomen). Tekorten zijn afgewikkeld door hogere bijdragen van de deelnemende gemeenten.
19	Voor de participatie taken is er een gemeenschappelijke regeling. Deze kampt al enkele jaren met tekorten. De gemeenten dragen hierin bij. De gemeente heeft hiervoor een voorziening getroffen, gevormd uit eigen middelen. In de toekomst kan er ook nog een beroep gedaan worden op de bestemmingsreserve-nadelen decentralisaties.
20	Deze vraag is beetje verwarrend: 'de 3 nieuwe decentralisaties' bevatten de WSW die niet nieuw is. Lochem zit wel in GR hiervoor, vanaf 2017 zijn reserves op en moet de gemeente gaan bijdragen uit eigen middelen.
21	Voor Participatiewet: gemeenschappelijke regeling. Jeugd en WMO: tijdelijk via centrumgemeente als gastheer; volgend jaar wordt er mogelijk een GR hiervoor opgericht.
22	De liquidatie van de Hameland en de bijdrage van de gemeenten in de frictiekosten en het tekort.
23	Participatie. De tekorten zijn gedeeltelijk verrekend met het overschot op het rijksbudget en gedeeltelijk vanuit de Algemene Reserve.
24	MGR (Modulaire Gemeenschappelijke regeling) Werkbedrijf voert de decentralisatie van de Participatiewet uit.
25	De gemeenschappelijke regeling Synergon (WSW-organisatie) is actief op het terrein van de Participatiewet. De tekorten worden door de aangesloten gemeenten uit eigen middelen bijgedragen.
26	Werkvoorzieningsschap Wedeka (3D onderdeel Participatie). De tekorten zijn in de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 verwerkt.
27	GR Novatec (participatie). De exploitatietekorten zijn neergelegd bij de deelnemende gemeenten op basis van het aantal SE's. Gemeente Leek heeft tekort gedekt uit middelen/budgetten welke geen onderdeel uitmaken van het Sociaal Domein.
28	Gemeenschappelijke regeling Novatec (Participatie). De tekorten zijn neergelegd bij de deelnemende gemeenten naar rato van het aantal SE's. Zuidhorn heeft dit tekort vanuit algemene middelen gedekt (niet t.l.v. integratie-uitkering sociaal domein).
29	Met betrekking tot WSW/participatie is er een GR SW-bedrijf (Novatec) en dit bedrag kampt met tekorten.
30	SW-bedrijf. Tekorten worden naar rato verdeeld over deelnemende gemeenten.
31	Tekorten WSW bij W.O.Z.L. aangevuld met eigen bijdrage t.l.v. exploitatie en inzet reserves.
32	Ja, er is een GR voor de sociale werkvoorziening, het is geen nieuwe taak en maakt wel onderdeel uit van de 3 decentralisaties. Wij hebben een oplopend tekort van 3 mln op het onderdeel sociale werkvoorziening, welke middels een GR WOZL wordt uitgevoerd. Voor- en nadelen binnen de SW worden gemuteerd met de algemene middelen. De inkoop van Jeugdhulp is georganiseerd in Zuid Limburg middels een GR, ook op het onderdeel jeugdhulp heeft Heerlen tekorten. Tekorten in het sociaal domein worden primair opgevangen binnen de kerntaken, secondair binnen het 3D domein en de reserve 3D, en als dat onvoldoende is wordt 'breder' gekeken.
33	De decentralisatie participatie wordt uitgevoerd binnen de GR Vixia.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
34	GR Westrom is actief op het terrein van de participatiewet. De tekorten worden opgevangen binnen de reserve 3 decentralisaties en/of uit de begroting.
35	Voor de sociale werkvoorziening werkt de gemeente Sittard-Geleen samen met de gemeenten Schinnen, Stein en Beek. Het tekort van deze GR wordt conform een vooraf vastgestelde verdeelsleutel toegerekend naar de 4 gemeenten.
36	De GR waar de inkoop van zorg voor de 7 regiogemeenten is belegd, had over 2015 hogere lasten dan geraamd. Dat is opgevangen door extra bijdragen van de deelnemende gemeenten.
37	De GR die voor de 7 gemeenten de raamcontracten afsluit heeft in 2015 hogere uitgaven gerealiseerd dan geraamd. Dat is opgevangen doordat deelnemers een extra bijdrage hebben betaald.
38	De GR die voor de (7) regiogemeenten de raamcontracten afsluit heeft in 2015 hogere uitgaven gerealiseerd dan geraamd. Dat is opgevangen doordat deelnemers een extra bijdrage hebben betaald.
39	Vixia BV.
40	Tekorten op gebied van participatiewet - onderdeel WSW. Dit wordt verricht door GR WOZL.
41	Participatiewet. Het SW-bedrijf heeft tekorten. In 2015 was het saldo van de totale 3 D's voldoende om dit op te vangen. Voorgaande jaren is de extra gemeentelijke bijdrage ten laste van de algemene middelen gebracht. Begrotingstechnisch vindt er een ingroei plaats van het tekort van het SW-bedrijf. Voor 2017 nog volledig geraamd om ten laste van de algemene middelen om in 2020 volledig binnen de budgetten van de 3D's op te vangen. Op rekening basis wordt beoordeeld of in de jaren 2017-2019 tekorten als nog kunnen worden opgevangen binnen de budgetten van de 3D's. Daarnaast wordt in de regio ook op de andere onderdelen samengewerkt, maar dit is niet o.b.v. een GR.
42	WSW.
43	Ja, De gemeenten hebben het tekort o.b.v. inwonersaantal aangevuld. (Dus een aanvullende gemeentelijke bijdrage over 2016 betaald ter dekking van de tekorten van de MGR).
44	Alleen bij de Jeugd was sprake van een tekort. Dit is gecompenseerd door meevallers op de andere 2 D's (WMO en Participatie).
45	Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard werken m.b.t. Werk en Inkomen (domein Participatiewet) samen op basis van een gemeenschappelijke regeling. Eventuele tekorten worden opgevangen binnen de budgetten Sociaal Domein.
46	Uitvoering Participatiewet door ISD en WSW bedrijf. Tekorten zijn ten laste van de deelnemende gemeenten gebracht. Voor Bergen op Zoom t.l.v. Algemene reserve.
47	Participatiewet: 1. Intergemeentelijke samenwerking (ISD) met gemeente Bergen op Zoom en Steenberg -> uitvoeringskosten op basis van aantal cliënten, de uitvoeringsbudgetten ieder voor zich. 2. Werkvoorzieningsschap (WVS): op basis van de ontvangen rijksuitkering en/of bestaande cliëntenaantal. Jeugd: Samenwerkingsverband middels het Zi2T en 9 gemeenten (eerder toegelicht), op de meeste posten wordt de ontvangen rijksbijdrage als verdeelsleutel gehanteerd.
48	Het Werkvoorzieningsschap heeft voor 2015 een extra bijdrage in het exploitatieresultaat gevraagd aan de deelnemende gemeenten. Het bedrag dat hiervan uiteindelijk resteerde is weer aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd.
49	WVS (participatie). De geraamde tekorten, worden d.m.v. een extra gemeentelijke bijdrage afgewikkeld. Op basis van realisatie wordt extra gemeentelijke bijdrage aangepast. De reserves bij de GR zijn beperkt. Hart van West Brabant (participatie). Tekorten worden afgewikkeld bij het afsluiting van het jaar. Waarbij de uitvoeringskosten cf. solidariteit worden verdeeld over de deelnemende gemeenten en de productkosten (uitkeringen, bijzondere bijstand etc.) per individuele gemeente wordt afgewikkeld.
50	Met de invoering van de nieuwe Participatiewet per 2015 hebben de Langstraat gemeenten gekozen om de uitvoering van deze wet neer te leggen bij de uitvoeringsorganisatie Baanbrekers. Uitvoering van deze wet maakt onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling 'Uitvoeringsorganisatie Baanbrekers'. Baanbrekers heeft 2015 afgesloten met een nadelig resultaat uit gewone bedrijfsvoering van € 3.671.000 hetgeen voor onze gemeente een extra gemeentelijke bijdrage in dit verlies van ruim € 1,5 mln. betreft.
51	Betreft de GR waarin onder andere de participatie taken zijn ondergebracht. Deze GR voert echter naast participatie en reïntegratie ook de werkzaamheden voor BUIG en Bijzondere bijstand uit. Het tekort is niet te specificeren naar de afzonderlijke taken. Het tekort van de GR is aangezuiverd door de deelnemende gemeenten.
52	Vijf Kempengemeenten werken samen op basis van gemeenschappelijke regeling waarbij de taken 3 transities grotendeels gezamenlijk worden uit gevoerd.
53	Binnen de Gr HvB werken 9 gemeenten samen. In 2015 hadden in het geheel van kosten en baten 2 gemeenten een tekort. Deze tekorten zijn afgedekt via het aanspreken van de risicoreservering van 2% (2 mln.)

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
54	Het werkplein heeft tekorten op uitvoeringbudgetten participatiewet en WVS heeft tekorten op de inzet van SW dienstverbanden. De tekorten worden gedekt door gemeentelijke bijdrage.
55	Betreft afwikkeling van de GR/WOT Top-Craft (SW). Hiervoor is een voorziening in het leven geroepen. Hieruit worden zaken als wachtgeldverplichtingen betaald. Daarnaast is er de Stichting Werkprojecten Oldenzaal; een stichting waarin het werkgeverschap van de WSW'ers is ondergebracht.
56	Participatie en dan met name de WSW.
57	De gemeenschappelijke regeling op het gebied van Jeugdzorg had in 2015 te maken met een tekort. De gemeente Deventer heeft dit tekort in 2015 weten op te vangen met voordelen binnen het sociaal domein.
58	Ondersteuning bij contractering en juridische vraagstukken voor WMO en Jeugd is ondergebracht binnen OZJT, welke onderdeel is van de GR Regio Twente. Voor overige zaken is er een samenwerkingsverband (geen GR) Samen14. Voor uitvoering van de Participatiewet wordt alleen voor de uitvoering van de 'oude WSW' gebruik gemaakt van een GR. Tekorten en overschotten worden niet tussen gemeenten verrekend.
59	De GR BVO jeugdzorg regio IJsselland is een heel lichte vorm van een GR (bedrijfsvoeringsorganisatie). Dit betekent dat de gemeente Raalte in moet staan voor de BVO, zodat zij voldoende middelen beschikbaar hebben om betalingen te kunnen doen. Op het moment dat de BVO te weinig middelen heeft of er een tekort is, dan dient door er door iedere gemeente (in het licht van de financiële solidariteit) een deel af te dragen (op basis van een verdeelsleutel). Dit geldt ten aanzien van de jeugd. In 2015 was de gemeente Raalte nog deelnemer aan de GR WEZO voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening. Deze GR is begin 2016 opgeheven. Raalte voert de sociale werkvoorziening vanaf 1-1-2016 in eigen beheer uit.
60	Hierbij gaat om het Soweco, actief in het kader van de WSW. De tekorten uit de BBV begroting van Soweco zijn opgenomen in de gemeentelijke begroting.
61	Regionale Jeugdzorg.
62	Regionaal tekort Jeugdhulp 2015 opgevangen binnen totaal positief gemeentelijk saldo Sociaal Domein 2015.
63	Regionale Jeugdzorg.
64	Jeugdzorg, tekorten afgewikkeld door verevening naar rato van onze inbreng.
65	Er was een tekort bij de uitvoering van de Jeugdzorg, waarvoor in de regio IJsselland een BVO is opgericht. Dit tekort is door de deelnemende gemeenten uit eigen middelen betaald.
66	Sociale Werkvoorziening RWA/Amfors. Recente info: gemeentelijke bijdrage over 2016 wordt fors hoger afbouw populatie beschut werk verloopt langzamer dan gepland.
67	Tekort op Participatiewet van een ton, gecompenseerd binnen het programma Sociaal Domein door overschotten op WMO en Jeugd.
68	De Gemeenschappelijke regeling BBS is actief op het terrein van re-integratie en bijstandsverlening onder de Participatiewet. Er waren tekorten voor de BUIG (uitgaven uitkeringen waren hoger dan de inkomsten). De tekorten zijn opgevangen binnen ons eigen financieel onschotte sociaal domein.
69	De Participatiewet wordt uitgevoerd door de RDWI Kromme Rijn Heuvelrug en deels door de BIGA Groep.
70	Participatiewet; De GR die de WSW uitvoert kende een klein tekort voor gemeente Stichtse Vecht, dat binnen het product gecompenseerd werd door een meevaller bij de Bijstandsverlening.
71	Orionis Walcheren kampt met tekorten op (o.a.) het participatiebudget. Aangezien Orionis geen reserves heeft komen deze tekorten ten laste van de deelnemende gemeenten.
72	Orionis Walcheren kampt met tekorten op (o.a.) het participatiebudget.
73	Ja, we werken op het gebied van de Jeugdwet samen met de dertien Zeeuwse gemeenten. We hebben een gezamenlijke Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland. Deze is ondergebracht bij de GR GGD Zeeland (art. 25). Over het jaar 2015 hebben we geen financiële tekorten.
74	Orionis op het terrein van participatie. Tekorten zijn opgelost door hogere gemeentelijke bijdragen.
75	GR Hoeksche Waard WiHW (Participatiewet) heeft over 2016 een te verwachten tekort van € 1,5 miljoen.
76	Voor de jeugd is er sprake van een tekort, dit wordt op gemeentelijk niveau gecompenseerd door het overschot op de WMO.
77	De Tijdelijke werkorganisatie Jeugd (Holland Rijnland) was in over 2015 sprake van een beperkt tekort, dat ten laste van de deelnemende gemeenten is gekomen.
78	Het betreft de GR voor de uitvoering van de WSW en beschutwerk. Het tekort kon niet worden gedekt uit de reserves van de GR en zijn door gemeente gedekt.
79	Voor de jeugd is er sprake van een tekort, dit wordt op gemeentelijk niveau gecompenseerd door het overschot op de WMO.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
80	Ja, bij de SWA was sprake van tekorten. SWA is de GR voor de sociale werkvoorziening. Wij hebben in 2016 een extra financiële bijdrage gedaan ten laste van onze algemene reserve. Hiermee vonden extra aflossingen van leningen plaats, waardoor de huisvestingslasten in de komende jaren lager zijn en de exploitatie positiever.
81	GR voor inkoop jeugdzorg, tekorten voor de organisatie zelf evenredig verdeeld op basis van inwoneraantal. Tekorten op zorg zijn o.b.v. woonplaats cliënt (zie vraag 7).
82	De fusie van de regionale sociale dienst en Avelingen groep tot Avres heeft geleid tot frictiekosten. Deze zijn intern opgevangen door Avres waardoor het weerstandsvermogen is verslechterd.
83	WIHW, uitvoering van de participatiewet. Er wordt de komende jaren een aanzienlijk tekort verwacht.
84	De DSW (participatie, oud WSW), gemeentelijke bijdragen voor wegwerken van exploitatietekort.
85	Op participatie. Dit bedrag is door alle gemeente bijgedragen.
86	De GR Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J).
87	De GR's hebben geen eigen reserves. Tekorten, m.n. Jeugd, worden in rekening gebracht bij de gemeenten.

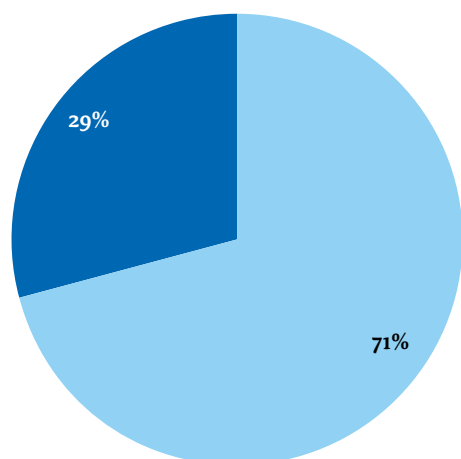
b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
88	Op het terrein van Jeugdzorg zijn regionaal vastgelegde afspraken.
89	Voor Heerenveen was er geen sprake van een tekort.
90	Alle kosten van SDF worden in een afgesproken verhouding omgeslagen over de deelnemende gemeenten.
91	Er wordt wel samengewerkt, maar binnen de 3 beleidsterreinen is niet gekampt met tekorten.
92	Geen inzet van reserves!
93	Er wordt wel samengewerkt, maar binnen de 3 beleidsterreinen is niet gekampt met tekorten.
94	De GR belast alle kosten door aan de gemeente, waardoor er bij de GR geen sprake is van een tekort. Eventuele tekorten worden opgevangen door de deelnemende gemeenten.
95	Geen GR-en op het terrein van WMO, jeugdzorg en passend onderwijs.
96	De WSW wordt in 2015 nog wel in GR verband uitgevoerd. Deze samenwerking wordt beëindigd per 1-1-2018.
97	Voor uitvoering Jeugdwet gold voor de gemeente Ermelo een tekort. In regioverband (GR) was er sprake van een overschot.
98	N.v.t. want Hattem participeert niet in een GR Regio.
99	Ten aanzien van de uitvoering het onderdeel participatie wordt samengewerkt via de GMR Rijk van Nijmegen. De participatie-taak vindt plaats in de module werkbedrijf (incl. voormalig WSW).
100	Geen tekorten.
101	Tot nu toe niet.
102	Vanaf 2016 wel.
103	De Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeente voert zaken wel uit maar houdt zelf geen reserves aan. Tekorten en overschotten op de ramingen komen ten laste/gunste van de gemeenten.
104	We nemen niet deel aan een GR op dit gebied.
105	We nemen niet deel aan een GR op dit gebied.
106	We nemen niet deel aan een GR op dit gebied.
107	Vanaf 2016 zijn wel activiteiten binnen het sociaal domein ondergebracht in Duo+. Hieruit is wel een tekort ontstaan.
108	Er is een GR voor de sociale werkvoorziening. Deze heeft geen tekort na voldoende bijdrage van de gemeenten. Deze bijdrage is overigens wel hoger dan het toegekende budget voor de sociale werkvoorziening.
109	Geen tekorten.
110	Wij nemen niet deel aan een GR met tekorten in 2015.
111	Geen.
112	Voor het onderdeel re-integratie en WSW wordt via een GR samengewerkt, maar er zijn geen tekorten.
113	We hebben wel een GR Regio Twente, onderdeel OZJT, maar hierbij geldt geen financiële verevening op zorgkosten.

b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
114	Hoewel er geen tekorten zijn bij de GR Soweco (die worden immers aangevuld door de deelnemende gemeenten) is er de komende jaren wel sprake van een zorgelijke toekomstperspectief.
115	De BVO Jeugd heeft de hogere lasten in 2015 naar rato verrekend met de deelnemende gemeenten. De GR Sallcon voert taken uit voor het onderdeel participatie, de voormalige WSW, en kent geen tekort in 2015.
116	OZJT werkt als bestuurscie voor de samenwerkende 14 twentse gemeenten met een beperkte eigen staf en begroting. Voor AMHK/veiligthuis is ook een afzonderlijke begroting. Er zijn geen tekorten.
117	Geen GR, gemeente Amersfoort doet inkoop en zorgadministratie voor enkele regiogemeenten.
118	Na inzet van reserves.
119	Niet van toepassing.

Vraag 12.

Zijn de decentralisatierisico's in de gemeente gekwantificeerd? Zo ja, de twee grootste decentralisatierisico's vermelden onder toelichting.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja.	71%	255
■ b. Nee.	29%	103
Totaal		358

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
1	Gekwantificeerd op een percentage van de rijksbijdrage.
2	3 D's samen € 1.000.000. Daarnaast alle GR'en samen € 700.000.
3	1 onvoldoende ontsluiting van informatie, onvoldoende zicht op cijfers en aantallen zorgvragers en zorgvraag 2 onvoldoende capaciteit eigen organisatie kwalitatief en kwantitatief.
4	De 3 decentralisaties zorgen voor een taakverzwaring van de gemeente, bovendien zijn alle 3 een open einde regeling. Een deel van de taken is over gekomen met een forse bezuiniging. Uitgangspunt is dat de nieuwe taken binnen de daarvoor beschikbaar gestelde Rijksmiddelen worden uitgevoerd. Decentralisatie Jeugd: Inzicht in het interventie niveau van de verleende jeugdhulp variërend van lichte vormen tot zwaardere vormen van ondersteuning is van groot belang. Verschuiving naar lagere interventieniveaus is streven, maar kent wel grenzen
5	1. Door grote druk op het reïntegratie budget ontstaan er mogelijk tekorten. De gemeentelijke ambitie v.w.b. reïntegratie kan mogelijk niet worden gerealiseerd. 2. Kostenbeheersing op het terrein van de gespecialiseerd Jeugdhulp is lastig, mede gezien samenwerking 12 gemeenten, lokale accenten, onderlinge afstemming, invullen accountmanagement richting aanbieders.
6	1. Maatschappelijke ontwikkelingen, aanvullende kortingen op de integratie-uitkering en andere onvoorziene situaties kunnen resulteren in financiële effecten. Deze ontwikkelingen liggen niet in alle gevallen binnen onze invloedssfeer. In principe is nog steeds sprake van open-einderegelingen. Dit vraagt vervolgens om aanpassing van bestaande beleidskaders en inkoopcontracten. 2. In tegenstelling tot in voorgaande jaren ontvangen wij niet langer een bijdrage per werknemer met een SW-dienstverband, maar een lumpsumbedrag voor de uitvoering van de WSW in het Participatiebudget. Met de invoering van de Participatiewet is de WSW niet meer van toepassing op de nieuwe instroom. Hierdoor zal de WSW-populatie door natuurlijk verloop gestaag afnemen. Als gevolg van de bovenstaande ontwikkelingen verwachten zij dat het exploitatietekort van de GR jaarlijks zal toenemen.
7	Belangrijkste risico's zijn de open einde regelingen bij de jeugd en WMO. Daarnaast is een belangrijk risico de ontwikkeling van de rijksbudgetten.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
8	In de programmabegroting is bij de risicoparagraaf op blz. 99 en 106 de risico's beschreven van het sociaal domein. 1. De rechtelijke uitspraak over de eigen bijdrage functie begeleiding. 2. Instellingen komen t.g.v. de decentralisaties in zwaar weer. 3. Open einde regelingen.
9	Risico's zijn meer algemeen omschreven.
10	In de risicoparagraaf zijn de risico's transitiebreed opgenomen. Voor jeugdhulp is een risico dat de uitvoering van beleid niet de gewenste resultaten oplevert op ongewenste resultaten oplevert. Wij hebben het beleid niet in beton vastgelegd en zijn bereid, op basis van praktijk, tussentijds bij te stellen. Een 2 ^e risico is dat een hulpaanbieder failliet zou kunnen gaan. Wij spreiden dit risico door te sturen op een breed palet aan aanbieders.
11	WSW (afbouwrisico ten opzichte van de verwachte blijf kans) en jeugdzorg (zorgvraag en prijspeil).
12	Hoogte Rijksbijdragen; Aan de hand van ervaringscijfers zal de rijksbijdrage(n) en het bestedingsvolume van de overgedragen taken in het kader van het Sociaal Domein de komende jaren de juiste omvang krijgen. 2. Budgetneutrale uitvoering sociaal domein: Om nog meer grip op de uitvoering van het beleid te krijgen, is met ingang van 2015 een invoeringsperiode van 3 jaren nodig om in een stabiele situatie te komen. Het uitgangspunt is budgettair neutrale uitvoering met daarbij de kanttekening dat er bij acute zorgbehoefte sprake is van een 'open einde regeling' met de daarbij behorende verplichtingen. 3. Open-einde regelingen: Uitgaven, als gevolg van open einde regelingen die voortvloeien uit landelijke wet- en regelgeving, brengen risico's met zich mee. Welke omvang deze risico's zullen hebben is niet te bepalen (waaronder de WMO, WWB en leerlingenvervoer).
13	Er is in de begroting extra budget (dat niet ten laste komt van het uitvoeringsbudget sociaal domein) voor frictiekosten opgenomen ten bedrage van € 123.610. Dit is het aandeel van Dantumadiel in de door de GR DDFK gemeenten begrote frictiekosten in verband met de 3D's. Daarnaast is voor risico's WMO/AWBZ en Jeugdzorg een bedrag van € 250.000 opgenomen in de risicotabel van de paragraaf Lokale heffingen en risicobeheersing. Op basis van deze risicotabel wordt de norm bepaald waaraan de algemene reserve minimaal moet voldoen.
14	Indien er een jongere is met intensieve jeugdzorg, dan kunnen de kosten oplopen tot € 100.000 per geval. Het begrotingsbudget is echter maar € 77.500.
15	1. Bijstelling van BUIG-budget per 2017. 2. Landelijke beleidswijzigingen en jurisprudentie WMO.
16	1. Eenmalige frictiekosten als gevolg van de herstructurering (ontmanteling/ombuiging) van Caparis NV (gemeente Heerenveen is aandeelhouder) 2. Oplopende subsidie tekort WSW doordat eventuele CAO stijging van de lonen niet wordt gecompenseerd door de rijksbijdrage.
17	In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met de herstructurering van Caparis en Jeugdzorg.
18	Uitgaven Decentralisatie Jeugd verminderen niet de met korting die door het rijk opgelegd wordt. Kans: 65%, risico bedrag: € 950.000 Uitgaven Decentralisatie WMO verminderen niet de met korting die door het rijk opgelegd wordt. Kans: 85%, maximaal risicobedrag: € 1.150.000 Zie ook pagina 55 begroting 2017.
19	Het grootste risico betreft de decentralisatieuitkering. De gemeente heeft een tekort op de 3D's en na de invoering van het objectieve verdeelmodel is dit alleen vergroot door fors lagere uitkering. Het tweede grote risico is de veel te positief ingeschatte afbouw van de WSW door het Rijk. Een derde grote risico is de open eind financiering van de jeugdzorg.
20	Als risico is aangegeven, dat afschalen van maatwerkvoorzieningen naar basisvoorzieningen niet snel genoeg gaat. Jeugd.
21	Aanvulling Reserve: Kans 80%, Risico € 4.000.000 sociaal domein. De kans bestaat dat in 2016 de risicoreserve sociaal domein benut moet worden. Die reserve moet dan aangevuld worden teneinde de risico's in 2017 op te kunnen vangen. Overschrijding budget Bijzondere Bijstand i.v.m. kosten beschermingsbewind: Kans 50%, risico € 500.000 Binnen de voor bijzondere bijstand zijn de uitgaven voor het beschermingsbewind sterk opgelopen. Het vergoeden van deze kosten is onvermijdelijk (wettelijk verplicht) en de rechter beslist over de vraag of een persoon de onder beschermingsbewind wordt geplaatst of niet.
22	Niet kunnen realiseren van de bezuiniging die opgelegd is door het Rijk.
23	1. Hogere zorgvraag door externe factoren. 2. Tekorten op het participatiebudget.
24	Jeugdzorg achterstallige declaraties en toenemende zorgconsumptie. WMO achterstallige decentralisaties.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
25	1. WMO - hogere lasten door een groter beroep op de regeling. 2. Jeugdzorg - te weinig middelen beschikbaar voor de behoefte aan Jeugdzorg na de decentralisatie van deze taak.
26	Evt. verwachte tekorten op uitvoering WMO 2015 en jeugdwet, risico's zijn gekwantificeerd op 10% van de IU sociaal domein (voor deze onderdelen).
27	<ul style="list-style-type: none"> • Meer zorg-uitgaven dan zorg-budget. • Lagere inkomsten vanuit Rijk door herijking verdeelmodellen.
28	1. Het risico van het nog groter negatief exploitatieresultaat van Presikhaaf (GR WSW). 2. Het risico van budgetoverschrijding bij inzet van met name complexe (boven)regionale jeugdzorg.
29	Jeugdbudget en WMO-budget.
30	Het is geen ja of nee. De keuze slaat door naar ja aangezien de risico's zijn benoemd; ze zijn echter moeilijk kwantificeerbaar. Uiteraard is de verminderde Rijksinkomst gedurende de komende jaren wel kwantificeerbaar. De mogelijk/onmogelijke invulling hiervan is benoemd in onze begroting. Daarnaast zien wij ook als risico dat er onvoldoende zicht is op zorgconsumptie, de beperkte invloed van de gemeente op die zorgconsumptie. Een uitgebreide uitleg van deze en andere risico's zijn opgenomen in bijlage 2 van onze begroting 2017 die beschikbaar is bij u als Provinciaal toezichthouder.
31	1. Transitie Jeugd: De door het rijk beschikbaar gestelde financiële middelen voor de uitvoering van de jeugdzorg zijn onvoldoende om de te maken kosten te dekken. 2. Door het rijk worden binnen de integratie uitkering sociaal domein onvoldoende middelen ter beschikking gesteld om de kosten voor meerzorg te bekostigen.
32	Tekorten Jeugdzorg. Oplopende exploitatietekorten uitvoering WSW.
33	Het grootste risico momenteel betreft de bekostiging van zorg voor voogdijcliënten binnen de Jeugdwet. VWS en de VNG werken momenteel aan een oplossing, maar hier lopen we momenteel een risico van ongeveer € 1 miljoen. Een ander groot risico is de beoogde daling van de decentralisatieuitkeringen waardoor bezuinigingen op het gebied van Jeugd, WMO en Participatiewet noodzakelijk zijn. Het is nog niet duidelijk of en hoe deze bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden.
34	1. Continuïteit van zorg. 2. Binnen financiële kaders blijven.
35	Toename armoede problematiek, onvoldoende uitstroom naar regulier werk. Stijgende instroom van uitkeringsgerechtigden. Jeugdzorg: onvoldoende sturingsmogelijkheden op budgetten. Het transformatieproces is in 2016 op gang gekomen.
36	Jeugdhulp: open einde regeling met beperkte invloed op instroom buiten wijkteam om + weinig invloed op dure zorgvormen Participatie: rijksbudgetten voor WSW-taken dalen harder dan geprognostiseerde uitstroom binnen onze sociale werkvoorziening.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
37	<p>Begroting 2017 paragraaf weerstandvermogen: 5 3 Decentralisaties Risico's rondom de drie decentralisaties: Jeugdzorg/WMO De belangrijkste financiële risico's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende budget om benodigde zorgaanbod te realiseren. Benodigde zorginnovatie 'met behoud van kwaliteit en voldoende aanbod' die nodig is om efficiencykorting van het Rijk te halen, wordt niet gerealiseerd of blijkt niet mogelijk. • Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden. • Kosten overdracht lopende trajecten na 2015; • Herverdeeleffect objectief verdeelmodel; • (Boven)regionale contractering voor de zorgaanbieders; • Ontwikkeling zorginnovatie; • Aanpassing beleidsuitgangspunten. <p>800.000/200.000</p> <p>Participatiewet: De belangrijkste financiële risico's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De afbouw van de WSW middelen binnen het participatiebudget gaat gepaard met behoud van de rechten van de bestaande doelgroep. Dit zal leiden tot hogere subsidietekorten. Als deze niet worden opgevangen door verbeterde operationele resultaten, zullen de tekorten gedekt moeten worden uit de algemene middelen en/of het participatiebudget. In dat laatste geval blijft er minder budget over voor re-integratie van bestaande en de nieuwe doelgroepen (nieuwe Wajong-ers met arbeidsvermogen en de doelgroep beschut werken); • De invoering van het nieuwe verdeelmodel voor de re-integratie en WSW-middelen per 2015 kan leiden tot negatieve herverdeeleffecten; • Oprichting/deelname GR Werkzaam Rivierenland. <p>Vanaf 2016 wordt geparticipeerd in de Werkzaam Rivierenland. Doel is een logische uitwerking van de regionale visie op het sociaal domein: meer mensen aan het werk op basis van hun kwaliteiten en meer zelfredzaamheid. Werkzaam Rivierenland vormt de verbinding tussen de vraag en het aanbod van werk. € 500.000</p>
38	<p>Omdat ze onderdeel uitmaken van de paragraaf weerstandvermogen, zijn ze afgedekt via de algemene reserve. De twee grootste zijn: decentralisatie WMO (€775.000) en decentralisatie Jeugd (€730.000). Bron: begroting 2017.</p>
39	<p>Daar waar mogelijk zijn de risico's gekwantificeerd. De twee belangrijkste zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kanteling heeft niet het gewenste effect. • Toename WLZ-cliënten in Beschermd Wonen.
40	<p>Het risico dat de budgetten dalen en het risico dat er een zwaar zorggeval opkomt. In onze relatief kleine gemeente is dat een groot risico.</p>
41	<p>Open einde regeling jeugdzorg en toename van het aantal statushouders.</p>
42	<p>1. Begeleiding personen met lage loonwaarden. 2. Nadelig exploitatieresultaat WSW-bedrijf als gevolg van niet realiseren bezuinigingstaakstelling.</p>
43	<p>Op hoofdlijnen. In de paragraaf weerstandvermogen wordt hier via het risicoregister melding van gemaakt. Jeugdwet en Participatiewet zijn als grootste risico benoemd.</p>
44	<p>1. Tekorten op de Rijksbudgetten 3D. 2. Tekorten in de exploitatie WSW-bedrijf (negatief subsidieresultaat).</p>
45	<p>WMO ca. € 175.000 en Jeugdzorg € 175.000.</p>
46	<p>Onvoldoende budget (risico) om benodigde aanbod (Jeugdzorg en AWBZ) te realiseren.</p>
47	<p>In de paragraaf 'Weerstandvermogen en Risicobeheersing' is een Top 10 van gemeentelijke risico's opgenomen. In dit overzicht zijn ook een aantal decentralisatierisico's opgenomen, waarvan de twee belangrijkste zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De mogelijkheden van sturing op de kosten van de jeugdhulp worden beperkt door de wettelijke bevoegdheid van huisarts, jeugdarts, medisch specialist en rechterlijke macht (Kans: 50%, Financieel gevolg: € 1,0 mln); 2. Negatieve financiële gevolgen m.b.t. de Participatiewet, te weten; A. hogere lasten dan begroot omdat het aantal uitkeringsgerechtigden sterker stijgt dan verwacht en B. tegenvallende inkomsten van het Rijk (Kans: 50%, Financieel gevolg: € 1,0 mln).
48	<p>Schaalgrootte: fluctuatie in aantal cliënten. Kwetsbaarheid lokaal team.</p>

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
49	Ja, In het verleden is er een risicoanalyse gemaakt. Deze analyse was gebaseerd op nadelen door bezuinigingen op rijksniveau terwijl de lasten gelijk zouden blijven. Omdat tot nu toe blijkt dat de Rijksgegevens over zorg en de opbouw van de decentralisatie uitkering totaal onbetrouwbaar en onnavolgbaar zijn, is het risico nu bepaald aan de hand van de historische zorgkosten en informatie uit de circulaire over de hoogte van de decentralisatie-uitkering.
50	Jeugdzorg € 1.000.000 met een kans van 20-40% = € 300.000 (blz. 64 begroting). WMO € 500.000 met een kans van 20-40% = € 150.000 (blz. 66 begroting).
51	Participatiewet en Jeugdwet.
52	1. Open einde karakter: onduidelijkheid over en toename aantal cliënten. 2. Onzekerheid over hoogte rijksbudget en nieuwe rijksbezuinigingen.
53	Het risico of wij als gemeente voldoende gecompenseerd worden voor voogdij en of de WSW-ers ondergebracht kunnen worden naar regulier werk.
54	In de paragraaf sociaal domein worden de risico's op de WMO en Jeugdzorg beschreven, echter niet met cijfers onderbouwd. De aanwezige bestemmingsreserve heeft voldoende omvang om de geschetste risico's af te dekken.
55	Volumestijging zorgvraag en transformatie gemeenschappelijke regeling sociale werkplaats.
56	Ontwikkelingen en tekorten sociaal domein. Tekorten op beschermd wonen.
57	1. Risico vermindering rijksbijdrage Participatie in relatie tot uitstroom WSW. 2. Toename 'zwaardere' dure Jeugdzorg.
58	4,2 miljoen euro voor 2017, programma Vernieuwing Sociaal Domein (VSD) en zit voornamelijk in zorggebruik (indicatiewaarde en verzilveringspercentage).
59	Onzekerheid als gevolg van toenemend zorgvraag en afnemende zorgbudgetten. Risico is gekwantificeerd tussen de € 200.000 en € 500.000. Risico op het gebied van het SW bedrijf. Als gevolg van een lagere rijksbijdrage voor de SW-taken bestaat het risico dat dit tekort bij het SW-bedrijf leidt tot een hogere eigen bijdrage van de gemeente. Risico is gekwantificeerd tussen de € 50.000,- en € 100.000,-
60	Onzekerheid als gevolg van toenemend zorgvraag en afnemende zorgbudgetten. Risico is gekwantificeerd tussen de € 350.000 en € 700.000. Risico op het gebied van het SW bedrijf. Als gevolg van een lagere rijksbijdrage voor de SW-taken bestaat het risico dat dit tekort bij het SW-bedrijf leidt tot een hogere eigen bijdrage van de gemeente. Risico is gekwantificeerd tussen de € 200.000 en € 350.000.
61	In de begroting zijn de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheer de decentralisatierisico's gekwantificeerd onder de post 'open einde regelingen', waarbij de nadruk ligt op de risicoinschatting voor het lopende boekjaar (2017) op basis van een 'risico-interval' (afwijking t.o.v. begroot bedrag). Het risico op dit onderdeel wordt ingeschat tussen de € 400.000 nadelig en € 100.000 voordelig.
62	In de paragraaf weerstandsvermogen.
63	Hogere kosten dan voorzien, door hogere volumes of door hogere prijzen.
64	Open einde regeling en terugdringen tekorten Wedeka. Zie toelichting paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (blz. 75 en 76) van de programmabegroting 2017.
65	Veranderend kabinetsbeleid en de voorziening gehandicapten.
66	Overschrijding uitgaven voor PGB jeugd AGV ontwikkeling macrobudget. Mogelijk neerwaartse bijstelling van de rijksbijdrage m.b.t. de uitvoering van de participatiewet onderdeel BUIG.
67	Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing: risico op onvoldoende budget om benodigd zorgaanbod te realiseren, door onvoldoende zicht op zorgconsumptie en de effecten van het objectief verdeelmodel. Sturingmogelijkheid binnen jeugdbudget is beperkt, omdat de zorg gezamenlijk wordt ingekocht en wordt verrekend op basis van solidariteit.
68	De risico's zijn gekwantificeerd. De twee belangrijkste risicofactoren zijn het open einde karakter van de regelingen en kortingen door het Rijk.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
69	In de paragraaf weerstandsvermogen. Jeugdzorg. WMO.
70	1. Dalende rijksbijdrage m.n. WSW en Jeugdzorg. 2. Stijgende dan wel gelijkblijvende zorgbehoefte jeugdzorg.
71	De top 2 heeft betrekking op het ontbreken van capaciteit, zowel kwalitatief als kwantitatief en op het dilemma dat bij uitvoering van met name Jeugdzorg wet en praktijk soms op gespannen voet kunnen staan. Risico nr. 3 is meer extern gericht en heeft betrekking op de maatschappelijke onrust die kan ontstaan als gevolg van een tragisch incident.
72	Onduidelijk is of de korting op de 3D's via aanpassing beleid gerealiseerd kan worden. Door de toename van de interne beheersing van kosten van deze (nieuwe) taken zijn de risico's aan het afnemen. Anderzijds worden risico's gezien in het rijksbeleid (mogelijk verdere afname van rijksbudgetten) en de nieuwe werkwijze voor jeugd waarvoor een aanbestedingstraject is gestart. Mede in relatie tot deze onzekerheden hebben we de risico's ongewijzigd gelaten. De beperkte aanpassing van het bedrag is een gevolg van geringe aanpassingen in het rekenmodel. (Kans: 50% en financieel gevolg maximaal € 1.826.000) (is als één totaalrisico opgenomen).
73	Betreft een openeind regeling; zie collegenota inkoop; er is in het inkooptraject een risico-buffer gevormd en daarnaast dient het weerstandsvermogen van de gemeente als achtervang.
74	In begroting 2015 en 2016 is expliciet een inschatting gemaakt van de financiële risico's.
75	1. Beschikbaar budget voor de jeugdhulp is niet toereikend. Aangezien er geen betrouwbare historische cijfers zijn om de huidige cijfers tegen af te zetten is het moeilijk te achterhalen waarom de gemeente niet toekomt met het budget. De ontwikkelingen binnen Jeugdwetcijfers zijn te onstuimig om hier binnen 1,5 jaar conclusies aan te verbinden. Het objectieve verdeelmodel heeft voor de gemeente Roermond financieel flinke negatieve gevolgen aangezien dit een middelgrote stad is met grootstedelijke problematieken. 2. De tekorten binnen de WSW vormen op termijn een risico voor de Gemeente. Enerzijds omdat voor elke WSW cliënt een disbalans bestaat tussen ontvangen budget en kosten. Anderzijds omdat de uitstroom van WSW cliënten niet met de door het Rijk verwachte 4 procent per jaar geschied.
76	Door de verlaging van de inkomsten van jeugd (met name door het objectief verdeelmodel; ten opzichte van 2015 ontvangt Leudal in 2017 2,7 miljoen minder) ontstaat op het onderdeel jeugd een tekort, omdat de afname van de zorgkosten in een lager tempo dalen dan de verlaging van de rijksmiddelen. Het risico bij het Participatiebudget is dat de uitstroom uit de WSW lager is dan de landelijke berekende uitstroomcijfers. Landelijk is voor Leudal 7% berekend. Westrom en de Risse zitten op een uitstroompercentage van 5%. Voor Leudal is het risico voor 2017 berekend op € 291.000 oplopend naar € 675.000 in 2020.
77	Voor Participatie zijn de risico's gekwantificeerd (middels MGR). Per gemeente is het aandeel in deze risico's vervolgens als één bedrag berekend. Voor de decentralisaties in het algemeen is in de risicoparagraaf een risico opgenomen van € 200.000 x 50% = € 100.000.
78	Landelijk transitiearrangement (150.000) en jeugdzorgplus (120.000). Op beide posten kwantificeren we een budgettair risico van 1 extra jeugdige die instroomt.
79	€ 150.000 voor niet begrote ontwikkeling aantal cliënten/kosten voorzieningen WMO.
80	De 2 grootste risico's zijn bezuinigingsvoorstellen vanuit het Rijk en open einde karakter van de regelgeving. Deze zijn benoemd en verwoord in de paragraaf weerstandsvermogen en in de nota risicomanagement.
81	Het participatiebudget komt steeds verder onder druk te staan en zal bij ongewijzigd Rijksbeleid op termijn leiden tot grote tekorten. Het tempo dat door het Rijk is voorzien om af te bouwen, is op dit moment niet reëel c.q. haalbaar. De uitgaven voor jeugdzorg kunnen een grillig karakter vertonen. Er is niet gekozen voor risicoverevening. Aangezien de impact van 1 of enkele kinderen heel groot kan zijn vormt dit een behoorlijk risico.
82	1. Het niet (tijdig) kunnen leveren van adequate zorg aan de burgers. 2. Het niet op orde hebben van de financiële beheersing.
83	€ 100.000 opgenomen wegens enige onzekerheid inzake de opgenomen realistische budgetten voor WMO en jeugdzorg, omdat het open-einde-regelingen betreffen waardoor budgetoverschrijding kan plaatsvinden.
84	De risico's m.b.t. de decentralisaties zijn bij onze gemeente samengevat in één totaal risico. De grootste risico's hierin zijn het open-einde karakter van de regelingen en het behalen van de taakstellingen die vanuit het rijk overgeheveld worden (korting op budgetten).
85	1. Open-einde regelingen. 2. Stagnatie transformatie.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
86	Het belangrijkste financieel risico is uiteraard overschrijding van de ramingen. Daarvoor wordt in de risico-inventarisatie een vast percentage van de rijksbudgetten aangehouden ter kwantificering.
87	Het belangrijkste financieel risico is uiteraard overschrijding van de ramingen. Daarvoor wordt in de risico-inventarisatie een vast percentage van de rijksbudgetten aangehouden ter kwantificering.
88	Onderstaande risico's zijn opgenomen in de begroting 2017: Jeugdwet en WMO: financiële risico's door het onvoldoende op orde zijn van de inrichting en implementatie van de bedrijfsvoering n.a.v. de extra taken per 1-1-2015. WSW: financiële resultaat van de Risse is negatief.
89	WMO: open einde regeling: autonome groei van uitgaven; gevolg budgetten zijn ontoereikend om de voorzieningen te faciliteren.
90	<ul style="list-style-type: none"> Dalende rijksbudgetten. Stijgende zorgkosten door meer zorgaanvragen, grotere zorgbehoefte etc.
91	Tekorten SW-bedrijf boven de WSW vergoeding en het risico dat de uitgaven voor jeugdzorg/begeleiding hoger zijn dan de vergoeding vanuit het Rijk.
92	<ol style="list-style-type: none"> Zorggebruik bij Jeugdwet. Bijstellingen in rijksuitkeringen.
93	<p>Jeugdzorg.</p> <p>We zijn verantwoordelijk voor alle taken die met Jeugdzorg te maken hebben. Een van de grootste risico's is het feit dat wij niet de enige verwijzers zijn. Huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen mogen ook doorverwijzen naar jeugdzorgtrajecten. Wij hebben hier geen invloed op maar we maken hierover zoveel mogelijk goede afspraken met de doorverwijzers. De gesprekken die we hierover voeren stemmen ons in deze hoopvol. Verder hebben wij geen invloed op bepaalde vormen van specialistische hulp die heel erg duur zijn maar die we als gevolg van een rechterlijke machtiging wel moeten uitvoeren (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg met verblijf-behandeling in residentiele instellingen). Medio februari 2016 is duidelijk geworden dat we op de geraamde zorgbudgetten 2015 forse tekorten hebben. We kunnen op dit moment geen inschatting maken van de gevolgen vanaf 2017. De maximale financiële gevolgen schatten wij in op € 600.000. We schatten het risico voor het weerstandsvermogen op € 500.000.</p> <p>Participatiewet.</p> <p>Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Lokaal en regionaal is het onze ambitie dat lokaal werkzoekenden en aanbieders elkaar beter en sneller kunnen vinden. Gezien de beperking in de middelen zullen wij hierbij nieuwe wegen moeten bewandelen en nog meer de samenwerking zoeken met partners in de gemeente zoals de werkgevers en maatschappelijke organisaties.</p> <p>Volledig sluitende gegevens om de financiële gevolgen exact te onderbouwen ontbreken ons. Wel weten we dat het aantal uitkeringsgerechtigden i.v.m. de vluchtelingenproblematiek zal toenemen en het uitkeringsbudget op basis van het verdeelmodel nadelig uitvalt. De maximale financiële gevolgen schatten we in op € 500.000. We schatten het risico voor het weerstandsvermogen op € 200.000.</p>
94	Risico's voorzieningen sociaal domein en risico's WSW.
95	<ul style="list-style-type: none"> Transformatie. Ontoereikende rijksbudgetten.
96	In de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting 2017-2020 is het risico Decentralisaties; Participatie en Jeugdhulp gekwantificeerd op € 225.000. Er zijn geen andere risico's benoemd in het kader van het Sociaal domein.
97	Ja, maar meer in algemene zin. Risicobedragen zijn opgenomen in de risicoparagraaf.
98	Aantallen Zorg in natura niet vooraf bekend. Verschuiving zwaardere jeugdzorg naar lichte jeugdzorg.
99	Zie begroting 2017 pagina 106 paragraaf 3.2. weerstandsvermogen en risicobeheersing: totaal € 1,259 mln, waarvan de twee grootste benoemde en gekwantificeerde risico's: <ul style="list-style-type: none"> Jeugdzorg € 400.000; WMO € 220.000.
100	In algemene zin in de risicoparagraaf van de begroting en jaarrekening.
101	Het risico 'participatiewet' staat op 2 in de risico top 10.
102	De schatting van de risico's van het risicogebied sociaal domein blijken kleiner te zijn dan de gevormde bestemmingsreserve sociaal domein. Daarom is het risicogebied sociaal domein niet opgenomen in de risicoberekening voor de benodigde weerstandscapaciteit.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
103	<p>Afgesproken is dat in de begrotingsjaren 2015 en 2016 de uitvoering van de taken voor de begroting budgettair neutraal wordt verantwoord. In 2015 is de gemeente voor een bedrag van € 1,9 miljoen binnen het budget gebleven. Vanwege de budgettair neutrale werking is door de raad besloten het overschot over 2015 af te zonderen in een bestemmingsreserve 'Sociaal Domein'. De middelen zijn hierdoor beschikbaar gebleven voor dit taakgebied. De extra bezuinigingen voor 2016 vanuit het rijk zijn doorvertaald naar de tarieven die de zorgaanbieders mogen hanteren. Er wordt wel een tekort verwacht op het gebied van het onderdeel veiligheid in de jeugdzorg. Deze kosten zijn in de ramingen van de begroting 2017 meegenomen ten laste van de reserve sociaal domein. Er blijft natuurlijk wel een imagorisico op dit gebied. Op het gebied van de WMO worden geen grote financiële risico's ingeschat.</p> <p>Het budgettaire risico ten aanzien van het sociaal domein kan als gevolg van de uitkomsten over 2015 en de vorming van de reserve sociaal domein in de berekening van het weerstandsvermogen afgeschaald worden naar nul.</p> <p>De belangrijkste risico's worden in het kader van de planning & controlcyclus gemonitord richting management en bestuur.</p>
104	<p>Decentralisaties WMO. Decentralisaties Jeugdzorg.</p>
105	<p>Overschrijding van het beschikbare budget.</p>
106	<p>In de begroting 2017 hebben we een risico inventarisatie opgenomen en daarbij de financiële risico's binnen het sociaal domein benoemd en gekwantificeerd. Daarbij hebben we benoemd de mogelijk hogere instroom in de Participatiewet als gevolg van de instroom van nieuwe doelgroepen (statushouders, schoolverlaters VSO en Praktijkonderwijs door het afschaffen van de Wajong-regeling en de WSW). Daarnaast hebben we expliciet gewezen op de verwachte kortingen op de Rijksbijdrage voor de komende jaren.</p>
107	<p>Decentralisatie jeugdzorg: per 2015 is Jeugdzorg overgeheveld van de provincies naar de gemeenten. Gemeenten worden dan verantwoordelijk voor alle zorg rondom kinderen en hun ouders/opvoeders. Dat betekent dat de gemeente Valkenswaard verantwoordelijk wordt voor de preventieve zorg, jeugdzorg (ook justitieel), jeugd GGZ en jeugd VG (verstandelijke gehandicapten). De hulp moet beschikbaar zijn in de directe omgeving van jeugdigen en gezinnen. De overheveling van deze taak zal gepaard gaan met een efficiencykorting. De uitdaging voor gemeenten is om een andere manier dan tot nu toe deze taak in te vullen. Niet het recht op zorg, maar de ondersteuningsbehoefte en de mate van zelfredzaamheid worden leidend voor de inzet van hulp.</p>
108	<ol style="list-style-type: none"> 1. De uitvoering van de participatiewet heeft plaatsgevonden onder verlaging van de rijksmiddelen voor de WSW. Dit leidt tot mogelijke tekorten op de begroting van de WVS. Met de 9 deelnemende gemeenten in de WVS wordt een herstructureringsplan van de WVS gemaakt. 2. De transformatie met betrekking tot de 3 decentralisaties van jeugdzorg, AWBZ en participatiewet loopt niet gelijk met de transitie.
109	<ol style="list-style-type: none"> 1. Decentralisatie jeugdzorg: € 1.088.000. 2. Decentralisatie WMO/AWBZ: € 738.000.
110	<p>In de gemeentelijke begroting is bij de paragraaf weerstandsvermogen zijn bij het onderdeel risicomatrix de risico's voor de drie afzonderlijke decentralisaties weergegeven. De decentralisaties (WMO 2015/Jeugdzorg/Participatiewet) betreffen open/eindregelingen waarmee het risico bestaat dat het aantal gehonoreerde aanvragen niet in overeenstemming is met het beschikbare budget. De kans dat van optreden van het risico wordt als waarschijnlijk beoordeeld waarbij het risicobedrag voor de decentralisaties WMO 2015 en Jeugdzorg bepaalt is op < 0,5 mln. en voor de decentralisatie op < dan 1 mln.</p>
111	<p>Participatiewet is opgenomen in de top 15 van de grootste risico's.</p>
112	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tekort jeugdzorg: open einde financiering. 2. Tekort WMO: onzekerheid rijksbudget.
113	<p>Jeugdzorg en participatiewet.</p>
114	<ol style="list-style-type: none"> 1. Participatiewet: Uitsroom van het aantal SW'ers gaat langzamer dan het tempo waarmee het de korting op de Rijksbudgetten worden doorgevoerd. Hierdoor loopt het tekort langzaam op tot € 500.000 per jaar. 2. Transformatie/vernieuwing/preventie: Om de budgetkortingen vanuit het Rijk en de (gezien vb. de vergrijzing) olopende kosten van begeleiding te kunnen blijven bekostigen, is het van belang dat de gemeente voldoende inzet op transformatie en innovatie om de zorg zowel op een goed kwalitatief niveau te kunnen houden als ook betaalbaar te kunnen houden. Als de gemeente hier niet in slaagt, betekent dit hogere uitgaven en dus structurele tekorten. Dit kan oplopen tot € 1.500.000.
115	<p>Onvoldoende budgetten voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeugdhulp. 2. WMO.
116	<p>Kwantificering heeft op totaal niveau plaatsgevonden ten opzichte van het totale budget. Als grootste risico's worden gezien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Openeindregeling. • Haalbaarheid veronderstelde efficiencywinst.
117	<p>Risicomangement applicaties.</p>
118	<p>De onbekende onwetendheid (de zgn. zwarte zwaan) en de open eindregeling.</p>

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
119	In de paragraaf weerstandsvermogen bij de begroting 2017 zijn de risico's benoemd en als totaalbedrag gekwantificeerd op een bedrag van 1,5 miljoen. Omdat naar verwachting de reserve Sociaal Domein voldoende is om deze risico's op te vangen, is per saldo het risico 0.
120	Open einde-regeling jeugdzorg en WMO. (vraag is groter dan begroot).
121	De belangrijkste financiële risico's en onzekerheden worden in de begroting genoemd. Deze zijn gekwantificeerd. Grootste risico's zijn opende financiering van de regelingen en de implementatie van de stelselwijziging jeugd.
122	Een risico voor de decentralisatie WMO van € 992.700 en een risico voor de decentralisatie jeugd van € 1.019.200.
123	Het financiële risico op het niet kunnen maken van de efficiëncyslag, als gevolg van de door het Rijk opgelegde efficiëncy-korting, is bepaald op € 125.000. Verder zijn er geen risico's gekwantificeerd.
124	1. Taak jeugdzorg kan niet binnen budget worden uitgevoerd. 2. Als alfahulpconstructies verboden worden, betekent dit een wijziging met betrekking tot de uitvoeringsconstructie en een toename van de kosten.
125	Gewogen risico's: <ul style="list-style-type: none"> • Jeugdzorg => € 121.000,- • WMO 2015 => € 88.000,- • Participatiewet => € 126.250,-
126	Minder rijksontvangsten. 3D's zijn openeinderegelingen.
127	Tekort op jeugdbudgetten. Tekort op Buigbudgetten.
128	Decentralisatierisico's zijn meegenomen in de risicoparagraaf waarin de volgende risico's zijn opgenomen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeugd: € 300.000 2. WMO/AWBZ: € 200.000 3. Participatie: € 200.000
129	WMO. Jeugdzorg.
130	Er is een bedrag opgenomen in Risicomanagement voor 3 decentralisaties. Dit is niet inhoudelijk onderbouwd.
131	Complexe jeugdzorg. Overige open einde regelingen die duurder uitvallen.
132	1. Jeugdzorg. 2. WMO.
133	Rechtmatigheid uitgaven WMO. Budgetoverschrijding WMO.
134	Voor zowel Jeugd als WMO Begeleiding is risico in risicoprofiel opgenomen van budgetoverschrijdingen i.v.m. open einde regeling. Kwantificering Jeugd: 75% kans op budgettair nadeel van € 750 k. Kwantificering WMO: 50% kans op budgettair nadeel van € 1 mln.
135	Zie de paragraaf weerstandsvermogen. De teruggang in budget integratie uitkering SD is als risico aangegeven.
136	Jeugdhulp en wet sociale werkvoorziening.
137	Jeugdhulp en de wet sociale werkvoorziening.
138	Grote hulpvraag dan verwacht. Dalende rijksbudgetten.
139	Er is een reserve gevormd van 8 miljoen om zachte landing te waarborgen.
140	Open-eind regeling. Onzekere inkomsten vanuit het rijk.
141	Risico op kostbare jeugdtrajecten. Risico op uitval personeel.
142	Het eerste risico is dat de autonome groei van jeugd-GGZ niet afneemt, waardoor een groter beroep op maatwerkvoorzieningen Jeugd wordt gedaan dan is beoogd/begroot. Het tweede risico is dat de zorgconsumptie van de WMO blijft doorgroeien, ondanks de inzet van de sociale wijkteams die zouden moeten leiden tot verminderde zorg door substitutie-effect, kortere trajecten en minder intramuraal (kortere doorlooptijd) en het efficiënter organiseren van basisvoorzieningen.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
143	<ul style="list-style-type: none"> Maatwerkvoorzieningen Jeugd: door open einde regeling en onzekerheid over hoeveelheid verwijzingen is onzekerheid over het budget. WMO, Afgeven hogere indicaties: gestegen uurtarief en grotere vraag leidt tot hogere uitgaven.
144	<p>Voor het onderdeel Participatie deel SW: gezien het afname van de rijksbijdrage en de lagere uitstroom (5% i.p.v. landelijke verwachting 8%) dan verwacht is het niet mogelijk om met de rijksbijdrage de loonkosten van de oude SW te dekken. De gemeente heeft aangegeven ook voor uitvoerende partij Pantar aan de lat te staan voor dit (subsidie)tekort (R87). Bij de Voorjaarsnota 2017 wordt een meerjarige actualisatie doorgevoerd.</p> <p>De Ouder-kindteams (wijkteams) hebben te weinig kinderen en gezinnen in beeld en waardoor preventieve zorg achter blijft. Hierdoor is er een risico dat er in een later stadium meer moet worden doorverwezen naar dure specialistische hulp.</p>
145	<p>1. Dit is gebeurd in de programmabegroting 2017-2020. De twee grootste benoemde risico's zijn:</p> <p>A. Openeinderegeling Sociaal Domein K4, G5, S. Wij zijn vanuit diverse soorten wet- en regelgeving verplicht om hulp of assistentie te verlenen aan onze inwoners. De middelen die de gemeente Haarlemmermeer voor deze zogenoemde openeinderegelingen beschikbaar heeft, kunnen slechts beperkt worden vergroot als de werkelijke vraag de verwachting overstijgt (mede door de actuele ontwikkelingen rondom toename statushouders). Dit is bijvoorbeeld het geval bij het minimabeleid (waaronder de bijzondere bijstand), de gemeentelijke schuldhulpverlening, WMO-verstrekingen (zoals woningaanpassingen) en bijstandsuitkeringen, maar ook voor de nieuwe gemeentelijke taken voor de uitvoering van de Jeugdwet en de nieuwe WMO. Zo kan het voorkomen dat er, bijvoorbeeld op last van de Kinderrechter, hulp nodig is die niet onder contract staat en als gevolg van toepassing van woonplaatsbeginsel. Wij houden de budgetten en vraagontwikkeling nauwlettend in de gaten, maar overschrijdingen zijn door kortingen op rijksbijdrage, fluctuaties in hulpvragen en gevraagde voorzieningen niet.</p> <p>B. Stapelingseffecten K2, G4, S. De grootste effecten van de bezuinigingen in het sociaal domein worden verwacht bij huishoudens met één of meerdere bijstandsuitkeringen of die te maken hebben met meervoudige problematiek. Voor ons betekenen de stapelingseffecten een risico omdat die kunnen leiden tot een toename van de zorgvraag en additionele inkomensondersteuning.</p>
146	Hogere lasten voor jeugdzorg dan vergoed via de decentralisatie. In de risicoparagraaf is € 420.000.
147	De risico's zijn gekwantificeerd maar worden niet genoemd in de paragraaf. Wij hebben hiervoor een bestemmingsreserve gecreëerd.
148	Decentralisatie jeugd i.v.m. open eind regeling € 500.000. BUIG, WSW en re integratie risico opgenomen in begroting € 300.000. Beide zijn onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
149	Rijksbudgetten blijven achter bij de lasten; Volume-afspraken uit inkoopcontracten zijn niet dekkend en herziening contracten niet tijdig waardoor continuïteit van zorg niet kan worden gegarandeerd.
150	Het sociaal domein is als geheel als risico gekwantificeerd: Bij de invoering van de decentralisaties zijn er kortingen toegepast op de meegekomen budgetten. Het is de vraag of deze kortingen/besparingen kunnen worden waargemaakt door de gemeenten. Door ontschotting wordt getracht het risico in te perken.
151	<ol style="list-style-type: none"> Onvoldoende 'transformatie' binnen het zorgdomein om de toenemende zorgvraag binnen de budgetten op te kunnen vangen. Externe verwijzers inclusief rechters kennen meer zorg toe dan dat er is begroot (open einde regeling).
152	In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is een risico opgenomen voor de decentralisaties t.w.v. € 3 miljoen. Voor het afdekken hiervan zijn reserves gevormd.
153	Incidenteel 20% budget sociaal domein a € 410,506 i.v.m. onbekendheid met decentralisaties en structureel € 300.000 in verband met open einde regelingen.
154	Incidenteel 20% budget sociaal domein a € 533.164 i.v.m. onbekendheid met decentralisaties en structureel € 300.000 in verband met open einde regelingen.
155	Er één risico benoemd t.a.v. de decentralisaties: namelijk het niet toereikend zijn van de budgetten. Dit risico is geschat op € 600.000,-. En dit wordt opgevangen binnen egalisatiereserve. Derhalve mag niet dit nogmaals ten laste komen van de algemene reserve door risicoreservering (dus niet zichtbaar in de risicoparagraaf)
156	Open-einde karakter van de regeling jeugdhulp en WMO; hogere tarieven na aanbesteding voor maatwerkvoorzieningen.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
157	<p>Jeugd: Invoering heeft plaatsgevonden. Efficiencykorting oplopend naar 15% in 2017 (5, 10, 15). Budget voor Castricum € 4.2 miljoen. Risico is of wij bij aanvang met dit bedrag in staat zijn de huidige zorg kunnen garanderen i.v.m. de wettelijke zorgcontinuïteit.</p> <p>Risico wordt nu gemaximaliseerd op € 1 miljoen, omdat er (nu) helemaal geen beeld is op de financiële omvang van het risico. Hoog risico (70%).</p> <p>WMO: Efficiencykorting door Rijk direct in volle omvang en risico omtrent voldoende grip op toekomstige uitgaven. Risico gemaximaliseerd op € 500.000. Risico hoog (70%).</p> <p>Participatiewet/WSW/Exploitatietekort WNK: Participatiewet 1-1-2015 ingevoerd. Rijksbudget per SE WSW krimpt met € 3.300 komende 4 jaar.</p> <p>Nieuwe instroom in WSW niet meer mogelijk per 1-1-2015. Gevolg lagere omzet en minder inkomsten.</p> <p>Ongewijzigd beleid tekort WNK van mogelijk wel € 6 miljoen. Opdracht tot beheersmaatregelen om te komen tot een sluitende exploitatie.</p> <p>Risico is dat de hervormingsmaatregelen niet tot (voldoende) effect sorteren. Bovendien is het effect van de maatregelen frictiekosten.</p> <p>WNK heeft een risicoscenario uitgevoerd in de eigen begroting. WNK gaat uit van € 2.450.000 aan realistische risico's. De inschatting is, dat door diverse beheersmaatregelen er een kans is van 30% deze risico's zich daadwerkelijk manifesteren. Daarmee is het risicobedrag voor de gemeente Castricum onder aftrek van het weerstandsvermogen van WNK € 21.900, door de gemeente Castricum in de eigen risicoparagraaf op te nemen. Risico hoog (70%).</p> <p>Participatiewet/Afwijzing Vangnetregeling 2016: Naar verwachting een tekort van € 564.582 over 2016. Aanvullende uitkering is afhankelijk van de kwaliteit van de realisatie van de maatregelen en het behalen van de doelstellingen. Dit wordt beoordeeld door de inspectie/ministerie.</p> <p>Met ingang van 1 januari 2015 is als gevolg van de inwerkingtreding van de Participatiewet het stelsel van aanvullende uitkeringen op het genoemd budget gewijzigd. Een tijdelijke en eenvoudige vangnetuitkering is in de plaats gekomen van de incidentele en meerjarige aanvullende uitkering.</p> <p>Indien het tekort meer dan 5% van het Rijksbudget bedraagt, kan onder voorwaarden een beroep worden gedaan op een vangnetregeling. Bij het deel van het tekort dat tussen de 5% en 10% bedraagt worden de kosten gezamenlijk gedeeld tussen het Rijk en de gemeente. Het deel van het tekort dat meer dan 10% van het Rijksbudget bedraagt wordt het meerdere volledig vergoed door het Rijk.</p> <p>Op basis van de huidige prognose wordt de aanvullende bijdrage van het Rijk geraamd op € 283.463.</p> <p>De begroting 2016 gaat uit van een sluitende exploitatie. In de 1^e Berap 2016 wordt de nieuwe verwachtingen gemeld. Het tekort van € 281.119, dat voor rekening van de gemeente blijft, wordt gedekt uit de reserve WWB. Deze bedraagt € 759.186 op 31 december 2015 (bron: concept jaarrekening 2015). Risico zeer klein (10%).</p>
158	Buig-uitkeringen. Hiervoor is een risicobedrag (paragraaf weerstandsvermogen) van € 400.000 opgenomen. Voor de overige onderdelen: Jeugd, WMO, Participatie is tevens € 400.000 opgenomen.
159	Er is rekening bij de berekening van de weerstandsratio gehouden met een risico van 10% van de totale lasten, met een kans van 25% dat dit voor doet.
160	N.v.t.
161	Rechtmatigheid WMO (kans van voordoen 50%, maximaal gevolg € 2.5 mln). Beschermd Wonen, nadelig effect verdeelmodel (kans van voordoen 80%, maximaal gevolg € 1.0 mln).
162	Is opgenomen als totaalrisico.
163	Ja, zie pagina 55 van de programmabegroting 2017: Kosten huish. ondersteuning stijgen/maaltijdvergoedingen (800.000) en onvoorspelbaarheid aantallen cliënten en typen zorg WMO en Jeugd (500.000).
164	Via de begroting wordt hier specifiek op ingegaan.
165	-
166	1. Het onvoldoende realiseren van kanteling en transformatie. 2. SW bedrijven vergen extra steun.
167	Budgetoverschrijdingen jeugd, WMO en participatie.
168	Ja, zie bladzijden 84 en 85 van de gemeentebegroting 2017. Er staat nu een risicobedrag van € 1,0 miljoen structureel voor ontwikkeling gemeentefonds (inclusief Sociaal Domein) en € 0,2 miljoen voor de lasten van de decentralisaties.
169	Belangrijkste risico's: -
170	Risico 1. Stijging zorgverlening (maatwerkvoorzieningen) (Jeugd en WMO)[open eind] kans: 10% omvang: € 4 mln. Risico 2. Transformatie zorg: Het inverdien effect van preventief beleid treedt niet op of pas later dan verwacht. Kans: 20% omvang: € 700 K.
171	Jeugd en WSW/participatie.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
172	De volgende risico's zijn onderkend: 1. Het halen van de kostenreductie door de versterking van de eigen kracht van de doelgroep. 2. Het realiseren van de transformatie, en daarmee het tijdig realiseren van integrale hulp.
173	De belangrijkste risico's die financieel gekwantificeerd kunnen worden zijn: Het Open einde karakter van de gedecentraliseerde taken maakt dat er een risico is op budgetoverschrijdingen. Daarnaast worden door het Rijk nog steeds correcties op het beschikbare budget doorgevoerd (de z.g. startstreepmutaties zoals in de septembercirculaire opgenomen (budget aanpassingen, waarvan ongewis is of ook de aangenomen onderliggende cliëntbewegingen zullen optreden)). Binnen het beschermd wonen zijn er specifiek risico's t.a.v. de cliënten met indicaties GGZ B die omgezet worden naar GGZ C zodat deze t.l.v. de WMO komen (vanuit de WLZ) terwijl omgekeerd WMO cliënten met psychiatrie problemen terug kunnen te lijken kunnen naar de WLZ. Hierop loopt een sterke lobby van de zorgverzekeraars. Dit kan leiden tot flinke extra kosten voor gemeenten.
174	De risico's worden gezien in relatie tot de gevormde bestemmingsreserves.
175	In de risicoparaagraaf wordt rekening gehouden met het risico van open eind financiering. Conform het gebruikelijke scenario in de risico-systematiek van Rijssen-Holt en wordt een open eind risico van 10% meegenomen.
176	1. Van een aantal zware indicatie stellingen is niet bekend of ze onder de AWBZ of de WLZ vallen; 2. De transities op de jeugdzorg en de WMO leiden tot onvoorziene kosten. (bron: paragraaf weerstandsvermogen)
177	1. Hogere Lasten en lagere rijksbijdragen WSW . 2. Kortingen op budgetten Decentralisaties.
178	Open eind regeling Jeugdzorg. Open eindregeling Uitkeringen.
179	Zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement Programmabegroting 2017 - 2020. BVO Jeugdhulp: De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de bedrijfsvoerings-organisatie ten allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. De begroting voor 2017 heeft als enige referentie de begroting voor het startjaar 2015. Omdat dit het invoeringsjaar was, is dit een moeilijke vergelijking. In deze beginjaren zijn de kosten niet allemaal te voorspellen en derhalve is dit een onzekerheid. De begroting van de bedrijfsvoeringsorganisatie is beperkt tot programma- en exploitatiekosten. De genoemde risico's hierbij: <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk noodzakelijke extra menskracht als het declaratie-systeem niet volledig werkt in de matching van facturen. • Mogelijk noodzakelijke extra menskracht bij inkoop en contractmanagement als het relatiebeheer moeizamer verloopt en contractafspraken niet nageleefd worden. <p>Jeugdzorg: De Jeugdzorg die op 1 januari 2015 is overgeheveld, wordt financieel voor 85% van het totale beschikbare gemeentelijk budget uitgevoerd door de BVO. Hierbij is het solidariteitsbeginsel van toepassing. Op basis van de dalende ontwikkelingen van de uitkering jeugdzorg in het Gemeentefonds, in combinatie met de nog niet voldoende op orde zijn van de cliëntenadministratie van zorgaanbieders, is er een onvoorspelbaarheid wat betreft in te kopen zorg en beschikbare middelen voor de gemeente. Het gaat hierbij om een mogelijk risico van € 200.000. De gewijzigde aanpak 'Veilig thuis' en voor de Jeugdbescherming kan voor een extra financiële druk zorgen van € 60.000.</p> <p>Participatiewet: Per 1 januari 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Voor 2017 is het de verwachting dat het aantal uitkeringsgerechtigden stabiel aan het aantal van 2016 zal blijven. Dit is vooral het gevolg van de instroom van statushouders. De Rijksbijdrage is voor 2017 en verdere jaren met € 250.000 naar beneden bijgesteld. Deze daling wordt binnen het participatiebudget opgevangen. De begroting Participatiewet is en blijft een financieel risico voor de komende jaren. WMO: De ontwikkeling van het WMO-budget laat zich lastig voorspellen omdat sprake is van een open einde financiering. In die zin bestaat altijd het risico van een schommeling in het aantal aanvragen of een onverwachte grote uitgave voor een woningaanpassing. Om de risico's te beperken volgen wij de uitgaven op WMO-gebied maandelijks en maken op basis daarvan voorspellingen. Indien nodig, kan het beleid worden aangepast. Per kwartaal worden dashboards gemaakt voor uw raad waarin melding wordt gedaan van de financiële voortgang en de beleidsontwikkelingen. In principe hanteert de gemeente Zwartewaterland het beleid dat de uitvoering en de rijksmiddelen budgettair in evenwicht dienen te zijn. Er is een blijvende onzekerheid over de te hanteren grenzen tussen de WMO, Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg. Dit maakt dat bepaalde zorgvragers alsnog onder de WMO komen te vallen en daarmee voor extra onvoorziene lasten voor de gemeente zorgdragen. Dit risico is op dit moment financieel niet realistisch te kwantificeren en zal in de komende periode mogelijk duidelijker worden.</p>
180	Open eind regeling Jeugdzorg. Open eindregeling Uitkeringen.
181	Beschermd wonen en Jeugdzorg.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
182	1. Te weinig stuurinformatie over regionale jeugdhulp: het financieel risico is de korting op Jeugd x de kans dat dit zich voordoet. 2. Beperkte invloed op verwijzingen jeugdzorg: het financieel risico is de korting op Jeugd x de kans dat dit zich voordoet.
183	Aantallen jeugdhulptrajecten onzeker. Lagere rijksbijdrage inkomensdeel.
184	1. Autonome groei vraag naar jeugdzorg. 2. Autonome groei vraag naar WMO.
185	In de paragraaf weerstandvermogen en risicomangement zijn alle risico's opgenomen. Onder de belangrijkste risico's gemeentebreed bevindt zich ook risico's die betrekking hebben op de decentralisaties: Invoering objectieve verdeelmodellen leidt tot tekort op de uitvoering van de verschillende onderdelen. Daarnaast is in de paragraaf sociaal domein als risico benoemd in hoeverre de rechtmatigheid van uitgaven voldoende kan worden aangetoond (denk hierbij aan de prestatievergeving, rol van SVB, rol BVO).
186	Voor zowel de Jeugd als de WMO: Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden. Aangezien hier sprake is van een zogenaamde open einde regeling bestaat het risico dat het aantal en de omvang van de aanvragen/toekenningen het beschikbare budget gaat overschrijden. Tegelijkertijd zorgen de aanvullende kortingen vanuit het Rijk ervoor dat het beschikbare budget tot 2020 een sterk dalende tendens laat zien. Besparingen worden niet gerealiseerd: Bij de inkoop van zorg hebben we besparingsmaatregelen genomen. Deze bezuiniging willen we realiseren enerzijds doordat we lagere prijzen bedingen anderzijds doordat we willen toewerken naar lichtere vormen van zorg. De kans bestaat dat we een deel van deze bezuiniging niet kunnen realiseren.
187	Gewogen incidenteel risico voor Participatiewet 25k en voor WMO 5k.
188	De open einde regelingen van het inkomensdeel van de participatiewet en van de WMO zijn benoemd in de risicoanalyse van de gemeente. Dat geldt ook voor de decentralisaties van het sociaal domein in het algemeen. Beide zijn gekwantificeerd.
189	Zowel voor de herstructurering als voor de openeinderegelingen.
190	In onze begroting 2017-2020 is er sprake van 1 gekwantificeerd financieel risico op het sociaal domein. Het risico speelt als gevolg van de grote hoeveelheid aan externe partners en de complexiteit van processen en wet- en regelgeving. De financiële impact voor dit risico is geschat op 1.000.000. De kans dat dit risico plaats gaat vinden is geschat op 10%.
191	Zie risicorapportage sociaal domein zie: http://amersfoort.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?action=view/id=1589990/ .pdf
192	De open einde regelingen van het inkomensdeel van de participatiewet en van de WMO zijn benoemd in de risicoanalyse van de gemeente. Dat geldt ook voor de decentralisaties van het sociaal domein in het algemeen. Beide zijn gekwantificeerd.
193	Risico 1: de transformatie in de zorg verloopt niet overal in hetzelfde tempo, waardoor frictie ontstaat tussen de beschikbare zorg en de vraag (en de bijbehorende budgetten). Risico 2: Onzekerheid over hoogte integratie uitkering door onverwachte kortingen en laat informeren daarover. Risico 3: Risico dat de uitstroom uit de WSW lager is dan de uitstroom waarop het rijk het budget baseert en het risico dat het tekort van het SW- bedrijf hoger is dan verwacht.
194	In onze risicoanalyse zijn de volgende risico's als grootste gekenmerkt: 1. Regionale en (niet nakomen) bovenregionale risicovereeniging € 0,9 mln. (bestaat uit twee risico's met verschillende impact en kans). 2. Verlaging Vergoeding voor de WSW'ers leidt tot (grote) tekorten bij de BIGA € 0,7 mln. (is een structureel risico en lastig op te vangen). 3. Verlaging uitkering sociaal domein om Rijkstekort op AWBZ te dekken € 0,6 mln. De risico's op: • WMO € 0,7 mln. • Jeugdwet € 1,2 mln. Deze risico's worden enigszins opgevangen door de aanwezige reserves en de mogelijk kruisbestuiving (ontschotting).
195	Tekort op de jeugdhulp door een fout in het verdeelmodel.
196	Jeugd en Participatie (bijstand).
197	1. Oneigenlijk gebruik van PGB's. 2. Bestuurlijke en/of ambtelijke verkoking bemoeilijkt een integrale aanpak.
198	De decentralisatie uitkering WMO kan mogelijk te laag zijn voor de uitvoering van de taken. De decentralisatie uitkering Jeugd kan mogelijk te laag zijn voor de uitvoering van de taken. Beide taken hebben een 'open einde' karakter.
199	Risico van verdere rijkskortingen op de integratie uitkering Sociaal Domein en het risico dat uitgaven (op termijn) niet gaan dalen hetgeen wel het uitgangspunt is voor het rijk bij het doorvoeren van het objectieve verdeelmodel.

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
200	Jeugdzorg algemeen: t.g.v. het recht van SAVE en huisartsen om zelfstandig te kunnen indiceren voor kostbare hulptrajecten, heeft de gemeente onvoldoende grip op aard en omvang van verleende zorg. Zorg algemeen: als inwoners minder mogelijkheden zien om inzet van eigen kracht en eigen netwerk hun beroep op dure professionele zorg te verminderen o.g.v. gemeentelijk beleid verwacht, stagneert de kanteling.
201	Dure complexe zorg voor een beperkt aantal ten opzichte van een laag budget.
202	Bij de grootste risico's in de paragraaf Weerstandsvermogen/risicobeheersing is het risico benoemd dat de sociale werkvoorziening haar bedrijfsvoering niet aan kan passen aan de nieuwe situatie waardoor er exploitatietekorten ontstaan. De overige risico's i.v.m. het sociaal domein zijn relatief klein en niet opgenomen in de lijst met de grootste risico's.
203	A. Risico op onvoldoende financiële bijdragen vanuit het rijk, met name op Jeugdhulp. B. Toenemende druk op het lokale voorzieningenniveau (wonen - welzijn - zorg) vanwege vergrijzing, toename mensen met dementie, toename verwarde personen en mensen die terugkeren vanuit het beschermd wonen, etc.
204	<ul style="list-style-type: none"> • Participatiewet 2015, er is financiële onzekerheid in aanloop naar de omvorming van de Dethon tot nieuw werkbedrijf, max. risico: € 600.000. • Jeugdwet 2015, risico door verdere verlaging budgettoekenning bestaande instellingen; open eind karakter van de wet. Max. risico: € 600.000.
205	Onze grootste risico's zitten bij de participatiewet en de jeugdwet. Deze wegen bij de risicofactoren mee en op basis van de verwachte risico's hebben wij nu die reserve ingesteld.
206	<ol style="list-style-type: none"> 1. Door het Rijk is een korting van 32% doorgevoerd op de huishoudelijke hulp (WMO). Risico € 1.000.000. 2. Decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeente zonder toereikende financiële compensatie van het Rijk. -> € 500.000.
207	Jeugdzorg. Ondersteuning en begeleiding WMO.
208	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bij uitvoering wetten WMO, participatie en Jeugd is sprake van open einde regelingen. 2. Grote politieke en financiële verschillen tussen samenwerkende gemeenten. Dit kan invloed hebben op het gezamenlijke beleid.
209	<p>Het belangrijkste risico betreft de mogelijke overschrijding van het jeugdbudget. Voor Tholen bedraagt dit budget voor 2017 € 5,4 miljoen (budget en realisatie 2015: € 5,4 miljoen). De 13 Zeeuwse gemeenten zijn vanaf 2016 niet solidair meer. Bij een eventueel tekort staat elke gemeente zelf aan de lat. We maken over de volle breedte van het sociaal domein gebruik van de ontschotting van budgetten. Op deze wijze kunnen nadelen op het ene taakveld opgevangen worden door voordelen binnen een ander taakveld van het sociaal domein.</p> <p>Een ander belangrijk risico betreft de afbouw van de sociale werkplaatssubsidie binnen het participatiebudget. Binnen GR De Betho, welke belast is met de uitvoering van de sociale werkvoorziening, zijn de mogelijkheden om de kosten af te bouwen beperkt (80% hangt samen met de CAO). Door de afbouw bestaat het risico dat het budget ontoereikend is of dat onvoldoende middelen resteren voor re-integratie- en participatievoorzieningen voor de nieuwe en bestaande doelgroep.</p> <p>We schatten het maximale risico binnen het sociaal domein in op een bedrag van €200.000. Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld.</p>
210	Gespecialiseerde jeugdzorg. Het halen van de uitstroom binnen de Participatiewet.
211	Jeugdhulp: onzeker verloop over uitgaven. WIHW: forse tekorten verwacht op participatie. WMO: vooralsnog overschot (positief risico).
212	De risico's van het sociaal domein maken voor 8% deel uit van het totale risicoprofiel van de gemeente Zuidplas (zie blz. 77 van de programmabegroting 2017-2020). De twee grootste risico's zijn een onvoldoende effect van de transformatie en een niet adequate organisatie van de werkprocessen. De risico's zijn verwerkt in de internetapplicatie Naris van het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement.
213	Voor de risico's is de reserve Weerstandsvermogen aanwezig.
214	In de Najaarsnota 2016 zijn de risico's voor het laatst geactualiseerd. Hierin zijn 5 risico's voor het sociaal domein opgenomen: participatiewet (1), jeugdhulp, WMO, code marktgedrag WMO en Uitspraak CRvB voor Huishoudelijke ondersteuning (2). 1+2 zijn de grootste risico's.
215	Zorgplicht op gebied van Jeugd en financieel risico van het niet volledig kennen van de doelgroep.
216	'De gemeente bepaalt periodiek het risicoprofiel. Hierbij worden de 10 belangrijkste gekwantificeerd en op basis hiervan het benodigde weerstandsvermogen bepaald. In de top 10 risico's is één risico op het gebied van de 3 D's opgenomen, namelijk: onvoldoende budget om het benodigde aanbod voor jeugdzorg te realiseren.
217	Buig en GR Jeugd.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
218	1. De uitgaven voor de tweedelijnszorg zijn vanwege het open einde karakter een groot risico. 2. De verdeelmodellen Beschermd Wonen (en de rest van de WMO, die mogelijk bij deze herijking wordt betrokken).
219	Opgenomen in risicoparaagraaf. Voor Participatie (100k) en jeugdhulp (200k).
220	Voor de risico's is een reserve sociaal domein ingesteld. Alle tekorten/overschotten worden voorzien van een financiële consequentie.
221	Jeugd € 0,5 miljoen. WMO € 0,5 miljoen. Participatie € 0,3 miljoen.
222	1. Afhankelijkheid van anderen voor de verantwoording. 2. Inschatting van gebruik en verzilveringspercentages na toekenning.
223	1. landelijk gebrek aan adequate informatie om een deugdelijke schatting te kunnen maken van de toekomstige uitgaven. 2. Aansprakelijkheid bij onvoldoende invulling van de gemeentelijke zorgplicht.
224	<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende budget om benodigde aanbod voor ondersteuning te realiseren (met name op PGB Jeugd). • Participatie komt onvoldoende tot stand en ondersteuning vanuit sociaal netwerk kunnen onvoldoende worden ingezet.
225	Gaat over risico op de decentralisatie Jeugd en is gekwantificeerd op € 290.000 (en maakt onderdeel uit van de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing), waarbij het risico onderdeel uitmaakt van risico's verbonden partijen sociaal domein (en opgevangen kan worden met inzet van algemene reserve/weerstandvermogen).
226	Zoetermeer heeft een tekort op het budget jeugd maar kan de omvang van dit tekort nog niet goed aangeven. Het risico op overschrijding van het budget jeugd is in de begroting opgenomen met een zgn. stelpost (verschil tussen kostenraming en integratieuitkering).
227	Jeugd (in de begroting, paragraaf weerstandvermogen) o.b.v. risico-analyse van DG&J.
228	De voornaamste risico's zijn financieel van aard, a.g.v. minder dotatie van middelen (bijvoorbeeld Jeugd) en mogelijk omdat de zorgvraag en de samenwerking niet goed tot stand komt of meer kost dan voorzien. Het laatste vergt reparatieacties.
229	Ja, zie paragraaf 2 van onze begroting. De twee grootste zijn een brede voor het sociale domein en een aanvullende voor de exploitatie van de sociale werkvoorziening.
230	1. Afnemende integratie-uitkering voor uitbreiden van re-integratie en beschutte werkplekken. 2. Toename zorgvraag WMO en Jeugd.
231	De risico's zijn niet gekwantificeerd naar decentralisatie, maar naar het sociaal domein integraal. Hieronder valt bijvoorbeeld ook bijstandsverlening. Met inachtneming van de geïnventariseerde risico's op bijvoorbeeld bijstandsverlening en de participatiewet is de reserve sociaal domein naar beneden bijgesteld tot 900.000 á 1.000.000 euro. Voor wat betreft jeugd wordt het verschil tussen de te ontvangen rijksbijdragen en de kosten van de serviceorganisatie Jeugd ZHZ aangehouden als buffer voor het opvangen van risico's. Daarnaast is in de paragraaf weerstandvermogen een bedrag van 260.000 euro opgenomen voor risico's met betrekking tot verbonden partijen. Vanwege de omvang van ons aandeel in Avres en de serviceorganisatie Jeugd ZHZ heeft het leeuwendeel van dit bedrag betrekking op deze twee regelingen.
232	Jeugdzorg, groei van volume door meer afgegeven indicaties. Regionale samenwerking op Participatie levert niet de gewenste efficiency voordelen op.
233	Er is 1 (algemeen) risico gekwantificeerd voor sociaal domein. Betreft risico dat door Rijksbezuinigingen het budget ontoereikend is. Overigens is het effect van dit risico medio 2016 op 0 gekwantificeerd, de reden hiervan is de huidige (hoge) stand van de Reserve sociaal domein.
234	1. Meer voorzieningen (en kosten) Huishoudelijke Ondersteuning WMO door uitspraak CRvB. 2. Risico inventarisatie Jeugd (opgave Service Organisatie Jeugd onderdeel van Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd).
235	Aanvullende bijdrage WIHW (participatie wet). Aanvullende bijdrage Jeugdzorg (cliëntvraag overstijgt het budget).
236	De gemeente is verantwoordelijk voor het sociaal domein. Door open einde regelingen, afnemende rijksbudgetten en een toenemende doelgroep is het risico dat er niet binnen het geraamde budget de afgesproken kwaliteit in het sociaaldomein gerealiseerd kan worden.
237	Het risico op de decentralisaties maakt onderdeel uit van de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing. Waarbij het onderdeel uitmaakt van het risico verbonden partijen (en opgevangen kan worden met inzet van de algemene reserve/weerstandvermogen).

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
238	Op basis van inschatting is voor 2015 voor de drie decentralisatie het totaalbudget gehanteerd en gekwantificeerd op impact 10 procent, kans 80 procent. Voor 2017 zijn de decentralisaties apart genoemd waarbij voor alle een impact van 10 procent en een kans van 50 procent is gehanteerd.
239	Risico's bij domein Jeugd.
240	1. Specialistische zorgaanbieders gaan failliet en/of er zijn onvoldoende alternatieven voor zorgaanbod beschikbaar. 2. De vraag naar (kosten van) zorg/ondersteuning overstijgt het budget.
241	Falen van de zorgketen. Zorgaanbieders voeren de (beleids)doelstellingen van de gemeente onvoldoende uit. Voor de inverdieneffecten van de transformatie (eigen kracht en burgerkracht) zijn aannames gemaakt.
242	De twee grootste risico's zijn: 1. De vraag naar (kosten van) zorg/ondersteuning overstijgt het budget. 2. Er wordt meer beroep gedaan op PGB dan begroot.
243	1. Geen of te geringe effectiviteit integrale wijkteams van het terugdringen van het aantal verwijzingen naar specialistische hulp. 2. Begroting ROG+ dient in te spelen op korting van het rijk op de WMO-middelen, vooral voor Huishoudelijke Hulp. Daarnaast wellicht extra kosten ROG+ voor deelname in wijkteams en risico van leveren van onvoldoende zorg.
244	Voor de WMO, Jeugd zijn open einde regelingen en zijn opgenomen in de risicoparagraaf.
245	Risico is in weerstandsvermogen genoemd.
246	In de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen is een risico op budgetoverschrijdingen opgenomen van 1 mln. met een kans van 30%.
247	Hoger beroep op PGB's.
248	De gemeente is verantwoordelijk voor het sociaal domein. Door open einde regelingen, afnemende rijksbudgetten en een toenemende doelgroep is het risico dat er niet binnen het geraamde budget de afgesproken kwaliteit in het sociaaldomein gerealiseerd kan worden.
249	Er wordt rekening gehouden met een rest risico van 10% van onze bijdragen. In totaal 1,0 miljoen euro, met een kans van optreden 50%.
250	Participatie (risico voor de jaren 2015-2017 maximaal 9,6 mln); risico houdt voornamelijk verband met onzekerheden voortvloeiend uit mutaties van het landelijk verdeelmodel WMO (risico voor de jaren 2015-2017 maximaal 4,4 mln); risico houdt voornamelijk verband met onzekerheden voortvloeiend uit gegevensoverdracht Rijk aan gemeenten en onbekendheid met indiceren.
251	Jeugdzorg werkt met een eigen risicoberekening. Grootste risico is de financiële onvoorspelbaar van de verleende zorg en de afrekeningen van de PGB van de sociale verzekeringsbank.
252	De risico's op het gebied van sociaal domein zijn in zijn algemeenheid benoemd. Enerzijds vanwege de geringe grip op de vraag aan zorg en anderzijds vanwege de onberekenbare en wispelturige overheid waarvan we afhankelijk zijn voor de financiering.
253	Zie risicoanalyses in P&C stukken. Serviceorganisatie jeugdhulp, idem P&C stukken WiHW en v.w.b. de WMO de financiële voortgangsrapportages sociaal domein Hoeksche Waard.
254	Dat het rijksbudget niet voldoende is. Het risico dat er meer duurdere zorg komt.
255	Er is één risico in het risicomangement-systeem opgenomen voor de drie decentralisaties gezamenlijk, dat ieder half jaar wordt geactualiseerd, indien noodzakelijk. Op dit moment is het aandeel van de Jeugdzorg het grootst in dit risicoprofiel.

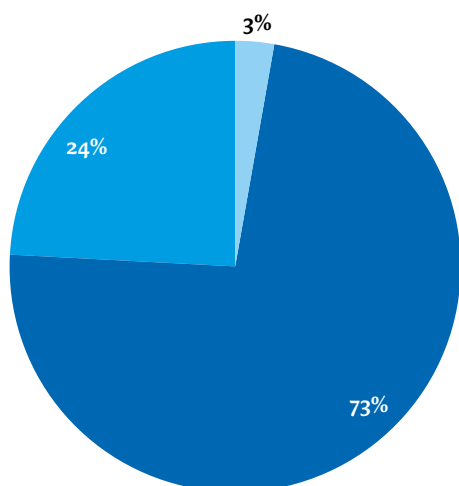
b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
256	Bij het bepalen van de risico's in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is melding gemaakt van (ook in het sociaal domein aanwezige) open-einde regelingen. Dit heeft voornamelijk betrekking op de overschrijdingen van budgetten. Het aantal aanvragen is bepalend voor de omvang van de uitgaven.
257	Niet expliciet gekwantificeerd. Wel wordt rekening gehouden met een bepaald risico.
258	De transitie in het sociaal domein voltrekt zich sinds 2015 in volle vaart. Voor risicobeheer is geen of weinig tijd. Een risico is een kans op een ongewenste gebeurtenis. Door de toegenomen complexiteit binnen het Sociaal Domein is het nog niet mogelijk om risico's realistisch te kwantificeren naar bedrag, kans en impact. Binnenlands Bestuur publiceerde in 2015 een top 10 van grootste 3D-risico's voor gemeenten. Deze risico's zijn ook voor de Dienst en de NWF-gemeenten herkenbaar en vormen het krachtenveld waarbinnen geopereerd moet worden.
259	Wel in de risicoparagraaf opgenomen, maar niet gekwantificeerd.
260	Nee, er zijn geen specifieke risico's opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.
261	De risico's zijn wel in beeld, maar niet financieel gekwantificeerd.
262	We hebben aandacht voor de risico's, maar nog niet kwantificeerbaar.
263	Omdat geen gedetailleerde risico inschatting kan worden gemaakt voor de 3D is als globaal risico een bedrag opgenomen ter hoogte van 10% van de door het rijk beschikbaar gestelde middelen via de algemene uitkering met een kans van 50% dat het risico zich voordoet. Dit komt voor de gemeente uit op een risicobedrag van € 630.000 dat is afgedekt middels een reserve 3D ter hoogte van € 646.000.
264	In de paragraaf Weerstandsvermogen is hiervoor € 1 mln. opgenomen. De risico's zijn benoemd, maar niet gekwantificeerd.
265	Risico's van de 3D's zijn wel benoemd in de paragraaf weerstandsvermogen, maar niet gekwantificeerd in een bedrag.
266	Ze zijn wel benoemd maar op geld zetten is erg lastig.
267	We houden wel rekening met een algemene buffer van € 500.000. Deze buffer maakt onderdeel uit van de reserve sociaal domein.
268	In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is de zgn. open einde regelingen benoemd (w.o. het sociaal domein) als risico. De risicoinschatting in € 100.000 (Algemene reserve). Naast dit heeft de gemeente ook nog de reserve sociaal domein die gevormd is met de overschotten van 2015.
269	De risico's zijn inzichtelijk en worden in de gebruikelijke P&C stukken opgenomen, maar niet in geld uitgedrukt. Risico's zijn o.a. de verlaging van de WSW budgetten voor de komende jaren, hogere uitgaven voor HO door herindicatie en langer thuis blijven wonen, hogere uitgaven voor jeugd.
270	De transformatie in het sociale domein met als basis onze geformuleerde uitgangspunten 'sturing en bekostiging sociaal domein' vergen nog de nodige inspanningen van zowel onze gemeente als de zorgaanbieders en andere betrokken partijen. Integrale + preventieve aanpak leidt vooralsnog tot een forse toename van zorg in het jeugddomein. Verdeelmodellen sluiten onvoldoende aan bij armoedeproblematiek Wij hebben de risico's niet gekwantificeerd, sociaal domein is anders dan fysieke domein en moeilijker in geld uit te drukken. Voor wettelijk kader/accountant hoeven risico's (nog) niet in geld te worden uitgedrukt.
271	N.v.t.
272	Deze zijn niet gekwantificeerd in de officiële P&C documenten, echter zeker wel in de managementrapportages welke 2 maandelijks worden gepresenteerd aan de Raadscommissie.
273	Wij verwachten uit te komen met de Integratie-uitkering sociaal domein.
274	Risico's zijn niet specifiek benoemd. Wel is er een risico van een ontoereikend budget voor jeugdzorg en WMO opgenomen.
275	Grootste risico genoemd is het niet uitkomen met het integratie-budget. Vanwege het ontbreken betrouwbare historische gegevens is dit risico niet gekwantificeerd.
276	De paragraaf weerstandvermogen bevat een met name kwalitatief uitgewerkte risico analyse met een algemene buffer in de algemene reserve.
277	De paragraaf weerstandvermogen bevat een met name kwalitatief uitgewerkte risico analyse met een algemene buffer in de algemene reserve.
278	Op dit moment zijn we risicomanagement aan het opzetten.
279	Op dit moment zijn we risicomanagement aan het opzetten.
280	Op dit moment zijn we bezig met het opzetten van risicomanagement. Tijdens dit traject zal ook dit punt worden meegenomen.
281	Dit gebeurt vanaf begroting 2018. Tot en met 2017 worden risico's opgevangen via de reserve sociaal domein.

b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
282	Kijkend naar de risicoparagraaf in de kwartaalrapportages Sociaal Domein, bestaan er risico's op dit gebied. Echter, met de gevormde reserve Decentralisaties beschikt Middelburg over een (financiële) beheersmaatregel waarmee de risico's voor de korte tot middellange termijn afgedekt kunnen worden. Per saldo hebben de risico's binnen het Sociaal Domein (niet inbegrepen de Participatiewet) geen impact op het totale risicoprofiel van de gemeente.
283	In Westland is een algemeen 'budget' of reserve opgenomen voor fluctuaties. Zonder nadere specificatie.
284	Risico's worden in algemene zin toegelicht.

Vraag 13.
Zijn er middelen gereserveerd om de risico's op te vangen?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja, in bestemmingsreserves voor het sociaal domein.	73%	260
■ b. Ja, in de algemene reserve/weerstandsvermogen.	24%	86
■ c. Nee.	3%	12
Totaal		358

a. Ja, in bestemmingsreserves voor het sociaal domein

#	Vrijblijvende toelichting
1	Bij het bepalen van de risico's in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is melding gemaakt van (ook in het sociaal domein aanwezige) open-einde regelingen. Dit heeft voornamelijk betrekking op de overschrijdingen van budgetten. Het aantal aanvragen is bepalend voor de omvang van de uitgaven.
2	Het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, gevormd uit de niet bestede middelen jaar 2015.
3	Met ingang van 2015 is de bestemmingsreserve sociaal domein gevormd. De niet in 2015 bestede middelen zijn hierin gestort. Eindstand 2015 was circa € 10,8 miljoen.
4	Er is een bestemmingsreserve 2,8 miljoen aanwezig voor het sociaal domein.
5	Overschotten 2015 zijn in deze reserve gestort.
6	+ aanvullend in het weerstandsvermogen.
7	De reserve Sociaal Domein is overigens breder bij onze gemeente dan alleen de 3D's. Ook de voormalig wgv valt er onder, alsmede de oude WMO-taken, die de gemeente al had.
8	Ja, bestemmingsreserves voor de WMO en Participatie en een weerstandsvermogen zoals genoemd in de beantwoording van vraag 12.
9	Van het rekeningoverschot 2015 is € 1 miljoen gestort in een nieuwe reserve sociaal domein en € 0,5 miljoen in de algemene investeringsreserve t.b.v. projecten sociaal domein.
10	niet de bij vraag 12 bedoelde risico's. Die hebben we immers niet gekwanitificeerd. Maar wel andere risico's.
11	Er is een egalisatiereserve voor de decentralisaties van € 6 miljoen en een bestemmingsreserve van € 7 miljoen als veranderbudget. Naast de bestemmingsreserves in het Sociale Domein is er binnen de algemene reserve een buffer van € 5 miljoen voor verbonden partijen, o.a. WSW.
12	In beginsel werd een overwaarde van de algemene reserve aangemerkt als buffer om eventuele risico's op te vangen. Nu enkele voordelen zijn behaald, worden deze voordelen gereserveerd in een bestemmingsreserve sociaal domein.
13	Het overschot van 2015 is opgenomen in een bestemmingsreserve. Daarnaast in het incidentele weerstandsvermogen rekening gehouden met een beperkt bedrag.

a. Ja, in bestemmingsreserves voor het sociaal domein

#	Vrijblijvende toelichting
14	Overschot 2015 mbt Jeugdzorg en WMO gereserveerd voor achterstallige betalingen over 2015, bestemmingsreserve.
15	Eigenlijk is het antwoord 1 en 2, we hebben een bestemmingsreserve voor het sociaal domein, maar in de risicobuffer van de begrotingsruimte hebben we ook rekening gehouden met deze risico's.
16	Vervolgens evt. via algemene weerstandsreserve.
17	Daarbovenop ook een gedeelte opgenomen in risicoparagraaf.
18	Ja vanwege het feit dat de reserve SD in 2017 nog toereikend is.
19	De reserve sociaal domein is bij de jaarrekening 2015 ingesteld.
20	Reserves sociaal domein is de eerste buffer om risico's op te vangen. Daarnaast wordt in ons weerstandsvermogen rekening gehouden met deze risico's. Hiervoor is een afzonderlijke reserve 'weerstandscapaciteit' beschikbaar.
21	N.v.t.
22	Deze buffer is voldoende om tekorten de komende 4 jaar op te kunnen vangen.
23	Zowel in de bestemmingsreserve (gevormd door het overschot 2015) als in het weerstandsvermogen (zie vraag 12).
24	Als er een overschot wordt gerealiseerd binnen het sociaal domein wordt dit aan deze reserve toegevoegd.
25	Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2015 is het overschotbedrag WMO en Jeugd ter grootte van € 982.324 toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
26	Ja, vanaf 2016.
27	Via de systematiek van het weerstandsvermogen is ook rekening gehouden met de risico's in het sociaal domein.
28	N.v.t.
29	Daarnaast zijn de risico's ook genoemd in de paragraaf weerstandsvermogen.
30	Zowel een bestemmingsreserve (€ 200.000) als ophoging van de algemene reserve buffer met circa. € 300.000 als gevolg van de decentralisaties.
31	Er is een reserve decentralisaties en er is ook een deel nog opgenomen in de risicoreserve.
32	Antwoord is zowel a als b. Via een bestemmingsreserves voor het sociaal domeinen in de algemene reserve/weerstandsvermogen.
33	Ja, er is 1 bestemmingsreserve 3 decentralisaties gevormd.
34	Roerdalen heeft een reserve decentralisaties.
35	Er is een reserve voor het opvangen van jaarlijkse fluctuaties (tekort) voor het sociaal domein, voor de onderdelen WMO en Jeugd, vastgesteld. Voor de uitvoering van de participatiewet (uitvoering in de GR KOMPAS) is een separate reserve vastgesteld, zie ook vraag 15.
36	Zowel antwoord van A als B zijn van toepassing
37	Uit de reserve sociaal domein worden de stelposten in 2015, 2016 en 2017 betaald. Mochten die stelposten ook daadwerkelijk nodig zijn in die jaren dan resteert in de reserve sociaal domein nog een saldo van € 2,5 miljoen ter dekking van de risico's.
38	Daarnaast is de algemene reserve als achtervang aanwezig.
39	Ook B is nog van toepassing. Ook in de algemene reserve hebben wij via het risicoprofiel rekening gehouden met 250.000 voor een eventueel tekort in het sociaal domein.
40	Er is een bestemmingsreserve sociaal domein en daarnaast is het risico ook opgenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.
41	Reserve Sociaal Domein.
42	Wij hebben een separate reserve 3D in het leven geroepen.
43	Zoals eerder toegelicht worden overschotten en tekorten in de werkbegroting Sociaal Domein met elkaar verrekend. Mocht er dan nog een resterend tekort zijn binnen de werkbegroting Sociaal Domein, dan wordt deze ten laste gebracht van de bestemmingsreserve Sociaal Domein van € 1 mln.
44	In de bestemmingsreserve sociaal domein is het saldo over 2015 zijnde € 1,9 mln. gereserveerd. Verder is na afwikkelen van verplichtingen 2015 in 2016 nog € 211.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
45	De reserve sociaal domein, bovendien is er in de lokale jeugdzorg Land van Cuijk door de deelnemers in 2015 een bedrag vooruitbetaald. Dit staat op de balans bij centrumgemeente Cuijk en wordt gebruikt om eventuele risico's in 2016 en verder voor de deelnemende gemeenten mee op te vangen.

a. Ja, in bestemmingsreserves voor het sociaal domein	
#	Vrijblijvende toelichting
46	De reserve sociaal domein en de reserve jeugdzorg, bovendien is er in de lokale jeugdzorg Land van Cuijk door de deelnemers in 2015 een bedrag vooruitbetaald. Dit staat op de balans bij centrumgemeente Cuijk en wordt gebruikt om eventuele risico's in 2016 en verder voor de deelnemende gemeenten mee op te vangen.
47	De reserve sociaal domein, bovendien is er in de lokale jeugdzorg Land van Cuijk door de deelnemers in 2015 een bedrag vooruitbetaald. Dit staat op de balans bij centrumgemeente Cuijk en wordt gebruikt om eventuele risico's in 2016 en verder voor de deelnemende gemeenten mee op te vangen.
48	Bestemmingsreserve sociaal domein bedraagt per 01-01-2016 (incl resultaatbestemming 2015) € 2.775.000. Weerstandvermogen houdt rekening met risico SD.
49	Voor het opvangen van het financieel risico van de decentralisaties is voor de periode 2015 t/m 2017 een risicoreserve gevormd. De begrote storting in deze risicoreserve is bepaald op 2%. Daarnaast worden overschotten en tekorten op het sociaal domein via deze reserve geëgaliseerd.
50	Deze reserve kent per 1 januari 2016 een omvang van € 4,8 miljoen.
51	En tevens het weerstandsvermogen.
52	Reserve is gecreëerd als buffer voor de toekomst.
53	Zowel A als B is van toepassing. Er is een bestemmingsreserve gevormd uit resterende middelen 2015 en ook zal een eventueel budgettair overschot in 2016 nog hieraan worden toegevoegd. Daarnaast is in de risicoreserve het risico van een niet toereikend budget opgenomen.
54	We hebben naast de reserve transities ook middelen gereserveerd binnen de Weerstandsreserve (zie vraag 12). Een combinatie aangeven binnen vraag 13 is niet mogelijk.
55	Uit overschot 2015.
56	We hebben binnen Tilburg een reserve aangelegd voor het opvangen van onder- en overbestedingen in het sociaal domein. uit de reserve wordt ook innovatie bekostigd die niet gedekt worden uit de exploitatie.
57	Het antwoord op deze vraag is A en B. In Uithoorn zijn middelen gereserveerd in een bestemmingsreserve sociaal domein. Deze is bestemd voor kosten van de transitie en transformatie. Daarnaast is er binnen de algemene risicoreserve een bedrag opgenomen als weerstandsvermogen.
58	Reserve ingesteld met maximum van 10 % totaal van programma sociaal domein (is ongeveer € 10 miljoen).
59	Aparte bestemmingsreserve sociaal domein.
60	Er is de reserve Noodfonds Zorg, Werk en Jeugdzorg (ultimo stand 2015 52 miljoen), maar ook zijn resterende risico's geformuleerd die meelopen in de berekening van het weerstandsvermogen.
61	Geen.
62	Er is een egalisatiereserve 'sociaal domein' ingesteld van 4,5 miljoen euro.
63	Bestemmingsreserve WWB en in de vorm van een weerstandsvermogen.
64	In de begroting 2017 is een bestemmingsreservesociaal domein (€ 355.000) opgenomen.
65	Ja, bestemmingsreserve Sociaal Domein en algemene reserve.
66	Per 1 januari 2016 is de stand van de reserve Sociaal Domein bijna € 3,8 miljoen.
67	Het overschot van de middelen 2015 is gestort in een nieuwe reserve sociaal domein. De middelen blijven beschikbaar voor inzet binnen het sociaal domein. Daarnaast zijn binnen het beschikbare budget sociaal domein structureel risicobudgetten geraamd om risico's op te vangen.
68	Antwoord is A en B A. € 900.000,- in 2015 gestort in een bestemmingsreserve Sociaal Domein. Deelbegroting Sociaal Domein is t/m 2017 een gesloten begroting. B. € 375.000 in weerstandsvermogen voor Decentralisaties en € 225.000 voor WSW.
69	zowel bestemmingsreserve als weerstandsvermogen
70	De onderbestedingen 2015 zijn beschikbaar gehouden binnen het Sociaal Domein. Daarvoor heeft de raad een Reserve Sociaal Domein ingesteld.
71	Eventuele overschotten in het sociaal domein worden gereserveerd voor het sociaal domein. Dit is de zogenaamde egalisatiereserve. Daarnaast is er in 2014 besloten om een bedrag van ad 2 miljoen te reserveren voor het opvangen van risico's. De zogenaamde bufferreserve.
72	Er is een reserve voor de risico's en innovatie binnen het Sociaal domein gevormd, vanuit de eigen gemeentelijke middelen. De risico's voor de Wsw zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

a. Ja, in bestemmingsreserves voor het sociaal domein

#	Vrijblijvende toelichting
73	Tot en met 2017 is sprake van een reserve sociaal domein. Vanaf 2018 worden de risico's opgenomen in het weerstandsvermogen.
74	In het weerstandsvermogen zijn risico's gekwantificeerd en vertaald in de benodigde omvang van de algemene reserve. Daarnaast is er een afzonderlijke reserve Sociaal Domein, voor verevening van alle lasten en baten binnen het sociaal domein. Ook worden de incidentele kosten van de transitie hieruit gedekt.
75	Hierin worden ook rekening gehouden met de 'oude' WMO gelden. Indien hier een saldo op is wordt dit ook toegevoegd aan deze reserve.
76	Zie beantwoording vraag 12 (niet inbegrepen de Participatiewet).
77	Antwoord is A +B
78	Los van bovengenoemde kwantificering is er een bestemmingsreserve Decentralisatie (zie blz. 144 programmabegroting 2017-2020). Het saldo van deze bestemmingsreserve is €947.000 per 01-01-2017 en €717.000 per 01-01-2018.
79	Naast de bestemmingsreserve Sociaal domein, heeft Gorinchem ook ruimte binnen het weerstandvermogen gereserveerd (zie vraag 12).
80	Geen toelichting.
81	Naast het weerstandsvermogen heeft de gemeenteraad een risico reserve sociaal domein in het leven geroepen, ter dekking van potentiële risico's in het sociaal domein.
82	En ook de Algemene Reserve.
83	In 2014 is een reserve ingesteld van € 1.000.000 om de risico's van de drie decentralisaties op te vangen. Nu sprake is van verwachte overschotten op de rijksbijdragen zal deze reserve worden afgebouwd.
84	in feite zijn A en B waar, zie toelichting onder vraag 12
85	Zowel 1 als 2: Egalisatiereserve sociaal domein-->Begroting 2017 stand per 31-12-2016 € 1.683.000. Daarnaast in reserve weerstandsvermogen € 3 mln aan risico's ingeschat, waarvan de gewogen impact voor het sociaal domein € 805.000 bedraagt.
86	Reserve Sociaal Domein met een maximum van € 2 miljoen.
87	In de bestemmingsreserves sociaal domein is een bedrag van 2,8 miljoen opgenomen. Daarnaast is binnen de algemene reserve een bedrag gereserveerd op basis van de gehanteerde risico-systematiek o.b.v. Monte-Carlo-analyse (1 mln. x 30%).
88	Zowel 1 als 2: Egalisatiereserve sociaal domein-->Begroting 2017 stand per 31-12-2016 € 1,8 mln. Met de najaarsnota was het voorstel nog eens € 1,3 mln te doteren aan de egalisatiereserve sociaal domein, maar middels een amendement is deze reserve gemaximaliseer tot € 1,5 mln en is dit bedrag gedoteerd aan de concernreserve. Daarnaast is in reserve weerstandsvermogen € 2,3 mln aan risico's ingeschat, waarvan de gewogen impact € 805.000 bedraagt.
89	We hebben een reserve van 1,0 miljoen euro.
90	Max. € 1.2 miljoen.

b. Ja, in de algemene reserve/weerstandsvermogen

#	Vrijblijvende toelichting
91	'Aanwezig' i.p.v. 'gereserveerd'.
92	Is opgenomen in het weerstandsvermogen.
93	Binnen de algemene reserve is er een 'buffer' gereserveerd van € 7,5 mln voor mogelijke risico's.
94	minimale stand AR verhoogd met 50% van € 500.00 naar € 750.000.
95	We hebben een aparte reserve weerstandsvermogen.
96	Ja, anders. Er is een structurele ruimte in de begroting opgenomen (gevoed vanuit de algemene middelen) De omvang hiervan wordt aangepast in de regulier P&C instrumenten op basis van actuele situatie. Daarnaast is voorstel om deel van het verwacht resultaat sociaal domein 2016 te reserveren voor impuls om sociaal netwerk burgers te versterken en veranderingen op gang te brengen.
97	Het antwoord is eigenlijk a en b. De algemene risico's zijn afgedekt die in de paragraaf weerstandvermogen staan zijn afgedekt door de algemene reserve. Daarnaast zijn de overschotten 2015 aan de bestemmingsreserve sociaal domein die onder andere ook voor onverwachte risico's ingezet kan worden.
98	Ook beperkt in het weerstandsvermogen.

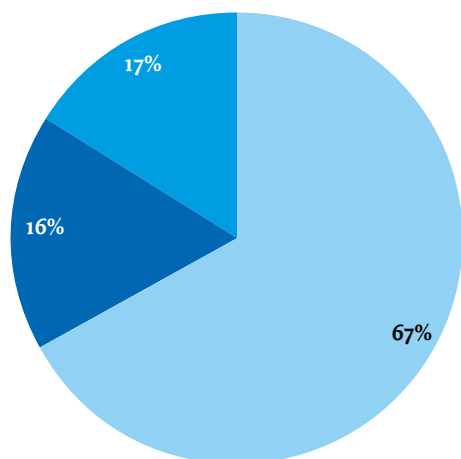
b. Ja, in de algemene reserve/weerstandsvermogen	
#	Vrijblijvende toelichting
99	Alle risico's dienen uit de Algemene Reserve te worden opgevangen.
100	Antwoord 1 en 2 van toepassing. Zie beantwoording vorige vraag. Ook is er is een bestemmingsreserve SD t.b.v. de dekking van incidentele lasten.
101	Er is niet gekozen voor het instellen van een reserve sociaal domein; eventuele tekorten worden opgevangen door de algemene reserve. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing zijn deze risico's in beeld gebracht.
102	Naast een reservering in de AR hebben we ook een bestemmingsreserve Sociaal Domein.
103	De bestemmingsreserve Sociaal Domein wordt (nog) niet gebruikt om risico's op te vangen maar om bepaalde doelstellingen te realiseren. Zie antwoord vraag 14.
104	De gemeente heeft een algemene reserve, waaruit ook eventuele toekomstige tekorten vanuit het sociaal domein gedekt kunnen worden.
105	Behalve dat er in het weerstandsvermogen middelen gereserveerd zijn op risico's op te vangen is er een bestemmingsreserve sociaal domein ingesteld van € 1 miljoen.
106	De algemene reserve. Hierin kunnen de risico's worden opgevangen.
107	Voor WMO (oud) is er een egaliseringsreserve. Daarnaast is het resultaat 2015 toegevoegd aan de algemene reserve.
108	De transities zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.
109	Zie vraag 12.
110	zie 12.
111	Voor alle risico's wordt de algemene reserve ingezet.
112	Naast de bestemmingsreserve sociaal domein die ultimo 2015 is gevormd is in het weerstandsvermogen een buffer opgenomen voor kans op budgetoverschrijdingen Jeugd en WMO.
113	Er is een aparte algemene reserve sociaal (voor de uitgaven in het sociaal domein).
114	Nvt.
115	Vanuit het algemene beleid worden risico's op verschillende deelreinen opgevangen via de alg. reserve.
116	-
117	In het weerstandsvermogen is een bedrag opgenomen voor de risico's van gedecentraliseerde taken zoals hierboven genoemd.
118	Voor de beantwoording van deze vraag moet én optie A én optie B worden ingevuld. Reservering van de risico's vindt namelijk plaats via algemene weerstandscapaciteit en egalisatiebuffer jeugd en WMO.
119	In 2014 was nog geen reserve gevormd. In 2015 hielden we op de onderdelen Jeugdhulp en WMO middelen over. Ten tijde van de opmaak van de jaarrekening 2015 werd al wel duidelijk dat dit incidenteel zou zijn. De komende jaren ontvangen we immers aanzienlijk minder budget voor de uitvoering van de WMO en Jeugdtaken, terwijl de zorgkosten niet evenredig afnemen. Daarom is door de raad besloten de overtollige middelen uit 2015 alsnog toe te voegen aan de algemene reserve. De raad heeft toen besloten om € 4,5 miljoen te bestempelen als 'algemene reserve zorg'.
120	Daarnaast worden niet begrote uitgaven versus ontvangen middelen apart gehouden in een stelpost.
121	Daarnaast worden niet begrote uitgaven versus ontvangen middelen apart gehouden in een stelpost.
122	Daarnaast wel een egaliseringsreserve gedurende de periode van de implementatie.
123	Naast de algemene reserve is er een reserve Sociaal Domein en een reserve Sociale Werkvoorziening.
124	Zowel de bestemmingsreserve WMO/3 D als de algemene reserve maken onderdeel uit van het weerstandsvermogen.
125	Er is zowel een Reserve Sociaal Domein als een algemene reserve (weerstandsvermogen voor vastgelegde risico's).
126	Zie ook antwoord vraag 12.
127	De incidentele risico's zijn gelabeld in de algemene reserve en de structurele risico's in de budgettaire ruimte.
128	De algemene reserve is verhoogd van 10 miljoen naar 30 miljoen, o.a. voor 3D.
129	Betreft per saldo een bedrag van tussen de € 3 en € 4 miljoen voor gemeente Dordrecht in 2017.

c. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
130	Geen specifieke bestemmingsreserve voor 3D. Wel bestemmingsreservere WMO voor de WMO-taken voor 1 januari 2015.
131	Wel is er binnen de begroting per jaarschijf een risicobuffer geraamd.

Vraag 14.

Is de omvang van de bestemmingsreserves voor het sociaal domein ultimo 2015 ten opzichte van ultimo 2014 toegenomen? Keuze A toelichten.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja.	67%	238
■ b. Nee.	16%	58
■ c. Nvt, er zijn geen bestemmingsreserves voor het sociaal domein.	17%	62
Totaal		358

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
1	Reserve sociaal domein stand per 31-12-2014 is € 571,000, de stand per 31-12-2015 is € 740,000. Dat is exclusief de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2015. Hieruit (zal) is nog € 260,000 toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein.
2	In 2014 was er nog geen bestemmingsreserve sociaal domein.
3	In 2014 was er geen reserve sociaal domein. In 2015 is deze ingesteld en voor de eerste maal gevuld bij jaarrekening 2015.
4	In 2014 was hiervoor geen reserve, pas gevormd uit de niet bestede middelen 2015.
5	Zie toelichting bij vraag 13.
6	Ja, deze is toegenomen met 1,9 miljoen euro.
7	In 2014 hadden we nog geen reserve sociaal domein. Deze is in 2015 gevormd.
8	In 2015 zijn de integratie-uitkeringen, met name jeugd, nog niet gekort waardoor in 2015 nog een overschot kon ontstaan dat toegevoegd is aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein. In 2016 is vooral de integratie-uitkering jeugd fors gekort. Door het ontbreken van gegevens zijn in 2015 ook aannames gedaan die bij het afrekenen in 2016 nog financiële consequenties kunnen hebben. De consequenties, positief of negatief, worden afgewikkeld via de bestemmingsreserve.
9	Over het hoe en waarom van de overschotten bij gemeenten op de budgetten voor uitvoering van de drie decentralisaties in het sociaal domein worden er landelijk vier hoofdredenen genoemd: 'conservatief begroten, onvolledige en incomplete cliëntgegevens, gemeenten zijn (te) zuinig geweest en de administratie is niet op orde'. Voor gemeente Noordoostpolder geldt dat zij zich gedeeltelijk herkent in conservatief ofwel bedachtzaam en voorzichtig begroten, onvolledige en incomplete cliëntgegevens en zuinig omgaan met gemeenschapsgeld.
10	In 2015 was er geen sprake van een BR sociaal domein.
11	In 2015 is de reserve pas in het leven geroepen. Deze was niet aanwezig in 2014.
12	Ja, er waren overschotten in 2015. Deze hadden betrekking op zowel de 3D-taken, als op de oude WMO-taken/voormalige wvg.
13	In 2015 is de uitvoering van de drie decentralisaties uitgevoerd met een positief saldo. Dit saldo is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein. Het positief saldo is vooral het gevolg van een positieve afrekening van de uitvoering van de drie decentralisaties door de Dienst SZW NW Fryslân.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
14	Het positieve saldo van de realisatie in 2015 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein.
15	Bestemmingsreserve is nieuw gevormd in het jaar 2015.
16	Er is aan de reserve participatie en WMO toegevoegd.
17	Vóór 2015 bestond er nog geen reserve sociaal domein, is eerst per 2015 gevormd.
18	Het 'resultaat' op de nieuwe taken (jeugd/WMO) zijn toegevoegd aan de reserve.
19	door instelling tijdelijke reserve sociaal domein ter verevening kosten en integratieuitkering.
20	Reserve was in 2014 nul. Nu € 627.000.
21	De reserve is in 2015 en 2016 € 9 mln en in 2017 € 9,8 mln.
22	Zie vraag 13.
23	Het overschot van 2015 is opgenomen in een bestemmingsreserve. Daarvoor was er geen bestemmingsreserve.
24	De bestemmingsreserve sociaal domein is per 1 januari 2015 ingesteld. In 2015 zijn de lasten lager dan beschikbaar gesteld.
25	-
26	reserve is in 2015 ingesteld, daarvoor was er geen bestemmingsreserve.
27	De gemeente heeft besloten om het budgetaire voordeel 2015 toe te voegen aan de reserve sociaal domein. Dat is gedaan om ook mogelijke toekomstige transformatie opgaven incidenteel te bekostigen. Uiteraard ook om overschrijding van (te laag) opgenomen reservering 2015 van zorg te kunnen betalen.
28	Reserve sociaal domein is met ingang van 2016 ingesteld. Overgebleven middelen 2015 zijn in deze reserve gestort.
29	Over 2015 zijn middelen overgehouden. deze zijn aan reserve toegevoegd.
30	-
31	Voor het hele sociale domein (de 3 D's gezamenlijk) is in 2015 voor € 145.000 niet als lasten besteed/geboekt. Dit bedrag is aan de reserve toegevoegd.
32	Het voordelig saldo over 2015 is grotendeels toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein om de verwachte tekorten in 2016 en 2017 te kunnen opvangen.
33	De reserve is pas bij de jaarrekening 2015 ingesteld.
34	Naar aanleiding van de uitkomsten 2015 van het Sociaal domein is bij het vaststellen van de jaarrekening ruim 1,1 miljoen toegevoegd.
35	De omvang van de bestemmingsreserve is toegenomen met 3 miljoen euro.
36	Uitgaande van het boekjaar 2015, is het saldo tussen ontvangen middelen en uitgaven (einde boekjaar) naar de reserve sociaal domein gegaan.
37	Het positieve resultaat 2015 is toegevoegd aan de reserve.
38	De gemeente heeft minder geld uitgegeven dan beschikbaar was. Dit is toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
39	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugd en participatie (re-integratie en wsw) redelijk neutraal. • Overschot op WMO. • Tekort op Buig-budget.
40	De bestemmingsreserve SD is eind 2015 € 556.547 groot en eind 2014 € 400.392.
41	De reserve sociaal domein is in 2015 aangemaakt. In 2014 bestond deze reserve nog niet.
42	In 2015 is het positieve resultaat van het programma Zorg en Welzijn toegevoegd aan de bestemde reserves (bestemde reserve jeugd/WMO en bestemde reserve beschermd wonen).
43	in 2015 is sprake van een eenmalig overschot dat is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
44	stijging heeft te maken met een storting van het overschot WMO vanuit de jaarstukken 2014. Tekort op de 3D m.b.t. 2015 ad € 30.000 is onttrokken aan de reserve 3D o.b.v. de jaarstukken 2015 middels een begrotingswijziging 2016.
45	Zie toelichting vraag 13.
46	Verhoogd van 2,3 mln naar 3,0 mln.
47	Ja, de Rijksbudgetten 3D waren voldoende om de zorgkosten 2015 te kunnen bekostigen.
48	Ca. 1,7 mln. op basis van voorlopige verevening bij Jeugdzorg. Maar daarin zit wel een bedrag van ruim 8 ton, die Aalten van andere gemeenten terugkrijgt ivm de regionale verevening Jeugdzorg. En de tekorten op het participatiebudget worden niet verrekend met deze reserve.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
49	Ja, de kosten van uitvoering blijven onder de beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor het Sociaal Domein.
50	Bij de vaststelling van de jaarrekening is er met betrekking tot het Sociaal Domein in totaal € 2.530 k aan bestemmingsreserves vastgesteld. Hieronder is een bedrag van € 1.570 k als Bestemmingsreserve Gedecentraliseerde taken Sociaal Domein opgenomen.
51	Reserve is gestegen van 188K naar 600K.
52	In 2015 was er sprake van een overschot. Dit overschot is in de reserve gestort.
53	Bij de jaarrekening 2015 is een bestemmingsreserve sociaal domein ingesteld.
54	Met € 650.000.
55	Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2015 is het overschotbedrag WMO en Jeugd ter grootte van € 982.324 toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein. Ultimo 2014 was nog geen bestemmingsreserve beschikbaar.
56	Overschot op het onderdeel WMO.
57	De bestemmingsreserves zijn wel gemaximeerd tot 10% van het rijksbudget.
58	De decentralisaties zijn per 1 januari 2015 overgekomen naar de gemeenten. Voor 2015 bestonden geen bestemmingsreserves sociaal domein zoals in de huidige context. We hadden een reserve WMO met een beperktere omvang; deze reserve is inmiddels gewijzigd in reserve sociaal domein: doelstelling reserve is uitgebreid en de middelen ook.
59	Bij de jaarrekening 2015 is € 300.000,- toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor het Sociaal Domein. Dit betrof het overschot aan middelen op alle gebieden (oud en nieuw) binnen het Sociaal Domein.
60	Bij de jaarrekening 2015 is 1,7 miljoen toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein. Dit betrof het overschot aan middelen op alle gebieden (oud en nieuw) binnen het Sociaal Domein.
61	Is pas in de jaarrekening 2015 ingesteld.
62	Exclusief bestemming resultaat bij de jaarrekening 2015 is de reserve toegenomen van € 20.000 naar € 82.000. Daar bovenop is bij het vaststellen van de jaarrekening door de raad besloten van het rekeningresultaat een bedrag van € 409.000 extra toe te voegen aan deze reserve.
63	Het overschot op het sociaal domein wordt in de bestemmingsreserve gestort.
64	Toegenomen met € 0,6 miljoen.
65	De reserve is in 2015 ingesteld. Hier zijn diverse overschotten van het sociaal domein in gestort. Het saldo van de jaarrekening 2015 is daarom gelijk aan de storting in 2015.
66	Bij de jaarrekening 2015 is € 1,0 miljoen aan de reserve Sociaal Domein toegevoegd. Dit bedrag wordt ingezet voor het oplossen van knelpunten in de formatie en ICT (€ 0,5 miljoen) en om brede ontwikkelingen (transformatie, innovatie e.d.) in het sociaal domein mogelijk te maken (€ 0,5 miljoen).
67	De reserve Sociaal Domein is per ultimo 2015 € 347.000 gestegen tov. 2014.
68	Er is een nieuwe reserve gevormd.
69	Bij aanvang van het sociaal domein in 2015 is een reserve transitie sociaal domein gevormd. Deze was eind 2015 nagenoeg leeg. In 2015 is het overschot op het sociaal domein gestort in de nieuwe reserve sociaal domein. In totaliteit is omvang van de reserves Sociaal Domein toegenomen.
70	het overschot op het sociaal domein van 2015 is in de bestemmingsreserve gestort.
71	Ten opzicht van de start is er een reserve Sociaal Domein geopend waarin de gelden zijn toegevoegd. De stand is ten opzichte van de start toegenomen. Dit betekent dat er in 2015 op het budget geld is overgehouden.
72	We hebben pas met ingang van 2015 een afzonderlijke reserve sociaal domein. Saldo eind 2014 € - (toen bestond de reserve niet); eind 2015 € 900.000. (Je zou de vraag ook met 'nee' kunnen beantwoorden, omdat er ultimo 2014 geen reserve was en er technisch gezien dus geen sprake is van een toename).
73	De reserve is toegenomen met 800 duizend euro, ontstaan door overschotten in het jaar 2015. Het overschot in 2015 is tot het maximum van de reserve in de reserve gestort (maximaal niveau van 2,3 miljoen euro o.b.v. risicoanalyse).
74	Wij hebben een nieuwe reserve gevormd.
75	In 2014 was er een reserve WMO en reserve HBH, dus nog geen reserve decentralisaties. Genoemde beide reserves zijn daarna opgegaan in een nieuwe reserve decentralisaties en in laatstgenoemde reserve is het overschot dat we per saldo hadden in 2015 van jeugd en WMO gestort in deze reserve decentralisaties. Overigens is deze reserve uitsluitend bestemd ter egalisering tekorten/overschotten van WMO en jeugd.
76	De Egalisatiereserve WVG/WMO is gestegen van € 4,2 naar 5,0 miljoen. In 2016 is deze reserve onderdeel geworden van de nieuwe Integrale Reserve Sociaal Domein.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
77	Ultimo 2014 bestond de reserve 3D nog niet. Daarom is de omvang van de reserve sociaal domein 2015 ten opzichte van 2014 toegenomen.
78	Het voordelig resultaat over 2015 hebben wij gestort in de reserve. Om de toekomstige tekorten binnen het sociaal domein op te kunnen vangen.
79	De overschotten op de budgetten 2015 zijn toegevoegd aan een reserve 3d's.
80	De reserve is in 2015 gevormd.
81	In 2014 bestond enkel een reserve WMO oude taken. Op alle 3 de D's was in 2015 sprake van een overschot. Deze middelen zijn volledig gereserveerd middels een bestemmingsreserve cluster sociaal domein om risico's in de toekomst op te kunnen vangen.
82	Het positieve resultaat van de 3 decentralisaties van 2015 is toegevoegd aan de reserve.
83	€ 528.300.
84	De onderuitputting op zowel de oude als nieuwe taken is gereserveerd.
85	Eind 2014 was er nog geen reserve. Het overschot 2015 is eind 2015 in de Reserve Sociaal Domein gestort.
86	In de jaarrekening 2014 toegenomen met € 225.000, in de jaarrekening 2015 toegenomen met € 350.000.
87	Via de resultaatbestemming jaarstukken 2015 zijn middelen aan de reserve toegevoegd. Deze toevoeging is groter dan de uitname in 2015.
88	Beperkte toename van de gelabelde algemene reserve € 148.000.
89	Overschot 2015 is gestort
90	Jaarrekeningresultaat 2015 voor wat betreft sociaal domein is toegevoegd aan reserve sociaal domein.
91	Het restant saldo 2015 is volledig gestort in een nieuw gevormde reserve. Daarvoor was een jaarlijkse stelpost in de exploitatie opgenomen voor extra uitgaven i.h.k.v. de 3D's. Deze stelpost is in 2016 afgeraamd omdat nu een reserve is gevormd.
92	Nvt.
93	De restanten 2015 zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserves.
94	Toegenomen van € 5,2 miljoen naar € 7,5 miljoen.
95	Reserve 3D is in 2017 in het leven geroepen. Daarvoor bestond deze niet.
96	Het positieve saldo van de budgetten sociaal domein over 2015 zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
97	Ja.
98	Er was ultimo 2014 nog geen sprake van een bestemmingsreserve Sociaal domein voor gemeente Bergeijk.
99	Stand ultimo 2014 was € 200.000. Bij jaarrekening 2015 is daar € 400.000 aan toegevoegd. Nieuw saldo is derhalve € 600.000.
100	Het overschot op 3 D 2015 is in een reserve Sociaal Domein opgenomen.
101	Van het positieve jaarrekeningresultaat is een deel gestort in de bestemmingsreserve sociaal domein.
102	Er was een zeer gering overschot in 2015 over het gehele sociale domein bezien (dus oude en nieuwe middelen).
103	In 2014 was nog geen sprake van een bestemmingsreserve sociaal domein. Deze is bij ons pas in 2015 gevormd (door raad).
104	Bij de resultaatbestemming behorend bij de jaarrekening 2015 zijn dotaties aan de reserves WMO en Participatie geaccordeerd.
105	De reserve sociaal domein is ultimo 2015 ingesteld en hier is bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 € 100.000 in gestort. Hierna is hier niets meer in gestort.
106	De reserve sociaal domein is ultimo 2015 ingesteld en hier is bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 € 77.000 in gestort. Hierna is hier bij het vaststellen van de 1 ^e Burap 2016 € 95.000 in gestort en wordt voorgesteld (nog niet vastgesteld) om bij de 2 ^e Burap 2016 € 50.000 hierin te storten. De reserve Jeugdzorg heeft Grave ingesteld naar aanleiding van de extra gelden Jeugd voor de jaarschijf 2016 genoemd in de Meicirculaire 2015. De raad heeft besloten dit bedrag van € 610.000 te storten in een bestemmingsreserve Jeugd. Dit bedrag zit nog in deze reserve en kan worden aangewend om eventuele tekorten binnen Jeugd op te vangen.
107	Bij de jaarrekening 2015 is het overschot in de reserve sociaal deelfonds gestort.
108	Ultimo 2014: 725.000/ultimo 2015: 1.994.000.
109	Ja; de gerealiseerde overschotten in de exploitatie 2015 ten opzichte van in de begroting opgenomen ramingen zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
110	Ja, op grond van resultaatbestemming jaarrekening 2015 is € 2.575.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
111	In 2014 was er nog geen bestemmingsreserve sociaal domein.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
112	In 2015 is de bestemmingsreserve decentralisaties toegenomen met € 50.000 door een geraamde storting. Het positief saldo op de decentralisaties over het jaar 2015 is in 2016 ook in de bestemmingsreserve gestort.
113	Deze is in 2015 verder opgehoogd vanwege de onzekerheid rondom de juridische procedures rondom de HbH.
114	-
115	De raad heeft het maximum voor de reserve voor het Sociaal domein verhoogd tot € 1.000.000. Deze stand is bereikt nadat de raad het resultaat van 2015 heeft bestemd. Per 1-1-2015 bedroeg de reserve Sociaal domein € 626.000.
116	Het overschot van ca. 2,6 mio op het totale sociaal domein (niet alleen decentralisaties) is gestort in de reserve.
117	De reserve is door de gemeenteraad opgehoogd van 500.000 naar 1.000.000.
118	-
119	Het overschot Jeugd, WMO en Participatiewet is aan de reserve Sociaal Domein toegevoegd (zie ook toelichting onder punt 6).
120	Ultimo 2014: 578.000 en ultimo 2015: 1.651.000.
121	Er is een reserve van 1 mln gevormd voor het sociaal domein. Ultimo 2014 was er geen reserve voor het sociaal domein.
122	Van het positieve rekeningresultaat over 2015 is € 395.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Het overschot op de budgetten binnen het sociaal domein (3D's) bedroeg € 431.000.
123	In 2014 was er nog geen reserve. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 is helft van het overschot op het sociaal domein gestort in bestemmingsreserve sociaal domein.
124	Ja, we hebben circa € 8,0 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve.
125	Het totale overschot binnen de decentralisaties is bij de jaarstukken 2015 toegevoegd aan de bestemmingsreserve decentralisaties.
126	De bestemmingsreserve is eerst met ingang van 2015 gevormd.
127	Ultimo 2014 was er geen bestemmingsreserve, deze is pas eind 2015 gevormd.
128	Ultimo 2014 was een beperkte reserve aanwezig van € 688.000,-. Ultimo 2015 was de reserve gestegen tot € 3,4 miljoen.
129	Reserve is in 2015 pas ingevoerd, bestond nog niet in 2014.
130	We eind 2014 een initiële storting gedaan van € 10 mln. Met een plafond van € 15 mln. In 2015 zijn we over het plafond heen gegaan.
131	De bestemmingsreserve is opgehoogd naar een niveau van € 10 mln.
132	Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is een bestemmingsreserve gevormd ter grootte van € 1.314.000.
133	Ultimo 2014 was er nog geen bestemmingsreserve, deze is gevoed uit het jaarrekeningsaldo 2015.
134	In 2015 is de bestemmingsreserve toegenomen. In 2016 is de bestemmingsreserve weer teruggebracht naar een lager niveau.
135	De niet bestede middelen in 2015 zijn toegevoegd aan bestemmingsreserve sociaal domein.
136	Budgetonderschrijdingen WMO en Jeugd 2015 zijn toegevoegd aan bestemmingsreserve sociaal domein.
137	Grote onderbesteding in 2015 (ongeveer € 8 miljoen) die is toegevoegd aan de reserve.
138	Met € 105.000 tot bijna € 2 miljoen.
139	Per saldo is € 311.000 toegevoegd aan de reserve en deze bedraagt daarna € 595.000.
140	Overschot 2015 is in de reserve gestort.
141	Deze is gevormd ten behoeve van de invoering vanaf 2015.
142	Stand 01-01-2015: € 544.000. Stand 31-12-2015: € 1.010.000.
143	Rerserve is pas in de loop van 2015 opgesteld.
144	Rerserve is pas in de loop van 2015 opgesteld.
145	Deze reserve is pas in 2015 ingesteld.
146	Toegenomen met een maximum van 1,2 miljoen.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
147	Ja deze is toegenomen met name doordat <ul style="list-style-type: none"> • Innovatieve inkoop (poolen, hergebruik) en uitnutten onderhandelingspositie ivm groter volume door (regionaal) inkopen • beroep doen op eigen kracht tijdens keukentafelgesprekken (inzet op zelfredzaamheid en netwerk). • ontvangen van zorg van een andere organisaties, die onder de Wlz vallen. • lagere benutting door cliënten van hun ontvangen zorgindicaties (opname in een ziekenhuis, vakanties, of cliënten zijn overleden, dan wel lagere behoefte en dus lagere declaratie in de praktijk). Aan de initiële zorgvraag is middels zorgvuldige indicering tegemoet gekomen.
148	-
149	Er is 2,5 mln. overgehouden op Jeugd en WMO. Deze is toegevoegd aan de algemene reserve sociaal. Bij de jaarrekening wordt opnieuw gekeken naar het risicoprofiel en de benodigde omvang van de algemene reserve sociaal als weerstandsvermogen.
150	De bestemmingsreserve sociaal domein is gevormd uit het jaarrekeningresultaat 2015.
151	In 2015 is het resultaat daarin gestort.
152	De overschotten 2015 zijn in de reserve SD gestort.
153	Overschot op WMO en jeugd is toegevoegd aan reserve deelfonds sociaal domein.
154	De overschotten 2015 zijn aan de reserve toegevoegd.
155	De bestemmingsreserve sociaal domein is gevormd naar aanleiding van het incidentele overschot op sociaal domein bij de jaarrekening 2015. Met name op de bijstand ontvingen we veel grotere rijksbijdrage dan in de jaren ervoor en erna.
156	De egaliseringsreserve is gevuld met het 'overschot' uit 2015.
157	De resterende middelen van de nieuwe taken uit 2015 zijn toegevoegd aan een nieuw ingestelde reserve Sociaal domein.
158	Het overschot op het sociaal domein rekening 2015 is toegevoegd aan de reserve.
159	Het overschot op het sociaal domein rekening 2015 is grotendeels toegevoegd aan de reserve.
160	In 2014 was de bestemmingsreserve Sociaal Domein nog niet ingesteld. Deze is per 2015 ingesteld. Met het vaststellen van de jaarrekening 2015 is een eerste toevoeging aan deze reserve gedaan, gebaseerd op het resultaat over 2015.
161	De overschotten vanuit de IUSD (Integratie Uitkering Sociaal Domein) zijn aan deze reserve toegevoegd, m.u.v. Participatie. Dit gedeelte wordt overgemaakt naar de GR IJmond Werkt!
162	Ja, naar aanleiding van decentralisatie is besloten om hetgeen wat over bleef in 2015 deels in een nieuwe bestemmingsreserve 3D te storten.
163	De omvang is toegenomen van 1 mln naar 2,87 mln. Ten eerste door samenvoeging met de bestemmingsreserve WMO (774k), ten tweede door het storten van een bedrag in het kader van risicoverevening (150k) en ten derde door storting van het overschot 2015 (947k).
164	De overschotten vanuit de IUSD (Integratie Uitkering Sociaal Domein) zijn aan deze reserve toegevoegd.
165	Ja, positief saldo 2015 (ruim € 15,8 mln) is aan de reserve toegevoegd.
166	De toename was voor onze gemeente met 131455 euro tot 443744 op een begroting van ongeveer 12 mln.
167	Ja, naar aanleiding van decentralisatie is besloten om hetgeen wat over bleef in 2015 in een nieuwe bestemmingsreserve 3D te storten.
168	In 2014 was er geen bestemmingsreserve SD.
169	WMO lagere kosten dan rijksbijdrage; jeugd hogere kosten dan rijksbijdrage. Per saldo klein voordeel.
170	Zie jaarrekening 2015 blz 130: De reserve Sociaal Domein bedroeg per 1-1-2015 € 106.000,- en per 31-12-2015 € 3.769.000,-
171	Ja, in 2015 was er nog sprake van een voordeel.
172	Ja, voor 2015 bestond er geen reserve sociaal domein.
173	Vanuit het jaarrekeningresultaat 2015 zijn een tweetal bedragen gereserveerd voor inzet in 2016. Het betreft de innovatie ondersteuning huishouden 1 mln euro. Deze middelen worden ingezet voor de opzet en uitvoerig beleidswijziging nav de uitspraak CrvB. Daarnaast 0,5 mln voor uitvoering van de maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten. In 2015 is verder nog een reserve gevormd voor de transformatieagenda sociaal domein. Het saldo eind 2015 bedroeg 3,7 mln euro.
174	Het saldo van het sociaal domein van de jaarrekening 2015 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
175	Stand reserve zorg: € 2.076.801 (per 1-1-2015) € 3.345.675 (per 31-12-2015). Stand reserve participatie € 1.365.278 (per 1-1-2015) € 1.046.736 (per 31-12-2015).
176	De stand van de reserve per 1 januari 2016 is ca. € 1,7 miljoen euro. Dit is volledig gevormd door de dotatie in 2015.

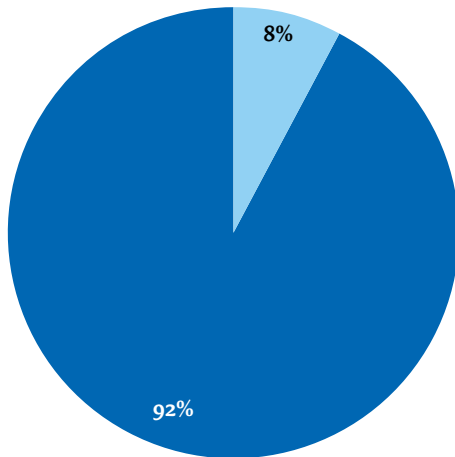
a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
177	In 2014 was er geen bestemmingsreserve sociaal domein.
178	Toegenomen met € 1,2 miljoen vanuit positief rekeningsaldo 2015 mbt gemeentelijk Sociaal Domein.
179	De risico reserve sociaal domein is per begroting 2015 ingesteld.
180	Overschot 2015 is toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein.
181	De reserve sociaal domein is opgehoogd tot 3 miljoen euro.
182	Het overschot 2015 bedroeg ruim € 1 milj en komt door lagere uitgaven hulp bij het huishouden dan was begroot, evenals lagere uitgaven bij oude wvg voorzieningen. Daarnaast behoefde er een lagere bijdrage aan het werkvoorzieningsschap worden betaald. Dit betreft dus alle voorzieningen in het sociaal domein en niet alleen de decentralisaties!
183	Ja, naast de in de begroting geraamde dotatie van € 100.000 zijn er ook aanvullende stortingen geweest in de reserve als gevolg van onderbestedingen in het brede Sociaal Domein.
184	Reserve sociaal domein met resultaat sociaal domein opgehoogd van € 2 ton ultimo 2014 naar € 9 ton ultimo 2015.
185	Omvang reserve gestegen van € 4,1 mln per 1/1/2015 naar € 12,4 mln per 1/1/2016. Daarnaast heeft de raad besloten €3,8 mln van het overschot 2015 te bestemmen voor borging en innovatie van de transitie en transformatie.
186	Restant cliëntgebonden middelen is toegevoegd.
187	Het saldo van de 3 decentralisaties over 2015 (€ 80,000) is toegevoegd.
188	Voor de decentralisatie zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd, de reserve is op basis daarvan op het gewenste niveau gebracht, waarbij ook middelen zijn gereserveerd voor innovatie.
189	Om bij de invoering sociaal domein onvoorziene financiële tegenvallers op te kunnen vangen is een reserve sociaal domein beschikbaar gesteld voor de jaren 2015, 2016 en 2017.
190	We boeken het saldo van de 3D's + WMO 'oud' naar een reserve sociaal domein. In jaarrekening 2015 beliep dat saldo 2,8 mln voordeel.
191	Het positieve resultaat over 2015 is toegevoegd aan deze reserve.
192	<p>Bron Jaarrekening 2015: In 2015 hebben we onze eerste ervaringen opgedaan met de transities, en de effecten van de inspanningen en maatregelen uit de transformatieprogramma's die we in 2015 of al eerder hebben ingezet, € 5,5 mln. voordeel. Met inachtneming van de laatste slagen om de arm, constateren we dat het uitvoeren van de nieuwe gemeentelijke taken per 1 januari 2015 binnen het in de begroting 2015 beschikbaar gestelde budget blijft. Dit op basis van de huidige financiële inzichten. We stellen u voor om bij de behandeling van de jaarrekening 2015 het positieve resultaat 2015 in de reserve sociaal domein te storten. Daarvoor zijn een aantal gronden.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Met deze reserve kunnen eventuele nakomende nog te betalen facturen uit 2015 worden betaald. We constateren dat een deel van de mensen in de ons aangeleverde bestanden hun zorg niet hebben verzilverd. We gaan individueel na wat hier de redenen van zijn. 2. Met deze reserve kunnen risico's en onvoorziene verhoogde uitgaven in 2016 (en latere jaren) worden afgedekt. We hebben een jaar ervaring in de nieuwe WMO en de Jeugdhulp en kunnen de dynamiek achter de behoefteontwikkeling nog niet scherp bepalen. 3. Met deze reserve kunnen investeringen plaatsvinden uit de transformatieagenda die leiden tot een sluitend meerjarig financieel beeld op het sociale domein, denk aan de omzetting van dagbesteding, investeringen in de participatie van Nieuwegeiners, het ontwikkelen van nieuwe woonzorgconcepten. 4. Met deze reserve kunnen we verdere invulling geven aan het omzetten van inzet van middelen in 'dure' maatwerkvoorzieningen aan de achterkant van de keten naar extra inzet van middelen aan de voorkant (lichte ondersteuning, ondersteunen inwonersinitiatieven, vrijwillige inzet) die bijdragen aan een solide financieel meerjarenbeeld op het sociaal domein. In feite hebben we een flinke eerste stap gezet (met alle onzekerheden van dien), nl. minder aan maatwerkvoorzieningen uitgegeven. In 2016 en 2017 zullen we de tweede stap verder invullen met investeringen aan de voorkant. 5. Met deze reserve kunnen we in het meerjarige perspectief tekorten incidenteel opvangen wanneer de transformatie maatregelen niet snel genoeg het beoogde financiële effect sorteren.
193	Het overschot op het sociaal domein rekening 2015 is grotendeels toegevoegd aan de reserve.
194	Er is in 2015 meer gestort in de bestemmingsreserve dan dat er aan is onttrokken.
195	Ja, omdat een deel van het rekeningresultaat 2015 in de reserve is gestort.
196	Onderbestedingen 'oude' WMO zijn toegevoegd.
197	De bestemmingsreserve Sociaal Domein is ingesteld bij de vaststelling van de Jaarstukken 2015.
198	Al sedert vele jaren is er een reserve WMO (Sociaal domein) waarin overschotten uit de jaarrekening mee worden verrekend. Deze tendens is niet gewijzigd met de invoering van het sociaal domein. Deze reserve is inmiddels bijna 2 miljoen groot. In de komende jaren wordt op deze reserve een beroep gedaan om de afbouw van de korting op het sociaal domein te kunnen opvangen. Deze reserve is dus opgebouwd uit 'eigen' gemeentelijke middelen uit de afgelopen jaren.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
199	Aangevuld met overschot sociaal domein.
200	De bestemmingsreserve (is) wordt naast overschotten/tekorten op de WMO en Jeugdwet ook gevormd door budgetoverschotten/tekorten op 'oude' WMO-taken (HH, Woningaanpassingen, vervoervoorzieningen en hulpmiddelen).
201	Ultimo 2014: € 252.500. Ultimo 2015: € 3.217.000.
202	In 2015 is het positief saldo van de WMO 2014 bij de bestemming van het rekeningsaldo 2014 toegevoegd aan de reserve WMO. Het positief saldo WMO in 2015 en het positief saldo Jeugd in 2015 zijn bij de bestemming van het rekeningsaldo 2015 in 2016 toegevoegd aan de reserve WMO respectievelijk de reserve Jeugd. Vanaf 2017 voegen wij deze reserves samen in de reserve Sociaal Domein. Zoals eerder aangegeven blijft de reserve Participatiewet nog apart.
203	Er is een plafond afgesproken in de bestemmingsreserve van € 1,2 miljoen. In 2015 is dit plafond eenmalig verhoogd met € 0,5 miljoen voor uitgaven die doorschuiven naar 2016.
204	De bestemmingsreserve is in 2015 ingesteld en bedroeg per 31 december van dat jaar €1.527.000.
205	Het overschot 2015 is toegevoegd aan de reserve.
206	Een klein tekort op de Jeugd in combinatie met een overschot WMO (begeleiding) heeft gezorgd voor een toename.
207	Er was geen reserve in 2014.
208	Stand reserve WMO/3D is van € 1.084.998 (stand 1-1-2015) naar € 1.512.980 (stand 31-12-2015) toegenomen.
209	In 2015 is het budget van Jeugd nog o.b.v. historisch verdeelmodel verdeeld en dit is toereikend voor onze gemeente en omdat in 2015 teken is van continuering van zorg, is er weinig ruimte voor investeringen en aan preventieve taken.
210	Een klein tekort op de Jeugd in combinatie met een overschot WMO (begeleiding) heeft gezorgd voor een toename.
211	De hoogte van de bestemmingsreserve is in 2015 met ca. € 1,8 miljoen toegenomen.
212	Geen toelichting.
213	Er is een reserve participatiebudget gevormd ad €91.000 voor participatieactiviteiten voor bijzondere doelgroepen.
214	De hogere bedragen uit de circulaires zijn in de bestemmingsreserve verwerkt.
215	Overschotten 2015 op de budgetten binnen het gehele sociaal domein zijn gestort in de bestemmingsreserve Sociaal Domein.
216	Deze bestemmingsreserve is opgericht in 2015.
217	Reserve Inkomensondersteuning SDD (Bijstand) is toegenomen in 2015.
218	het overschot binnen sociaal domein in 2015 is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
219	NB: vraag klopt niet, 2014 was sociaal domein (dwz de nieuwe taken) nog geen onderdeel van het gemeentelijk takenpakket De reserves voor het sociaal domein zijn toegenomen.
220	Het overschot over 2015 is toegevoegd aan de Reserve sociaal domein. In 2015 zijn echter nog wel eigen middelen toegevoegd aan het sociaal domein. Stand 1-1-2015; 1.132/m stand 31-12-2015: 2.071/m
221	Het saldo van lasten en baten van het sociaal domein zorgden voor een storting in de reserve.
222	Het overschot Sociaal Domein 2015 is gestort in de bestemmingsreserve Sociaal Domein.
223	De reserve sociaal domein bedroeg op 31-12-2014 volgens de jaarrekening 2014 € 741.082.
224	Deze bestemmingsreserve is gevormd uit het resultaat 2015 (via resultaat bestemming 2015).
225	Toename met € 369.000. Bij de resultaatbestemming 2015 is vervolgens nog € 507.521 toegevoegd.
226	Door overschot WMO.
227	Ja, is toegenomen, binnen de exploitatie van de gemeente worden extra middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
228	Ultimo 2014 was er nog geen reserve Sociaal Domein. Deze is voor het eerst gevormd in het jaar 2015.
229	In 2015 heeft de transitie een zodanige impact gehad, dat de geraamde middelen voor het (door)ontwikkeling van de transformatie activiteiten niet zijn aangewend en daarnaast zijn de geraamde uitgaven voor PGB's (o.b.v. Vectis-bestanden en afgegeven beschikkingen) niet tot uitbetaling gekomen.
230	Er zijn een drietal reserves samengevoegd tot een reserve sociaal domein en er is extra gestort.
231	Eind 2014 was er sprake van een Egalisatiereserve voor alleen het domein oude WMO met een bedrag € 500.000 (plafond). In 2015 is deze Egalisatiereserve uitgebreid tot de 3 decentralisaties incl. oude WMO. Deze reserve heeft ultimo 2015 een saldo van € 2.122.000. Er is geen plafond meer aan deze reserve gesteld.
232	Dit betreft de reservering van de overschotten uit 2015.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
233	Overschot 2015 is gereserveerd.
234	Het saldo van egaliseringsreserve sociaal domein bedroeg per 31-12-2014 € 388.000. In 2015 zijn dotaties aan de reserve gedaan, die leiden tot een stand per 31-12-2015 van € 1.782.000.
235	De reserve is opgehoogd naar 1,0 miljoen euro.
236	Het overschot WMO is in de Reserve Sociaal Domein gestopt vanwege onzekerheden in de komende jaren.
237	Toename ad 1.1M.
238	Voordelen op Beschermd wonen worden gereserveerd. Ultimo 2016 zal er circa € 4,5 miljoen in zitten.

Vraag 15.

Zijn er ultimo 2015 (financiële) voorzieningen gevormd voor het sociaal domein? Zo ja, hoeveel voorzieningen (aantal) en de grootste twee voorzieningen vermelden in de toelichting. Keuze A toelichten.

Antwoordkeuzen	Reacties	
a. Ja.	8%	28
b. Nee.	92%	330
Totaal		358

a. Ja

#	Gevraagde toelichting
1	Er is sprake van een voorziening voor dubieuze debiteuren ten behoeve van Wwb-uitkeringen (I-deel).
2	Binnen de algemene reserve is een bedrag van € 1,0 miljoen gereserveerd voor transformatiemiddelen.
3	Ultimo 2015 heeft de gemeente € 5 miljoen gereserveerd voor het veranderbudget sociaal domein. Dit geld is beschikbaar voor het stimuleren van innovaties en veranderingen om de kosten in overeenstemming te brengen met de door het rijk beschikbaar gestelde middelen. Het kan ook worden aangewend om te voorkomen dat mensen tussen wal en schip terecht komen.
4	Ja, voorziening ten behoeve van liquidatie GR voor uit uitvoering van de Wsw.
5	Bepert in het weerstandsvermogen voor tekorten uitvoering WSW.
6	Een voorziening. Een bedrag van € 105.000.
7	Er is een voorziening gevormd voor de afrekening van de kosten die in 2016 worden betaald, maar betrekking hebben op 2015.
8	Er is 1 reserve sociaal domein gevormd reeds voor de decentralisatie een feit was.
9	1 er is een voorziening gevormd voor tekorten bij de gemeenschappelijke regeling die een deel van de participatiewet uitvoert.
10	1 bestemmingsreserve, € 966.000.
11	We bieden chronisch zieken een tegemoetkoming van € 120 als compensatie. Veel inloopvoorzieningen zijn opgestart in 2015 in het kader van versterking preventie.
12	Er is een voorziening voor WMO Beschermd wonen. Deze voorziening wordt gebruikt om de definitieve subsidie na ontvangst van de jaarverantwoording van de zorgaanbieders af te rekenen. In 2015 hebben we daarnaast het voordeel van de zorguitgaven beschermd wonen tov de iu sociaal domein (onderdeel beschermd wonen) gereserveerd tbv de regio.
13	Behoudens de bij vraag 13 genoemde reserve voor de WMO en jeugdwet ad. € 500.000,= hebben wij nog een egaliseringsreserve KOMPAS (participatie) ad. € 676,275 en egaliseringsreserve WSW ad. € 662.500 per 1-1-2017
14	Eén reserve Sociaal Domein voor WMO en Jeugdzorg.
15	1 voorziening sociaal domein, gevoed met € 229.000.

a. Ja	
#	Gevraagde toelichting
16	Reserve decentralisatie 250.000. Risicoprofiel 250.000.
17	€ 7,5 miljoen.
18	Voor de functies die de gemeente als centrumgemeente uitvoert (Beschermd Wonen).
19	We beschikken over twee reserves. Dit zijn de reserve WMO en reserve participatie.
20	Er zijn voorzieningen maar niet ten aanzien van de decentralisaties.
21	Voorziening dubieuze debiteuren. Voorziening woningsaanpassingen.
22	Reserve Sociaal Domein: omvang is ruim € 1.000.000.
23	Ultimo 2015 0,2 miljoen in 1 bestemmingsreserve decentralisatie SD, gevormd vanuit de eigen middelen. Ultimo 2016 is de stand hiervan naar verwachting 0.
24	In de jaarrekening 2015 is een voorziening opgenomen ad. 38K voor declaraties die op het moment van de jaarrekening nog betwist werden.
25	Voorziening jeugd en WMO.
26	Ultimo 2015 is er een bestemmingsreserve voor het sociaal domein van in totaal 7,8 miljoen. Van dat bedrag is € 4,9 miljoen wat uit de eigen middelen was gereserveerd is aangemerkt als weerstandsvermogen. Het resterende deel is geormerkt voor onder meer het opvangen van tekorten voor volgende jaren en voor de transformatie lokaal en regionaal (Beschermd Wonen).
27	Er is een nieuwe reserve sociaal domein ingesteld. Het overschot aan middelen 2015 is hier in gestort. In de begroting worden structureel risicobudgetten geraamd.
28	Voorziening van € 5 mln voor een transitieregeling WMO 2015.

b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
29	Enkel de reserve Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.
30	Voor risico's hebben wij de reserve sociaal domein.
31	De gemeente heeft hiertoe 2 paragrafen: De paragraaf weerstandsvermogen en de paragraaf 'Hek' rondom het Sociaal Domein. In deze laatste paragraaf worden de risico's voor het Sociaal Domein geschetst en op waarde gezet.
32	Er is rekening gehouden met lopende verplichtingen. De verplichtingen weerspiegelen de opgegeven OnderHandenWerk positie van de diverse zorgaanbieders per einde jaar.
33	Hiervoor kan je geen voorziening opnemen. Dit staat de wetgeving niet toe.
34	Nee, alleen een reserve.
35	Niet bovenop de bestaande reserve.
36	Geen voorzieningen, alleen een reserve Sociaal domein. Alle overschotten/tekort BUIG en decentralisaties worden hiermee verrekend.
37	Geen voorziening gevormd aangezien we een bestemmingsreserve hebben geïntroduceerd op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2015.
38	Nee, er zijn geen voorzieningen gevormd. Wat er wel is gebeurd is dat de 'overschotten' (positieve afwijkingen t.o.v. de begroting) toegevoegd zijn aan de bestemmingsreserve. Zoals bekend is het vormen van voorzieningen gebonden aan regelgeving (BBV).
39	Binnen het Sociaal Domein zijn geen voorzieningen gevormd.
40	Geen voorzieningen, wel bestemmingsreserves.
41	Geen voorzieningen. In de werkbegroting Sociaal Domein zijn vanwege het principe In=Uit wel enkele taakstellingen opgenomen in de budgetten om de lasten en uitgaven aan elkaar gelijk te houden (zonder resultaatteffect).
42	Geen voorzieningen gevormd, enkel reserves.
43	Geen voorzieningen gevormd, enkel reserves.
44	Geen voorzieningen gevormd, enkel reserves.
45	Er is geen voorziening getroffen. Wel is er op de balans een bedrag aan nog te betalen kosten opgenomen op basis van de opgave onderhanden werk van de zorgaanbieders.

b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
46	Er zijn geen (financiële) voorzieningen gevormd voor het sociaal domein.
47	Alleen reserve sociaal domein.
48	Saldo was nagenoeg nihil.
49	Voor 2015 is er één reserve gevormd (zie vraag 14). Daarnaast is er een structurele stelpost in de begroting opgenomen om risico's op te vangen.
50	We hebben een reserve en geen voorziening hiervoor gevormd.
51	Los van de bestemmingsreserve niet.
52	Geen.
53	Er zijn geen voorzieningen gevormd omdat er (nog) geen sprake is van (toekomstige) kosten waarvoor verplichtingen zijn aangegaan.
54	Geen voorzieningen, wel verplichtingen voor de afrekeningen met zorgaanbieders.
55	Transistoria zijn voorgeboekt bij de jaarrekening. Mocht dit bedoeld worden met voorzieningen dan is het antwoord ja.
56	Nee er zijn geen voorzieningen, wel reserves zoals bij 14 aangegeven.
57	Er zijn geen financiële voorzieningen. Er zijn alleen twee bestemmingsreserves in relatie met het sociaal domein.
58	Zie vraag 14 geen voorzieningen; wel bestemmingsreserves.
59	Wel is (per aanbieder en per zorgvorm) een berekening gemaakt van onderhanden werk en 'nog te betalen zorgkosten'. Dit is verantwoord onder de overlopende passiva. De afloop van deze post wordt in 2016 bewaakt. Met de aanbieders zijn/worden afrekeningen opgesteld.
60	Geen voorziening, wel een reserve.
61	We hebben wel een voorziening dubieuze debiteuren participatiewet.
62	vanwege het feit dat de decentralisatiemiddelen door het Rijk niet geoormerkt zijn, zijn alle overtollige middelen uit 2015 gestort in de reserve sociaal domein en worden er geen voorzieningen aangehouden.
63	Er zijn geen voorzieningen gevormd. Wel een reserve.
64	zie 13, het betreft geen voorziening maar een reserve.
65	Geen voorziening.
66	Geen voorziening. Wel een reserve.

Vraag 16.

Hoeveel keer per jaar vindt rapportage in 2017 plaats aan de gemeenteraad over het sociaal domein? Toelichten of dit afwijkt van 2016, en waarom voor aanpassing is gekozen.

#	Gevraagde toelichting
1	3 x bij de tussentijdse bestuursrapportages (voorjaar en najaar) en de jaarrekening.
2	2 keer, bij de tussentijdse bestuursrapportages (voorjaar en najaar) wordt een monitor sociaal domein toegevoegd.
3	4 kwartaalrapportages + normale p&c
4	Sowieso in alle bestuursrapportages (3x). Daarnaast afspraken maken over verdere inhoudelijke terugkoppeling. We maken gebruik van 'tellen en vertellen': het verhaal achter de cijfers duidelijk maken tijdens een gesprek met inhoudelijke professionals (niet alle rapportages op papier).
5	3 keer. Dit is evenveel als in 2016.
6	Net als 2016 2 keer middels de Monitor Sociaal Domein én daarnaast via de begroting, voor- en najaarsnota en jaarrekening.
7	Drie maal per jaar; dit is conform 2016.
8	In 2017 werken wij aan de hand van onze vaste P&C-cyclus: begroting-kaderbrief-halfjaarrapportage-jaarsverslag.
9	2x per jaar (bij de voor- en najaarsnota) is er een afzonderlijke Monitor Sociaal Domein.
10	Elk kwartaal ontvangt de gemeenteraad een rapportage over het sociaal domein in 2016. Afhankelijk van de nieuwe ontwikkelingen zal ook in 2017 de gemeenteraad worden geïnformeerd. In welke frequentie en hoedanigheid is nu nog niet bekend, aangezien we bezig zijn met een nieuwe P&C Cyclus.
11	4 maal.
12	In 2017 wordt 2 maal een rapportage aangeboden aan de gemeenteraad. Dit wijkt niet af van 2016.
13	De reguliere P&C cyclus is van toepassing (3 tussenrapportages), geen afwijking met 2016.
14	5. In het kader van de P&C-cyclus wordt de raad 5 maal per jaar op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen. Hierbij is er geen afwijking t.o.v. 2016. Voorts op ad hoc basis informatie, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven.
15	5 x; Zowel in de begroting als jaarrekening wordt het Sociaal Domein formeel toegelicht. Daarnaast wordt het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma verstuurd naar de raadscommissie. Geprobeerd wordt om ook jaarlijks een aparte raadsbijeenkomst te beleggen. Daarnaast wordt via een Raadsinformatiebrief de voortgang weergegeven.
16	Minimaal eens per 4 maanden. Ten opzichte van 2016 is er geen verschil.
17	3. In principe krijgt de gemeenteraad jaarlijks drie rapportages. Bij belangrijke ontwikkelingen afwijkingen of andere zaken worden ze tussentijds op de hoogte gebracht.
18	Minimaal eens per 4 maanden dmv bestuursrapportages.
19	Voor 2016 zijn afspraken gemaakt met de Raad over 2 aanvullende bestuursrapportages naast de P&C cyclus. Deze afspraken zijn er nog niet voor 2017.
20	Tweemaal per jaar door middel van rapportage via de Voorjaarsnotitie en Najaarsnotitie.
21	Rapportage 2017 is conform 2016.
22	Rapportage geschiedt op basis van de BestuursRapportage. Daarnaast wordt 4 x per jaar een financiële monitor Sociaal Domein gepresenteerd.
23	Voor 2017 zijn twee begrotingswijzigingen gepland. In 2016 zijn ook twee begrotingswijzigingen aan de raad aangeboden ter vaststelling.
24	Dit is nog niet bekend omdat er bestuurlijk nog geen besluit over is genomen.
25	1 keer. Dit wijkt niet af van 2016. Via het raadsagendapunt 'mededelingen college' informeert de wethouder elke maand de raad over de ontwikkelingen sociaal domein.
26	Minimaal 1 keer en wel in de Perspectiefbrief. Daarnaast worden er met enige regelmaat themabijeenkomsten georganiseerd over het onderwerp. Deze zijn voor 2017 echter nog niet ingepland.
27	2. via normale PC cyclus. Dus naast begroting en jaarrekening, de bestuursrapportage en managementrapportage
28	2 maal: begroting en jaarrekening GR
29	In 2017 zal drie keer gerapporteerd worden. In 2016 is er sprake van één rapportage. Reden hiervoor is het niet tijdig beschikbaar zijn van kwalitatief goede informatie.
30	2 keer middels een afzonderlijke rapportage 3D's en verder een uitgebreide stand van zaken in de reguliere P&C documenten (concernrapportages, jaarrekening en begroting). Is gelijk aan 2016.

#	Gevraagde toelichting
31	Twee formeel vastgelegde rapportage momenten. Daarnaast wordt, indien gewenst, de raad op andere momenten op de hoogte gesteld van ontwikkelingen.
32	Via jaarrekening, voor- en najaarsrapportages.
33	Vanaf 2015 wordt de raad elk kwartaal geïnformeerd over de ontwikkelingen en het verwachte resultaat sociaal domein.
34	2. Twee formeel vastgelegde rapportage momenten. Daarnaast wordt, indien gewenst, de raad op andere momenten op de hoogte gesteld van ontwikkelingen. 2017 wijkt hierin niet af van 2016.
35	Dit vindt 2 keer per jaar plaats.
36	Afhankelijk van de ontwikkelingen. Wij rapporteren op dit moment (2016) minimaal 3x per jaar aan de gemeenteraad door middel van 2 bestuursrapportages en de jaarrekening. Afhankelijk van de ontwikkelingen kan er vaker gerapporteerd worden. Deze procedure wijkt niet af van 2016.
37	4. De gemeenteraad in ieder geval 4 keer per jaar geïnformeerd over het sociaal domein, middels bestuursrapportages, kadernota en begroting.
38	3
39	Vanwege de ambtelijke fusie is hier nog een onvoldoende antwoord op mogelijk. Nar waarschijnlijkheid zal er vanuit de programmasturing gerapporteerd worden over de driedecentralisaties aan de gemeenteraad.
40	Kwartaalrapportages gaan naar de commissie samenleving. Financieel wordt de raad, net als bij de overige budgetten, na het 1 ^e halfjaar via de Berap geïnformeerd. Daarbij worden uitsluitend die posten toegelicht die een aanzienlijke afwijking lijken op te leveren t.o.v. de ramingen.
41	Drie maal per jaar, idem als in 2016. Mei, oktober en bij de jaarrekening.
42	Via de 2 regulier tussentijdse rapportages, echter in 2016 was nog geen adequate financiële informatie beschikbaar.
43	In 2016 o.b.v. kwartaalrapportages. doorontwikkeling naar sociale monitor loopt.
44	Formeel rapporteren wij twee keer per jaar in de normale financiële cyclus. Daarnaast zijn er enkele keren per jaar informatiebijeenkomsten voor de raad waar een stand van zaken wordt toegelicht.
45	Twee keer per jaar, loopt mee in voor- en najaarsnota.
46	Reguliere budgetcyclus en voorlichtingsbijeenkomsten. De gemeenteraad moet in onze visie meer 'meegenomen' worden in de beleidsmatige afweging hoe de transitie naar transformatie vorm krijgt. Daarbij hebben we ook te maken met de financiële kaders daarin. Er wordt dan eerder draagvlak gezocht/uitleg gegeven en dergelijke. Dat gaat betekenen dat besluitvorming/aanwending van middelen/verantwoording eenvoudiger zou moeten worden.
47	Conform de reguliere P&C cyclus wordt de raad middels bestuursrapportages (8x) jaarrekening en begroting geïnformeerd over de voortgang van het sociaal domein. Dit zal in 2017 wederom het geval zijn.
48	4 x per jaar
49	Drie keer. Voorjaarsnota 2017. Gemeenterekening 2016 en Najaarsnota 2017.
50	2 tot 3 keer, afhankelijk van de wens van de raad. In 2017 gelijk aan 2016.
51	De bedoeling is om in 2017 de Raad elk kwartaal formeel via een voortgangsrapportage te informeren over de financiële en inhoudelijke stand van zaken van de transformatie. Daarnaast wordt de raad net als voorgaande jaren doorlopend geïnformeerd door beantwoording van vragen, geven van presentaties e.d. De genoemde formele rapportages in 2017 zijn wel nieuw. Daarvoor is gekozen omdat de bedoeling is dat de transformatieopgave in 2017 uiteindelijk leidt tot een sluitende begroting vanaf 2018 (voor 2016 en 2017 wordt een dekking uit de reserve voorzien). De Raad wil hierover graag periodiek geïnformeerd worden.
52	3x per jaar. Er is geen afwijking met het aantal keer in 2016.
53	Minimaal 4x per jaar (Begroting, Voortgangsbericht, Bestuursrapportage en jaarrekening). Daarnaast zijn er extra informatiebijeenkomsten voor de raad.
54	Rapportage vindt voortdurend binnen het jaar plaats in bijna elke raadsvergadering.
55	Evenals 2016 zal per kwartaal rapportage plaatsvinden.
56	2 keer een aparte rapportage via monitor sociaal domein. Daarnaast via Burap's.
57	4 rapportages per jaar zowel voor 2016 als voor 2017.
58	Minimaal 2x. Het is de bedoeling ieder kwartaal een rapportage te maken maar dit is tot op heden niet ieder kwartaal gelukt.

#	Gevraagde toelichting
59	2 x per jaar. Wijkt niet af van 2016.
60	<ul style="list-style-type: none"> • 3d-breed: 2x per jaar als onderdeel van de voor- en najaarsnota. Conform 2016. • Jeugdhulp: 4x per paar. De kwartaalrapportages Jeugdhulp worden gerapporteerd aan raad. Dit is een hogere frequentie dan in 2016.
61	Nog niet bekend.
62	In ieder geval 4 keer: JAARREKENING 2016, VJR2017, NJR2017 en BEGR18. Wanneer noodzakelijk, wordt er aanvullend tussentijds gerapporteerd. Dit wijkt niet af van 2016.
63	Minimaal 4x met de gebruikelijke B&V momenten (zomernota, stadsbegroting, slotwijziging en jaarrekening). Dit wijkt niet af van 2016.
64	Per kwartaal. Wijkt niet af van 2016.
65	In totaal 4 keer, tegelijk met de tussenrapportages en de jaarrekening.
66	Geen afwijkingen t.o.v. 2016.
67	Twee keer per jaar. Dit wijkt niet af van voorgaande jaren.
68	Eens per kwartaal een afzonderlijke monitor. Daarnaast via de reguliere P&C-cyclus.
69	4 maal, gelijk aan 2016.
70	2* per jaar via Bestuursrapportage.
71	Geen afwijking t.o.v. 2015. Het betreft de begroting 2018, de jaarrekening 2016 en drie financiële rapportages over 2017.
72	1 x per kwartaal beleidsinhoudelijk. Via de werkgroep met raadsleden 3D. Daarnaast via de pc cyclus (Voorjaars-, Najaarsnota en jaarrekening).
73	4.
74	Minimaal 4 keer per jaar.
75	Ieder kwartaal; dit is gelijk aan 2016.
76	Drie maal per jaar, te weten Voorjaarsnota, Bestuursrapportage en Jaarrekening. Dit is conform 2016.
77	In principe loopt rapportage P&C mee met financiële rapportages = 2x per jaar. echter vanwege afwijkend tempo kwartaalrapportage jeugd in regio volgt nog extra moment in najaar na 2 ^e rapportage. 2016 en 2017 zijn gelijk.
78	6 keer. De normale pc cyclus en twee keer een monitor. Dit is jaarlijks gelijk.
79	2 x Naast de bestuursrapportage en de Jaarrekening gaan we 2 x per jaar via de monitor Sociaal Domein aan de raad rapporteren. In 2016 hebben we 3 x een kwartaalrapportage opgesteld omdat de raad extra geïnformeerd wilde worden (1 kwartaalrapportage ging niet door). Inmiddels zijn we in een meer stabiele fase gekomen waardoor in afstemming met de raad is gekozen voor een halfjaarlijkse monitor.
80	2x per jaar een rapportage. Dit wijkt niet af van 2016.
81	2 keer tussentijds.
82	In ieder geval 2 keer per jaar met de bestuursrapportage en we gaan de monitoring verder inrichten.
83	In 2016 zal twee maal -middels een regionale rapportage over de budgetontwikkelingen 2016 - worden gerapporteerd aan de raad. Overigens is onze raad wel middels onze maandelijkse financiële rapportages over onderdelen (o.a. pgb-eigen bijdragen en WMO compensatiemaatregelen) binnen het sociaal domein geïnformeerd. In 2017 zal de frequentie van regionaal rapportages worden opgevoerd, aangezien alle zorgleveranciers in de loop van 2016 gebruik zijn gaan maken van het zgn. berichtenverkeer en zodoende de kwaliteit en betrouwbaarheid van de geleverde zorgcijfers verder zal toenemen. Ook zullen de rapportages 2017 prestatiegegevens gaan bevatten.
84	4 keer. Zelfde als 2016.
85	3x wijkt niet af.
86	4 maal d.m.v. een kwartaalrapportage.
87	Rapportage vindt plaats via de reguliere planning- en controlrapportages, maar inhoudelijk ook via regionale Marap's Jeugdzorg en WMO (2-4 x per jaar). Hierbij vindt geen wijziging plaats.
88	3; VGR1, VGR2 en jaarrekening. Wijkt niet af.
89	4 maal. De raad ontvangt via de standaard P&C rapportages (Begroting, voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening) een rapportage over het Sociaal Domein.

#	Gevraagde toelichting
90	4 maal. De raad ontvangt via de standaard P&C rapportages (Begroting, voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening) een rapportage over het Sociaal Domein.
91	via de normale rapportages die aan de raad worden voorgelegd. Daarnaast nog 1x extra.
92	4x. Per kwartaal wordt gerapporteerd. Dat wijkt niet af van voorgaand jaar (2016).
93	4x Dit wijkt niet af van het vorige jaar.
94	Dit is onderdeel van de reguliere P&C-cyclus.
95	2x per jaar, via de reguliere P&C-cyclus, 1x via de tussentijdse rapportage, 1x via de jaarrekening.
96	2x per jaar, via de reguliere P&C-cyclus, 1x via de tussentijdse rapportage, 1x via de jaarrekening.
97	Via voorjaarsnota, najaarsnota en de jaarrekening.
98	2 x per jaar.
99	Zowel voor 2016 als 2017 wordt 4x per jaar gerapporteerd.
100	2x per jaar, via de reguliere P&C-cyclus, 1x via de tussentijdse rapportage, 1x via de jaarrekening.
101	Minimaal 5 keer. De rapportage over het Sociaal Domein maakt onderdeel uit van de reguliere planning en control cyclus. Over het jaar 2017 wordt vier keer gerapporteerd door middel van financiële tussenrapportage. Uiteindelijk wordt er over 2017 gerapporteerd middels de jaarrekening 2017. Op dit punt wijkt het niet af van 2016. Daarnaast is het tot op heden gebruikelijk een monitor sociaal domein aan te leveren. In hoeverre dit in 2017 ook blijft bestaan is nog onduidelijk. Dit heeft te maken met verdere integratie en vermenging van de taken sociaal domein met rest van de begroting.
102	4 keer per jaar. (kwartaalrapportage). Dit wijkt niet af ten opzichte van vorig jaar.
103	Elk kwartaal worden de cijfers besproken in de Raadswerkgroep Sociaal Domein. Dit is een afvaardiging van de gemeenteraad.
104	Minimaal 4 keer. Onderdeel van de reguliere budgetcyclus; bij de eerste en tweede tussenrapportage en bij de jaarrekening. Daarnaast afzonderlijke monitor sociaal domein. Dit wijkt niet af van 2016.
105	De financiële rapportage vindt plaats bij de reguliers P&C-instrumenten (voor- najaarsrapportage en de jaarrekening).
106	Tijdens de gebruikelijk P&C stukken zal rapportage aan de raad plaatsvinden; kadernota, begroting, 1 ^e en 2 ^e turap (decemberwijziging) en bij de jaarrekening. Zo nodig kan er altijd een extra rapportage beschikbaar worden gesteld.
107	In twee tussentijdse rapportages en in de jaarrekening wordt een afzonderlijke paragraaf opgenomen voor het Sociaal Domein. Daarnaast vinden updates plaats bij de Kadernota en samenstelling begroting.
108	Zowel voor 2016 als voor 2017 wordt 4x gerapporteerd (kwartaalrapportage).
109	Het is nog niet bekend of we dit op dezelfde wijze gaan doen als in 2015/2016, maar de wijze waarop we het tot nu toe gedaan hebben is wel heel goed ontvangen door de raadsleden. We hebben tot nu toe 2 maal per jaar een 'technisch beraad' georganiseerd, waarin we de stand van zaken (financieel en verdere managementinfo) gepresenteerd hebben. Raadsleden hadden bijv. ook de mogelijkheid om rechtstreeks vragen aan de aanwezige ambtenaren te stellen.
110	3 keer. In principe wijkt dit niet af van 2016, maar omdat de decentralisaties steeds realistischer worden begroot en er budgetverschuivingen binnen het sociaal domein in de brede zin plaatsvinden wordt het lastig zo niet onmogelijk om sec over de drie decentralisaties als geheel te rapporteren in relatie tot de ontvangen integratie-uitkering. Er wordt vanaf 2017 gerapporteerd over het sociaal domein als going concern. Dus net als over andere beleidsterreinen.
111	Jaarlijks terugkerend: 2 keer middels bestuursrapportage, 1 keer middels jaarrekening, 1 keer evaluatie voorafgaande jaar. Incidenteel: wanneer er tussentijdse beleidsveranderingen zijn waar een raad beslissingsbevoegdheid heeft.
112	2 maal.
113	4 keer per jaar. De raad wordt periodiek ingelicht over zowel inhoud als financiën van de 3-D's. Met de raadswerkgroep wordt bekeken naar verbeteringen inzake de opzet, inhoud en frequentie van deze rapportage.
114	In 2 raadsrapportages. Daarnaast mogelijk ook in een aparte Raadsinformatieavond (RIA).
115	Wij informeren de Raad (commissie) maandelijks met een update over het sociaal domein. Middels de reguliere p&c-cyclus rapporteren wij 4 x per jaar; begroting, zomernota, novembernote en jaarrekening. Dit wijkt niet af tov 2016.
116	3 maal, te weten bij twee bestuursrapportages en in de jaarstukken.
117	2.
118	4 keer, dit wijkt niet af van 2016.

#	Gevraagde toelichting
119	2 a 3 keer per jaar. In de P&C cyclus wordt bij de raadsrapportages 2 keer per jaar gerapporteerd over het sociaal domein. Verder zijn er voor jeugd vanuit de regionale samenwerking 3 kwartaalrapportages. Dit wijkt niet af t.o.v. 2016.
120	Opgenomen in de reguliere planning- en controlcyclus, dus bij voorjaars- en najaarsrapportage en bij jaarrekening. Dit wijkt niet van 2016.
121	In 2017 middels de reguliere P&C cyclus, dus middels halfjaarrapportage en jaarstukken. Dit wijkt af ten opzichte van 2016. In 2016 is de raad middels aparte kwartaalrapportages geïnformeerd.
122	Ongeveer 12.
123	Uiteraard via de 'normale' begroting/jaarrekening. Via voorjaars en najaarsnota indien noodzakelijk. Ook tussentijds separaat per wet (WMO, Jeugd en Participatie) indien dat noodzakelijk dan wel door de raad gewenst is.
124	De raad wordt via de P&C cyclus geïnformeerd. Dit betekent dus begroting, 2 tussentijdse rapportages en de jaarrekening.
125	4. In 2016 is dit 2 keer geweest. Wij gaan in 2017 op kwartaalbasis rapporteren.
126	Per kwartaal informatie in een raadsinformatiebrief Sociaal Domein, daarnaast bij jaarrekening en begroting.
127	2 x per jaar via de reguliere P&C-cyclus (bestuursrapportages) en minstens 2 x per jaar mondeling aan de klankbordgroep 3D van de gemeenteraad.
128	Tweemaal voor wat betreft het financiële aspect. Vormt onderdeel van onze reguliere bestuursrapportages.
129	Toelichting op het Sociaal Domein vindt 4 keer per jaar plaats aan de raad via de programmarapportage, de jaarrekening en programmabegroting. Daarnaast is er circa 6 keer per jaar een commissie vergadering van de commissie Decentralisatie, Inkomensondersteuning, Wijkgericht Werken, Zorg en Welzijn. Hierin wordt onder andere de kwartaalrapportage Sociaal Domein besproken. 2017=2016.
130	In de reguliere P&C-documenten (kadernota, begroting, 2 x bijstelling en jaarrekening) vindt rapportage over het sociaal domein plaats. Daarnaast wordt de raad 1 x per kwartaal afzonderlijk geïnformeerd over de gerealiseerde aantallen via een monitor sociaal domein (dashboard).
131	7 keer. Het betreft toelichtingen in de jaarrekening 2016 en in de tussenrapportages(2 Bestuursrapportages) en er wordt, per kwartaal, informatie verstrekt aan de raadscommissie over de ontwikkelingen in het sociaal domein.
132	Naast de reguliere P&C documenten (jaarstukken, 2x bijstellingsrapportage, kadernota en voorjaarsnota) nog 2 tot 3 x.
133	Naast de reguliere P&C documenten (jaarstukken, 2x bijstellingsrapportage, kadernota en begroting.
134	3 x per jaar, dit wijkt niet af van 2016.
135	2x zelfde als in 2016.
136	3x vindt rapportage plaats.
137	Formeel twee keer tijdens tussentijdse rapportages. Echter informeel worden raads- en commissieleden diverse keren geïnformeerd middels thema-avonden, danwel raadsinformatiebrieven.
138	4x per jaar via de regulier P&C momenten. Daarnaast eventueel nog via een aparte raads werkgroep sociaal domein.
139	4 tot 6X per jaar.
140	drie keer, 2 tussentijdse rapportages en de jaarrekening. Dit volgt de reguliere P&C-cyclus.
141	Reguliere rapportage zal plaatsvinden via de bestuursrapportages (2x per jaar) en via de jaarrekening. Mocht er tussentijds aanleiding zijn dan informeren we de raad via een aparte werkvergadering of middels een raadsinformatiebrief. Dit is hetzelfde als in 2016.
142	Twee keer per jaar; gelijk aan 2016.
143	Kwartaalrapportages voor ieder onderdeel van de 3D's, namelijk jeugd, WMO en participatie. Dus 4 x per jaar.
144	3 keer per jaar (2 keer tijdens het jaar en bij de jaarrekening)
145	Net als in 2016 tweemaal per jaar (bij de bestuursrapportages)
146	Bestuursrapportage peildatum 1 mei 2017, Bestuursrapportage september 2017 en eventueel slotwijziging 2017 en de jaarrekening 2017. Tussendoor kan sprake zijn van raadsinformatiebrieven die worden aangeboden aan de Raad. Dit wijkt niet af van 2016.
147	Jeugdhulp: 2x per jaar. Zelfde als in 2016.

#	Gevraagde toelichting
148	2. Rapportage over het sociaal domein vindt plaats in de reguliere planning en controlcyclus. En incidenteel op basis van behoefte van de raad.
149	4
150	In 2015 en 2016 heeft dit tot nu toe schriftelijk en door 2x per jaar een bijeenkomst voor de raad te organiseren plaatsgevonden. We gaan nu stappen zetten om toe te werken naar een format monitoring 3 decentralisaties voor de gemeenteraad. Hoe dit verder wordt vormgegeven zal blijken in de komende maanden. Dit gebeurt in afstemming en samenwerking met de gemeenteraad.
151	Continu door middel van de indicatoren uit 'Waar staat je gemeente.nl'. Financiële rapportage via de concernberichten (tweemaal per jaar).
152	4x via kwartaalpublicaties Peel 6.1.
153	Elk kwartaal ontvangt onze Raad de zogenaamde kwartaalrapportage Sociaal Domein. Hierin wordt de Raad geïnformeerd over diverse zaken: clientaantallen, beleidsontwikkelingen, de voortgang over de transitie van de toegang en de budgetten e.d. Dit was de gang van zaken in 2016 en dit vindt in 2017 voortgang.
154	3x via de p&c-cyclus; daarnaast via de klankbordgroep.
155	2 keer per jaar net als in 2016.
156	In 2017 zal er, in vergelijking met 2016, vaker aan de gemeenteraad gerapporteerd worden, vanwege een toegenomen informatiebehoefte van de gemeenteraad omtrent het sociaal domein. De normale rapportage is drie keer: eenmaal via de jaarrekening en tweemaal via de tussentijdse rapportage. Extra in 2017 zijn vier informatieve sessies sociaal domein.
157	4x: Begroting, 3 bestuursrapportages met de monitor sociaal domein en de jaarrekening.
158	Rapportage zal naar alle waarschijnlijkheid twee keer per jaar plaatsvinden over het geheel van de gemeentelijke baten en lasten. Dit wijkt af ten opzichte van 2016 omdat we in 2016 slechts 1 keer gerapporteerd hebben. Naast deze vorm van rapportage wordt de raad nog aanvullend geïnformeerd over de Jeugdzorg vanuit de GR Hart van Brabant.
159	7 keer, 4 nieuwsbrieven sociaal domein (per kwartaal), 2 bestuursrapportages en de jaarrekening. Dit wijkt niet af van 2016, de bestuursrapportages en de jaarrekening maken deel uit van de reguliere planning en control cyclus. In de nieuwsbrieven wordt de Raad op eenduidige manier van informatie voorzien over wat er gaande is binnen het sociaal domein. Deze nieuwsbrief geeft inzicht in de stand van zaken, de ontwikkelingen en de financiën van de drie decentralisaties.
160	7 keer, 4 nieuwsbrieven sociaal domein (per kwartaal), 2 bestuursrapportages en de jaarrekening. Dit wijkt niet af van 2016, de bestuursrapportages en de jaarrekening maken deel uit van de reguliere planning en control cyclus. In de nieuwsbrieven wordt de Raad op eenduidige manier van informatie voorzien over wat er gaande is binnen het sociaal domein. Deze nieuwsbrief geeft inzicht in de stand van zaken, de ontwikkelingen en de financiën van de drie decentralisaties.
161	Minimaal 4x per jaar te weten de jaarrekening 2016, 1 ^e en 2 ^e burap en de begroting 2018.
162	In het kader van de planning en control cyclus rapporteren wij vier keer aan de raad. Daarnaast organiseren wij 2 keer per jaar een raadsinformatie avond over het sociaal domein en brengen we in het voorjaar 2017 een overall rapportage uit over de uitvoering van de taken in het sociaal domein in 2016.
163	7 keer, 4 nieuwsbrieven sociaal domein (per kwartaal), 2 bestuursrapportages en de jaarrekening. Dit wijkt niet af van 2016, de bestuursrapportages en de jaarrekening maken deel uit van de reguliere planning en control cyclus. In de nieuwsbrieven wordt de Raad op eenduidige manier van informatie voorzien over wat er gaande is binnen het sociaal domein. Deze nieuwsbrief geeft inzicht in de stand van zaken, de ontwikkelingen en de financiën van de drie decentralisaties.
164	Minimaal 2. Dit wijkt niet af t.o.v. 2016.
165	4 tot 6 keer: Monitor per kwartaal, daarnaast indien nodig financiële bijstelling in bestuursrapportages. Niet veranderd t.o.v. 2016.
166	2x per Jaar: In 2015 en 2016 heeft dit tot nu toe schriftelijk en door 2x per jaar een bijeenkomst voor de raad te organiseren plaatsgevonden. We gaan nu stappen zetten om toe te werken naar een format monitoring 3 decentralisaties voor de gemeenteraad. Hoe dit verder wordt vormgegeven zal blijken in de komende maanden. Dit gebeurt in afstemming en samenwerking met de gemeenteraad. Daarnaast worden er voor de WMO client-tevredenheidsonderzoeken gehouden en wordt de raad meegenomen in de uitkomsten/aanbevelingen.
167	In 2016 werd de raad geïnformeerd d.m.v. 2 bestuursrapportages. Daarnaast werd de raad over de voortgang van de begroting geïnformeerd in 3 flitsrapportages. Deze flitsrapportages zijn informerend van aard. Tenslotte wordt de raad in 2016 (en 2017) in Rondes en raadsvergaderingen op de hoogte gehouden over ontwikkelingen. Daarnaast is een dashboard in ontwikkeling. De P&C kalender 2017 is na afstemming met auditcommittee en gemeenteraad voor 2017 aangepast. De gemeenteraad ontvangt 3 bestuursrapportages. Een flitsrapportage verschijnt alleen wanneer dat nodig wordt geacht.

#	Gevraagde toelichting
168	Naar verwachting 4 keer per jaar. Hierover moeten nog afspraken worden gemaakt met de nieuwe gemeenteraad van Meierijstad.
169	Minimaal 4 keer. De gemeenteraad wordt in 2017 volgens de vastgestelde P&C cyclus geïnformeerd bij het begrotings- en jaarrekeningproces. Tussentijds wordt er aan de gemeenteraad gerapporteerd middels het voor- en het najaarsbericht. Periodiek informeert de portefeuillehouder(s) de raads werkgroep sociaal domein. Gedurende het gehele indien zich ontwikkelingen voordoen binnen het sociaal domein die van dien aard zijn dat de gemeenteraad hiervan op de hoogte gesteld moet worden.
170	2 keer per jaar, dit is hetzelfde als in 2016.
171	2, wijkt niet af van 2016
172	2 keer per jaar. Dit is gelijk aan 2016.
173	3 keer.
174	3 keer per jaar (2 maal bij tussentijdse rapportages en bij de jaarrekening).
175	Financieel vindt dit plaats in de Begroting, Voorjaarsnota, Najaarsnota, Jaarrekening.
176	In 2015 en 2016 heeft dit tot nu toe schriftelijk (2x) plaatsgevonden en door 2x per jaar een bijeenkomst voor de raad te organiseren. We gaan nu stappen zetten om toe te werken naar een format monitoring 3 decentralisaties voor de gemeenteraad. Hoe dit verder wordt vormgegeven zal blijken in de komende maanden. Dit gebeurt in afstemming en samenwerking met de gemeenteraad. Daarnaast worden er voor de WMO cliententevredenheidsonderzoeken gehouden en wordt de raad meegenomen in de uitkomsten/aanbevelingen.
177	Definitieve planning P&C is nog niet bekend.
178	Via standaardrapportagemomenten (jaarrekening, begroting en tweetal bestuursrapportages).
179	Er zijn standaard 2 rapportagemomenten richting de raad. Met betrekking tot 3D wordt de betreffende raadscommissie iedere raads cyclus (7x in 2017) geïnformeerd over ontwikkelingen en voortgang waaronder de financiën. Dit is gelijk aan 2016.
180	4x per jaar. Geen afwijking t.o.v. 2016.
181	5 keer per jaar.
182	Naast de reguliere rapportages (MARAP en jaarrekening) wordt er eens per kwartaal aan de raad bericht. Dit is hetzelfde als in 2016.
183	Via de reguliere P&C-cyclus wordt de gemeenteraad geïnformeerd; 2017 wijkt daarmee (vooralsnog) niet af van 2016. 4x per jaar, te weten via de Programmabegroting, 1ste en 2de afwijkingenrapportage en de jaarrekening. Samen met de gemeenteraad wordt bekeken of en hoe de informatievoorziening verder kan worden verbeterd (monitor sociaal domein).
184	WMO en Jeugd: 2 keer per jaar. Participatie: 4 keer per jaar. Het betreft hier de rapportage buiten de reguliere planning en controldocumenten. De frequentie wijkt niet af van 2016.
185	Dat is nu nog niet bekend. We zijn momenteel bezig met de doorontwikkeling van een monitor sociaal domein.
186	Formeel via de P&C-cyclus (begroting, 2 bestuursrapportages en jaarrekening). Informeel 6 keer een bijpraatsessie met de fractiewoordvoerders.
187	Minimaal 6 x per jaar. Namelijk 2 x per jaar in de vorm van een algemene begrotingswijziging, 4 per jaar middels kwartaal nieuwsbrieven en daarnaast wordt de gemeenteraad regelmatig per decentralisatie geïnformeerd. De kwartaal nieuwsbrieven zijn nieuw sinds 2016.
188	Met ingang van 2017 wordt 4x per jaar gerapporteerd aan de gemeenteraad. In 2016 was dit nog 2x per jaar. Op verzoek van de raad is dit gewijzigd.
189	4 keer (Burap, Jaarrekening, Financieel Tussenbericht en Thema-avond) Verder op verzoek. Dit was ook al zo in 2016.
190	4 keer, geen afwijking tov 2016.
191	2.
192	2 keer.
193	Drie keer. Bij de P&C momenten wordt de raad geïnformeerd over de uitvoering en ontwikkelingen. Daarnaast wordt de raad mondeling dan wel schriftelijk geïnformeerd, indien hier aanleiding toe is.
194	Drie keer. In de perspectiefnota en de najaarsnota worden de geraamde uitvoeringsbudgetten geactualiseerd. In de jaarstukken wordt financiële verantwoording gegeven over de realisatie.
195	Budgettair gewoon in gemeentecyclus. Inhoudelijk nog eenmaal een jaarrapportage.

#	Gevraagde toelichting
196	Twee maal. Toelichting: We rapporteren uitsluitend via de reguliere P&C-cyclus (2 bestuursrapportages). Daarnaast wordt gerapporteerd in de jaarrekening.
197	Twee tot drie maal.
198	Conform de reguliere P&C-cyclus 2 x per jaar. Daarnaast wordt de raad op diverse momenten via nieuwsbrieven en -bijeenkomsten geïnformeerd.
199	Twee maal per jaar bij berap en jaarrekening.
200	2x via tussenrapportages en vervolgens jaarrekening. Deze structuur wijkt niet af t.o.v. 2016.
201	2 keer per jaar, evenals in 2016.
202	Minimaal 3 keer, 1ste en 2de turap, jaarrekening. Dit is gelijk aan 2016.
203	Minimaal 3x per jaar via reguliere P&C-cyclus en aanvullend via actieve informatieplicht indien daartoe aanleiding is.
204	Net als in 2016 zullen er 3 rapportages zijn. Twee tussentijdse en de jaarrekening.
205	Minimaal 3x per jaar via reguliere P&C-cyclus en aanvullend via actieve informatieplicht indien daartoe aanleiding is.
206	Twee keer.
207	Ieder kwartaal was ook in 2016 zo.
208	Inschatting 4 keer per jaar. In januari 2017 de 1 ^e keer. Frequentie wijkt niet af tov 2016 wel gaat in 2017 een verdiepingsslag plaats vinden.
209	Ieder kwartaal met een afzonderlijke bestuursrapportage sociaal domein. Daarnaast in de reguliere P&C producten.
210	Twee maal via bestuurlijke rapportages en via de jaarstukken. Vanaf 2017 geïntegreerd in de P&C cyclus.
211	Driemaal via de tussentijdse bestuurlijke rapportages en via de jaarstukken.
212	2x.
213	Naast reguliere P&C producten (jaarrekening, begroting en kadernota). Naast reguliere informatiestroom (oa raadsinformatie brieven en wethoudersbrieven) wordt er elk kwartaal gerapporteerd
214	Drie keer per jaar: <ul style="list-style-type: none"> • Voorjaarsrapportage. • Najaarsrapportage. • Jaarrekening.
215	Formeel 3 keer per jaar: voorjaarsnota, najaarsnota en de jaarrekening. Periodiek wordt de raad tijdens informatiebijeenkomstenne bijgepraat.
216	Formeel 3 keer per jaar: voorjaarsnota, najaarsnota en de jaarrekening. Periodiek wordt de raad tijdens informatiebijeenkomstenne bijgepraat.
217	Formeel 3 x per jaar via de voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening. Daarnaast wordt via periodieke raadsinfo avonden SD de raad ook tussentijds bijgepraat.
218	3 keer per jaar, 2 tussenrapportages en een jaarrekening.
219	Vier keer per jaar. Wijkt niet af van 2016.
220	Middels bestuursrapportages 2x. Middels vakgerichte rapportages 2x.
221	Via de normale p&c cyclus.
222	Bij twee tussentijdse rapportages en de jaarrekening.
223	De rapportage vindt plaats via de P&C cyclus en indien noodzakelijk of wenselijk wordt de gemeenteraad tussentijds geïnformeerd middels een raadsmededeling, themabijeenkomst, enz.
224	3 keer per. dit wijkt niet af van 2016.
225	4x per jaar conform 2016.
226	Naast de reguliere planning en controlcyclus wordt er twee keer per jaar een voortgangsnota naar de gemeenteraad gestuurd. Tevens worden er een aantal keer per jaar op specifieke thema's en onderwerpen informatieve raadsbijeenkomsten georganiseerd.
227	Via reguliere P&C informatie, geen afwijking t.o.v. 2016.
228	Afhankelijk van het aantal tussentijdse rapportages (2 of 3). Belangrijke (financiële) afwijkingen worden gemeld.

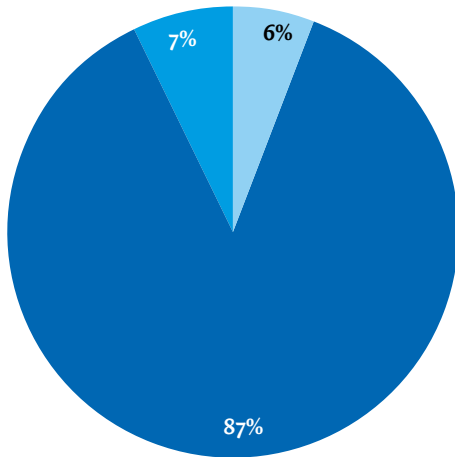
#	Gevraagde toelichting
229	4 keer tijdens de regulieren P&C producten (begroting, rekening, zomernotitie en 3 ^e kwartaalrapportage). In 2016 nog een extra halfjaarrapportage sociaal domein, dit was eenmalig.
230	Kwartaalrapportages (monitor), is gelijk aan 2016. En bestuursrapportages (financieel) 2x per jaar (eveneens gelijk aan 2016).
231	4x De raad zou 4x per jaar worden geïnformeerd door het Cowwi (uitvoeringsorganisatie van Schagen), maar dit wordt in de praktijk niet gehaald in 2016 en 2015. Vanaf 2017 gaan we de uitvoering zelf organiseren en wordt de raad 4x per jaar geïnformeerd.
232	4 keer, dit wijkt niet af van 2015.
233	Afwijkingen worden opgenomen en toegelicht in 2 bestuursrapportages en in de jaarrekening. Daarnaast wordt de raad bijgepraat in aparte bijeenkomsten over de ontwikkelingen.
234	Mogelijk 2 keer. Dit is een aanname; in 2016 vond de rapportage nog 4 x plaats. Begin 2017 wordt een voorstel gedaan voor herziening, het is nog onzeker hoe dit eruit zal gaan zien.
235	Mogelijk 2 keer. Dit is een aanname; in 2016 vond de rapportage nog 4 x plaats. Begin 2017 wordt een voorstel gedaan voor herziening, het is nog onzeker hoe dit eruit zal gaan zien.
236	Circa 5 keer per jaar (Via P&C-cyclus documenten (begroting, halfjaarrapportage, jaarrekening) en via raadsinformatieavonden op thema). Dit wijkt niet af van 2016.
237	Het sociaal domein wordt lokaal via de gebruikelijke P&C-cyclus gerapporteerd (4x) en daarnaast IJmondiaal (4x) op de deelluitkeringen Jeugdhulp en WMO.
238	Conform onze P&C cyclus zijn er 2 financiële rapportages per jaar, daarnaast een beleidsrapportage en nieuwsbrieven aan de raad.
239	Eens in het kwartaal ontvangt de gemeenteraad een rapportage over de uitvoering van de Participatiewet. Wat betreft de Jeugd en de WMO vindt dat ad hoc plaats en via de P&C cyclus. In 2017 zal - vooralsnog - hetzelfde worden gerapporteerd aan de gemeenteraad.
240	2 tussentijdse rapportages en de jaarrekening.
241	Het sociaal domein wordt lokaal via de gebruikelijke P&C-cyclus gerapporteerd (4x) en daarnaast IJmondiaal (4x) op de deelluitkeringen Jeugdhulp en WMO.
242	4 x kwartaalbrief en 1 x jaarstukken.
243	5 keer per jaar via de reguliere P&C documenten (Kadernota, begroting, bestuursrapportage (2x), Jaarrekening). Per kwartaal een inhoudelijke en meer gedetailleerde voortgangsrapportage.
244	Er is informatie opgenomen in de reguliere p&c producten (2 tussenrapportage, kadernota, begroting, jaarrekening) en daarnaast vinden er regelmatig thema bijeenkomsten plaats.
245	2 x
246	2 x via normale P&C en indien nodig via nieuwsbrief raad. geen afwijking tov 2015.
247	In 2015 en 2016 is de raad 4 keer per jaar geïnformeerd. Op verzoek van de raad wordt dit in 2017 teruggebracht naar incidentele informering bij nieuwe onderwerpen/initiatieven. Denk aan pilots in het kader van de transformatie.
248	2 x
249	2 keer.
250	4x
251	2.
252	Financiële rapportage over het Sociaal Domein loopt normaal mee met de P&C-cyclus. Het aantal bestuursrapportages is ongewijzigd. Verder wordt de commissie Samenlevingszaken regelmatig geïnformeerd over de ontwikkelingen.
253	Via de P&C documenten 4 x per jaar, namelijk voorjaarsnota, begroting, najaarsrapportage en jaarrekening. Via de Monitor sociaal domein wordt 2 keer per jaar gerapporteerd over de inhoudelijke ontwikkelingen in het sociaal domein.
254	2x per jaar. Tussentijds bij bestuursrapportage en aan eind van het jaar bij jaarverantwoording. Wijkt af van 2016, waarin over het 1 ^e en 2 ^e kwartaal gerapporteerd wordt.
255	2 x in de vorm van een halfjaarrapportage. In de reguliere P&C.

#	Gevraagde toelichting
256	De Kadernota is een moment waarop de raad wordt geïnformeerd over ontwikkelingen en gevolgen voor het financieel kader. Hierin worden de ontwikkelingen SD meegenomen. Via de normale p&C-cyclus wordt de raad periodiek nader geïnformeerd (Begroting, 1 ^e en 2 ^e berap en jaarrekening). Daarnaast is er tweemaal per jaar een bijpraatsessie met de gemeenteraad. In 2016 heeft de raad 2x een actualisatie van de budgetten sociaal domein ontvangen, in mei en in november (bij de begroting 2017-2020).
257	Er is sprake van een geleide afbouw omdat inmiddels veel zaken geregeld zijn en minder wijzigingen optreden. Hierdoor is de frequentie van de voortgangsbrief afgebouwd van 2 in 2016 naar 1 in 2017. Daarna wordt de informatievoorziening via de reguliere P&C cyclus verzorgd (zomernota) of via incidentele extra berichtgeving indien dat nodig is.
258	De rapportage vindt plaats via de reguliere P&C- cyclus. (begroting, 2 berap's en jaarrekening).
259	3 x per jaar; op de reguliere momenten in de P&C cyclus. Daarnaast wordt de raad enkele malen per jaar bijgepraat via de raads werkgroep jeugd.
260	Tenminste 2 keer, via voor- en najaarsnota. Dit is conform 2016.
261	4x Begroting, 2 bestuursrapportages en jaarrekening.
262	3 en wijkt niet af van 2016.
263	5 keer per jaar cf P&C-cyclus.
264	10 x per jaar: Dit betreft rapportage in de reguliere P&C-Cyclus: begroting, Zomernota en Jaarrekening, 4 kwartaaldashboards sociaal domein en met name vanuit de GR jeugdzorg vanuit de Eigen P&C cyclus bij de GR.
265	5 keer per jaar cf P&C-cyclus.
266	Conform huidige beleidscyclus. Voorjaar rapportage (jaarrekening vorig jaar, beleidsrapportage lopend jaar perspectiefnota) en Na jaar rapportage (2 ^e beleidsrapportage lopend jaar en begroting komend jaar). Minstens 2x per jaar informatie en raadsbijeenkomsten rondom Sociaal Domein.
267	4x per jaar (2015: jaarrekening; 2016 2x bestuursrapportage; 2017: begroting).
268	Er wordt 2 keer per jaar gerapporteerd aan de raad via een monitor sociaal domein. Dit wijkt niet af ten opzichte van 2016. Daarnaast wordt gerapporteerd via de regulier P&C cyclus (PPN, NJN en jaarrekening).
269	3 keer: Twee bestuursrapportages en de jaarrekening, net als in 2016.
270	2 keer.
271	3 formele momenten: begroting, rekening en zomernota in toaliteit. Daarnaast vindt er regelmatig terugkoppeling plaats naar de Raad en college.
272	monitor Sociaal Domein in principe 4 x per jaar. Eerste staat gepland voor februari 2017. In 2016 is de raad middels de monitor geïnformeerd in april en in oktober.
273	In principe via 1 bestuursrapportage en indien nodig via aparte raadsinformatiebrieven.
274	4. Dit wijkt niet af.
275	4 keer een monitor sociaal domein en afsluitend de verantwoording in de jaarrekening.
276	Twee keer. Voor de jaarrekening en voor de begroting vindt in 2017 een zogenaamd ' Halfjaarlijks gesprek' plaats waarin de raad geïnformeerd wordt over de voortgang van het Sociaal Domein. Daarnaast wordt er uiteraard in de reguliere P&C stukken (4 maal per jaar) ook gerapporteerd over de voortgang in het sociaal domein. Dit wijkt enigszins af van 2016; toen is bedacht en afgesproken met de raad om een 'halfjaarlijks gesprek' te gaan starten.
277	Veelvuldig op onderdelen [tellen en vertellen]. Daarnaast verschijnt integraal 1 keer per jaar monitor sociaal domein amersfoort (wordt in een aantal bijeenkomsten besproken). Tot slot via reguliere p&c cyclus (begroting, zomerrapportage, jaarverslag) (inclusief separate risicorapportage sociaal domein).
278	4. Toename. e kwartaalrapportage is pas gedurende 2016 ingevoerd, waardoor er in 2016.
279	4.
280	Naast de reguliere p&c -cyclus (begroting, voorjaarsnota, verantwoording en bestuursrapportages) leveren wij 3 keer per jaar een (inhoudelijke) rapportage aan de raad over de voortgang van WMO en Jeugd. Over de voortgang op re-integratie en Wsw wordt 4 keer per jaar een inhoudelijke rapportage aan de raad aangeboden.
281	3 maal per jaar P&C + tussentijdse toelichtingen. De financiële verantwoording loopt mee in de Planning&Controlcyclus. Zo worden budgetten gedurende het jaar beoordeeld en wordt bij de jaarrekening verantwoording afgelegd. Daarnaast zal begin 2017 een plan van aanpak voor 2017 en 2018 worden gepresenteerd, waarin ook de stand van zaken tot nu toe wordt meegenomen. Medio 2017 vindt tevens een tussenevaluatie van de sociaal domein agenda plaats, die eveneens aan de raad zal worden gepresenteerd.
282	We hebben het opgenomen in de reguliere P&C cyclus, dit betekent dat de raad bij de voorjaarsnota en de najaarsnota (dus 2 keer) wordt geïnformeerd.

#	Gevraagde toelichting
283	3 keer. Dit is niet aangepast.
284	De raad wordt geïnformeerd middels de Voorjaars- en Najaarsnota's, inclusief nieuwsbrief Sociaal Domein per kwartaal en diverse raadsinformatieavonden. Daarnaast is een intensief onderzoek uitgevoerd naar bekendheid van Geynwijs onder inwoners en de kwaliteit van de dienstverlening van Geynwijs onder cliënten. Deze evaluaties worden binnen periode van drie jaar drie maal uitgevoerd.
285	Ca. 6 keer. We rapporteren door middel van kwartaal monitor Sociaal Domein en daarnaast via de reguliere planning&controlcyclus (Bestuursrapportage, Jaarrekening). Voor 2017 wijkt dit af van 2016, omdat in 2017 slechts één Bestuursrapportage wordt opgesteld.
286	Mogelijk 2 keer. Dit is een aanname; in 2016 vond de rapportage nog 4 x plaats. Begin 2017 wordt een voorstel gedaan voor herziening, het is nog onzeker hoe dit eruit zal gaan zien.
287	3 keer per jaar. Evenals in 2016.
288	Tussentijds bij voorjaars- en herfstnota en achteraf bij de jaarrekening over het afgelopen jaar. Dus 3 x in 2017 net als in 2016.
289	Raad en college gaan in januari 2017 met elkaar in gesprek over het opnieuw vormgeven van de monitor (inhoud en frequentie). Tot op heden wordt de raad geïnformeerd via de reguliere P&C cyclus en 2x per jaar via een informatieavond.
290	Kwartaal rapportage plus jaarrapportage.
291	Geen afwijking t.o.v. 2016: reguliere rapportages bij de begrotingscyclus. Daarnaast 1 - 2 keer per jaar een aparte sessie om de raad te informeren.
292	Rapportage vindt evenals in 2016 vier maal plaats t.w. driemaal via bestuursrapportages en eenmaal via de jaarrekening/ projectenboek sociaal domein.
293	4 keer per jaar evenals in 2016.
294	4X kwartaalrapportage. Dit wijkt niet af van 2016.
295	Voor 2017 worden er, net als in 2015 en 2016, vier kwartaalrapportages geproduceerd. Er vindt wel een discussie plaats of dit aantal kan worden teruggebracht naar twee per jaar.
296	Middels 2 bestuursrapportages (juni en oktober), is gelijk aan 2016. Daarnaast vinden er incidentele rapportages plaats middels presentaties tijdens raadsbijeenkomsten.
297	6 maal per jaar: 3x achtergrondinfo op basis van managementinfo gekoppeld aan kwartalen, begroting, bestuursrapportage en de jaarrekening.
298	4 keer (per kwartaal). Mogelijk gaat het naar 2 keer. Argument: kwaliteit boven kwantiteit.
299	4x (per kwartaal).
300	2, dit wijkt niet af van 2016.
301	4 rapportages. Dit wijkt niet af.
302	Er wordt niet op vaste momenten gerapporteerd over het sociaal domein. Dit is niet afwijkend ten opzichte van 2016.
303	Ieder kwartaal, net als in 2016.
304	4x Geen afwijking met 2016. Tweemaal monitor sociaal domein & tweemaal bestuursrapportage.
305	vier maal per jaar vanuit de regionale projectorganisatie naar de gemeenten; vertaling binnen de gemeente nader te bepalen op basis van eigen rapportagecyclus.
306	In 2016 vond de rapportage apart plaats. In 2017 wordt aansluiting gezocht bij de P&C cyclus. Hiervoor is gekozen om de rapportage een structureel karakter te geven aansluitend bij deze cyclus.
307	In 2016 7 rapportages en in 2017 4 rapportages. In 2016 zijn voor 3 kwartalen specifieke rapportages opgesteld. In 2017 wordt conform de normale P&C cyclus gerapporteerd. Dit is dan de programmabegroting, de eerste actualisatie (voorjaarsnota), de Prorap (najaarsrapportage) en de jaarrekening. In 2017 zijn de specifieke kwartaalrapportages niet meer nodig/gewenst.
308	Op dit moment wordt gewerkt aan een monitor voor het gehele sociale domein. Voornemen is om deze ieder kwartaal aan de raad te verstrekken. Ten opzichte van 2016 is dit geen wijziging.
309	Voor ieder budget geldt dat we bij de Voorjaarsnota en Najaarsnota rapporteren. Uitgaande van het principe dat de begroting het startpunt is, is ook de jaarrekening een moment waarop wij rapporteren over de budgetten.
310	8 keer dit wijkt niet af van 2016.
311	2 maal per jaar via reguliere (integrale) voortgangsrapportages. Wijkt niet af van 2016.
312	min. 4x per jaar.
313	3 keer per jaar aparte aandacht hiervoor in de reguliere bestuursrapportages (voorjaarsnota, begroting en jaarrekening). Idem voor 2016.

#	Gevraagde toelichting
314	3 keer per jaar, dit wijkt niet af van 2016.
315	Op dit moment wordt gewerkt aan een monitor voor het gehele sociale domein. Voornemen is om deze ieder kwartaal aan de raad te verstrekken. Ten opzichte van 2016 is dit geen wijziging.
316	Maakt deel uit van de reguliere P&C cyclus; 2x tussenrapportage, perspectiefnota, begroting en jaarrekening. In specifieke gevallen zal de gemeenteraad separaat worden meegenomen.
317	Twee keer en voortgangsrapportage WMO aan de commissie.
318	2 maal per jaar, conform 2016.
319	Wijkt niet af.
320	Wijkt niet af.
321	Wijkt niet af.
322	Tweemaal per jaar wordt via een bestuursrapportage gerapporteerd over onder andere het Sociaal Domein. Daarnaast wordt tweemaal per jaar de lokale monitor over het Sociaal Domein uitgevoerd. Dit wijkt niet af van 2016.
323	<ul style="list-style-type: none"> • Driemaal. • Via het planning- en controlinstrumentarium vindt rapportage plaats via de concernrapportages (2x) en jaarrekening. In voorkomende geval zal aanvullend worden gerapporteerd en zal in beginsel niet afwijken van 2016.
324	In de reguliere P&C cyclus vindt rapportage plaats over het sociaal domein (Perspectiefnota, Tussenbericht 2 en Waterstanden). Daarnaast zijn over 2016 3 afzonderlijke rapportages in het kader van het sociaal domein (met uitgebreidere toelichting) verzonden naar de raad. Momenteel wordt nog gesproken over voortzetting hiervan. In ieder geval zal begin 2017 een rapportage over heel 2016 worden opgesteld.
325	Per kwartaal.
326	3. geen afwijking tov 2016. Binnen de P&C cyclus wordt 2x tussentijds en bij de jaarrekening gerapporteerd aan de raad. Hier wordt sociaal domein ook meegenomen.
327	2 x.
328	Twee keer. In 2016 was dit vier keer. De decentralisaties in het sociale domein gaven veel onzekerheden met zich mee in het begin. Daarmee was een hogere frequentie van informatievoorziening gewenst. Nu is het meer ingebed in de organisatie en wordt het onderdeel van going concern en is twee keer per jaar naar ons oordeel voldoende.
329	Noodzakelijk: jaarrekening en begroting (2x). Indien van toepassing: voorjaarsnota en najaarsnota (max 2x). Dit is gelijk aan 2016, er is geen aparte verantwoording aan de raad over het sociaal domein los van de bovengenoemde momenten.
330	Tenminste 4 formele momenten uit de P&C-cyclus. daarnaast wordt de raad naar behoefte via informatieve raadsbijeenkomsten en raadsinformatiebrieven geïnformeerd over actuele ontwikkelingen. dit is niet anders dan in 2016.
331	4 x per jaar; wijkt niet af van de normale P&C-cyclus.
332	Minimaal 1 keer. Er wordt jaarlijks een rapportage gemaakt met daarin ontwikkelingen op beleidsmatig - en financieel niveau. Daarnaast wordt de raad geïnformeerd over de clientervaringsonderzoeken.
333	4 keer.
334	Dit wijkt niet af van 2016: 2 x via de bestuursrapportage, 2 x via specifieke rapportage Sociaal Domein en 1 x via de jaarrekening.
335	vier maal per jaar vanuit de regionale projectorganisatie naar de gemeenten; vertaling binnen de gemeente nader te bepalen op basis van eigen rapportagecyclus.
336	In de kadernota, de begroting, de voor- en najaarsnota en in de jaarrekening.
337	Via het planning- en control instrumentarium vindt rapportage plaats via de TURAP (4x) en jaarrekening. Daarnaast wordt de gemeenteraad in kennis gesteld van de (tussen) rapportages van de verbonden partijen. In voorkomende gevallen zal aanvullend worden gerapporteerd. In 2017 wordt dezelfde lijn gevolgd.
338	Minimaal 1 keer per jaar. Niet afgeweken.
339	3 x 2 tussenrapportages en bij jaarrekening. Daarnaast wordt de raad geïnformeerd via agendapunt 'ontwikkelingen gemeenschappelijke regelingen' of bij vaststelling van specifieke beleidsstukken.
340	Er wordt gerapporteerd binnen de P&C instrumenten (4 x per jaar), daarnaast vinden aparte voorlichtingssessies plaats (2016 6 x).
341	Twee keer per jaar. Dit is gelijk aan 2016.

#	Gevraagde toelichting
342	2x. Dit wijkt niet af van 2016.
343	Bij de Voorjaarsnota, de jaarrekening, begroting en de Berap. Geen afwijking t.o.v. 2016.
344	Is afhankelijk van de gemeenschappelijke regeling. <ul style="list-style-type: none"> • Participatiewet 4x. • Jeugdbeleid 2x. • WMO 3x. (dit wijkt niet af van 2016)
345	Via de reguliere P&C producten wordt de raad geïnformeerd.
346	5
347	3 keer in het kader van de P&C cyclus.
348	4 keer. In 2015 en begin 2016 was er nog sprake van een aparte Monitor Sociaal Domein. Met ingang van 2016 opgenomen in reguliere P&C cyclus. Voor 2017 rapportage via de volgende producten: Jaarrekening 2016, Kadernota 2017, Begroting 2018, Najaarsnota 2017.
349	Tenminste 3 keer per jaar.
350	In de kadernota, de begroting, de voor- en najaarsnota en in de jaarrekening. Dit is in 2016 niet anders.
351	Er wordt 4 keer per jaar gerapporteerd. Net als in 2016.
352	<ul style="list-style-type: none"> • 4 maal per jaar middels de cyclusdocumenten. • maandelijks overleg met de raadscommissie sociaal domein. • 2 maal per jaar 'Tafeltjesavond', rechtstreeks contact tussen raadsleden en ambtenaren. • maandelijks overleg Bestuurlijke Stuurgroep SD; 3 wethouders sociaal domein, directeuren en controllers.
353	Overeenkomstig de planning en control cyclus tenminste 4 keer. Op onderdelen vaker. Naar huidig inzicht wijkt dit in 2017 niet af.
354	Zo vaak als dat noodzakelijk is.
355	Vier maal per jaar vanuit de regionale projectorganisatie naar de gemeenten; vertaling binnen de gemeente nader te bepalen op basis van eigen rapportagecyclus.
356	2 x per jaar, geen verandering tov van 2016.
357	Formeel is voor de WMO en P-wet de Drechtraad, en niet de gemeenteraad, het forum waarop rapportage plaatsvindt. Bij de Jeugdzorg is dit het Algemeen Bestuur van de GR Dienst Gezondheid & Jeugd. Uiteraard verwerken we de belangrijkste punten (en het aandeel van Dordrecht) hieruit in onze bestuursrapportages en jaarrekeningen. Daarnaast wordt de raad regelmatig, al dan niet op verzoek, nader geïnformeerd via separate raadsinformatiebrieven op basis van informatie van de betreffende GR'en.
358	Er is één tussentijdse rapportage.

Vraag 17.**De gerealiseerde financiële uitkomsten van de 3 decentralisaties in de jaarrekening 2015:**

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Over 2015 heeft de gemeente meer geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld.	6%	23
■ b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld.	87%	310
■ c. Over 2015 heeft de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uitgegeven.	7%	25
Totaal		358

a. Over 2015 heeft de gemeente meer geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
1	Deze uitkomst was geraamd, omdat diverse zorgaanbieders hun declaratie over 2015 nog definitief moesten maken. In samenspraak met de accountant zijn op basis van de beschikkingen (maximale verplichting) diverse zorgkosten geraamd.
2	Zie ook toelichting bij vraag 4. De afwijking ten opzichte van de (bijgestelde) raming bleek uit tussenrapportages en meer nog bij het opstellen van de jaarstukken. De afwijking tussen raming en realisatie is deels verrekend met de Algemene reserve (cf. begroting) en deels met algemene middelen.
3	De lasten op de producten van het sociaal domein zijn in totaliteit lager dan geraamd op de producten van het sociaal domein. Wanneer echter de vergelijking wordt gemaakt met de inkomsten (rijksbijdrage) is er sprake van een tekort. Ter info merken wij op dat wij bij de totale lasten sociaal domein rekening hebben gehouden met personele lasten, overhead en dergelijke (geraamd op het product Bestuursondersteuning college).
4	Per saldo meer uitgegeven dan ontvangen, Jeugd en Participatie een tekort, WMO een voordeel.
5	Per saldo meer uitgegeven dan ontvangen; Jeugd en Participatie een tekort, WMO een voordeel. In de loop van het jaar 2015 werd deze uitkomst verwacht en is met de raad gecommuniceerd via de 2 ^e bestuursrapportage.
6	De financiële resultaten waren (en zijn eigenlijk tot nu toe nog steeds) nog niet volledig te overzien omdat we nog geen definitief eindbeeld hebben van de kosten in de afgelopen jaren. De beschikbare Vektisgetallen bleken niet betrouwbaar te zijn en de afhandeling van facturen vraagt veel tijd. Op dit moment zijn we 2015 nog aan het afronden maar zijn we gelukkig over 2016 wel bij. Uit de brief en overzichten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie d.d. 08 november 2016 is duidelijk geworden dat Lingewaard een nadeel gemeente is als het gaat over het sociaal domein. In de begroting zien we zowel over- (P-wet) als onderbesteding (WMO/Jeugd).
7	Uitkomst bleek bij opstelling van jaarstukken voor onderdeel jeugdzorg, voor onderdeel WMO was dit wel eerder geraamd overschot is gestort in bestemmingsreserve.
8	Het tekort op participatie was geraamd. Het overschot (per saldo) op WMO en participatie is toegevoegd aan de algemene middelen.

a. Over 2015 heeft de gemeente meer geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
9	Het tekort werd veroorzaakt door het tekort op het participatiebudget. Er was een tekort begroot, maar op rekeningbasis was dit tekort minder groot dan in de begroting 2015. Het tekort op participatie is in de begroting 2015 gedekt uit de algemene middelen, het overschot op jeugd en WMO is toegevoegd aan de algemene reserve. Deze toevoeging is 'gelabeld', zodat deze middelen beschikbaar blijven voor het sociaal domein.
10	Meer geld uitgegeven als je de eigen bedrijfsvoeringskosten die nog niet allemaal op 3D drukken, meeneemt.
11	Bij dit antwoord is GEEN rekening gehouden met jeugdverevening die WEL plaatsvindt over 2015. Na verevening is er geen tekort, zelfs een overschot.
12	Voor de jeugd is meer uitgegeven aan rijksmiddelen dan ontvangen. Bij de WMO AWBZ is een overschot. Dit is gebruikt om het tekort van de jeugd op te vangen.
13	Voor jeugd is meer uitgegeven dan aan rijksmiddelen is ontvangen. Bij de WMO -begeleiding is een klein overschot dat is gebruikt om het tekort bij jeugd af te dekken. In totaal is de inzet van de stelpost (eigen middelen) van € 500.000 noodzakelijk geweest en is er desondanks een tekort van € 400.000 ontstaan.
14	Tekort € 34.398 op WMO en € 151.744 op Jeugdhulp (Participatie € 0). Tekorten waren niet geraamd. Oorzaak is vooral de zorgcontinuïteit, die is nagestreefd (en gerealiseerd) en de matig tot slechte gegevens waarop de ramingen voor 2015 moesten worden gebaseerd.
15	Dit bleek bij het opstellen van de jaarrekening. Inzicht kosten jeugdzorg was pas 1 ^e kwartaal 2016 verkregen.
16	Nee, deze financiële uitkomst was niet geraamd. De afwijking is ontstaan door de hogere kosten van bedrijfsvoering. Het niet geraamde tekort is t.l.v. het saldo van de jaarrekening gebracht.
17	Een tekort van ca. 0,2 miljoen dat in de loop van 2015 zichtbaar is geworden en bijgesteld vanuit de eigen middelen.
18	Op het gebied van WMO wordt door de gemeente ook eigen middelen ingezet. Ten opzichte van de rijksbijdrage is de gemeente een nadeelgemeente.
19	Op het gebied van WMO wordt door de gemeente ook eigen middelen ingezet. Ten opzichte van de rijksbijdrage is de gemeente een nadeelgemeente.
20	Onder 'beschikbaar is gesteld' worden de integratie uitkeringen uit het gemeentefonds verstaan. Ten opzichte van de begroting was er minder uitgegeven. Uitkomst was wel geraamd, maar niet begroot en bleek dus bij de opstelling van de jaarstukken. Afwijking is ontstaan door onvoldoende ervaringsgegevens in het eerste uitvoeringsjaar.
21	Tekort Jeugd was voorzien. tekort kwam ten laste van de reserve Sociaal Domein.
22	Niet geraamd, ontstaan door meer vraag. Tekort is opgevangen vanuit de algemene middelen.
23	Binnen het sociale domein is zijn bestemmingsreserves gevormd uit rekeningresultaat 2012, 2013 en 2014. Er is aan deze bestemmingsreserve ook onttrokken, de reserves zijn dus wel degelijk ingezet.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
24	Er was sprake van een overschot. Oorzaken zijn: het Rijk heeft de budgetten verdeeld op basis van historische uitgaven per gemeenten; Inmiddels heeft het Rijk aan de hand van de AWBZ-cijfers 2014 geconstateerd dat de raming voor 2015 en daarmee het vertrekpunt per gemeente, te hoog is geweest. Dit komt vooral omdat er in 2014 een meer dan verwachte uitstroom van mensen van de AWBZ naar de Wlz (Wet langdurige zorg).
25	de uiteindelijk financiële uitkomst bij de jaarrekening was niet geraamd. Tussentijds zijn bij de bestuursrapportages wel budgetten bijgesteld. Oorzaken zijn: het Rijk heeft de budgetten verdeeld op basis van historische uitgaven per gemeenten; Inmiddels heeft het Rijk aan de hand van de AWBZ-cijfers 2014 geconstateerd dat de raming voor 2015 en daarmee het vertrekpunt per gemeente, te hoog is geweest. Dit komt vooral omdat er in 2014 een meer dan verwachte uitstroom van mensen van de AWBZ naar de Wlz (Wet langdurige zorg). Het overschot is deels gestort in de reserve sociaal domein.
26	Onduidelijkheid over de exacte omvang doelgroep en zorgconsumptie.
27	Foute vraagstelling: '3 D's' is niet gelijk aan 'sociaal domein'. Zie jaarstukken 2015.
28	De afwijking tussen raming en realisatie ontstond omdat de begroting was gebaseerd op de posten zoals die konden worden afgeleid van de rijksinkomsten. De realisatie week daar nogal van af. Er werd niet zoveel zorg gevraagd als was gedacht op basis van de rijksinkomsten. Daarnaast hebben de herindicaties geleid tot een daling van de uitgaven op de bestaande taken WMO. Bij de jeugdwet is in regionaal verband flink gestuurd op afspraken met zorgaanbieders.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
29	Was niet geraamd. Met name ontstaan door veel minder verzilveringen van de beschikte budgetten PGB's. Overschotten zijn gestort in de reserve Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.
30	De afwijking heeft meerdere redenen: <ul style="list-style-type: none"> • er was sprake van hogere eigen bijdragen dan begroot. • er was sprake van minder zorgvraag dan begroot, oa. door het niet verzilveren van toegekende PGB's etc. • eenmalige middelen in 2015 waar geen gebruik van is gemaakt omdat we in de contractering/kostenbegroting rekening hebben gehouden met de omvang van de structurele rijksmiddelen . Het overschot is in de reserve sociaal domein gestort
31	Er werd rekening gehouden met deze financiële uitkomst.
32	De gemeente heeft met name geld overgehouden op een tweetal regelingen (HHT en WTCG) en daarnaast is er een overschot in de Jeugdzorg.
33	Zie antwoord over de toevoeging aan de reserve.
34	Deze uitkomst was niet primitief geraamd maar bleek bij het einde van het jaar c.q. bij het opstellen van de jaarstukken. Er is niet gekozen voor tussentijdse bijstelling van de ramingen omdat de declaratiestromen vanuit de zorgaanbieders pas laat in het jaar op gang kwam zodat er lopende het jaar geen goed inzicht was in de te verwachten kosten.
35	In 2015 zijn de integratie-uitkeringen, met name jeugd, nog niet gekort waardoor in 2015 nog een overschot kon ontstaan dat toegevoegd is aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein. In 2016 is vooral de integratie-uitkering jeugd fors gekort. Door het ontbreken van gegevens zijn in 2015 ook aannames gedaan die bij het afrekenen in 2016 nog financiële consequenties kunnen hebben. De consequenties, positief of negatief, worden afgewikkeld via de bestemmingsreserve.
36	Zie toelichting vraag 14.
37	Voor 2015 heeft de gemeente een positief resultaat behaald binnen het Sociaal Domein. De beschikbare middelen betreffen niet alleen de integratie-uitkering SD maar er zijn ook eigen middelen aan toegevoegd. Daarnaast zijn de personeelskosten niet toegerekend aan het SD. Het voordeel ontstond op de WMO. Kanttekening daarbij is dat de accountant een oordeelont-houding voor het onderdeel Jeugdzorg heeft gegeven. In 2016 blijken nog veel rekeningen binnen te komen met betrekking tot Jeugdzorg 2015. Het positieve saldo van 2015 is aan de algemene reserve toegevoegd.
38	Deze financiële uitkomst was geraamd op basis van de herziene begroting 2015 van de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid NW Fryslân. Het gerealiseerde positief saldo was hoger dan geraamd.
39	De onderuit putting is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein. Onderuit putting zat vooral in de Jeugd.
40	De positieve uitkomst op de nieuwe taken in het Sociaal domein was in eerste instantie ten dele voorzien. In de loop van 2015 is gebleken, dat als gevolg van meevallend zorggebruik de einduitkomst beter uit zou vallen. Op dat moment is voorgesteld om een Bestemmingsreserve Sociaal domein te vormen teneinde daarop een beroep te kunnen doen mocht het gebruik toenemen. De verwachte financiële uitkomsten van de 3 decentralisatie budgetten is middels de financiële monitor gerapporteerd.
41	Rekening was gehouden met een overschot van € 0,5 miljoen. Gerealiseerd is een overschot van € 1,5 miljoen. Het voordelig verschil van € 1 miljoen is ruwweg opgebouwd uit € 700 duizend WMO 2015, € 100 duizend participatie en € 200 duizend gebiedsteams.
42	Dit bleek tijdens het opstellen van de verantwoording 2015. De oorzaak is niet te achterhalen door de zeer incomplete productie informatie over 2015. Zie ook verantwoording 2015, pagina 42.
43	Minder dan primitief begroot, dit is grotendeels middels begrotingswijzigingen hersteld, maar bij jaarrekening bleek ook nog dat er een voordelig resultaat behaald werd (m.n. door de terugvordering op PGB's). Overschot, cf eerdere beantwoording is toegevoegd aan reserve Sociaal Domein.
44	Deze uitkomst was niet geraamd, er is op begrotingsbasis uitgegaan van budgetneutraliteit. Overschot is ten gunste van de algemene middelen gekomen aangezien de bestemmingsreserve sociaal domein goed op peil was.
45	Dit bedrag zit nu in de reserve Sociaal Domein.
46	Wel met de toevoeging dat op dit moment nog niet alle verplichtingen over 2015 inzichtelijk zijn.
47	Het totale budget is als uitgave geraamd. Gedurende het jaar bleek dat er in totaliteit minder zorg geleverd werd. De overdracht van de gegevens van het Rijk was foutief. Het overschot is bestemd bij de jaarrekening. Er is een bestemmingsreserve gevormd.
48	Voordeel was niet geraamd. Vooral veroorzaakt door lagere uitgaven aan PGB's. Toegevoegd aan de algemene reserve.
49	In 2015 is geraamd dat er minder geld zou worden uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar gesteld. het overschot is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
50	Naast incidentele tekort (WWB) was er in 2015 ook sprake van overschotten. Het betreft o.a. de incidentele uitkering van het rijk 2014 die in 2015 verplicht is verantwoord, lichte jeugd- en opvoedhulp en ziektekostenverzekering.
51	De gemeente Ferwerderadiel heeft gekozen voor een ander beleid ten opzichte van huishoudelijke hulp. Vanwege de juridische risico's is ervoor gekozen om een ruim budget hiervoor in de begroting 2015 te houden. Om die reden is er veel budget beschikbaar gebleven.
52	De overgang naar de gemeenten levert het eerste jaar altijd minder aanvragen op dan op basis van de historie zou mogen worden verwacht. Het zogenaamde 'WVG-effect'. Inmiddels zien wij het aantal zorgvragen in 2016 fors toenemen ten opzichte van 2015.
53	Niet alle uitgaven die betrekking hebben op het Sociaal Domein staan verantwoord op het Sociaal Domein, o.a. overhead, maatregelen ter preventie en versterking van het Sociaal Kernteam staan (voor een deel) op andere beleidsterreinen verantwoord. Op deze beleidsterreinen waren wel ramingen opgenomen voor deze uitgaven.
54	Afwijking is geconstateerd bij opstellen van de jaarrekening, overschot in gestort in een nieuw ingestelde reserve sociaal domein.
55	Sociaal domein uitgelegd als 3D.
56	Het overschot is gereserveerd.
57	Deze financiële uitkomst bleek bij het opstellen van de jaarstukken. Dat kon ook niet eerder in de budgetcyclus aangezien we sterk afhankelijk zijn geweest van de opgave van zorg via de zorgleveranciers over kalenderjaar 2015 (die in 2016 is ontvangen). Dat is reden om budgetair geen aanpassingen in het geraamde budget toe te passen, en dus te accepteren dat een resultaat pas bij het opstellen van de jaarstukken blijkt. Een resultaat dat is gedoteerd aan een bestemmingsreserve. Zie ook de beantwoording vraag 14.
58	Voor WMO was er een overschot, participatiewet binnen budget en jeugdzorg een tekort. Tekort bij Jeugd is ontstaan door het voogdij/18+ en meerzorgkosten. Per saldo betekende dit een overschot welke beschikbaar is gesteld voor de reserve sociaal domein.
59	De uitgaven 2015 waren lager dan geraamd. Het overschot is toegevoegd aan een specifieke reserve 3D, die alleen aan 3D besteed mag worden.
60	Er is een bestemmingsreserve van €440.000.
61	Voor het hele sociale domein (de 3 D's gezamenlijk) is in 2015 voor € 145.000 niet als lasten besteed/geboekt. Dit bedrag is aan de reserve toegevoegd.
62	Oorspronkelijk was een sluitende begroting geraamd. Wel werd in de loop van 2015 duidelijk dat een overschot zou ontstaan op het sociaal domein. Daarover is de raad in september 2015 ook geïnformeerd. Het definitieve overschot over 2015 week niet veel af van de tussentijdse prognose. Voor de komende jaren verwacht de gemeente wel een tekort, vanwege de oplopende rijkskorting. Wageningen wordt door de nieuwe verdeelmodellen aanzienlijk extra gekort en behoort tot de top 15 van gemeenten met de grootste kortingen op het sociaal deelfonds.
63	Het was gedurende 2015 lastig in te schatten hoe de situatie aan het eind van het jaar zou zijn. Er waren teveel onzekerheden, die een juiste inschatting in de weg stonden. Uiteindelijk heeft de gemeente Rijnwaarden bij de nieuwe WMO-taken en de jeugd geld overgehouden. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve. Voor de Sociale Werkvoorziening heeft een bijraming plaatsgevonden. Dit is al enkele jaren zo en wordt ook begroot door de gemeente Rijnwaarden.
64	De financiële uitkomst was niet geraamd en bleek bij het opstellen van de tussentijdse rapportages en de jaarstukken. De afwijking ontstond door een overschot op de middelen WMO (landelijk beeld) en een tekort op de middelen voor Jeugdzorg. Het niet geraamde overschot maakt onderdeel uit van het rekeningsresultaat 2015.
65	Er is ruim € 14 mln onbenut budget gestort in de reserve sociaal domein. Deels decentralisatiebudget en deels eigen middelen Apeldoorn. Bij Jeugd is een marginaal overschot. Het meeste is WMO overschot.
66	Er is budgetair neutraal geraamd. Bij de jeugd was sprake van een overschot van € 315.000, is toegevoegd aan reserve. Van het overschot WMO is € 823.000 toegevoegd aan de reserve. Bij participatie was sprake van gering tekort Bij de WMO was sprake van lagere kosten PGB en begeleiding ZIN.
67	De inschatting bij de eerste bestuursrapportage was dat we niet zouden uitkomen met de budgetten. Bij de tweede bestuursrapportage werd duidelijk dat er budget over zou blijven.
68	Het was wel verwacht maar niet geraamd, omdat we pas in 2016 duidelijkheid kregen over de werkelijke uitgaven 2015. (DBC's ed).
69	Budgetneutraal geraamd. Het overschot is toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
70	We hadden vooral een overschot op WMO. Dit overschot was in belangrijke mate al geraamd in het voorjaar en vervolgens nog in najaar. Jeugd en participatie vrijwel neutraal. Alleen op het BUIG-budget een tekort van circa € 200.000 (iets gunstiger dan geraamd). Alle tekort/overschotten worden transparant zichtbaar gemaakt in jaarrekening en verrekend met reserve sociaal domein.
71	<p>De gemeente Maasdriel had in 2015 een overschot ad € 884.657 op programma 7 Sociaal Domein. Dit overschot is ten gunste van de algemene middelen gekomen wat uiteindelijk integraal een financieel jaarresultaat ad € 715.281 positief opleverde. De analyse op het overschot op programma 7 behorende bij de jaarrekening 2015 laat het volgende beeld zien:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sdb, € 236.000, overschot op programma inkomen bij de jaarrekening 2015 van de Sociale Dienst Bommelerwaard, deze is op 1 januari 2015 opgegaan in de Werkzaam Rivierenland. WMO, Begroot € 1.388.999 Werkelijk € 754.186 Overschot € 634.812 <p>Vanaf 1 januari 2015 voeren de gemeenten, naast al de bestaande WMO-taken, ook de nieuwe taak begeleiding uit. Begeleiding viel daarvoor onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Awbz). De onderbenutting bij de uitgaven WMO is een landelijk beeld. Maasdriel heeft met het oog op de bezuinigingen de WMO versoerd door bijvoorbeeld het anders inrichten van huishoudelijke hulp, minder ruim verstrekken van WMO-hulpmiddelen, scherp inkopen, en het heffen van eigen bijdragen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Jeugd (vooral begeleiding groep kortdurend verblijf) Begroot € 2.350.170 Werkelijk € 2.908.136 Tekort € 557.966 <p>Met de inwerkingtreding van de wet op de Jeugdhulp op 1 januari 2015 krijgen de gemeenten de beschikking over een budget om aan hun wettelijke taken te kunnen voldoen. Dit 'historisch' budget voor het jaar 2015 is vastgesteld op basis van gegevens over het zorggebruik voor het jaar 2011 en 2012. Uit onderzoek is gebleken dat de manier waarop het macrobudget is vastgesteld en de verdelingssystematiek van het macrobudget onder de gemeenten is gebaseerd op onjuiste en onvolledige gegevens. De gehanteerde bedragen van het macrobudget zijn in Regio Rivierenland als uitgangspunt genomen voor de inkoopnota 2014. Hierdoor is de afwijking van het begrote budget t.o.v. het werkelijke budget te verklaren.</p> <ul style="list-style-type: none"> Overschotten op de Wet tegemoetkoming chronische zieken en gehandicapten van € 52.000 en het mantelzorgcompliment ad € 62.000. In 2016 geanticipeerd op het overschot door de budgetten beschikbaar te stellen t.b.v. de uitvoering van de SD taken Incidentele innovatie budget € 311.000. Dit overschot was het gevolg van de inkoop 2015; het idee was dat aanbieders initiatieven gingen ontwikkelen die via subsidies zouden worden gestimuleerd. Er zijn geen initiatieven vanuit de zorgaanbieders ontwikkeld dus subsidiëring was niet nodig. In 2016 en 2017 is er ook geen apart innovatie budget meer beschikbaar; dat past niet in de denkrichting van innovatieve zorgaanbieders.
72	Bij de jaarrekening 2015 is afgerond 2,1 miljoen aan positief resultaat op het programma sociaal domein, gestort in de reserve sociaal domein. Dit als resultaat van het totale programma sociaal domein, dat breder is dan puur de 3 decentralisaties. Dit saldo bleek met name bij de jaarrekening 2015 zelf, maar zagen we uiteraard wel aankomen. Met name de onduidelijkheid en late opleveringen m.b.t. eindverantwoordingen van alle zorgaanbieders maakte eerder bijsturen op de budgetten onmogelijk. Daarom is gekozen voor de constructie met de reserve sociaal domein (ingesteld bij de NJR15).
73	Het resultaat op de transitietaken was niet geraamd en bleek grotendeels bij de jaarafsluiting. Het voordelige resultaat ontstond met name door achterblijvende PGB-uitgaven, lagere uitgaven in de contractering en een positief jaarrekeningresultaat bij het Werkbedrijf (Verbonden Partij MGR Rijk van Nijmegen).
74	Overschot was niet geraamd omdat is uitgegaan van budgetneutraliteit. Pas bij het opstellen van de jaarrekening bleek dat de totale uitgaven minder waren dan begroot. Het overschot is (grotendeels) naar de algemene middelen gegaan.
75	Gezien de forse daling van de budgetten de komende jaren is dit overschot naar verwachting eenmalig.
76	Het overschot was niet voorzien. In 2015 was nog geen ervaring met de nieuwe taken. In 2015 was slecht inzicht in de kostenontwikkeling gedurende het jaar door administratieve knelpunten, zoals de afwikkeling van facturen. Hierdoor was het niet mogelijk om gedurende het jaar bij te stellen in de begroting.
77	Primaire ramingen waren gebaseerd op Vektis cijfers. Daaruit bleek al een onderschrijding. Op rekeningsbasis waren deze onderschrijdingen hoger.
78	Nee, deze uitkomst was niet geraamd. De uitgaven bleven achter bij de verwachting.
79	Overschot is naar Algemene Reserve gegaan.
80	Het bleek bij de opstelling van de jaarstukken. Aangezien in 2015 het uitgangspunt was budgetneutraliteit zijn de budgetten tussentijds niet naar beneden bijgesteld. Het overschot is toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
81	Participatie komt Aalten geld tekort, WMO geld over en bij jeugd een tekort, maar dat wordt een overschot door regionale verevening.
82	Niet geraamd. Afwijking voornamelijk het gevolg van nog niet ontvangen facturen. Overschot 2015 via bestemming rekeningresultaat toegevoegd aan het budget van 2016.
83	Overschotten zijn gerealiseerd (zie ook eerdere antwoorden).
84	Voor 2015 was het sociaal domein nog budgetneutraal geraamd; in werkelijkheid is er € 266.000,- minder uitgegeven. (WMO € 631.000,- minder; Jeugdzorg € 366.000,- meer).
85	De verkregen informatie over de te verwachten zorglasten bleek volstrekt onbetrouwbaar. Wij zouden rekening moeten houden met € 5 mln aan kosten PGB. Dit blijkt uiteindelijk niet meer dan 3 mln te zijn. Het is dus niet mogelijk gebleken om op basis van verkregen informatie een passende begroting op te stellen. Daarbij krijgt het voorzichtigheidsbeginsel de overhand. De begroting is daardoor veel te ruim opgesteld. Verder is nu gebleken dat de integratie-uitkering sociaal domein niet juist is vastgesteld. Daardoor is de integratie-uitkering voor 2015 en 2016 waarschijnlijk te hoog bepaald en krijgen we in 2017 te maken met een onverwachte korting van ruim € 2 mln.
86	Bleek bij jaarrekening 2015. Er was grote achterstand in de facturering door zorgaanbieders, dus we hadden geen goed beeld. Met het overschot dat na inschatting van nog te betalen facturen ontstond is een bestemmingsreserve Sociaal domein ingesteld.
87	De afwijking tussen raming en realisatie is gebleken bij de jaarrekening, daarvoor waren er te veel onzekerheden. Afwijkingen bij Jeugd/WMO: algemene en maatwerk voorzieningen (im-)materieel WMO/Jeugd en de (jeugd-)PGB's. Overschot gaat naar bestemmingsreserve Sociaal Domein.
88	Op jeugd/WMO is sprake van een overschot 1,2 mln. Bij Participatiewet een tekort van € 0,3 mln.
89	De zogenoemde 'vektis' lijsten waren niet betrouwbaar, de PGB's weken ook sterk af.
90	Op begrotingsbasis werd voor 2015 al rekening gehouden met een overschot van € 529.042. Tussentijds werd dit verwachte overschot (middels begrotingswijzigingen) opgetrokken naar € 797.297. De jaarrekening 2015 sloot met een overschot van € 982.324. Dit bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
91	Deels overschot WMO geraamd middels storting in de reserve sociaal domein. Voordeel ontstaan door keukentafelgesprekken waardoor de werkelijke hulpvraag beter inzichtelijk is/wordt. Overschot is gestort in de reserve sociaal domein.
92	In eerste instantie budgettair geraamd. In de turap was al een voordeel voorzien. Door de late facturering en moeizame jaarafsluiting bij de aanbieders is pas laat het werkelijke resultaat bekend geworden.
93	Over het jaar 2015 is een overschot ontstaan.
94	De gemeente heeft in 2015 € 1,1 miljoen over op decentralisatie WMO, € 0,4 miljoen over op decentralisatie Jeugd en € 0,2 miljoen tekort op decentralisatie Participatie.
95	Bleek bij opstellen van de jaarstukken en de lange nasleep die dit nog in 2016 heeft gehad (controle accountant; afwikkeling zorgkosten aanbieders; SVB bleef een grote onzekerheid tot en met juni; afrekening regionale samenwerking Jeugd (RIGG)).
96	Het overschot van € 300.000,- is ontstaan door onderuitputting op verschillende budgetten binnen het totale Sociale Domein (oude en nieuwe taken). Het totale resultaat is gestort in de bestemmingsreserve voor het Sociaal Domein en blijft dan ook beschikbaar binnen het Sociaal Domein.
97	Het overschot van 1,7 miljoen is ontstaan door onderuitputting op verschillende budgetten binnen het totale Sociale Domein (oude en nieuwe taken). Het totale resultaat is gestort in de reserve Sociaal Domein en blijft dan ook beschikbaar binnen het Sociaal Domein.
98	Het overschot ontstond bij WMO begeleiding en Jeugd. Er is uit het overschot een reserve gevormd.
99	Het verwachte resultaat is niet doorgevoerd in de ramingen omdat bij de tussenrapportages nog onvoldoende zekerheid was omtrent het eindresultaat. Bij de vaststelling van de jaarrekening is het resultaat van het sociaal domein gestort in de bestemmingsreserve.
100	Lagere kosten, vooral door lagere volumes, vooral bij de WMO.
101	Dit overschot was niet geraamd. De afwijking ontstond door een lagere exploitatiebijdrage WSW dan begroot, en een lager aantal SE'ers. Daarnaast was een voordeel te zien op de uitgaven PGB Jeugd. Dit komt door een verschuiving van PGB naar ZIN en het trekingsrecht PGB. Het overschot is toegevoegd aan de reserve Sociaal domein (zie hiervoor).
102	Dit bleek vooral bij de opstelling van de jaarstukken. Het overschot ontstond met name door een (incidenteel) lagere bijdrage aan Wedeka. Daarnaast zijn de zorgkosten van de WMO lager uitgevallen. Dit komt o.a. door onderbenutting van PGB's. Voor de bestemming van het overschot zie antwoord bij vraag 14.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
103	Zie vraag 14.
104	Dit is niet geraamd. Met het vaststellen van de jaarrekening door de Raad wordt het resultaat bestemd.
105	Begroot was een budget neutraliteit ten aanzien van het sociaal domein. Bij de jaarrekening is het overschot van € 1,4 miljoen gestort in de reserve Sociaal Domein waarmee na wisselwerking met reserve sprake is van budgetneutraliteit. De overschotten ontstaan op alle drie de onderdelen van het Sociaal Domein.
106	Het verwachte resultaat is niet doorgevoerd in de ramingen. Bij de tussenrapportages was nog onvoldoende zicht op het eindresultaat. Bij de vaststelling van de jaarrekening is het resultaat op het sociaal domein gestort in de bestemmingsreserve.
107	Het budget dat is overgehouden in 2015 was redelijkerwijs niet in te schatten door alle problematiek bij de SVB etc. Om een zo goed mogelijke raming te kunnen maken was het noodzakelijk inzicht te krijgen in de verleende zorg en de kosten die daar aan gerelateerd zijn. Dit was in 2015 niet, moeilijk, realiseerbaar. Het overschot is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein.
108	Het overschot heeft met name betrekking op persoonsgebonden budgetten (WMO en jeugd) en niet ingezette WMO gelden. De overschotten zijn nagenoeg volledig gestort in de nieuw gevormde reserve sociaal domein.
109	De overschotten van 2015 zijn grotendeels gestort in de (in 2015) gevormde reserve sociaal domein.
110	Er is in 2015 minder geld uitgegeven dan de beschikbare middelen. In totaal gaat het om 2 miljoen euro, waarvan 1 miljoen euro tussentijds is bijgeraamd. Het overschot is tot het maximum van de reserve daarin gestort. Het overschot is als gevolg van de nieuwe verdeelsystematiek in de algemene uitkering lastig te verklaren. Bij de keukentafelgesprekken is en blijft ons beleid 'inzet op de werkelijke benodigde zorg bij de cliënt'.
111	Het verwachte resultaat is niet doorgevoerd in de ramingen. Bij de resultaatsbestemming van de jaarrekening is het overschot in de bestemmingsreserve gestort.
112	Dat er hoogstwaarschijnlijk een overschot op de 3D-middelen zou ontstaan in de jaarrekening 2015 lag wel in de lijn der verwachting, dit voorspelden we ook al vanuit onze extracomptabele 3D-begroting. Maar aangezien we in de begroting 2015 toen nog het uitgangspunt van saldoneutraliteit hanteerden en er nog veel onduidelijkheden waren, zijn de 3D-middelen niet afgeraamd in onze begroting 2015.
113	Overschotten zijn deels gereserveerd.
114	Deze uitkomst was niet geraamd, maar bleek bij het opstellen van de jaarstukken. Omdat er van tevoren geen enkele duidelijkheid was over de uitgaven WMO en jeugd zijn deze budgetten budgettair neutraal begroot. De afwijking in de jaarrekening is ontstaan doordat de realisatiecijfers vanzelfsprekend nooit exact hetzelfde zijn als de rijksbijdrage. Het overschot (per saldo) van WMO en jeugd is gestort in de reserve decentralisaties.
115	Jaarrekening 2015 blz. 218.
116	Ten opzichte van de novembernote zagen wij de volgende afwijkingen in onze uiteindelijke jaarrekening 2015. Jeugd: Met name de toename tekorten op jeugd werden in de loop van 2015 duidelijk, door een hogere instroom dan geraamd. Deze hadden we deels in de novembernote geprognoseerd, uiteindelijk bleek het tekort in de jaarrekening 1,5 mln groter te zijn dan voorspeld in de novembernote. De definitieve eindafrekening 2015 moet nog plaatsvinden. WMO/AWBZ: Het voordeel op de WMO/AWBZ is uiteindelijk € 2,6 mln hoger geworden, met name doordat bij onze check per jaareinde bleek dat niet in alle gevallen door de zorgaanbieder overgang van WMO naar wlz gemeld was.
117	Overschot op jeugd, op WMO en op participatie.
118	Het algemeen beeld over 2015 is dat de WMO aanzienlijk voordelig was en de jeugdzorg beduidend nadeliger. De gemeente baseert zich op cijfers zoals die worden aangereikt door verschillende partijen Rijks zorgaanbieders, SVB centrumregeling Zuid-Limburg voor wat betreft jeugdzorg. De aangereikte cijfers waren onvolledige/niet correct.
119	Er was voor 2015 geraamd o.b.v. budgettaire neutraliteit. Dit gezien het gebrek aan betrouwbare informatie.
120	De lagere uitgaven t.o.v. de raming waren tussentijds niet geraamd, omdat deze zijn verrekend met de reserve. Wel zijn deze afwijkingen tussentijds gerapporteerd.
121	De afwijking is ontstaan door dat er minder geld nodig was voor zorgkosten dan in eerste instantie geraamd op basis van aantallen cliënten die onder verantwoordelijkheid van de gemeente zouden gaan vallen. Ook het minder gebruik van PGB's is een belangrijke factor. Het overschot is via een budgetoverheveling meegenomen naar 2016 en bestemd voor onvoorziene kosten binnen het Sociaal Domein.
122	Per saldo was er een overschot binnen het sociaal domein. Dit was niet begroot. Afwijking is ontstaan grotendeels binnen het domein WMO.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
123	Voor de nieuwe taken vanaf 2015 is er in 2015 voor de jeugd meer, en voor de WMO minder uitgegeven dan geraamd. Dit bleek bij de jaarrekening. Het rijksbudget Jeugd was onvoldoende om de kosten te dekken. De WMO middelen (nieuwe taken per 1-1-2015) waren voldoende en m.n. in de WMO zijn er goede contracten afgesloten en is er goed gestuurd op eigen kracht etc. Daarbij was er o.i. een duidelijk mismatch in de overdracht aan personen aan de gemeenten i.c.m. de daarvoor bestemde middelen geweest. Vandaar wellicht ook deels een 'overschot'. Het overschot heeft deel uitgemaakt van de totale gemeentelijke jaarrekening en een gedeelte hiervan is gereserveerd om verder onderzoek (innovatie etc.) binnen het Sociale domein uit te laten voeren.
124	Nee er is tussentijds niet bijgesteld, budgetneutraliteit is op begrotingsniveau gehandhaafd. De jaarrekening gaf uiteindelijk het saldo weer. Dit overschot is toegevoegd aan de algemene reserve.
125	Deze uitkomst was aanvankelijk niet geraamd. Gezien de grote onzekerheden en het ontbreken van ervaringscijfers zijn de budgetten behoudend geraamd. Bij het opstellen van de jaarrekening is het overschot toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
126	Overschot bleek pas enkele maanden voorafgaande aan het opmaken van de jaarrekening. Er is pas laat zicht gekregen op de kosten van de zorgleveranciers. De afwijking, vooral voor de WMO, is o.a. ontstaan doordat bij de vaststelling van de rijksbijdragendoor door het Rijk uit is gegaan van verouderde informatie.
127	Dit is pas gebleken bij het opstellen van de jaarstukken. De afwijking is enerzijds ontstaan doordat we meer rijksmiddelen hebben ontvangen dan uitgegeven en anderzijds doordat de lasten lager zijn uitgevallen dan begroot.
128	In de tussentijdse bestuursrapportages zijn de afwijkingen voor een belangrijk deel al voorzien.
129	Er was een tekort op de Jeugdzorg, de participatiewet (nieuw) was budgettair neutraal en de WMO Awbz was positief.
130	Bij tussentijdse rapportages hebben wij het resultaat deels al voorzien. Opmerkingen/nuancering: M.b.t. jeugd diende er nog een financiële verevening plaats te vinden die niet in de jaarrekening 2015 is verwerkt. Het overschot is beschikbaar gebleven voor het sociaal domein door het via de resultaatbestemming toe te voegen aan bestemmingsreserves sociaal domein.
131	-
132	In 2015 heeft de gemeente geld overgehouden op de nieuwe WMO taken en jeugdzorg. Grootste oorzaak hiervan was dat de bestanden van de overgang cliënten vervuld waren. Hierdoor zijn wel de begrote bedragen opgenomen, echter uiteindelijk bleek een deel van de cliënten niet in zorg te zitten. Verder heeft onze gemeente ervoor gekozen om alle cliënten in 2015 te 'zien' en te herindiceren, vanuit het principe 'ken je klant'. Hierdoor hebben wij veel beter geïnformeerd over de verschillende problematieken bij de verschillende cliënten. Het overschot 2015 is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
133	In 2015 is alle inhuur van externen niet t.l.v. het budget voor 3D's gebracht. Daarnaast is de rijksvergoeding in 2015 hoger geweest o.b.v. historisch verdeelmodel. Participatiewet (excl. extra tekort SW bedrijf) is nagenoeg gelijk aan beschikbaar gesteld bedrag. Jeugdwet had een tekort en vermoedelijk loopt het tekort de komende jaren op omdat de rijksvergoeding fors daalt. Begeleiding was in 2015 op over. Met name als gevolg van historisch verdeelmodel. De komende jaren wordt de rijksvergoeding fors lager. Daarnaast zijn de eigen personele lasten/overhead (huisvesting, ict ed) nog niet t.l.v. de 3D's gebracht. Zou het extra tekort van het SW-bedrijf, de inhuur en de eigen personele kosten volledig t.l.v. de 3D's zijn gebracht dan was het beschikbaar gestelde bedrag overschreden.
134	Nvt.
135	Zowel bij jeugd als WMO waren er overschotten. Bij participatie kwam het nagenoeg overeen met het beschikbaar gestelde budget.
136	Als we puur kijken naar de zorgkosten en utkeringslasten hebben we in 2015 wat minder uitgegeven dan we via het Deelfonds sociaal domein voor de decentralisaties hebben ontvangen. Hierbij is echter alleen gekeken naar zorgkosten voor de nieuwe taken. Uitvoeringlasten, ICT, personeelskosten en de kosten (tekort) op de oude WMO taken is hierin niet meegenomen. Al we dit ook meenemen komen we op een tekort. Het tekort is aanzienlijk hoger dan geraamd. Zorgaanbieders zijn in 2015 pas erg laat begonnen met factureren. Hierdoor hebben we de begroting 2015 tussentijds slechts beperkt kunnen bijstellen. We hadden de raad wel al in een vroeg stadium geïnformeerd over het feit dat we, als gevolg van het achterstand in facturatie bij de zorgaanbieders, nog niet in staat waren de ramingen aan te passen o.b.v. de realisatie.
137	WMO: grosso modo conform budget. Jeugd: tekort van € 2,7 miljoen. Beschermd wonen: overschot van € 4,7 miljoen.
138	Onderschrijdingen op de bestuurlijke producten van de drie decentralisaties. Hier is sprake van een onderschrijding van ca. € 0,93 mln.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
139	De lagere uitgaven over 2015 waren niet geraamd. Op basis van de tussentijdse cijfers was wel de verwachting dat het budget onderschreden zou worden. Het overschot is gestort in de bestemmingsreserve sociaal domein.
140	Bij de jeugd was sprake van een tekort en bij de andere 2 D's (WMO en Participatie was sprake van een overschot).
141	In de loop van het jaar zijn mutaties doorgevoerd in de stelpost Sociaal domein. Met het opstellen van de jaarstukken is het uiteindelijke verschil tussen werkelijk en begroot gestort in de Bestemmingsreserve egalisatie Sociaal domein.
142	Er is minder geld uitgegeven dan beschikbaar was. Dit overschot was niet geraamd. De afwijking tussen de raming en de realisatie is ontstaan door minder vraag naar jeugdhulp en WMO voorzieningen. Van het overschot is € 400.000 gestort in een bestemmingsreserve Sociaal Domein. Het restant is aan de algemene reserve toegevoegd.
143	In 1 ^e instantie zijn de uitgaven en inkomsten van de decentralisatie budgettair neutraal geraamd. Via tussentijdsrapportages (Burap's) zijn deze geactualiseerd. Met de jaarrekening zijn de overschotten toegevoegd aan de algemene reserve.
144	De werkelijke uitgaven in de vorm van PGB blijven ver achter van de geprognoseerde bedragen door de centrumgemeente. Het overschot is bestemd als toevoeging aan de algemene reserve.
145	Participatie budget nagenoeg budgettair neutraal, WMO en jeugd overschotten. Dit was niet geraamd. Overschot is deels bestemd voor uitgaven in latere jaren.
146	Nee, niet geraamd. Overschot bij WMO en BMS, tekort bij Jeugd. Totaal was positief dus geen extra dekking. Overschot is in een reserve Sociaal Domein opgenomen.
147	Het overschot op de werkbegroting Sociaal Domein is middels het jaarrekeningresultaat toegevoegd aan de algemene reserves.
148	De financiële uitkomst was niet geraamd. Door late beschikbaarheid cijfers groot deel zorgleveranciers pas laat inzichtelijk. Een deel van het overschot is gestort in de bestemmingsreserve sociaal domein.
149	De gemeente Best heeft in 2015 met betrekking tot de nieuwe WMO-taken ca. € 365.000 overgehouden, waarbij gezegd moet worden dat onder deze post boekhoudkundig alle eigen bijdragen op zowel de oude als de nieuwe taken zijn opgenomen. Met betrekking tot de nieuwe jeugdtaken was er in 2015 een tekort van ca. € 245.000.
150	Er is geld overgehouden agv van hoge rijksbijdrage (voornamelijk stimuleringsmiddelen tbv transformatie) bij de WMO2015. Dit is tevens ook gerealiseerd.
151	De ramingen voor 2015 waren gebaseerd op de niet zo betrouwbare informatie/gegevensoverdracht voor WMO en Jeugd. Gedurende het jaar 2015 bleek dat we een overschot op het Sociaal Domein gingen realiseren.
152	Dit overschot was niet geraamd aangezien 2015 het eerste jaar van de decentralisaties waren. De geraamde lasten zijn bewust net zo hoog geraamd als de inkomsten vanuit het Rijk. Het overschot is vooral binnen de decentralisatie WMO ontstaan. Dit overschot is (gedeeltelijk) in de reserve sociaal domein gestort.
153	Dit overschot was niet geraamd aangezien 2015 het eerste jaar van de decentralisaties waren. De geraamde lasten zijn bewust net zo hoog geraamd als de inkomsten vanuit het Rijk. Het overschot is vooral binnen de decentralisatie WMO ontstaan. Dit overschot is (gedeeltelijk) gestort in de reserve sociaal domein.
154	In de loop van het jaar 2015 werd steeds duidelijker dat er een overschot zou ontstaan op het einde van het jaar.
155	De gemeente Vught heeft 99% van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen in het sociaal domein besteed. Over de afwijkingen tussen de beschikbaar gestelde middelen en de besteding hebben wij tussentijds in bestuursrapportages aan de Raad voorgelegd en daarop vervolgens de gemeentelijke begroting aangepast. Het overschot is toegevoegd aan de algemene reserve.
156	Dit overschot was niet geraamd aangezien 2015 het eerste jaar van de decentralisaties waren. De geraamde lasten zijn bewust net zo hoog geraamd als de inkomsten vanuit het Rijk. Het overschot is vooral binnen de decentralisatie WMO ontstaan. Dit overschot is in het jaarrekeningresultaat 2015 verdwenen. Er is bewust gekozen dit niet te storten in de reserve sociaal domein aangezien hier ultimo 2014 al € 550.000 in gestort is en deze reserve gedurende 2015 niet is aangesproken.
157	Bij WMO was een overschot, Bij jeugd was er een tekort dat uit eigen middelen is afgedekt.
158	In december 2015 werd het overschot op het Sociaal Domein becijferd op bijna € 900.000. De begroting is hierop aangepast. Bij de jaarrekening bleek het resultaat nog € 1.285.000 hoger. Deze bedragen zijn in 2015 en 2016 gestort in de Reserve Sociaal Domein.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
159	Voor het onderdeel WMO-2015 & WMO-oud en Jeugdwet zijn de minder-uitgaven gestort in een bestemmingsreserve Jeugdzorg & WMO. In het financiële beleid is het uitgangspunt vastgelegd dat de uitvoering van de 3-d's budgettair neutraal uitgevoerd worden. De financiële vertaling is hiervan is opgenomen in de (meerjaren)begroting. Jaarlijks vindt egalisatie van de werkelijke kosten ten opzichte van de beschikbare bedragen plaats. Doelstelling hiervan is het compenseren van tekorten met overschotten uit eerdere jaren binnen het domein Jeugdzorg en WMO. Gedurende het jaar 2015 was nog te weinig concrete informatie beschikbaar over het daadwerkelijke beslag op de beschikbare budgetten, oa door beperking in beschikbare gegevens over realisatie zorggebruik en kosten bovenregionale voorzieningen. Het overschot is daardoor bij opstellen van de jaarstukken zichtbaar geworden.
160	Het totale overschot (€ 2.575.000) op het sociale domein is bestemd voor de bestemmingsreserve sociaal domein. Dit overschot is als volgend (afgerond) verdeeld: <ul style="list-style-type: none"> • Jeugdzorg € 1.350.000 (+); • WMO € € 1.300.000 (+); • Participatie € 75.000 (-/-).
161	Deze financiële uitkomst was niet geraamd. Gedurende het jaar 2015 werd wel duidelijk dat er een overschot zou ontstaan. Hierover is richting de 3 afzonderlijke gemeenteraden wel gerapporteerd. In de begroting is gedurende het jaar 2015 uitgegaan van budgetneutraliteit. Gedurende het jaar 2015/2016 hebben de afzonderlijke raden besloten om het overschot te reserveren in de reserve sociaal domein.
162	Per saldo is er in 2015 ruim € 2 ton minder geld uitgegeven voor de drie decentralisaties. Dit overschot bleek bij het opstellen van de jaarstukken 2015. Het overschot is per decentralisatie als volgt opgebouwd: Nieuwe WMO 2015 overschot van bijna € 9 ton, Jeugdhulp/-zorg een overschot van ruim € 8 ton en Participatiewet een tekort van 1,5 mln. Zoals reeds eerder gemeld worden de overschotten/tekorten geëgaliseerd middels de per 2015 gevormde risicoreserve.
163	Dit bleek bij het opstellen van de jaarrekening. Doordat veel aanbieders laat, tot zeer laat hun gegevens aanleverden was het beeld tot het einde niet duidelijk. het overschot is toegevoegd aan de reserve.
164	De raming van de drie decentralisaties was per saldo € 89.000 negatief. De realisatie was per saldo € 1.508.000 positief. Het positief resultaat is in 2016 in de bestemmingsreserve decentralisaties gestort.
165	Dit bleek bij de jaarrekening. Het overschot is toegevoegd aan de algemene reserve.
166	Dit bleek bij opstelling van de jaarstukken. Overschot is bestemd voor sociaal domein.
167	<ul style="list-style-type: none"> • Participatie nagenoeg neutraal. • WMO: minder uitgegeven. • Jeugd: minder uitgegeven. De overschotten in 2015 op de drie D's (€ 5,2 miljoen) zijn integraal in de bestemmingsreserves opgenomen (€ 4,8 miljoen in reserve sociaal domein en € 0,5 miljoen in reserve innovatie jeugdzorg).
168	-
169	Het overschot (€ 1,1 mln.) was niet geraamd. Verschillen in raming-realisatie deden zich vooral voor bij WMO cliëntondersteuning MEE, maatwerkvoorzieningen Jeugd en overige voorzieningen Jeugd lokaal.
170	In de loop van 2015 en bij de jaarstukken werd duidelijk dat de gemeente een overschot had. Dit overschot is toegevoegd aan de reserves sociaal domein. Dit zijn de extra middelen die vanaf 1-1-2015 naar de gemeenten zijn toegekomen in het kader van de decentralisatie.
171	Het overschot bleek bij opstelling van de jaarstukken. Eerder was dit wel verwacht maar niet gekwantificeerd. Het overschot is gestort in de reserve sociaal domein.
172	Met behulp van de reserve is het gelukt om de kosten op te vangen, maw binnen de 3d's is budgettair neutraal gewerkt
173	Voor de WMO is minder uitgegeven, voor Jeugd iets meer dan begroot. De oorzaak lag vooral in de lagere besteding van de PGB's, op het gebied van de inkoop van hulp/zorg in natura is meer uitgegeven dan begroot. De lagere besteding van de PGB's was moeilijk in te schatten, omdat de uitvoering van de PGB's bij de Sociale Verzekeringsbank werd gedaan. En achteraf blijkt dat de door het Rijk aangeleverde onderverdeling tussen PGB en Hulp/Zorg in natura ver bezijden de waarheid ligt. Hierdoor was begrotingstechnisch een te hoog bedrag voor PGB opgenomen. Voor werk en inkomen is grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uitgegeven.
174	Een overschot op de 3-D's was geraamd. Zo was o.a. de ontwikkelagenda WMO nog niet (volledig) gereed en nam het budget jeugd 2016 fors af ten opzichte van het budget 2015. Conform eerdere besluitvorming van de gemeenteraad is dit overschot aan de reserve Sociaal Domein toegevoegd.
175	Het voordeel bij de jaarrekening 2015 was hoger dan verwacht ten tijde van de Najaarsnota (wordt opgesteld in sept/okt). Het overschot is gestort in de reserve Sociaal Domein.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
176	Bij het opstellen van de jaarrekening werd dit geconstateerd. De effecten van het nieuwe beleid werden toen zichtbaar. We hebben ook lang een slag om de arm gehouden omdat we geen zicht hadden op de kosten die voortvloeiden uit het overgangsrecht en de mogelijk late facturering door de zorgaanbieders.
177	De uitkomst bleek bij de opstelling van de jaarrekening. Door de vele onzekerheden is de begroting door het jaar heen niet naar beneden bijgesteld. Voor de bestemming van het overschot zie het antwoord op vraag 14.
178	Op het budget van de jeugdzorg was sprake van een tekort van € 243.000, bij de WMO was sprake van een overschot van € 674.000. Beide waren niet geraamd. Per saldo was sprake van een overschot van € 431.000. Hiervan is € 395.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
179	Overschot sociaal domein 2015 was 2,2 miljoen euro.
180	In de tussentijdse rapportage werd al duidelijk dat er gelden niet uitgegeven zouden worden. Bij de jaarrekening is dat bevestigd. De gelden zijn enerzijds gereserveerd in de algemene uitkering. Anderzijds zijn de overschotten PGB gereserveerd voor afwikkeling van de PGB door het SVB.
181	Lasten zijn geraamd gelijk aan de baten. Pas op het laatste moment was duidelijk wat het overschot zou worden. Dit werd veroorzaakt doordat wij op een heel laat moment pas bedragen beschikbaar kregen van de SVB. Ook zorgleveranciers factureerden vrij laat.
182	Het overschot was groter dan geraamd. Dit had te maken met onbekendheid van de vraag, de afgesloten contracten en het doorschuiven van enkele projecten c.q. innovaties naar verdere jaren.
183	Voor Jeugd was een tekort geraamd. In de jaarstukken was er een overschot. Voor begeleiding van AWBZ was een overschot geraamd. In de jaarstukken was er ook een overschot. Voor participatie was geen overschot of tekort geraamd. In de jaarstukken was er een klein overschotje. Alle overschotten zijn in de jaarstukken toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
184	Het overschot was niet geraamd. De door het rijk overgedragen taken zijn budgettair neutraal in de begroting 2015 opgenomen, omdat vooraf en ook gedurende het jaar niet kon worden voorspeld hoe we budgettair uit zouden pakken. Bij de jaarrekening bleek een aanzienlijk overschot op met name de WMO. Van het totale overschot is een bestemmingsreserve sociaal domein gevormd om mogelijke toekomstige tekorten in het sociaal domein te dekken.
185	Deze afwijking was reeds gerapporteerd in de 2 ^e bestuursrapportage. Omdat besloten was deze geraamde overschotten toe te voegen aan de reserve transitie is er voor gekozen de overschotten begrotingstechnisch niet af te ramen.
186	Overschot van 2,4 miljoen.
187	Sec. op de budgetten 3D was sprake van een overschot van € 5,8 mln.
188	Overschotten op PGB en WMO.
189	Via de tussenrapportages wordt voortschrijdend inzicht gegeven in de ontwikkelingen. Bij de jaarrekening is de definitieve afwijking gepresenteerd tussen de raming en werkelijkheid.
190	Binnen het SD is minder geld uitgegeven dan door het rijk beschikbaar is gesteld.
191	Overschot met name veroorzaakt door onderbesteding op de overgangsbudgetten PGB. Door late informatie hierover van SVB kon dit niet eerder gemaaid worden. Het overschot (WMO) is gestort in een bestemmingsreserve 3D.
192	In enge zin op sec de 'nieuw' overgekomen 3D-middelen voor Jeugd en WMO is per saldo sprake van een tekort. Inclusief WMO-HbH, 3D-Werk en BUIG-budget is sprake van een overschot.
193	Het overschot van 2015 is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
194	In enge zin op sec de 'nieuw' overgekomen 3D-middelen voor Jeugd en WMO is per saldo sprake van een tekort. Inclusief WMO-HbH, 3D-Werk en BUIG-budget is sprake van een overschot.
195	De niet bestede middelen in 2015 zijn toegevoegd aan bestemmingsreserve sociaal domein.
196	Bleek bij jaarstukken en was niet geraamd.
197	Uitkomst was niet geraamd, bleek bij opmaken jaarrekening. Lagere uitgaven dan begroot in 2015 ligt voor leeuwendeel in domein Jeugd en is veroorzaakt door lagere zorgconsumptie dan verwacht. In 2016 zien we een flinke stijging van de zorgconsumptie Jeugd.
198	Oorspronkelijke raming was dat lasten gelijk waren aan integratie uitkering. Bij tussenrapportage gerapporteerd op afgesloten contracten waarbij onderschrijding werd voorspeld.
199	Er is per saldo € 105.000 overgebleven en dit bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
200	Per saldo is het overschot van € 311.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
201	Er is in 2015 op zowel de WMO als de Jeugdwet overgehouden. Vanzelfsprekend is het onmogelijk dit tevoren voor 100% goed in te schatten.
202	Een deel van het overschot is toegevoegd aan de reserve sociaal domein
203	De raming gebeurt budgetneutraal en we hebben pas tijdens het opstellen van de jaarrekening inzicht gekregen in de daadwerkelijke uitgaven door administratieve problemen van de zorgaanbieders. Het overschot is gestort in het reserve sociaal domein. De opgelegde rijkskortingen zijn nog niet volledig doorgevoerd, terwijl de tarieven hier wel op gebaseerd zijn.
204	De raming gebeurt budgetneutraal en we hebben pas tijdens het opstellen van de jaarrekening inzicht gekregen in de daadwerkelijke uitgaven door administratieve problemen van de zorgaanbieders. Het overschot is gestort in het reserve sociaal domein. De opgelegde rijkskortingen zijn nog niet volledig doorgevoerd, terwijl de tarieven hier wel op gebaseerd zijn.
205	De volledige rijkskortingen zijn nog niet doorgevoerd terwijl hier met de tarieven wel (deels) rekening mee is gehouden.
206	Voornamelijk een voordeel op de WMO.
207	<ul style="list-style-type: none"> • Innovatieve inkoop (poolen, hergebruik) en uitnutten onderhandelingspositie ivm groter volume door (regionaal) inkopen. • beroep doen op eigen kracht tijdens keukentafelgesprekken (inzet op zelfredzaamheid en netwerk). • ontvangen van zorg van een andere organisaties, die onder de Wlz vallen. • lagere benutting door cliënten van hun ontvangen zorgindicaties (opname in een ziekenhuis, vakanties, of cliënten zijn overleden, dan wel lagere behoefte en dus lagere declaratie in de praktijk) . Aan de initiële zorgvraag is middels zorgvuldige indicering tegemoet gekomen.
208	Naar aanleiding van de inkoop was een tekort verwacht van circa 750K in jeugd en overschot in WMO van circa 500K. Er was dus 250K uit algemene middelen bijgeraamd. Uiteindelijk was er geen tekort bij jeugd maar kwamen we net uit met het door het rijk beschikbaar gestelde budget. Voor de WMO bleven we 900K binnen budget. Uiteindelijk is het verschil van het door het rijk beschikbaar gestelde budget tov de uitgaven Jeugd en WMO ad 900K in reserve 3d gezet. Voor participatie kwamen we ook uit met de gelden die we kregen.
209	Zie antwoord bij vraag 14. er is 2,5 mln minder uitgegeven aan WMO en jeugd dan was begroot (dat is 2% ten opzichte van het totale budget). Het beroep op ondersteuning bleek lager dan geraamd. Daarnaast hebben we eenmalig ca. € 5 mln. in 2015 overgehouden in het programma Werk en inkomen in 2015 dat is toegevoegd aan de algemene middelen.
210	De financiële uitkomst van de 3 decentralisaties was niet volledig geraamd in de drie afzonderlijke begrotingen. Er is wel een aantal aanpassingen gedaan in de afzonderlijke begrotingen. Het overschot is in de 3 jaarrekeningen vrijgevallen en bij de perspectiefnota van de nieuwe gemeenten Gooise Meren gedeeltelijk toegevoegd aan de nieuwe reserve Sociaal domein. De afwijking tussen raming en realisatie is voornamelijk ontstaan doordat er minder aanspraak is gemaakt op toegekende voorzieningen.
211	Voor het onderdeel jeugdzorg was er bij de Jaarrekening 2015 was er sprake van een onderbesteding van € 4 miljoen (op een begroting van ruim € 260 miljoen). Bij het opstellen veelal verantwoord op basis van contractwaarden. Dede facturatie voor in 2015 geleverde jeugdhulp door jeugdhulpinstellingen kwam pas in de eerste helf van 2016 goed op gang. Na de verrekening van de factuurwaarde vs de contractwaarde blijkt er sprake van een extra vrijval van 4,2 miljoen (gespecialiseerde jeugdhulp, PGB en GI). In totaal is er dus sprake van een onderbesteding van € 8,2 miljoen. De onderbesteding jaarrekening 2015 is vrijgevallen in het rekeningresultaat. De extra vrijval vormt onderdeel van het resultaat 2016. Op de onderdelen Participatie en WMO werd grosso modo het begrote bedrag uitgegeven.
212	Onze gemeente bevond zich in 2015 nog in de opstartfase. Er zijn geen organisatiekosten aan het rijksbudget toegerekend in 2015. Het rijksbudget was budgetneutraal begroot. bij de najaarsnota was de onderbesteding bekend. Het onbestede deel is gestort in de bestemmingsreserve sociaal domein vanuit het jaarrekeningresultaat 2015.
213	Bij de Najaarsrapportage 2015 is reeds melding gemaakt van de verwachting dat we minder geld besteden dan beschikbaar is gesteld. Het resultaat is in de Behoedzaamheidsreserve gestort en blijft daarmee beschikbaar voor het sociaal domein.
214	De onderschrijding bleek bij het opstellen van de jaarstukken. Het overschot is in de reserve SD gestort.
215	Deze afwijking was niet geraamd, afwijking met name op WMO. 2015 is overigens nog niet volledig afgewikkeld, zowel bij jeugd als WMO.
216	Het overschot was niet geraamd, maar bleek bij opstellen van de jaarrekening. De declaraties bleken lager dan de budgetten opgenomen in de begroting. Het overschot is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.
217	Met name op de bijstand ontvingen we veel grotere rijksbijdrage dan in de jaren ervoor en erna. Dit geld is ook niet uitgegeven en gaf de mogelijkheid om een reserve Sociaal Domein te vormen. De overige budgetten zijn grosso modo wel besteed.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
218	Het financiële 'overschot' in 2015 was niet geraamd, maar werd gedurende het jaar wel verwacht. Het overschot kwam deels doordat er meer middelen voor zorg waren geraamd dan aan zorg is uitgegeven. Daarbij zijn voor een deel van het resultaat verplichtingen aangegaan in de jaren 2016 en 2017. Het overschot is voor een deel als 'resultaatverplichting' overgeheveld naar 2016. Het overige deel is bestemd in een egaliseringsreserve.
219	Er was een continue onzekerheid omtrent de volledigheid en inzichtelijkheid van de kosten. c.q. declaraties. In het 2 ^e halfjaar is de verwachte tendens gedeeld met de raad. De budgetten zijn gezien de onzekerheid niet bijgesteld gedurende 2015. Het overschot is zoals hierboven vermeld toegevoegd aan een nieuw gevormde reserve Sociaal domein.
220	Deze uitkomst was niet geraamd en is ontstaan door lagere kosten zorg dan verwacht. Het overschot is ten gunste van de reserve sociaal domein gebracht.
221	Deze uitkomst was niet geraamd en is ontstaan door lagere kosten zorg dan verwacht. Het overschot is ten gunste van de reserve sociaal domein gebracht.
222	De gemeente heeft in 2015 begroot op basis van de inkomsten uit de integratie-uitkering. De werkelijke lasten bleken lager. Het overschot is toegevoegd aan de ingestelde bestemmingsreserve Sociaal Domein.
223	De IUSD (Integratie Uitkering Sociaal Domein) was in 2015 volledig in de begroting opgenomen. Tijdens het inkooptraject voor de Jeugdhulp bleek echter dat er een overschot zou ontstaan op de begroting. Deze overschotten zijn in bestemmingsreserves gestort voor de opvang van de voorziene tekorten in de komende jaren.
224	Nee, de raad heeft voor 2015 extra budget beschikbaar gesteld voor risico's. Met inachtneming van de opgenomen verplichtingen in de jaarrekening is er een overschot gerapporteerd. Tussentijds zijn er in 2015 geen uitgaven-budgetten aangepast omdat er lang onduidelijkheid bleef over de realisatie. Een deel van het overschot is bij de jaarrekening gereserveerd in een bestemmingsreserve (500K).
225	Dit bleek bij de opstelling van de jaarstukken. Het overschot is gestort in de bestemmingsreserve en blijft beschikbaar voor het sociaal domein. Het overschot is ontstaan doordat 2015 duidelijk een aanloopjaar is geweest. Nog niet al het zorggebruik is bij ons in beeld geweest. Met de zorgaanbieders is afgerekend op basis van vooraf gemaakte budgetafspraken en niet op basis van gerealiseerde zorg. In 2015 had de gemeente een tekort op de bijstandsuitgaven van 8k hoger dan het eigen aandeel. Laatstgenoemde financiële uitkomst is geraamd. Het tekort is gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve WWB.
226	Op WMO is er een overschot. Op de decentralisatie is er een klein overschot. Echter de facturatie kan nog achteraf plaatsvinden. Is nog niet definitief afgewikkeld. Op Participatie is er een tekort. Op de DU bijstand is er een fors tekort.
227	De IUSD (Integratie Uitkering Sociaal Domein) was in 2015 volledig in de begroting opgenomen. Tijdens het inkooptraject voor de Jeugdhulp bleek echter dat er een overschot zou ontstaan op de begroting. Deze overschotten zijn in bestemmingsreserves gestort voor de opvang van de voorziene tekorten in de komende jaren.
228	Er is op WMO minder uitgegeven!
229	Voordelig saldo 2015: 15,8 miljoen.
230	Er is budgetneutraal geraamd. Het overschot van ontstaan op de 'nieuwe' WMO taken die de gemeente uitvoert. Dit overschot is ten gunste van de algemene reserve gebracht.
231	Het bedrag wat is overgehouden ad 131455 is volledig aan de reserve sociaal domein toegevoegd.
232	Naar aanleiding van de inkoop was een tekort verwacht van circa 750K in jeugd en overschot in WMO van circa 500K. Er was dus 250K uit algemene middelen bijgeraamd. Uiteindelijk was er geen tekort bij jeugd maar kwamen we net uit met het door het rijk beschikbaar gestelde budget. Voor de WMO bleven we 900K binnen budget. Uiteindelijk is het verschil van het door het rijk beschikbaar gestelde budget tov de uitgaven Jeugd en WMO ad 900K in reserve 3d gezet. Voor participatie kwamen we ook uit met de gelden die we kregen.
233	Onderschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening 2015. De meevaller is gestort in de bestemmingsreserve Sociaal Domein. Deze meevaller was niet geraamd.
234	Oorzaak was met name dat de afrekening van de zorgleveranciers en SVB veel lager uitvielen dan geraamd.
235	Was niet geraamd. Grote onduidelijkheid was de afrekening van de kosten van sociale verzekeringsbank en de zorgleveranciers.
236	WMO lagere kosten dan rijksbijdrage; jeugd hogere kosten dan rijksbijdrage. Per saldo klein voordeel.
237	Het voordelig resultaat binnen het Sociaal Domein bedroeg circa € 2,5 miljoen en was niet geraamd. Dit resultaat is toegevoegd aan de Reserve Sociaal Domein. Een groot deel van het voordelig resultaat werd veroorzaakt doordat een korting op het budget zoals die in de meicirculaire 2015 werd aangekondigd niet is doorgevoerd in 2015 (vanaf 2016 wél). Daarnaast was Hellendoorn binnen Twente één van de gemeenten die bij toepassing van het Twents Tarief enig voordeel had.
238	Over 2015 is minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld. Bij de Najaarsrapportage 2015 werd op basis van de verplichtingen nog een nadeel verwacht. Achteraf bleek vooral voor overgangsccliënten dat de verzilvering van de zorg fors lager lag dan op basis van de indicaties te verwachten was.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
239	Deze uitkomst was niet geraamd. t/m 3 ^e kwartaal 2015 werd nog uitgegaan van een tekort. Belangrijkste oorzaak van de afwijking zijn de 'vervuilde' bestanden, grote vertraging in de facturering door zorgaanbieders en onvoldoende informatie-verstrekking door zorgaanbieders.
240	Bij programma 7 zijn meer producten opgenomen dan de 3 decentralisaties. Op programma 7 hielden wij over.
241	In 2015 heeft onze gemeente minder geld uitgegeven dan beschikbaar via het sociaal domein. Deze onderbesteding was ook voorzien in de begroting. Het onbenutte bedrag inclusief de vrijval van de risicobudgetten 2015, is gestort in een nieuw gevormde reserve Sociaal Domein zodat de middelen, conform eerder genomen besluit door de raad, beschikbaar blijft voor inzet binnen het sociaal domein.
242	Oorspronkelijk neutraal begroot. Bijstelling bij de budgetcyclus. Geraamd positief saldo naar de bestemmingsreserve. Het uiteindelijke jaarrekeningsaldo is ook toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
243	deze uitkomst werd gaandeweg het jaar duidelijk. We hebben de reserve zorg kunnen verstevigen om nieuw beleid (door) te ontwikkelen en de verwachte budgetdalingen voor de komende jaren op te kunnen vangen. In het eerste transitiejaar hebben we een voorzichtig beleid gevoerd en ingezet op de zorg continuïteit voor onze inwoners omdat we in beginsel onvoldoende zicht op de uitgaven hadden.
244	Ja, de uitkomst was ook ongeveer geraamd. Het overschot is toegevoegd, conform raadsbesluit van 13 november 2015 toegevoegd aan de egalisatiebuffer jeugd en WMO.
245	Dit bleek bij opstelling van de jaarstukken. Het overschot is aan de Algemene Reserve onderdeel Zorg gedoteerd, zie antwoord bij vraag 13.
246	Raming 2015 was Budgettair neutraal en gebaseerd op Vektiscijfers. Zoals elke gemeente ontbrak verder info om budgetten goed weg te zetten. Wierden heeft gekozen voor een voorzichtige en behoudende raming. De raad heeft bepaald dat gedurende 3 jaar de deelbegroting Sociaal Domein, waarin de 3 Decentralisaties worden geraamd, een gesloten financieel circuit is. Het volledige overschot is dan ook gestort in de bestemmingsreserve. Voor de samenstelling van de begroting 2015 is zoals gezegd op basis van de toen beschikbare informatie de integratie-uitkering verdeeld over de diverse productgroepen zorg en dus ook over de diverse beleidsvelden in onze begroting. Vooraf was bekend dat dit niet de werkelijkheid zou zijn. De onzekerheid van de vraagzijde, wie zijn onze klanten en welke zorg moet worden verleend, is hiervan de oorzaak. Aan de hand van ervaringen en werkelijke cijfers zijn de (deel)budgetten in 2016 aangepast. Voor de begroting 2017 heeft dit wederom plaatsgevonden, met als doel steeds dichterbij een realistisch budget te kunnen komen.
247	Per saldo is € 1,2 miljoen minder uitgegeven dan beschikbaar is gesteld. Dit geld is in een bestemmingsreserve sociaal domein gestort.
248	geraamd was een tekort, aangevuld uit eigen algemene middelen. Bleek uiteindelijk budget overschot. Met name de uitputting van zowel zin als pgb over de gehele lijn bleek flink lager dan verwacht, dit was ca. 80% van de toewijzingen/ beschikkingen.
249	In de loop van het jaar werd deze onderschrijding zichtbaar. Er is voor gekozen om dit overschot bij de jaarstukken toe te voegen aan de bestemmingsreserve.
250	Eind november is gemeld aan de raad dat er een overschot zou ontstaan op de 3 decentralisaties. De afwijking ontstond door scherpe prijsafspraken met de aanbieders en een lage verzilveringsgraad (ca. 70%). Een deel van het overschot is gebruikt om de reserve sociaal domein aan te vullen tot 3 miljoen euro.
251	Nee, dit was niet geraamd, in de Begroting 2015 gingen we, ook na tussentijdse bijstellingen op basis van prognoses op cliëntniveau, nog uit van hogere uitgaven ten opzichte van de ontvangen middelen. Overigens liet de WMO een voordeel zien, terwijl het onderdeel Jeugd een nadeel ten opzichte van de raming liet zien. Uiteindelijk bleek het verzilveringspercentage binnen de WMO lager dan verwacht. Door het voordeel op het Sociaal Domein was het uiteindelijke geraamde tekort lager dan verwacht en hoefden we per saldo minder aan de algemene reserve te onttrekken.
252	Oorzaken: lagere verzilveringsgraad op de door het rijk overgedragen 'vervuilde bestanden', minder cliënten dan bij de begroting was ingeschat en een andere aanpak door de gemeente. Overigens worden de financiële verschillen gedurende de implementatie gecorrigeerd middels een egalisatiereserve. De verwachting is dat er uiteindelijk een negatief resultaat ontstaat tussen inkomsten en uitgaven sociaal domein.
253	Alleen de decentralisaties praten we hier over: WMO een overschot ad € 600.000, Jeugd een tekort ad € 169.000,-
254	Deels waren de meevallers over 2015 al meegenomen in de tussentijdse rapportages (o.a. bij de najaarsnota), deels ook pas bij het opmaken van de jaarrekening 2015. En een deel dat niet meer bij de jaarrekening 2015 kon worden meegenomen, maar pas bij de voorjaarsnota 2016 als afrekening voorgaande jaren (o.a. voorlopige afrekening zorgkosten 2015 en afrekening PGB's 2015).
255	Als eerder aangegeven. Tekort op Participatiewet, overschot bij WMO en Jeugd.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
256	Minder uitgegeven dan begroot, dit geldt voor WMO en Jeugd in totaal.
257	Goed ingekocht en voorzichtig in het maken van beleid.
258	Dit bleek bij de opstelling van de jaarstukken. De afwijking tussen raming en realisatie heeft onder andere te maken met 1) het gebrek aan inzicht in de nieuwe situatie (geen ervaringscijfers), 2) efficiëntie bij inkoop en 3) de inzet van sociale teams. Het overschot is terecht gekomen in de egalisatiereserve sociaal domein (zie hierboven).
259	Zie jaarstukken 2015.
260	Per saldo is er minder uitgegeven op het Sociaal domein. Conform de verantwoording 2015 was op de WMO € 3,8 mln over, op Jeugd 0 (hierbij is de onttrekking aan de reserve, die achteraf niet nodig was, niet meegenomen). Het overschot is afgezet tegen de totale beschikbare middelen, dus inclusief de inzet van eigen middelen. De gemeente Utrecht heeft uit de algemene middelen van de gemeente een fonds ingesteld van circa 20 miljoen euro ter dekking van de risico's die samenhangen met de decentralisatie van zorgtaken door het Rijk in de WMO en de Jeugdwet. Overschotten vloeien terug in deze buffer (in 2015 was dat 3,8 miljoen vanuit de WMO) en tekorten kunnen uit deze buffer worden gedekt. Indien de omvang van het fonds boven het maximum groeit vloeit het geld terug naar de algemene middelen, waaruit het fonds ook is opgebouwd. Op re-integratie was een kleine afwijking; de lasten waren € 0,4 miljoen hoger dan begroot. Op de uitvoering van de Wsw hadden we een tekort van € 1,4 miljoen ten opzichte van de integratie uitkering. Dit betreft enerzijds hogere lasten door het in de begroting 2015 geraamde tekort op de uitvoering van de Wsw van € 1,82 miljoen en anderzijds lagere lasten van € 0,42 miljoen doordat het aantal gerealiseerde SE's lager was dan het aantal waarop de integratie uitkering was gebaseerd.
261	In de jaarrekening 2015 is te lezen dat er gelden over zijn gebleven op zowel jeugdzorg als Wet maatschappelijke ondersteuning.
262	De grote overschotten zitten bij Jeugd en WMO 'nieuw'. Oorzaken zijn o.a.: <ul style="list-style-type: none"> • We hebben gewacht met opbouwen van de organisatie i.v.m. de verwachte tekorten. • Te hoge budgetten; de lijst met cliënten die we vanuit het Rijk kregen bleek fouten te bevatten. Denk aan cliënten die voor Wlz bleken te kiezen i.p.v. WMO begeleiding. Of te dure indicatie (vanwege uitgangspunt historische kosten), waarop dagopvang kon worden ingezet met efficiëncywinst als gevolg. • Verplaatsing van een cluster 1 zorginstelling tussen 2012 (peiljaar budget) en 2015 (realisatie), dit valt weg in de regionale verevening. • Verzilveringsgraad was erg laag. • inzet op sociaal team, daardoor meer preventie/eigen kracht/vooraknt, dus minder doorgeleiding naar duurdere maatwerktrajecten.
263	Voor de WMO zagen we het aankomen, het overschot op jeugdhulp bleek pas bij het opstellen van de jaarrekening. Aanbieders hebben steeds gerapporteerd meer kosten te hebben. Wij dachten een tekort te hebben en zijn daarom heel zuinig geweest op innovatie, wijkteams etc.
264	Zie toelichting bij vraag 14.
265	Overschot was niet geraamd; dit bleek bij opstellen van jaarstukken. Het overschot is gestort in risico-reserve Sociaal Domein (uitsluitend bedoeld voor activiteiten/risico's in SD).
266	Deze uitkomst was niet geraamd en is ontstaan door lagere kosten zorg dan verwacht. Het overschot is ten gunste van de reserve sociaal domein gebracht.
267	De financiële uitkomst was niet als zodanig geraamd en kwam er als zodanig ook niet pas uit bij de jaarstukken. Gedurende het jaar werden de financiële afwijkingen van de oorspronkelijke ramingen zichtbaar bij de bestuursrapportages. Het overschot is naar de bestemmingsreserve transitie gegaan.
268	Deze was niet geraamd maar bleek uit de realisatie over 2015. Het overschot was met name het gevolg van een overschot op de taken wonen, rollen, vervoer en HH binnen de (oude) WMO. Op de nieuwe gedecentraliseerde taken bleek juist een tekort (jeugd). Er heeft een toevoeging aan de bestemmingsreserve sociaal domein plaatsgevonden.
269	Dit was wel de prognose over langere tijd. Daarom al vroeg in het jaar de bezuinigingen op de HH grotendeels teruggedraaid.
270	De financiële uitkomst was reeds in de bestuursrapportages gemeld.
271	Lasten gebaseerd op uitgangspunten 2012.
272	Gedeeltelijk geraamd en deels bij jaarrekening.
273	In 2015 heeft er v.w.b. de Jeugdwet kostenverevening plaatsgevonden tussen de Zeeuwse gemeenten waardoor het tekort op deze wet voor Middelburg enigszins gemitigeerd is. Gedurende 2015 bleek uit de kwartaalrapportages al dat er v.w.b. de WMO een overschot zou ontstaan. V.w.b. de bestemming zie de beantwoording van vraag 14. Zoals al in eerdere vragen toegelicht gaat de beantwoording dus niet over de Participatiewet.
274	De beschikbaar gestelde budgetten zijn geraamd voor rechtstreekse uitgaven in de zorg, dus exclusief interne uitvoeringskosten. Vanuit dat uitgangspunt was er geld over (zie vraag over reserve). Indien de interne uitvoeringskosten wel zouden zijn meegeteld, dan zou het overschot aanzienlijk kleiner zijn geweest.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
275	Het gaat om een niet geraamd meevaller. Bij de Jeugdwet 2015 was er nog geen voorspelling te maken hoe een financieel zou uitpakken. Op basis van Zeeuws Brede solidariteit was er uiteindelijk sprake van een financieel voordeel. Bij de WMO was er sprake van een overschot, dit kwam mede door het pas laat in werking treden van een aantal maatregelen. Dit kwam door het opstarten van GR de Bevelanden. Bij participatie was sprake van een tekort door het sterk toegenomen bestand aan uitkeringsgerechtigden en hierdoor ook meer uitgaven op activering/participatie. In 2016 is het beeld zeker voor de Jeugdwet heel anders: solidariteit is losgelaten en korting van het Rijk is verder toegenomen. Daar een verwacht serieus) tekort van ca. € 2 mln!
276	Het overschot op de WMO en Jeugd is cf raadsbesluit in de reserve sociaal domein gestort. Tijdens het opstellen van de diverse kwartaalrapportages werd wel duidelijk dat er voor het boekjaar 2015 sprake zou gaan zijn van overschotten. Bij opstellen van de jaarrekening bleek uiteindelijk het daadwerkelijke overschot, welke op dat moment geen verrassing meer was. Voor het participatiebudget geldt dat er sprake was van reeds voorziene tekorten.
277	In 2015 was er met name overschot op Begeleiding en de PFB's Jeugd bleven achter bij de verwachting.
278	De overschotten waren niet geraamd en zijn pas bij de resultaatbestemming van het rekeningsaldo 2015 toegevoegd aan de reserves in het sociaal domein. Ze kwamen in beeld bij de jaarafrekeningen van de zorgaanbieders en de SVB. Op dat moment konden we de ramingen niet meer aanpassen.
279	Op alle drie de wetten, WMO, Jeugd en participatie bestonden overschotten. De overschotten zijn toegevoegd aan de reserve WMO en Jeugdzorg. Een deel van deze overschotten zetten we in 2016 in voor doorgeschoven taken. De reserve WMO heeft een plafond, voor verdere toelichting zie vraag 14.
280	Dit voordeel was grotendeels niet geraamd en is met name ontstaan door lagere uitgaven voor de persoonsgebonden budgetten. Het voordeel voor 2016 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.
281	Nvt.
282	WMO: minder dan geraamd. jeugdhulp: nagenoeg budget neutraal. participatiewet: nagenoeg budget neutraal, bestemming overschot 2015: beschikbaar gesteld voor 3d's in 2016.
283	De uitkomst was niet geraamd. De afwijking is ontstaan omdat wij over onvoldoende informatie beschikten vanuit de overdracht. Er zijn in de begroting risicomarges opgenomen. Daarnaast lijkt 2015 incidenteel lager in de realisatie uitgekomen te zijn. Alsof de transitie enige vertraging in nieuwe instroom opgeleverd heeft. De reden is speculeren. Maar wij zien inmiddels hogere kosten dan 2015.
284	In 2015 is sprake van een overschot, veroorzaakt door de WMO.
285	De financiële uitkomst was niet geraamd; het bleek bij de opstelling van de jaarstukken. De bijdrage aan de GR Jeugdhulp Rijnmond is ondanks de overproductie niet in jaarschijf 2015 verhoogd (vlaktax). Daarnaast is er een voordeel op de WMO geweest: ontstaan door het niet verzilveren van geïndiceerde zorg. Bedragen zijn aan reserve sociaal domein toegevoegd en vanwege het plafond van de destijds afzonderlijke reserves (3 stuks) vrijgevallen.
286	Het niet uitgegeven deel is in een 3D reserve gestort.
287	Ten opzichte van de middelen in de IU Sociaal domein heeft de gemeente ruim € 734.000 minder uitgegeven aan de betreffende 3 D taken. Ten opzichte van de door de Raad beschikbare gestelde middelen in de begroting is per saldo op de uitgaven/inkomsten (verhaalbijdragen) op de producten WMO (nieuwe taken), Jeugd en Werk binnen het programma Sociale infrastructuur sprake van een onderuitputting van ruim € 480.000. Financieel resultaat was niet geraamd. Oorzaken van het overschot zijn in zijn algemeenheid een lager gebruik van voorzieningen dan geraamd. Hierbij speelt een rol dat er nog geen goed inzicht in het gebruik van nieuwe voorzieningen zoals individuele begeleiding en dagbesteding was. Verder is er sprake geweest van een lager aantal declaraties door aanbieders van de HHT. Het overschot 2015 ten opzichte van de in de begroting geraamde budgetten voor de gedecentraliseerde taken (inclusief de bestaande taken op gebied van de WMO 2007) is gestort in de bestaande bestemmingsreserve WMO/3D.
288	Door de snelheid van de decentralisatie is in 2015 een teken van continueren van zorg, daardoor is er weinig ruimte voor andere taken binnen Sociaal Domein.
289	Er was een overschot op de WMO.
290	In 2015 is sprake van een overschot, veroorzaakt door de WMO.
291	De onderschijding was niet geraamd en manifesteerde zich ten tijde van de jaarrekening 2015. Deze onderschijding deed zich vooral voor bij de WMO. Bij de jaarrekening 2015 is € 1,8 miljoen toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein (Gorinchem rekent de oude WMO - in dit geval - ook tot het Sociaal Domein).

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
292	Raming van realisatie kende veel onzekerheden.
293	Voor 2015 was budgetneutraal geraamd. Het overschot bleek bij het opstellen van de jaarrekening 2015. Gedurende het jaar 2015 waren er onvoldoende betrouwbare gegevens beschikbaar om tot een onderbouwde begrotingswijziging te komen. Bij het opstellen van de jaarrekening 2015 is er met alle leveranciers waarvan nog niet alle facturen ontvangen en goedgekeurd waren contact geweest en op basis van hun productieoverzichten in combinatie met de gegevens uit onze uitkeringsadministratie een inschatting gemaakt van de totale kosten 2015. Deze bedragen zijn in de jaarrekening 2015 opgenomen. Uit de afwikkeling van de kosten over 2015 in 2016 blijkt dat de inschattingen van de kosten over 2015 bij de jaarrekening 2015 juist zijn geweest.
294	De uitkomst was niet geraamd. Naarmate het jaar verstreek bleek dat wij minder uitgaven hadden in de WMO dan vooraf was verwacht. In de komende jaren werken wij daarom aan een meer integrale werkwijze, omdat wij zien dat er op andere deelterreinen een tekort is opgetreden en de gelden van het Rijk aanzienlijk afnemen.
295	De uitkomst was niet geraamd. Naarmate het jaar verstreek bleek dat wij minder uitgaven hadden in de WMO dan vooraf was verwacht. In de komende jaren werken wij daarom aan een meer integrale werkwijze, omdat wij zien dat er op andere deelterreinen een tekort is opgetreden en de gelden van het Rijk aanzienlijk afnemen.
296	De uitkomst was niet geraamd. Naarmate het jaar verstreek bleek dat wij minder uitgaven hadden in de WMO dan vooraf was verwacht. In de komende jaren werken wij daarom aan een meer integrale werkwijze, omdat wij zien dat er op andere deelterreinen een tekort is opgetreden en de gelden van het Rijk aanzienlijk afnemen.
297	WMO: De financiële uitkomst was niet geraamd. Bij het opstellen van de begroting zijn wij behoedzaam te werk gegaan, uiteindelijk bleken minder inwoners gebruik te maken van ondersteuning dan het op basis van de gegevens geschatte aantal. Het overschot hebben wij opgenomen in een reserve voor het Sociaal Domein. Jeugd: Er is ongeveer uitgegeven wat beschikbaar is gesteld. Participatiewet: Er was in 2015 per saldo een overschot, met name veroorzaakt door een onderschrijding bij re-integratie. De overschrijding bij Wsw-oud woog daar slechts gedeeltelijk tegenop. Bij re-integratie worden alle voorziene kosten per klant reeds aan het begin van het traject geoormerkt, ook al vallen de daadwerkelijke kosten in het daaropvolgende jaar. Dat zorgt ervoor dat het niet-bestede budget grotendeels al vast ligt.
298	Minder geld uitgegeven op de 3 decentralisaties dan beschikbaar gesteld. Via de jaarrekening 2015 van de gemeente Papendrecht zijn de afwijkingen tussen raming en realisatie verantwoord. Het overschot is toegevoegd aan de algemene reserve.
299	Overschot met name door lagere kosten in de WMO. Nadere toelichting in de rapportages op de website www.zoetermeer.nl
300	Bij het opstellen van de jaarstukken van de GR-en bleek er zowel bij Jeugd als bij WMO nieuw sprake van onderschrijdingen. Het resultaat van Jeugd is gestopt in een bestemmingsreserve. Het resultaat WMO is ten gunstige van de algemene middelen gekomen. Het tekort op inkomensondersteuning (Bijstand) is gedekt door reserves gevormd bij GRD/SDD.
301	Er was een overschot op WMO en jeugd op bijstand was 1,5 mln tekort. De bijstand was geraamd en gedekt uit de rest van de begroting. De overschotten waren niet geraamd. Wegens de onbetrouwbare gegevens die gemeente beschikbaar had bij de transitie. Overschot WMO en Jeugd is gestort in reserve Sociaal Domein.
302	In plaats van een geraamd tekort was sprake van een overschot. Dit is in het rekeningsaldo opgenomen.
303	Voor een deel zijn de budgetten bijgesteld bij de 8-maandsrapportage. Het restant bleek bij het opstellen van de jaarstukken.
304	In de begroting en de uitgaven voor 2015 hebben we rekening gehouden met het meerjaren perspectief, waarin we naar verwachting te maken krijgen met stijgende zorgvraag maar dalende inkomsten vanuit het Rijk. Hierom is het overschot uit 2015 specifiek voor uitgaven in het sociaal domein in de komende jaren, om daarmee een geleidelijk beleid te kunnen voeren, gereserveerd.
305	De ramingen waren gebaseerd op de bij het opstellen van de begroting beschikbare gegevens over cliëntaantallen en toegekende zorg. In de praktijk bleek dat niet alle zorg daadwerkelijk werd opgevraagd. Ook was te zien dat in het begin van 2015 de facturatie traag op gang kwam en mensen vanwege alle veranderingen de weg naar de zorgverlener niet in alle gevallen goed wisten te vinden. Inmiddels zijn deze aanlooppunten opgelost. Het volledige voordelige saldo op de decentralisaties in het sociaal domein (1,1 miljoen) is gestort in de reserve sociaal domein.
306	Dit blijkt uit de jaarstukken.
307	Naast het Rijksbudget sociaal domein heeft de gemeente ook eigen middelen aan het budget toegevoegd. Achteraf is dit te ruim gebleken. Daarnaast neemt Westvoorne deel aan een GR voor de jeugdhulp. De bijdragen zijn nog niet conform de werkelijke uitgaven. Dit wordt in latere jaren verrekend zodat in 2015 en 2016 het beeld kan ontstaan dat wij hier weinig aan uitgeven, terwijl dit niet het geval is. Vanaf 2017 wordt dit meer zichtbaar.
308	Is geraamd in de begroting en dit is afgewikkeld als storting in de reserve.

b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
309	De uitkomst (overschot 2015) was niet geraamd en de grootste oorzaak was het overschot op het nieuwe onderdeel binnen de WMO, de Begeleiding. Doordat de facturering van de nieuwe aanbieders (zowel WMO als Jeugd) zeer moeizaam op gang kwam was in 2015 geen actueel beeld aanwezig van de budgetuitputting. Pas begin januari 2016 bleek dat er een fors overschot was op het nieuwe onderdeel binnen de WMO. Het overschot Sociaal Domein (WMO, Jeugd en Participatie) is gestort in de bestemmingsreserve Sociaal Domein.
310	1. WMO: minder dan geraamd. 2. Jeugdhulp: nagenoeg budget neutraal. 3. Pwet: nagenoeg budget neutraal, bestemming overschot: afhankelijk van lokale keuzes wel/geen egaliseringsreserve; zie eerdere vragen.
311	Deze financiële uitkomst was niet geraamd. Dit bleek bij de opstelling van de jaarrekening. De meeste gegevens over de declaraties van zorgaanbieders kwamen pas eind 2015 of zelfs in het begin van 2016 beschikbaar. De overschotten zijn gestort in de bestemmingsreserve.
312	Minder geld uitgegeven op de 3 decentralisaties dan beschikbaar gesteld. Via de jaarrekening 2015 van de gemeente is een deel zoals eerder genoemd gestort in een bestemmingsreserve sociaal domein, en het restant is toegevoegd aan de algemene reserve.
313	Tussentijds zijn de budgetten van het sociaal domein bij de voorjaarsnota en najaarsnota 2015 steeds bijgesteld. Dit geldt ook voor de integratie-uitkering sociaal domein, decentralisatie-uitkering huishoudelijke hulp en integratie uitkering WMO die bij de diverse circulaires zijn gewijzigd. Bij de jaarrekening 2015 werden de werkelijke uitgaven pas laat inzichtelijk doordat zorgverstrekkers, het CAK en de SVB moeite hadden met de definitieve afrekeningen. Het overschot is grotendeels toegevoegd aan de bestemde reserve sociaal domein en het restant aan de algemene reserve
314	Overschotten (vooral door WMO) zijn geparkeerd in een bestemmingsreserve 'sociaal domein'.
315	Op het onderdeel jeugdzorg ontstond een forse afwijking doordat de rapportage vanuit het samenwerkingsverband aanzienlijk was vertraagd en pas in een laat stadium tot uitdrukking kwam. Bij de bestemming van het jaarrekeningsresultaat heeft er niet nog een extra dotatie aan de bestemmingsreserve sociaal domein plaatsgevonden, het overschot is derhalve toegevoegd aan de algemene middelen.
316	Voor het overschot is een bestemmingsreserve Sociaal Domein gevormd. Deze uitkomst was niet geraamd. De uiteindelijke productie was fors lager dan de productieopgaven en prognoses van zorgaanbieders aangaven. Daarnaast bleef facturatie fors achter.
317	In de 4 tussentijdse (voortgang)rapportages is reeds bijgesteld, waardoor de afwijking is ontstaan. Het positieve saldo is gedoteerd aan een hiervoor ingestelde bestemmingsreserve Sociaal Domein.
318	In 2015 is minder uitgegeven dan geraamd en ook aan budgetten is ontvangen (t.o.v. ontvangen budgetten € 107.000). De financiële uitkomst bleek bij het opstellen van de jaarstukken (na ontvangst van de jaarrekening van de ISD). Het voordeel gold voornamelijk voor de 'Ondersteunende begeleiding'. Door de ISD is een onderzoek ingesteld waarom een minder beroep op deze voorziening werd gedaan.
319	Participatie heeft in 2015 een tekort. Jeugdbeleid: Gemeente Vlaardingen vormt samen met 14 andere gemeenten de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond. Deze koopt voor de 15 samenwerkende gemeenten specialistische jeugdhulp in. Deze GR is een zogenaamde bijdrageregeling. Dit betekent dat onze daadwerkelijke uitgaven aan de GR in het betreffende jaar nooit hoger zijn dan de vooraf vastgestelde bijdrage. Op basis van deze bijdrage is er binnen de GR een 'zorgbudget' voor de gemeente Vlaardingen. Dit zorgbudget heeft de gemeente Vlaardingen in 2015 met € 730.000,- overschreden. Dit tekort is niet opgenomen in onze jaarrekening 2015, omdat de overschrijding uiteindelijk verrekend wordt in onze toekomstige bijdragen volgens de zogenaamde 'Vlaktax-methode'. Dit gebeurt in een periode van drie jaar met ingang van 2017 en heeft dus nog een invloed op het resultaat van 2015. Het positieve resultaat geeft derhalve een vertekend beeld van de werkelijke situatie. WMO: Op de oude taken is er een tekort en op de nieuwe taken een overschot. Per saldo is er wel een tekort.
320	Minder overgangsccliënten.
321	Zie start/streep correcties.
322	Deze financiële uitkomst bleek bij de verantwoording in de jaarrekening 2015. Het gehele jaar 2015 is er sprake geweest van een informatieachterstand bij met name Jeugd in de voortgang van de facturering en onderhanden werk bij de zorgaanbieders. Zoals reeds eerder beschreven is het overschot 2015 in een Egaliseringsreserve sociaal domein gestort.
323	Was deels geraamd (500.000). Nog veel onzekerheden in verband met ontbreken gegevens PGB's (SVB-problematiek) en vertraging in declaratieprocessen WMO en Jeugd. Overschot is volledig bestemd in bestemmingsreserves sociaal domein.
324	Het overschot betreft uitsluitend het WMO deel. Oorzaak is voornamelijk het niet verzilveren van afgegeven beschikkingen voor begeleiding/dagbesteding.

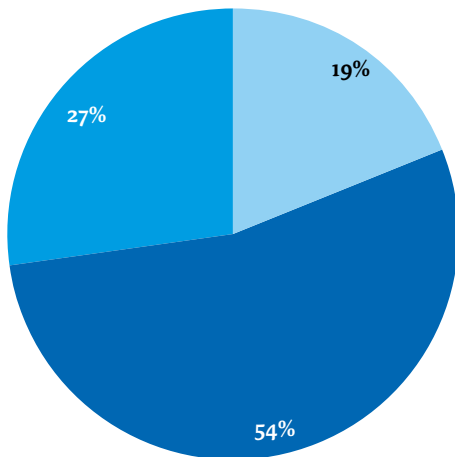
b. Over 2015 heeft de gemeente minder geld uitgegeven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Gevraagde toelichting
325	Deze financiële uitkomst was niet geraamd. Dit bleek bij de opstelling van de jaarrekening. De meeste gegevens over de declaraties van zorgaanbieders kwamen pas eind 2015 of zelfs in het begin van 2016 beschikbaar. De overschotten zijn gestort in de bestemmingsreserve.
326	Deze uitkomst was deels geraamd. Bij jeugd werd in 2015 eerst een negatief resultaat verwacht, dit viel uiteindelijk mee.
327	overschot is toegevoegd aan algemene reserve. hierbinnen is voor EUR 7,7 mln voor risico's sociaal domein aangemerkt. Naast de algemene reserve beschikt de gemeente Delft over en bestemmingsreserve sociaal domein van 1,5 mln.
328	De ramingen voor 2015 waren gebaseerd op de gegevens van het Rijk en die waren gedateerd, onjuist en onvolledig. Vanwege het onberekenbare declaratiegedrag van de zorgaanbieders en de puinhoop bij de SVB zijn we tussentijds zeer voorzichtig met de ramingen omgegaan. In het najaar zijn de eerste positieve signalen afgegeven. Het overschot in 2015 is voor de algemene reserve bestemd.
329	Jeugdzorg was duurder terwijl WMO minder budget nodig had.
330	1. WMO: minder dan geraamd. 2. Jeugdhulp: nagenoeg budget neutraal. 3. Pwet: nagenoeg budget neutraal, bestemming overschot: afhankelijk van lokale keuzes wel/geen egaliseringsreserve; zie eerdere vragen.
331	Met name overgehouden op het budget Beschermd wonen
332	Het overschot was niet geraamd, omdat pas zeer laat bleek dat een aantal zorgaanbieders over 2015 minder kosten hadden gemaakt dan het bedrag dat zij maximaal hadden kunnen declareren bij de verschillende GR'en. Het aandeel van Dordrecht in het niet geraamde overschot was onderdeel van het jaarrekeningresultaat 2015, dat in zijn totaliteit is gestort in de Algemene Reserve.
333	Tekort op Jeugd, overschot op WMO. Per saldo minder uitgegeven.

c. Over 2015 heeft de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uitgegeven

#	Gevraagde toelichting
334	Per saldo was er sprake van een zeer beperkt overschot op de 3 Decentralisatie-taken, grosso modo dus break even.
335	Over het geheel is ongeveer evenveel uitgegeven als beschikbaar is gesteld en begroot. Dit is de resultante van een aanmerkelijke overschrijding van budget en bijdrage ten aanzien van de Jeugdzorg (€ 1,1 miljoen) waartegenover een onderschrijding staat op WMO/AWBZ (van ruim € 700.000). Op de participatiewet is de financiële uitkomst beter dan begroot als gevolg van een meevaller in de kosten bedrijfsvoering van de GR NEF.
336	Er is in de jaarrekening weliswaar een overschot op de 3D's, maar dat komt puur doordat in de 2de tussentijdse rapportage 2015 de budgetten naar boven waren bijgesteld op grond van verwachte uitgaven voor de jeugdzorg. Die bijstelling is gedaan t.l.v. algemene middelen. Uiteindelijk hielden we over in de jaarstukken, maar dit was dus mogelijk doordat we tussentijds te veel hadden bijgeraamd uit algemene middelen.
337	Tja.
338	Op het onderdeel Jeugd heeft de gemeente € 2,2 miljoen meer uitgegeven dan de rijksbijdrage. In eerste instantie was een tekort van € 4,1 miljoen geraamd. We hebben nog steeds geen definitieve cijfers van 2015, dus het uiteindelijk saldo kan nog afwijken als alles met de zorgverleners is afgerekend. De WMO heeft een voordeel van € 2,2 miljoen opgeleverd, terwijl er een voordeel van € 1,2 miljoen was geraamd. Bij de Participatie waren de lasten € 0,3 miljoen hoger dan de decentralisatieuitkering. Dankzij restantmiddelen uit 2014 en een gemeentelijke bijdrage (samen € 1,2 miljoen) heeft het onderdeel Participatie in de jaarrekening geleid tot een voordeel van € 0,9 miljoen. Dit was nagenoeg gelijk aan de verwachting.
339	Er was in 8 2015 een voordeling resultaat van € 1,1 mln. op de 3D's. Dit is vooral veroorzaakt door incidentele middelen van het rijk op de WMO uitgaven. Voor de jeugd was er een tekort van € 6,5 mln.
340	We hebben de activiteiten kunnen uitvoeren binnen het gestelde budget.
341	Op het totale budget van circa € 13 miljoen resteerde een nadelig saldo van circa € 30.000. Dit bedrag is ten laste van de reserve 3 D gebracht. Op het onderdeel Jeugd tekort van € 245K, WMO overschot van € 259K en P-wet tekort van € 16K.
342	Gezien het feit dat de afrekeningen over 2015 en de controle hierop nog niet definitief is afgerond op dit moment kan de gemeente Rheden nog niet met zekerheid zeggen of meer of minder geld is uitgegeven dan beschikbaar gesteld. Naar verwachting wordt het resultaat inclusief een uitgebreide analyse in het voorjaar 2017 definitief vastgesteld.

c. Over 2015 heeft de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uitgegeven	
#	Gevraagde toelichting
343	Ter introductie vind ik ook hier de definiëring van de termen 'sociaal domein' en 'decentralisaties' onduidelijk/ambigue, ook met het oog op de landelijke discussie op dit onderwerp. Sociaal domein breed zijn we min of meer met de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten uitgekomen.
344	De uitgaven aan Participatie en Jeugd zijn volledig uitgegeven. Aan WMO meer dan is ontvangen in de algemene uitkering en aan Awbz minder dan is ontvangen vanuit de rijksbijdrage.
345	De financiële uitkomst was deels geraamd in de perspectiefnota. De perspectiefnota wordt echter reeds in het voorjaar opgesteld waardoor de ervaringscijfers m.b.t. de nieuwe decentralisatietaken zeer gering waren.
346	Beperkte toename van de gelabelde algemene reserve € 148.000.
347	De 3 gedecentraliseerde taken hebben we grosso modo kunnen uitvoeren binnen de beschikbare gestelde budgetten. Op het totaal van het 'hekje' sociaal domein is over 2015 een positief saldo gerealiseerd, voornamelijk op de posten WMO-Hbz en bijstandsuitkeringen. Het uiteindelijke positief saldo bleek hoger dan verwacht.
348	Ongeveer budgettair neutraal uitgevallen.
349	Dit werd pas duidelijk bij de jaarrekening 2015. Met name veroorzaakt door de (te) late aanlevering van cijfers en gegevens door zorgaanbieders.
350	Omdat de begroting niet meer per wet is ook de realisatie per wet niet direct uit de begroting te halen. Via een extracompatbele berekening stellen wij vast dat de middelen integratieuitkering sociaal domein grosso modo uitgegeven zijn.
351	Alle financiële inkomsten en uitgaven/financiële voor- en nadelen blijven beschikbaar voor het sociaal domein. Het positieve resultaat van dit gesloten systeem is € 162.000. Deze uitkomst was niet geraamd. Dit bleek bij de opstelling van de jaarstukken. Vanuit de doelstelling soberheid, doelmatigheid en zelfredzaamheid hebben we besparingen kunnen realiseren op de WMO (Huishoudelijke hulp, begeleiding) en op de jeugdzorg (verrekenen en verzekeren, persoonsgebonden budgetten). Meer mensen konden re-integreren.
352	Voor 2015 was een tekort geraamd.
353	Er is rekening gehouden met 'Nog te betalen kosten'.
354	Het tekort op participatie ligt ongeveer gelijk aan het overschot op WMO en jeugd.
355	Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden dient duidelijkheid te worden gegeven over de te hanteren definities. Immers het sociaal domein bevat veel meer uitgaven dan alleen de 3 D's op basis van de integratieuitkering sociaal domein (de zogenaamde nieuwe taken). financiële resultaten 3 D's :WMO begeleiding +/- 1,3 mln euro, Jeugdwet + 0,5 mln euro, participatiewet + 1,9 mln euro (SW en reïntegratie)
356	Op een budget van € 7,500,000 voor de 3 decentralisaties is € 80,000 overgehouden. Op Jeugdhulp was het tekort groter dan verwacht; op WMO nieuw was het overschot groter dan verwacht. Per saldo resteerde een beperkt overschot.
357	Tekort jeugdzorg is gecompenseerd met overschot WMO gelden.
358	De jaarrekening geeft een overschot weer op het sociaal domein, echter zijn niet alle overhead en personeelskosten volledig ten laste gekomen van de taken binnen het sociaal domein.

Vraag 18.**De verwachte financiële uitkomsten van de 3 decentralisaties in de jaarrekening 2016:**

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Over 2016 verwacht de gemeente meer geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld.	19%	67
■ b. Over 2016 verwacht de gemeente minder geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld.	54%	194
■ c. Over 2016 verwacht de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uit te geven.	27%	97
Totaal		358

a. Over 2016 verwacht de gemeente meer geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Vrijblijvende toelichting
1	In lijn met de antwoorden bij vraag 4. en 17.
2	Zie de toelichting bij vraag 17. Voor 2016 is dit ook van toepassing.
3	Met name de uitgaven voor de Participatiewet stijgen.
4	Er wordt een tekort verwacht van totaal € 9,0 mln. waarvan € 6,8 op jeugd en € 2,2 op de WMO.
5	De huidige verwachting is dat er een tekort ontstaat waarvoor de bestemmingsreserve ingezet moet gaan worden.
6	In de tussentijdse rapportage is een verwacht nadeel opgenomen van ca € 4,5 mln. Dit nadeel kan nog flink oplopen in 2016. Er is nog veel onzekerheid over de realisatie 2016.
7	De Gemeente Nijmegen verwacht in 2016 meer geld uit te geven voor het sociaal domein. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het tekort bij het sw-onderdeel van de Verbonden Partij MGR Rijk van Nijmegen/Werkbedrijf.
8	Voor 2016 is de verwachting dat er meer aan het sociaal domein wordt uitgegeven. Jeugdzorg overschrijdt fors de beschikbaar gestelde middelen.
9	Voor Jeugd verwachten we meer uit te geven dan beschikbaar gesteld, voor WMO kunnen we nog geen inschatting maken.
10	In 2016 is inzet eigen middelen gepleegd om de begroting sluitend te krijgen (resultaatsbestemming jaarrekening 2015). Op grond van de huidige prognoses voorzien wij dat de rekening 'aan de onderkant van 0' uitkomt ten opzichte van de beschikbaar gestelde middelen.
11	Vooral de tekorten binnen de Participatiewet (WSW) zorgen er voor dat de gemeente uit eigen middelen moet bijdragen.

a. Over 2016 verwacht de gemeente meer geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Vrijblijvende toelichting
12	Marap 2016 blz. 16: Met ingang van 2015 heeft de gemeente Maastricht belangrijke verantwoordelijkheden gekregen op de gebieden WMO, jeugd en participatie, de 3-decentralisaties. Op basis van de realisatiecijfers 2015 kunnen we in het algemeen concluderen dat de transitie qua uitvoering zonder zware incidenten is verlopen en nagenoeg binnen de beschikbare budgetten 2015 is gebleven. In het 2 ^e jaar van de uitvoering van de 3-decentralisaties wordt de transformatie van het sociaal domein voortgezet. Met de monitoring 3-decentralisaties wordt het transformatieproces, zowel financieel als inhoudelijk bewaakt. Zoals bekend gaan de decentralisaties gepaard met grote rijksbezuinigingen. Voor Maastricht betekent dat in 2016 een afname in de rijksbijdrage voor 3-decentralisaties van circa € 8 mln. ten opzichte van 2015. Ook voor de jaren na 2016 zien we op dit moment een verdere afname van de rijksmiddelen. Op basis van de realisatiecijfers over de eerste zes maanden inzake ingezette zorg is een prognose gemaakt voor het jaar 2016. Op basis van de geprognosticeerde zorgbehoefte en de geraamde uitvoeringskosten, kan worden aangegeven dat er sprake is van een geprognosticeerde budgetoverschrijding van € 4,1 mln. (Jeugdzorg) en € 7,4 mln. (WMO begeleiding en beschermd wonen). In het kader van monitoring 3-decentralisaties zijn op 18 oktober zowel de financiën als de inhoud besproken met de raad in de stadsronde. Het college heeft in september 2016 de bestuursopdracht uitgevaardigd om inkomsten en uitgaven in het sociale domein beter in balans te brengen als antwoord op de tekorten in het sociaal domein die een serieuze bedreiging vormen voor ons solide beleid. Bij de kaderbrief 2017 volgen op basis van een gedegen analyse voorstellen die moeten leiden tot keuzes voor substantiële, structurele besparingen dan wel bijstelling van het beleid.
13	Jeugdzorg en participatie tekorten.
14	Nvt.
15	In totaal wordt een tekort verwacht van € 4,3 miljoen op het sociaal domein grotendeels veroorzaakt door jeugd.
16	M.n. Jeugd laat in de kwartaalrapportages in 2016 een hoger uitgavniveau zien dan het jaar 2015.
17	Op basis van prognoses wordt voor 2016 voor de uitvoering van de Jeugdwet een tekort verwacht van ruim € 3,5 ton. Voor uitvoering van de participatiewet 2016 wordt voor onze gemeente een tekort van € 1,2 mln verwacht. Voor de nieuwe WMO 2015 wordt ervan uitgegaan dat de verantwoorde zorg uitgaven gelijk zullen zijn aan de geraamde budgetten.
18	Hierbij wordt uitgegaan meer uitgegeven door de 3 decentralisaties dan ontvangen van het rijk.
19	Er wordt verwacht dat er in 2016 geld bij moet vanuit de reserve sociaal domein.
20	De verwachting is dat we 1 mln. tekort komen.
21	Zie toelichting vraag 17.
22	Er zijn in 2016 nog veel rekeningen over 2015 binnen gekomen na sluiten van de jaarrekening. Deze posten zorgen voor een overschrijding in 2016.
23	Wat betreft de uitvoering van de participatiewet zal de gemeente een tekort hebben op het rijksbudget van minimaal 500k. Een beroep zal worden gedaan op de vangnetregeling. Deze financiële uitkomst is geraamd. Wat betreft de domeinen jeugd en WMO is het uitgangspunt budgetneutraliteit. Onbekend is nog of de uitgaven binnen het budget passen.
24	Als gevolg van de tekorten bij Jeugdzorg verwacht de gemeente in 2016 meer geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld door het Rijk.
25	Idem toelichting bij vraag 17. Op 3 D's verwacht de gemeente een tekort als gevolg van de doorgevoerde rijkskortingen.
26	In principe wordt nog altijd budgetneutraliteit als uitgangspunt genomen, echter dan wel inclusief alle 'oude WMO' posten (Huishoudelijke Hulp, Woonvoorzieningen, Vervoersvoorzieningen, Hulpmiddelen). We verwachten op de 'oude zorgvormen' geld over te houden welke we nodig zullen hebben ter dekking van de tekorten op de nieuwe taken.
27	Op het gebied van WMO wordt door de gemeente ook eigen middelen ingezet. Ten opzichte van de rijksbijdrage is de gemeente een nadeelgemeente.
28	Op het gebied van WMO wordt door de gemeente ook eigen middelen ingezet. Ten opzichte van de rijksbijdrage is de gemeente een nadeelgemeente.
29	Met name bij de jeugd verwachten we een tekort.
30	Er worden nog steeds middelen aan de gevormde bestemmingsreserve onttrokken. Vanaf 2017 geldt dat budget het kader wordt. Onzeker is of dit ook gerealiseerd kan worden, vandaar dat er een bestemmingsreserve is gevormd voor met name de tweedelijns zorg.
31	Dit heeft naar verwachting betrekking op Jeugd.

b. Over 2016 verwacht de gemeente minder geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Vrijblijvende toelichting
32	Zie vraag 17.
33	Op het totaal van het sociaal domein verwachten wij binnen de gestelde budgetten te blijven.
34	Verwachte voordelen zijn er op de HHT regeling en WTCG en daarnaast Beschermd Wonen.
35	Het resultaat is vooralsnog niet bekend, wel is de verwachting dat er mogelijk middelen overblijven.
36	De bijstelling van de begrote uitgaven betreft de WMO/AWBZ.
37	Zie antwoord op vraag 17.
38	De verwachtingen op basis van de tussenrapportage jan-sept 2016 zien er positief uit.
39	Zie vraag 17.
40	De verwachting is dat er in 2016 minder wordt uitgegeven dan ontvangen met opnieuw een tekort bij Jeugd en Participatie en een overschot op WMO.
41	Sociaal domein uitgelegd als 3D.
42	Ook hier geldt dat uit de cijfers van het ministerie blijkt dat Lingewaard macro gezien een nadeel gemeente is (zie brief van 08 november 2016). In de toetsing van de budgetten zien we dat we naar verwachting geen geld overhouden van het jeugdbudget en een behoorlijk tekort hebben op het participatiebudget. Daartegenover staat een overschot op de WMO. Bedragen die in de begroting overblijven worden gereserveerd voor het sociaal domein. Overigens is nu al duidelijk dat in 2017 de begrote middelen onvoldoende zullen zijn.
43	Voorlopig wordt een overschot verwacht van ruim 1,5 ton. Nog niet alle kosten zijn echter (met name loonkosten) toegerekend.
44	Voor Jeugdzorg verwachten wij een negatief resultaat: tekort. Voor WMO verwachten wij een positief resultaat: overschot. Participatiebudget zijn naar verwachting op NUL uitkomen. In totaal een beperkt positief resultaat.
45	Voor de nieuwe WMO-taken en de Jeugd verwachten we in 2016 ook weer een klein percentage over te houden. Ook in 2016 heeft er al weer een bijraming plaatsgevonden voor de tekorten in de Sociale Werkvoorziening.
46	De gemeente Voorst gaat, met alle onzekerheden die er op dit moment nog zijn, uit van hetzelfde scenario als 2015.
47	Volgens huidig inzicht ontstaat tekort bij de Jeugd en zal bij de WMO sprake zijn van een overschot.
48	Ook in 2016 verwachten we een overschot, maar kleiner dan in 2015. Daar tegenover verwachten we een groter tekort voor Jeugd in 2016. Per saldo verwachten we nog steeds een overschot te hebben, maar beduidend kleiner dan in 2015.
49	N.v.t.
50	N.v.t.
51	Dit betreft vooral het taakveld Begeleiding.
52	Op basis van de paragraaf sociaal domein van de programmabegroting 2016 werd rekening gehouden met een totaal overschot van € 430.057. Als gevolg van budgetontwikkelingen (budgetbijstellingen op o.a. pgb en eigen bijdragen) in de loop van 2016 is dit begrote overschot gegroeid naar € 573.260 (stand per 1 november 2016). Afhankelijk van de werkelijke zorgproductiecijfers zal dit overschot 2016 naar verwachting nog wel gaan dalen.
53	Door sterk verminderde rijksbijdrage, zal overschot in 2016 kleiner zijn dan in 2015.
54	Daarbij zal bij de jaarrekening 2016 een keuze worden gemaakt hoeveel middelen worden gereserveerd voor Sociaal Domein. Volgens het collegeakkoord blijven middelen beschikbaar voor het sociaal domein.
55	Op het gebied van de WMO en Awbz geeft de gemeente in 2016 minder uit dan wordt ontvangen in de decentralisatie uitkering.
56	In de jaarrekening 2016 verwachten we wederom een overschot op de 3D-middelen. In de loop van 2016 is besloten om in de begroting de uitgaven-budgetten al deels te verlagen.
57	2016 is nog een opbouwjaar, waardoor projecten zoals innovatie nog niet volledig zijn opgestart en het sociaal team nog niet op volledige sterkte is.

b. Over 2016 verwacht de gemeente minder geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Vrijblijvende toelichting
58	Hieronder zetten we de prognose 2016 van de zorguitgaven af tegen de middelen die wij van het rijk voor deze taak ontvangen: Jeugd/WMO AWBZ/Reintegratie € - 700.000 WMO Beschermd wonen en MO (regio) € + 1.200.000 WMO 2007: - € 3.300.000 primitief tlv alg.middelen + € + 1.400.000 prognose novembernota. Per saldo leggen wij hierna dan nog 2 mln bij op WMO 2007, miv 2016 wordt dit afgedekt uit het overschot WMO 2015. Sociale werkvoorziening € -2.900.000 primitief tlv alg.middelen + € 2.350.000 prognose gedurende jaar = € - 550.000 (incl. 750K voordeel jaarrekening 2015).
59	N.v.t.
60	De verwachte financiële uitkomsten zijn gebaseerd op de 2 ^e raadsrapportage 2016.
61	N.v.t.
62	Jeugdzorg een tekort. Begeleiding een overschot (m.n. a.g.v. suppletie). Overschot begeleiding wordt ingezet voor tekort jeugdzorg en tekort SW-bedrijf. Inhuur wordt vanaf 2016 t.l.v. 3D's gebracht. Eigen personele lasten worden nog steeds t.l.v. algemene budgetten gebracht en niet t.l.v. 3D's.
63	Zowel bij jeugd als WMO zijn er overschotten. Bij participatie komt het nagenoeg overeen met het beschikbaar gestelde budget. Er zijn in 2016 reeds bijstellingen geweest mbt WMO en jeugd.
64	Bij de jeugd wordt een tekort verwacht. Bij de Participatie is dat nog niet helder en bij de WMO wordt een overschot verwacht.
65	Ook dit jaar verwachten we minder geld uit te geven. De jaarrekening 2016 zal dat moeten uitwijzen.
66	Jeugd verwacht neutraal. WMO verwacht overschot. Participatie verwacht tekort. Per saldo overschot.
67	Conform de laatst opgestelde kwartaalrapportage 2016 is er sprake van een overschot. Indien daar sprake van is, zal dit in eerste instantie worden toegevoegd via het jaarrekeningresultaat 2016 aan de algemene middelen. De Raad kan natuurlijk beslissen om het jaarrekeningresultaat 2016 en dit overschot mogelijk anders te bestemmen.
68	Binnen Jeugdhulp en Participatie (werk-deel) zal meer worden uitgegeven dan rijksbijdrage. De WMO2015 zal wederom (zoals in 2015) zorgen voor een positief saldo. Deze middelen worden ook in 2016 afgezonderd in een bestemmingsreserve sociaal domein.
69	We verwachten op WMO een overschot en voor jeugd een budgettair neutraal resultaat.
70	Definitief is nog onduidelijk. Op grond van huidige gegevens: <ul style="list-style-type: none"> • Jeugdzorg, afwijking beperkt. • Participatie tekort waarbij een beroep kan worden gedaan op vangnetregeling. • WMO overschot gemeld in de 2^e bestuursrapportage.
71	Gelet op de problemen bij enkele zorgaanbieders mede als gevolg van de arrangementensystematiek, de jaarovergang-problematiek arrangementensystematiek jeugdzorg, de verwachting dat de accountant van SvB over 2016 wederom geen goedkeurende accountantsverklaring zal kunnen afgeven en de problematiek rond de jaarafsluiting (tijdige ontvangst productieverantwoording en accountantsverklaring zorgaanbieders), wordt voor 2016 geen goedkeurende accountantsverklaring verwacht.
72	<ul style="list-style-type: none"> • Participatie: verwacht hogere uitgaven. • WMO: minder uitgaven. • Jeugd: nagenoeg neutraal. Per saldo een verwacht overschot, veroorzaakt door de WMO.
73	Voor het onderdeel WMO wordt een voordeel verwacht; voor onderdeel Jeugd een nadeel. Participatie is budgettair neutraal. Per saldo wordt een voordeel verwacht.
74	Op de WMO verwachten we een overschot en op de jeugdzorg een tekort. Aangezien het tekort op de jeugdzorg binnen de solidariteit valt. Verwachten we in 2016 op het totale budget 3D over te houden
75	In enge zin op sec de 'nieuw' overgekomen 3D-middelen voor Jeugd en WMO is per saldo sprake van een tekort. Inclusief WMO-HbH, 3D-Werk en BUIG-budget is sprake van een overschot.
76	In enge zin op sec de 'nieuw' overgekomen 3D-middelen voor Jeugd en WMO is per saldo sprake van een tekort. Inclusief WMO-HbH, 3D-Werk en BUIG-budget is sprake van een overschot.
77	Geen.
78	Op de 3 D's wordt minder uitgegeven dan beschikbaar in de integratie uitkering. Op andere onderdelen van het sociaal domein (minimabeleid en bijstandsverstrekking) wordt meer uitgegeven.
79	De opgelegde rijkskortingen zijn nog niet volledig doorgevoerd, terwijl de tareiven hier wel op gebaseerd zijn.
80	De opgelegde rijkskortingen zijn nog niet volledig doorgevoerd, terwijl de tareiven hier wel op gebaseerd zijn.

b. Over 2016 verwacht de gemeente minder geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Vrijblijvende toelichting
81	De volledige rijkskortingen zijn nog niet doorgevoerd terwijl hier met de tarieven wel (deels) rekening mee is gehouden.
82	Wij verwachten op de WMO weer een voordeel.
83	Het betreft een prognose en is opgenomen in de najaarsrapportage 2016.
84	Geen.
85	Dit heeft grotendeels te maken met verplichtingen (voor innovatiesubsidies) waar uitgaven tegenover staan in 2017 en 2018.
86	Daarnaast wordt onze gemeente vanaf 2017 voor de Jeugdtaken gekort met € 2 miljoen, terwijl voor 2016 al een tekort wordt verwacht en de zorgvraag toeneemt. Dit tekort voor 2017 kan naar verwachting ook niet binnen het ontschot budget Sociaal domein worden opgevangen.
87	WMO minder.
88	Dit betreft een voorlopige aannname omdat de kosten van de zorgleveranciers en svb nog niet compleet in beeld zijn
89	Ook hier is er nog een grote mate van onzekerheid omdat de kosten van de zorgleveranciers en kosten SVB nog niet bekend zijn.
90	In 2016 verwachten we een (klein) overschot. Maar vanaf 2017 verwachten we tekorten. Het structurele beeld voor de jaarschijf 2020 is rond de € 0.
91	Nb. Dit is dus inclusief het vanuit de algemene middelen beschikbaar gestelde budget.
92	Op begrotingsbasis wordt nog uitgegaan van een lagere besteding van het beschikbare budget SD. Voor het onderdeel jeugd zullen de uitgaven hoger liggen, maar dit kan worden opgevangen binnen de ten laste van het budget sociaal domein geraamde risicobudgetten.
93	Omdat voor 2017 nog minder geld wordt ontvangen van het Rijk is de verwachting dat ingaande 2017 grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag wordt uitgegeven.
94	Dit betreffen incidentele posten.
95	Wel minder dan in 2015.
96	Zie zomerrapportage 2016
97	Op Jeugd en WMO verwachten we incidenteel een overschot in 2016. In 2016 zijn de doeluitkeringen door het Rijk bijgesteld. Bestedingen (met name de uitgaven voor PGB's en de benutting van de landelijke transitie arrangementen) en inkomsten uit eigen bijdrage zijn door het ontbreken van goede gegevens voor de gemeente lastig te ramen en nog steeds niet scherp in beeld. Een andere onzekerheid betreft de terugstortingen over 2015 van PGB budgetten door de Sociale Verzekeringsbank en voor de Jeugdhulp ook van middelen bedoeld voor de Landelijke Transitie Arrangementen. Deze onvoorziene incidentele inkomsten dragen bij aan het resultaat over 2016, maar zeggen niets over de daadwerkelijke benutting van de middelen voor WMO en Jeugdhulp in 2016. Ondertussen is Utrecht bezig met het doorontwikkelen van de zorg en zien wij dat dit meer geld kost. We zetten extra middelen in daar waar het nodig is. Dit is niet alleen afhankelijk van het beschikbare budget, omdat bij een tekort de buffer kan worden ingezet. De Rijksuitkeringen voor zowel de WMO als Jeugdwet voor Utrecht gaan in 2017 substantieel achteruit. Wij zijn hierover bij de septembercirculaire op de hoogte gesteld. Op de uitvoering van de Wsw verwachten we voor 2016 1,59 miljoen euro meer uit te geven dan het beschikbare bedrag van de integratie-uitkering. Dit betreft enerzijds hogere lasten door het in de begroting 2016 geraamde tekort op de uitvoering van de Wsw van 1,74 miljoen euro en anderzijds lagere lasten van 0,15 miljoen euro omdat het aantal gerealiseerde SE's naar verwachting lager uitkomt dan het aantal SE's waarop de integratie-uitkering is gebaseerd.
98	Jeugdhulp een klein tekort (na compensatie door het rijk en solidariteit in de regio), WMO een overschot.
99	Wij verwachten een overschot op de WMO-middelen. We hebben al afgeraamd ten gunste van reserve om langjarige tekorten te kunnen inlopen.
100	In 2016 wordt wel een deel van de uitvoeringskosten toegerekend aan de beschikbare budgetten. Echter, de verwachte uitkomst blijft positief.
101	Participatiewet: geeft tekort. WMO: overschot. jeugdhulp: nagenoeg budgetneutraal.
102	Verwachting is dat de uitgaven WMO lager zijn dan begroot.
103	Verwachting is dat de uitgaven WMO lager zijn dan begroot.
104	De verwachting is een tekort op Jeugd, overschot WMO, participatie budgetneutraal. Per saldo minder lasten dan baten. Let wel wanneer bijstand wordt meegenomen komt de gemeente Gouda op een tekort uit.

b. Over 2016 verwacht de gemeente minder geld uit te geven voor het sociaal domein dan beschikbaar is gesteld

#	Vrijblijvende toelichting
105	Tijdens de 1 ^e burap 2016 is het verwachte overschot gestort in de reserve sociaal domein.
106	Zie opmerking bij vraag 17.
107	WMO: overschot. Jeugdzorg is nog niet duidelijk en WIHW tekort. Per saldo is de verwachting een overschot.
108	Transformatie activiteiten zijn nog niet volledig ontwikkeld.
109	Voor Jeugdzorg is er sprake van een tekort. Voor WMO is er een overschot, dit zal worden ingezet voor tekort Jeugdzorg en verder voor preventieve maatregelen binnen het sociaal domein. Omdat dit echter pas in de loop van dit jaar duidelijk werd zal niet alles al daadwerkelijk besteed kunnen worden. De verwachting is dat dit voor 2017 wel het geval zal zijn.
110	In de najaarsnota is reeds rekening gehouden met het verwachte overschot van € 1,3 mln. Er is voorgesteld om dit bedrag te doteren aan de egaliseringsreserve Sociaal Domein, maar middels amendement is deze reserve gemaximaliseerd tot € 1,5 mln waardoor de voorstelde dotatie aan de concernreserve is toegevoegd.
111	Het sociale domein is heel ruim. We zien forse tekorten bij de inkomensvoorziening (buigbudget) minimabeleid, participatie en jeugdzorg. Bij de WMO houden we nog steeds over. Bij de invoering van het objectieve verdeelmodel in 2016 ontvangen we minder decentralisatie-uitkering.
112	De voorlopige inschatting is dat zich globaal hetzelfde beeld als vorig jaar laat zien.
113	Eigenlijk combinatie van 1 (Pwet geeft tekort; zie vraag 11), 2 (WMO; overschotten) en 3 jeugdhulp: nagenoeg budgetneutraal
114	Met name op de nieuwe WMO (inclusief Beschermd Wonen) verwachten we middelen over te houden in 2016. Overigens verwachten we een groter bedrag tekort te komen op de bijstandsuitkeringen (dat laatste is wel sociaal domein, maar geen nieuwe decentralisatie).

c. Over 2016 verwacht de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uit te geven

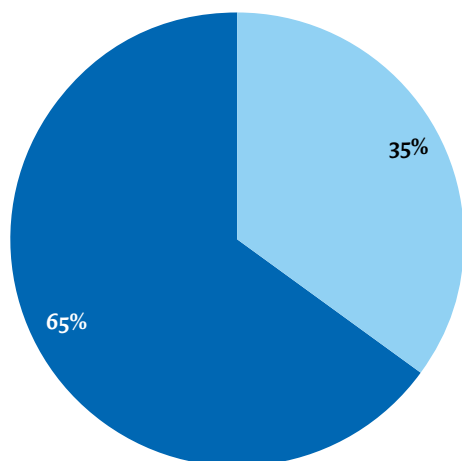
#	Vrijblijvende toelichting
115	Omdat de facturatie van het jeugd domein nog steeds moeizaam verloopt is er op dit moment geen fatsoenlijke uitspraak te doen over de mate van uitputting. Aan de hand van de zorgvraag (beschikkingen e.d.) lijkt het er echter op dat e.e.a. zich binnen het beschikbare budget lijkt te bewegen.
116	In 2016 wordt voor de Jeugd een tekort verwacht van € 2,2 miljoen. De WMO levert een voordeel op van € 2,9 miljoen. De participatie levert ten opzichte van de rijksbijdrage een tekort op van € 0,6 miljoen. De gemeente vult dit aan met eigen middelen voor € 0,5 miljoen. De 3 d's gezamenlijk worden dan nagenoeg uitgevoerd voor hetzelfde bedrag als de ontvangen rijksbijdragen.
117	Is op dit moment niet in te schatten.
118	Begroting gaat uit van budgetneutraliteit. Hoe feitelijke realisatie zich hiertoe verhoudt is nog niet bekend.
119	Over het gehele sociaal domein wel. Echter wederom een tekort op jeugdzorg en overschot op WMO.
120	Dit is een verwachting, geen 'harde prognose'. De werkelijke uitkomst is zeer afhankelijk van de onderhanden werkpositie die de aanbieders WMO en Jeugd in april/mei 2017 gaan afgeven.
121	Zoals bij vraag 17 al aangegeven is het financiële beeld over 2015 nog niet definitief vastgesteld. Met betrekking tot het verwachte resultaat 2016 is in de Berap 2016 wel een verwachting aangegeven maar is daarbij uitdrukkelijk aangegeven dat hier nog veel onzekerheid is.
122	Voor de WMO verwachten we dat we zeker uitkomen aangezien de PGB begeleiding sterk is verminderd doordat meer cliënten naar Zorg in Natura zijn gegaan. Tevens zien we al de effecten door de transformatie (inzet op preventie). Voor jeugd is dit nog heel onzeker.
123	Verwachting is een overschot op WMO en een tekort op jeugdhulp.
124	Naar aanleiding van de najaarsnota is de verwachting dat de gemeente grotendeels de beschikbare middelen uit te geven.
125	De gemeente verwacht met name voor Jeugdhulp in 2016 meer geld uit te geven dan beschikbaar gesteld. Daarnaast verwacht de gemeente dat op de WMO in 2016 minder geld wordt uitgegeven dan beschikbaar gesteld. Voor de Participatiewet zal naar verwachting meer worden uitgegeven dan begroot. De gemeente verwacht voor 2016 voor het gehele sociaal domein (alle D's) budgettair neutraal uit te komen.
126	Voor jeugd verwachten wij wederom een overschrijding. Voor de WMO mogelijk minder dan begroot. Binnen het totale budget Sociaal Domein, dus meer dan alleen de uitvoering van de WMO, jeugd en participatiewet, zal e.e.a. wel vereffend kunnen worden.
127	De rijksbijdrage voor de jeugd zijn verhoogd voor 2016 e.v. jaren.

c. Over 2016 verwacht de gemeente grosso modo het beschikbaar gestelde bedrag uit te geven

#	Vrijblijvende toelichting
128	Vanwege de wijziging in het verdeelmodel (objectief) in 2016 ontvangen we voor jeugd meer rijksmiddelen en verwachten derhalve in totaal voor het sociaal domein zo ongeveer uit te komen met de rijksmiddelen.
129	Zie vraag 17.
130	Dat is nog niet bekend. Er is een stelpost Sociaal domein om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen.
131	Op de WMO verwachten we een overschot, op de Jeugd een tekort. Hoe deze totaal verhouding zal zijn is momenteel nog niet bekend aangezien de afrekeningen 2016 nog niet opgesteld zijn.
132	Op de WMO verwachten we een overschot, op de Jeugd een tekort. Hoe deze totaal verhouding zal zijn is momenteel nog niet bekend aangezien de afrekeningen 2016 nog niet opgesteld zijn.
133	Op de WMO verwachten we een overschot, op de Jeugd een tekort. Hoe deze totaal verhouding zal zijn is momenteel nog niet bekend aangezien de afrekeningen 2016 nog niet opgesteld zijn.
134	Dit geldt voor de drie fusiegemeenten samen.
135	Wel heeft er een begrotingswijziging plaatsgevonden.
136	Het is te vroeg om hier een goede uitspraak over te doen.
137	Op basis van de meest recente gegevens/ontwikkelingen is de verwachting dat per saldo de financiële uitkomsten van de 3 decentralisaties in 2016 grosso modo in evenwicht zullen zijn t.o.v. het beschikbaar gestelde bedrag.
138	Uithoorn verwacht een overschot, maar in de beantwoording van deze vraag worden ook de extra kosten voor overhead en automatisering betrokken.
139	De kosten jeugdzorg zijn fors. De organisatie is echter nog niet op peil. Het transformatieproces loopt nog.
140	Voor WMO begeleiding en beschermd wonen wordt een overschrijding verwacht op Zorg in natura, die gedeeltelijk wordt gecompenseerd door lagere PGB uitgaven (o.b.v. gegevens SVB). Voor huishoudelijke hulp lijkt een onderschrijding te ontstaan. Voor Jeugd is hier nog geen goed zicht op, vooralsnog is de veronderstelling dat voor dit onderdeel geen budgetoverschrijding zal plaats hebben.
141	Het gaat hierbij om door de raad beschikbaar gestelde bedragen. Dit bedrag is bij de perspectief nota, ten opzichte van het ontvangen bedrag van het Rijk, naar beneden bijgesteld met 1,5 miljoen euro.
142	Zelfde beeld.
143	Exclusief de Participatiewet.
144	Voor WMO en Jeugd is sprake van voor 2016 nog verwachte overschotten, maar voor het participatiebudget is sprake van verwachte tekorten.
145	Bij jeugdbeleid geldt voor 2016 hetzelfde als gesteld bij vraag 17.
146	Jeugd en Participatie meer, WMO minder.
147	Tekort op Jeugd zal groter zijn en het overschot op de WMO minder.

Vraag 19.

Verwacht u dat uw accountant bij de rekening 2016 vanwege het sociaal domein een niet goedkeurend oordeel afgeeft voor getrouwheid en/of voor rechtmatigheid?

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja.	35%	126
■ b. Nee.	65%	232
Totaal	358	

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
1	In 2015 zowel voor getrouwheid en rechtmatigheid een verklaring met beperking voornamelijk vanwege de onzekerheden in het Sociaal Domein. Voor 2016 hebben we verbeterlagen gemaakt, echter blijven onzekerheden tav prestatieleveringen bestaan.
2	Belangrijkste probleem is de onrechtmatigheid van de PGB's. De gemeente heeft hier geen invloed op en de PGB uitgaven overschrijden de materialiteit van de rechtmatigheid. De eigen uitgaven zijn vrijwel volledig rechtmatig.
3	Met name de verantwoording van de PGB's door de SVB geeft onzekerheid.
4	Wij zullen alles in het werk stellen om deze goedkeurende verklaring te verkrijgen, echter voorzien wij evenals in boekjaar 2015 risico's voor PGB zorg bij de SVB, regionaal ingekochte jeugdzorg. Voor lokaal ingekochte zorg in natura, alsmede op het gebied van participatie verwachten we geen problemen.
5	Over het onderdeel Jeugdzorg 2016 verwachten we een verklaring met een beperking te krijgen.
6	Tenminste dit is de doelstelling. Of het mogelijk is zal moeten blijken.
7	De problematiek die in 2015 speelde (processen die niet goed liepen, o.a. bij SDF/SVB) speelde ook in 2016 grotendeels nog waardoor de accountant zeer waarschijnlijk te veel zaken als onzekerheid zal moeten classificeren.
8	Dit is wel afhankelijk van de omvang van de PGB-uitgaven. Voor de SVB wordt namelijk geen goedkeurende verklaring verwacht, hetgeen impact kan hebben op de controleverklaring bij de gemeentelijke jaarrekening. Voor het overig zijn onze inspanningen gericht op het verkrijgen van een goedkeurende verklaring.
9	In 2015 ook goedkeurend, echter garanties in het verleden.
10	We sluiten een verklaring met beperking niet uit. Controle aanpak volgens handreiking. Daarbij wel nodigde discussie met accountants.
11	Ja, er zal ten opzichte van 2015 niet veel veranderen en de controles worden elk jaar strenger.
12	Waarbij moet worden aangegeven dat onze accountant afhankelijk is van opgaven van de accountant van de zorgaanbieders, wat vooral op het rechtmatigheidsvraagstuk druk legt. Deze accountant toetst niet op woonplaatsbeginsel. Onze gemeente heeft bijvoorbeeld bij toetsing omzet 2015 diverse omzet als niet rechtmatig voor Renkum benoemd. Een cumulatie van dergelijke bedragen zou toch kunnen leiden tot een niet goedkeurend oordeel.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
13	Hoewel t.o.v. 2015 verbetering zal plaatshebben wordt toch een verklaring met beperking verwacht (uitgaande van gelijkblijvende standpunten over controle).
14	Gezien grote onzekerheden bij SVB is een goedkeurende verklaring al bijna onhaalbaar. We doen wat we kunnen.
15	Bij de getrouwheid wordt eventueel een oordeel met beperking verwacht. Dit i.v.m. de sterke afhankelijkheid van alle zorgaanbieders/SVB als het gaat om de tijdige aanlevering van goedgekeurde productieverantwoordingen en accountantsverklaringen van de zorgaanbieders/SVB zelf. Bij de rechtmatigheid wordt een goedkeurend oordeel verwacht m.b.t. het sociaal domein.
16	Alleen vanwege de problematiek rond de SVB.
17	Wel sterk afhankelijk van de SVB ivm de PGB's.
18	Nog steeds is het rechtmatigheidsprobleem niet (afdoende) opgelost.
19	Ten opzichte van 2015 is de interne controle op het sociaal domein verder verbeterd. Voor een deel is het voor de accountant van belang dat er voldoende productieverantwoordingen, voorzien van een goedkeurende verklaring door de accountant van de zorgleverancier en van de SVB, worden ontvangen. Dit is een voorbehoud dat wel bij de beantwoording van deze vraag gemaakt moet worden.
20	Alleen m.b.t. jeugd omdat we afhankelijk zijn van de productieverklaringen van de zorgaanbieders.
21	Het onderdeel jeugd en WMO (SVB) zal een probleem worden. Zorgaanbieders jeugdhulp hebben ook nog niet alle processen ingericht zodat hier een gevaar schuilt.
22	Een en ander hangt onder andere af van het oordeel jaarrekening SVB en van de regionale samenwerking Jeugd (RIGG). Bij fouten ipv onzekerheden t.a.v. SVB tendert het oordeel richting niet goedkeurend. Bij onzekerheid zou sprake kunnen zijn van een verklaring met beperkingen.
23	Vooraf vanwege derden verbonden partijen SVB en CAK.
24	Wij verwachten een verklaring met een beperking.
25	Wij verwachten een verklaring met een beperking.
26	Met name omdat wij een afkeurende accountantsverklaring verwachten voor de verstrekking van PGB's door de SVB.
27	We hebben voor 2016 nog geen accountant kunnen contracteren.
28	verwachting dat er conform 2015 er sprake is van een oordeel met beperkingen (getrouwheid en rechtmatigheid ten aanzien van Jeugd en WMO).
29	De verwachting is dat net als bij de jaarrekening 2016 de accountant een goedkeurende oordeel met een beperking m.b.t. tot de pgb's jeugd en pgb's WMO omdat het SVB toch tekortkomingen laat zien.
30	In principe sturen we op een goedkeurende accountantsverklaring. Vorig jaar lag de oorzaak van de onzekerheden in afhankelijkheid van informatie van SVB en zorgaanbieders. Er wordt o.a. met de accountant worden werkafspraken gemaakt inzake de te nemen maatregelen om waar mogelijk deze onzekerheden weg te nemen.
31	Na overleg met de accountant zullen diverse onzekerheden gemeld in het accountantsverslag van 2015 ook nog voor 2016 gelden. Als dat het geval is zal ook het oordeel vrijwel hetzelfde zijn als 2015.
32	Met name op het onderdeel PGB's.
33	Gelet op de afspraken die in de regio zijn gemaakt hebben wij er alle vertrouwen in dat we een goedkeurende verklaring mbt het sociaal domein krijgen. De afspraken tussen account van de regio gemeenten en de accountant van de centrumgemeente zullen er toe leiden dat wij verwachten dat de problemen die zich vorig jaar op dit gebied hebben voorgedaan zich niet nogmaals zullen herhalen. Op de problematiek bij de SVB hebben we momenteel minder zicht.
34	Gelet op de afspraken die in de regio zijn gemaakt hebben wij er alle vertrouwen in dat we een goedkeurende verklaring mbt het sociaal domein krijgen. De afspraken tussen account van de regio gemeenten en de accountant van de centrumgemeente zullen er toe leiden dat wij verwachten dat de problemen die zich vorig jaar op dit gebied hebben voorgedaan zich niet nogmaals zullen herhalen. Op de problematiek bij de SVB hebben we momenteel minder zicht.
35	Gelet op de afspraken die in de regio zijn gemaakt hebben wij er alle vertrouwen in dat we een goedkeurende verklaring mbt het sociaal domein krijgen. De afspraken tussen account van de regio gemeenten en de accountant van de centrumgemeente zullen er toe leiden dat wij verwachten dat de problemen die zich vorig jaar op dit gebied hebben voorgedaan zich niet nogmaals zullen herhalen. Op de problematiek bij de SVB hebben we momenteel minder zicht.
36	Dit is voor het grootste gedeelte afhankelijk van het al of niet ontvangen van een goedkeurende verklaring door de SVB.
37	Ook in 2015 een goedkeurende verklaring.
38	De combinatie van de SVB (wij hebben veel PGB's) en de jeugdzorg die buiten de deur is georganiseerd, leiden hier naar verwachting toe.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
39	Naar verwachting een niet goedkeurend oordeel vanwege o.a. SVB-problematiek en doorwerking verbetermaatregelen vanuit organisatie voor 2016 die vrij laat beschikbaar zijn gekomen.
40	De SVB heeft met de verantwoording van 2015 aangegeven dat in 2016 nog niet alles op orde zal zijn.
41	Evenals in 2015 zijn we voor het afronden van de jaarrekening afhankelijk van andere partijen. Met name de Sociale Verzekerings Bank en Zorgaanbieders zijn hierin belangrijke partijen.
42	We verwachten een verklaring met beperkingen. Op dit moment is nog niet bekend of er voldoende controle-informatie beschikbaar is van de auditdienst van SVB om met name de bevindingen van de SVB door te vertalen naar een individuele gemeente. Dit betekent dan dat de controleverklaring van de SVB onvoldoende zekerheid geeft over de getrouwe en rechtmatige aanwending van de PGB-lasten van onze gemeente.
43	Conform 2015.
44	In combinatie met regelgeving 'inkoop en aanbesteding', met name vanwege de omvang van de jeugdcontracten in relatie tot de totale begroting.
45	Over 2015 heeft de accountant zich bediend van een oordeelsonthouding. Op basis van het dossier en de inspanningen van Uithoorn was een goedkeurende verklaring ook te verwachten geweest. Voor 2016 is een ingrijpend verbeterplan gemaakt, maar de accountant geeft geen enkele garantie.
46	In combinatie met regelgeving 'inkoop en aanbesteding', met name vanwege de omvang van de jeugdcontracten in relatie tot de totale begroting.
47	In 2015 goedkeurende verklaring. In 2016 idem. Planning voor accountantscontrole jeugd/WMO naar mei 2017 verplaatst en raadsvergadering naar juli verschoven om te borgen dat goedkeurende verklaring er komt.
48	Wij verwachten dat de problemen bij de SVB ons ook bij de jaarrekening 2016 parten zullen spelen. Verder hangt één en ander af van de zorgleveranciers. Voor 2017 verwachten wij een verbetering.
49	We zien dat er ten opzichte van 2015 stappen zijn gezet om onzekerheid bij de uitgaven te verkleinen. De vraag is of dit voldoende is voor een goedkeurende verklaring. Het verwachte niet goedkeurende oordeel bij de SVB (PGB middelen) heeft ook impact op onze verklaring bij de jaarrekening.
50	Onze gemeente heeft een nieuwe accountant. Het is nog even aftasten.
51	Geen.
52	Voor het onderdeel rechtmatigheid; vaststelling van de levering blijft een discussiepunt.
53	Dit hangt af van de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie die wij van aanbieders en SVB gaan ontvangen. Er is veel overleg met aanbieders om nog duidelijker te maken wat de eisen, die wij in regionaal verband stellen, voor hun verantwoording betekenen. Daarbij maken wij duidelijk welke eisen door de gemeentelijke accountant worden gesteld om te komen tot een goedkeurend oordeel. Desalniettemin zijn we er toch bang voor dat we wederom voor een aantal grotere zorgverleners te laat, een landelijke of een afkeurende accountantsverklaring zullen gaan ontvangen. Mbt de PGB's (SVB) is het al bijna zeker dat dit wederom een late en afkeurende verklaring zal worden.
54	Dit betreft voornamelijk jeugd. Jeugzorginstellingen kunnen 5 jaar na dato nog factureren. Bij de jaarafsluiting dient een inschatting gemaakt te worden wat nog afgerekend wordt of kan worden in de toekomst. Ook de afloop en afrekening over 2015 gaat moeizaam. Dit alles brengt een onzekerheid met zich mee. De kans op een goedkeurend oordeel van de accountant wordt hierdoor verkleind.
55	Er is actie ondernomen om herhaling van 2015 te voorkomen.
56	Naar verwachting zal in 2016 een niet goedkeurende verklaring worden afgegeven. Dit heeft te maken met onzekerheden die voortvloeien uit de afwikkeling van verplichtingen 2015 en met name door onzekerheden t.a.v. door de SVB uitbetaalde PGB's Volgens berichten van de SVB is de controle op rechtmatigheid en getrouwheid nog niet op orde. Voor de zorg en natura wordt gesteund op accountantsverklaringen van zorgaanbieders. Deze zijn in 2016 over 2015 heel laat en deels beschikbaar gekomen. Het is nog niet zeker hoe dat in 2017 tbv 2016 zal lopen.
57	SVB komt sowieso met een niet-goedkeurende verklaring.
58	Waarschijnlijk verklaring met beperking, als gevolg van verwachte niet goedkeurende accountantsverklaring 2016 voor de SVB.
59	Als centrum gemeente kennen we bij Beschermd wonen een hoog PGB budget. Hiervoor komt naar verwachting een afkeurende verklaring vanuit de SVB, welke materieel voor ons is.
60	Net als in 2015 een oordeel met beperking met betrekking tot de jeugdzorg en de SVB.
61	Uiteraard onder voorbehoud van aanlevering van juiste gegevens door aanbieders.
62	Hierbij wel de kanttekening dat SVB onvoldoende maatregelen geeft getroffen voor een rechtmatige besteding 2016. Dit is een landelijk knelpunt.
63	Mogelijk.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
64	Evenals over 2015 verwachten we een goedkeurend oordeel.
65	De regionale inkooporganisatie die de zorg voor de jeugd inkoop heeft al een waarschuwing afgegeven dat zij wellicht niet op tijd kunnen voorzien in voldoende controles. Daarnaast heeft ook de SVB aangegeven dat zij geen goedkeurende verklaring kunnen verwachten over 2016. Gezamenlijk vormt dit een risico voor de verklaring van de gemeente zelf.
66	Proces loopt nog steeds niet soepel.
67	Met name de pgb's vormen daarbij een factor en dan met name het feit dat wij als centrumgemeenten de pgb's Beschermd Wonen in onze jaarrekening moeten meenemen. Algemeen bekend is dat de SVB (naar stellige verwachting) geen goedkeurende verklaring zal krijgen. Een en ander zal afhangen van de berekende tolerantie.
68	Net als vorig jaar verwachten wij een goedkeurend oordeel.
69	Op enkele aspecten geen goedkeuring. Omvang er van moet bepalen of dit daadwerkelijk het geval zal zijn.
70	Ook over 2016 bestaat een gerede kans op een oordeel met beperking van de accountant (geen verbetering derhalve). Dit heeft vooral te maken met de blijvende onzekerheid pgb's WMO en jeugd (vanuit SVB) en het moeilijk zichtbaar kunnen aantonen van de prestatielevering WMO.
71	Bij ons accountantsoordeel zijn wij afhankelijk van het accountantsoordeel van NSDMH en zorgaanbieders. Tevens is het afgegeven van beschikkingen bij GGZ/DBC's nog niet op orde. Tevens is er nog sprake van onzekerheid bij de verantwoording van de PGB's door het SVB, krijgt het SVB een goedkeurende accountantsverklaring. Hierdoor zijn nog aanvullende deelwaarnemingen op de prestatielevering noodzakelijk. Ja of Nee is op dit moment nog niet te beantwoorden.
72	In verband met de doorwerking van fouten en onzekerheden uit 2015, zal het in 2016 nog moeilijker worden een goedkeurende verklaring te verkrijgen.
73	Wij verwachten een goedkeurende verklaring. In 2015 heeft wel de verantwoording van de jeugdzorg ons heel veel problemen opgeleverd, veel tijd en energie gekost, met navenant hogere kosten voor de accountantscontrole.
74	Wordt '3 D's' bedoeld i.p.v. 'sociaal domein'?
75	Over 2015 hebben wij een goedkeurende verklaring gehad. Dit verwachten wij ook voor 2016.
76	Deze vraag is niet te beantwoorden, aangezien we niet weten hoe de accountant de rekening gaat beoordelen. Vooralsnog gaan wij uit van dat de gemeente een goedkeurende accountantsverklaring 2016 ontvangt.
77	Berichten omtrent SVB en Regionale Samenwerking maken dat een goedkeurende verklaring spannend wordt gezien de materialiteit.
78	Er wordt gestreefd naar een verklaring met beperking.
79	Voor wat betreft het gemeentelijk deel zal naar verwachting een goedkeurend oordeel worden afgegeven. Knelpunt vormt de beoordeling van de regionale afspraken in de Jeugdzorg. Deze verklaring ligt bij de gemeente Almere.
80	Bij de rekening 2015 hebben wij een goedkeurend oordeel van onze accountant ontvangen. Wij 'verwachten' dit ook in 2016 te kunnen ontvangen.

b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
81	Gemeente Heerenveen had voor het jaar 2015 een accountantsverklaring met oordeel op basis van beperking. Een belangrijke oorzaak is dat de controleverklaringen en productieverantwoordingen van de Zorgaanbieders veel later werden aangeleverd wel of niet voorzien van specifieke verantwoordingsinformatie. Gevolg was dat de afronding van het rekeningtraject 2015 bij gemeenten is vertraagd en dat veel verklaringen met beperking zijn afgegeven vanwege onzekerheden op de financiële rechtmatigheid. Hiernaast speelde de onzekerheid op de PGB-bedragen waarbij de gemeente afhankelijk is van de Sociale Verzekeringsbank. Actie die genomen wordt om dit proces te verbeteren is voor 2016 het volgen van het Landelijk Protocol waarbij de gemeenten zelf de zorgprestatie gaan vaststellen. Dit gekoppeld aan een intern beschreven proces van afhandeling (zorgvraag-beschikking-klanttevredenheidsonderzoek-evaluatie/herindicatie, gestructureerde klachtenregelingen e.d.). Hiermee spant gemeente Heerenveen zich in op het verkrijgen van een goedkeurende verklaring voor 2016. Echter de afhankelijkheid van externe factoren is groot, waarbij dit nog als risico benoemd moet worden.
82	Zie toelichting bij vraag 20.
83	De onderdelen waarop we als gemeente invloed kunnen zijn waar nodig verbeterd. Dit kan nog steeds als effect dat we een niet goedkeurend oordeel krijgen maar een verklaring met beperkingen voor het onderdeel sociaal domein.
84	We verwachten een verklaring met beperking.

b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
85	Over 2015 had de gemeente ook een goedkeurende verklaring. Dit geldt niet voor de GR die het sociaal domein voor de gemeente uitvoert. De problematiek speelde zich vooral af bij het SVB en achterstanden met facturering bij zorgaanbieders.
86	Er wordt hard aan gewerkt om een positief oordeel van de accountant te verkrijgen. Of dat lukt ligt aan het oordeel van de accountant.
87	Nee, Lingewaard heeft veel geïnvesteerd om onze financiële administratie op orde te krijgen en haar leveranciers goed voor te bereiden voor de noodzakelijke verantwoording. Wel blijven er andere risico's namelijk de strenge controles van de accountant en gemeenten zijn sterk afhankelijk van de leveranciers van de zorg, voor zowel jeugd als WMO. Geen accountantsverklaring van deze leveranciers of geen goedkeurende verklaring werkt door voor onze accountantsverklaring.
88	Over 2015 is een verklaring met beperking afgegeven voor de jaarrekening vanwege de afkeurende verklaring van de SVB en het onderdeel jeugd.
89	Zie opmerking bij vraag 20.
90	Is volledig afhankelijk van het normenkader van de accountant.
91	Van de SVB hebben wij begrepen dat zij nog geen goedkeurende verklaring zullen krijgen voor rechtmatigheid, het is daardoor de vraag wat dat voor ons betekent.
92	Dat is volledig afhankelijk van de mogelijkheid van zorgverleners om juiste gegevens tijdig aan te leveren.
93	Ook in 2015 hebben wij een goedkeurende verklaring gehad. Ook over het sociaal domein. Het zou een stap terug zijn wanneer dat in 2016 niet zou lukken. Veel hangt daarbij af van de SVB en de vraag of zij in staat zijn om te verbeteren ten opzichten van 2015.
94	Onze gemeente heeft bij de jaarrekening 2015 een goedkeurende verklaring van de accountant ontvangen.
95	Er is ook een goedkeurende verklaring over 2015 afgegeven. De geconstateerde onzekerheden bleven binnen de gestelde controletoleranties.
96	Hierbij is de gemeenten echter wel afhankelijk van de de accountantsverklaring die onze partners in het Sociaal Domein (SVB, RIGG) van hun accountant ontvangen.
97	Hierbij is de gemeenten echter wel afhankelijk van de de accountantsverklaring die onze partners in het Sociaal Domein (SVB, RIGG) van hun accountant ontvangen.
98	Op dit moment hebben we nog geen accountant voor 2016. Een openbare aanbesteding heeft niet geleid tot inschrijvingen. Het is hierdoor niet duidelijk hoe de controle 2016 zal verlopen. Het is dan ook lastig om nu al een uitspraak te doen over een wel of niet goedkeurende verklaring. Veel zal afhangen van de accountantsverklaringen van de aanbieders en van de SVB.
99	We verwachten een goedkeurend oordeel.
100	Op dit moment hebben wij geen accountant. Een openbare aanbesteding heeft niet geleid tot inschrijvingen. Het is op dit moment allerm minst duidelijk hoe de controle volgend jaar gaat lopen. Daarom is het ook lastig om nu een verwachting uit te spreken over een al of niet goedkeurende verklaring.
101	Er zijn, met name bij de externe partijen, diverse verbeterlagen doorgevoerd die er voor moeten zorgen dat wij tijdens de juiste verantwoordingsinformatie van ze ontvangen.
102	Eigenlijk geen idee. We hebben net een nieuwe accountant, maar dat mag op zich niet uitmaken. Ik ben niet op de hoogte van de laatste ontwikkelingen rondom de bottle-neck (svb) die voor 2015 een goedkeurende verklaring in de weg zaten.
103	Waarschijnlijk wel een oordeel met beperking.
104	Als kleinere gemeente is de verwachting dat de doorwerking van een afkeurende verklaring van bijv. de SVB voor Leudal automatisch betekent dat er geen goedkeurend oordeel van de eigen accountant wordt afgegeven.
105	Zie ook gestelde in de toelichting op vraag 20.
106	T.o.v. het jaar 2015 zijn we bezig met een aantal verbeterlagen, om zo de problematiek zoals deze zich in 2015 heeft voorgedaan te beperken
107	In 2015 is een goedkeurende verklaring verstrekt en voor 2016 is de administratie bij de gemeente en de aanbieders verbeterd.
108	In 2015 is ook een goedkeurende verklaring verstrekt en in 2016 is de administratie bij gemeente en aanbieders flink verbeterd.
109	In 2015 hebben we ook een goedkeurende verklaring gehad.
110	Afgelopen jaar hebben we een goedkeurende verklaring ontvangen. Afgelopen jaar is veel werk verzet op de IC. De verwachting is dan ook dat wederom een goedkeurende verklaring wordt ontvangen. Dit is voor een groot deel wel ook afhankelijk van de verklaringen bij Jeugd. Afgelopen jaar was dit voor Beek geen probleem, maar zou dit jaar een aanbieder geen verklaring kunnen afgeven dan kan dit tot gevolg hebben samen met de SVB dat we boven de marge uitkomen en geen goedkeurende verklaring ontvangen.
111	Wij denken net als over 2015 een goedkeurende verklaring met beperking te ontvangen.

b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
112	Wij verwachten een controle verklaring met beperking, net zoals in 2015.
113	Wij verwachten een goedkeurende verklaring te krijgen.
114	Nee, maar dit is natuurlijk afhankelijk van een groot aantal factoren. Een deel daarvan zijn extern zoals de inhoud van de verklaringen die worden afgegeven bij de zorgaanbieders, de stand van zaken bij de Sociale Verzekeringsbank (PGB) e.d.
115	Verwacht wordt dat wij zoals vorig jaar een controleverklaring met beperking ontvangen. Dit vanwege de onduidelijkheid rondom de prestatieverklaring van zorgleveranciers en de verantwoording van de SVB inzake de PGB's.
116	Enige zorg is het vaststellen van de daadwerkelijke levering zorg bij PGB's en zorgaanbieders die geen controleverklaring aanleveren conform het landelijke controleprotocol (aanbieders met een omzet < € 125.000).
117	Tussentijds wordt met de accountant frequent overleg gevoerd om te voldoen aan de gestelde eisen. Voor 2015 heeft onze gemeente ook een goedkeurende verklaring ontvangen. Wij zien dan ook vooralsnog geen reden om te verwachten dat de accountant bij de rekening 2016 vanwege het sociaal domein geen goedkeurend oordeel afgeeft voor getrouwheid en/of rechtmatigheid.
118	Dit is ook afhankelijk van de aanlevering van de SVB.
119	Dit is wel afhankelijk van de aanlevering van de SVB.
120	Het is te vroeg om hier antwoord op te geven. De managementletter is nog niet definitief en we zijn in grote mate afhankelijk van de SVB.
121	In 2015 is een goedkeurende verklaring ontvangen. Er is vooralsnog geen aanleiding te veronderstellen dat in 2016 geen goedkeurende verklaring zal worden ontvangen.
122	Ook bij de jaarrekening 2015 hebben wij tijdig een goedkeurende verklaring gekregen en kon de jaarrekening voor 15 juli vastgesteld worden.
123	Afhankelijk van de ontwikkelingen bij de SVB. Lokaal en regionaal is het volledig op orde.
124	Over 2015 reeds goedkeurende verklaring.
125	In 2015 is een goedkeurende verklaring afgegeven.
126	Eigenlijk eenniet te beantwoorde vraag. De controle moet nog plaatsvinden.
127	Betreft een oordeel van een derden dus onzekerheid is aanwezig (onvoldoende keuze mogelijkheden om vraag te beantwoorden).
128	Omdat 2015 ook is afgesloten met een goedkeurende verklaring.
129	De getrouwheid en rechtmatigheid zijn in de bedrijfsprocessen geborgd en we hebben met de accountant afspraken gemaakt aangaande het leveringsaspect. Haarlemmermeer hanteert een strak controleplan waarin de lijncontroles en aanvullende steekproeven worden aangevuld met Verbijzonderde Interne Controle. We houden rekening met een niet goedkeurende verklaring van de SVB, dit risico slaat vanuit de Keten bij ons neer. Wij hebben daarom de levering van zorg in onze lijncontroles opgenomen, een voorstel voor de controleaanpak ligt (21-11-2016) bij de accountant ter accordering.
130	Wel is dit afhankelijk of alle partijen zich houden aan het landelijk protocol en de zorgverleners de gevraagde informatie verstrekken per gemeente en niet alleen vanuit een totaal van de regio de gegevens opleveren.
131	Afhankelijk van aangeleverde accountantsverklaringen en productieverantwoordingen zorgaanbieders.
132	Wij verwachten ook in 2016 een goedkeurende verklaring.
133	De verwachting is dat de gemeente een goedkeurend oordeel afgeeft voor getrouwheid en/of voor de rechtmatigheid. Er kan altijd wel sprake zijn van onzekerheden bij de afrekening van de SVB (PGB) en andere grote zorgleveranciers die - mogelijkkerwijs - een afkeurende verklaring krijgen.
134	Nee, mits de onzekerheid rondom de verantwoording van de pgb's vanuit de Svb (Sociaal Verzekeringsbank) niet materieel is.
135	Ten aanzien een goedkeurend oordeel van de accountant zijn we sterk afhankelijk van derden. Bij een aantal grote zorgaanbieders en de SVB is het zeer onzeker dat wij kunnen bouwen op hun controle verklaringen.
136	Goedkeuring net zoals in 2015!
137	Naar verwachting wordt ook in 2016 van de SVB geen goedkeurende verklaring ontvangen, gezien de omvang van de PGB's zal dat naar verwachting ook doorwerken in het oordeel over onze Jaarrekening.

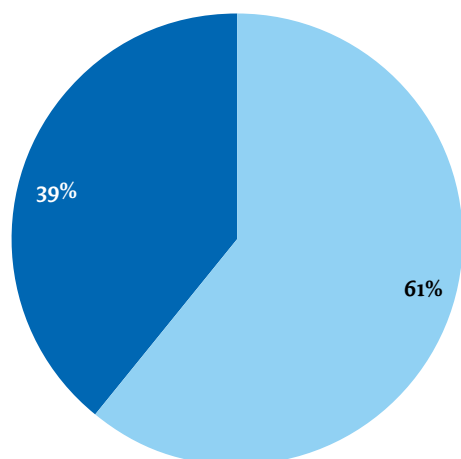
b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
138	<p>Wij hadden in 2015 een goedkeurende verklaring voor het Sociaal Domein. Eigenlijk had de accountant niet zoveel opmerkingen.</p> <p>Er zat nog een onzekerheid in de afrekeningen met de zorgleveranciers WMO en Jeugd. Doordat we dat volgend jaar eerder in het proces hebben ingebakken, denken we daar voor dit jaar meer zekerheid in te kunnen geven dan vorig jaar.</p> <p>Een eigen verbeterpunt is om meer rust in te bouwen in het proces van de jaarrekening. Daarom hebben we nu we precies weten wat de accountant van ons verwacht de planning van die afrekeningen met de zorgleveranciers beter voor elkaar.</p> <p>Daarnaast wordt in Oldenzaal in 2016 minder gebruik gemaakt van PGB's ten opzichte van 2015. Omdat ook daar onzekerheid blijft bestaan gezien de perikelen bij de SVB is deze voor Oldenzaal in ieder geval kleiner dan in 2015.</p>
139	We hebben actie ondernomen om een herhaling van 2015 te voorkomen.
140	Afhankelijk van de jaarrekeningen van de zorgaanbieders en de omvang van de PGB.
141	De ambitie is een goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid.
142	<p>Als gemeente Almelo hebben wij onzer inziens voldoende maatregelen getroffen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige jaarrekening. Wij hebben echter nog geen input kunnen ontvangen van onze nieuwe accountant, aangezien op dit moment nog een interimcontrole wordt uitgevoerd.</p> <p>echter dit is lastig te zeggen aangezien voor een aantal belangrijke onderdelen de gemeente mede afhankelijk is van de performance van andere organisaties: SVB ten aanzien van de PGB bestedingen en andere gemeenten ten aanzien van de te verkrijgen accountantsverklaringen bij de productieverantwoordingen.</p> <p>Als gemeente Almelo hebben wij onzer inzien voldoende maatregelen getroffen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige jaarrekening. Wij hebben echter nog geen input kunnen ontvangen van onze nieuwe accountant, aangezien op dit moment nog een interim controle wordt uitgevoerd.</p>
143	Voor 2015 is ook een goedkeurende verklaring afgegeven en de omstandigheden zijn niet gewijzigd.
144	<p>Grootste risico: Relatief veel budgetten via de SVB.</p> <p>Als SVB over 2016 hetzelfde probleem heeft met de controle als over 2015 heeft dit mogelijk effect op onze accountantsverklaring.</p>
145	<p>Wel blijft de accountantscontrole sociaal domein ook in 2016 een hele uitdaging!</p> <p>In dit opzicht verwachten we deels een zelfde 'gedoe' als bij de controle 2015.</p>
146	De uitkomst is moeilijk in te schatten. We doen ons uiterste best om te komen tot een goedkeurende accountantsverklaring. Grootste struikelblok wordt hoogstwaarschijnlijk opnieuw veroorzaakt door de onzekerheid bij de SVB inzake de PGB's.
147	We verwachten dat de accountant een goedkeurend oordeel zal kunnen afgeven op alle taken/zorgleveringen waarop we lokaal cq regionaal invloed hebben. Echter gaan er geluiden op dat de SVB ook dit jaar geen goedkeurende verklaring van haar accountant zal ontvangen. Omdat een deel van de zorg middels PGB's wordt bekostigd zal dit ook haar impact hebben op het oordeel van onze huisaccountant bij onze jaarrekening.
148	SVB komt sowieso met een niet-goedkeurende verklaring.
149	We verwachten over 2016, net als over 2015, een schone, goedkeurende verklaring. We zijn uiteraard wel afhankelijk van zorgaanbieders en SVB (kwaliteit en tijdigheid van hun controleverklaringen).
150	Wij verwachten een goedkeurende verklaring of een verklaring met beperking.
151	Net als over 2015 wordt voor 2016 een oordeel met beperking verwacht.
152	In 2015 was het oordeel goedkeurend.
153	De accountantscontrole is beter opgezet dan in 2015 en voldoet aan de wensen/eisen van de betrokken accountant.
154	De verwachting is eerder een oordeel met beperking of oordeelsonthouding.
155	Net als in 2015 wordt ook in 2016 verwacht dat er een goedkeurende verklaring wordt afgelegd, ook op de onderdelen van het sociaal domein.
156	De accountantscontrole is beter opgezet dan in 2015 en voldoet aan de wensen/eisen van de betrokken accountant.
157	In 2015 hadden wij een goedkeurende verklaring. Deze verwachten wij in 2016 ook.
158	<p>Met de accountant is afgesproken dat in 2016 dezelfde werkwijze wordt gehanteerd als in 2015. naar verwachting leidt dit ook over boekjaar 2016 tot een goedkeurende verklaring.</p> <p>risico hierbij blijft de kwaliteit van de administratie bij de sociale verzekeringsbank.</p>
159	Wij werken samen in een gemeenschappelijke regeling voor Jeugdzorg. Het aandeel van het risico valt voor ons binnen de tolerantiegrenzen. Dit geldt ook voor de PGB's. De gemeenschappelijke regelingen zelf hebben hier echter wel een probleem mee.

b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
160	Op basis van de ervaring van 2015.
161	Over 2015 is er een goedkeurende verklaring afgegeven. Verwachting 2016 is dus gebaseerd op 2015.
162	De verklaring met beperking over 2015 had uiteindelijk zijn oorzaak in een groot project in de fysieke hoek, niet met het sociaal domein.
163	Niet anders dan in 2015.

Vraag 20.

Verwacht u dat het oordeel van uw accountant bij de rekening 2016 een verbetering is ten opzichte van 2015? Graag de twee belangrijkste verbeteringsmaatregelen van uw gemeente toelichten waarvan uw gemeente verwacht dat die (gaan) bijdragen aan een verbetering.

Antwoordkeuzen	Reacties	
■ a. Ja.	61%	219
■ b. Nee.	39%	139
Totaal		358

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
1	Er wordt in overleg met de accountant gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van de (basis) gegevens en processen waaronder de controle op de levering van zorg.
2	Er wordt in overleg met de accountant gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van de (basis) gegevens en processen waaronder de controle op de levering van zorg.
3	Inmiddels meer grip en duidelijkheid over de samenstelling doelgroep en zorgconsumptie.
4	Nieuwe accountant.
5	1. Verbetering van de gegevensuitwisseling met zorgaanbieders. 2. Verbetering van de administratie in eigen clientvolgsystemen.
6	Vanwege een EDP audit op onze informatiesystemen en een verbeteringsrapport mbt onze interne controles verwachten wij een verbetering van het oordeel. Echter vanwege de onzekerheden in het Sociaal Domein is de verwachting ook voor 2016 een verklaring met beperking.
7	1. De interne werkwijze rondom AO/IC is verscherpt n.a.v. de ervaringen m.b.t. de jaarrekening 2015. 2. Wij werken aan de verbetering van informatievoorziening d.m.v. business-intelligence software.
8	1. Er zijn betere afspraken gemaakt met de accountant t.a.v. de rechtmatigheid en controle-onderdelen. De gemeente gaat meer regie voeren op de materiele controle (controle op de daadwerkelijke levering van zorg). 2. De verwachting is dat externe partijen (Zorgaanbieders) nu sneller controle verklaringen gaan aanleveren. Hierdoor meer en sneller inzicht de materialiteit van de cijfers.
9	1. Verbeterde interne controle. 2. verbetering van de procesbeschrijvingen.
10	1. Betere controle op de daadwerkelijke levering van zorg. 2. Andere afspraken met aanbieders omtrent te leveren accountants- en productieverklaringen.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
11	1. Ontsluiten van diverse gegevens vanuit 'soft-controls' t.b.v. vaststellen van de levering van zorg (clientervaingsonderzoeken; steekproefsgewijze controles en verslagen van uitgevoerde clientgesprekken door kwaliteitsmedewerkers). 2. Aanvullende lokale controlemaatregelen t.b.v. het vaststellen van de getrouwheid en rechtmatigheid van de verleende lokaal gecontracteerde jeugdhulp.
12	Het jaar 2015 was een overgangsjaar. In 2016 zijn de afspraken met zorgleveranciers steeds beter vorm gegeven (bijv. in het berichtenverkeer).
13	Op het onderdeel Regionale Jeugdzorg wordt samen met de andere Friese gemeenten stevig gestuurd richting instellingen om gegevens tijdig, volledig en juist aangeleverd te krijgen. Verder verwachten wij dat organisaties als SVB en CAK haar zaken beter op orde hebben.
14	Zie vraag 19.
15	Wij verwachten niet dat het oordeel over 2016 anders zal zijn dan over 2015; dus verwachten we opnieuw een verklaring met beperking, maar er zijn wel belangrijke verbeteringen in het proces; te weten de subadministratie is in tegenstelling tot 2015 op orde gebracht en er is in 2016 voor de eerste keer een vorm van een rapportage uitgebracht.
16	Er wordt een VIC doorgevoerd en de inrichting van de systemen zijn op orde waardoor er een duidelijke koppeling is tussen beschikking en facturatie.
17	<ul style="list-style-type: none"> • betere (regionale) afstemming met aanbieders en e prestatieverklaringen. • betere organisatie bij SVB/CAK.
18	We verwachten dat het oordeel over 2016 hetzelfde zal zijn als over 2015, wij verwachten opnieuw een verklaring met beperking. Er zijn echter belangrijke verbeteringen in het proces gerealiseerd. De sub-administratie is in tegenstelling tot 2015 op orde gebracht en in 2016 wordt voor de eerste keer de deelrapportage 'Grip op het Sociaal Domein' uitgebracht (december behandeling in vergadering van het college van B. en W.)
19	1. Contractvorming is inmiddels beter ingericht. 2. Meer gericht op verantwoording i.r.t. is de prestatie geleverd.
20	Ja, we de processen zijn beter.
21	Er wordt strakker gestuurd op aanbieder voor het tijdig inleveren van de controleverklaring volgens het landelijk protocol. aanbieders worden tevens gevergd tijdig aan te geven wanneer termijnen niet worden gehaald. Als de verklaring niet tijdig komt zal vanuit de gemeente onderzoek plaatsvinden naar de financiële rechtmatigheid.
22	1. Contractvorming is inmiddels beter ingericht. 2. Meer gericht op verantwoording i.r.t. is de prestatie geleverd.
23	Meer grip op gemeenschappelijke regelingen. Lagere PGB's dus niet goedkeurende verklaring van SVB telt minder zwaar mee.
24	Probleem 2015 betreft vooral de jeugdzorg, daar zijn de verbeteracties mn op gericht. De administratie is in 2016 gaan werken met elektronisch berichtenverkeer, waardoor meer helderheid bestaat over waar onze jeugdigen in zorg zijn en waar we nog facturen te ontvangen hebben. Ook het contractbeheer is inmiddels ingericht. Daarnaast regionale afspraken voor focus op tijdige verantwoording door zorgaanbieders.
25	Ja, de facturatie is beter op orde (bij gemeente en zorgaanbieder), landelijk controleprotocol duidelijk. Daarnaast nog steeds discussie over toets prestatieverlevering en blijft situatie SVB nog steeds onvoldoende.
26	1. Daar waar we geen accountantsverklaring van de leverancier (te klein of simpel niet op tijd) krijgen, overleggen we met onze accountant over hoe we het toch voor elkaar krijgen om de onzekerheid weg te nemen. 2. We voeren gesprekken met de leveranciers die er toe moeten leiden dat hun administratie op orde is en dat ze sneller een goedkeurende verklaring krijgen.
27	1. Processen gaan steeds meer automatisme worden. 2. Zorgleveranciers 'wennen' ook meer aan de manier van werken 3) het gegevensknooppunt functioneert beter dan in kalenderjaar 2015.
28	Processen beter ingericht en beschreven, Rechtmatigheid beter ingericht en facturen en DVO's gecontroleerd.
29	Vanaf 2016 doet de gemeente Rijnwaarden een groot aantal betalingen via het Vecozo systeem. Hierbij zijn controles ingebouwd, die er voor zorgen dat alleen juiste declaraties worden doorgevoerd en betaald. Daarnaast kunnen door de ervaring vanuit 2015 betere overzichten over 2016 worden gemaakt. Dit leidt weer tot een grotere mate van zekerheid richting de accountant.
30	Zie antwoord bij vraag 19,
31	Ja, ivm eigen interne controles eerder in het jaar en eerder afgestemd met de accountant (evt reparatiewerk ook eerder). De overgangscienten zijn allemaal in beeld. Over de volle linie meer ervaring met de nieuwe taken.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
32	Voor 2016 hebben we meer lokaal ingekocht dan in 2015. 2015 is alles regionaal ingekocht. Dit heeft tot gevolg dat we alles op onze manier kunnen inrichten en gegevens nu sneller beschikbaar, vollediger en juister zijn.
33	1. een meer regionale (centrale) aanpak. 2. PVA/actieplan Verbetering van de bedrijfsvoering en interne beheersing.
34	Er is nu meer aandacht tevoren bij gemeenten en zorgverleners over de aanlevering van gegevens.
35	1. indenteitscontrole is geborgd in de gemeentelijke processen. 2. de verwachting is dat de afrekening met Zorgaanbieders soepeler zal verlopen dan over 2015.
36	De administratie is inmiddels beter ingericht. De afspraken met aanbieders is verbeterd. We voeren clienttevredenheidsonderzoeken voor alle wetten uit.
37	Accountant kan bouwen op de interne controle. Hieruit bleek al dat de interne processen sterk verbeterd zijn. De problematiek rondom de regionale verevening en bovenregionale zorg doet zich over 2016 niet meer voor.
38	1. Uitvoering extra controles op de rechtmatigheid (o.a. bij de PGB's verstrekt via de SVB). 2. De processen verlopen beter en de uitkomsten van de IC's worden beter opgepakt.
39	Verbeterde interne controle en snellere afsluiting van de regionale verevening.
40	1. De zorgaanbieders hebben hun bedrijfsvoering beter op orde, waardoor er meer goedkeurende oordelen van de accountant op tijd bij de gemeente binnenkomen. 2. Zorgaanbieders zijn beter in staat om te factureren en de gemeente is sneller met het beschikken. Dit maakt dat de interne processen beter verlopen en dat de kans op onregelmatigheden in de controle verminderd.
41	Beter inzicht in de PGB-uitgaven. Beter inzicht in de afgegeven beschikkingen en verplichtingen bij met name de Jeugdzorg. Hierdoor wordt de factor 'onzekerheid' kleiner.
42	In vervolg op het antwoord op vraag 19 zijn er twee specifiek maatregelen te noemen. Ten eerste is met betrekking tot de interne controle/administratieve organisatie een duidelijke procesbeschrijving van verschillende onderdelen van het sociaal domein opgesteld. Daarbij zijn risico's benoemd en mitigerende maatregelen in beeld gebracht. Ten tweede zal veel directer gestuurd worden op het verkrijgen van voldoende controleverklaringen en zal worden onderzocht in samenspraak met de accountant of in geval van SVB kan worden afgezien van een verklaring en volledig gesteund kan worden op de interne beheersing van de Pgb-budgetten.
43	Zie vraag 19 SVB. Daarnaast gaan wij ten aanzien van het begrip 'levering' leunen op informatie die wij zelf ophalen bij cliënten. De verklaring die door een zorgaanbieder wordt geformuleerd is daarbij van secundair belang.
44	gegevens van cliënten worden steeds meer vastgelegd door keukentafelgesprekken. Door de Vektis lijsten was er geen volledige informatie. Declaraties worden steeds meer geautomatiseerd verwerkt.
45	De accountant is in een vroeg stadium betrokken bij de (interne) controleafspraken en heeft zich ook geconformeerd aan deze afspraken. We volgen het landelijk controleprotocol. Daarnaast verwachten we door een aantal beheersingsmaatregelen (o.a. controle pgb), de onzekerheden te migiteren.
46	Binnen de WMO begeleiding zijn concrete afspraken gemaakt met de aanbieders over hoe de geleverde diensten/prestaties worden verantwoord in het I-WMO portaal. Op het gebied van de PGB's worden de afgegeven budgetten en de uitnutting daarvan op regelmatig basis gecontroleerd met het SVB portal en de eigen administratie.
47	Binnen de WMO begeleiding zijn concrete afspraken gemaakt met de aanbieders over hoe de geleverde diensten/prestaties worden verantwoord in het I-WMO portaal. Op het gebied van de PGB's worden de afgegeven budgetten en de uitnutting daarvan op regelmatig basis gecontroleerd met het SVB portal en de eigen administratie.
48	1. De verantwoording van de afzonderlijke zorgaanbieders is verbeterd. 2. de interne processen zijn verbeterd.
49	Betere prestatiebeoordeling van de geleverde zorg. Tijdiger informatievoorziening door de partners in het sociaal domein.
50	Er is extra personeel aangesteld met specifieke kennis op dit terrein en de afspraken met de zorginstellingen zijn beter gemaakt. Het wordt daardoor steeds duidelijker wat er van iedere (samenwerkende) partij wordt verwacht.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
51	Er is extra personeel aangesteld met specifieke kennis op dit terrein en de afspraken met de zorginstellingen zijn beter gemaakt. Het wordt daardoor steeds duidelijker wat er van iedere (samenwerkende) partij wordt verwacht.
52	Door interne maatregelen (procesverbetering e.d.). Daarnaast betere afstemming met de zorgaanbieders door o.a. toepassing van het landelijk accountantsprotocol. Voor een goedkeurende verklaring zijn wij wel afhankelijk van derden zoals de SVB. Zie antwoord vraag 19.
53	Er is meer inzicht in processen en procedures. Tevens is er bij de SVB meer inzicht en heeft een verbetering plaatsgevonden.
54	Een belangrijke verbeteringsmaatregel is de invoering het digitale berichten verkeer en de daaraan gekoppelde beheerssoftware (Aeolus Back). Zo vinden er nu een aantal automatische controles plaats op bijvoorbeeld prijs en hoeveelheid ten aanzien van een bepaald product. Algeheel knelpunt blijft echter de afhankelijkheid van derden (SVB/RIGG/Zorgaanbieders) welke beperkt beïnvloedbaar zijn. Als bijvoorbeeld de SVB geen goedkeurende verklaring ontvangt, dan werkt het ook door naar de gemeenten. Daarbij staat ook de tijdigheid van aanleveren van verantwoordingsdocumenten onder druk.
55	Los van de opmerking bij vraag 19 verwachten wij een betere beoordeling. Er is meer inzicht in de processen en procedures. Ook de SVB heeft een verbeteringslag gemaakt. Al met al zal dit moeten leiden tot een betere beoordeling.
56	De afhankelijkheid van andere partijen (SVB, RIGG, zorgaanbieders) blijft. Deze afhankelijkheid is maar in beperkte mate te beïnvloeden. Als bijvoorbeeld de SVB geen goedkeurende verklaring krijgt, werkt dit door op ons als gemeente. De verbetering zit erin dat we beter weten hoe de diverse processen lopen, wat de controle items hierbij zijn. Bovendien kan onze accountant nu eerder en beter aangeven wat ze van ons aan controlewerkzaamheden verwacht. Tot slot wordt opgemerkt dat de zorgkosten nu getoetst worden alvorens ze betaald worden.
57	Er vindt vroegtijdig overleg plaats met de accountant over de gewenste aanlevering van de (financiële) stukken. De gemeente heeft een controleplan specifiek voor het sociaal domein opgesteld.
58	Er is nu meer inzicht in wat de accountant verwacht voor de controle op de rechtmatigheid. Daarnaast is landelijk ingezet op uniformering middels het controle protocol van de zorgaanbieders en is ons een stappenplan aangeboden voor de gemeentelijke controle aanpak. Wij zijn daarbij nu tijdig in overleg met de accountant over de controle aanpak, waarbij we de regie stevig in handen houden. Wel zijn we daarbij afhankelijk van onze inkooppartners in regionaal verband en de uitkomsten van de accountantscontrole bij deze partners.
59	Los van de opmerking bij vraag 19, verwachten wij een betere beoordeling. Dit omdat er meer inzicht is in processen en procedures. Daarnaast heeft ook de SVB een verbeteringslag gemaakt. Alles bij elkaar verwachten wij daarom een betere beoordeling.
60	Zie toelichting vraag 19.
61	Belangrijkste verbeteringen hebben met name betrekking op het feit dat de gegevens van de zorgaanbieder waarschijnlijk eerder en beter beschikbaar zullen zijn.
62	Zie antwoord vraag 19.
63	In ons controleprotocol is de wettelijke regelgeving opgenomen (eigen regelgeving buiten controleprotocol laten). Vanwege de verschuiving van pgb's naar zorg in natura, zijn de PGB uitgaven aanzienlijk lager in 2016 tov 2015.
64	Groot probleem in deze regio was dat zowel de SVB alsook de gemeente Maastricht niet binnen de gestelde termijn de jaarcijfers 2015 kon overleggen. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat dit voor de cijfers 2016 wel gaat lukken.
65	1. Het proces voor de verwerking van de te ontvangen jaarverantwoordingen van aanbieders is verder verfijnd, rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn beter bekend. 2. Het accountantsprotocol is eerder naar de aanbieders verspreid zodat zij zich beter kunnen voorbereiden op deze werkzaamheden.
66	Verbeteringen zullen zitten in: 1. Verbetermaatregelen bij aanbieders en daardoor een positieve ontwikkeling in het oordeel van de accountantsverklaringen bij de aanbieders. 2. Verbetermaatregelen binnen de eigen organisatie op het gebied van zichtbare aanvullende controlemaatregelen en een optimaler gebruik van het berichtenverkeer.
67	1. Tijdelijk aanstellen van een bedrijfsvoeringsmedewerker. 2. Met externe begeleiding opzetten van de ao/ic.
68	2015 was een overgangsjaar met o.a. dubbele contracten (transformatie/transitie). Dat was ook voor de gemeenten en accountants 'zoeken' naar afstemming. Dat is in 2016 niet meer aan de orde. Voor de jeugdwet is er een GR met gemeente Maastricht. Deze gemeente regelt voor het merendeel van de gemeenten in Zuid Limburg de contracten en de primaire betalingen aan de zorgaanbieders (zorg in natura) Vanaf 2016 heeft de gemeente Maastricht dezelfde accountant als de gemeente Nuth waardoor er betere afstemming is. Deze verloopt in 2016 beter dan in 2015 i.c. de ervaring hoe het beter kan en moet is opgedaan. Ook verwachten wij dat de controle m.b.t. de Persoonsgebonden budgetten, vanwege de verbeteringen/ inhaalslag bij de SVB (en gemeente) een verbetering betekent.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
69	Geleerd van 2015: betere afspraken over informatie-uitwisseling met zorgleveranciers, accountants en backoffice kantoren Versnelling van de processen, eerdere opschoning van uitval.
70	Een van de knelpunten in 2015 was het vaststellen van de levering. Hierop zijn door ons maatregelen genomen. Verder is de omvang van de pgb's afgenomen, waardoor wij minder afhankelijk zijn van het accountantsoordeel over de SVB.
71	Bij Jeugd is betere afstemming gezocht met de centrum gemeente en zorgaanbieders. Een andere belangrijke bevinding lag op het terrein van de PGB als gevolg dat de Sociale Verzekeringsbank geen goedkeurende verklaring had ontvangen van de accountant. De invloed hierop is zeer beperkt, behalve de inzet van extra controlemiddelen om de onzekerheid te verminderen.
72	Het oordeel van de accountant over de totale jaarrekening 2015 was een oordeel met beperking. Eén onderdeel hiervan had betrekking op het trekkingsrecht PGB's Jeugd en WMO (onzekerheid m.b.t. het totaal verantwoorde bedrag aan PGB's omdat eigen interne beheersmaatregelen niet afdoende waren om de afkeurende controleverklaring bij de SVB op te vangen). Omdat de SVB voor 2016 zeer waarschijnlijk weer geen goedkeurende verklaring zal krijgen m.b.t. de PGB's, zijn de interne beheersmaatregelen verbeterd en is er in een vroeg stadium al afstemming geweest met de accountant over onze aanpak.
73	2 verbetermaatregelen: a. betere inrichting GWS. b. betere afspraken met de aanbieders.
74	In 2016 is de gemeente beter voorbereid op wat er gaan komen en er is meer grip op het proces vanaf 2016.
75	Nvt.
76	In 2015 hadden we een verklaring met beperkingen. We gaan er van uit dat deze beperkingen in 2016 niet meer bestaan/niet meer tot een verklaring met beperking zullen leiden.
77	De verwachting is dat het bedrag voor onzekerheden (Zorglokaal en PGB's) aanzienlijk lager zal zijn dan voor 2015. De belangrijkste maatregel waar voor 2016 de focus op ligt is de onderbouwing van de geleverde zorg. Dit was in 2015 de belangrijkste oorzaak voor de onzekerheden bij het oordeel van de accountant. Een andere belangrijke verbetermaatregel ligt in het frequenter regionale overleg met financiële adviseurs, samen met de controlerend accountants. Hierdoor verwachten we in het voortraject eventuele problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken.
78	Er zijn bij de Sociale Verzekeringsbank in de laatste maanden van 2016 wel controles gehouden op de PGB's. Afrekening met aanbieders verloopt beter door betere kwaliteit administratie.
79	Er wordt meer aandacht besteed aan de rechtmatigheidscontrole en het tijdig aanleveren van de gegevens voor met name het onderdeel jeugd.
80	Meer grip op verplichtingen en meer sturing bij zorgaanbieders.
81	Voor WMO tussentijdse productievergelijking met zorgaanbieders uitgevoerd. - Intern verbeterprocessen doorgevoerd door betere afstemming onderling en een duidelijke contactpersoon aan te wijzen. Proces van aanvragen, beschikken en factureren verloopt digitaal.
82	Duidelijkere afspraken met centrumgemeenten.
83	Procesverbetering tussen Centrumgemeente en eigen gemeente en verbetering interne controle.
84	1. In 2015 werden we verrast door de te late informatie van de zorgleveranciers. Deze zullen over 2016 eerder moeten rapporteren. 2. Door de opgedane ervaring zijn we zelf ook beter voorbereid op mogelijke problemen.
85	1. Betere toepassing van het landelijk controleprotocol in de gemeentelijke organisatie. 2. Automatisering en digitalisering van het berichtenverkeer met de zorgaanbieder. Dit zorgt voor een digitalisering van de indicaties, de facturatie van de zorg en onderlinge communicatie op diverse vlakken met de zorgaanbieders.
86	1. Eerdere aanlevering accountantsverklaringen door de zorgaanbieders. 2. Er is een duidelijk controleprotocol opgesteld en afgestemd met de zorgaanbieders.
87	We verwachten over 2016 opnieuw een goedkeurende controleverklaring met minder verbeterpunten. De verbeterpunten hebben gelegen en liggen op het gebied van applicatiebeheer en administratieve processen.
88	1. Inzicht in de levering van de prestaties door de zorgaanbieders is verbeterd. 2. Integrale afstemming tussen de accountant van de regio gemeenten en de accountant van de centrumgemeenten over de inhoud van de controle en het wederzijdse verwachtingspatroon.
89	Gelet op de afspraken die in de regio zijn gemaakt hebben wij er alle vertrouwen in dat we een goedkeurende verklaring mbt het sociaal domein krijgen. De afspraken tussen account van de regio gemeenten en de accountant van de centrumgemeente zullen er toe.
90	1. bij herindicaties/kwaliteitsonderzoeken vragen wij ook naar de geleverde zorg aan cliënten. 2. de ervaringen uit 2015 gebruiken we om onze processen te verbeteren.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
91	1. Inzicht in de levering van de prestaties door de zorgaanbieders is verbeterd. 2. Integrale afstemming tussen de accountant van de regio gemeenten en de accountant van de centrumgemeenten over de inhoud van de controle en het wederzijdse verwachtingspatroon.
92	1. De accountant heeft duidelijkere richtlijnen. Vorig jaar ontvingen de accountants in juni nog aanwijzingen van de NBA (koepelorganisatie accountants). De inrichtlijnen zijn nu bekend. 2. Verbeteringen in de registratie van de gemeente.
93	Verbetering administratieve organisatie en interne controle. Aanlevering vanuit en afstemming met zorgaanbieders blijft echter punt van aandacht.
94	Procesverbetering tussen Centrumgemeente (regionale inkoop) en eigen gemeente, en verbetering van interne controle maatregelen.
95	Voor 2016 zijn met de accountant afspraken gemaakt over de door de gemeente zelf uit te voeren controles, het inzichtelijk en beschikbaar hebben van de benodigde informatie ten aanzien van werkprocessen en uitvoering voor de accountantscontrole 2016. 2015 was een overgangsjaar waarbij de gemeente onvoldoende zicht had op de omvang van de nieuwe transitietaken en de hiermee gepaard gaande kostenontwikkeling en beschikbare middelen. De implementatieperiode is gesteld op 3 jaar (2015 t/m 2017) waarbij de gemeente jaarlijks de (financiële) ontwikkelingen evalueert. Door een beter zicht, als gevolg van realisatiecijfers en het tussentijds monitoren van de voortgang en de ontwikkelingen op uitvoeringsniveau zijn aanleiding tot het steeds verbeteren en aanpassen van de werkprocessen. Ook ten aanzien van het inkoopproces en aanbestedingen zijn in 2016 verbeteringen ten opzichte van 2015 doorgevoerd.
96	1. We verwachten dat de zorgaanbieders eerder en vollediger hun accountantsverklaringen aanleveren. 2. Er is een duidelijk controleprotocol voor de aanbieders.
97	1. Beter aansluiting tussen productieverantwoording zorgaanbieders en administratie gemeenten en analyse van verschillen. 2. Beschrijving processen en interne audits naar juiste werking processen.
98	1. Eerdere aanlevering accountantsverklaringen door de zorgaanbieders. 2. Er is een duidelijk controleprotocol.
99	Uiteraard hebben we niet stilgezeten en met name op gebied van de WMO concrete verbeterstappen doorgevoerd. De cliënt-administratie is verbeterd (Beschikkingen en facturatie lopen geüniformeerd). Meer capaciteit bij sociaal wijkteam, waardoor meer aandacht voor de vastleggingen.
100	Procesverbetering tussen Centrumgemeente en eigen gemeente en verbetering interne controle.
101	Het is te vroeg om hier een goede inschatting van te maken. factuurcontrole is middels digitaal berichten verkeer beter op orde. clientadministratie is in 2016 vollediger. In 2015 was de gegevensoverdracht vanuit het rijk gebrekkig waardoor factuurcontrole moeilijk was.
102	<ul style="list-style-type: none"> • Meer zicht op benodigde informatie en werkzaamheden om de verantwoorde lasten te onderbouwen. Hierdoor zijn er duidelijkere afspraken gemaakt met betrokken partijen. • Verbetering in de vastlegging van de verzamelde en beschikbare gegevens.
103	1. Cijfers zijn meer up-to-date. 2. Verbeterde zekerheid van levering van cijfers/gegevens door de zorgaanbieders en SVB.
104	De accountant heeft in de management letter aangegeven dat zij een positieve lijn zien. Er wordt in 2016 meer aandacht besteed aan de interne controle m.b.t. de 3 decentralisaties.
105	De centrumgemeente heeft een controleplan opgesteld. Afspraak is gemaakt dat dit controleplan wordt uitgebreid met een stappenplan, waarin nader ingegaan wordt over de verantwoordelijkheden van de centrumgemeente en de regiogemeenten. Wie doet wat en wie is waar verantwoordelijk voor. Hieruit blijkt ook welke informatie in de verantwoording van de centrumgemeente opgenomen is. Er wordt een controleprotocol opgesteld, waaruit blijkt wat de accountant van de centrumgemeenten controleert, welke risico's in de controle worden betrokken, welk normenkader hierbij wordt gehanteerd en met welke goedkeuringstolerantie de verantwoording gecontroleerd wordt. Uitgangspunt is dat verantwoording wordt opgemaakt en gecontroleerd per regiogemeente, uitgaande van de goedkeuringstolerantie per gemeente. Voor 1 december 2016 wordt eventuele input aangeleverd voor dit controleprotocol te sturen naar de accountant, dan wordt dit 15 december 2016 in concept voor hoor en wederhoor verspreid naar de regiogemeenten en regioaccountants.
106	Gemeente heeft zich ingezet om bij inkooptrajecten de facturering en de registratie van verplichtingen beter te regelen. (cultuuromslag zorgaanbieders). Gedetailleerder vastleggen van de verplichtingen in de subadministratie van de gemeente.
107	Ik verwacht dat de betrouwbaarheid van bijvoorbeeld de cijfers van de SVB hoger zal zijn waardoor dit jaar wel een goedkeurende verklaring afgegeven zal worden.
108	Gemeente Bladel heeft de taken in het sociale domein samen met de andere Kempengemeenten uitbesteed bij de GR Samenwerking Kempengemeenten (GRSK). De lasten van deze taken worden verantwoord in de jaarrekening van de gemeente Bladel. De GRSK heeft een verplichtingenadministratie ingericht voor de uitvoering van het sociaal domein. Daarnaast zal gesteund kunnen worden op prestatieverklaringen.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
109	Afname omvang onzekerheden. Dit komt m.n. omdat er in 2016 minder met voorschotten is gewerkt en omdat er veel tijd en energie is gestoken in het operationeel krijgen van het berichtenverkeer.
110	Betere registratie prestaties. Betere rapportages.
111	Kennis en kunde inzake de verantwoordingsystematiek is op basis van de ervaring toegenomen.
112	De verklaring over 2015 was goedkeurend. Ik verwacht wel dat het proces van aanlevering stukken en tot standkoming van de stukken vlotter verloopt.
113	Beperkt, vanwege grote afhankelijkheid van centrumgemeente Amsterdam vwb de verantwoording over de jeugdhulp. Binnen de eigen mogelijkheden in overleg met een nieuwe accountant volop bezig het rekeningtraject zo goed mogelijk voor te bereiden. In dit stadium is dat nog niet goed concreet te duiden.
114	Er zijn betere proces-afspraken gemaakt met zorgverleners. De administratie wordt beter aangesloten op de verrichtte werkzaamheden.
115	Beperkt, vanwege grote afhankelijkheid van centrumgemeente Amsterdam vwb de verantwoording over de jeugdhulp. Binnen de eigen mogelijkheden in overleg met een nieuwe accountant volop bezig het rekeningtraject zo goed mogelijk voor te bereiden. In dit stadium is dat nog niet goed concreet te duiden.
116	onzekerheden zullen zijn afgenomen. beheersingsmaatregelen zijn versterkt.
117	We verwachten hetzelfde oordeel als in 2015. Verbetering zit hem in: <ul style="list-style-type: none"> • meer kunnen steunen op het berichtenverkeer dat steeds beter werkt. Al hoewel ook nog veel te doen. • meer eigen controles op de levering van de zorg (in 2015 werd grotendeels gesteund op de controleverklaringen van de zorgaanbieders).
118	We verwachten net als over 2015 een beperking. Er zijn verbetermaatregelen doorgevoerd maar die komen vanaf 2017 volledig tot uitwerking.
119	Een op dit moment niet te beantwoorden vraag.
120	betere controle vd facturen, hanteren van de handreiking stappenplan gemeentelijke controle aanpak.
121	betere controle vd facturen, hanteren van de handreiking stappenplan gemeentelijke controle aanpak.
122	Verbeterde controle van de facturen van zorgverleners. Hanteren van 'Handreiking stappenplan gemeentelijke controle aanpak'.
123	2015 was reeds goedgekeurd, verder zijn er optimalisaties doorgevoerd in het regionale controleprotocol.
124	Het declaratieproces (via het berichtenverkeer) is verbeterd ten opzichte van 2015. Voor de WMO willen we daarnaast de betaling van de eigen bijdrage benutten om vast te stellen dat de zorg is geleverd.
125	Er is veel regionale samenwerking waarin alle accountants ook worden betrokken. Er gaat heronderzoek plaatsvinden (is de zorg geleverd en was deze goed). Er worden bewerkers overeenkomsten met zorginstaties gesloten.
126	Wij verwachten over 2016 een goedkeurende verklaring, over 2015 hebben wij een verklaring met beperking ontvangen. De belangrijkste verbeteringen betreffen tijdige afspraken met onze zorgaanbieders en accountant over de aanpak van het jaarrekeningtraject 2016 en risicoreductie voor de PGB. Met de PGB is een groot bedrag gemoeid wat zwaar doorweegt in de onzekerheid over deze post.
127	1. Intensief overleg en afstemming over het borgen van rechtmatigheid op regionaal niveau. 2. Opstellen intern stappenplan binnen de gemeente. 3. Veel eerder overleg met accountant en alle partijen o.b.v. ervaringen over 2015.
128	Structurering interne controle mede door gedigitaliseerde verwerking en overleg met de aanbieders.
129	De accountant kan meer af gaan op processen ipv afrekening; de afrekening/jaarafsluiting kan naar verwachting sneller afgerond worden.
130	1. Verbeterde afrekenprocedure door de regionale inkooporganisatie. 2. Betere afstemming tussen accountants van regionale uitvoeringsorganisatie en eigen gemeente.
131	1. Verbeterde afrekenprocedure door de regionale inkooporganisatie. 2. Betere afstemming tussen accountants van regionale uitvoeringsorganisatie en eigen gemeente.
132	Procesverbeteringen, periodiek overleg tussen de deelnemende gemeenten en zorginstelling m.b.t. de kwartaalrapportage en afrekening 2016.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
133	Wij verwachten meer begrip en kennis van onze accountant hoe om te gaan met de nieuwe taken, zoals landelijk controle-protocol en finale afrekeningen.
134	1. Het berichtenverkeer tussen zorgaanbieders en de gemeente is verbeterd. 2. Zorginstellingen weten nu de procedure. Aanlevering zal waarschijnlijk vlotter gaan.
135	betere afstemming financiële verantwoording (controle protocol en aanvullende rechtmatigheidseisen).
136	Onze systemen zijn beter op orde, er zijn betere afspraken over verantwoording gemaakt met de leveranciers en gaan zelf kijken naar de juistheid van de eigen bijdragen die via het svb lopen.
137	Actie is uitgezet richting zorgleveranciers om de kosten eerder en beter in beeld te krijgen en voor de pgb is actie uitgezet voor de rechtmatigheidscontrole op de eigen dossiers.
138	Vroegtijdig actie richting zorgleveranciers mbt afrekeningen en zelf actie richting pgb dossiers mbt rechtmatigheid e.d.
139	1. In gesprek met de zorginstellingen over vaststelling levering van zorg. 2. Gerichte PGB controle.
140	Onze beheersmaatregelen zijn beter, maar vooral is er bij de zorgaanbieders een hoger besef van wat er van ze wordt verwacht bij de jaarverantwoording.
141	1. Belangrijke verbetering is de in samenwerking met de zorgaanbieders het verder op orde brengen van het elektronisch berichtenverkeer. 2. In 2016 heeft een effectmeting Menselijke Maat plaatsgevonden. Menselijke Maat is een resultaatmeting die het welbevindingen meet volgens de inhoudelijke doelen van de wet
142	We gaan zelf steekproeven nemen.
143	Over 2015 was sprake van een oordeels onthouding. Dit kwam ook door extra onzekerheden buiten het sociaal domein (Lening Fc Twente, bedrijventerreinen en RBT). In het sociaal domein wordt vanuit de gemeente zodanig gestuurd op een proces door de zorgaanbieders dat de aanlevering van gegevens zal verbeteren (in 2015 waren de verantwoordingen niet tijdig voorhanden met als gevolg een onzekerheid in de jaarrekening). Er wordt nu aan de voorkant actief overlegd met zorgaanbieders om belemmeringen weg te nemen (oa hantering landelijk accountantsprotocol). De gemeentelijke administratie in de vorm van het berichtenverkeer is beter op orde, dit maakt dat voor onze accountant het gemakkelijk wordt te steunen op de gemeentelijke organisatie en daar uitgevoerde controles.
144	De processen zijn beter op orde. Er is een uitgebreid controleprotocol opgesteld. Het berichtenverkeer functioneert goed.
145	Dit gehele jaar vindt facturatie via Vecozo plaats en wordt er niet meer handmatig betaald. De administratieve organisatie en interne beheersing ervan is ingericht en er is nu al aandacht voor het jaarafrekeningtraject met aanbieders. Zo zal dit jaar onder meer het landelijke controleprotocol worden toegepast in plaats van een regionale versie en vinden in de aanloop naar de jaarafsluiting al accounthoudergesprekken met zorgaanbieders plaats.
146	Intensivering van controles en verbetering van de administratieve organisatie.
147	Procesbeschrijvingen beter op orde en in het geheel meer grip op de nieuwe taken.
148	Verbetering lokaal gebruik van landelijke accountantsprotocol en betere afstemming Interne controle tussen gemeente en accountant.
149	Procesbeschrijvingen beter op orde en in het geheel meer grip op de nieuwe taken.
150	verbetering zit meer in het proces en planning. zorgaanbieders zijn nu beter bekend met het landelijke controleprotocol. SVB verwacht eerder haar afkeurende verklaring te verstrekken aan de gemeenten.
151	Definitieve kwijting opstellen voor aanbieders met een lage contractwaarde.
152	In de afgelopen maanden is vooruitgang geboekt op de onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> • digitale berichtenuitwisseling tussen gemeente en zorgaanbieders. • inrichting van de sub-administratie Civision Samenlevingszaken (CS). • inzicht in geautomatiseerde factuurcontroles.
153	Er is een stappenplan opgesteld gemeentelijke controle aanpak WMO en Jeugd. Deze zal moeten tot: <ul style="list-style-type: none"> • een betere oordeelsvorming door de accountant op de prestatielevering. • minder onduidelijkheden over daadwerkelijke uitgaven bij zorgverleners en SVB.
154	Heb in de korte tijd dat ik werkzaam ben begrepen dat er gericht actie wordt ondernomen n.a.v. opmerkingen accountant en dat die vertrouwen wekken. Details nog onvoldoende bij mij bekend.
155	De processen zijn beter ingeregeld naar aanleiding van ervaringen in 2015. Berichtenverkeer functioneert beter.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
156	Meer kennis en ervaring bij zowel bij de gemeente, zorginstellingen en de accountant. Wel zal het veel inzet vragen van alle betrokken partijen.
157	Als gemeente Soest proberen we, voor een goedkeurende verklaring van de accountant, minder afhankelijk te zijn van derden (SVB en zorgaanbieders). Meer en beter dan over het boekjaar 2015 het geval was gaan we over het boekjaar 2016 nadrukkelijker de eigen gemeentelijke beheersmaatregelen betrekken in de oordeelsvorming van de accountant. Dit aan de hand van een interne controle-plan die we opstellen in overleg met de accountant.
158	We verwachten een verbetering, omdat er meer informatie beschikbaar is door o.m. het werken met het landelijke berichtenverkeer. Ondanks een verwachte verbetering houden we rekening met de mogelijkheid dat de accountant een controleverklaring met beperking afgeeft (net als over 2015).
159	De processen zijn beter ingeregeld naar aanleiding van ervaringen in 2015. Berichtenverkeer functioneert
160	Bij de verantwoording 2015 hebben wij een goedkeurend oordeel ontvangen. Er is echter wel een forse onzekerheid geconstateerd op de dienstverlening van de SVB. Voor 2016 onderzoeken we de mogelijkheden om deze onzekerheid te verminderen.
161	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voor elke zorgaanbieder (> € 50K) hebben we een audit trail opgezet; hierdoor is inzicht in de uitnutting van de gelden op cliënt niveau. 2. De werkwijze voor de bepaling van de positie Onderhanden werk is verbeterd. Hierdoor vindt een meer nauwkeurige toerekening van de kosten aan het juiste boekjaar toe.
162	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verbeterde afrekenprocedure door de regionale inkooporganisatie. 2. Betere afstemming tussen accountants van regionale uitvoeringsorganisatie en eigen gemeente.
163	Vroegtijdig starten van het controleproces.
164	In 2016 heeft de gemeente ingezet op de verbetering van de eigen werkprocessen en waar nodig worden gegevensgerichte controles bij de zorgaanbieders uitgevoerd.
165	Met name voor de WMO Begeleiding en dagbesteding zijn met de accountant afgestemde verbeteringen doorgevoerd.
166	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sinds maart 2016 werken we met een nieuw digitaal berichtenverkeer (iWMO) waardoor naar verwachting controles beter kunnen worden uitgevoerd. 2. Interne controle m.b.t. zorgaanbieders verbeteren. Dit in samenhang met integrale afspraken samenwerkende gemeenten.
167	Vanwege de toegenomen inzichten en de ruimere tijd is er een beter controleplan voorhanden. E.e.a. in overleg met de gemeentelijke accountant.
168	Verbetering van het oordeel van de accountant voor 2016 t.o.v. 2015 (was goedkeurend) wordt niet per definitie verwacht. Dit heeft niet zozeer te maken met de kwaliteit van de interne beheersing bij de gemeente, maar veeleer met de reeds gesignaleerde en nog te verwachte strengere houding en eisen die de accountant stelt aan de rechtmatigheids- en getrouwheidscontrole en -verantwoording (vertaalt zich uiteindelijk door in het oordeel). Daarnaast is nu al duidelijk dat m.b.t. de PGB's vanuit de SVB geen verbetering wordt verwacht over 2016 qua rechtmatigheidsoordeel van hun accountant (heeft effect op het accountantsoordeel t.a.v. de gemeentelijke jaarrekening).
169	Over 2015 zijn de PGB's aangemerkt als onzeker, voor het volledige bedrag van 40 mln euro. Er zijn nu afspraken gemaakt om de controle die nodig is door de gemeente zelf te laten uitvoeren. Over de totale verantwoording geldt het volgende. De gegevens zijn aan de afdeling Financial Audit aangeleverd. We gaan ervan uit dat de onrechtmatigheid substantieel lager zal zijn. De accountant geeft dit bij de risicoinschatting ook aan.
170	Vanwege de toegenomen inzichten en de ruimere tijd is er een beter controleplan voorhanden. E.e.a. in overleg met de gemeentelijke accountant.
171	Meer ervaring bij de GR-en en de gemeente. Beter, completer en juister beeld van de gemeentelijke administratie en de aansluiting bij de 'leveranciers' zoals de SVB en CAK.
172	<ol style="list-style-type: none"> 1. Betere afstemming met de GR Jeugdhulp, zodat alle tweedelijns zorg is onderbouwd met een goedkeurende verklaring. 2. Betere manier van rapporteren over zorggebruik door aanbieders van zorg, aangestuurd door de gemeente.
173	<ol style="list-style-type: none"> 1. Betere afstemming met de GR Jeugdhulp, zodat alle tweedelijns zorg is onderbouwd met een goedkeurende verklaring. 2. Betere manier van rapporteren over zorggebruik door aanbieders van zorg, aangestuurd door de gemeente.
174	<ol style="list-style-type: none"> 1. Betere afstemming met de GR Jeugdhulp, zodat alle tweedelijns zorg is onderbouwd met een goedkeurende verklaring. 2. Betere manier van rapporteren over zorggebruik door aanbieders van zorg, aangestuurd door de gemeente.
175	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdigheid verantwoordingsinformatie aanleverende partij (SVB). • Betrouwbaarheid verantwoordingsinformatie aanleverende partij.
176	Processen zijn verbeterd en er is gekozen voor een landelijke controle protocol.
177	Meer en betrouwbaardere informatieve beschikbaar.

a. Ja	
#	Vrijblijvende toelichting
178	Er is in mindere mate sprake van onzekerheid door de verbeterde facturatie en verbijzonderde interne controles.
179	Geen overgangsrechtcliënten meer, alle cliënten zijn verwerkt in de gemeentelijke administratie. Betere informatie-uitwisseling met de zorgaanbieders.
180	Er is meer zicht op de risico's die met het proces verband houden. De gemeente is tussentijds geïnformeerd omtrent de (financiële) aandachtspunten en risico's en er worden financiële verwachtingen voor 2016 uitgesproken. Middels tussentijdse managementinformatie is de gemeente op de hoogte gebracht van de financiële ontwikkelingen. Er zijn afspraken gemaakt over de deadlines in het kader van de eindverantwoording om (wederom) een vertraging in het jaarrekeningtraject te voorkomen.
181	De geconstateerde omissies op het vlak van de beschikkingen zijn inmiddels hersteld.
182	1. minder onzekerheid pgb uitgaven. 2. beter zicht op levering prestaties van zorgaanbieders.
183	De problematiek omtrent de reikwijdte van privacywetgeving is bij de Jeugdwet helder geworden. Het landelijk accountant-sprotocol 2016 is ook een verbetering.
184	door: <ul style="list-style-type: none"> • standaardisatie van administratieve processen. • verbetering risicomangement. • toepassing landelijk controleprotocol voor WMO.
185	Ik verwacht dat de beroepsorganisatie haar werk/instructies aanzienlijk eerder heeft afgerond zodat accountants mogen goedkeuren. We hebben allemaal van 2015 geleerd. 2016 moet soepeler gaan.
186	Mogelijk een verbetering.
187	Ik verwacht dat de oorzaak van 2015 (het fysieke project) incidenteel was.
188	Ervaringen van 2015 worden meegenomen in 2016. Betere voorbereiding door de GR's.

b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
189	Zie de toelichting bij vraag 19.
190	Als de SVB met een volledig goedkeurende verklaring komt, zal de gemeente Tynaarlo een goedkeurende verklaring kunnen krijgen.
191	Het oordeel zal naar verwachting gelijk blijven aan het oordeel van 2015, wel verwachten we procesmatig vooruitgang geboekt te hebben dit door tijdige afstemming met aanbieders.
192	1. Versterken van de controles Jeugdzorg en WMO/AWBZ. 2. Verbeteren van de verantwoordingsrapportages van de zorgaanbieders.
193	In lijn met antwoord bij vraag 19.
194	Bij de jaarrekening 2015 heeft de accountant voor zowel rechtmatigheid als getrouwheid een goedkeurende verklaring afgegeven. Beter kan niet!
195	T.a.v. de jaarrekening 2015 is een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen. Dit wordt ook verwacht t.a.v. de jaarrekening 2016.
196	Over 2015 goedkeurende verklaring. In 2016 geen wijzigingen verwacht tov 2015.
197	Wij hebben ons voldoende ingespannen voor een goedkeurend oordeel. Door externe oorzaken hebben we een verklaring met beperking gekregen. Deze externe factoren gelden ook voor 2016.
198	Er wordt nu aangehaakt bij het landelijk controleprotocol, in 2015 hadden wij nog een eigen protocol. Bovendien is de interne controle uitgebreid.
199	Accountantsrapportage over de jaarrekening 2015 is pas per 30 september beschikbaar gekomen. Evt. verbetering kunnen nu pas worden ingezet.
200	Nee, de kans is groot dat het weer een verklaring met beperking wordt. De gemeente heeft geen invloed op de grote organisaties zoals de SVB.
201	Er zijn nog geen duidelijke signalen dat de situatie bij SVB verbeterd is.

b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
202	Gemeente Wageningen heeft over 2015 een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen, dus een verbetering is niet aan de orde. De vraag is alleen wel of dit ook lukt voor 2016, omdat de accountant mogelijk aanvullende eisen stelt.
203	We hadden een goedkeurende verklaring en meer dan dat is niet mogelijk.
204	We hadden in 2015 een verklaring met 'beperking'. Ik verwacht dit in 2016 opnieuw te krijgen, ondanks verbeterde interne controle en betere afspraken met zorgaanbieders en accountant. We hanteren de aanbevelingen van de werkgroep I-sociaal Domein. Een belangrijk knelpunt blijft de onzekerheid bij de SVB.
205	Ook in 2015 al een goedkeurende verklaring ontvangen.
206	Wij verwachten net als in 2015 een goedkeurende accountantsverklaring.
207	We verwachten nog problemen met de SVB en 1 grote instelling. Voor 2017 verwachten we wel een beter oordeel.
208	We verwachten ook over 2016 een goedkeurende accountantsverklaring.
209	2016 ligt al bijna achter ons.
210	De meerwaarde van een accountantsverklaring wordt hierdoor ook ernstig in twijfel getrokken.
211	Het is niet zozeer het oordeel van de accountant dat belangrijk is, als wel de stappen die de gemeente zelf heeft gemaakt op het gebied van transitie, substitutie en transformatie. Wij wisselen per controlejaar 2016 van accountant (EY naar PWC), maar wij wisselen ook van budgetfinanciering naar P*Q-financiering. Dat brengt de nodige hick-ups met zich mee. De zorgverleners hebben hierin ook een belangrijke rol. Wij hebben een goed overleg op gang met PWC om zover mogelijk (en wenselijk vanuit gemeente) invulling te geven aan het reduceren van onzekerheden in het sociaal domein. Wij volgen daarin onze eigen strategie en doen ons voordeel met de adviezen van onze huidige accountant. Een van de belangrijkste aspecten is het afstemmen van verwachtingen, zowel richting accountant als richting bestuur.
212	Ook in 2015 heeft de gemeente Roerdalen een goedkeurende accountantsverklaring gekregen.
213	in 2015 hebben we al een goedkeurende verklaring.
214	In 2015 ontvingen we ook al een goedkeurende verklaring. Verbetering qua resultaat is dus niet mogelijk. Inhoudelijk verwachten we wel sneller aansluiting met de verantwoordingen van aanbieders doordat we werken met standaard berichtenverkeer (VECOZO/GGK). Ook de interne administratie en controle van de facturen is meer geautomatiseerd t.o.v. 2015 dus de IC verloopt een stuk sneller en eenvoudiger.
215	Reeds in 2015 een goedkeurende verklaring ontvangen.
216	Zie toelichting bij vraag 19.
217	De prestatieverklaring waar de accountant op hamert vanuit de WMO, kan niet aangetoond worden. De rechtmatigheid van de PGB's ligt in grote mate in handen van de SVB.
218	Voor de jaarrekening 2015 heeft de gemeente Bergeijk een oordeel met beperking ontvangen vanwege: 1. In de jaarrekening zijn lasten verantwoord die samenhangen met de ingekochte zorg bij zorgaanbieders in het kader van de jeugdzorg en WMO. Samenwerking Kempengemeenten is voor het vaststellen van de getrouwheid en rechtmatigheid van deze ingekochte zorg afhankelijk van controle-informatie van de zorgaanbieder. Gemeente Bergeijk heeft niet van alle zorgaanbieders voldoende controle-informatie ontvangen. Gemeente Bergeijk heeft zelf geen (aanvullende) beheersmaatregelen ingericht ter vaststelling van de getrouwheid en rechtmatigheid van de ingekochte zorg. Op basis hiervan hebben voor een bedrag van € 614.073 inzake de jeugdwet en € 314.923 inzake de WMO niet voldoende en geschikte controle-informatie verkregen om de getrouwheid en rechtmatigheid van deze lasten vast te stellen. De accountant heeft niet op andere wijze de getrouwheid en rechtmatigheid van deze lasten kunnen verifiëren. 2. In de jaarrekening zijn lasten verantwoord van € 682.975 die samenhangen met de door de gemeente verstrekte persoonsgebonden budgetten in het kader van de jeugdwet en de WMO. De betalingen die samenhangen met deze persoonsgebonden budgetten vinden plaats via het servicebureau SVB. De accountant heeft niet voldoende en geschikte controle-informatie verkregen om vast te stellen dat de betalingen door de Sociale VerzekeringsBank in overeenstemming met de beschikkingen hebben plaatsgevonden en de zorg daadwerkelijk is geleverd. En heeft niet op andere wijze de getrouwheid en rechtmatigheid van deze lasten kunnen verifiëren. Voor 2016 verwachten we geen beter oordeel van de accountant.
219	In eerste instantie zijn er verbeterslagen doorgevoerd in de facturering en de processen rondom Jeugd en WMO2015. Alleen wordt verwacht dat vanwege het antwoord dat gegeven is bij vraag 19 er hierdoor over het geheel gezien geen verbetering ontstaat.
220	Nee, we hebben in 2015 ook een goedkeurende verklaring ontvangen voor het Sociaal Domein.
221	De gemeente Cranendonck heeft een goedkeurende verklaring ontvangen van de accountant over het jaar 2015!
222	Idem als 2015 waarbij t.a.v. de voortgang aan de voorkant betere afspraken worden gemaakt waardoor het proces vloeiender zou moeten verlopen.
223	2015 was al (op tijd) goedkeurend.

b. Nee

#	Vrijblijvende toelichting
224	Oordeel zal naar verwachting zelfde zijn maar verbeteringen zijn wel doorgevoerd.
225	Het oordeel van onze accountant was ook over 2015 al goedkeurend zonder beperkingen, dus verbeteren kan niet. We verwachten wel dat de controle soepeler gaat verlopen door verbeteringen die we zelf hebben toegepast in onze processen, en natuurlijk door de ervaring die is opgedaan.
226	In 2015 is een goedkeurende verklaring ontvangen. De onzekerheden (binnen de marge voor de goedkeurende verklaring) hadden m.n. betrekking de prestatieonderbouwing door de SVB en de landelijke contracten. Hierop heeft/had de gemeente (zeker gezien het tijdstip) weinig invloed. Desondanks wordt nu ingezet op aanvullende acties om de levering van de prestaties voor 2016 (toch) nader te onderbouwen.
227	In 2015 hadden we een goedkeurende verklaring. Deze verwachten we in 2016 ook te krijgen.
228	2015 was al goed.
229	Ook in 2015 is een goedkeurende verklaring afgegeven door de accountant voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.
230	Al in 2015 een goedkeurende verklaring verwachten we ook in 2015.
231	Beter dan goedkeurend is er niet
232	2015 is een goedkeurend oordeel gegeven. Naar verwachting ook over 2016, echter er zijn onzekerheden betreft een oordeel van een derden dus onzekerheid is aanwezig (onvoldoende keuze mogelijkheden om vraag te beantwoorden).
233	Zie toelichting bij vraag 19.
234	Wij hadden al een goedkeurende verklaring.
235	We hadden al een goedkeurend oordeel over 2015, en we verwachten ook voor 2016 een goedkeurend oordeel te ontvangen.
236	Zowel levering vaststellen of PGB controleren blijft de discussie. De methodiek is tov 2015 niet gewijzigd. Vanaf 2017 hebben wij de uitvoering zelf in de hand, en zijn verbeteringen wellicht mogelijk.
237	Over de jaarrekening 2015 heeft de accountant een goedkeurende controleverklaring afgegeven. In 2016 zijn een deel van de problemen m.b.t. rechtmatigheid en getrouwheid opgelost, maar wordt er ook tegen nieuwe problemen aangelopen. In hoeverre dit een verbetering is t.o.v. 2015 is nog onbekend.
238	Alle argumenten van onze accountant voor de verklaring 2015 hadden betrekking op de verklaringen van de instellingen (het ontbreken danwel een afkeurende verklaring).
239	Nee, 2015 was voldoende en in 2016 verwachten wij dat weer.
240	In 2015 heeft gemeente Beverwijk nipt een goedkeurende controleverklaring ontvangen. Vooralsnog houden wij grote zorg over de te ontvangen controle verklaringen 2016 van de zorgaanbieders en SVB. Met diverse zorgaanbieders zijn procesafspraken gemaakt die moeten leiden tot een betere administratieve organisatie (afhandeling via GGK). Daarnaast zijn verbeterafspraken gemaakt tussen de interne accountant/controle medewerkers en de zorgaanbieders.
241	Zie hiervoor, de SVB blijft achter, onze eigen processen zijn beter op orde (factuurcontroles c.a.) en dat geldt ook voor de aanlevering van de meeste contractpartners die zal naar verwachting ook beter (en tijdiger) zijn dan over 2015. Of dat leidt tot een beter oordeel van de accountant is aan de accountant.
242	De jaarrekening 2015 van de gemeente Deventer is voorzien van een goedkeurende controleverklaring.
243	Voor 2015 is een goedkeurende verklaring afgegeven. Voor onze gemeente zelf worden geen verbeteringen verwacht. De geconstateerde onzekerheden (binnen de grens van het toelaatbare) worden veroorzaakt door externe partijen (SVB en BVO jeugd). Voor SVB wordt gezien de recente berichtgeving geen verbetering verwacht.
244	In 2015 al goedkeurende verklaring ontvangen voor getrouwheid en rechtmatigheid.
245	Er is sprake van een complexe materie. Vooral de levering van zorg is een lastig punt. Wij zijn in overleg met aanbieders en onze huisaccountant om te kijken in hoeverre we de levering van zorg kunnen aantonen. Ook regionaal zoeken wij elkaar op om kennis te delen en te zoeken naar oplossingen zonder veel administratieve extra's. Als uiterste maatregel zullen wij cliënten zelf moeten bevragen op de levering van zorg.
246	Voor de jaarrekening 2015 hadden we al een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.
247	Over 2015 is reeds een goedkeurende controleverklaring ontvangen.
248	Vorig jaar hadden we al een schone verklaring, dus een beter resultaat is niet mogelijk. Wel gaan we bijvoorbeeld, net als de rest van het land, aan de slag met soft controls om meer zekerheid te verkrijgen dat de betaalde zorg daadwerkelijk geleverd is.
249	Juist niet. De eisen van de accountant zijn nog strenger en de termijn is korter.
250	Hierin hebben wij nog geen inzicht.

b. Nee	
#	Vrijblijvende toelichting
251	Hoewel bij Porthos (de uitvoeringsorganisatie voor de Walcherse gemeenten) in overleg met de accountant voor de WMO begeleiding, dagbesteding, verbeteringen zijn doorgevoerd is de verwachting dat er een controleverklaring met beperking wordt afgegeven. De SVB (naar verwachting een afkeurende verklaring) en het Inkoopbureau Jeugd (uitvoeringsorganisatie namens de Zeeuwse gemeenten) spelen hierbij ook een rol.
252	In 2015 al een goedkeurende verklaring ontvangen.
253	Wij kunnen over 2016 niet beter dan een goedkeuring over 2015 verwachten.
254	We verwachten net als in 2015 ook voor 2016 een goedkeurende verklaring.
255	Over 2015 was het reeds een positief oordeel.
256	2015 reeds een goedkeurend oordeel.
257	Zie ook de toelichting bij vraag 19. Verbeteringsmaatregelen: <ul style="list-style-type: none"> • Het in kaart brengen van de beheersmaatregelen in het reguliere proces van de WMO om de prestatielevering te kunnen aantonen. Deze liggen op het vlak van (algemeen en/of specifiek) kanttevredenheidsonderzoek, heronderzoek en klachtenregistratie en -analyse. Over 2016 zal waarschijnlijk worden geconcludeerd dat dit nog onvoldoende gestructureerd en zichtbaar plaatsvindt. Bij het Sociaal Team Leiderdorp zal in dit verband in 2017 een nieuw cliëntvolgsysteem in gebruik worden genomen. • Door het overstappen op het landelijk controleprotocol voor de zorgverleners (productieverantwoording met verklaring bij aanbieders > € 125.000 landelijke productie) i.p.v. plaatselijke voorwaarden (productieverantwoording met verklaring bij > € 50.000 regionale productie, zoals opgenomen in de resultaatovereenkomsten en gehanteerd in 2015) wordt verwacht dat de respons hoger en meer op tijd zal zijn (mede door de lastenverlichting bij de zorgaanbieders, en tweede jaar).
258	Zoetermeer heeft in 2015 reeds een goedkeurende verklaring ontvangen.
259	Want over 2015 goedkeurende accountantsverklaring.
260	In 2015 ook al een positief oordeel.
261	Geen verbetering. Wij willen in 2016 en 2017 de accountant meenemen in onze getroffen maatregelen, zoals we dat in 2015 en 2016 ook hebben gedaan en verwachten daarom dat we in 2016 ook weer een goedkeurende verklaring ontvangen. Overigens ligt een groot deel buiten onze macht. Dat betreft de strekking van de verklaring voor de SVB.
262	Over 2015 is een goedkeurend oordeel afgegeven door de accountant.
263	Ook over 2015 was er sprake van een goedkeurende verklaring.
264	In 2015 is een goedkeurende controleverklaring gegeven door de accountant. De verwachting is dus niet dat er een verbetering zal zijn omdat er al een goedkeurende verklaring is afgegeven.
265	Ondanks betere grip op controle processen in 2016 zal in verband met de doorwerking van fouten en onzekerheden uit 2015, het in 2016 nog moeilijker worden een goedkeurende verklaring te verkrijgen. Verbetermaatregelen zijn: <ol style="list-style-type: none"> 1. Strakke monitoring beschikking vs. werkelijke besteding PGB/SVB. 2. Goede afstemming met accountant m.b.t. controle aanpak 2016. 3. Maandelijkse rapportages over uitgaven sociaal domein aan directieteam.
266	Nee, dat is niet de verwachting.